

GOVERNMENT OF INDIA

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY

**CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY**

CALL No.

BPa 2

Pac-Kas

D.G.A. 79.

नालन्दा-देवनागरी-पालि-ग्रन्थमालाय

विनयपिटके

पाचित्तियपालि

भिक्षुविभङ्गे वृत्तियो भागो
भिक्षुनीविभङ्गो च

पद्यानसंसोधको

भिक्षु जगदीसकस्तपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन

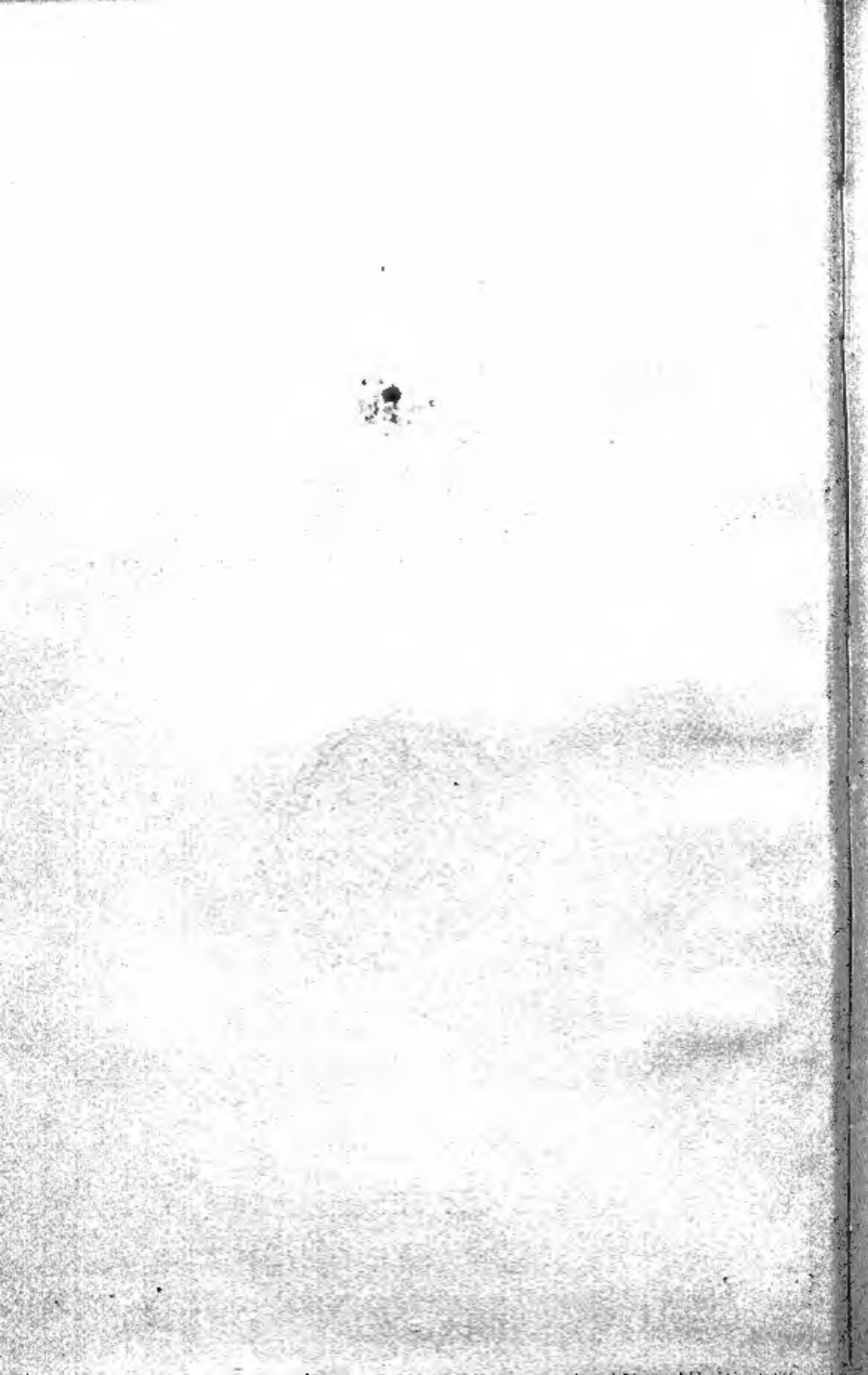
पकासिता

मु० २५०२

वि० २०१५

१९५८

THE
PĀCITTIYA
BHIKKHU-VIBHAṄGA- PART II
&
BHIKKHUṆI-VIBHAṄGA

18450

General Editor
BHIKKHU J. KASHYAP

BPa2
Pāc/Kas

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. .... 16450 .....

Date. .... 5/3/59 .....

Call No. .... B Pa 2/ Pac / Kas. ....

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *tṛṣṇā* or *taṇhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *dasasīla* or *dasasīkṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcasīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
 veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcasīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇaṃ paramaṃ sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

"When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: "Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself." Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke:—"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too-rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus:—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya..." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paṇṇatti), the amended rules (anupaṇṇatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached.¹

The commentary, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.²

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakkhandhas³.

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

---

1. *Cullavagga*, Chapter XI.   2. *Sumaṅgalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, Chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma¹.

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sihaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal².

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B.C., under the patronage of king Vaṭṭagāmaṇi Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council³.

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipiṭaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chattha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op. cit. 3. *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९२६, p. 35.

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pāli Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature:—

TIPITAKA

VINAYA PIṬAKA

1. Mahāvagga
2. Cullavagga
3. Pārājika
4. Pācittiya
5. Parivāra

SUTTA PIṬAKA ABHIDHAMMA PIṬAKA

1. Dīghanikāya	1. Dhammasaṅgaṇi
2. Majjhimanikāya	2. Vibhaṅga
3. Saṃyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Aṅguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Khuddakanikāya,	5. Kathāvatthu
which contains the	6. Yamaka
following fifteen	7. Paṭṭhāna

books:—

- i. Khuddakapāṭha
- ii. Dhammapada
- iii. Udāna
- iv. Itivuttaka
- v. Suttanipāṭa
- vi. Vimānavatthu
- vii. Petavatthu
- viii. Theragāthā
- ix. Therīgāthā
- x. Jātaka
- xi. Niddesa

- xii. Paṭisambhidāmagga
- xiii. Apadāna
- xiv. Buddhavaṃsa &
- xv. Cariyāpiṭaka

2. The Present Volume : Its Place in the Tipiṭaka

The usual classification of the books of the Vinaya Piṭaka is as follows—

1. KHANDHAKA - Mahāvagga, Cullavagga,
2. VIBHAṄGA - Pārājika, Pācittiya and
3. Parivāra

The Mahāvagga and the Cullavagga present a history of the formation and development of the Saṅgha, divided in chapters, called *Khandhakas*. And, the Pārājika and the Pācittiya give an analytic explanation, called *Vibhaṅga*, of the Laws laid down by the Buddha for the ethical discipline of the Saṅgha, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunīs. The following table will show how the subject matter has been distributed in these two books —

BHIKKHU-VIBHAṄGA

Pārājika   *Pārājika, Saṅghādisesa,
Aniyata and Nissaggiya*

Pācittiya, Pāṭidesaniya, Sekhiya, Adhikaraṇasamatha,

BHIKKHUNĪ-VIBHAṄGA

Pācittiya   *Pārājika, Saṅghādisesa,
Nissaggiya, Pācittiya
Pāṭidesaniya, Sekhiya and Adhikaraṇasamatha.*

Ordinarily, the name 'Pārājika' suggests to a beginner that it deals with the offences of this group, both of the Bhikkhus and of the Bhikkhunīs. But, this is not so. Instead of dealing with the Bhikkhunī Pārājika, it takes up the Saṅghādisesa, Aniyata and Nissaggiya offences of the Bhikkhus themselves. Thus, this name suffers from both the logical defects of being too wide and too narrow. Similarly, the name Pācittiya too is not expressive of the contents of the book; for, at the same time, it deals with offences brought under heads different from it. It would have been better if the contents were distributed clearly in two books—The Bhikkhu Vibhaṅga and the Bhikkhunī Vibhaṅga. Then, no doubt, another difficulty would have arisen. One book would have become too big and the other too small. Perhaps, it was in view of this that the tradition did not decide in favour of accepting this distribution. However,

to make it clear what the extents of the books are, we have mentioned within brackets '*Bhikkhu-vibhaṅge Paṭhamo Bhāgo*' under the name of Pārājika, and '*Bhikkhu-vibhaṅge Duttiyo Bhāgo Bhikkhunī-vibhaṅgo ca*' under the name of Pācittiya.

3. The Present Volume : A Summary

We have seen that the Pārājika Pāli, the third book of the Vinaya Piṭaka, is the First Part of the Bhikkhu Vibhaṅga, which deals with the first four of the seven groups of the offences of the Bhikkhus. The remaining three groups have been dealt with in the first half of the present volume; and the entire Bhikkhunī Vibhaṅga has been comprised in the second half of it. The last chapter of both the Vibhaṅgas is '*Adhikaraṇasamatha*', that lays down the seven ways of settling disputes in the Saṅgha.

(A) Bhikkhu Vibhaṅga

The first chapter of Bhikkhu Vibhaṅga in this volume deals with the ninety two Pācittiya offences of the Bhikkhus, such as—telling a deliberate lie, using abusive language, speaking ill of others, sleeping with a non-Bhikkhu in the same room, digging the ground, backbiting, leaving the articles of the Order outside carelessly, drinking water without straining it with a piece of cloth, going to give sermons to the Bhikkhunis without the permission of the Order, going out on a journey with a Bhikkhuni with previous consultation, to witness an entertaining show, drinking wine, making sports in the water, cutting jokes, killing a creature, beating and threatening other Bhikkhus.

The second chapter deals with the following four Pāṭidesaniya offences—accepting eatable from the hands of a Bhikkhuni, not related, allowing the Bhikkhunis to wait on the Bhikkhus while they are taking meals, begging alms at the door of a very poor lay disciple, and taking an eatable kept in an abode situated in a wild solitary place.

The third chapter, the Sekhiya Kaṇḍa, gives the seventy five rules laid down by the Buddha for disciplining the manners of the Bhikkhus, such as—to wear the robe properly covering the body all around, to behave decently in the village, not to laugh loudly, not to sway the limbs, not to put the hands on the hips while going, not to keep the head covered in the public, to receive the alms mindfully, not to bury the vegetable in the rice with the intention of taking more, not to make a hissing sound while eating, not to give a sermon to one who is holding an umbrella, not to preach the Dhamma sitting on a

lower seat to one who is sitting on a higher seat, not to ease himself while standing etc.

(B) *Bhikkhunī Vibhaṅga*

The *Bhikkhunī Vibhaṅga* deals with the groups of offences same as above, laid down by the Buddha in consideration of the life and limitations of the fair sex.

The total number of *Pārājika* offences for the *Bhikkhunis* is eight. Taking the four meant for the *Bhikkhus*, the following four have been added—to take pleasure, out of passion, in being pressed by a man above the knee; to enter a lonely place, with desire, with a man; to follow a *Bhikkhu* turned out from the Order; and to keep hidden the *Pārājika* offence of another *Bhikkhunī*.

There are altogether seventeen *Saṅghādisesa* offences for the *Bhikkhunis*, namely—to go about with a man, to give ordination to one who has been convicted for theft or murder, to go about all alone, to give support to a *Bhikkhunī* who has been turned out from the Order, to accept an eatable lovingly from the hand of a man with bad desire, to encourage another *Bhikkhunī* to accept it in the similar manner, to act as a go-between, to bring a baseless charge of *Pārājika* on a *Bhikkhunī*, to magnify the minor offence of a *Bhikkhunī* and bring the charge of *Pārājika* on her, to announce disloyalty to the Buddha, Dhamma and Saṅgha, to talk ill of the Order, to live in an undesirable company, to encourage another *Bhikkhunī* to live in such a company, not to pay heed to the advice of others, and to corrupt the family of the laity.

The number of *Nissaggiya* offences for them is thirty. They are such as—to make a collection of begging bowls, to get the 'untimely obtained' robe distributed as if it is a 'timely obtained one', to go back on her words after having promised once to exchange her robe with another *Bhikkhunī*, to demand some thing else after having once made a different demand, to ask for a warm wrapper worth more than four *kansas*, to ask for a light wrapper worth more than two and half *kansas*, to keep an extra robe for more than ten days, to ask a person for a robe who is not related to her, to keep robes more than the number allowed, to express her suggestion in the preparation of the robes even before it has been actually offered, to accept gold or silver or coins, to sell or purchase a thing, to discard a bowl before there are less than five repairs in it, to snatch away a robe from a *Bhikkhunī* after having once made an offer of it to her etc.

The total number of Pācittiya offences for the Bhikkhunis is 166, such as — to take garlic, to get the private parts shaved, to wait on the Bhikkhus while they are taking their meals, to get raw grains and to cook or fry it for herself, to throw dirt or rubbish on the other side of the wall, to go in the dark at night with a man, to warm herself with fire, to spin, to use harsh words, to get her wound of the private parts dressed by a man, to dig the ground, to take water without straining it with a piece of cloth, to take wine, to tickle others, etc.

(C) Style

The style of '*Vatthu-pannatti-vibhaṅga*' adopted in this book to explain these offences is the same as that of the previous book, the *Pārājika*. The '*vatthu*' narrates the particular story that presented an occasion for the Buddha to lay down a rule. The '*paññatti*' enunciates the rule, legally worded. And, if there was a fresh occasion in the light of which it was necessary to amend the rule, the story of the same was narrated, as a '*vatthu*'; and the final form of the rule was laid down as an '*anupaññatti*'. At the end, the '*Vibhaṅga*' gives an explanation of each word of it in a legally technical manner.

4. The Present Volume : Its Importance

The importance of the present volume consists in the fulfilment of its purpose of providing a code for the discipline of the monastic life. In addition to this, the stories and the explanatory portions of it contribute valuable materials for the reconstruction of the cultural history of the period. With this end in view, the following facts may be presented for consideration —

(A) Social

Caste-differences — The structure of the society was based on strong feelings of caste-difference. Cāṇḍāl, Vena, Nesāda, Rathakāra, and Pukkusa were considered as low castes (*Hīna Jāti*). The high castes (*Ukkatṭha Jāti*) were Khattiya and Brāhmaṇa.¹

Occupations — Sweeping and hard labour were regarded as occupations of low order. Cultivation, trade, cattle rearing etc were looked upon as respectful. Even then, it seems, the status of an occupation was not the same in all the provinces; for, it says — "an occupation should be regarded

1. p. 10, 11, 12.

as low or high according to the attitude of the people towards it in a particular area.”

Arts and crafts — There were feelings of low and high also in the different arts and crafts. Preparing articles with bamboo, pottery, weaving and shoe-making were considered as dishonoured crafts. Accountancy, scribing, appraising, recordkeeping were looked upon as respectful.¹

Names — Names such as Avakaṇṇaka, Javakaṇṇaka, Dhaniṭṭhaka, Saviṭṭhaka were considered as bad. Good names were those that were associated with the names of the Buddha, Dhamma or Sangha, such as — Buddharakkhita, Buddhappiya, Sugataḍḍasa, Dhammarakkhita, Saṅgharakkhita.

Gottas — Similarly, as regards the Gottas (family), Kosiya and Bhāradvāja were regarded as low. The high Gottas were — Gotama, Moggallāna, Kaccāyana and Vāseṭṭha.²

Diseases — So much so that such feelings prevailed even in consideration of the diseases. Leprosy, abscess, consumption, and epilepsy were regarded as disrespectful. Diabetes was considered as a respectful disease.³

Poverty — There is a reference of a pious devoted poor labourer. He borrowed some money from his master and invited the assembly of the Bhikkhus for a meal. The Bhikkhus happened to take some thing in the morning, and when they went to the house of the labourer, they took very little. The poor man was pained at it. The Buddha admonished the Bhikkhus not to take any thing before going to receive alms at the house of a devotee.⁴

There was a poor man very much devoted to the Buddha. Even at the point of starvation of his family, he did not hesitate in offering alms to the Bhikkhus. The Buddha advised the Bhikkhus to give a recognition of ‘Sekkha Kula’ to the poor family, proclaiming a ban on going for alms to their house.

Public management — There were public rest-houses called Āvasathāgāra, giving free accommodation and food to the travellers. Some Bhikkhus were staying at one of these and were receiving the food offered at it. The Buddha disallowed a Bhikkhu to stay and take food at an Āvasathāgāra for more than one night, unless he is ill.⁵

There were government out-posts at the main approaches of the city to collect octroi duties from the businessmen leading caravans on the road. There were also cases of wrongful smuggling of the commodities; and the police (Kammika) remained very vigilant about it. Once a Bhikkhu happened to be caught by the police going in the company of such a batch of smugglers.¹

Customes and beliefs — There existed a custom to prepare sweets and cakes to be sent with the girl going to her husband's house. The mother of the girl 'Kāṇā' prepared cakes for this purpose; but, distributed them all to the Bhikkhus arrived at the door for alms, This caused a postponement in the departure of Kāṇā. After some days, the lady made the same preparation to give a send-off to her daughter; and in the similar manner gave away all the cakes to the Bhikkhus, causing another postponement in the girl's departure. Being annoyed at it, the husband of Kāṇā decided to marry a second wife.²

The woman generally used to spin and get cloth prepared with it. A certain woman did not leave this practice even after becoming a Bhikkhuni. As it is not suitable to a monastic life, the Bhikkhunis were disallowed to spin.³

A lump of dirt dropped by a Bhikkhuni from the other side of the wall happened to fall on the head of a Brāhmaṇa returning after his bath. This enraged him furiously. He was, however, passified when he was reminded that it was a very good omen, which indicated that it would bring a good luck on him. And, it so happened that he was successful the very next day in receiving a rich grant from the government.⁴

A tree, commonly believed to be the abode of this or that spirit, was held in high veneration by the people. Some one happened to wound a spirit dwelling on a tree by mis take. He was, however, passified when another tree was allotted to him for his abode.⁵

Furniture — There were four kinds of cots and chairs, namely — Masāraka, Bundikābadha, Kulīrapādaka and Āhaccapādaka.⁶

There were five kinds of pillows, namely — stuffed with wool, with rags, with bark, with straw, and with leaves.⁷

There were four kinds of mats, namely — made of bark, of Khasa roots, of grass, and of reeds.⁸

---

1. p. 176. 2. p. 112. 3. p. 409. 4. p. 360 — 61. 5. p. 54. 6-7. p. 62.
8. p. 63.

Eatables — The following things were considered as dainty — Ghee, butter, oil, honey, molasses, rice, flour, meat, fish, milk, curd ¹

(B) Religious

Sectarian rivalry — Side by side with the organisation of the Buddhist Saṅgha, there existed a number of similar religious institutions founded and run by homeless monks of different sects. Though the mutual relation between them was ordinarily quite normal, there did persist an undercurrent of rivalry and antagonism. They entered frequently in controversial discussion, only with the purpose of establishing one's own superiority over the other. Bhikkhu Hatthaka Sākyaputta took keen interest in it, trying to defeat others by fair or foul means.²

There is a reference of Venerable Ānanda falling a prey to such strained feelings. While distributing cakes to a multitude, one to each, he happened to drop two in the hands of a nun of a different sect, out of sheer mistake. This gave them a chance to bring a charge on him of showing partiality to her, with bad intention.³

On a different occasion, a certain Bhikkhu gave some rice mixed with butter to an Ājīvaka Sādhū. When he was enquired by other Ājīvakas as to where did he receive it, instead of showing gratitude to the Bhikkhu, he used insulting words for him.⁴

Groups in the Saṅgha — In the Saṅgha itself several groups had come to exist of Bhikkhus having their own peculiar temperament and inclination. They lived and moved in companies engaged in common efforts with close cooperation. The group of six Bhikkhus, called '*Chabbaggiya*' was the most prominent of all. They were clever in breaking the rule, without violating the words. They were rough, quarrelsome and devoid of a sense of proportion. They took delight in putting others to trouble and dishonour. Most of the Vinaya rules that the Buddha had to frame were necessitated by the situations created by them.⁵

The group of seventeen Bhikkhus, called the *Sattarasaggiya*, was weak and timid in nature. Being vexed by the Chabbaggiya Bhikkhus, they began to weep like a child.

Mettīya-Bhummajaka Bhikkhus formed an unlucky group. The

1. p. 117, 121, 124 etc. 2. p. 3. 3. p. 127. 4. p. 128. 5. p. 194.

offers that they received from the laity was always scanty and distasteful. Even at the house of the most charitable rich merchant they got but disrespectful treatment.

Honour to the Saṅgha — The kings, out of their devotion to the Buddha, treated the Bhikkhus with great regards. Once, the Magadhan King Seniya Bimbisāra stood waiting for a long time while the Chabbaggiya Bhikkhus were taking their bath in the hot spring at Rājagaha. The king entered the spring only when the Bhikkhus had finished and come out.

The king of Kosala, Pasenadi, was a devotee of the Buddha. He used to go to listen to the sermons delivered by the Bhikkhunī Thullanandā; and was so much impressed that he made a present to her of his personal costly shawl.

Once the king was annoyed to see some Bhikkhus sporting in a childish way while taking their bath in the river Aciravati, not far from his palace. But instead of saying any thing to them himself, he arranged in a very humble way to bring it to the notice of the Buddha.

The Queen of Kosal, Mallikā Devī, was also a pious devoted lady. She used to arrange religious discourses in the palace for the benefit of the royal family. There is a reference of Venerable Ānand being invited for the same.

The Bhikkhus dwelt in magnificent monasteries, equipped with all amenities of the day, donated by kings and merchants. But for the rigour and restraint of the discipline of the Order, they had nothing else to worry about. This attracted the attention of the parents of Boy Upāli, while they considered — "How can Upāli live happily and have no trouble after we have passed away" ? They found that each of the occupations, even including scribing and accountancy, was fraught with this or that trouble. They thought — "These Bhikkhus lead an easy and carefree life. They take good food and sleep in closed chambers. Our son would certainly live happily and have no trouble after we have passed away, if he were to get ordained amongst them."

5. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the fourth book of the Vinaya Piṭaka, the Pācittiya, based on the following versions of the text :—Burmese-Chatṭhasaṅgāyana publication, 1956; Sinhalese - edited by Rev. Telwatte Shri Ariyaratne Swami, 1928; Siamese - Mahāmakūṭa Government publication, 1926; Roman - edited by Hermann Oldenberg, 1882.

For preparing our MSS, we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement; but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

(a) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like ... *niṭṭhitam*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt. Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt. Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters, and have been printed in 14pt. Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt. Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration; but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-notes. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pali, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as

the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner; but, only with a view to facilitating the correct understanding of the sentences. And in this, we have tried to be systematic and consistent.

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।); comma (,); colon (:); semicolon (;); note of interrogation (?); note of interjection (!); hyphen (-); dash (—); double inverted commas (""); and single inverted commas (' ').

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb. But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned. The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not; the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas; and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb. Fresh paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas; and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas.

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, ही० for the Sinhalese edition, स्था० for the Siamese edition and ब० for the Burmese edition.

In the margin, the abbreviation 'R' stands for the Roman, and 'B' for the Burmese edition. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P. T. S. Pāli English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pāli in which references are made to the books of the Roman edition.

(e) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, the

principal heading and the paragraph occurring at the end of the page; and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

(f) Spelling

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli.

The Parasavarṇa combination has essentially been made when occurring in the same word, as—*San̄gha*, *Kiñci*, *Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as - *evam̐ pi*, *kammam̐ ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling; but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akāḥ savarṇe dīrghaḥ*; and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words; as, *disesiti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately as - *desesā ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjana dīgharassā* (Moggallāna 1.33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant; as in - *muni+care=munī care*; *Khanti+paramam̐=Khantī paramam̐* *Gotama+ti=Gotamā ti*, *Hoti+ti=Hotī ti*.

* *

* *

* *

The printing of the book was taken up, at its initial stage by Sri L. N. Tiwari, Editor; but he had to leave for another centre very shortly, entrusting the responsibility of completing the work to our able and vigilant Assistant Editor, Sri Birbal Sharma, M. A. with his batch of collaborators, Bhikkhu K. Kassapa, Swami Dwarika Das Shastri and Sri Jai Kumar Rana.

—Bhikkhu J. Kashyap.

आमुख

१. पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धाञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक भ्रायुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सन्तवना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—“सभी वस्तुयें अनित्य हैं और उनसे वियोग होता अवश्यम्भावी है”। उस परिषद् में 'सुभद्' नायक एक बुद्ध प्रवर्जित भिक्षु भी था, जो दुःखी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—“भिक्षुओ, दुःखी मत हो। जब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—‘यह करना तुम्हें विहित है और यह नहीं’। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नहीं चाहेंगे नहीं करेंगे। मत पाप लोग दुःखी न हों”। ‘सुभद्’ के इन शब्दों से चेतावनी सी मिली और भ्रायुष्मान् ‘महाकस्सप’ ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध-वचन का प्रामाणिक संग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढ़ियों में उसकी परम्परा अबाध-गति से चल सके। मत उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—“ब्राह्मणो, हम लोग ‘धम्म’ और ‘विनय’ का सङ्ग्रह-यन करें”। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने भ्रायुष्मान् भगवान् का नाम उसमें सम्मिलित नहीं किया, क्योंकि तब तक वे भर्तृ-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ में भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य भ्रायुष्मान् भगवान् के प्रतिरिक्त और किसी को नहीं प्राप्त हुआ था। मत पन्त में भ्रायुष्मान् ‘महाकस्सप’ को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। भ्रायुष्मान् भगवान् की पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही भर्तृ-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सके।

तत्कालीन मगध-सम्राट् अजातशत्रु ने राजगृह के ‘वेमार’ पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित ‘सप्तपणी’ गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर भ्रायुष्मान् भगवान् को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-साध हुआ। सारी रात वे ध्यानमग्न हो चक्रकर्म करते रहे। प्रातःकाल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे, उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँच भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की अ्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने भर्तृ-पद को प्राप्त कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानों वे पृथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हों।

सङ्घ की अनुमति लेकर भ्रायुष्मान् ‘महाकस्सप’ ने उपासि से विनय के नियम पूछे और भ्रायुष्मान् उपासि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नों का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार भ्रायुष्मान् ‘महाकस्सप’ ने भगवान् से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें ‘विनय’ और ‘धम्म’ दोनों का संग्रह किया गया। पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये ‘प्रदुक्का-साहित्य’ में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही ‘अभिधम्मपिटक’ का भी संग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमें ‘तिपिटक’ साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था।

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये बैचाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुदूर प्रांतों के चुने हुये विख्यात सात ती भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति ‘सप्तशतिका’ नाम से प्रसिद्ध है।

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याध्यय प्राप्त हुआ, तब ताम्रदेखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारों की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अतः उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-मलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलतः भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छृङ्खलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्वविर-भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आशुमान् 'मोत्तलिपुत्त तिस्स' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकराम' नामक विहार में इस सङ्गीति की बैठक हुई। आशुमान् 'तिस्स' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शुद्ध 'स्वविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कयावत्थु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में युद्ध-वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्त धर्मदूतों को भेजा।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्घमिता' ने गृहत्याग कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगों ने दक्षिण में सुदूर लङ्का द्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का में अनुप्राणित हो रही है।

ईसा पूर्व २६ में राजा 'वट्टगमिनी मगध' के संरक्षण में एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिकृत कर लिया गया। फिर स्वविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाँचवीं सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का संशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हें सङ्गमर्पर की पट्टियों पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया।—

क्षिप्त	१११ पट्टियाँ
सुत	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रों पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित संस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले 'छट्ट-सङ्गायन' में इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रंगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पाषाण-गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। संसार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओं ने सङ्गायन में भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वहीं अपने मुद्रणालय में मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीसवीं बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा थाईलैण्ड और कम्बोडिया में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्वविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है— 'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों में समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकांश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नहीं है।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा बिहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' की देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार-चार सौ पृष्ठों वाले आलीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन

विभाग' को सौंपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक वेबनागरी-संस्करण उपस्थित करना है।

'तिपिटक' के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा—

तिपिटक		
विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्मपिटक
१. महावग्ग	१. खीचनिकाय	१. भम्मसङ्गणि
२. चुल्लवग्ग	२. मज्झिमनिकाय	२. विमङ्ग
३. पाराजिक	३. संयुत्तनिकाय	३. चातुक्का
४. पाचिसिय	४. अङ्गुत्तरनिकाय	४. पुग्गलपञ्चासि
५. परिवार	५. सुद्धनिकाय	५. कथावत्थु
	(१) सुद्धपाठ	६. यमक
	(२) भम्मपद्य	७. पट्ठाण
	(३) उद्दान	
	(४) इतिवुत्तक	
	(५) सुत्तमिपात्त	
	(६) विमानवत्थु	
	(७) पेतवत्थु	
	(८) खेरगाथा	
	(९) खेरीगाथा	
	(१०) जातक	
	(११) निहेस	
	(१२) पटिसम्भिवामग्ग	
	(१३) अपधान	
	(१४) बुद्धवंस	
	(१५) ऋरियापिटक	

२. प्रस्तुत ग्रन्थ : तिपिटक में इसका स्थान

सामान्यतः विनयपिटक के ग्रन्थों का वर्गीकरण इस प्रकार है—

१. सन्धक — महावग्ग, चुल्लवग्ग,
२. विमङ्ग — पाराजिक, पाचिसिय और
३. परिवार

'महावग्ग' और 'चुल्लवग्ग' सङ्घ के निर्माण और विकास का इतिहास प्रस्तुत करते हैं, जो 'सन्धक' नामक अध्यायों में विभक्त हैं। 'पाराजिक' और 'पाचिसिय' भिक्षु और भिक्षुणियों के सङ्घ के सम्बन्ध में बुद्ध द्वारा स्थापित नैतिक अनुशासन के नियमों की विरलेषणात्मक व्याख्या करते हैं जो 'विमङ्ग' कहलाती है। निम्नाङ्कित तालिका से यह शोध होगा कि इन दोनों ग्रन्थों में विषय का विभाजन किस प्रकार हुआ है—

	भिक्षुविभङ्ग
पाराजिक	पाराजिक, सङ्घादिसस, अनियत तथा निस्सगिय ।
	पाचिसिय, पाटिदेसनिय, सेलिय, अधिकरणसमय, भिक्षुनीविभङ्ग
पाचिसिय	पाराजिक, सङ्घादिसस, निस्सगिय, पाचिसिय, पाटिदेसनिय, सेलिय तथा अधिकरणसमय ।

सामान्यतः 'पाराजिक' नाम से प्रारम्भिक अध्येता यह समझेगा है कि यह ग्रन्थ भिक्षु और भिक्षुणियों के इसी वर्ग के अपराधों से सम्बन्धित है। परन्तु ऐसा नहीं है। यह ग्रन्थ भिक्षुणियों के 'पाराजिक' अपराधों के विवेचन करने के स्थान पर मात्र भिक्षुओं के 'सङ्घादिसस', 'अनियत' तथा 'निस्सगिय' अपराधों की व्याख्या करता है। इस प्रकार यह नामकरण अव्याप्ति और प्रतिव्याप्ति के दोषों से युक्त है। 'पाचिसिय' नामकरण भी ऐसा ही है। इससे भी इस ग्रन्थ विशेष के विषय-वस्तु की व्यञ्जना नहीं होती; क्योंकि इसमें इससे भिन्न क्षीर्षकों के अर्न्तगत आने वाले अपराधों की भी व्याख्या है। यदि यह 'भिक्षुविभङ्ग' और 'भिक्षुनीविभङ्ग' नामक दो ग्रन्थों में स्पष्ट रूप से विभाजित कर दिया गया होता तो कदाचित् भ्रष्टा ही होता। पर ऐसा करने से निस्सन्देह ही एक ग्रन्थ अधिक बड़ा और दूसरा अत्यन्त छोटा हो जाता। सम्भवतः इसी भय से परम्परा ने इस विभाजन की स्वीकार करना अच्छा न समझा। जोही, हमने विषय को स्पष्ट करने के लिये 'पाराजिक' के नीचे कोष्ठकों में 'भिक्षु-विभङ्गे पठमो भागो' तथा 'पाचिसिय' के नीचे 'भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो च' का उल्लेख कर दिया है।

३. प्रस्तुत ग्रन्थ : एक रूपरेखा

हम देख चुके हैं कि विनयपिटक का तीसरा ग्रन्थ पाराजिक पालि भिक्षुविभङ्ग का पहला भाग है जिसमें सात आपत्ति-स्कार्थों के प्रथम चार की व्याख्या की गई है। उनके बीच तीन स्कन्धों की व्याख्या प्रस्तुत ग्रन्थ पाचिसिय पालि के प्रथमार्ध में की गई है, और, उत्तरार्ध में भिक्षुनीविभङ्ग पूरा सम्मिलित कर लिया गया है। दोनों विभङ्गों के अन्तिम काण्ड 'अधिकरणसमय' में इसका निर्देश किया गया है कि सङ्घ में उत्पन्न झगड़ों का निपटारा कैसे हो।

(क) भिक्षुविभङ्ग

ग्रन्थ का पहला काण्ड भिक्षु के मानने पाचिसिय अपराधों की व्याख्या करता है। इन अपराधों के उदाहरण हैं—जानबूझ कर सूठ बोलना, दूसरे को बिड़ाना चुगली करना, किसी अभिक्षु के साथ एक ही कमरे में सोना, जमीन खोदना, वृक्ष काटना, दूसरे की निन्दा करना, सङ्घ की चीजों के परदाही से बाहर छोड़ देना, बिना छाने पानी पीना सङ्घ की सम्पत्ति के बिना भिक्षुणियों को उपदेश करने के लिये जाना, पहले से तय कर भिक्षुणी के साथ यात्रा करना, वमाशा देखना शराब पीना, पानी में खेल करना, मजाक करना, जीव मारना, दूसरे भिक्षु को पीटना और धमकाना इत्यादि।

दूसरे काण्ड में चार 'पाटिदेसनीय' अपराधों पर विचार किया गया है, जिनके दोषी के लिये यह आवश्यक है कि वह दूसरे भिक्षुओं के सामने अपना अपराध स्वीकार कर ले और भविष्य में ऐसा न करने का वचन दे। ये चार अपराध हैं—असम्बन्धी भिक्षुणी के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, भिक्षुओं के भोजन करते समय परोसने में भिक्षुणी को हाथ बँटाने देना, सङ्घ के द्वारा स्वीकृत निर्धन अश्वालुकुल में भिक्षा के लिये जाना, और अभावह निर्जन स्थान में रहते आश्रम में रखी खाने पीने की चीज ग्रहण करना।

इसका तीसरा काण्ड है 'सेलिय काण्ड'। इसमें भिक्षु के लिये शिष्ट-व्यवहार-विषयक पचहत्तर नियमों का विधान किया गया है। इनके कुछ उदाहरण हैं—अच्छी तरह झोड़कर कपड़ा पहनना, गाँव में ढंग के साथ उठना बैठना,

कहकहा न लगाना, हाथ-बैर नहीं नचाना कमर पर हाथ रख मार्ग में नहीं जाना सिर ठके मार्ग में न जाना, भिक्षा सत्कारपूर्वक ग्रहण करना, अधिक लेने के अभिप्राय से सरकारी भाजी को भात से न ढँकना, गाल फुसाफुसाकर न खाना, चपचप कर न खाना, हाथ साइसाइ कर न खाना, धाता लगाए पुरुष को धर्मोपदेश न करना, नीचे आसन पर बैठ ऊँचे आसन पर बैठे व्यक्ति को धर्मोपदेश न करना, खड़े खड़े मल-मूत्र त्याग न करना इत्यादि ।

(ख) भिक्षुनी-विभङ्ग

‘भिक्षुनी-विभङ्ग’ में भिक्षुणी के जीवन और मर्यादा की दृष्टि से इन्हीं आपत्ति-स्कन्धों का संकलन है । चूँकि वो ‘अनियत अपराध’ के अपराधी भिक्षु ही हो सकते हैं, भिक्षुनी-विभङ्ग में इसका काण्ड है ही नहीं । शेष काण्डों में शब्दव्युत्पत्ति निम्न प्रकार हैं :—

भिक्षुणी के लिये पाराजिक अपराधों की कुल संख्या आठ है । भिक्षु के चार अपराध सम्मिलित कर, भिक्षुणी के लिये चार और नये अपराध ग्रहण कर लिये गये हैं, जो इस प्रकार हैं—कामासक्त हो घुटने के ऊपर पुरुष के संपीड़न में आस्थाव लेना, कामासक्त हो पुरुष के साथ एकान्त में प्रवेश करना और उसका स्पर्श ग्रहण करना, सङ्ग से निष्कासित भिक्षु का अनुगमन करना, और किसी अन्य भिक्षुणी के पाराजिक अपराध को छिपा रखना ।

भिक्षुणी के लिये सङ्गविरुद्ध अपराधों की कुल संख्या सत्रह है, जो निम्न प्रकार हैं—पुरुष के साथ घूमना, चोरनी की वीक्षा देना, अकेले घूमना, सङ्ग से निकाली भिक्षुणी का साथ देना, आसक्त हो आसक्त पुरुष के हाथ से खाने पीने की चीज लेना, अन्य आसक्त भिक्षुणी को बैसी चीज लेने के लिये उत्साहित करना, स्त्री-पुरुष के बीच कुटनी का काम करना, किसी भिक्षुणी पर निर्मूल पाराजिक अपराध का आरोप करना, किसी छोटी बात को ले किसी भिक्षुणी के ऊपर पाराजिक अपराध का आरोप करना, बुद्ध-धर्म-सङ्ग का प्रत्याख्यान करना, सङ्ग की निन्दा करना, बुरे संसर्ग में रहना, बुरे संसर्ग में रहने के लिये दूसरी भिक्षुणी को प्रेरित करना दूसरे की सीख ग्रहण न करना, और कुलों की विगाहना ।

भिक्षुणी के लिये निस्तस्मिन् अपराधों की कुल संख्या तीस है । उनके विशेष उदाहरण हैं :—पात्रों का संभय करना, ‘अकाल-बीवर’ को ‘काल-बीवर’ मान बैठना देना, दूसरी भिक्षुणी के साथ बीवर बदल कर मुँकर जाना, एक बीज के लिये कहूँ दूसरी के लिये कहूँ लगना, . . . चार कंस से अधिक मूल्य की गरम चादर की माँग करना, ढाई कंस से अधिक मूल्य की हल्की चादर की माँग करना, प्रतिरिक्त बीवर को बस दिन से अधिक रखना, भिक्षुओं की सम्मति के बिना बीवरों से रहित रहना, . . . असम्बन्धी गृहस्थ से बीवर माँगना, अधिक बीवर रख लेना, दान मिलने के पहले ही बीवर की तैयारी में अपनी रवि प्रकट करना सोना-चाँदी ग्रहण करना, रुपया पैसा रखना, क्रय-विक्रय करना, पीच टाँके से कम के पात्र की छोड़ नया पात्र ले लेना, एक सप्ताह से अधिक पथ्य को रख लेना, किसी दूसरी भिक्षुणी को एक बार बीवर दान कर छीन लेना, स्वयं सूत माँग कर कपड़ा बुनवाना, दान मिलने के पहले ही बीवर की सिसाई में हेर-फेर कराना सङ्ग के लाम में भाजी मारना ।

भिक्षुणी के लिये पाचिस्तिन् अपराधों की कुल संख्या १६९ है । इनके उदाहरण इस प्रकार हैं—सहस्रान्न खाना, गुह्य स्थान का लोभ बनवाना, भोजन करते समय जल या पंखे से भिक्षुओं की टहल करना, कच्चा भोज्य माँग कर खाना और खाने के लिये तैयार करना, कूड़े-कचरे को दीवार के बाहर फेंकना, नाच-गाना में जाना, रात के अंधकार में पुरुष के साथ जाना, दूसरे की सरापना, सूत काटना, दुर्बचन कहना, गुह्य स्थान का घाव पुरुष से फोड़वाना, जमीन खोदना बिना छाने पानी पीना, शराब पीना, दूसरे को गुदगुदाना, घाग तापना, भिक्षुणी को धमकाना तंग करना इत्यादि ।

(ग) शैली

‘पाराजिक’ ग्रन्थ की तरह, ‘पाचिस्तिन्’ ग्रंथ में भी अपराधों की व्याख्या ‘वत्थु-पञ्चस्ति-विभङ्ग’ की शैली से की गई है । ‘... वत्थु’ शीर्षक से उस कथा का वर्णन किया गया है जिस परिस्थिति में बुद्ध को सम्यक नियम का विचार करना पड़ा । फिर, ‘पञ्चस्ति’ शीर्षक से उसी नियम का स्वरूप अपने परिमापिक शब्दों में उपस्थित किया गया है । यदि कोई और नई परिस्थिति उत्पन्न हुई जिसके प्रकाश में बुद्ध ने नियम के शब्दों में उलुङ्कीर करार आवश्यक समझा

तीसरे पाटिदसनीय की कथा में एक दखि श्रद्धालु उपासक का उल्लेख आता है जो स्वयं कठिन परिस्थितियों में रहकर भी भिक्षुओं को दान देने में बड़ा उत्साह रखता था। बुद्ध ने आज्ञा दी कि ऐसे कुल को 'सिक्ख कुल' की सम्मति दे दी जानी चाहिये और सङ्घ को इसका निवेदन कर देना चाहिये कि कोई भिक्षु भिक्षार्थ उस कुल में न जाय।^१

(३) **सामान्य प्रबंध**—यात्रा में निकले सर्वसाधारण की सुविधा के लिये जगह-जगह धर्मशालाएँ बनी रहती थीं, जहाँ उन्हें निवासस्थान के साथ ही निर्मूल्य भोजन भी दिये जाने का प्रबंध रहता था। इन्हें 'आवसथागार' कहते थे। कुछ भिक्षु किसी आवसथागार में रह घनेक दिनों तक भोजन करते रहे। बुद्ध ने इसे अनुचित बताया, और शिक्षा दी कि रुग्णवस्था को छोड़ इस प्रकार आवसथागार का भोजन एक दिन से अधिक ग्रहण न करना चाहिये।^२

राज्य की ओर से आवागमन के मुख्य नाकों पर चुंगी वसूल करने की नीकियाँ तैयार रहती थीं, जो यात्रियों की तलाशी बड़ी सावधानी से लेती थीं। छिपाकर कोई कुछ सामान पार न कर दे इसके लिये पुलिस (कम्मिक) सचेत रहती थी। एक बार कोई भिक्षु कुछ यात्रियों के साथ पकड़ा गया जो चोरी से कुछ चीजें ले जा रहे थे। इस कारण उसे भी कष्ट सहना पड़ा।^३

(४) **प्रथा**—शङ्ख की ससुराल भोजने समय उसके साथ पक्वान भोजना आवश्यक समझा जाता था। 'काणा' की गौ ने उसे ससुराल भोजने के लिये पूवे पकाये। भिक्षुओं के आने पर उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये 'काणा' का पतिगृह जाना रुक गया। कुछ दिनों बाद फिर उस स्त्री ने वैसी ही तैयारी की। और इस बार भी उसने सभी पूवे भिक्षा में दे दिये। 'काणा' का पति बड़ा दुःखी हुआ और उसने दूसरा विवाह कर लिया। बुद्ध ने शिक्षा दी कि भिक्षा ग्रहण करने में माया का स्मरण रहे।^४

स्त्रियाँ प्रायः स्वयं सूत कातकर कपड़े बुनवाती थीं। कोई स्त्री भिक्षुणी हो जाने के बाद भी सूत कातती रही। भिक्षुणी-जीवन के लिये सार्थक न होने के कारण यह भिक्षुणियों के लिये निषिद्ध कर दिया गया।^५

आजकल की तरह उस समय भी शकुन और अपशकुन मानने की प्रथा थी। किसी भिक्षुणी ने सैला कचरा दीवाल के बाहर फेंक दिया, जो स्थान से लौटते किसी ब्राह्मण के शिर पर जा गिरा। जब ब्राह्मण ने उसके लिये क्रुद्ध हो हागड़ा करना प्रारम्भ किया तो किसी ने उसे यह कहकर शान्त किया कि यह बहुत बड़ा शकुन है, जो सूचित करता है कि निकट भविष्य में उसे कोई बड़ा लाभ होने वाला है। दूसरे दिन राजवरदार में ब्राह्मण को सचमुच बड़ी सख्ति मिली।^६

यह मानकर कि भ्रमुक वृक्ष पर देवता निवास करता है उसकी बड़ी पूजा की जाती थी। ग्यारहवें पाचितिय की कथा में इसका उल्लेख मिलता है कि किसी ने वृक्ष की शाखा काटते समय उस पर निवास करने वाले देवता के बच्चे का हाथ काट दिया। देवता बड़ा रुष्ट हुआ। उसे समझा-बुझाकर निवास के लिये दूसरा वृक्ष दे दिया गया, जिससे उसका क्रोध शान्त हुआ।^७

(५) **सामग्रियाँ**—घर में व्यवहार की जानेवाली कुछ सामग्रियों का भी उल्लेख प्राप्त होता है। जैसे—खाट और कुंसियाँ चार प्रकार की होती थीं—मसारक, बुन्दिकावद्ध कुलीरपादक और बाह्णवपादक।^८

तकिये (भित्ति) पाँच प्रकार के होते थे—ऊन भरा, गुदड़ी भरा, छाल भरा घास भरा, और पत्ता भरा।

चटाई चार प्रकार की होती थी—छाल की बनी, खस की बनी, मूँज की बनी, और बज्ज की बनी।

(६) **भोजन**—घी, मक्खन, तेल, मधु, गुड़, भात, सत्तु, मछली, मांस, दध, दही के श्रेष्ठ भोजन माने जाने का उल्लेख मिलता है।^९

१. देखिये पृ० २३७। २. पृ० १००-१। ३. पृ० १७६। ४. पृ० ११२। ५. पृ० ४०६। ६. पृ० ३६०-६२। ७. पृ०-५४। ८. पृ०-६२। ९. पृ० ११७, १२१, १२४ आदि।

(ख) धार्मिक

(१) सम्प्रदाय—भिख-भिख सम्प्रदाय के साधुओं में परस्पर खण्डन-मण्डन होते रहते थे। कोई कोई भिक्षु भी इसमें बड़ा रस लेता था। भिक्षु हत्यक शाक्यपुत्र तो इस सिलसिले में झूठ ही कुछ का कुछ कह डालता था। बुद्ध ने उसे इसके लिए बड़ा फटकारा, और किसी भी अवस्था में सत्य न छोड़ने का उपदेश दिया।^१

साम्प्रदायिक कथमकथ में एक वर्ग दूसरे से सदा सशङ्क रहता था। धायुष्मान् आनन्द कुछ बच्चे पूरे लोगों को बाँट रहे थे। लेने वालों में दूसरे सम्प्रदाय के कुछ साधु और साधुनियाँ भी थीं। संयोग से किसी साधुनी को एक के बदले दो पूरे मिल गये। बस, इसी को लेकर वे हल्ला करने लगे कि धायुष्मान् आनन्द का उस साधुनी के साथ अनुचित सम्बन्ध है। फिर, किसी दूसरे भिक्षु के साथ ऐसी ही घटना हो गई। उसने बचा हुआ भात भी में अच्छी तरह सान किसी ग्राजीवक साधु को दे दिया। जब उससे दूसरे ग्राजीकों ने पूछा कि उसे वह भात कहाँ मिला तब उसने कृतज्ञता प्रकट करने के बदले भिक्षु के लिये अपमान के ही शब्दों का प्रयोग किया। इन बातों की दृष्टि से यह नियम बनाना पड़ा कि कोई भिक्षु अपने हाथ से किसी अन्य सम्प्रदाय के साधु को खाने-पीने की चीज न दे।^२

(२) भिक्षुसङ्घ का सम्मान—बुद्ध के महान् व्यक्तित्व के कारण समाज में भिक्षु-सङ्घ का सबसे बड़ा चढ़कर सम्मान होता था। उनके लिये बड़े-बड़े मठ बन गये थे और उन्हें अच्छा से अच्छा भोजन प्राप्त होता था। उनके मुख और शान्ति को देख 'उपालि' बालक के माँ-बाप ने विचार किया कि यदि हमारा पुत्र और कोई काम न कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रजित हो जाय तो उसे किसी प्रकार का दुःख न हो। उसने निश्चय किया—“वे शाक्यपुत्र भ्रमण भाराम से रहते हैं; अच्छे भोजन का कमरे के भीतर सोते हैं। यदि 'उपालि' इन्हीं के साथ प्रव्रजित हो जाय तो हम लोगों के मरने के बाद वह सुख से रहे और उसे किसी प्रकार का कष्ट न हो।”^३

बुद्ध के प्रभाव से उस समय के बड़े-बड़े राजा भी भिक्षुओं का सम्मान और गौरव करते थे। एक बार मगधराज सेमिय बिम्बिसार राजगृह के गरम कुण्ड में स्नान करने आये। उस समय छद्मरिगय भिक्षु उसके भीतर नहा रहे थे। राजा नम्रता-पूर्वक बाहर खड़े रहे। कुछ देर भी हो गई। जब भिक्षु बाहर निकले तब उन्होंने स्नान किया।^४

एक बार कुछ भिक्षु अचिरवती नदी में नहाते समय जलकीड़ा कर रहे थे। कोशलराज उन्हें ऐसा करते देख अप्रसन्न हुए। किंतु, उन्हें स्वयं कुछ न कह चतुराई से यह बात बुद्ध तक पहुँचा दी। बुद्ध ने उन्हें बुलवा कर फटकारा और शिक्षा दी कि नहाते समय कीड़ा करना उचित नहीं है।^५

कोशलराज प्रसेनजित् धर्मासु स्वभाव के व्यक्ति थे। वे स्वयं भिक्षुणी बुध्लनन्दा के धर्मोपदेश सुनने आया करते थे। उपदेश से इतने प्रसन्न हुए कि एक बार उन्होंने अपनी निजी बहुमूल्य चादर भी भिक्षुणी को प्रपित कर दी।^६

कोशल की पटरानी मल्लिका देवी भी बुद्ध की भक्त थी। उनकी प्रेरणा से घन्ट-पुर में धर्मोपदेश करने के लिये कोई न कोई भिक्षु बुलाये जाते थे। एक बार जब धायुष्मान् आनन्द धर्मोपदेश करने भीतर आकर खड़े हुए तब रानी महावधानी की अवस्था में लेटी पड़ी थी। वस्त्र सम्हालती हुई वह उठ खड़ी हुई। आनन्द ने यह बात बुद्ध से कही। बुद्ध ने घन्ट-पुर में प्रवेश करने के दोष बताये, और शिक्षा दी कि बिना पूर्व-सूचना के भीतर नहीं जाना चाहिये।^७

(३) भिक्षुओं के कुछ गुण—सङ्घ में एक एक स्वभाववाले भिक्षुओं के कई गुट बन गये थे। वे प्रायः साथ रहते थे। परस्पर सहयोग से सभान प्रयत्न में लगे रहता उनकी विशेषता थी।

छ भिक्षुओं का एक गुट 'छद्मरिगय' सबसे अधिक प्रसिद्ध था। वे बड़े उग्र स्वभाव के व्यक्ति थे। दूसरों को तंग और अपमानित करने में उन्हें आनन्द मिलता था। भिक्षुओं के अनेक नियम उन्हीं के दुर्व्यवहार के कारण बनाये

१. देखिए—पृ० ३। २. पृ० १२७-२८। ३. पृ० १७४। ४. पृ० १५६। ५. पृ० १५३।

६. पृ० ३४६। ७. पृ० २१०-२१२।

गये । शब्दों की पूरी रक्षा करते हुए भी वे नियम तोड़ने का रास्ता निकाल लेते थे । इससे नई परिस्थिति उत्पन्न हो जाती थी, और उसके स्थान से नियम के रूप में संशोधन करना आवश्यक हो जाता था' ।

सत्रह भिक्षुओं का एक दूसरा गुट था जो 'सत्तरसवगिय' के नाम से प्रसिद्ध था । वे बड़े दबबू और भीरु स्वभाव के व्यक्ति थे । छब्बगिय भिक्षुओं के द्वारा तंग किये जाने पर वे बच्चों की तरह रोने लगते थे' ।

नेसिय-भुम्भजक भिक्षुओं का गुट बड़ा अभागा था । उन्हें अच्छी चीज पाने की नसीब नहीं होती थी । अच्छे भोजन के लिये वे तरसते रहते थे । दानी श्रद्धालु उपासकों के घर में भी उन्हें तिरस्कार और अपेक्षा ही प्राप्त होती थी' ।

(ग) निष्कर्ष

पाठक को यह मूलतः न चाहिये कि 'भिक्षु-भिक्षुनी-विभङ्ग' सङ्घ की 'अपराध-पुस्तक' (Penal code) है । भिक्षु शासन के संवाहन के लिये सभी संभाव्य परिस्थितियों के अपराधों का संकलन कर देना इसका मुख्य उद्देश्य है । इस सिलसिले में जितनी कथाओं का उल्लेख किया गया है सभी की दृष्टि यही रही कि अमुक अपराध का एक निर्वर्तन उपस्थित किया जा सके, जिससे तत्सम्बन्धी नियम का अभीष्ट अभिप्राय स्पष्ट समझा जा सके । यह न समझने के कारण कुछ विद्वानों ने लिखा है कि ये कथाएँ भिक्षु-समाज के नैतिक पतन की द्योतक हैं । यह तो वैसा ही हुआ कि कोई किसी देश की 'अपराध-पुस्तक' को देख वहाँ के लोगों के नैतिक स्तर की परीक्षा करना चाहे । बुद्ध के जीवन काल में ही सङ्घ बड़ा व्यापक और विद्याल ही गया था । देश के सभी प्रान्तों से, सभी जाति और समाज से, तथा सभी दृष्टियों से सभी वर्गों से व्यक्तियों ने आकर दीक्षा ग्रहण की । तब, उनमें सभी प्रकार के लोगों का होना स्वाभाविक ही था, और उस समाज के नैतिक-नियमन के लिए विभङ्ग जैसी 'अपराध-पुस्तक' की बड़ी आवश्यकता थी ।

५. प्रस्तुत संस्करण

यह दिनपिटक की चौथी पुस्तक 'पाचिसिय' का नया देवनागरी-संस्करण है । यह संस्करण इन पुस्तकों के आधार पर तैयार किया गया है—बर्मी-संस्करण, छट्ट-सङ्गायन प्रकाशन (१९५९), सिंहली-संस्करण, भिक्षु तेलवट्टे श्री धर्मवंश स्वामी द्वारा सम्पादित (१९२८), स्थानी-संस्करण, महामकुट राज-कीय प्रकाशन (१९२६) तथा रोमन-संस्करण, श्री हरमन ओल्बेनबर्ग द्वारा सम्पादित (१८८२) ।

स्परिववाद परम्परा के बुने हुये प्रतिनिधियों के अन्तर्राष्ट्रीय सङ्घ के सौस्ताह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ट-सङ्गायन' संस्करण को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार-स्वरूप ग्रहण किया है । उसके पाठ और धर्मस्कन्ध-नियोजन से साधारणतः हम सहमत रहे हैं । किन्तु, आधुनिक दृष्टि से अपने संस्करण को अधिक उपयोगी बनाने के लिये हमने दो नये प्रयत्न किये हैं—(१) सम्पूर्ण ग्रन्थ में एक व्यवस्थित क्रम से विराम-चिह्नों का प्रयोग करना और (२) शीर्षक एवं अनुशीर्षक से सुसज्जित कर पाठ का एक साङ्गोपाङ्ग स्वरूप उपस्थित करना ।

(क) शीर्षक

पुरानी पद्धति के पालि-ग्रन्थों में किसी प्रकरण के प्रारम्भ में शीर्षक देने की प्रथा नहीं थी । इसके स्थान पर प्रकरण के अन्त में 'निद्रित' जैसे शब्द दे दिया करते थे । किन्तु इससे आधुनिक पाठक को सारे प्रकरण का सार-तत्त्व ग्रहण कर अपने समक्ष वर्ण्य-विषय का एक सम्पूर्ण चित्र उपस्थित करने में जटिलता का अनुभव करना पड़ता है । अतः उपयोगिता की दृष्टि से हमने यह आवश्यक समझा कि शीर्षक एवं अनुशीर्षक के क्रम से सुसज्जित करके ही पाठ को उपस्थित करना उत्तम होगा । इन शीर्षकों के निर्माण करने में हमने

यथासम्भव ग्रन्थ के ही शब्दों का उपयोग किया है । स्मरण रहे कि ये शीर्षक हमारे अपने दिये हुये हैं जो मूल-पाठ में प्राप्त नहीं होते ।

प्रधान शीर्षक १६ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में प्रकरण-चिह्न (§) और क्रम-संख्या के साथ छापे गये हैं । उनके अन्तर्गत आने वाले द्रष्टव्य शीर्षक बिना क्रम-संख्या के उसी टाइप में छापे गये हैं । अनु-शीर्षक क्रम संख्या के साथ १४ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में, और उसके अन्तर्गत आनेवाले छोटे शीर्षक क्रम-संख्या के साथ १२ प्वाइण्ट मोनो काले टाइप में मुद्रित किये गये हैं । पृष्ठ के ऊपर प्रधान शीर्षकों का ही उल्लेख किया गया है ।

(ख) पाठभेद-निर्धारण

पाठभेद-निर्धारण में शब्द की निरुक्ति तथा व्युत्पत्ति का विचार करने के साथ ही इस बात का भी ध्यान रखा गया है कि ऐतिहासिक दृष्टि से किन रूपों का अत्यधिक प्रचलन रहा । दोनों दृष्टियों से सिद्ध यदि एक शब्द के एकाधिक रूप हुये हैं तो हमने एक को मूल-पाठ के साथ और दूसरे को पृष्ठ की अधः टिप्पणी में दे दिया है । यहाँ एक के ग्रहण करने का यह धर्म नहीं है कि हमने दूसरे रूप का बहिष्कार किया है ।

(ग) विराम-चिह्न

पालि की पुरानी पद्धति में पूर्ण विराम के अतिरिक्त अन्य विराम-चिह्नों के प्रयोग करने की प्रथा नहीं थी । स्वामी-संस्करण में इसी प्राचीन पद्धति का अनुसरण किया है । लेकिन कहीं कहीं पालि की वाक्य-योजना इतनी उलझी हुई मिलती है कि उसके अंशों के पारस्परिक सम्बन्ध को विराम-चिह्नों के अभाव में समझना असम्भव कठिन हो जाता है । अतः प्रस्तुत संस्करण में हमने अन्य आवश्यक विराम-चिह्नों का निस्संकोच प्रयोग किया है । इन विराम-चिह्नों का प्रयोग करने में हमारा यही उद्देश्य रहा है कि वाक्य का अर्थ अधिक से अधिक स्पष्ट हो जाय । जहाँ विराम-चिह्नों के प्रयोग की अनिवार्यता नहीं समझी गई, वहाँ पर हमने उनका प्रयोग उचित नहीं समझा । फिर भी हमने इस बात का ध्यान रखा है कि विराम-चिह्नों के प्रयोग में यथासम्भव एकरूपता और सङ्गति बनी रहे ।

इस संस्करण में निम्नलिखित विराम-चिह्न व्यवहृत हुए हैं — पूर्णविराम (।), अर्धविराम (,), उपविराम ( ), स्वल्प-विराम (;), प्रश्नवाचक (?), विस्मयादि-बोधक (!), युग्मिका (-), रेलिका (—), मुख्य-उद्धरण (" "), उद्धरण (' ')

प्रधान उद्धरणों का बोध मुख्य-उद्धरण-चिह्न और उसके अन्तर्गत आनेवाले उद्धरणों का बोध उद्धरण-चिह्नों से कराया गया है । यदि कहीं उसके भी अन्तर्गत कोई उद्धरण आ गया है तो उसका बोध क्रिया के आगे रेलिका चिह्न के प्रयोग से ही कराया गया है ।

मुख्य उद्धरण के भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' तद्बोधक चिह्नों से प्रारम्भ किये गये हैं । और, उसके भी भीतर आने वाले सभी नये 'पैराग्राफ' इसी भाँति केवल उद्धरण बोधक चिह्नों से प्रारम्भ होते हैं ।

(घ) साङ्केतिक

अधः टिप्पणी में रो०, सी०, स्पा० तथा म० सङ्केत क्रमशः रोमन, सिंहली, स्पामी तथा मरम्भ (बर्मी) संस्करणों के लिये प्रयुक्त हुये हैं ।

पृष्ठ के बगल में प्रयुक्त A और B सङ्केत क्रम से रोमन और बर्मी संस्करणों का बोध कराते हैं । इन सङ्केतों के साथ ही हुई संख्या से यह सूचित होता है कि उन संस्करणों के उस पृष्ठ का प्रारम्भ उसी पङ्क्ति से होता है ।

रोमन ग्रन्थ की पृष्ठसंख्या से आधुनिक पाठक को कई सुविधाय प्राप्त होगी। पालि टेक्स्ट सोसाइटी के महत्वपूर्ण कोषों तथा अन्य ग्रन्थों में रोमन की ही पृष्ठ-संख्या का हवाला दिया गया है, इससे हमारे पाठक उन स्थलों को सरलता से खोज लेंगे। और, चूँकि बर्मीज छद्म सङ्ग्रहण के संस्करण का एक अपनर महत्त्व है, अतः उसकी पृष्ठ-संख्या का भी उल्लेख कर देना आवश्यक समझा।

(ज) पुष्पोपरि-श्लोक में प्रयुक्त सङ्केत

ऊपर कोने में दी गई संख्याएँ युग्मपृष्ठ में प्रारम्भ के तथा अयुग्म पृष्ठ में अन्तके काण्ड प्रकरण और पैराग्राफ की श्रोकक हैं।

(ख) बर्तिनी

पालि में एक, अपि श्रीर इति इन अव्ययों के भादि अक्षर का प्रायः लोप हो जाता करता है और उनके रूप ब, पि, तथा तिर रह जाते हैं। कुछ विद्वानों के मतानुसार इन लघु रूपों को स्वतन्त्र शब्द मान लेना अधिक सङ्गत है। हमने भी प्रस्तुत संस्करण में ऐसा ही माना है।

हमने एक ही शब्द के अन्तर्गत आने वाली परस्परान्वय सन्धि का प्रयोग अनिवार्य रूप से किया है, जैसे—सङ्ग, किञ्चि इत्यादि; किन्तु जहाँ यह सन्धि दो पृथक् शब्दों में हुई है, हमने प्रायः उसका प्रयोग अनिवार्यक समझा है, जैसे—एवं पि, कम्मं ति इत्यादि।

कुछ पाश्चात्य सम्पादकों ने बर्तिनी की इसी पद्धति को स्वीकार कर के भी 'ह' तथा 'म' से परे 'ति' तथा 'पि' की सन्धि अनिवार्यरूप से की है। उन्होंने कदाचित् इन स्थलों में संस्कृत व्याकरण के 'अकः सङ्गर्गे दीर्घः' नियम का प्रयोग करता अनिवार्य समझा, जैसे—देसेसि + इति = देसेसीति, तस्त + अपि = तस्तपि। किन्तु हमने उन्हें अलग ही रखा है, जैसे—देसेसी ति; तस्तपि। यहाँ 'ति' तथा 'पि' के पूर्व आने वाले स्वरों का दीर्घ होता पालि धोमल्लान् व्याकरण के 'अपञ्जने दीर्घरस्सा' (१।३३) सूत्र से सिद्ध हो जाता है। व्याकरण में इसके दूसरे उदाहरण भी दिये गये हैं, जैसे—अस्मि + परमं = अस्मी परमं, पोतम + ति = पोतमा ति; होति + ति = होती ति इत्यादि।

• •

• •

• •

अपार्थ का काम प्रारम्भ करने के बाद ही हमारे सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी अन्य केन्द्र का काम सम्हालने लगे गये। इसका भार सहायक सम्पादक श्री बीरबल शर्मा, एम० ए० ने उठाया, जिन्होंने अपने सहयोगी मिश्र कुमार कश्यप, स्वामी द्वारिकादास शास्त्री तथा श्री जयकुमार राम के साथ सफलतापूर्वक पूर्ण किया।

मिश्र जगदीश काश्यप

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a   आ ā   इ i   ई ī   उ u   ऊ ū   ए e   ओ o

.

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
च ca	छ cha	ज ja	झ, ञ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	श sa
		ह ha	ळ ḷa	सं am

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क kka	फि fīca	ड dva	म mba
ख kkha	फि fīcha	ध dhya	म mbha
य kya	फि fīja	ध dhva	म mma
क्र kri	फि, फि fījha	न nta	म mya
कल kla	ट, ट tta	न ntva	म mha
कव kva	ट, ट ttha	न ntha	म yya
क्य khya	ड, ड dda	न nda	म yha
कव khva	ड, ड dḍha	न ndra	ल lla
ग gga	ण ṇa	न ndha	ल lya
गव ggva	ण ṇtha	न nna	ल lha
ग्य gya	ण ṇda	न nya	ल vha
ग्र gra	ण ṇpa	न nha	ल sta
ङ ṅka	ण ṇha	प ppa	ल stra
ङ्क ṅkha	त tta	प ppha	ल sna
ङ्ग ṅga	त ttha	प pya	ल sya
ङ्ग ṅgha	त tva	प pla	ल asa
च cca	त tyā	ब bba	ल sma
चव ccha	त tra	ब bbha	ल sva
ज jja	ड, ड dda	ब bya	ल hma
ज, ज jḥa	ड ddha	ब bra	ल hva
झ ṛṇa	ड dya	म mpa	ल lha
झ ṛṇa	ड dra	म mpha	

१ = ā; २ = i; ३ = ī; ४ = u; ५ = ū; ६ = e; ७ = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

पाचित्तियपालि

(भिक्षुविभङ्गे दुतियो भागो भिक्षुनीविभङ्गो च)

सूची

पाचित्तियपाणि	पि	विट्ठक
५. पाचित्तियकण्डं		
१ १. पठमपाचित्तियं	३	
(मुसावादे)		
(१) वृत्त्यकसक्यपुत्तवत्थु	३	
(२) पञ्जति	४	
(३) विभङ्गो	५	
१ २. दुतियपाचित्तियं	६	
(धोमसवादे)		
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	६	
(२) नन्दिविसालवसिद्वक्था	६	
(३) पञ्जति	१०	
(४) विभङ्गो	१०	
१ ३. ततियपाचित्तियं	२१	
(पेसुक्को)		
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२१	
(२) पञ्जति	२२	
(३) विभङ्गो	२२	
४. चतुत्थपाचित्तियं	२६	
(पदसो धम्मवाचने)		
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२६	
(२) पञ्जति	२७	
(३) विभङ्गो	२७	
१ ५. पञ्चमपाचित्तियं	२८	
(सहसेय्यो)		
(१) धम्मसवनागतभिक्षुवत्थु	२८	
(२) पञ्जति	२८	
(३) विभङ्गो	२८	
(४) अनुपञ्जति	२८	
(५) विभङ्गो	२८	
१ ६. छट्ठपाचित्तियं	३१	
(सहसेय्ये)		
(१) कोसलित्थि-आवसथागाए-		
वत्थु	३१	
(२) पञ्जति	३३	
(३) विभङ्गो	३३	
१ ७. सत्तमपाचित्तियं	३४	
(मातुगामत्त धम्मवेसने)		
(१) उदायीभिक्षुवत्थु	३४	
(२) पठमपञ्जति	३५	
(३) उपासिकानं धम्मदेसना-		
माचतावत्थु	३५	
(४) पठमानुपञ्जति	३६	
(५) छब्बगियभिक्षुवत्थु	३६	
(६) दुतियानुपञ्जति	३६	
(७) विभङ्गो	३७	
१ ८. अट्ठमपाचित्तियं	३८	
(अनुपसम्पधस्स भूतुत्तरिमनुस्सधम्मालपने)		
(१) वग्गुमुदात्तीरिमभिक्षुवत्थु	३८	

पिटृकृ

(२) पञ्जाति

४०

(३) विभङ्गो

४०

§ ९. नवमपाचित्तियं

५०

(अनुपसम्पत्तस्स दुदुहल्लापत्तिरोचने)

(१) उपनन्द-छब्बग्गियभण्डन-

वत्थु

५०

(२) पञ्जाति

५०

(३) विभङ्गो

५०

§ १०. दसमपाचित्तियं

५२

(पयवीरणे)

(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु

५२

(२) पञ्जाति

५३

(३) विभङ्गो

५३

तत्सुदानं

५४

§ ११. एकादसमपाचित्तियं

५४

(भूतगमपासव्ये)

(१) लक्खवेयतावत्थु

५४

(२) पञ्जाति

५५

(३) विभङ्गो

५५

§ १२. बारसमपाचित्तियं

५६

(अब्बेनब्बं पटिबरणे)

(१) अञ्जवादकछन्नभिक्षुवत्थु

५६

(२) पठमपञ्जाति

५७

(३) सङ्गमज्झगततुण्हीभूत-

छन्नभिक्षुवत्थु

५७

(४) अनुपञ्जाति

५८

(५) विभङ्गो

५८

§ १३. तेरसमपाचित्तियं

५९

(भिक्षू उज्झापने)

(१) मेत्तियभुम्मज्जकभिक्षुवत्थु

५९

(२) पठमपञ्जाति

६०

पिटृकृ

(३) मेत्तियभुम्मज्जकभिक्षु-

खिध्यनवत्थु

६०

(४) अनुपञ्जाति

६०

(५) विभङ्गो

६१

§ १४. चोद्दसमपाचित्तियं

६१

(सेनासननुदरणे)

(१) अञ्जोकासनीहुटसेनासन-

वत्थु

६१

(२) पञ्जाति

६२

(३) अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्कते

अनुजानना

६२

(४) विभङ्गो

६२

§ १५. पन्नरसमपाचित्तियं

६४

(सन्परित्ता सेव्ये अनुदरिते)

(१) उपचिकाखाधितसेनासन-

वत्थु

६४

(२) पञ्जाति

६४

(३) विभङ्गो

६४

§ १६. सोळसमपाचित्तियं

६६

(अनुपलज्जसेव्यकप्पने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

६६

(२) पञ्जाति

६६

(३) विभङ्गो

६६

§ १७. सत्तरसमपाचित्तियं

६७

(भिक्षू निक्कड्डने)

(१) सत्तरसवग्गिय-छब्बग्गिय-

भिक्षुलकलहवत्थु

६७

(२) पञ्जाति

६८

(३) विभङ्गो

६८

§ १८. अट्ठारसमपाचित्तियं

७०

(आहवपादके मञ्जे अग्निनिर्वाणे)

(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु

७०

	पिड्डा		पिड्डा
(२) पञ्जाति	७०	(४) अनुपञ्जाति	८४
(३) विभङ्गो	७०	(५) विभङ्गो	८४
§ १९. ऊनवीसतिमपाचित्तियं (महत्तकं विहारं कारयमाने)	७१	§ २४. चतुर्वीसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनोवाकथेरागुपसने)	८५
(१) छन्नभिक्षुविहारवत्थु	७१	(१) छन्नभिक्षुभिक्षुवत्थु	८५
(२) पञ्जाति	७२	(२) पञ्जाति	८५
(३) विभङ्गो	७२	(३) विभङ्गो	८६
§ २०. वीसतिमपाचित्तियं (सम्पाणकउपकसिञ्चने)	७३	§ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं (अञ्जातिकाय भिक्षुनिया जीवरक्षणे)	८७
(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु	७३	(१) पिण्डचारी-पिण्डचारिणी- वत्थु	८७
(२) पञ्जाति	७३	(२) पठमपञ्जाति	८७
(३) विभङ्गो	७४	(३) पारिवत्तिकचत्तिवरवत्थु	८८
तत्सुदानं	७४	(४) अनुपञ्जाति	८८
§ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनोवाकसम्मन्ने)	७५	(५) विभङ्गो	८८
(१) छन्नभिक्षुभिक्षुवत्थु	७५	§ २६. छवीसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिया जीवरसिञ्चने)	८९
(२) पञ्जाति	७६	(१) उदायिभिक्षुवत्थु	८९
(३) अट्टुल्लसमभागतो सम्म- सित्तव्वो	७६	(२) पञ्जाति	९०
(४) विभङ्गो	७८	(३) विभङ्गो	९०
§ २२. बावीसतिमपाचित्तियं (अत्यङ्गते सुरिये ओवावदाने)	८१	§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनीहि एकतो अज्ञानसमाप्पटिपणे)	९१
(१) चूलपन्थकइद्विपाटिहारिय- वत्थु	८१	(१) छन्नभिक्षुभिक्षुवत्थु	९१
(२) पञ्जाति	८२	(२) पठमपञ्जाति	९१
(३) विभङ्गो	८२	(३) अन्तरामग्नचोरपीडित- भिक्षुनीवत्थु	९२
§ २३. तेवीसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनुपस्सयुपसङ्कमने)	८३	(४) अनुपञ्जाति	९२
(१) छन्नभिक्षुभिक्षुवत्थु	८३	(५) विभङ्गो	९३
(२) पठमपञ्जाति	८३	§ २८. अट्टवीसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिया एकतो तावामिहने)	९४
(३) गिलानामहापजापति- गोतमीवत्थु	८४	(१) छन्नभिक्षुभिक्षुवत्थु	९४

	पिटृहस्ता		पिटृहस्ता
(२) पठमपञ्चाति	६४	(३) अनुपञ्चाति—गिलाने	१०३
(३) पञ्चावत रन्तीभिक्षुनी- वत्थु	६४	(४) अनुपञ्चाति—बीवरदाने	१०४
(४) अनुपञ्चाति	६५	(५) अनुपञ्चाति—बीवर- कारे	१०४
(५) विभङ्गो	६५	(६) अनुपञ्चाति—अद्धान- गमने	१०४
१ २६. ऊनतिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिपरिपाथितभोजने)	६६	(७) अनुपञ्चाति—नावाभि- रुद्धने	१०५
(१) युल्लनग्दाभिक्षुनीवत्थु	६६	(८) अनुपञ्चाति—महा- समये	१०५
(२) पठमपञ्चाति	६७	(९) अनुपञ्चाति—समण- भत्ते	१०६
(३) आतिकुलागतभिक्षुवत्थु	६७	(१०) विभङ्गो	१०६
(४) अनुपञ्चाति	६७	१ ३३. तेतिसतिमपाचित्तियं (परम्परभोजने)	१०७
(५) विभङ्गो	६८	(१) इलिहकम्मकारवत्थु	१०८
१ ३०. तिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिवा रहो निसज्जने)	६९	(२) पठमपञ्चाति	१०९
(१) उवायीपुराणदुतिप्रिका- वत्थु	६९	(३) अनुपञ्चाति—गिलाने	१०९
(२) पञ्चाति	६९	(४) अनुपञ्चाति—बीवर- दाने	११०
(३) विभङ्गो	६९	(५) अनुपञ्चाति—बीवर- कारे	११०
तस्सुदानं	१००	(६) भत्तपञ्चासाय अनु- जानना	११०
१ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं (आवसथपिण्डभोजने)	१००	(७) विभङ्गो	१११
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	१००	१ ३४. चतुतिसतिमपाचित्तियं (पूव-भन्थपटिगाहणे)	११२
(२) पठमपञ्चाति	१०१	(१) काणदारिकावत्थु	११२
(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्त- वत्थु	१०१	(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु	११३
(४) अनुपञ्चाति	१०२	(३) पञ्चाति	११३
(५) विभङ्गो	१०२		
१ ३२. बार्तिसतिमपाचित्तियं (गणभोजने)	१०३		
(१) देवदत्तवत्थु	१०३		
(२) पठमपञ्चाति	१०३		

	पिठुक्का		पिठुक्का
(४) विभङ्गो	११४	(५) विभङ्गो	१२४
§ ३५. पञ्चतिसतिमपाचित्तियं	११५	§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२५
(पवारिते पुन खादने)		(दन्तपोनखादने)	
(१) भुत्तावीपवारितभिक्षु-		(१) पसुकूलिकभिक्षुवत्थु	१२५
वत्थु	११५	(२) पठमपञ्जात्ति	१२६
(२) पठमपञ्जात्ति	११५	(३) अणुपञ्जात्ति	१२६
(३) गिलानातिरितभोजन-		(४) विभङ्गो	१२६
वत्थु	११६	तस्सुदानं	१२७
(४) अणुपञ्जात्ति	११६	§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२७
(५) विभङ्गो	११६	(पञ्जात्तिस्थियानं भोजनदानं)	
§ ३६. छत्तिसतिमपाचित्तियं	११७	(१) आनन्दस्स परिब्बाजकानं	
(भुत्तावि पुन पवारणे)		पूवदानवत्थु	१२७
(१) मद्धानमग्गप्पटिपन्न-		(२) आजीवकस्स सम्पि-	
भिक्षुद्वयवत्थु	११७	ओदनदानवत्थु	१२८
(२) पञ्जात्ति	११८	(३) पञ्जात्ति	१२८
(३) विभङ्गो	११८	(४) विभङ्गो	१२८
§ ३७. सत्तिसतिमपाचित्तियं	१२०	§ ४२. वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२९
(विकालभोजने)		(भिक्षु उच्चोजने)	
(१) सत्तरसवग्गियभिक्षु-		(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१२९
वत्थु	१२०	(२) पञ्जात्ति	१३०
(२) पञ्जात्ति	१२०	(३) विभङ्गो	१३०
(३) विभङ्गो	१२१	§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३१
§ ३८. अट्ठतिसतिमपाचित्तियं	१२१	(कुले अणुपञ्जात्ति निसज्जने)	
(सन्निधिकारे)		(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३१
(१) वेलेट्ठसीसपेरवत्थु	१२१	(२) पञ्जात्ति	१३२
(२) पञ्जात्ति	१२२	(३) विभङ्गो	१३२
(३) विभङ्गो	१२२	§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३३
§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१२३	(माधुगामेस रहो निसज्जने)	
(पणीतभोजनविज्जापने)		(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु	१३३
(१) छन्नग्गियभिक्षुवत्थु	१२३	(२) पञ्जात्ति	१३३
(२) पठमपञ्जात्ति	१२३	(३) विभङ्गो	१३४
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१२४	§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३५
(४) अणुपञ्जात्ति	१२४	(एको एकाय रहो निसज्जने)	
		(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१३५

	पिठुङ्का		पिठुङ्का
(२) पञ्जाति	१३५	(४) अनुपञ्जाति	१४५
(३) विभङ्गो	१३५	(५) विभङ्गो	१४५
§ ४६. छवत्तारीसतिमपाचित्तियं	१३६	§ ४६. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं	१४६
(कुलाभि पयिरुपासने)		(सेनाय वासे)	
(१) उपनन्दसकधपुत्तवत्थु	१३६	(१) छव्वगियभिक्षुवत्थु	१४६
(२) पठमपञ्जाति	१३७	(२) पञ्जाति	१४६
(३) उपनन्दवत्थु	१३७	(३) विभङ्गो	१४७
(४) अनुपञ्जाति	१३८	§ ५०. पञ्जासमपाचित्तियं	१४७
(५) अनुपञ्जाति-वीवर-		(उय्योधिकगमने)	
वाने	१३८	(१) उय्योधिककण्डविद्ध-	
(६) अनुपञ्जाति-वीवर-		भिक्षुवत्थु	१४७
कारे	१३८	(२) पञ्जाति	१४८
(७) अनुपञ्जाति - गिलाने	१३९	(३) विभङ्गो	१४८
(८) विभङ्गो	१३९	तत्सुदानं	१४९
§ ४७. सत्तवत्तारीसतिमपाचित्तियं	१४०	§ ५१. एकपञ्जासमपाचित्तियं	१४९
(पण्णयपावारणासादियने)		(सुरापाने)	
(१) महानामभेसज्जपवारण-		(१) सागतभिक्षु - नाग-	
वत्थु	१४०	सङ्गामवत्थु	१४९
चतुमासं	१४०	(२) सागतभिक्षु - कापोतिक-	
अपरं पि चतुमासं	१४१	पानवत्थु	१५०
यावजीखं	१४१	(३) पञ्जाति	१५१
(२) छव्वगिय-महानाम-		(४) विभङ्गो	१५१
वत्थु	१४१	§ ५२. द्वापञ्जासमपाचित्तियं	१५२
(३) पञ्जाति	१४२	(अङ्गुलिपतोदके)	
(४) विभङ्गो	१४२	(१) छव्वगिय - सत्तरस-	
§ ४८. अट्टवत्तारीसतिमपाचित्तियं	१४४	वगियभिक्षुवत्थु	१५२
(उय्युत्तसेनावत्सने)		(२) पञ्जाति	१५२
(१) पसेनदिकोसलअब्भु-		(३) विभङ्गो	१५२
य्यानवत्थु	१४४	§ ५३. तेपञ्जासमपाचित्तियं	१५३
(२) पठमपञ्जाति	१४४	(उदके हसधम्मे)	
(३) सेनाय गिलानमातुल-		(१) पसेनदिकोसल-सत्तरस-	
वत्थु	१४५	वगियभिक्षुवत्थु	१५३

	पिटृह्वा		पिटृह्वा
(२) पञ्जाति	१५३	(६) अनुपञ्जाति — अद्धान-	
(३) विभङ्गो	१५४	गमने	१६१
§ ५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं	१५४	(७) अनुपञ्जाति- वातबुद्धिय	१६२
(गलावरिये)		(८) विभङ्गो	१६२
(१) छन्नभिक्षुवत्थु	१५४	§ ५८. अट्टपञ्जासमपाचित्तियं	१६३
(२) पञ्जाति	१५५	(दुष्कण्यकरणे)	
(३) विभङ्गो	१५५	(१) चोरविलुत्तपरिब्बाजक-	
§ ५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं	१५६	भिक्षुवत्थु	१६३
(भिसापने)		(२) पञ्जाति	१६३
(१) छन्नगिय - सत्तरस-		(३) विभङ्गो	१६४
वगियभिक्षुवत्थु	१५६	§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं	१६४
(२) पञ्जाति	१५६	(बीजरविकल्पने)	
(३) विभङ्गो	१५६	(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	१६४
§ ५६. छपञ्जासमपाचित्तियं	१५७	(२) पञ्जाति	१६५
(जोतिविसिम्बने)		(३) विभङ्गो	१६५
(१) सुसिरकट्टजोतिवत्थु	१५७	§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं	१६६
(२) पठमपञ्जाति	१५७	(बीजरअपनिधाने)	
(३) गिलानभिक्षुवत्थु	१५७	(१) सत्तरसवगियछन्नगिय-	
(४) अनुपञ्जाति	१५८	भिक्षुवत्थु	१६६
(५) अनुपञ्जाति-तथारूप-		(२) पञ्जाति	१६७
पञ्चये	१५८	(३) विभङ्गो	१६७
(६) विभङ्गो	१५८	तस्सुद्धानं	१६८
§ ५७. सत्तपञ्जासमपाचित्तियं	१५९	§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं	१६८
(नहाने)		(सञ्चिञ्चणं पाणं कीर्त्तितां बीरोपने)	
(१) बिम्बिसारतपोदानहान-		(१) उदायिकाकविज्जनवत्थु	१६८
वत्थु	१५९	(२) पञ्जाति	१६८
(२) पठमपञ्जाति	१६०	(३) विभङ्गो	१६९
(३) अनुपञ्जाति - उच्छ-		§ ६२. द्वासट्ठिमपाचित्तियं	१६९
समये	१६०	(सप्पाणकउदकपाने)	
(४) अनुपञ्जाति- गिलाने	१६०	(१) छन्नगियभिक्षुवत्थु	१६९
(५) अनुपञ्जाति- नवकम्मे	१६१	(२) पञ्जाति	१७०
		(३) विभङ्गो	१७०

	पिठक्या		पिठक्या
§ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं (अधिकरणउत्तकोटने)	१७०	§ ६६. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं (उत्तिखलसम्मोणे)	१८४
(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१७०	(१) छब्बगिय - अरिट्ट- भिकखुसवासवत्थु	१८४
(२) पञ्जात्ति	१७१	(२) पञ्जात्ति	१८४
(३) विभङ्गो	१७१	(३) विभङ्गो	१८५
§ ६४. चतुसट्टिमपाचित्तियं (इदुत्तुल्लापतिपटिच्छादने)	१७२	§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं (नात्तिक्कसामेणरसम्मोणे)	१८६
(१) उपनन्द-भातुसद्धि- विहारिकवत्थु	१७२	(१) कण्ठकसमणुद्देसवरथु	१८६
(२) पञ्जात्ति	१७३	(२) पञ्जात्ति	१८८
(३) विभङ्गो	१७३	(३) विभङ्गो	१८८
§ ६५. पञ्चसट्टिमपाचित्तियं (ऊनवीसतिवत्स-उपसम्पादने)	१७४	तस्सुदान	१९०
(१) उपासिदारकवरथु	१७४	§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं (इत्थवभूते)	१९०
(२) पञ्जात्ति	१७५	(१) छन्नभिकखुवत्थु	१९०
(३) विभङ्गो	१७६	(२) पञ्जात्ति	१९१
§ ६६. छसट्टिमपाचित्तियं (धेय्यसत्तेन मग्गपटिपञ्जने)	१७६	(३) विभङ्गो	१९१
(१) अञ्जातरभिकखुवत्थु	१७६	§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं (सिक्कापदविषण्णके)	१९२
(२) पञ्जात्ति	१७७	(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१९२
(३) विभङ्गो	१७७	(२) पञ्जात्ति	१९३
§ ६७. सत्तसट्टिमपाचित्तियं (मातुगायेन मग्गपटिपञ्जने)	१७८	(३) विभङ्गो	१९३
(१) भिक्खु-गामनिकल्लन्त- इत्थिवत्थु	१७८	§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं (मोहने)	१९४
(२) पञ्जात्ति	१७९	(१) छब्बगियभिकखुवत्थु	१९४
(३) विभङ्गो	१७९	(२) पञ्जात्ति	१९४
§ ६८. अट्ठसट्टिमपाचित्तियं (मिच्छाविट्ठियं)	१८०	(३) विभङ्गो	१९५
(१) अरिट्टभिकखुवत्थु	१८०	§ ७४. त्रुसत्ततिमपाचित्तियं (पहारदाने)	१९६
(२) पञ्जात्ति	१८२	(१) छब्बगिय - सत्तरस- वगियभिकखुवत्थु	१९६
(३) विभङ्गो	१८२	(२) पञ्जात्ति	१९६

	पिढ्दुल		पिढ्दुल
(३) विभङ्गो	१६७	६८१. एकासीतिमपाचित्तियं	२०६
६७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं	१६७	(चीवर दिसे खियने)	
(तलसत्तिकउगिरणे)		(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-	
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-		भिक्षुवत्थु	२०६
भिक्षुवत्थु	१६७	(२) पञ्चात्ति	२०६
(२) पञ्चात्ति	१६८	(३) विभङ्गो	२०६
(३) विभङ्गो	१६८	६८२. द्वासीतिमपाचित्तियं	२०८
६७६. छसत्ततिमपाचित्तियं	१६९	(सत्तिकलामपरिणामने)	
(अमूलकानुदंसने)		(१) सावत्थिपूगस्स सचीवर-	
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	१६९	भत्तपटिपादनवत्थु	२०८
(२) पञ्चात्ति	१६९	(२) पञ्चात्ति	२०८
(३) विभङ्गो	१६९	(३) विभङ्गो	२०९
६७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं	२००	तत्सुद्धानं	२०९
(कुक्कुचवज्जपदहने)		६८३. तयासीतिमपाचित्तियं	२१०
(१) छब्बगिय-सत्तरसवगिय-		(राजन्तेपुरप्पवेसने)	
भिक्षुवत्थु	२००	(१) आनन्द-मस्सिकादेवी-	
(२) पञ्चात्ति	२००	वत्थु	२१०
(३) विभङ्गो	२००	(२) पञ्चात्ति	२१३
६७८. अट्ठसत्ततिमपाचित्तियं	२०१	(३) विभङ्गो	२१३
(उपत्थुतिट्ठने)		६८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं	२१४
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२०२	(रत्तनउग्गहणने)	
(२) पञ्चात्ति	२०२	(१) भिक्षुब्राह्मणविकवत्थु	२१४
(३) विभङ्गो	२०२	(२) पठमपञ्चात्ति	२१५
६७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं	२०३	(३) विसाखा आभरण-	
(कम्मपटिवाहने)		अण्डिकावत्थु	२१५
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२०३	(४) अनुपञ्चात्ति	२१५
(२) पञ्चात्ति	२०३	(५) अङ्गुलिमुद्दिकावत्थु	२१६
(३) विभङ्गो	२०४	(६) अनुपञ्चात्ति	२१६
६८०. असीतिमपाचित्तियं	२०४	(७) विभङ्गो	२१७
(खन्वं अदत्ता गते)		६८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं	२१८
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२०४	(विकासगामयविसने)	
(२) पञ्चात्ति	२०५	(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२१८
(३) विभङ्गो	२०५		

	मिहिरा		मिहिरा
(२) पठमपञ्चाति	२१६	(४) अनुपञ्चाति	२२६
(३) सावर्त्यगच्छत्त-		(५) विभङ्गो	२२७
भिक्षुवत्थु	२१६	§ ६०. नवुतिमपाचित्तियं	२२७
(४) अनुपञ्चाति	२१६	(कण्डुपटिच्छादिकारापने)	
(५) अनुपञ्चाति - अना-		(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२७
पुच्छाय	२१६	(२) पञ्चाति	२२८
(६) अनुपञ्चाति - सत्तं		(३) विभङ्गो	२२८
भिक्षुं अनापुच्छाय	२२०	§ ६१. एकनवुतिमपाचित्तियं	२२६
(७) अहिदट्टभिक्षुवत्थु	२२०	(वत्तिकसाटिकारापने)	
(८) अनुपञ्चाति	२२०	(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२६
(९) विभङ्गो	२२०	(२) पञ्चाति	२२६
§ ६६. छासीतिमपाचित्तियं	२२१	(३) विभङ्गो	२२६
(सूचिपरकारापने)		§ ६२. द्वेनवुतिमपाचित्तियं	२३०
(१) दन्तकारपवारणावत्थु	२२१	(सुगतचीवरप्यमाणचीवरकारापने)	
(२) पञ्चाति	२२२	(१) नन्दभिक्षुवत्थु	२३०
(३) विभङ्गो	२२२	(२) पञ्चाति	२३०
§ ६७. सत्तासीतिमपाचित्तियं	२२३	(३) विभङ्गो	२३१
(मञ्चपटीठकारापने)		तत्सुदानं	२३१
(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु	२२३	६. पाटिदेसनीयकण्डं	
(२) पञ्चाति	२२३	§ १. पठमपाटिदेसनीयं	२३३
(३) विभङ्गो	२२३	(भिक्षुनिहत्यतो आवनीयगहणे)	
§ ६८. अट्टासीतिमपाचित्तियं	२२४	(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्थु	२३३
(सूलोनद्धमञ्चपटीठकारापने)		(२) पञ्चाति	२३४
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२४	(३) विभङ्गो	२३४
(२) पञ्चाति	२२४	§ २. दुतियपाटिदेसनीयं	२३५
(३) विभङ्गो	२२५	(भिक्षुनी-कोसासने)	
§ ६९. ऊत्तनवुतिमपाचित्तियं	२२५	(१) छब्बगियभिक्षुनीवत्थु	२३५
(मिसीवनकरापने)		(२) पञ्चाति	२३६
(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु	२२५	(३) विभङ्गो	२३६
(२) पठमपञ्चाति	२२६	§ ३. ततियपाटिदेसनीयं	२३७
(३) महाकायउदायिभिक्षु-		(सहत्थाआवनीयपटिगहणे)	
वत्थु	२२६	(१) सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु	२३७

गिट्टिका

गिट्टिका

(२) पठमपञ्चाति	२३७
(३) सावत्थिउस्सववत्थु	२३८
(४) अनुपञ्चाति	२३८
(५) गिलानभिक्षुवत्थु	२३९
(६) अनुपञ्चाति	२३९
(७) विभङ्गो	२३९

४ चतुत्थपाटिदेसनीयं (अप्पटिसंविदितत्तादनीयपटिगाहणे)

(१) साक्खिवासकवत्थु	२४१
(२) पठमपञ्चाति	२४१
(३) आरञ्जिकगिलान- भिक्षुवत्थु	२४२
(४) अनुपञ्चाति	२४२
(५) विभङ्गो	२४२

७. सेलियकण्डं

१. पठमसेखियं	२४५
२. दुतियसेखियं	२४६
३. ततियसेखियं	२४६
४. चतुत्थसेखियं	२४६
५. पञ्चमसेखियं	२४७
६. छट्ठमसेखियं	२४७
७. सत्तमसेखियं	२४७
८. अट्ठमसेखियं	२४८
९. नवमसेखियं	२४८
१०. दसमसेखियं	२४९
११. एकादसमसेखियं	२४९
१२. बारसमसेखियं	२५०
१३. तेरसमसेखियं	२५०
१४. चुद्दसमसेखियं	२५०
१५. पन्नरसमसेखियं	२५१

१६. सोळसमसेखियं	२५१
१७. सत्तरसमसेखियं	२५२
१८. अट्ठारसमसेखियं	२५२
१९. ऊनवीसतिमसेखियं	२५२
२०. वीसतिमसेखियं	२५३
२१. एकवीसतिमसेखियं	२५३
२२. बावीसतिमसेखियं	२५४
२३. तेवीसतिमसेखियं	२५४
२४. चतुवीसतिमसेखियं	२५४
२५. पञ्चवीसतिमसेखियं	२५५
२६. छब्बीसतिमसेखियं	२५५
२७. सत्तवीसतिमसेखियं	२५५
२८. अट्ठवीसतिमसेखियं	२५६
२९. ऊनतिसतिमसेखियं	२५६
३०. तिसतिमसेखियं	२५७
३१. एकतिसतिमसेखियं	२५७
३२. द्वतिसतिमसेखियं	२५७
३३. तैत्तिसतिमसेखियं	२५८
३४. चतुत्तिसतिमसेखियं	२५८
३५. पञ्चत्तिसतिमसेखियं	२५९
३६. छत्तिसतिमसेखियं	२५९
३७. सत्तत्तिसतिमसेखियं	२६०
३८. अट्ठत्तिसतिमसेखियं	२६१
३९. ऊनचत्तारीसतिमसेखियं	२६१
४०. चत्तारीसतिमसेखियं	२६२
४१. एकचत्तारीसतिमसेखियं	२६२
४२. द्वाचत्तारीसतिमसेखियं	२६२
४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं	२६३
४४. चतुचत्तारीसतिमसेखियं	२६३
४५. पञ्चचत्तारीसतिमसेखियं	२६३
४६. छचत्तारीसतिमसेखियं	२६४

पिटृङ्गा

§ ४७. सत्तचत्तारीसत्तिमसेखियं	२६४
§ ४८. अट्टचत्तारीसत्तिमसेखियं	२६५
§ ४९. ऊनपञ्चासमसेखियं	२६५
§ ५०. पञ्चासमसेखियं	२६५
§ ५१. एकपञ्चासमसेखियं	२६६
§ ५२. द्वेपञ्चासमसेखियं	२६६
§ ५३. तेपञ्चासमसेखियं	२६७
§ ५४. चतुपञ्चासमसेखियं	२६७
§ ५५. पञ्चपञ्चासमसेखियं	२६७
§ ५६. छपञ्चासमसेखियं	२६८
§ ५७. सत्तपञ्चासमसेखियं	२६९
§ ५८. अट्टपञ्चासमसेखियं	२७०
§ ५९. ऊनसट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६०. सट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६१. एकसट्ठिमसेखियं	२७१
§ ६२. द्वासट्ठिमसेखियं	२७२
§ ६३. तेसट्ठिमसेखियं	२७२
§ ६४. चतुसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६५. पञ्चसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६६. छसट्ठिमसेखियं	२७३
§ ६७. सत्तसट्ठिमसेखियं	२७४
§ ६८. अट्टसट्ठिमसेखियं	२७४
§ ६९. ऊनसत्तत्तिमसेखियं	२७५
§ ७०. सत्तत्तिमसेखियं	२७६
§ ७१. एकसत्तत्तिमसेखियं	२७७
§ ७२. द्वासत्तत्तिमसेखियं	२७७
§ ७३. तेसत्तत्तिमसेखियं	२७८
§ ७४. चतुसत्तत्तिमसेखियं	२७८
§ ७५. पञ्चसत्तत्तिमसेखियं	२७८

८. अधिकरणसंस्था धम्मा २८१

पिटृङ्गा

भिक्षुनीविभङ्गो

१. पाराजिककण्डं

§ १. पठमपाराजिकं (परामसनसाधिते)	२८३
(१) सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३
(२) पञ्जात्ति	२८५
(३) विभङ्गो	२८६
§ २. दुतियपाराजिकं (पाराजिकापत्तिप्पटिच्छादने)	२८६
(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु	२८६
(२) पञ्जात्ति	२९०
(३) विभङ्गो	२९०
§ ३. ततियपाराजिकं (उक्खितकमिक्खु - अनुयसने)	२९२
(१) मुत्तसंनन्दा - अरिद्ध- भिक्षुवत्थु	२९२
(२) पञ्जात्ति	२९२
(३) विभङ्गो	२९२
§ ४. चतुत्थपाराजिकं (हृत्यग्गाहणसाधियने)	२९५
(१) छत्रभिगयाभिक्षुनीवत्थु	२९५
(२) पञ्जात्ति	२९५
(३) विभङ्गो	२९६

२. सङ्घादिसेसकण्डं

§ १. पठमसङ्घादिसेसो (उत्सववादे)	२९८
(१) उदोसितभाजनवत्थु	२९८
(२) पञ्जात्ति	२९९
(३) विभङ्गो	३००
§ २. दुतियसङ्घादिसेसो (चोदि पञ्चाजने)	३०१
(१) चोरीलिच्छवीइत्थीवत्थु	३०१

	पिडङ्का		पिडङ्का
(२) पञ्चाति	३०२	१७. सप्तमसङ्ख्यादिसेसो	३१४
(३) विभङ्गो	३०२	(कुपितवाचाय)	
१३. ततियसङ्ख्यादिसेसो	३०३	(१) कुपिताचण्डकाळीवत्यु	३१४
(एका गामन्तरगमने)		(२) पञ्चाति	३१५
(१) भद्राकापिलानियग्रन्ते-		(३) विभङ्गो	३१५
वासिनीवत्यु	३०३	१८. अष्टमसङ्ख्यादिसेसो	३१७
(२) पञ्चाति	३०४	(कुपितवाचाय)	
(३) नदीतरणवत्यु	३०४	(१) पञ्चाकताचण्डकाळी-	
(४) अनुपञ्चाति	३०४	वत्यु	३१७
(५) मङ्गलपट्टिपञ्चातिवत्यु-		(२) पञ्चाति	३१८
वत्यु	३०५	(३) विभङ्गो	३१८
(६) अनुपञ्चाति	३०५	१९. नवमसङ्ख्यादिसेसो	३२१
(७) वचपीठिताभिवत्यु-		(सथेव पयगणिते)	
वत्यु	३०६	(१) युल्लनन्दाग्रन्तेवासिका-	
(८) अनुपञ्चाति	३०६	वत्यु	३२१
(९) विभङ्गो	३०६	(२) पञ्चाति	३२१
१४. चतुर्थसङ्ख्यादिसेसो	३०७	(३) विभङ्गो	३२२
(गणस्त स्रव मोसारथे)		२०. दसमसङ्ख्यादिसेसो	३२४
(१) चण्डकाळीमिक्खुनीवत्यु	३०७	(सथेव पयगणिते)	
(२) पञ्चाति	३०८	(१) युल्लनन्दावत्यु	३२४
(३) विभङ्गो	३०८	(२) पञ्चाति	३२५
१५. पञ्चमसङ्ख्यादिसेसो	३१०	(३) विभङ्गो	३२५
(पुरिसहत्त्वतो जावनीमगहणे)		२१. निस्सगियकण्डं	
(१) सुन्दरीनन्दावत्यु	३१०	१. पठमनिस्सगियं	३३०
(२) पञ्चाति	३१०	(पत्तसधिकये)	
(३) विभङ्गो	३११	(१) छम्भगियोमिक्खुनी-	
१६. छट्ठसङ्ख्यादिसेसो	३१२	वत्यु	३३०
(मिक्खुनी-उज्जयोजने)		(२) पञ्चाति	३३०
(१) सुन्दरीनन्दावत्यु	३१२	(३) विभङ्गो	३३०
(२) पञ्चाति	३१३	२. दुतियनिस्सगियं	३३२
(३) विभङ्गो	३१३	(वीवरञ्जापणे)	
		(१) प्रकालजीवरवत्यु	३३२

	पृष्ठसङ्ख्या
(२) पञ्चाति	३३३
(३) विभङ्गो	३३३
§ ३. ततियनिस्सगियं	३३४
(बीवरपरिवत्तने)	
(१) युत्तलनन्दाभिक्खुनीवत्थु	३३४
(२) पञ्चाति	३३५
(३) विभङ्गो	३३५
§ ४. चतुत्थनिस्सगियं	३३६
(अञ्जं विञ्जापेत्ता अञ्जं विञ्जापने)	
(१) युत्तलनन्दासप्पितेल-	
विञ्जापनवत्थु	३३६
(२) पञ्चाति	३३७
(३) विभङ्गो	३३७
§ ५. पञ्चमनिस्सगियं	३३८
(अञ्जं चेतापने)	
(१) युत्तलनन्दासेलसप्पिचेता-	
पनवत्थु	३३८
(२) पञ्चाति	३३९
(३) विभङ्गो	३३९
§ ६. छट्ठनिस्सगियं	३३९
(अञ्जं चेतापने)	
(१) परिक्रारनिक्खपन-	
वत्थु	३३९
(२) पञ्चाति	३४०
(३) विभङ्गो	३४०
§ ७. सत्तमनिस्सगियं	३४१
(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)	
(१) परिक्रारनिक्खपन-	
वत्थु	३४१
(२) पञ्चाति	३४१
(३) विभङ्गो	३४२

	पृष्ठसङ्ख्या
§ ८. अट्ठमनिस्सगियं	३४२
(अञ्जदत्थिकेन परिक्रारेण अञ्जं चेतापने)	
(१) यागुया परिक्रारनिक्ख-	
पनवत्थु	३४२
(२) पञ्चाति	३४३
(३) विभङ्गो	३४३
§ ९. नवमनिस्सगियं	३४४
(अञ्जं चेतापने)	
(१) पूगपरिक्रारनिक्खपन-	
वत्थु	३४४
(२) पञ्चाति	३४४
(३) विभङ्गो	३४५
§ १०. दसमनिस्सगियं	३४६
(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)	
(१) भम्मकथिकायुत्तलनन्दा-	
वत्थु	३४६
(२) पञ्चाति	३४६
(३) विभङ्गो	३४६
§ ११. एकादसमनिस्सगियं	३४७
(पट्टपावुरणचेतापने)	
(१) पसेनदिकम्भलवत्थु	३४७
(२) पञ्चाति	३४८
(३) विभङ्गो	३४८
§ १२. बारसमनिस्सगियं	३४९
(लट्टपावुरणचेतापने)	
(१) पसेनदिसोमवत्थु	३४९
(२) पञ्चाति	३५०
(३) विभङ्गो	३५०
४. पाचित्तियकण्डं	
§ १. पठमपाचित्तियं	३५२
(लसुणखादने)	
(१) युत्तलनन्दाभिक्खुनीवत्थु	३५२

	पिठक		पिठक
(२) सोवणहंसराजवत्थु	३५३	(२) पञ्जाति	३६०
(३) पञ्जाति	३५३	(३) विभङ्गो	३६०
(४) विभङ्गो	३५३	§ ८. अष्टमपाचित्तियं	३६०
§ २. दुतियपाचित्तियं	३५४	(तिरोकुट्टयङ्गुने)	
(लोमसंहारापने)		(१) गूथकटाहछहुनवत्थु	३६०
(१) अचिरवतीनहानवत्थु	३५४	(२) पञ्जाति	३६१
(२) पञ्जाति	३५४	(३) विभङ्गो	३६१
(३) विभङ्गो	३५४	§ ९. नवमपाचित्तियं	३६२
§ ३. ततियपाचित्तियं	३५५	(हल्लि उण्णारसङ्गुने)	
(तलघासके)		(१) यवखेतसामीग्राहणवत्थु	३६२
(१) अनभिरताभिक्षुनीवत्थु	३५५	(२) पञ्जाति	३६२
(२) पञ्जाति	३५५	(३) विभङ्गो	३६३
(३) विभङ्गो	३५५	§ १०. दसमपाचित्तियं	३६३
४. चतुत्थपाचित्तियं	३५५	(सण्णगीतवाधितगमने)	
(जलुमट्टके)		(१) राजगहसमज्जावत्थु	३६३
(१) पुराणराजोरोधावत्थु	३५५	(२) पञ्जाति	३६४
(२) पञ्जाति	३५६	(३) विभङ्गो	३६४
(३) विभङ्गो	३५६	§ ११. एकादसमपाचित्तियं	३६५
§ ५. पञ्चमपाचित्तियं	३५६	(रत्तम्यकारे सन्तिहिते)	
(उवक्खुद्धिकमादियने)		(१) महाअन्तेवासिनीवत्थु	३६५
(१) महापजापतिगोसमीवत्थु	३५६	(२) पञ्जाति	३६५
(२) पञ्जाति	३५७	(३) विभङ्गो	३६५
(३) विभङ्गो	३५७	§ १२. बारसमपाचित्तियं	३६६
§ ६. छट्ठपाचित्तियं	३५८	(पटिच्छन्ने सन्तिहिते)	
(भोजनुपट्टाने)		(१) महाअन्तेवासिनीवत्थु	३६६
(१) महामत्तपुराणदुत्तियिका-		(२) पञ्जाति	३६६
वत्थु	३५८	(३) विभङ्गो	३६७
(२) पञ्जाति	३५८	§ १३. तेरसमपाचित्तियं	३६७
(३) विभङ्गो	३५९	(अज्जोकासे सन्तिहिते)	
§ ७. सत्तमपाचित्तियं	३५९	(१) महाअन्तेवासिनीवत्थु	३६७
(आमकधम्मविज्जापने)		(२) पञ्जाति	३६८
(१) द्वारदुभिवसुनीवत्थु	३५९	(३) विभङ्गो	३६८

पिटृकुल

§ १४ चतुर्दशमपाचित्तियं (रथिकादिषु अतिष्ठिते)	३६६
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३६६
(२) पञ्जति	३६६
(३) विभङ्गो	३७०
§ १५ पञ्चदशमपाचित्तियं (पुरेयत्तं कुलूपसङ्क्रमने)	३७०
(१) दासिया आसनपक्खि- पनवत्थु	३७०
(२) पञ्जति	३७१
(३) विभङ्गो	३७१
§ १६ सोळसमपाचित्तियं (पञ्चाभत्तं कुलूपसङ्क्रमने)	३७२
(१) थुल्लनन्दावत्थु	३७२
(२) पञ्जति	३७३
(३) विभङ्गो	३७३
§ १७ सत्तरसमपाचित्तियं (विकाले कुलूपसङ्क्रमने)	३७४
(१) बाह्मणकुले ओकास- गहणवत्थु	३७४
(२) पञ्जति	३७४
(३) विभङ्गो	३७५
§ १८ अट्ठारसमपाचित्तियं (परं उष्णपाने)	३७५
(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु	३७५
(२) पञ्जति	३७६
(३) विभङ्गो	३७६
§ १९ ऊनवीसतिमपाचित्तियं (यत्तानं परं वा अभिसपने)	३७७
(१) चण्डकाळिया भण्ड-	
पुच्छनवत्थु	३७७
(२) पञ्जति	३७७
(३) विभङ्गो	३७७

पिटृकुल

§ २० वीसतिमपाचित्तियं (यत्तानं वधित्वा रोदने)	३७८
(१) चण्डकाळीरोदनवत्थु	३७८
(२) पञ्जति	३७८
(३) विभङ्गो	३७९
§ २१ एकवीसतिमपाचित्तियं (जगनहाने)	३७९
(१) वेसिया उप्पण्डनवत्थु	३७९
(२) पञ्जति	३७९
(३) विभङ्गो	३८०
§ २२ बावीसतिमपाचित्तियं (उदकसाटिकाकारापाने)	३८०
(१) सुब्बगियान उदक- साटिकावत्थु	३८०
(२) पञ्जति	३८०
(३) विभङ्गो	३८१
§ २३ तेवीसतिमपाचित्तियं (चीवरविसिम्बने)	३८१
(१) दुसिम्बितचीवरवत्थु	३८१
(२) पञ्जति	३८२
(३) विभङ्गो	३८२
§ २४ चतुर्वीसतिमपाचित्तियं (सङ्घाटिवारनिकमने)	३८३
(१) चीवरनिकसपनवत्थु	३८३
(२) पञ्जति	३८४
(३) विभङ्गो	३८४
§ २५ पञ्चवीसतिमपाचित्तियं (चीवरसङ्क्रमणीयधारणे)	३८५
(१) अल्लचीवरवत्थु	३८५
(२) पञ्जति	३८५
(३) विभङ्गो	३८५

	पिठुङ्गा		पिठुङ्गा
§ २६. छत्तीसतिमपाचित्तियं (गणसाभन्तरायकरणे)	३८६	§ ३२. द्वत्तिसतिमपाचित्तियं (एकत्वरणपायुरणतुवट्टने)	३९४
(१) चीवरदेव्यधम्मयन्त- रायवत्थु	३८६	(१) एकत्वरणपायुरणावत्थु	३९४
(२) पञ्जात्ति	३८६	(२) पञ्जात्ति	३९४
(३) विभङ्गो	३८७	(३) विभङ्गो	३९५
§ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं (चीवरविभङ्गपटिवाहने)	३८७	§ ३३. तेत्तिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनिया धफासुकरणे)	३९५
(१) चीवरभाजनवत्थु	३८७	(१) थुल्लनन्दा-भट्टाकापि- लानीवत्थु	३९५
(२) पञ्जात्ति	३८८	(२) पञ्जात्ति	३९६
(३) विभङ्गो	३८८	(३) विभङ्गो	३९६
§ २८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं (समणचीवरवने)	३८८	§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं (सहजीविनीधनुपट्टाने)	३९७
(१) थुल्लनन्दाय मट्टान चीवरदानवत्थु	३८८	(१) दुक्खितासहजीविनी- वत्थु	३९७
(२) पञ्जात्ति	३८९	(२) पञ्जात्ति	३९७
(३) विभङ्गो	३८९	(३) विभङ्गो	३९७
§ २९. ऊत्तिसतिमपाचित्तियं (चीवरकालातिक्रमने)	३९०	§ ३५. पञ्चत्तिसतिमपाचित्तियं (भिक्षुनीनिमकट्टने)	३९८
(१) चीवरपञ्चासावत्थु	३९०	(१) भट्टायुल्लनन्दावत्थु	३९८
(२) पञ्जात्ति	३९०	(२) पञ्जात्ति	३९९
(३) विभङ्गो	३९०	(३) विभङ्गो	३९९
§ ३०. तिसतिमपाचित्तियं (कठिनुद्वारपटिवाहने)	३९१	§ ३६. छत्तिसतिमपाचित्तियं (संसद्विहारे)	४००
(१) कठिनुद्वारवत्थु	३९१	(१) संसद्विहारावत्थु	४००
(२) पञ्जात्ति	३९२	(२) पञ्जात्ति	४००
(३) विभङ्गो	३९२	(३) विभङ्गो	४०१
§ ३१. एकत्तिसतिमपाचित्तियं (एकमञ्चे तुवट्टने)	३९३	§ ३७. सत्तत्तिसतिमपाचित्तियं (असत्थिकाचारिकायं)	४०२
(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु	३९३	(१) असत्थिकाचारिकावत्थु	४०२
(२) पञ्जात्ति	३९३	(२) पञ्जात्ति	४०३
(३) विभङ्गो	३९४	(३) विभङ्गो	४०३

	पिड्डका
§ ३८. अट्टतिसतिमपाचित्तियं (असत्थिकाचारिकायं)	४०३
(१) असत्थिकाचारिकावत्थु	४०३
(२) पञ्जाति	४०४
(३) विभङ्गो	४०४
§ ३९. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं (अन्तोवस्सचारिकायं)	४०५
(१) अन्तोवस्सचारिकावत्थु	४०५
(२) पञ्जाति	४०५
(३) विभङ्गो	४०५
§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं (वस्सामन्तरं अप्पकमने)	४०६
(१) आहुन्दरिकावत्थु	४०६
(२) पञ्जाति	४०६
(३) विभङ्गो	४०६
§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं (वितागारवस्सने)	४०७
(१) कोसलराज्विस्तागार- वत्थु	४०७
(२) पञ्जाति	४०७
(३) विभङ्गो	४०७
§ ४२. द्वाचत्तारीसतिमपाचित्तियं (आसन्दिपरिभोगे)	४०८
(१) आसन्दिपल्लङ्कभोगवत्थु	४०८
(२) पञ्जाति	४०८
(३) विभङ्गो	४०८
§ ४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं (सुत्तकमने)	४०९
(१) छब्बगियाभिक्षुनी- वत्थु	४०९
(२) पञ्जाति	४०९
(३) विभङ्गो	४१०

	पिड्डका
§ ४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं (गिहियेय्यावच्चकरणे)	४१०
(१) गिहियेय्यावच्चवत्थु	४१०
(२) पञ्जाति	४१०
(३) विभङ्गो	४१०
§ ४५. पञ्चचत्तारीसतिम- पाचित्तियं (अधिकरणवूपसमने)	४११
(१) धुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४११
(२) पञ्जाति	४११
(३) विभङ्गो	४१२
§ ४६. छचत्तारीसतिमपाचित्तियं (मटादीनं ज्ञावनीयवाने)	४१२
(१) धुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१२
(२) पञ्जाति	४१३
(३) विभङ्गो	४१३
§ ४७. सत्तचत्तारीसतिमपाचित्तियं (आवसयचीवरपरिभोगे)	४१४
(१) धुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१४
(२) पञ्जाति	४१४
(३) विभङ्गो	४१४
§ ४८. अट्टचत्तारीसतिमपाचित्तियं (आरिकपक्कमने)	४१५
(१) धुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४१५
(२) पञ्जाति	४१६
(३) विभङ्गो	४१६
§ ४९. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं (तिरच्छानविज्जापरिधापुण्णे)	४१६
(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु	४१६
(२) पञ्जाति	४१७
(३) विभङ्गो	४१७

	पिड्डङ्का		पिड्डङ्का
§ ५०. पञ्चासमपाचित्तियं (तिरच्छानविज्जावाचने)	४१७	(२) पञ्जात्ति	४२७
(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीवत्थु	४१७	(३) विभङ्गो	४२७
(२) पञ्जात्ति	४१८	§ ५६. छपञ्चासमपाचित्तियं (अभिक्षुकावासे वत्सूपगमने)	४२७
(३) विभङ्गो	४१८	(१) सम्बहुत्ताभिक्षुनीवत्थु	४२७
§ ५१. एकपञ्चासमपाचित्तियं (अनापुच्छा आरामपवेसने)	४१८	(२) पञ्जात्ति	४२८
(१) भिक्षुनीवत्थु	४१८	(३) विभङ्गो	४२८
(२) पठमपञ्जात्ति	४१९	§ ५७. सत्तपञ्चासमपाचित्तियं (न पवारणे)	४२८
(३) पठमानुपञ्जात्ति	४१९	(१) वत्सवुत्थाभिक्षुनीवत्थु	४२८
(४) दुत्तियानुपञ्जात्ति	४१९	(२) पञ्जात्ति	४२९
(५) विभङ्गो	४२०	(३) विभङ्गो	४२९
§ ५२. बापञ्चासमपाचित्तियं (भिक्षुं प्रकरोत्तने)	४२१	§ ५८. अट्ठपञ्चासमपाचित्तियं (न ओवावगमने)	४२९
(१) कप्पितक-छब्बग्गिया- कलहवत्थु	४२१	(१) छवग्गियभिक्षुवत्थु	४२९
(२) पञ्जात्ति	४२२	(२) पञ्जात्ति	४३०
(३) विभङ्गो	४२२	(३) विभङ्गो	४३०
§ ५३. तेपञ्चासमपाचित्तियं (गणपरिभासने)	४२३	§ ५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तियं (उपोसथपुच्छने)	४३०
(१) भण्णकारिकाचण्ड- काळीवत्थु	४२३	(१) भिक्षुनीवत्थु	४३०
(२) पञ्जात्ति	४२३	(२) पञ्जात्ति	४३०
(३) विभङ्गो	४२४	(३) विभङ्गो	४३१
§ ५४. चतुपञ्चासमपाचित्तियं (निमन्तिवत्तादने)	४२४	§ ६०. सट्ठिमपाचित्तियं (पसासगण्डमेवापने)	४३१
(१) आहुणनिमन्तनवत्थु	४२४	(१) पसासगण्डवत्थु	४३१
(२) पञ्जात्ति	४२५	(२) पञ्जात्ति	४३१
(३) विभङ्गो	४२५	(३) विभङ्गो	४३२
§ ५५. पञ्चपञ्चासमपाचित्तियं (कुलमच्छेरे)	४२६	§ ६१. एकसट्ठिमपाचित्तियं (गम्भिनीवट्ठापने)	४३३
(१) कुलमच्छेरीनीवत्थु	४२६	(१) गम्भिनीभिक्षुनीवत्थु	४३३
		(२) पञ्जात्ति	४३३
		(३) विभङ्गो	४३३

	पिटुङ्गा		पिटुङ्गा
§ ६२. बासट्टिमपाचित्तियं (पायन्तीवुद्वापने)	४३४	(२) पञ्जति	४४६
(१) पायन्तीभिवक्षुनीवत्थु	४३४	(३) विभङ्गो	४४७
(२) पञ्जति	४३४	§ ६६. ऊनसत्ततिमपाचित्तियं (वुद्वापितपवत्तिनीअननुबन्धने)	४४७
(३) विभङ्गो	४३५	(१) वुद्वापितपवत्तिनीवत्थु	४४७
§ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं (असिक्खितसिक्खावुद्वापने)	४३५	(२) पञ्जति	४४७
(१) छधम्मसिक्खावत्थु	४३५	(३) विभङ्गो	४४८
(२) पञ्जति	४३७	§ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं (अवूपकासे)	४४८
(३) विभङ्गो	४३७	(१) थुल्लनन्दासहजीविनी-	
§ ६४. चतुसट्टिमपाचित्तियं (असम्मत्तं वुद्वापने)	४३८	वत्थु	४४८
(१) वुद्धानसम्भुतिवत्थु	४३८	(२) पञ्जति	४४९
(२) पञ्जति	४३९	(३) विभङ्गो	४४९
(३) विभङ्गो	४३९	§ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं (कुमारिभूतावुद्वापने)	४४९
§ ६५. पञ्चसट्टिमपाचित्तियं (ऊनद्वादसवस्सवुद्वापने)	४४०	(१) ऊनवीसतिवस्सकुमारी-	
(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु	४४०	वत्थु	४४९
(२) पञ्जति	४४०	(२) पञ्जति	४५०
(३) विभङ्गो	४४१	(३) विभङ्गो	४५०
§ ६६. छसट्टिमपाचित्तियं (असिक्खितसिक्खावुद्वापने)	४४१	§ ७२. द्वासत्ततिमपाचित्तियं (कुमारिभूतावुद्वापने)	४५१
(१) असिक्खितसिक्खावत्थु	४४१	(१) छसिक्खासम्भुतिवत्थु	४५१
(२) पञ्जति	४४२	(२) पञ्जति	४५२
(३) विभङ्गो	४४३	(३) विभङ्गो	४५२
§ ६७. सत्तसट्टिमपाचित्तियं (असम्मत्तावुद्वापने)	४४४	§ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं (असम्मत्तावुद्वापने)	४५३
(१) वुद्धानसम्भुतिवत्थु	४४४	(१) वुद्धानसम्भुतिवत्थु	४५३
(२) पञ्जति	४४५	(२) पञ्जति	४५४
(३) विभङ्गो	४४५	(३) विभङ्गो	४५५
§ ६८. अट्टसट्टिमपाचित्तियं (सहजीविनीअननुगहे)	४४६	§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं (ऊनद्वादसवस्सावुद्वापने)	४५६
(१) थुल्लनन्दासहजीविनी-		(१) ऊनद्वादसवस्सावत्थु	४५६
वत्थु	४४६		

	पिटृकृ		पिटृकृ
(२) पञ्चाति	४५६	(२) पञ्चाति	४६४
(३) विभङ्गो	४५६	(३) विभङ्गो	४६५
§ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं (असम्पत्तावुद्गापने)	४५७	§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं (पारिवसिकसम्पत्तावनेन वुद्गापने)	४६५
(१) वुद्गापनसम्पत्तिवत्थु	४५७	(१) पुत्तनन्दाय देवदत्त- पत्तगमनवत्थु	४६५
(२) पञ्चाति	४५८	(२) पञ्चाति	४६६
(३) विभङ्गो	४५८	(३) विभङ्गो	४६६
§ ७६. छसत्ततिमपाचित्तियं (जीयनधम्मापणने)	४५९	§ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं (अनुवत्सं वुद्गापने)	४६६
(१) षण्ढकालीवुद्गापनसम्पत्ति- वत्थु	४५९	(१) अनुवत्सं वुद्गापनवत्थु	४६६
(२) पञ्चाति	४५९	(२) पञ्चाति	४६६
(३) विभङ्गो	४६०	(३) विभङ्गो	४६७
§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं (अवुद्गापने)	४६०	§ ८३. तयासीतिमपाचित्तियं (द्वे वुद्गापने)	४६७
(१) पुत्तनन्दाय उपसम्पदा- याचनवत्थु	४६०	(१) भिक्षुनीवत्थु	४६७
(२) पञ्चाति	४६१	(२) पञ्चाति	४६८
(३) विभङ्गो	४६१	(३) विभङ्गो	४६८
§ ७८. अट्टसत्ततिमपाचित्तियं (अवुद्गापने)	४६१	§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं (वत्तुपाहनधारणे)	४६८
(१) पुत्तनन्दाय उपसम्पदा- याचनवत्थु	४६१	(१) छव्वगियाभिक्षुनीवत्थु	४६८
(२) पञ्चाति	४६२	(२) पठमपञ्चाति	४६९
(३) विभङ्गो	४६२	(३) अनुपञ्चाति - गिलाने	४६९
§ ७९. ऊनासीतिमपाचित्तियं (पुरिससंघावुद्गापने)	४६३	(४) विभङ्गो	४६९
(१) षण्ढकालीवुद्गापनवत्थु	४६३	§ ८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं (यागणने)	४७०
(२) पञ्चाति	४६३	(१) छव्वगियाभिक्षुनीवत्थु	४७०
(३) विभङ्गो	४६३	(२) पठमपञ्चाति	४७०
§ ८०. असीतिमपाचित्तियं (अननुज्जाता वुद्गापने)	४६४	(३) अनुपञ्चाति - गिलाने	४७०
(१) पुत्तनन्दाभिक्षुनीवत्थु	४६४	(४) विभङ्गो	४७१
		§ ८६. छासीतिमपाचित्तियं (सङ्काणीधारणे)	४७१
		(१) सङ्काणीवत्थु	४७१

	पिढ्ढ्हा		पिढ्ढ्हा
(२) पञ्जाति	४७२	(३) विभङ्गो	४७८
(३) विभङ्गो	४७२	§ ६५. पञ्चनवुतिमपाचित्तियं	४७८
§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं	४७२	(अनोकासकतपञ्चपुच्छने)	
(अलङ्कारधारणे)		(१) भिक्खुनीवत्थु	४७८
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७२	(२) पञ्जाति	४७९
(२) पञ्जाति	४७३	(३) विभङ्गो	४७९
(३) विभङ्गो	४७३	§ ६६. छनवुतिमपाचित्तियं	४७९
§ ८८. अट्टासीतिमपाचित्तियं	४७३	(असङ्खच्छिकागामपविसने)	
(गन्धवण्णकनहाने)		(१) आतमण्डलिकावत्थु	४७९
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७३	(२) पञ्जाति	४८०
(२) पञ्जाति	४७४	(३) विभङ्गो	४८०
(३) विभङ्गो	४७४	५. पाटिदेसनीयकण्डं	
§ ८९. ऊननवुतिमपाचित्तियं	४७४	§ १. पठमपाटिदेसनीयं	४८२
(आसितकपिक्काकगुहाने)		(सप्पिथिक्कापने)	
(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४७४	(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४८२
(२) पञ्जाति	४७४	(२) पठमपञ्जाति	४८२
(३) विभङ्गो	४७५	(३) अनुपञ्जाति	४८२
§ ९०. नवुतिमपाचित्तियं	४७५	(४) विभङ्गो	४८३
(परिमहापने)		§ २. दुतियादिपाटिदेसनीयानि	४८४
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७५	(तेलाविबिक्कापने)	
(२) पञ्जाति	४७५	(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु	४८४
(३) विभङ्गो	४७६	(२) पठमपञ्जाति	४८४
§ ९१-९३. पाचित्तियानि	४७६	(३) अनुपञ्जाति	४८४
(उम्महापने परिमहापने)		(४) विभङ्गो	४८५
(१) परिमहापनवत्थु	४७६	६. सेखियकण्डं	
(२) पञ्जाति	४७७	§ १. पठमसेखियं	४८७
(३) विभङ्गो	४७७	(२) पञ्जाति	४८७
§ ९४. चतुनवुतिमपाचित्तियं	४७७	§ ७५. पञ्चसत्ततिमसेखियं	४८८
(अनापुच्छानिसीदने)		७. अधिकरणसमथा धम्मा	४९०
(१) भिक्खुनीवत्थु	४७७		
(२) पञ्जाति	४७८		

विनयपिटके
पाचित्तियं

पाचित्तियपालि

(भिक्खुविभङ्गे वुत्तियोभागो भिक्खुनीविभङ्गो च)

५. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो द्वेनवुत्ति पाचित्तिया

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमपाचित्तियं

(मुसावादे)

(१) हत्थकसक्यपुत्तवायु

१. तेन समयेन बूद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन हत्थको सक्यपुत्तो वादक्खित्तो
होति । सो तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो^१ अवजानित्वा पटिजानाति, पटि-
जानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति,
सङ्केतं कत्वा विसंवादेति । तित्थिया उज्झायन्ति खिद्यन्ति^२ विपाचेन्ति - १
“कथं हि नाम हत्थको सक्यपुत्तो अम्हेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटि-
जानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति,
सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्सती” ति !

अस्सोसु खो भिक्खू तेस तित्थियान उज्झायन्तान खिद्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू येन हत्थको सक्यपुत्तो तेनुपसङ्कमिसु; उप- 10
सङ्कमित्वा हत्थकं सक्यपुत्तं एतदवोचु - “सच्चं किर त्वं, आवुसो हत्थक,
तित्थियेहि सद्धिं सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा
अवजानासि, अञ्जेनञ्जं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा
विसंवादेसी” ति ? “एते खो, आवुसो, तित्थिया नाम येनकेनचि जेतब्बा;

नेव' तेस जयो दातब्बो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति विषाचेन्ति — "कथं हि
नाम हत्थको सक्कपुत्तो तिथियेहि सद्धि सल्लपन्तो अवजानित्वा
पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति,
5 सम्पजानमुसा भासिस्सति, सङ्केतं कत्वा विसवादेस्सती" ति । अथ^१ खो
ते भिक्खू^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा हत्थकं सक्कपुत्तं पटिपुच्छि — "सच्चं किर त्व, हत्थक, तिथियेहि सद्धि
सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानासि, पटिजानित्वा अवजानासि, अञ्जे-
10 नञ्जं पटिचरसि, सम्पजानमुसा भाससि, सङ्केतं कत्वा विसंवादेसी" ति ?
"सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा — "अननुच्छविकं, मोघपुरिस,
अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम
त्व, मोघपुरिस, तिथियेहि सद्धि सल्लपन्तो अवजानित्वा पटिजानिस्ससि,
पटिजानित्वा अवजानिस्ससि, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्ससि, सम्पजानमुसा
15 भासिस्ससि, सङ्केतं कत्वा विसंवादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं
20 भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा,
भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
"तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च —
सङ्खमुट्ठताय, सङ्खफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुगलानं निग्गहाय, पेसलानं
26 भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं
आसवानं पटिधाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय,
सद्धम्मट्ठितया, विनयानुगहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

१. न — ह्या० । २-२. एत्थ म० पोत्थके 'अथ खो ते भिक्खू हत्थकं सक्कपुत्तं
अनेकपरियायेन विगरहित्वा' इति पाठो विस्सति ।

२. "सम्पजानमुसावादे पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३. सम्पजानमुसावादो नाम विसंवादनपुरेक्खारस्स वाचा, गिरा, व्यप्पथो, वचीभेदो, वाचसिका विज्जात्ति, अट्ठ^१ अनरियवोहारा - अदिट्ठं दिट्ठं मे ति, अस्सुतं^२ सुतं मे ति, अमुतं मुतं मे ति, अविज्जातं विज्जातं मे ति, दिट्ठं अदिट्ठं मे ति, सुतं अस्सुतं मे ति, मुतं अमुतं मे ति, 5 विज्जातं अविज्जातं मे ति ।

अदिट्ठं नाम न चक्खुना दिट्ठं । अस्सुतं नाम न सोतेन सुतं । अमुतं नाम न घानेन घायितं, न जिह्वाय सायितं, न कायेन फुट्ठं । अविज्जातं नाम न मनसा विज्जातं । दिट्ठं नाम चक्खुना दिट्ठं । सुतं नाम सोतेन सुतं । मुतं नाम घानेन घायितं, जिह्वाय सायितं, कायेन फुट्ठं । विज्जातं 10 नाम मनसा विज्जातं ।

४. तीहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणित्त्वं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति ।

चतुहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति 15 पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणित्त्वं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि ।

पञ्चहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणित्त्वं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, 20 विनिधाय खन्ति ।

छहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणित्त्वं ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय 25 खन्ति, विनिधाय र्हन्ति ।

सत्तहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणित्त्वं ति, भणन्तस्स होति मुसा

१. व्यप्पथो - रो०; व्यप्पथो - सी०; व्यप्पथो - स्या० । २. रो० पोत्थके नत्ति । ३. अमुतं - सी०, स्या०, रो० ।

भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

५. तीहाकारेहि "अस्सुत सुतं मे" ति ...पे०... अमुतं सुतं मे ति ...पे०... अविञ्जात विञ्जातं मे ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति

५ पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणित ति ।

चतूहाकारेहि ...पे०... पञ्चहाकारेहि . पे० ... छहाकारेहि ...पे० ... सत्तहाकारेहि "अविञ्जात विञ्जातं मे" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स - पुब्बेवस्स होति मुसा भणितस्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं ।

६. तीहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं च मे सुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स . पे०... तीहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं च मे सुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि "अदिट्ठं दिट्ठं च मे विञ्जातं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं "दिट्ठं च मे सुतं च सुतं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं "दिट्ठं च मे सुतं च विञ्जातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अदिट्ठं "दिट्ठं च मे सुतं च सुतं च विञ्जातं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

७. तीहाकारेहि अस्सुत "सुतं च मे सुतं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे विञ्जातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे दिट्ठं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे सुतं च विञ्जातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे सुतं च दिट्ठं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अस्सुतं "सुतं च मे सुतं च विञ्जातं च दिट्ठं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे विञ्जातं चा" ति ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे दिट्ठं चा" ति . पे०... तीहाकारेहि अमुतं "मुतं च मे सुतं चा" ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... तीहाकारेहि अमुतं

“मुतं च मे विज्जातं च दिट्ठं च” ति . पे० . तीहाकारेहि अमुतं “मुत च मे विज्जातं च सुतं च” ति ...पे० .. तीहाकारेहि अमुतं “मुतं च मे विज्जातं च दिट्ठं च सुतं च” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ...पे०... ।

तीहाकारेहि अविज्ज्ञातं “विज्ज्ञातं च मे दिष्टं चा” ति...पे०... 5
 तीहाकारेहि अविज्ज्ञातं “विज्ज्ञातं च मे सुतं चा” ति...पे०...तीहाकारेहि
 अविज्ज्ञातं “विज्ज्ञातं च मे भुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
 पाचित्तियस्स ... पे० ...तीहाकारेहि अविज्ज्ञातं “विज्ज्ञातं च मे दिष्टं च
 सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि अविज्ज्ञातं “विज्ज्ञातं च मे दिष्टं च
 भुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि अविज्ज्ञातं “विज्ज्ञातं च मे दिष्टं च 10
 सुतं च भुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

७. तीहाकारेहि द्विद्वं “अदिद्वं मे” ति ... पे० ... सुतं “अस्सुत मे” ति ... पे० ... भुतं “अभुतं मे” ति ... पे० ... विज्जातं “अविज्जातं मे” ति सम्प-
जानमसा भणन्तस्स आपत्ति पाञ्चित्तियस्स ... पे० ... ।

८. तीहाकारेहि दिट्ठं “सुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं “मुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं “विज्जातं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं “सुतं च मे मुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं “सुतं च मे विज्जातं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि दिट्ठं “सुतं च मे मुतं च विज्जातं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... !

तीहाकारेहि सुतं “मुतं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं “विञ्जातं मे” ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं “दिट्ठं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं “मुतं च मे विञ्जातं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं “मुतं च मे दिट्ठं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि सुतं “मुतं च मे विञ्जातं च दिट्ठं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि मुतं “विञ्जातं मे” ति . पे०... तीहाकारेहि मुतं “दिट्ठं मे” ति ... पे०... तीहाकारेहि मुतं “सुतं मे” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्थियस्स ... पे०... तीहाकारेहि मुतं “विञ्जातं च मे दिट्ठं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि मुतं “विञ्जातं च मे सुतं चा” ति ... पे० ... तीहाकारेहि मुतं “विञ्जातं च मे दिट्ठं च सुतं चा” ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति

पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं मे” ति .. पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं
 “सुतं मे” ति .. पे० .. तीहाकारेहि विञ्जातं “मुतं मे” ति सम्पजानमुसा
 भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स .. पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं च
 5 मे सुतं चा” ति .. पे० .. तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं च मे मुतं चा” ति
 ... पे० ... तीहाकारेहि विञ्जातं “दिट्ठं च मे सुतं च मुतं चा” ति सम्प-
 जानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

९. तीहाकारेहि दिट्ठे वेमतिको दिट्ठं नो कप्पेति, दिट्ठं नस्सरति,
 दिट्ठं पमुट्ठो होति .. पे० ... सुते वेमतिको सुतं नो कप्पेति, सुतं नस्सरति,
 10 सुतं पमुट्ठो होति .. पे० ... मुते वेमतिको मुतं नो कप्पेति, मुतं नस्सरति,
 मुतं पमुट्ठो होति ... पे० ... विञ्जाते वेमतिको विञ्जातं नो कप्पेति,
 विञ्जातं नस्सरति, विञ्जातं पमुट्ठो होति ... विञ्जातं च मे दिट्ठं चा
 ति...पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो होति विञ्जातं च मे सुतं चा ति ... पे० ...
 विञ्जातं पमुट्ठो होति; विञ्जातं च मे मुतं चा ति ... पे० ... विञ्जातं
 B. 6 15 पमुट्ठो होति; विञ्जातं च मे दिट्ठं च सुतं चा ति ... पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो
 होति; विञ्जातं च मे दिट्ठं च मुतं चा ति ... पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो होति;
 विञ्जातं च मे दिट्ठं च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

१०. चतूहाकारेहि ... पे० ... पञ्चहाकारेहि ... पे० ... छहाकारेहि
 20 ... पे० ... सप्तहाकारेहि ... पे० ... विञ्जातं पमुट्ठो होति, विञ्जातं च मे दिट्ठं
 च सुतं च मुतं चा ति सम्पजानमुसा भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स-
 पुब्बेवस्स होति मुसा भणित्स्स ति, भणन्तस्स होति मुसा भणामी ति, भणितस्स
 होति मुसा मया भणितं ति, विनिधाय दिट्ठं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय
 र्हचि, विनिधाय भावं ।

25 ११. अनापत्ति दवा^१ भणति रवा^२ भणति । दवा^३ भणति नाम
 सहसा भणति । रवा^४ भणति नाम अञ्जं भणित्तामी ति अञ्जं भणति ।
 उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१२. द्वितीयपाञ्चित्यं

(श्रोमसवादे)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

१२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू पेसलेहि भिक्षूहि
सद्धि भण्डन्ता' पेसले भिक्षू श्रोमसन्ति - जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन
पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया
पि; हीनेन पि अक्कोसेन खुसेन्ति वम्भेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ५
..पे० ..ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षू पेसलेहि भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्षू श्रोमसिस्सन्ति -
जातिया पि, नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि,
लिङ्गेन पि, किलेसेन पि, आपत्तिया पि, हीनेन पि अक्कोसे नखुसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ती" ति !

R. 5

10

अथ खो ते भिक्षू छब्बग्गिये भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा भगवतो
एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, पेसलेहि भिक्षूहि
सद्धि भण्डन्ता पेसले भिक्षू श्रोमसथ - जातिया पि ..पे०.. हीनेन पि अक्को-
सेन खुसेथ वम्भेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा
...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पेसलेहि भिक्षूहि सद्धि भण्डन्ता 10
पेसले भिक्षू श्रोमसिस्सथ - जातिया पि ..पे०... हीनेन पि अक्कोसेन
खुसेस्सथ वम्भेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
विगरहित्वा थम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि -

B. 7

10

(२) नन्दिविसालबलिबद्दकथा

१३. "भूतपुब्बं, भिक्खवे, तक्कसिलायं" अज्जातरस्स ब्राह्मणस्स
नन्दिविसालो नाम बलिबद्दो' अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो 20
बलिबद्दो तं ब्राह्मणं एतदवोच - 'गच्छ त्वं, ब्राह्मण, सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन
अब्भुतं करोहि - मय्हं बलिबद्दो सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती' ति । अथ
खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धि सहस्सेन अब्भुतं अकासि - मय्हं
बलिबद्दो सकटसत अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो
सकटसतं अतिबन्धित्वा नन्दिविसाल बलिबद्दं युज्जित्वा" एतदवोच - 'अच्छ', 25

१. भण्डन्ता - सी०, रो० । २. तक्कसिलायं - म० । ३. बलीबद्दो - म०; बलिबद्दो-
सी० । ४. योजेत्वा - सी० । ५. अच्छ - स्या०; गच्छ - रो०, म० ।

कूट, बहस्सु, कूटा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो तत्थेव
 अट्ठासि । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सहस्सेन पराजितो पज्झायि ।
 अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो तं ब्राह्मणं एतदवोच - 'किस्स
 त्वं, ब्राह्मण, पज्झायसी' ति ? 'तथा हि पनाहं, भो, तथा सहस्सेन पराजितो'
 5 ति । 'किस्स पन मं त्व, ब्राह्मण, अकूटं कूटवादेन पापेसि ? गच्छ त्वं, ब्राह्मण,
 सेट्ठिना सद्धिं ढीहि सहस्सेहि अब्भुतं करोहि- मय्हं बलिबद्धो सकटसतं अतिबद्ध
 पवट्टेस्सती ति । मा च म अकूटं कूटवादेन पापेसी' ति । अथ खो, भिक्खवे,
 सो ब्राह्मणो सेट्ठिना सद्धिं ढीहि सहस्सेहि अब्भुत अकासि - मय्हं बलिबद्धो
 सकटसतं अतिबद्धं पवट्टेस्सती ति । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो सकटसत
 10 अतिबन्धित्वा नन्दिविसालं बलिबद्धं युञ्जित्वा एतदवोच - 'अच्छ, भद्र,
 बहस्सु, भद्रा' ति । अथ खो, भिक्खवे, नन्दिविसालो बलिबद्धो सकटसतं
 अतिबद्धं पवट्टेसि ।

B. 8

"मनापमेव भासेय्य, नामनापं कुदाचनं ।

मनापं भासमानस्स, गरं भारं उदब्बहि ।

15

धनं च नं अलब्भेसि, तेन चत्तमनो अहू ति ॥

(३) पञ्जासि

R. 6

"तदा पि मे, भिक्खवे, अमनापा खुंसना बम्भना । किमङ्गं^१ पन
 एतरहि मनापा भविस्सति खुंसना बम्भना ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय...पे०...।

"एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

20

१४. "ओमसवादे पाचित्तियं" ति ।

(४) विभङ्गो

१५. ओमसवादो नाम दसहि आकारेहि ओमसति - जातिथा पि,
 नामेन पि, गोत्तेन पि, कम्मेन पि, सिप्पेन पि, आबाधेन पि, लिङ्गेन पि, किलेसेन
 पि, आपत्तिया पि, अवकोसेन पि ।

25

जाति नाम द्वे जातियो^१ - हीना च जाति उक्कट्ठा च जाति । हीना
 नाम जाति - चण्डालजाति, वेणजाति^२, नेसादजाति, रथकारजाति, पुक्कुस-
 जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्ठा नाम जाति - खत्तियजाति,

ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति ।

नामं नाम द्वे नामानि — हीनं च नाम उक्कट्टं च नाम । हीन नाम नामं — अवकण्णक, जवकण्णकं, धनिट्टक, सविट्टकं, कुलवड्ढकं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचिक्कीकत्^१ । एत हीन नाम नामं । उक्कट्टं नाम नामं — बुद्धप्पटिसयुत्तं^२, धम्मप्पटिसयुत्तं^३, सङ्खप्पटिसयुत्तं^४, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चिक्कीकत् । एतं उक्कट्टं नाम नामं ।

गोत्त नाम द्वे गोत्तानि — हीनं च गोत्तं उक्कट्टं च गोत्त । हीनं नाम गोत्त — कोसियगोत्त^५, भारद्वाजगोत्त, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचिक्कीकत् । एत हीनं नाम गोत्त । उक्कट्टं नाम गोत्त — शीतमगोत्त, मोग्गल्लानगोत्तं, कञ्चानगोत्तं^६, वासिट्ठगोत्तं^७, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चिक्कीकत् । एतं उक्कट्टं नाम गोत्तं ।

कम्मं नाम द्वे कम्मनि — हीनं च कम्मं उक्कट्टं च कम्मं । हीनं नाम कम्म — कोट्टककम्मं, पुप्फल्लुक्ककम्मं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचिक्कीकत् । एत हीनं नाम कम्म । उक्कट्टं नाम कम्म — कसि, वणिज्जा^८, गोरक्खा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चिक्कीकत् । एतं उक्कट्टं नाम कम्मं ।

सिप्पं नाम द्वे सिप्पानि — हीनं च सिप्पं उक्कट्टं च सिप्पं । हीनं नाम सिप्पं — नल्लकारसिप्पं, कुम्भकारसिप्पं, पेसकारसिप्पं, चम्मकारसिप्पं, नहापितसिप्पं, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु ओञ्जातं अवञ्जातं हीळितं परिभूतं अचिक्कीकत् । एतं हीनं नाम सिप्पं । उक्कट्टं नाम सिप्पं — मुदा, गणना, लेखा, तेसु तेसु वा पन जनपदेसु अनोञ्जातं अनवञ्जातं अहीळितं अपरिभूतं चिक्कीकत् । एतं उक्कट्टं नाम सिप्पं ।

सब्बे पि आबाधा हीना, अपि च सधुमेहो आबाधो उक्कट्टो ।

लिङ्गं नाम द्वे लिङ्गानि — हीनं च लिङ्गं उक्कट्टं च लिङ्गं । हीनं

१. ओजातं — सी० । २. अचिक्कीकत् — स्या० । ३. बुद्धपटिसंयुत्तं — रो०, बुद्धपटिसंयुत्तं — सी० । ४. धम्मपटिसंयुत्तं — रो०; धम्मपटिसंयुत्तं — सी० । ५. सङ्खपटिसंयुत्तं — रो०; सङ्खपटिसंयुत्तं — सी० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. कञ्चायन० — रो० । ८. वासिट्ठगोत्तं — सी० । ९. अनोञ्जातं — सी० । १०. वणिज्जा — रो० ।

नाम लिङ्गं - अतिदीर्घं, अतिरस्सं, अतिकण्हं, अच्चोदात्तं । एत हीनं नाम लिङ्गं ।

उक्कट्टं नाम लिङ्गं - नातिदीर्घं, नातिरस्सं, नातिकण्हं, नाच्चोदात्त । एतं उक्कट्टं नाम लिङ्गं ।

५ सव्वे पि किलेसा हीना ।

सव्वा पि आपत्तियो हीना । अपि च, सोतापत्तिसमापत्ति उक्कट्टा ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा - हीनो च अक्कोसो उक्कट्टो च अक्कोसो । हीनो नाम अक्कोसो - ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छान-
गतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकह्वा ति,
१० यकारेन वा भकारेन वा, काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
उक्कट्टो नाम अक्कोसो - पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि,
धम्मकधिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति, सुगति येव तुय्हं पाटिकह्वा ति । एसो
उक्कट्टो नाम अक्कोसो ।

१६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो^१
१५ हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं - "चण्डालोसि,
वेनोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 10

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
हीनेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं - "चण्डालोसि, वेनोसि, नेसादोसि,
२० रथकारोसि, पुक्कुसोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । चण्डालं वेनं नेसादं रथकारं पुक्कुसं - "खत्तियोसि,
ब्राह्मणोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

R. B

२५ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । खत्तियं ब्राह्मणं - "खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी" ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो
हीनेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्टकं सविट्टकं कुलवड्डकं -
"अवकण्णकोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्टकोसि, सविट्टकोसि, कुलवड्डकोसी"

ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टं वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्खरक्खितं — “अवकण्ण-
कोसि, जवकण्णकोसि, धनिट्ठकोसि, सविट्ठकोसि, कुलवट्ठकोसी” ति भणति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स । 5

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन हीनं वदेति । अवकण्णकं जवकण्णकं धनिट्ठकं सविट्ठकं कुलवट्ठक-
“बुद्धरक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्खरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति
वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो 10
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । बुद्धरक्खितं धम्मरक्खितं सङ्खरक्खितं — “बुद्ध-
रक्खितोसि, धम्मरक्खितोसि, सङ्खरक्खितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

१८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो B. II
हीनेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाज — “कोसियोसि, भारद्वाजोसी” ति 15
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
हीनेन उक्कट्टं वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चान वासिट्ठं — “कोसियोसि,
भारद्वाजोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो 20
उक्कट्टेन हीनं वदेति । कोसियं भारद्वाजं — “गोतमोसि, मोग्गल्लानोसि,
कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्ति-
यस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । गोतमं मोग्गल्लानं कच्चानं वासिट्ठं — “गोतमोसि, 25
मोग्गल्लानोसि, कच्चानोसि, वासिट्ठोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

१९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तु-
कामो हीनेन हीनं वदेति । कोट्ठकं पुप्फळट्ठकं — “कोट्ठकोसि, पुप्फळट्ठकोसी”
ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन उक्कट्टेन वदेति । कस्सकं^१ वाणिजं गोरक्खं - “कोट्टकोसि, पुप्फच्छड्डकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
५ उक्कट्टेन हीनं वदेति । कोट्टकं पुप्फच्छड्डकं - “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । कस्सकं वाणिजं गोरक्खं - “कस्सकोसि, वाणिजोसि, गोरक्खोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B.12 10 २०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं - “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
15 हीनेन उक्कट्टं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं - “नळकारोसि, कुम्भकारोसि, पेसकारोसि, चम्मकारोसि, नहापितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । नळकारं कुम्भकारं पेसकारं चम्मकारं नहापितं -
20 “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । मुद्दिकं गणकं लेखकं - “मुद्दिकोसि, गणकोसि, लेखकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25 २१. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं - “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो

हीनेन उक्कट्टं वदेति । मधुमेहिकं — “कुट्टिकोसि, गण्डिकोसि, किलासिकोसि, सोसिकोसि, अपमारिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । कुट्टिकं गण्डिकं किलासिकं सोसिकं अपमारिकं — 5
“मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । मधुमेहिक — “मधुमेहिकोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 19

२२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 10
हीनेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं — “अतिदीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं — “अति- 15
दीघोसि, अतिरस्सोसि, अतिकण्होसि, अच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

R. 9

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । अतिदीघं अतिरस्सं अतिकण्हं अच्चोदातं — “नाति- 20
दीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । नातिदीघं नातिरस्सं नातिकण्हं नाच्चोदातं —
“नातिदीघोसि, नातिरस्सोसि, नातिकण्होसि, नाच्चोदातोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

२३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । रागपरियुद्धितं दोसपरियुद्धितं मोहपरियुद्धितं — “राग-
परियुद्धितोसि, दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुंसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 30

हीनेन उक्कट्टं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं - "रागपरियुद्धितोसि" दोसपरियुद्धितोसि, मोहपरियुद्धितोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 14 5 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । रागपरियुद्धितं दोसपरियुद्धितं मोहपरियुद्धितं - "वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

10 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । वीतरागं वीतदोसं वीतमोहं - "वीतरागोसि, वीतदोसोसि, वीतमोहोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

24. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं सङ्घादिसेसं अज्झापन्नं थुल्लच्चयं अज्झापन्नं पाचित्तियं अज्झापन्नं पाटिदेसनीयं अज्झापन्नं दुक्कटं अज्झापन्नं 15 दुब्भासितं अज्झापन्नं - "पाराजिकं अज्झापन्नोसि, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नोसि, थुल्लच्चयं अज्झापन्नोसि, पाचित्तियं अज्झापन्नोसि, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नोसि, दुक्कटं अज्झापन्नोसि, दुब्भासितं अज्झापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

20 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन उक्कट्टं वदेति । सोतापन्नं - "पाराजिकं अज्झापन्नोसि ... पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । पाराजिकं अज्झापन्नं ... पे०... दुब्भासितं अज्झापन्नं - "सोतापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25 उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । सोतापन्नं - "सोतापन्नोसी" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२५. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन हीनं वदेति । ओट्टं मेण्डं गोणं गद्वं तिरच्छानगतं नेरयिक

— “ओट्टोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो हीनेन उक्कट्टुं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिक — “ओट्टोसि, 5 मेण्डोसि, गोणोसि, गद्रभोसि, तिरच्छानगतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन हीनं वदेति । ओट्टं मेण्डं गोणं गद्रभं तिरच्छानगतं नेरयिकं — 10 “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो उक्कट्टेन उक्कट्टुं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं — 15 “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेना नेसादा रथकारा 20 पुक्कुसा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे खत्तिथा, ब्राह्मणा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२७. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो 25 एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे अवकण्णका जवकण्णका धनिट्टका सविट्टका कुलवड्डका” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे बुद्धरक्खिता धम्म-रक्खिता सद्धरक्खिता” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे कोसिया भारद्वाजा” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे गोतमा मोग्गल्लाना 30 कच्चाना वासिट्ठा” ति भणति । ...पे०... । “सन्ति इधेकच्चे कोट्टका पुप्फ-

B. 16

छड्डुका" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे कस्सका वाणिजा गोरक्खा"
 ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे नळकारा कुम्भकारा पेसकारा
 चम्मकारा नहापिता" ति भणति । . पे० .. । "सन्ति इधेकच्चे मुट्टिका
 गणका लेखका" ति भणति ।...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे कुट्टिका गण्डिका
 5 किलासिका सोसिका अपमारिका" ति भणति । . पे० . । "सन्ति इधेकच्चे
 मधुमेहिका" ति भणति । . पे०...। "सन्ति इधेकच्चे अतिदीघा अतिरस्सा
 अतिकण्हा अच्चोदाता" ति भणति । . पे० . । "सन्ति इधेकच्चे नातिदीघा
 नातिरस्सा नातिकण्हा नाच्चोदाता" ति भणति । . पे० . । "सन्ति इधेकच्चे
 रागपरियुट्ठिता दोसपरियुट्ठिता मोहपरियुट्ठिता" ति भणति । . पे०...। "सन्ति
 10 इधेकच्चे बीतरागा बीतदोसा बीतमोहा" ति भणति । . पे०...। "सन्ति
 इधेकच्चे पाराजिकं अज्झापन्ना ...पे०... दुग्भासितं अज्झापन्ना" ति भणति ।
 ...पे०...। "सन्ति इधेकच्चे सोतापन्ना" ति भणति ।...पे० .। "सन्ति इधेकच्चे
 ओट्टा मेण्डा गोणा गद्वभा तिरच्छानगता नेरयिका, नत्थि तेसं सुगति, दुग्गति
 येव पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

15 २८. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो
 मङ्कुक्कुत्तुकामो एव वदेति । "सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता, मेधावी
 बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा" ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

२९. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो
 20 मङ्कुक्कुत्तुकामो एवं वदेति । "ये नूनं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा
 पुक्कुसा" ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ... पे० ... ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो
 एवं वदेति । "ये नूनं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका" ति
 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

25 ३०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्कुत्तुकामो
 एवं वदेति । "न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा" ति भणति ।
 ... पे० ... । "न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
 नत्थि म्हाक दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा" ति भणति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

१. मेधाविना - सी०, स्या० । २. वेणा - म० । ३. एत्थ धम्मकथिका नत्थि तेसं
 दुग्गति सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा ति भणती' ति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

३१. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
कामो हीनेन हीनं वदेति ... पे० ... हीनेन उक्कट्टं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन
हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेघावी बहुस्सुता
धम्मकथिकं—“पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेघावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्मकथिकोसि,
नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्ह पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति 5
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा”
ति भणति । .. पे० ... । “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता
धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकह्वा” ति 10
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “ये नूनं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
... पे० ... । “ये नूनं पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स । 15

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं खुसेतुकामो वम्भेतुकामो मङ्कुक्तुकामो
एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।
... पे० ... । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थिम्हाकं
दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय दुक्कटस्स । 20

३२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न
मङ्कुक्तुकामो, दवकम्पता हीनेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं
पुक्कुसं—“चण्डालोसि, वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसो” ति
भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कु- 25
क्तुकामो, दवकम्पता हीनेन उक्कट्टं वदेति । सत्तियं ब्राह्मणं—“चण्डालोसि,
वेणोसि, नेसादोसि, रथकारोसि, पुक्कुसोसो” ति भणति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तु-
कामो, दवकम्पता उक्कट्टेन हीनं वदेति । चण्डालं वेणं नेसादं रथकारं 30

पुक्कुसं — “खत्तियोसि, ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । खत्तिय ब्राह्मण — “खत्तियोसि,
5 ब्राह्मणोसी” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० .. हीनेन उक्कट्टं वदेति ... पे० .. उक्कट्टेन हीनं वदेति ... पे० ... उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं — “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि,
10 धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३३. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “सन्ति इधेक्कच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “सन्ति इधेक्कच्चे
15 पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “ये नूनं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । ... पे० ... । “ये नूनं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका”
20 ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति । . पे० .. । “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थि म्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकङ्खा” ति
25 भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

३४. उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्कुत्तुकामो, दवकम्यता हीनेन हीनं वदेति ... पे० .. हीनेन उक्कट्टं वदेति . पे० . उक्कट्टेन हीनं वदेति ... पे० .. उक्कट्टेन उक्कट्टं वदेति । पण्डितं व्यत्तं मेधावि बहुस्सुतं धम्मकथिकं — “पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतो-
30 सि धम्मकथिकोसि, नत्थि तुय्हं दुग्गति; सुगति येव तुय्हं पाटिकङ्खा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्पता एवं वदेति । “सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता घम्मकथिका, नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

5

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्पता एवं वदेति । “ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “ये नून पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता घम्मकथिका” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं न खुसेतुकामो न वम्भेतुकामो न मङ्कुक्तुकामो, दवकम्पता एवं वदेति । “न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा” ति भणति ।...पे०...। “न मयं पण्डिता व्यत्ता मेधावी बहुस्सुता घम्मकथिका, नत्थम्हाकं दुग्गति, सुगति येव अम्हाकं पाटिकह्वा” ति भणति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुब्भासितस्स ।

10

३५. अनापत्ति अत्थपुरेक्खारस्स, घम्मपुरेक्खारस्स, अनुसांसनी-
पुरेक्खारस्स, उम्मत्तकस्स, खित्तचित्तस्स, वेदनाट्टस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

15

३. तत्तियपाचितियं

(पेसुञ्जे)

(१) छब्बगियाभिवक्खु

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-
पिण्डिकस्स आराये । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिवक्खु भिवक्खुनं
भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसंहरन्ति; इमस्स
सुत्वा अमुस्स अक्खायन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स सुत्वा इमस्स अक्खायन्ति,
अमुस्स भेदाय । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि
च भण्डनानि भिय्योभावाय^१ वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिवक्खु अप्पिच्छा
...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बगिया

R. 12

B. 20

20

१. वेदनाट्टस्स - सी०, म्या०; रो० पोत्थके नत्थि । २. नीय्योभावाय - सी० । ३. खीयन्ति - सी०, म्या०, रो० ।

भिक्षू भिक्षून भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नान पेसुञ्जं उपसंह-
रिस्सन्ति; इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सन्ति, इमस्स भेदाय; अमुस्स
सुत्वा इमस्स अक्खायिस्सन्ति, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्ड-
नानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती”
5 ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बगिये भिक्षू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे,
भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसहरथ ?
इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायथ, इमस्स भेदाय ? अमुस्स सुत्वा इमस्स
10 अक्खायथ, अमुस्स भेदाय ? तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति,
उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती” ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं पेसुञ्जं उपसंहरिस्सथ !
इमस्स सुत्वा अमुस्स अक्खायिस्सथ, इमस्स भेदाय ! अमुस्स सुत्वा
15 इमस्स अक्खायिस्सथ, अमुस्स भेदाय ! तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि
उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति ।
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय...पे०...
एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३७. “भिक्षुपेसुञ्जे पाश्चित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

20 ३८. पेसुञ्जं नाम द्वीहाकारेहि पेसुञ्जं होति - पियकम्मस्स वा
भेदाधिप्पायस्स वा ति । दसहाकारेहि पेसुञ्जं उपसंहरति - जातितो पि,
नामतो पि, गोत्ततो पि, कम्मतो पि, सिप्पतो पि, आबाधतो पि, लिङ्गतो पि,
किलेसतो पि, आपत्तितो पि, अक्कोसतो पि !

जाति नाम द्वे जातियो - हीना च जाति उक्कट्टा च जाति । हीना
B.21 25 नाम जाति - चण्डालजाति वेणजाति नेसादजाति रथकारजाति पुक्कुस-
जाति । एसा हीना नाम जाति । उक्कट्टा नाम जाति - खत्तियजाति
ब्राह्मणजाति । एसा उक्कट्टा नाम जाति ...पे०...!

१. एत्थ ‘भिक्षू छब्बगिये भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहिता’ ति पाठो म० पोत्वके
अस्ति ।

अक्कोसो नाम द्वे अक्कोसा - हीनो च अक्कोसो उक्कट्ठो च अक्कोसो ।
हीनो नाम अक्कोसो - ओट्ठोसि, मेण्डोसि, गोणोसि, भद्रभोसि, तिरच्छान-
गतोसि, नेरयिकोसि; नत्थि तुय्हं सुगति; दुग्गति येव तुय्हं पाटिकह्वा ति,
यकारेन वा भकारेन वा काटकोटचिकाय वा । एसो हीनो नाम अक्कोसो ।
उक्कट्ठो नाम अक्कोसो - पण्डितोसि, व्यत्तोसि, मेधावीसि, बहुस्सुतोसि, धम्म-
कथिकोसि; नत्थि तुय्हं दुग्गति, सुगति येव तुय्हं पाटिकह्वा ति । एसो उक्कट्ठो
नाम अक्कोसो ।

R. 18

३६ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
सहरति - "इत्थन्नामो तं 'चण्डालो वेणो नेसादो रथकारो पुक्कुसो' ति
भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

10

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति-
"इत्थन्नामो तं 'सत्तियो ब्राह्मणो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
"इत्थन्नामो तं 'अवकण्णको जवकण्णको धनिट्ठको सविट्ठको कुलवट्ठको' ति
भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

15

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसहरति-
"इत्थन्नामो तं 'बुद्धरक्खितो धम्मरक्खितो सङ्खरक्खितो' ति भणती" ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
"इत्थन्नामो तं 'कोसियो भारद्वाजो' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

20

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
"इत्थन्नामो तं 'गोतमो भोगल्लानो कच्चानो वासिट्ठो' ति भणती" ति ।
आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

25

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
"इत्थन्नामो तं 'कोट्ठको पुप्फछट्ठको' ति भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

B. 22

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -

“इत्थन्नामो तं ‘कस्सको वाणिजो गोरक्खो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘नल्लकारो कुम्भकारो पेसकारो चम्मकारो नहापितो’ ति
 ५ भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘मुट्ठिको गणको लेखको’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
 वाचाय पाचित्तियस्स ।

४०. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
 १० संहरति – “इत्थन्नामो तं ‘कुट्ठिको गण्डिको किलासिको सोसिको अपमारिको’
 ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं
 उपसंहरति – “इत्थन्नामो तं ‘मधुमेहिको’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

१५ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘अतिदीघो अतिरस्सो अतिकण्हो अच्चोदातो’ ति भणती” ति ।
 आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘नातिदीघो नातिरस्सो नातिकण्हो नाच्चोदातो’ ति भणती”
 २० ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘रागपरियुट्ठितो दोसपरियुट्ठितो मोहपरियुट्ठितो’ ति भणती”
 ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

B. 23

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 २५ “इत्थन्नामो तं ‘वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो’ ति भणती” ति । आपत्ति
 वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति –
 “इत्थन्नामो तं ‘पाराजिकं अज्झापन्नो, सङ्घादिसंसें अज्झापन्नो, थुल्लच्चयं
 अज्झापन्नो, पाचित्तियं अज्झापन्नो, पाटिदेसनीयं अज्झापन्नो, दुक्कटं अज्झा-
 ३० पन्नो, दुग्भासितं अज्झापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय

पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो तं ‘सोतापन्नो’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति - ३
“इत्थन्नामो तं ‘ओट्टो मेण्डो गोणो’ गट्ठो तिरच्छानगतो नेरयिको, नत्थि
तस्स सुगति, दुग्गति येव तस्स पाटिकङ्का’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो तं ‘पण्डितो व्यत्तो मेघावी बहुस्सुतो धम्मकथिको, नत्थि तस्स 10
दुग्गति, सुगति येव तस्स पाटिकङ्का’ ति भणती” ति । आपत्ति वाचाय,
वाचाय पाचित्तियस्स ।

४१ उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उप-
संहरति - “इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा,
पुक्कुसा’ ति भणति; न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति 15
वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे खत्तिया ब्राह्मणा’ ति भणति; न सो अञ्जं
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स .. पे०...।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति - 20
“इत्थन्नामो ‘सन्ति इधेकच्चे पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका,
नत्थि तेसं दुग्गति, सुगति येव तेसं पाटिकङ्का’ ति भणति; न सो अञ्जं
भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो ‘ये नून चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा’ ति भणति; 25
न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती” ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय
दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
“इत्थन्नामो ‘ये नून पण्डिता व्यत्ता मेघावी बहुस्सुता धम्मकथिका’ ति

१. नोनी - सी० । २. भणती ति भणति - रो० । ३. एव ‘धम्मकथिका नत्थि तेसं दुग्गति
सुगति येव तेसं पाटिकङ्का ति भणती’ ति अधिको पाठो सी०, स्वा० पोतवकेसु दिस्सति ।

भणति, न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
"इत्थन्नामो 'न मयं चण्डाला वेणा नेसादा रथकारा पुक्कुसा' ति भणति,
5 न सो अञ्जं भणति, तञ्जेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

R. 14

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति -
"इत्थन्नामो 'न मयं पण्डिता व्यक्ता मेधावी बहुस्सुता धम्मकथिका, नत्थम्हाकं
दुग्गति, सुगति येव अम्हाक पाटिकङ्का' ति भणति, न सो अञ्जं भणति,
10 तञ्जेव भणती" ति । आपत्ति वाचाय, वाचाय दुक्कटस्स ।

४२. उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति, आपत्ति वाचाय, वाचाय पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो उपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा उपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नस्स सुत्वा अनुपसम्पन्नस्स पेसुञ्जं उपसंहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४३. अनापत्ति नपियकम्यस्स, नभेदाधिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदि-
20 कम्मिकस्सा ति ।

३ ४. चतुत्थपाचित्तियं

(पदसो धम्मवाचने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुवत्थु

II. 25

४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू उपासके पदसो
धम्मं वाचेन्ति । उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पत्तिस्सा असभागवुत्तिका
विहरन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा,
■ ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू
उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सन्ति ! उपासका भिक्षूसु अगारवा अप्पत्तिस्सा

असभागवुत्तिका विहरन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — "सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, उपासके
पदसो धम्मं वाचेय; उपासका भिक्खूसु अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका ५
विहरन्ती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विहरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं
हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उपासके पदसो धम्मं वाचेस्सथ ! उपासका भिक्खूसु
अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति^१ । नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय .. पे० ... एव च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ — 10

४५. "यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नं पदसो धम्मं वाचेय पाचित्तियं" ति ।

(३) विमङ्गो

४६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि
अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खुं च भिक्खुनि च ठपेत्वा अवससो अनुप-
सम्पन्नो नाम । 15

पदसो^१ नाम^२ पदं, अनुपदं, अन्वक्खरं, अनुव्यञ्जनं ।

R. 15

पदं नाम एकतो पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अनुपदं नाम पाटेक्कं
पटुपेत्वा एकतो ओसापेन्ति । अन्वक्खरं नाम रूपं अनिच्चं ति वुच्चमानो,
हं ति ओपातेति । अनुव्यञ्जनं नाम रूपं अनिच्चं ति वुच्चमानो, वेदना
अनिच्चा ति सहं निच्छारेति । 20

यं च पदं, यं च अनुपदं, यं च अन्वक्खरं, यं च अनुव्यञ्जनं —
सब्बमेतं पदसो^१ नाम ।

B. 21

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवताभासितो,
अत्थूपसञ्चितो, धम्मूपसञ्चितो ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्खराय 25
वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति

१. भिक्खू छब्बग्गिये भिक्खू अनेकरिषायेन विहरहिस्सा — म० २. विहरन्ति — स्था०,
रो०, म० । ३-३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. क — स्था० । ५. पदसो धम्मो — धी०, स्था०, रो० ।

पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी पदसो धम्मं वाचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्न वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

४८ अनापत्ति एकतो उद्दिशापेन्तो, एकतो सज्जायं करोन्तो, येभुर्येन पगुणं गन्थं भणन्तं ओपातेति, ओसारन्तं ओपातेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५.५. पञ्चमपाचित्तियं

(सहसेय्ये)

(१) धम्मसवनागतभिक्षुवरय

४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं विहरति अग्गाळवे^१ चेतिये ।
 १० तेन खो पन समयेन उपासका आराम आगच्छन्ति धम्मस्सवनाय^२ । धम्मे भासिते थेरा भिक्षू यथाविहारं गच्छन्ति । नवका भिक्षू तत्थेव उपट्ठान-
 सालायं उपासकेहि सद्धिं मुट्ठस्सती, असम्पजाना, नग्गा, विकूजमाना^३, काकच्छ-
 १५ माना सेय्यं कप्पेन्ति । उपासका उज्झायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भदन्ता^५ मुट्ठस्सती असम्पजाना नग्गा विकूजमाना काकच्छमाना
 सेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं उपासकान उज्झायन्तान
 खिय्यन्तान^६ विपाचेन्तान । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका
 २० सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्षू
 अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्षू^७ भगवतो
 एतमर्थं आरोचेसुं ।

R. 16

B. 27

(२) पञ्चजलि

२० अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्षवो, भिक्षू अनुपसम्पन्नेन
 सहसेय्यं कप्पेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा —

१. गन्थं — रो० । २. अग्गाळवे — सी० । ३. धम्मसवनाय — रो०; धम्मसवनाय — सी० ।

४. विकूजमाना — स्या० । ५. विपन्ति — सी०, स्या०, रो० । ६. भदन्ता — स्या०, रो० ।

७. खिय्यन्तानं — सी०, स्या०, रो० । ८. एतं ‘भिक्षू ते नवके भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहिस्वा’
 इति पाठो य० पोत्थके अस्ति ।

“अननुच्छदिकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सा-
मणक अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिस। अनुप-
सम्पन्नेन सहसेय्य कप्पेस्सन्ति ! नेत्त, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं
वा भिद्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं
च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति ।

5

अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुम्भरताय
दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं
भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा,
भिक्खूनं तदनुच्छदिकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — 10
“तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे
पटिच्च — सङ्खसुदुत्ताय, सङ्खफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय,
पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय,
सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं
भिद्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं 15
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नेन सहसेय्यं कप्पेय्य पात्रित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) वच्चकुटियं राहुलस्स सेय्यकप्पेनवत्थु

५०. अथ खो भगवा आळवियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी
तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । 20
तत्र सुद भगवा कोसम्बियं विहरति बदरिकारामे । भिक्खू आयस्मन्तं राहुलं
एतदवोचुं — “भगवता, आवुसो राहुल, सिक्खापदं पञ्जात्तं — ‘न अनुपसम्पन्नेन
सहसेय्या कप्पेतब्बा’ ति । सेय्यं, आवुसो राहुल, जानाही” ति । अथ खो
आयस्मा राहुलो सेय्यं अलभमानो वच्चकुटियां सेय्यं कप्पेसि । अथ खो
भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुद्धाय येन वच्चकुटिं तेनुपसङ्कमि; उपसङ्क- 25
मित्वा उक्कासि । आयस्मा पि राहुलो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अह,
भगवा, राहुलो” ति । “किस्स त्वं, राहुल, इध निसिन्नोसी” ति ? अथ
खो आयस्मा राहुलो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

१. आलविय - रो० । २. वच्चकुटिय - सी० । ३. वच्चकुटी - सी०, स्या०, रो० ।

४. निपक्कोसी - स्या० ।

(४) अनुपसम्पत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि -- “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुपसम्पन्नेन दिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेतु । एवं च पत्तं, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ --

५१. “यो पत्तं भिक्खु अनुपसम्पन्नेन उत्तरिदिरत्ततिरत्तं”
5 सहसेय्यं कप्पेय्यं, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

५२. यो पत्ता ति यो यादिसो . पे० .. भिक्खु ति . पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खु ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्खु ठपेत्वा अवसेसो अनुपसम्पन्नो नाम ।
उत्तरिदिरत्ततिरत्तं ति अतिरेकदिरत्ततिरत्तं ।

B. 28

R. 17 10

सहा^१ ति एकतो^१ ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन परिच्छन्ना ।

सेय्यं कप्पेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये^२, अनुपसम्पन्ने निपन्ने, भिक्खु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने, अनुप-
15 सम्पन्नो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उद्दुहित्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५३. अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी
20 उत्तरिदिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपडुच्छन्ने उपडुपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने अनुप-
सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

५४ अनापत्ति द्वेतिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति,
25 द्वे रत्तियो वसित्वा तत्तियाय रत्तिया पुराहणा निक्खमित्वा पुन वसति^३, सब्ब-
अच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने, येभुय्येन अच्छन्ने, येभुय्येन अपरिच्छन्ने, अनुपसम्पन्ने

१. दिरत्ततिरत्तं -- स्वा०, रो० । २. उत्तरि दिरत्ततिरत्तं -- सो० । ३-३. सहा ति सदि -- रो० । ४. सुरिय -- म० । ५. एत्थ ‘वसति सब्बअच्छन्ने सम्मअपरिच्छन्ने येभुय्येन’ ति पाठो स्वा०, रो०, म० पोत्थकेसु विस्ति ।

निपत्ते भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपत्ते अनुपसम्पत्तो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ ६. छट्टपाचित्तियं

(सहस्ये)

(१) कोसलित्थि आवसथागारवत्थु

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा अनुरुद्धो कोसलेसु
जनपदेसु^१ सावत्थि गच्छन्तो साय अञ्जातरं गामं उपगच्छि^२ । तेन खो पन
समयेन तस्मि गामे^३ अञ्जातरिस्सा इत्थिया आवसथागारं पञ्जातं होति ।
अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमि^४; उपसङ्गमित्वा तं इत्थिं
एतदवोच — “सचे ते, भगिनि, अगह, वसेय्याम^५ एकरत्तं^६ आवसथागारे” ति ।
“वसेय्याथ, भन्ते” ति । अञ्जे पि अद्विका येन सा इत्थी तेनुपसङ्गमिसु;
उपसङ्गमित्वा तं इत्थिं एतदवोचु — “सचे ते, अय्ये, अगह वसेय्याम एकरत्तं^७
आवसथागारे” ति । “एसो खो अय्यो समणो पठमं उपगतो; सचे सो
अनुजानाति, वसेय्याथा” ति । अथ खो ते अद्विका येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुप-
सङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्त अनुरुद्धं एतदवोचु — “सचे ते, भन्ते,
अगह, वसेय्याम एकरत्तं आवसथागारे” ति । “वसेय्याथ, आवुसो” ति ।
अथ खो सा इत्थी आयस्मन्ते अनुरुद्धे सह दस्सनेन पटिबद्धचित्ता अहोसि ।
अथ खो सा इत्थी येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्गमि ; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं
अनुरुद्धं एतदवोच — “अय्यो, भन्ते, इमेहि मनुस्सेहि आकिण्णो न फासु^८
विहरिस्सति । साधाहं, भन्ते, अय्यस्स मञ्चकं अभन्तरं पञ्जापेय्यं” ति ।
अधिवासेसि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्हीभावेन^९ । अथ खो सा इत्थी आयस्मतो
अनुरुद्धस्स मञ्चकं अभन्तरं पञ्जापेत्वा अलङ्कृतपटियत्ता^{१०} गन्धगन्धिनी
येनायस्मा अनुरुद्धो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच —
“अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको, अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया
पासादिका । साधाह, भन्ते, अय्यस्स पजापति भवेय्यं” ति । एवं वुत्ते आयस्मा

B. 29

5

10

R. 19

15

20

१. जनपदे - म० । २. उपगच्छि - सी० । ३. गामके - सी० । ४. वसेय्यामि - स्मा० ।

५. एकरत्ति - स्मा० । ६. फासु - सी० । ७. पञ्जापेय्यं - म० । ८. तुण्हीभावेन - रो० ।

९. मञ्चकमुत्पटियत्ता - म० ।

अनुरुद्धो तुण्ही^१ अहोसि । दुतियं पि खो ..पे०...ततियं पि खो सा इत्थी
 आयस्मन्त अनुरुद्धं एतदवोच - “अय्यो, भन्ते, अभिरूपो दस्सनीयो पासादिको,
 अहं चम्हि अभिरूपा दस्सनीया पासादिका । साधु, भन्ते, अय्यो मं चेव
 पटिच्छत्तु^२ सब्ब च सापतेय्य” ति । ततियं पि खो आयस्मा अनुरुद्धो तुण्ही
 5 अहोसि । अथ खो सा इत्थी साटकं निखिपित्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स
 पुरतो चङ्क्रमति पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति । अथ खो
 आयस्मा अनुरुद्धो इन्द्रियाणि ओक्खित्वा तं इत्थिं नेव ओलोकेसि न पि
 आलपि । अथ खो सा इत्थी - “अच्छरियं वत भो, अब्भुतं वत भो !
 बहू मे मनुस्सा सतेन पि सहस्सेन पि पहिणन्ति^३ । अय पन समणो - मया
 10 सामं याचियमानो - न इच्छति मं चेव पटिच्छत्तु सब्ब च सापतेय्य” ति
 साटकं निवासेत्वा आयस्मतो अनुरुद्धस्स पादेसु सिरसा निपतित्वा आयस्मन्तं
 अनुरुद्धं एतदवोच - “अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथाबालं यथामूब्धं
 यथाअकुसलं याहं एवमकासि” । तस्सा मे, भन्ते, अय्यो अच्चय अच्चयतो
 पटिग्गण्हातु^४ आर्याति सवराया” ति । “सग्घं त्वं”, भगिनि, अच्चयो
 15 अच्चगमा यथाबालं यथामूब्धं यथाअकुसलं या त्व एवमकासि । यतो च खो
 त्वं, भगिनि, अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, तं ते मयं
 पटिग्गण्हाम । बुद्धिं^५ हेसा, भगिनि, अरियस्स विनये यो अच्चयं अच्चयतो
 दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति आर्याति च संवरं आपज्जती” ति ।

अथ खो सा इत्थी तस्सा रत्तिया अच्चयेन आयस्मन्तं अनुरुद्धं पणीतेन
 20 खादनीयेन भोजनीयेन^६ सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, आयस्मन्तं अनुरुद्धं
 भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं
 खो तं इत्थि आयस्मा अनुरुद्धो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्ते-
 जेसि सम्पहसेसि । अथ खो सा इत्थी - आयस्मता अनुरुद्धेन धम्मिया कथाय
 सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता - आयस्मन्तं अनुरुद्धं
 25 एतदवोच - “अभिककन्तं, भन्ते, अभिककन्तं, भन्ते ! सेय्यथापि, भन्ते,
 निक्कुज्जित वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूब्धस्स वा
 भगं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत्तं^७ धारेय्य - चक्खुमन्तो रूपानि

१. तुण्ही - रो० । २. सम्पटिच्छत्तु - स्या० । ३. पहिणन्ति - सी० । ४. एवरूपमकासि -
 - स्या० । ५. पटिग्गण्हातु - रो०; पतिग्गण्हातु - सी० । ६. इह - स्या० । ७. त - सी०, स्या०,
 रो० । ८. बुद्धि - स्या० । ९ - १०. खादनीयेन भोजनीयेन - रो० । १०. तेलपज्जोत्तं - स्या०

दक्खन्ती' ति, एवमेवं^१ अय्येन अनुरुद्धेन अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो ।
 एसाहं, भन्ते, तं भगवन्तं सरणं गच्छामि धम्मं च भिक्खुसङ्घं च ।
 उपासिकं मं अय्यो धारेतु अज्जतगो पाणुपेतं सरणं गतं" ति ।

अथ खो आयस्मा अनुरुद्धो सावत्थियं गत्वा भिक्खून् एतमत्थं
 आरोचेसि । ये ते भिक्खू अपिच्छा सन्तुट्ठा लज्जितो कुक्कुच्चका सिक्खा- ३
 कामा ते उज्झायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मा
 अनुरुद्धो मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू^३ भगवतो
 एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्चासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
 पेत्वा आयस्मन्तं अनुरुद्धं पटिपुच्छि — “सच्चं किर त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन 10
 सहसेय्यं कप्पेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
 ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, अनुरुद्ध, मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेस्ससि ! नेतं,
 अनुरुद्ध, अप्सम्भानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इम
 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५६. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

५७. यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथा-
 गोत्तो यथासौलो यथाविहारी यथागोचरो धेरो वा नवो वा मज्झिमो वा ।
 एसो वुच्चति — “यो पना” ति ।

भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरियं अज्झूपगतो ति भिक्खु,
 भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, पटिञ्जाय भिक्खु, एहि भिक्खु 20
 ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो ति भिक्खु, भद्रो भिक्खु, सारो
 भिक्खु, सेखो भिक्खु, असेखो भिक्खु, समग्गेन सङ्घेन अत्तिचतुत्थेन कम्मेन
 अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्खु । तत्र खायं भिक्खु समग्गेन सङ्घेन
 अत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मिं अत्थे
 अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

25

मातुगामो नाम मनुस्सिस्थी, न थक्खिनी^४, न पेती, न तिरच्छानगता ;

१. दक्खन्ती — सी०, रो० । २. एवमेव — रो० । ३. खियन्ति — सी०, स्था०, रो० ।

४. एत्थ भिक्खू धायस्मन्तं अनुरुद्धं अनेकपरियायेन विगरहित्वा इति पाठो न० पीत्तके मत्थि ।

५. वक्खी — सी०, स्था०, रो० ।

पाचित्तियं — ५.

अन्तमसो तद्वहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी ।

सहा ति एकतो ।

सेय्या नाम सब्बच्छन्ना, सब्बपरिच्छन्ना, येभुय्येनच्छन्ना, येभुय्येन-
परिच्छन्ना ।

R. 20 5

सेय्यं कप्पेय्या ति अत्थङ्गते सुरिये^१, मातुगामे निपन्ने भिक्खु
निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने मातुगामो निपज्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उद्वहत्वा पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५८. मातुगामे मातुगामसञ्जी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
मातुगामे अमातुगामसञ्जी सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपडुच्छन्ने उपडुपरिच्छन्ने, आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खिनिया^२ वा
पेतिया वा पण्डकेम वा तिरच्छानगतिथिया वा सहसेय्यं कप्पेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B 32

५९. अनापत्ति सब्बअच्छन्ने, सब्बअपरिच्छन्ने^३, येभुय्येन अच्छन्ने,
येभुय्येन अपरिच्छन्ने, मातुगामे निपन्ने भिक्खु निसीदति, भिक्खु निपन्ने
मातुगामो निसीदति, उभो वा निसीदन्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७. सत्तमपाचित्तियं

(मातुगामस्स अम्मवेत्तने)

(१) उदायीभिक्खुवत्थु

६०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अवाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^४ सावत्थियं
कुलूपको होति, बहुकानि कुलानि उपसङ्गमन्ति । अथ खो आयस्मा उदायी
पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अञ्जात्तरं कुलं तेनुपसङ्गमि ।
तेन खो पन समयेन घरणी निवेसनद्वारे निसिन्ना होति, घरसुण्हा आबसथद्वारे
निसिन्ना होति । अथ खो आयस्मा उदायी येन घरणी तेनुपसङ्गमि;

१. महत्तरी - स्या० । २. सुरिये - म० । ३. यक्खिया - सी०, स्या०, रो० ।

४. इत्थं 'अनापत्ति सब्बअच्छन्ने सब्बअपरिच्छन्ने उपडुपरिच्छन्ने सब्बअच्छन्ने' ति पाठो स्या०,
रो०, म० पोथ्यकेसु दिसिन्ति । ५. उदायि - सी०, स्या०, रो० ।

उपसङ्कमित्वा घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेसि^१ । अथ खो घरसुण्हाय एतदहोसि — “किं नु खो सो समणो सस्सुया जारो उदाहु ओभासती” ति ?

अथ खो आयस्मा उदायी घरणिया उपकण्णके धम्मं देसेत्वा येन घरसुण्हा तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं देसेसि । अथ खो घरणिया एतदहोसि — “किं नु खो सो समणो घरसुण्हाय जारो उदाहु ओभासती” ति ? अथ खो आयस्मा उदायी घरसुण्हाय उपकण्णके धम्मं देसेत्वा पक्कामि । अथ खो घरणी घरसुण्हा एतदवोच — “हे जे, किं ते एसो” समणो अवोचा” ति ? “धम्मं मे, अय्ये, देसेसि” । “अय्याय पन किं अवोचा” ति ? “मय्हं पि धम्मं देसेसी” ति । ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्यो उदायी मातुगामस्स^२ उपकण्णके धम्मं देसेस्सति ! ननु नाम विस्सट्ठेन^३ विवटेन धम्मो देसेतब्बो” ति ?

R. 21

10

अस्सोसुं खो भिक्खू तासं इत्थीनं उज्झायन्तीनं खिय्यन्तीनं^४ विपाचेन्तीनं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जितो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मा उदायी मातुगामस्स धम्मं देसेस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 33

(२) पठमपञ्चासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं उदायी पटिपुच्छ — “सच्चं किर त्वं, उदायि, मातुगामस्स धम्मं देसेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामस्स धम्मं देसेस्ससि । नेतं मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

“यो पन भिक्खू मातुगामस्स धम्मं देसेय्य पाधित्तिय” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) उपासिकानं धम्मवेसनायाचनावत्थु

६१. तेन खो पन समयेन उपासिका भिक्खू पस्सित्वा एतदवोचुं — “इद्धाय्या धम्मं देसेथा” ति । “न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धम्मं देसेतु” ति । “इद्धाय्या छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेथ, सक्का एत्तकेन पि धम्मो अञ्जातु” ति । “न, भगिनी, कप्पति मातुगामस्स धम्मं देसेतु” ति ।

25

१. देसेसि — सी० । २. खो — सी०, स्या० । ३. सी०, रो०, म० पोट्टकेसु मत्थि ।

४. विस्सट्ठेन — रो० । ५. खिय्यन्तीनं — सी०, स्या०, रो० । ६. भगिनि — सी०, स्या०, रो० ।

कुक्कुच्चायन्ता न देसेसु । उपासिका उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 “कथं हि नाम अय्या अग्हेहि याचियमाना धम्मं न देसेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
 खो भिक्खू तासं उपासिकानं उज्झायन्तीनं खियन्तीनं विपाचेन्तीनं । अथ
 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) पठमानुपञ्जाति

- 5 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि
 धम्मं देसेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“थो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं
 देसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

- R. 22 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(५) छब्बगियाभिक्खुवत्थु

६२. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू - “भगवता अनुञ्जातं
 मातुगामस्स छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेतुं” ति ते अविञ्जं पुरिसविग्गहं
 उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेन्ति । ये ते
 भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि

- 13 नाम छब्बगिया भिक्खू अविञ्जं पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स
 उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो
 एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 34

(६) बुत्तियानुपञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खूसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अविञ्जं
 20 पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं
 देसेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि
 नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अविञ्जं पुरिसविग्गहं उपनिसीदापेत्वा मातुगामस्स
 उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
 पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

- 25 ६३. “थो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं
 देसेय्य, अञ्जना विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, पाचित्तियं” ति ।

(७) विभङ्गो

११

६४. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अय इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी; न यक्खी न पेत्ती न तिरच्छानगता;
विञ्जु, पटिबला होति सुभासितदुग्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।
उत्तरिछप्पञ्चवाचाही ति अतिरेकछप्पञ्चवाचाहि । ५

धम्मो नाम बुद्धभासितो, सावकभासितो, इसिभासितो, देवता-
भासितो, अत्थूपसञ्जितो, धम्मूपसञ्जितो ।

वेसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अवखराय
देसेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेना ति ठपेत्वा विञ्जुं पुरिस- 10
विग्गहं । विञ्जु नाम पुरिसविग्गहो, पटिबलो होति सुभासितदुग्भासितं
दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

६५. मातुगामे मातुगामसञ्जी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति,
अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको
उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि
धम्मं देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेत्तिया वा पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्ग-
हित्तिया वा उत्तरिछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, अञ्जात्र विञ्जुना पुरिस-
विग्गहेन, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति विञ्जुना पुरिसविग्गहेन, छप्पञ्चवाचाहि धम्मं
देसेति, ऊनकछप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेति, उट्ठित्वा पुन निसीदित्वा
देसेति, मातुगामो उट्ठित्वा पुन निसीदति तस्मिं देसेति, अञ्जास्स मातु- 25
गामस्स देसेति, पञ्चं पुच्छति, पञ्चं पुट्ठो कयेति, अञ्जास्सत्थाय भणन्तं
मातुगामो सुणाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१. देवभासितो - सी० । २. अत्थूपसञ्जितो - स्वा०; अत्थूपसञ्जितो - रो०; अत्थूपसञ्जितो -
सी० । ३. धम्मूपसञ्जितो - सी०; धम्मूपसञ्जितो - रो०; धम्मूपसञ्जितो - स्वा० । ४. धम्मं देसेति - स्वा० ।

६. अद्रुमपाञ्चित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्त भूतुत्तरिमनुस्सधम्मालपने)

(१) वग्गुमुदातो रियभिक्षुवुत्थु

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागार-
 सालायं । तेन खो पन समयेन सम्बहुला सन्दिट्ठा सम्भत्ता भिक्षू वग्गुमुदाय
 नदिया तीरे वस्स उपगच्छिंसु । तेन खो पन समयेन वज्जी दुग्गिभक्खा होति —
 द्वीहितिका सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उञ्छेन पग्गहेन यापेतु । अथ
 ५ खो तेसं भिक्षून् एतदहोसि — “एतरहि खो वज्जी दुग्गिभक्खा — द्वीहितिका
 सेतट्टिका सलाकावुत्ता, न सुकरा उञ्छेन पग्गहेन यापेतु । केन नु खो मय
 उपायेन समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसेय्याम, न च
 पिण्डकेन किलमेय्यामा” ति ? एकच्चे एवमाहंसु — “हन्द मयं, आवुसो,
 गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठेम । एवं ते अम्हाकं दातु मज्झिस्सन्ति । एवं मयं
 १० समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम’, न च पिण्डकेन
 किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहंसु — “अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं
 अधिट्ठितेन ? हन्द मय, आवुसो, गिहीनं दूतेय्यं हराम । एवं ते अम्हाकं
 दातु मज्झिस्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं
 वस्स वसिस्साम, न च पिण्डकेन किलमिस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहसु —
 B 36 15 “अलं, आवुसो, किं गिहीनं कम्मन्तं अधिट्ठितेन ! किं गिहीनं दूतेय्यं
 हटेन ! हन्द मयं, आवुसो, गिहीनं अञ्जमञ्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स
 R 24 वण्णं भासिस्साम — ‘असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको भिक्षु
 दुतियस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको भिक्षु ततियस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको
 भिक्षु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, असुको भिक्षु सोतापन्नो, असुको भिक्षु
 20 सकदागामी, असुको भिक्षु अनागामी, असुको भिक्षु अरहा, असुको भिक्षु
 तेविज्जो, असुको भिक्षु छल्लभिञ्जो” ति । एवं ते अम्हाकं दातु मज्झि-
 स्सन्ति । एवं मयं समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिस्साम,
 न च पिण्डकेन किलमिस्सामा” ति । एसो येव खो, आवुसो, सेय्यो यो अम्हाकं
 गिहीनं अञ्जमञ्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णो भासितो” ति ।

अथ खो ते भिक्षू गिहीनं अञ्जमञ्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं
 25 भासिंसु — “असुको भिक्षु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो ... पे० ... असुको भिक्षु

छळभिञ्जो" ति । अथ खो ते मनुस्सा - "लाभा वत नो, सुलद्धं वत नो, येसं नो एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता । न वत नो इतो पुब्बे एवरूपा भिक्खू वस्सं उपगता, यथयिमे" सीलवन्तो कल्याणधम्मा" ति । ते न तादिसानि भोजनानि अत्तना भुञ्जन्ति, मातापितॄन्^१ देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्म-
 करपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति यादिसानि 5
 भिक्खून् देन्ति । न तादिसानि खादनीयानि^२ सायनीयानि^३ पानानि अत्तना पिवन्ति मातापितॄन् देन्ति पुत्तदारस्स देन्ति दासकम्मकरपोरिसस्स देन्ति मित्तामच्चानं देन्ति आतिसालोहितानं देन्ति, यादिसानि भिक्खून् देन्ति ।
 अथ खो ते भिक्खू वण्णवन्तो^४ अहेसु पीनिन्द्रिया^५ पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नञ्चविवण्णा ।

10

६८. आचिण्णं खो पनेत वस्संवुट्ठानं^६ भिक्खून् भगवन्त दस्सानाय उपसङ्कमितुं । अथ खो ते भिक्खू वस्संवुट्ठा तेमासच्चयेन सेनासनं ससामेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन वेसाली तेन पक्कमिंसु^७ । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । तेन खो पन समयेन दिसासु वस्संवुट्ठा 15
 भिक्खू किंसा होन्ति लूखा दुब्बण्णा उप्पण्डुप्पण्डुकजाता धमनिसन्धतगत्ता । वग्गुमुदातीरिया पन भिक्खू वण्णवन्तो^८ होन्ति पीनिन्द्रिया पसन्नमुखवण्णा विप्पसन्नञ्चविवण्णा । आचिण्णं खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धि पटिसम्मोदितुं । अथ खो भगवा वग्गुमुदातीरिये भिक्खू एतद-
 वोच - "कच्चि, भिक्खवे, खमनीयं, कच्चि यापनीयं, कच्चि समग्गा सम्मोद- 20
 माना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा" ति ?
 "खमनीयं भगवा, यापनीयं भगवा । समग्गा च मयं, भन्ते, सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसिम्हा, न च पिण्डकेन किलमिम्हा" ति ।
 जानन्ता पि तथागता पुच्छन्ति, जानन्ता पि न पुच्छन्ति । कालं विदित्वा पुच्छन्ति, कालं विदित्वा न पुच्छन्ति । अत्यसज्झितं^९ तथागता पुच्छन्ति, 25
 नो अनत्यसज्झितं । अनत्यसज्झिते सेतुघातो तथागतानं । द्वीहाकारेहि बुद्धा भगवन्तो भिक्खू पटिपुच्छन्ति - धम्मं वा देसेस्साम, सावकानं वा सिक्खापदं

B. 37

R. 25

१ यथयिमे - स्या० । २ मातापितॄन् - सी० । ३ खादनीयानि - रो० । ४ साय-
 नीयानि - रो० । ५ वण्णवा - सी०, म० । ६ पीनिन्द्रिया - म० । ७ वस्सं वृत्तान - सी०, रो०,
 स्या० । ८ उपसङ्कमिंसु - स्या०, रो० । ९ वण्णवा - म०, सी० । १० अत्यसज्झितं - सी० ।

पञ्जापेस्सामा' ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा वग्गमुदातीरिये भिक्खू एतदवोच - "यथा कथं पन तुम्हे, भिक्खवे, समग्गा सम्मोदमाना अविवदमाना फासुकं वस्सं वसित्थ, न च पिण्डकेन किलमित्था" ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "कच्चि पन वो, भिक्खवे, भूत" ति ? "भूतं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, भिक्खवे, उदरस्स कारणा गिहीनं अञ्जमञ्जस्स उत्तरिमनुस्सधम्मस्स वण्णं भासिस्सथ ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ह्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं धेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया ति ।

अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्बरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सत्ते-
खस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - "तेन हि,
भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्ग-
सुट्ठिताय, सङ्गफासुताय, दुम्मङ्कूनं पुग्गलानं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खूनं फासुविहाराय, दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय, अप्पसन्नानं पसादाय, पसन्नानं भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, हमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

६६. "यो पन भिक्खु अनुपसम्पन्नस्स उत्तरिमनुस्सधम्म आरोचेय्य भूतस्मिं, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

७०. यो पना ति यो यादिसो यथायुत्तो यथाजच्चो यथानामो यथागोत्तो यथासीलो यथाविहारी यथागोचरो, थेरो वा नवो वा मज्झिमो वा, एसो वुच्चति - "यो पना" ति ।

भिक्खू ति भिक्खको ति भिक्खु, भिक्खाचरियं अञ्जूपगतो ति भिक्खु, भिन्नपटधरो ति भिक्खु, समञ्जाय भिक्खु, पटिञ्जाय भिक्खु, एहि भिक्खू ति भिक्खु, तीहि सरणगमनेहि उपसम्पन्नो

ति भिक्षु, भद्रो भिक्षु, सारो भिक्षु, सेखो भिक्षु, असेखो भिक्षु, समग्गेन सङ्घेन आत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो ति भिक्षु । तत्र य्वायं भिक्षु समग्गेन सङ्घेन आत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्नो, अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षुं च भिक्षुनि च ठपेट्वा, अवसेसो अनुप- 5 सम्पन्नो नाम ।

उत्तरिमनुस्सधम्मो नाम ज्ञानं, विमोक्खो, समाधि, समापत्ति, आण-
दस्सनं, भग्गभावना, फलसच्छिकिरिया, किलेसप्पहानं^१, विनीवरणता चित्तस्स,
सुञ्जागारे अभिरति ।

ज्ञानं ति पठमं ज्ञानं, दुतियं ज्ञानं, ततियं ज्ञानं, चतुत्थं ज्ञानं ।

10 B. 38

विमोक्खो ति सुञ्जातो विमोक्खो, अनिमित्तो विमोक्खो, अप्प-
णिहितो विमोक्खो ।

समाधी ति सुञ्जातो समाधि, अनिमित्तो समाधि, अप्पणिहितो
समाधि ।

समापत्तो ति सुञ्जाता समापत्ति, अनिमित्ता समापत्ति, अप्पणिहिता 15 समापत्ति ।

आणदस्सनं^२ ति तित्तसो विज्जा ।

R. 28

भग्गभावना ति चत्तारो सतिपट्ठाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो
इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियाणि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्जङ्गा, अरियो अट्ठङ्गिको
भग्गो ।

20

फलसच्छिकिरिया ति सोत्तापत्तिफलस्स सच्छिकिरिया, सकदागामि-
फलस्स सच्छिकिरिया, अनागामिफलस्स सच्छिकिरिया, अरहत्तफलस्स^३
सच्छिकिरिया ।

किलेसप्पहानं ति रागस्स पहानं^४, दोसस्स पहानं, मोहस्स पहानं ।

विनीवरणता चित्तस्सा ति रागा चित्तस्स^५ विनीवरणता, दोसा 25 चित्तस्स विनीवरणता, मोहा चित्तस्स विनीवरणता ।

सुञ्जागारे अभिरती ति पठमेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,
दुतियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति, ततियेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति,

१ किलेसपहानं - रो०; किलेसप्पहानं - सी० । २. आणं - सी०, स्या० । ३. अरहत्तस्स -
सी० । ४. पहानं - सी० । ५. चित्तं - सी०, रो०, प० ।

चतुर्थेन ज्ञानेन सुञ्जागारे अभिरति ।

७१. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जामी” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञान समापन्नो” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ ३९

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमस्स ज्ञानस्स लाभोम्ही” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१० आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमस्स ज्ञानस्स वसीम्ही” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं सच्छिक्तं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं ज्ञानं .. ततियं ज्ञानं ... चतुर्थं ज्ञान समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; चतुर्थस्स ज्ञानस्स लाभोम्हि, वसीम्हि; चतुर्थं ज्ञानं सच्छिक्तं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२० आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सुञ्जातं विमोक्खं ... अनिमित्तं विमोक्खं ... अप्पणिहितं विमोक्खं ... सुञ्जातं समाधि .. अनिमित्तं समाधि ... अप्पणिहितं समाधि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभोम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहितो समाधि सच्छिक्तो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५ आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सुञ्जातं समापत्ति ... अनिमित्तं समापत्ति ... अप्पणिहितं समापत्ति समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभोम्हि, वसीम्हि; अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिक्कता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “तिस्सो विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; तिस्सन्नं विज्जानं लाभोम्हि, वसीम्हि; तिस्सो विज्जा सच्छिक्कता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “चत्तारो सत्तिपट्टाने ... चत्तारो सम्मपधाने ... चत्तारो इद्धिपादे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; चतुन्नं इद्धिपादानं लाभोमिह, वसीमिह; चत्तारो इद्धिपादा सच्छिक्कता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । R.27

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पञ्चिन्द्रियाणि ... पञ्च बलानि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पञ्चन्नं बलानं लाभोमिह, वसीमिह; पञ्च बलानि सच्छिक्कतानि मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 5

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सत्तं बोज्झङ्गे समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, सत्तन्नं बोज्झङ्गानं लाभोमिह, वसीमिह; सत्तं बोज्झङ्गा सच्छिक्कता मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । B 40 10

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “अरियं अट्ठङ्गिकं मगं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अरियस्स अट्ठङ्गिकस्स मगस्स लाभोमिह, वसीमिह; अरियो अट्ठङ्गिको मगो सच्छिक्कतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सोतापत्तिफलं ... सकदागामिफलं ... अनागामिफलं ... अरहत्तफलं” समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; अरहत्तफलस्स लाभोमिह, वसीमिह; अरहत्तं सच्छिक्कतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागो मे चत्तो ... दोसो मे चत्तो ... मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो, समुक्खेटितो” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “रागा मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा मे चित्तं विनीवरणं .. मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “सुञ्जागारे पठमं ज्ञानं ... दुतियं ज्ञानं ... ततियं ज्ञानं ... चतुत्थं ज्ञानं” समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभोमिह, वसीमिह, सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्कतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

७२. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो, पठमस्स च ज्ञानस्स दुतियस्स 30

च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं ततित्यं च ज्ञानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "पठमं च ज्ञानं ततित्यं च ज्ञानं ... पठमं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स
5 च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सच्छिकतं मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 41

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "पठमं च ज्ञानं सुञ्जातं च विमोक्खं... अनिमित्तं च विमोक्खं ... अप्पणिहितं च विमोक्खं ... सुञ्जातं च समाधि ... अनिमित्तं च समाधि ... अप्पणिहितं च समाधि समापज्जि, समा-
10 पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहितस्स च समाधिस्स लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं अप्पणिहितो च समाधि सच्छिकतो मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "पठमं च ज्ञानं सुञ्जातं च समापत्ति ... अनिमित्तं च समापत्ति ... अप्पणिहितं च समापत्ति समापज्जि,
15 समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अप्पणिहिताय च समापत्तिया लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं अप्पणिहिता च समापत्ति सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स तिस्सन्नं च
20 विज्जानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं तिस्सो च विज्जा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

A. 28

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "पठमं च ज्ञानं चत्तारो च सति-
पट्टाने चत्तारो च सम्मप्यधाने ... चत्तारो च इद्धिपादे समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स चतुन्नं च इद्धिपादानं लाभीम्हि,
25 वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं चत्तारो च इद्धिपादा सच्छिकता मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - "पठमं च ज्ञानं, पञ्च च इन्द्रियाणि ... पञ्च च बलानि समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स पञ्चन्नं च बलानं लाभीम्हि, वसीम्हि; पठमं च ज्ञानं पञ्च च बलानि
30 सच्छिकतानि मया" ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं सत्तं च बोज्झङ्गे
समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स सत्तन्नं च बोज्झ-
ङ्गानं लाभीमिह, वसीमिह; पठमं च ज्ञानं सत्तं च बोज्झङ्गा सच्छिक्कता
मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं अरियं च ५
अटुङ्गिकं मगं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स
अरियस्स च अटुङ्गिकस्स मगस्स लाभीमिह, वसीमिह; पठमं च ज्ञानं
अरियो च अटुङ्गिको मगो सच्छिक्कतो मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

B. 42

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं सोतापत्तिफलं च... 11
सकदागामिफलं च ... अनागामिफलं च ... अरहत्तफलं च समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो; पठमस्स च ज्ञानस्स अरहत्तफलस्स च लाभीमिह,
वसीमिह; पठमं च ज्ञानं अरहत्तफलं च सच्छिक्कतं मया” ति भणन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समा- 12
पज्जामि, समापन्नो ... रागो च मे चत्तो ... दोसो च मे चत्तो ... मोहो च मे
चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेदितो, समुक्खेदितो” ति
भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समा-
पज्जामि, समापन्नो ... रागा च मे चित्तं विनीवरणं ... दोसा च मे चित्तं 20
विनीवरणं ... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

७३. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं च ज्ञानं ततियं च
ज्ञानं ... दुतियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो;
दुतियस्स च ज्ञानस्स चतुत्थस्स च ज्ञानस्स लाभीमिह, वसीमिह; 25
दुतियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सच्छिक्कतं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “दुतियं च ज्ञानं .. पे० .. मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “दुतियं च ज्ञानं पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; दुतियस्स च ज्ञानस्स पठमस्स च ज्ञानस्स लाभीम्मिह, वसीम्मिह; दुतियं च ज्ञानं पठमं च ज्ञानं सच्छिक्तं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स । .. पे० . ।

मूलं सङ्खितं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, पठमं च ज्ञानं समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, पठमस्स च ज्ञानस्स लाभीम्मिह, वसीम्मिह; मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, पठमं च ज्ञानं सच्छिक्तं मया” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “मोहा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ... पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स - “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं सुञ्जातं च विमोक्खं अनिमित्तं च विमोक्खं अप्पणिहितं च विमोक्खं सुञ्जातं च समाधिं अनिमित्तं च समाधिं अप्पणिहितं च समाधिं सुञ्जातं च समापत्तिं अनिमित्तं च समापत्तिं अप्पणिहितं च समापत्तिं तिस्सो च विज्जा चत्तारो च सतिपट्टाने चत्तारो च सम्मप्पधाने चत्तारो च इन्द्रियादे पञ्च च इन्द्रियानि पञ्च च बलानि सत्तं च बोज्झङ्गे अरियं च अट्ठङ्गिकं मग्गं सोतापत्तिफलं च सकदागामिफलं च अनागामिफलं च अरहत्तफलं^१ च समापज्जि, समापज्जामि, समापन्नो; रागो च मे चत्तो, दोसो च मे चत्तो, मोहो च मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेटितो समुक्खेटितो, रागा च मे चित्तं विनीवरणं, दोसा च मे चित्तं विनीवरणं, मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१ एत्थं स्या० पोत्थके पेय्यालो न दिस्सति । २ अरहत्तं - सी०, रो०, म० ।

७४. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तुकामो “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तु-
कामो “ततियं ज्ञानं, चतुत्थं ज्ञानं, सुञ्जतं विमोक्खं, अनिमित्तं विमोक्खं, 5
अप्पणिहितं विमोक्खं, सुञ्जतं समार्धिं, अनिमित्तं समार्धिं, अप्पणिहितं
समार्धिं, सुञ्जतं समापत्तिं, अनिमित्तं समापत्तिं, अप्पणिहितं समापत्तिं, तिस्रो
विज्जा, चत्तारो सत्तिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्पधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रि-
यानि, पञ्च बलानि, सत्तं बोज्झङ्गे, अरियं अट्ठङ्गिकं भगं, सोत्तापत्तिफलं,
सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्फलं समापज्जि; रागो मे चत्तो, दोसो 10
मे चत्तो, मोहो मे चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो, पटिनिस्सट्ठो, उक्खेडित्तो,
समुक्खेडित्तो; रागा मे चित्तं विनीवरणं, दोसा मे चित्तं विनीवरणं; मोहा मे
चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स,
न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तु- 15 B. 44
कामो .. पे० ... “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं ज्ञानं समापज्जि” ति वत्तु-
कामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ... पे० ... । 20

मूलं सङ्खित्तं ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति
वत्तुकामो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स .. पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति
वत्तुकामो — “दोसा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स 25
आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स . पे० ... ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “पठमं च ज्ञानं दुतियं च ज्ञानं
ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं . पे० ... दोसा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकामो

— “मोहा मे चित्तं विनीवरणं” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “दुतियं च ज्ञानं ततियं च ज्ञानं चतुत्थं च ज्ञानं ... पे० ... मोहा च मे चित्तं विनीवरणं” ति वत्तुकाभो — “पठमं ज्ञानं समापज्जि” ति भणन्तस्स पटिविजानन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स, न पटिविजानन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स .. पे० ... ।

७५. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु पठमं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु पठमस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना पठमं ज्ञानं सच्छिक्तं” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

B.45 15 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जातं विमोक्खं अनिमित्तं विमोक्खं अप्पणिहितं विमोक्खं सुञ्जातं समाधि अनिमित्तं समाधि अप्पणिहितं समाधि समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु अप्पणिहितस्स समाधिस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहितो समाधि सच्छिक्तो” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

20 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु सुञ्जातं समापत्ति ... पे० ... अनिमित्तं समापत्ति अप्पणिहितं समापत्ति समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; अप्पणिहिताय समापत्तिया लाभो, वसी; तेन भिक्खुना अप्पणिहिता समापत्ति सच्छिक्ता” ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

25 आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — “यो ते विहारे वसि सो भिक्खु तिस्सो विज्जा ... पे० ... चत्तारो सतिपट्टाने, चत्तारो सम्मप्यधाने, चत्तारो इद्धिपादे, पञ्चिन्द्रियाणि, पञ्च बलानि, सत्त बोझङ्गे, अरियं अट्टङ्गिकं मग्गं, सोतापत्तिफलं, सकदागामिफलं, अनागामिफलं, अरहत्तफलं समापज्जि ... पे० ... समापज्जति, समापन्नो; ... पे० ... तस्स भिक्खुनो रागो चत्तो, दोसो

चत्तो, मोहो चत्तो, वन्तो, मुत्तो, पहीनो', पट्टिनिस्सट्ठो, उक्खेडितो, समु-
क्खेडितो; तस्स भिक्खुनो रागा चित्तं विनीवरणं, दोसा चित्तं विनीवरणं,
मोहा चित्तं विनीवरणं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — "यो ते विहारे वसि सो भिक्खु
सुञ्जागारे पठमं ज्ञानं दुतियं ज्ञानं ततियं ज्ञानं चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, 5
समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो,
वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स
आपत्ति दुक्कटस्स ।

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — "यो ते विहारं परिभुज्जि, यो
ते चीवरं परिभुज्जि, यो ते पिण्डपातं परिभुज्जि, यो ते सेनासनं परिभुज्जि, 10
यो ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं^१ परिभुज्जि सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं
सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स ।

७६. आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — "येन ते विहारो परिभुत्तो, 15 B. 46
येन ते चीवरं परिभुत्तं, येन ते पिण्डपातो परिभुत्तो, येन ते सेनासनं परिभुत्तं,
येन ते गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारो परिभुत्तो सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समापज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे
चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी; तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं
सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । 20

आरोचेय्या ति अनुपसम्पन्नस्स — "यं त्वं आगम्म विहारं अदासि,
चीवरं अदासि, पिण्डपातं अदासि, सेनासनं अदासि, गिलानप्पच्चयभेसज्ज-
परिक्खारं अदासि सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं समापज्जि, समा-
पज्जति, समापन्नो; सो भिक्खु सुञ्जागारे चतुत्थस्स ज्ञानस्स लाभो, वसी;
तेन भिक्खुना सुञ्जागारे चतुत्थं ज्ञानं सच्छिक्तं" ति भणन्तस्स आपत्ति 25
दुक्कटस्स ।

७७. अनापत्ति उपसम्पन्नस्स, भूतं आरोचेति^२, आदिकम्भिकस्सा ति ।

— ० —

१. पहीनो — सी० । २. एत्थ 'यो ते विहारं परिभुज्जि' इति पाठो म० पोत्थके नस्ति ।

३. गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं — सी०, स्या०, रो० । ४. आरोचेति — स्या० ।

१.६. नवमपाचित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लापत्तिरोचने)

(१) उपनन्द - छब्बग्गियभण्डनवत्थु

७८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सवयपुत्तो
 छब्बग्गियेहि भिक्खूहि सद्धिं भण्डनकतो होति । सो सञ्चेतनिकं सुक्क-
 विस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स
 5 सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । तेन खो पन समयेन सावत्थिय
 अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति । सो परिवसन्तो भत्तगो आसनपरियन्ते
 निसीदि । छब्बग्गिया भिक्खू ते उपासके एतदवोचुं - “एसो, आवुसो,
 आयस्मा उपनन्दो सवयपुत्तो तुम्हाकं सम्भावितो कुलूपको” ; येनेव हत्थेन
 सद्दादेय्यं भुञ्जति तेनेव हत्थेन उपक्कमित्वा असुचि मोचेसि । सो सञ्चे-
 तनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्घं तस्सा आपत्तिया परिवासं
 याचि । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
 आसनपरियन्ते निसिन्नो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
 कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति त्रिपाचेन्ति - “कथं हि
 नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरो-
 15 चेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदान एतस्मिं पकरण भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
 भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेथा” ति ? “सच्चं, भगवा”
 ति । विहरहि बुद्धो भगवा...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुस्स
 20 दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

७९. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स
 आरोचेय्य, अञ्जात्र भिक्खुसम्मतिया, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८०. यो पना ति यो यादिसो ...पे०...भिक्खू ति...पे०...अयं इमस्मिं
 25 अत्थे अघिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

बुद्धुल्ला नाम आपत्ति - चत्तारि च पाराजिकानि, तेरस्स च सञ्जा-
दिसेसा ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षुं च भिक्षुनि च ठपेत्वा अवसेसो अनुप-
सम्पन्नो नाम ।

5

आरोचेय्या ति आरोचेय्यं इत्थिया वा पुरिसस्स वा गहदुस्स वा
पब्बजितस्स वा ।

अञ्जात्र भिक्षुसम्मूतिया ति ठपेत्वा भिक्षुसम्मूति ।

अत्थि भिक्षुसम्मूति आपत्तिपरियन्ता, न कुलपरियन्ता । अत्थि
भिक्षुसम्मूति^१ कुलपरियन्ता, न आपत्तिपरियन्ता, अत्थि भिक्षुसम्मूति 10
आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च, अत्थि भिक्षुसम्मूति नेव आपत्ति-
परियन्ता न कुलपरियन्ता ।

आपत्तिपरियन्ता नाम आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति - एत्तकाहि
आपत्तीहि आरोचेतब्बो^२ ति ।

कुलपरियन्ता नाम कुलानि परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकेसु कुलेसु 15 B. 40
आरोचेतब्बो ति ।

आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च नाम आपत्तियो च परिग्ग-
हितायो होन्ति, कुलानि च परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता नाम आपत्तियो च अपरिग्ग- 20
हितायो होन्ति, कुलानि च अपरिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

८१. आपत्तिपरियन्ते या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति ता आप-
त्तियो ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कुलपरियन्ते यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि 25 R. 32
ठपेत्वा अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपत्तिपरियन्ते च कुलपरियन्ते च या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति
ता आपत्तियो ठपेत्वा यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि
ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । नेव आपत्तिपरियन्ते न कुलपरियन्ते, अनापत्ति ।

30

§ ६. नवमपाचित्तियं

(अनुपसम्पन्नस्य दुट्ठत्वापत्तिरोचने)

(१) उपनन्द - छब्बग्गियमभण्डनवत्थु

७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो
 छब्बग्गियेहि भिक्खूहि सद्धिं भण्डनकतो होति । सो सञ्चेतनिक सुक्क-
 विस्सट्ठि आपत्तिं आपज्जित्वा सद्धं तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स
 5 सद्धो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । तेन खो पन समयेन सावत्थिय
 अञ्जातरस्स पूगस्स सद्धभत्तं होति । सो परिवसन्तो भत्तग्गे आसनपरियन्ते
 निसीदि । छब्बग्गिया भिक्खू ते उपासके एतदवोचुं - “एसो, आवुसो,
 आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो तुम्हाकं सम्भावितो कुलूपको”; येनेव हत्थेन
 सद्धादेय्य भुञ्जति तेनेव हत्थेन उपक्कमित्वा असुचिं भोचेसि । सो सञ्चे-
 तनिकं सुक्कविस्सट्ठि आपत्तिं आपज्जित्वा सद्धं तस्सा आपत्तिया परिवासं
 याचि । तस्स सद्धो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
 आसनपरियन्ते निसिन्नो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
 कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
 नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरो-
 15 चेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदान एतस्मिं पकरण भिक्खुसद्धं सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
 भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेथा” ति ? “सच्चं, भगवा”
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे०...कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुस्स
 20 दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स आरोचेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय . पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

७९. “यो पन भिक्खू भिक्खुस्स दुट्ठुल्लं आपत्तिं अनुपसम्पन्नस्स
 आरोचेय्य, अञ्जात्र भिक्खुसम्मतिया, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८०. यो पना ति यो यादिसो ...पे०...भिक्खू ति...पे०...अयं इमस्मिं
 25 अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्षुस्सा ति अञ्जास्स भिक्षुस्स ।

दुद्धुल्ला नाम आपत्ति - चत्तारि च पाराजिकानि, तेरस च सङ्घा-
दिसेसा ।

अनुपसम्पन्नो नाम भिक्षुं च भिक्षुनि च ठपेत्वा अवसेसो अनुप-
सम्पन्नो नाम ।

5

आरोचेय्या ति आरोचेय्य' इत्थिया वा पुरिसस्स वा गहट्टस्स वा
पव्वजितस्स वा ।

अञ्जात्र भिक्षुसम्मूतिया ति ठपेत्वा भिक्षुसम्मूति ।

अत्थि भिक्षुसम्मूति आपत्तिपरियन्ता, न कुलपरियन्ता । अत्थि
भिक्षुसम्मूति^१ कुलपरियन्ता, न आपत्तिपरियन्ता, अत्थि भिक्षुसम्मूति 10
आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च, अत्थि भिक्षुसम्मूति नेव आपत्ति-
परियन्ता न कुलपरियन्ता ।

आपत्तिपरियन्ता नाम आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति - एत्तकाहि
आपत्तीहि आरोचेतब्बो^२ ति ।

कुलपरियन्ता नाम कुलानि परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकेसु कुलेसु 15 B. 48
आरोचेतब्बो ति ।

आपत्तिपरियन्ता च कुलपरियन्ता च नाम आपत्तियो च परिग्ग-
हितायो होन्ति, कुलानि च परिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

नेव आपत्तिपरियन्ता न कुलपरियन्ता नाम आपत्तियो च अपरिग्ग- 20
हितायो होन्ति, कुलानि च अपरिग्गहितानि होन्ति - एत्तकाहि आपत्तीहि
एत्तकेसु कुलेसु आरोचेतब्बो ति ।

८१. आपत्तिपरियन्ते या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति ता आप-
त्तियो ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कुलपरियन्ते यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि 25 R. 92
ठपेत्वा अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपत्तिपरियन्ते च कुलपरियन्ते च या आपत्तियो परिग्गहितायो होन्ति
ता आपत्तियो ठपेत्वा यानि कुलानि परिग्गहितानि होन्ति तानि कुलानि
ठपेत्वा अञ्जाहि आपत्तीहि अञ्जेसु कुलेसु आरोचेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । नेव आपत्तिपरियन्ते न कुलपरियन्ते, अनापत्ति ।

30

८२. दुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 39 5 दुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी अनुपसम्पन्नस्स आरोचेति, अञ्जत्र भिक्खुसम्मुतिया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अदुट्ठुल्लं आपत्ति आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अज्झाचारं आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 49 10 अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अदुट्ठुल्लाय आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

८३. अनापत्ति वत्थुं आरोचेति नो आपत्ति, आपत्ति आरोचेति नो वत्थुं, भिक्खुसम्मुतिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

६ १०. वसमपाचित्तियं

(पथवीक्षणम्)

(१) नवकम्मकारकभिक्खुवत्थु

15 ८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^१ विहरति अग्गालवे^२ चेति ये । तेन खो पन समयेन आळवका^३ भिक्खू नवकम्मं करोन्ता पथविं^४ खणन्ति पि खणापेन्ति पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पथविं खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पि ! एकिन्द्रियं समणा सक्कपुत्तिया जीवं विहेठेस्सन्ती^५” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू
20 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आळवका भिक्खू पथविं खणिस्सन्ति पि खणापेस्सन्ति पी” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१. अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी — सी० । २. आळवियं — सी० । ३. अग्गालवे — सी० । ४. आलवका — सी०; आळविका — स्या०, रो० । ५. पथविं — सी०, स्या० । ६. विहेठेन्ती — स्या०, रो०, य० ।

(२) पञ्जाति

अथ स्त्रो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा नवकम्मकारके भिक्षू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे,
पथविं खणय' पि खणापेय' पी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा.. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, पथविं खणिस्सय पि
खणापेस्सय पि ! जीवसञ्जानो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा' पथविया” । 5 R. 98
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय...पे०...एवं च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापदं उद्दिसेय्याय—

८५. “यो पन भिक्खु पथविं खणेय्य वा खणापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

८६. यो पना ति यो यादिसो...पे०... भिक्खू ति ...पे०... अयं इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

पथवी नाम द्वे पथवियो — जाता च पथवी अजाता च पथवी । 10

जाता नाम पथवी — सुद्धपंसु सुद्धमत्तिका अप्पपासाणा अप्पसक्खरा
अप्पकठला अप्पमरुम्बा अप्पवालिका', येभुय्येन पंसु', येभुय्येन मत्तिका ।
अदङ्गा पि वुच्चति जाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा
अतिरेकचातुमासं ओवट्ठो, अयं पि वुच्चति जाता पथवी । 15

अजाता नाम पथवी — सुद्धपासाणा सुद्धसक्खरा सुद्धकठला सुद्ध-
मरुम्बा सुद्धवालिका अप्पपंसु' अप्पमत्तिका, येभुय्येन पासाणा, येभुय्येन
सक्खरा, येभुय्येन कठला, येभुय्येन मरुम्बा, येभुय्येन वालिका । दङ्गा पि
वुच्चति अजाता पथवी । यो पि पंसुपुञ्जो वा मत्तिकापुञ्जो वा ओमक-
चातुमासं' ओवट्ठो, अयं पि वुच्चति अजाता पथवी । 20

खणेय्या ति सयं खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

खणापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं
आणत्तो बहुकं पि खणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

८७. पथविया पथविसञ्ची खणति वा खणापेति' वा भिन्दति वा
भेदापेति वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

पथविया वेमतिको खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदापेति

१. खणया — जी० । २. खणापेया — स्त्री० । ३. स्या० पोटके नत्ति । ४. पठविया — स्त्री०,
स्या० । ५. अप्पवालिका — स्या० । ६. पंसुका — म० । ७. अप्पपंसुका — म० । ८. ऊनकचातु-
मासं — स्या० । ९. ओ०, जी० ।

वा दहति वा दहापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पथविया अपथविसञ्जी खणति वा खणापेति वा भिन्दति वा भेदा-
पेति वा दहति वा दहापेति वा, अनापत्ति ।

अपथविया पथविसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया वेमतिको,
5 आपत्ति दुक्कटस्स । अपथविया अपथविसञ्जी, अनापत्ति ।

८८. अनापत्ति - “इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो,
इमं कप्पियं करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

मुखावादवग्गो निक्षितो पठमो ।

तस्सुद्धानं

B. 31

10

भूसा ओमसपेसुञ्जां, पदसेय्याय वे दुवे ।
अञ्जात्र विञ्जुना भूता, दुद्धुल्लापत्ति खणना ति ॥

§ ११. एकादसमपाचित्तियं

(भूतगानपातक्ये)

(१) रुक्खदेवतावत्थु

B. 34

८९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आलवियं^१ विहरति अग्गालवे^२
चेतिये । तेन खो पन समयेन आलवका^३ भिक्खू नवकम्मं करोन्ता रुक्खं
छिन्दन्ति पि छेदापेन्ति पि । अञ्जतरो पि आलवको भिक्खु रुक्खं छिन्दति ।
तस्मिं रुक्खे अधिवत्था देवता तं भिक्खुं एतदवोच - “मा, भन्ते, अत्तानो
15 भवनं कत्तुकामो मय्हं भवनं छिन्दी” ति । सो भिक्खु अनादियन्तो छिन्दि
येव, तस्सा च देवताय दारकस्स बाहुं आकोटेसि । अथ खो तस्सा देवताय
एतदहोसि - “यभूनाहं इमं भिक्खुं इधेव जीविता वोरोपेय्यं” ति । अथ खो
तस्सा देवताय एतदहोसि - “न खो मेतं पतिरुपं” याहं इमं भिक्खु इधेव
जीविता वोरोपेय्यं । यभूनाहं भगवतो एतमत्थं आरोचेय्यं” ति । अथ खो
20 सा देवता येन भगवा तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थं आरो-
चेसि । “साधु साधु देवते ! साधु खो त्वं, देवते, तं भिक्खुं जीविता न
वोरोपेसि । सच्चज्ज त्वं, देवते, तं भिक्खु जीविता वोरोपेय्यासि, बहुं च
त्वं, देवते, अपुञ्जं पसवेय्यासि । गच्छ त्वं, देवते, अमुकस्मि ओकासे

१. खणेन वा - सी० । २. आलवियं - सी० । ३. अग्गालवे - सी० । ४. आलविका -
स्या०, रो० । ५. छिन्दि - स्या० । ६. पनेतं - स्या० । ७. पतिरुपं - स्या० ।

रुक्खो विवित्तो तस्मि उपगच्छा" ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पि एकिन्दिअं समणा सक्कपुत्तिया जीवं विहेटेस्सन्ती" ति !

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तान खिय्यन्तानं^१ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम आळवका भिक्खू रुक्खं छिन्दिस्सन्ति पि छेदापेस्सन्ति पी" ति ! अयं खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आळवके भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, रुक्खं छिन्द्या^२ पि छेदापेथा पी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, रुक्खं छिन्दिस्सथा पि, छेदापेस्सथा पि ! जीवसज्जिनो हि, मोघपुरिसा, मनुस्सा रुक्खस्मि, नेतं मोघपुरिसा अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

६०. "भूतगामपातव्यताय पाचित्तियं" ति ।

(३) विभज्जो

६१. भूतगामो नाम पञ्च बीजजातानि - भूलबीजं, खन्धबीजं, फलुबीजं, अग्गबीजं, बीजबीजमेव^३ पञ्चमं ।

मूलबीजं नाम - हलिहिं^४, सिङ्गवेरं^५, वचं^६, वचत्थं^७, अतिविसं^८, कटुकरोहिणी, उसीरं, भद्दमूत्तक, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि मूले जायन्ति, मूले सञ्जायन्ति, एतं मूलबीजं नाम ।

खन्धबीजं नाम - अस्सत्थो^९, निद्रोघो, पिलक्खो, उदुम्बरो, कच्छको, कपित्थनो^{१०}, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि खन्धे जायन्ति, खन्धे सञ्जायन्ति, एतं खन्धबीजं नाम ।

फलुबीजं नाम - उच्छु, वेळु, नळो, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि पब्बे जायन्ति, पब्बे सञ्जायन्ति, एतं फलुबीजं नाम ।

१. विहेटेन्ती - स्या०, रो०, म० । २. सीयस्तानं - सी०, स्या०, रो० । ३. छिन्द्या - स्या० ।

४. बीजबीजमेव - रो० । ५. हलिहिं - स्या० । ६. सिङ्गवेरं - स्या० । ७-८. वचा वचत्तं - म० ।

९. अतिविसा - म० । १०. कपिट्ठनो - स्या० । १०. कपिट्ठनो - स्या०; कपिट्ठनो - रो० ।

अग्गबीजं नाम - अज्जुकं,^१ फणिज्जकं, हिरिवेरं, यानि वा पन-
ञ्जानि पि अत्थि अग्गे जायन्ति, अग्गे सञ्जायन्ति, एतं अग्गबीजं नाम ।

बीजबीजं नाम - पुब्बण्णं, अपरण्णं, यानि वा पनञ्जानि पि अत्थि
बीजे जायन्ति, बीजे सञ्जायन्ति, एतं बीजबीजं^२ नाम^३ ।

८२. बीजे बीजसञ्जी छिन्दति वा छिन्दापेति वा, भिन्दति वा
भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । बीजे वेमतिको
छिन्दति वा छेदापेति वा, भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । बीजे अबीजसञ्जी छिन्दति वा छेदापेति वा,
भिन्दति वा भेदापेति वा, पचति वा पचापेति वा, अनापत्ति । अबीजे
१० बीजसञ्जी आपत्ति दुक्कटस्स । अबीजे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अबीजे अबीजसञ्जी, अनापत्ति ।

८३. अनापत्ति - “इमं जान, इमं देहि, इमं आहर, इमिना अत्थो,
इमं कप्पिय करोही” ति भणति, असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

११२. वारसमपाचित्तियं

(अञ्जेनञ्जं पटिचरणे)

(१) अञ्जावादकछन्नभिक्षुवत्थु

- B. 53 5 ८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरित्वा सङ्घमज्जे आपत्तिया
अनुयुञ्जियमानो^१ अञ्जेनञ्जं पटिचरति - “को आपन्नो, किं आपन्नो,
किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति ? ये ते भिक्षू
अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति
२० विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जिय-
मानो अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति - को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि
आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा” ति ! ... पे०... सच्चं
किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरसि-
को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणथ, किं भणथा
२५ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । किमरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि

१. अज्जकं - श्री० । २-२. बीजबीजं नाम पञ्चमो - स्था० । ३. अनुयुञ्जियमानो - म० १

नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्ससि - को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणय, किं भणया ति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्ससन्नान वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादक रोपेतु । एव च पन, भिक्खवे, १ रोपेतब्बं । व्यत्तन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो -

R 36

६५. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेय्य । एसा भत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया 10 अनुयुज्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकस्स रोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"रोपित सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो अञ्जावादकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति । 15

(२) षष्ठमपञ्चाति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्नं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुग्भर- 20 ताय' ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 54

"अञ्जावादके पाचित्तियं" ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) सङ्घमज्जगतुण्हीभूतछन्नभिक्खुवरुध

६६. तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया 20 अनुयुज्जियमानो अञ्जेनञ्जं पटिचरन्तो - "आपत्ति आपज्जिस्सामी" ति तुण्हीभूतो' सङ्घं विहेसेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति त्वियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम आयस्मा छन्नो सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्सती" ति ! ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेसी 25 ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुज्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा

धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेतु । एवं च पन, भिक्खवे, रोपेतब्बं । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

६७. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आप-
४ त्तिया अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकत्थं,
सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं रोपेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया
अनुयुञ्जियमानो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो विहे-
सकं रोपेति । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकस्स रोपणा, सो
१० तुण्हस्स ; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“रोपितं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो विहेसकं । खमति सङ्घस्स, तस्मा
तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा आयस्मन्तं छन्न अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 55 15 ६८. “अञ्जावादके विहेसके पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

R. 37 ६९. अञ्जावादको नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा
अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो^१ अञ्जेनञ्जं पटि-
चरति — “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, क भणथ, किं
भणथा” ति । एसो अञ्जावादको नाम ।

२० विहेसको नाम सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो
तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्घं विहेसेति । एसो
विहेसको नाम ।

१००. आरोपिते अञ्जावादके सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा
अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अञ्जेनञ्जं
२५ पटिचरति — “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो,
कं भणथ, किं भणथा” ति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते विहेसके
सङ्घमज्झे वत्थुस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं

न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्खं विहेसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोपिते अञ्जावादके सङ्खमज्जे वत्युस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो अज्जेनञ्जं पटिचरति — “को आपन्नो, किं आपन्नो, किस्मि आपन्नो, कथं आपन्नो, कं भणय, किं भणथा” ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रोपिते विहेसके सङ्खमज्जे वत्युस्मि वा आपत्तिया वा अनुयुञ्जियमानो तं न कथेतुकामो तं न उग्घाटेतुकामो तुण्हीभूतो सङ्खं विहेसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१०१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी अञ्जावादके विहेसके, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको अञ्जावादके विहेसके, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी अञ्जावादके विहेसके, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१०२. अनापत्ति अजानन्तो पुच्छति, गिलानो वा न कथेति; “सङ्खस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती” ति न कथेति; “सङ्खभेदो वा सङ्खराजि वा भविस्सती” ति न कथेति; “अधम्मेन वा धम्मेन वा नकम्माराहस्स वा कम्मं करिस्सति” ति न कथेति; उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 56

15

१३. तैरसमपाचित्तियं

(भिक्षू उज्जापने)

(१) भैत्तियभुम्मज्जकमिक्खुवरधु

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेद्धुधने कलन्दक-निवापे । तेन सो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्खस्स सेनासनं च पञ्जापेति^१ भत्तानि च उद्दिस्सति । तेन सो पन समयेन भैत्तियभुम्मज्जका^२ भिक्षू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्खस्स लामकानि सेनासनानि तानि सेस पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । ते आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं भिक्षू उज्जापेन्ति — “छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं पञ्जापेति, छन्दाय

R. 39

१-१. अधम्मकम्मसञ्जी अनापत्ति — रो० । २. उज्जराजी — सी० । ३. पञ्जापेति — म० ।

४. भैत्तियभुम्मज्जका — म० ।

च भूतानि उद्दिशती"ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्त दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेस्सन्ती"ति !

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
 5 पेत्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेथा"ति ? "सच्चं, भगवा"ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं भिक्खू उज्झापेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

10 "उज्झापनके पाचित्तिय"ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) मेत्तियभुम्मजकभिक्खुखियनवरयु

१०४. तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका भिक्खू - "भगवता उज्झापनकं पटिक्खित्तं ति, एतावता भिक्खू सोस्सन्ती"ति भिक्खूनां सामन्ता आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियन्ति - "छन्दाय दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनं
 15 पञ्जापेति, छन्दाय च भूतानि उद्दिशती"ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं खियिस्सन्ती"ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 20 पातापेत्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, दब्बं मल्लपुत्तं खियिथा"ति ? "सच्चं, भगवा"ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, दब्बं मल्लपुत्तं खियि-
 25 स्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

१०५. "उज्झापनके खियनके पाचित्तियं"ति ।

(५) विभङ्गो

१०६. उज्झापनकं नाम उपसम्पन्नं सङ्ख्येन सम्मतं सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तक-
विस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उप-
सम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे धम्म-
कम्मसञ्जी उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको 5
उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी
उज्झापनके खिय्यनके आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नं उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । उप-
सम्पन्नं सङ्ख्येन असम्मतं सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा
फलभाजकं वा खज्जभाजकं वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, 10
अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो, उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति
वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्ख्येन सम्मतं वा असम्मतं वा
सेनासनपञ्चापकं वा भत्तुद्देसकं वा यागुभाजकं वा फलभाजकं वा खज्जभाजकं
वा अप्पमत्तकविस्सज्जकं वा अवण्णं कत्तुकामो, अयसं कत्तुकामो, मङ्कुलकत्तुकामो,
उपसम्पन्नं वा अनुपसम्पन्नं वा उज्झापेति वा खिय्यति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । 15
अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी' आपत्ति दुक्कटस्स' ।

R. 39

१०७. अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्तं उज्झा-
पेति वा खिय्यति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

११४. षोडशमपाचित्तियं

(तेनसन्नुद्धरणे)

(१) अज्झोकासनीहट्ठसेनासनवत्थु

१०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 B 38
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पत समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले अज्झोकासे
सेनासनं पञ्चापेत्वा कार्यं ओतापेत्ता^१ काले आरोचिते तं पक्कमन्ता नेव
उद्धरिंसु न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिंसु । सेनासनं ओवट्ठं होत्ति । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा .. पे० .. ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं

हि नाम भिक्खू अज्झोकासे सेनासनं पञ्जापेत्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरि-
स्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं ओवटुं” ति !
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
5 पेट्वा भिक्खू पटिपुच्छि — सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू अज्झोकासे ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१०६. “यो पन भिक्खु सङ्घिकं मञ्चं वा पीठं वा भिसिं वा कोच्छं
वा अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेट्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न
उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते अनुजानिना

११०. तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे वसित्वा कालस्सेव
सेनासनं अभिहरन्ति^१ । अइसा^२ खो भगवा ते भिक्खू कालस्सेव सेनासनं
अभिहरन्ते । दिस्वान^३ एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठ मासे अवस्सिकसङ्केते मण्डपे
15 वा स्वस्वमूले वा यत्थ काका वा कुलला वा न ऊहदन्ति^४ तत्थ^५ सेनासनं निक्खि-
पितुं” ति ।

(४) विभङ्गो

१११. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ...
अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिन्नं होति परिच्चत्तं ।

20 मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको,
आहञ्चपादको ।

पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं,
आहञ्चपादकं ।

भिसिं नाम पञ्च भिसियो — उण्णभिसिं^६, चोळभिसिं^७, वाकभिसिं,

१ भिक्खू ते अनेकपरियायेन विगरोहिता — म० । २. अभिहरन्ति — सी०, स्या०, रो० । ३. अइसा — रो० । ४. दिस्वा — सी० । ५. ऊहदन्ति — म०; ऊहन्ति — रो० । ६. तत्थेव — स्या० । ७. कुलीरपादको — म०; कुळिरपादको — रो०; कुलिरपादको — स्या० । ८. उण्णभिसिं — सी० । ९. चोळभिसिं — सी०, रो०, स्या० ।

तिणभिसि, पण्णभिसि ।

कोच्छं नाम - वाकमयं वा उसीरमयं वा मुञ्जमयं वा बब्वजमयं वा अन्तो संवेठेत्वा बद्धं होति ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्जं सन्थरापेत्वा । अनुपसम्पन्नं सन्थरापेति, 5
तस्स पलिबोधो । उपसम्पन्नं सन्थरापेति, सन्थारकस्स^१ पलिबोधो ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्जं उद्धरापेय्य ।

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरं वा आरामिकं वा
अनापुच्छा मज्झिमस्स पुरिसस्स लेड्डुपातं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति पाचि- 10
त्तियस्स ।

११२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ... पे० ... सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी
अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्ध- 15
रापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

चिमिलिकं^२ वा उत्तरत्थरणं वा भुम्मत्थरणं^३ वा तट्टिकं वा चम्मखण्डं
वा पादपुञ्छं^४ वा फलकपीठं वा अज्झोकासे सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति 20
दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११३. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं^५
गच्छति, ओतापेन्तो गच्छति, केनचि पलिबुद्धं होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B, 60

25

—०—

१ पब्वजमयं - म० । २ सन्थरित्वा - सी० । ३ चिमिलिकं - सी० । ४ भुम्मत्थरणं - म० ।

५ आपुच्छित्वा - सी० ।

§ १५. पञ्जरसमपाचित्तियं

(सन्थरित्वा सेय्यं अनुद्धरिते)

(१) उपचिकाखायितसेनासनवत्थु

R. 41

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू सहायका
 होन्ति । ते वसन्ता पि एकतो व वसन्ति, पक्कमन्ता पि एकतो व पक्कमन्ति ।
 ते अञ्जातरस्मि सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु
 5 न उद्धरापेसुं, अनापुच्छा पक्कमिंसु । सेनासनं उपचिकाहिं खायितं होति ।
 ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं
 हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्खू सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता
 नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरापेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं
 उपचिकाहिं खायितं” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जति

10 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छ - “सच्चं किर, भिक्खवे, सत्तरसवग्गिया भिक्खू
 सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिंसु न उद्धरापेसुं,
 अनापुच्छा पक्कमिंसु, सेनासनं उपचिकाहिं खायितं” ति ? “सच्चं, भगवा”
 ति । विगरोहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, सोघपुरिसा
 15 सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा तं पक्कमन्ता नेव उद्धरिस्सन्ति न उद्धरा-
 पेस्सन्ति, अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति, सेनासनं उपचिकाहिं खायितं ! नेतं,
 भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० . एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

११५. “यो पन भिक्खु सङ्घिके विहारे सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरा-
 20 पेत्वा वा त पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य,
 पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

B. 61

११६ यो पना ति यो यादिसो . पे० ... भिक्खू ति ... पे० . . अयं
 इमस्मिं अत्थे अविप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्छतो ।

25

सेय्यं नाम भिसि, चिमिलिका^१ उत्तरत्थरणं, भुम्मत्थरणं, तट्टिका,

चम्मखण्डो, निसीदनं, पञ्चत्थरणं, तिणसन्धारो, पण्णसन्धारो ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा ।

सन्थरापेत्वा ति अञ्जं सन्थरापेत्वा ।

तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्या ति न सयं उद्धरेय्य ।

न उद्धरापेय्या ति न अञ्जं उद्धरापेय्य ।

5

अनापुच्छं वा गच्छेय्या ति भिक्खुं वा सामणेरे वा आरामिक वा
अनापुच्छा परिकित्तस्स आरामस्स परिकित्तेपं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स । अपरिकित्तत्तस्स आरामस्स उपचारं अतिक्कमन्तस्स आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा
वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति 10
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं
पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा
तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

15

११७. विहारस्स उपचारे वा उपट्ठानसालायं वा मण्डपे वा
रुक्खमूले वा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य
न उद्धरापेय्य, अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । सञ्जं वा पीठं वा
विहारे वा विहारस्स उपचारे वा उपट्ठानसालायं वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा
सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा तं पक्कमन्तो नेव उद्धरेय्य न उद्धरापेय्य, 20
अनापुच्छं वा गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके आपत्ति
दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

११८. अनापत्ति उद्धरित्वा गच्छति, उद्धरापेत्वा गच्छति, आपुच्छं 25 B. 62
गच्छति, केनचि पलिवुद्धं होति, सापेक्खो गन्त्वा तत्थ ठितो आपुच्छति, केनचि
पलिवुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— o —

§ १६. सोलसमपाचित्तियं

(अनुपखज्जसेय्यकप्पणे)

(१) छब्बगियाभिक्षुवत्थु

११६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू वरसेय्यायो
पलिबुद्धन्ति^१, थेरा^२ भिक्षू वुट्ठापेन्ति । अथ खो छब्बगियानं भिक्षूनं एतद-
होसि — “केन नु खो मयं उपायेन इधेव वस्सं^३ वसेय्यामा” ति ? अथ खो
५ छब्बगिया भिक्षू थेरे भिक्षू अनुपखज्ज^४ सेय्यं कप्पेन्ति — यस्स सम्बाधो
भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति
खिद्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू थेरे भिक्षू अनुप-
खज्ज सेय्यं कप्पेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

R. 43

(२) पञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
१० पातापेत्वा छब्बगिये भिक्षू पटिपुच्छ — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, थेरे
भिक्षू अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, थेरे भिक्षू अनुपखज्ज
सेय्यं कप्पेस्सथ । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं
च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१२०. “यो पन भिक्षू सङ्घिके विहारे जानं पुब्बुपगतं^५ भिक्षुं
अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेय्य — यस्स सम्बाधो भविस्सति सो पक्कमिस्सती ति,
एतदेव पच्चयं करित्वा अनज्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१२१. यो पना ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

- २० सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिन्नो होति परिच्चसो ।

B. 63

जानाति नाम बुद्धो^६ ति जानाति, गिलानो ति जानाति, सङ्घेन
दिन्नो ति जानाति ।

अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

१ पलिबुद्धन्ति — य० । २ थेरे — स्या० । ३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ अनुपखज्ज —
स्या० । ५ पुब्बुपगतं — स्या० । ६ बुद्धो — सी० ।

सेय्यं कप्पेय्या ति मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्ख-
मन्तस्स वा उपचारे सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अन्नञ्चं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति
अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेतुं ।

१२२. सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी अनुपखज्ज सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

मञ्चस्स वा पीठस्स वा पविसन्तस्स वा निक्खमन्तस्स वा उपचारं 10
ठपेत्वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति
वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । विहारस्स उपचारे वा उपट्टान-
सालायं वा मण्डपे वा एकस्मिन्ने वा अञ्जोकासे वा सेय्यं सन्थरति वा सन्थरापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके 15
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

१२३. अनापत्ति गिलानो पविसति, सीतेन वा उण्हेन वा पीळितो^१
पविसति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ १७. सत्तरसमपाचित्तियं

(भिक्खुनिक्कट्टने)

(१) सत्तरसवगिय-छब्बगियभिक्खुकलहवत्थुं

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20 R. 44
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्खू अञ्जतरं
पच्चन्तिमं महाविहारं पटिसङ्खरोन्ति - इध मयं वस्सं वस्सिस्सामा ति । B. 64
अइसंसु खो छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवगिये भिक्खू विहारं पटिसङ्खरोन्ते ।
दिस्वान एवमाहंसु - “इमे, आवुसो, सत्तरसवगिया भिक्खू विहारं पटिसङ्ख-

रोन्ति । हन्ते' बुद्धापेस्सामा" ति । एकच्चे एवमाहंसु - "आगमेथावुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति; पटिसङ्खते बुद्धापेस्सामा" ति ।

अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू एतदवोचुं -
 "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति । "ननु, आवुसो, पटिकच्चेव"
 5 आचिक्खितब्ब, मयञ्चञ्चं पटिसङ्खरेय्यामा" ति । "ननु, आवुसो, सङ्घिको
 विहारो" ति ? "आमावुसो, सङ्घिको विहारो" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं
 विहारो पापुणाती" ति । "महल्लको, आवुसो, विहारो । तुम्हे पि वसथ,
 मयं पि वसिस्सामा" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती" ति
 कुपिता अनत्तमना गीवायं गहेत्वा निक्कड्ढन्ति । ते निक्कड्ढीयमाना रोदन्ति ।
 10 भिक्खू एवमाहंसु - "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो,
 छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कड्ढन्ती"
 ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा
 निक्कड्ढिस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

15 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छ - "सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता
 अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढया" ति ? "सच्च, भगवा"
 ति । विगरहि बुद्धो भगवा . . पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, कुपिता
 अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सथ ? नेतं, मोघपुरिसा,
 20 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० . एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

१२५. "यो पन भिक्खु भिक्खुं कुपितो अनत्तमनो सङ्घिका विहारा
 निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१२६. यो पमा ति यो यादिसो . पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 25 इवस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुं ति अञ्जं भिक्खुं ।

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दिग्घो होति परिचचत्तो ।

निक्कड्डेय्या ति गम्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्डति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्डति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन पयो-
गेन बहुके पि द्वारे अतिक्रामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

निक्कड्डापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स^१ ।

सकिं आणत्तो बहुके पि द्वारे अतिक्रामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१२७ सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको कुपितो अनत्तमनो निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सङ्घिके पुग्गलिक-
सञ्जी कुपितो अनत्तमनो निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जो-
कासा वा निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं
निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न विहारा
वा विहारस्स उपचारा वा उपट्टानसालाय वा मण्डपा वा रुक्खमूला वा अञ्जो-
कासा वा निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स परिक्खारं
निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके अनापत्ति ।

20

१२८. अनापत्ति अलज्जि निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, उम्मत्तकं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, भण्डनकारकं
कलहकारकं विवादकारकं भस्सकारकं सङ्घे अधिकरणकारकं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, अन्ते-
वासिक वा सद्धिविहारिकं वा न सम्मा वत्तन्तं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, तस्स परिक्खारं निक्कड्डति वा निक्कड्डापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

25

B. 66

30

§ १८. अट्टारसमपाचित्तियं

(आहृच्चपादके मञ्चं अभिनिसीदने)

(१) उपरिवेहासकुटिवत्थु

१२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो एन समयेन द्वे भिक्खू सङ्घिके विहारे उपरि-
 वेहासकुटिया विहरन्ति ? । एको हेट्ठा विहरति, एको उपरि । उपरिमो
 भिक्खु आहृच्चपादक मञ्चं सहसा अभिनिसीदि । मञ्चपादो निप्पतित्वा
 ५ हेट्ठिमस्स भिक्खुनो मत्थके अवत्थासि । सो भिक्खु विस्सरमकासि । भिक्खू
 उपधावित्वा त भिक्खु एतदवोचुं — “किस्स त्व, आवुसो, विस्सरमकासी”
 ति ? अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
 भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा
 १० अभिनिसीदिस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा त भिक्खुं पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, भिक्खु, सङ्घिके विहारे
 उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्चं सहसा अभिनिसीदसी” ति ?
 “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघ-
 १५ पुरिस, सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादकं मञ्च सहसा अभि-
 निसीदिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च
 पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१३०. “यो एन भिक्खु सङ्घिके विहारे उपरिवेहासकुटिया
 आहृच्चपादकं मञ्चं वा पीठ वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा,
 २० पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

B. 67

१३१ यो एना ति यो यादिसो ... पे० .. भिक्खू ति.. पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सङ्घिको नाम विहारो सङ्घस्स दित्रो होति परिच्चत्तो ।

वेहासकुटि^१ नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स असीसघट्टा ।

१ पतित्वा — स्या०; निप्पटित्वा — रो०, निपतित्वा — सी० । २ वेहासकुटी — स्या० रो० ।

आहृच्चपादको नाम मञ्चो अङ्गे विज्झित्वा ठितो होति ।

आहृच्चपादकं नाम पीठं अङ्गे विज्झित्वा ठितं होति ।

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनियज्जेय्या ति तस्मि अभिनियज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३२ सङ्घिके सङ्घिकसञ्जी उपरिवेहासकुटिया आहृच्चपादक 5
मञ्च वा पीठ वा अभिनिसीदति वा अभिनियज्जति वा, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । सङ्घिके वेमतिको ...पे० . सङ्घिके पुग्गलिकसञ्जी उपरिवेहास-
कुटिया आहृच्चपादकं मञ्च वा पीठं वा अभिनिसीदति वा अभिनियज्जति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पुग्गलिके सङ्घिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके वेमतिको, 10
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलिके पुग्गलिकसञ्जी अञ्जस्स पुग्गलिके,
आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तनो पुग्गलिके, अनापत्ति ।

१३३. अनापत्ति — अवेहासकुटिया सीससङ्घट्टाय' हेट्ठा अपरि-
भोगं होति, पदरसञ्चितं होति, पटानि' दिन्ना होति, तस्मि ठितो गण्हति'
वा लग्गेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 15

—०—

११६. ऊनवीसतिमपाचित्तियं

(महस्सलं विहारं कारयमाने)

(१) छन्नभिक्षुविहारवत्थु

१३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । R. 47
तेन खो पन समयेन आयस्मतो छन्नस्स उपट्ठाको महामत्तो आयस्मतो छन्नस्स
विहार कारापेति । अथ खो आयस्मा छन्नो कतपरियोसित विहारं पुनप्पुन
छादापेति', पुनप्पुनं लेपापेति' । अतिभारितो' विहारो परिपत्ति । B. 68
खो आयस्मा छन्नो तिण च कट्ठं च सङ्कट्ठन्तो अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स यवखेत्तं 20
दूसेसि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्जायति खिय्यति' विपाचेति — "कथं हि
नाम भदन्ता' अम्हाकं यवखेत्तं दूसेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स
ब्राह्मणस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
... पे०... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — "कथं हि नाम आयस्मा छन्नो

१. सीससङ्घट्टाय — सी०, स्या०, रो० । २. पटानि — सी० । ३. गण्हति — सी०, स्या० ।

४. छादापेति — सी०, स्या० । ५. लेपापेति — सी०, स्या०; निम्पापेति — रो० । ६. अति-
भारिको — स्या० । ७. खीयति — सी०, स्या०, रो० । ८. भदन्ता — स्या०, रो० ।

कतपरियोसितं विहार पुनप्पुनं छादापेस्सति, पुनप्पुनं लेपापेस्सति, अति-
भारितो विहारो परिपती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ
आरोचेसुं ।

(२) पञ्चाति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नि-
5 पातापत्वा आयस्मन्तं छन्नं पटिपुच्छि - "सच्च किर त्वं, छन्नं, कतपरियोसित
विहारं पुनप्पुनं छादापेसि, पुनप्पुनं लेपापेसि, अतिभारितो विहारो परिपती"
ति ? "सच्चं, भगवा" ति विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम
त्वं, मोघपुरिस, कतपरियोसितं विहार पुनप्पुनं छादापेस्ससि, पुनप्पुनं लेपा-
पेस्ससि, अतिभारितो विहारो परिपति ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा
10 पसादाय ... पे० . एव च एन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

१३५. "महल्लकं एन भिक्खुना विहारं कारयमानेन यावद्धारकोसा
अगल्लदुपनाय^१ आलोकसन्धिपरिकम्माय द्वित्तिच्छदनस्स^२ परियायं अप्पहरिते
ठितेन अधिद्वातब्बं । ततो चे उत्तरि^३ अप्पहरिते पि ठितो अधिद्दुहेय्य पाचि-
त्तियं" ति ।

(३) विमङ्गो

- 15 १३६. महल्लको नाम विहारो सस्सामिको वुच्चति । विहारो नाम
उल्लित्तो वा होति अवलित्तो वा उल्लित्तावलित्तो वा ।
कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा ।
यावद्धारकोसा ति पिटुसङ्घाटस्स समन्ता हत्थपासा ।
अगल्लदुपनाया ति द्वारदुपनाय ।
20 आलोकसन्धिपरिकम्माया ति वातपानपरिकम्माय सेतवण काळ-
वणं गेहकपरिकम्मं^४ मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^५ ।
द्वित्तिच्छदनस्स परियायं अप्पहरिते ठितेन अधिद्वातब्बं ति - हरितं
जाम्बुवृक्षं अपरिणं १ सचे हरिते ठितो अधिद्वाति, आपत्तिं वुक्कटस्स ।
मग्गेन छादेन्तस्स द्वे मग्गे अधिद्दुहित्वा ततिय मग्गं आणापेट्वा पक्कमितब्बं ।
25 करियायेन छादेन्तस्स द्वे परियाये अधिद्दुहित्वा ततिय परियायं आणापेट्वा
पक्कमितब्बं ।

१. अगल्लदुपनाय - सी० । २. द्वित्तिच्छदनस्स - त्या०, रो० । ३. उत्तरि - य०, रो० ।
४. गेहकवणं - त्या० । ५. पञ्चपटिकं - त्या०, रो० ।

१३७. ततो चे उत्तरि अप्पहरिते पि ठितो अधिदुहेय्या ति इट्टकाय
छादेन्तस्स इट्टकिट्टकाय^१ आपत्ति पाचित्तियस्स । सिलाय छादेन्तस्स सिलाय
सिलाय आपत्ति पाचित्तियस्स । सुधाय छादेन्तस्स पिण्डे पिण्डे आपत्ति
पाचित्तियस्स । तिणेन छादेन्तस्स करळे^२ करळे^३ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पण्णेन छादेन्तस्स पण्णे पण्णे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

5

अतिरेकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी अधिद्वत्ति, आपत्ति पाचित्तिय-
यस्स । अतिरेकद्वत्तिपरियाये वेमतिको अधिद्वत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अतिरेकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी अधिद्वत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपरियाये अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-
परियाये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपरियाये ऊनकसञ्जी, 10
अनापत्ति ।

१३८. अनापत्ति द्वत्तिपरियाये, ऊनकद्वत्तिपरियाये^४, लेण, गुहाय,
तिणकुटिकाय, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, वासागारं ठपेत्वा सब्बत्थ
अनापत्ति, उम्भत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१२०. वीसतिमपाचित्तियं

(सप्पाणकउदकसिञ्चने)

(१) नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु

१३९. तेन समयेन बुद्धो भगवा आळवियं^५ विहरति अग्गाळवे^६ 15
चित्तिय । तेन खो पन समयेन आळवका^७ भिक्षू नवकम्मं करोन्ता जानं
सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि । ये
त भिक्षू अप्पिच्छा . पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -- “कथं
हि नाम आळवका भिक्षू जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चि- 2, 70
स्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति पी” ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो 20
एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा आळवके भिक्षू पटिपुच्छि -- “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षव, जानं

१. इट्टकायिट्टकाय - सी० । २-२ करले करले - सी० । ३. ऊनकपरियाये - सी० ।

४. आळवियं - सी० । ५. अग्गाळवे - सी०, रो० । ६. आळविका - स्प्य०, रो० ।

पाचित्तियं-१०.

सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चय पि^१ सिञ्चापेय पो^२ ति ?
 “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कयं हि नाम तुम्हे,
 मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदकं तिणं पि मत्तिकं पि सिञ्चिस्सथ पि
 R. 49 सिञ्चापेस्सथ पि ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० .

5 एव च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१४० “यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं तिणं वा मत्तिक वा
 सिञ्चेय्य वा सिञ्चापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४१. यो पना ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० . अथ
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

10 जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्चे वा तस्स आरोचेन्ति ।

सिञ्चेय्या ति सयं सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सिञ्चापेय्या ति अञ्चं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं
 आणत्तो बहुकं पि सिञ्चति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४२. सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति
 15 वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सप्पाणके वेमतिको तिणं वा
 मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
 अप्पाणकसञ्जी तिणं वा मत्तिकं वा सिञ्चति वा सिञ्चापेति वा, अना-
 पत्ति । अप्पाणके सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके
 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणकसञ्जी, अनापत्ति ।

20 १४३ अनापत्ति असञ्चिच्च, असतिया, अजानन्तस्स, उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिकस्सा ति ।

भूतनामवग्गो दुत्तियो ।

तस्सुद्धानं

भूतं अञ्जाय उज्जायं, पक्कमन्तेन ते दुवे ।

पुब्बे निक्कट्ठुनाहच्च, द्वारं सप्पाणकेन चा ति ॥

१ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनीवावकसम्भन्ने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्षू भिक्षुनियो ओवदन्ता
लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान् ।
अथ खो छब्बग्गियान भिक्षूनं एतदहोसि — “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्षू
भिक्षुनियो ओवदन्ता लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय- 5
भेसज्जपरिक्खारान् । हुन्दावुसो, मय पि भिक्षुनियो ओवदामा” ति ।
अथ खो छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु — “अम्हे
पि, भगिनियो, उपसङ्कमथ, मय पि ओवदिस्सामा” ति ।

R. 50

अथ खो ता भिक्षुनियो येन छब्बग्गिया भिक्षू तेनुपसङ्कमिसु,
उपसङ्कमित्वा छब्बग्गिये भिक्षू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो 10
छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छान-
कथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं — “गच्छथ, भगिनियो” ति । अथ खो ता
भिक्षुनियो येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा
एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्षुनियो भगवा एतदवोच —
“कच्चि, भिक्षुनियो, ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो 15
इद्धो भविस्सति ! अय्या छब्बग्गिया परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं
तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेसुं” ति । अथ खो भगवा ता भिक्षु-
नियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ
खो ता भिक्षुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्ते-
जिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कमिसु । 20

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपाता-
पेत्वा छब्बग्गिये भिक्षू पटिपुञ्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षुनीन
परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .
कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्षुनीन परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा 25
दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्षू
आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, भिक्षुनोवादकं सम्मन्नितु । एवं च

B. 72

25

पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो । याचित्वा व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

१४५. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नेय्य । एसा ज्ञत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नति ।
10 यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भिक्खुनोवादकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जत्ति

R. 51

अथ खो भगवा छब्बगिये भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
15 ताय^२ ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१४६. “थो पन भिक्खु असम्मतो भिक्खुनियो ओवदेय्य पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अट्ठङ्गसमन्नागतो सम्मन्नितब्बो

१४७. तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता
20 तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । अथ खो छब्बगियानं भिक्खूनां एतदहोसि — “एतरहि खो, आवुसो, थेरा भिक्खू सम्मता भिक्खुनियो ओवदन्ता तथेव लाभिनो होन्ति चीवरपिण्डपात-
सेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं । हन्दावुसो, मय पि निस्सीमं गन्त्वा
अज्जमज्जं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो ओवदामा” ति । अथ
25 खो छब्बगिया भिक्खू निस्सीमं गन्त्वा अज्जमज्जं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कमत्वा एतदवोचु — “मयं पि, भगिनियो, सम्मता । ऋण्हे पि उपसङ्कमथ । मयं पि ओवदिस्सामा” ति ।

B. 73

अथ खो ता भिक्खुनियो येन छब्बग्गिया भिक्खु तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्क-
मित्वा छब्बग्गिये भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । अथ खो छब्बग्गिया
भिक्खू भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीति-
नामेत्वा उय्योजेसुं — गच्छथ भगिनियो ति । अथ खो ता भिक्खुनियो येन
भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टसु । 5
एकमन्तं ठिता खो ता भिक्खुनियो भगवा एतदवोच — “कच्चि, भिक्खुनियो,
ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “कुतो, भन्ते, ओवादो इद्धो भविस्सति ! अय्या
छब्बग्गिया परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा
उय्योजेसुं” ति ।

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... 10
अथ खो ता भिक्खुनियो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
समुत्तेजिता सम्पहसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदविखणं कत्वा पक्कमिसु । अथ
खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्ब-
ग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव
धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय वीतिनामेत्वा उय्योजेथा” ति ? 15
“सच्चं, भगवा” ति । विगरहिं बुद्धो भगवा . पे० ... कथं हि नाम तुम्हे,
मोघपुरिसा, भिक्खुनीनं परित्तञ्जेव धम्मि कथं कत्वा दिवसं तिरच्छानकथाय
वीतिनामेत्वा उय्योजेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि,
भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं भिक्खुनोवादकं सम्मन्नितुं । सीलवा 20
होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरति आचारयोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु^१ वज्जेसु
भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु; बहुस्सुतो होति सुतघरो सुत-
सन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं
सव्यञ्जन^२ केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति तथारूपास्स^३ धम्मा
बहुस्सुता होन्ति घाता^४ वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता^५ दिट्ठिया सुप्पटि- 25
विद्धा; उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति
सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो अनुव्यञ्जनसो, कल्याण-
वाचो होति कल्याणवाक्करणो; येभ्य्येन भिक्खुनीनं पियो होति मनापो;
पटिबलो होति भिक्खुनियो ओवदितु; न खो पनेतं भगवन्तं उद्दिस्स पब्बजिताय

B. 74

१. अनुमत्तेसु — सी०, स्या० । २. सव्यञ्जनं — सी० । ३. तथारूपस्स — रो० ।

४. घाता — सी०, स्या० । ५. मनसा अनुपेक्खिता — म० ।

कासायवत्थवसनाय गरुधम्म अज्झापन्नपुब्बो होति, वीसतिवस्सो वा होति अतिरेकवीसतिवस्सो वा - अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि समन्नागतं भिक्खु भिक्खुनोवादक सम्मच्चित्तु" ति ।

(४) विभङ्गो

१४८. यो पना ति यो यादिसो . पे० ... भिक्खू ति ... पे० .. अयं
5 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

असम्मतो नाम ज्ञात्तिचतुत्थेन कम्मेन असम्मतो ।

भिक्खुनियो नाम उभतोसङ्खे उपसम्पन्ना ।

- ओवदेय्या ति अट्ठहि गरुधम्मेहि ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अज्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नं ओवदति,
10 आपत्ति दुक्कटस्स ।

१४९. तेन सम्मतेन भिक्खुना परिवेणं सम्मज्जित्वा पानोयं^१ परि-
भोजनीयं^२ उपट्ठापेत्वा आसन पञ्जापेत्वा^३ दुत्तिथं गहेत्वा निसीदितब्बं ।
भिक्खुनीहि तत्थ गत्वा तं भिक्खुं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदितब्बं । तेन^४
भिक्खुना पुच्छितब्बा - "समग्गात्थ^५, भगिनियो" ति ? सचे "समग्गाम्हाय्या"
15 ति भणन्ति, "वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा" ति ? सचे "वत्तन्ताय्या" ति
भणन्ति, "एसो, भगिनियो, ओवादो" ति निर्यादेतब्बो^६ । सचे "न वत्तन्ताय्या"
ति भणन्ति, ओसारेतब्बा । वस्ससत्तूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स
भिक्खुनो अभिवादनं पच्चुट्ठान अज्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं, अयं पि^७
धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिककमनीयो । न
20 भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा
मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिककमनीयो । अन्वद्धमासं भिक्खुनिया भिक्खु-
सङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासिसितब्बा^८ उपोसथपुच्छक च ओवादुपसङ्कमनं च;
अयं पि धम्मो ... पे० ... वस्सं कुत्थाय^९ भिक्खुनिया उभतोसङ्खे तीहि ठानेहि
पवारेतब्बं दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा; अयं पि धम्मो ... पे० ...
25 गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्खे पक्खमानत्तं चरितब्बं; अयं पि
धम्मो ... पे० ... द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय
उभतोसङ्खे उपसम्पदा परियेसितब्बा; अयं पि धम्मो ... पे० ... न भिक्खुनिया

१. एकतो उपसम्पन्नाय - सी० । २. पानियं - रो० । ३. परिभोजनियं - रो० । ४. पञ्ज-
पेत्वा - म० । ५. तेन सम्मतेन - स्वा० । ६. समग्गत्थ - सी०, स्वा०, रो० । ७. नोय्या-
देतब्बो - सी० । ८. स्या० पोत्थके नत्थि । ९. पच्चासीसितब्बा - म० । १०. वस्सं कुत्थाय - म० ।

केन चि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो; अयं पि धम्मो ... पे० .. अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीन भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो; अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ति ।

सच्चे समग्गाम्हाय्या^१ ति भणन्तं^२ अज्जं धम्मं भणति, आपत्ति 5
दुक्कटस्स । सच्चे वग्गाम्हाय्या ति भणन्त अट्ट गरुधम्मो भणति, आपत्ति
दुक्कटस्स । ओवादं अनिय्यादेत्वा^३ अज्जं धम्मं भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५०. अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं^४ 5
वग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्म-
सज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10
अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसज्जी ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं 15
समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी वग्गं
भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे धम्म-
कम्मसज्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति पाचि- 20
त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जी समग्गं
भिक्खुनीसङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसज्जी समग्गं भिक्खुनीसङ्घं समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति 25
पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे वेमतिको समग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसज्जी ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० ... समग्गसज्जी ओवदति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१. समग्गाम्हाय्या - स्था०, सी० । २. भणन्ति - सी०; भणन्ति - स्था० । ३. अनियादेत्वा -
सी० । ४. भिक्खुनीसङ्घं - म० ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओव-
दति ... पे० .. वेमतिको ओवदति . पे० . समगसञ्जी ओवदति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१५१. धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
5 ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनी-
सङ्घं वेमतिको ओवदति ... पे० ... समगसञ्जी ओवदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति
.. पे० .. वेमतिको ओवदति ... पे० ... समगसञ्जी ओवदति, आपत्ति
10 दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी वग्गं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
ओवदति .. पे० . वेमतिको ओवदति ... पे० .. समगसञ्जी ओवदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
15 ओवदति ... पे० ... वेमतिको ओवदति ... पे० .. समगसञ्जी ओवदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

धम्मकम्मे वेमतिको समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी ओवदति
... पे० ... वेमतिको ओवदति . पे० .. समगसञ्जी ओवदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

20 धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनीसङ्घं वग्गसञ्जी
ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी समगं भिक्खुनी-
सङ्घं वेमतिको ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी
समगं भिक्खुनीसङ्घं समगसञ्जी ओवदति, अनापत्ति ।

१५२. अनापत्ति उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारोहि अय्या ति
25 वुच्चमानो, ओसारोति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुट्ठो कथेति, अञ्जस्सत्थाय
अणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय, सामणेरिया', उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—o—

१ २२. बावीसतिमपाचित्तियं (अल्पज्ञते सुखे ओवावाने)

(१) चूळपन्थकइद्धिपाटिहारियवत्थु

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ति
परियायेन । तेन खो पन समयेन आयस्मतो चूळपन्थकस्स^१ परियायो होति
भिक्खुनियो ओवदितु । भिक्खुनियो एवमाहुसु - “न दानि अज्ज ओवादो इद्धो
भविस्सति, तज्जेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती” ति । 5
अथ खो ता भिक्खुनियो येनायस्मा चूळपन्थको तेनुपसङ्कुमिसु; उपसङ्कुमित्वा
आयस्मन्तं चूळपन्थकं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना
खो ता भिक्खुनियो आयस्मा चूळपन्थको एतदवोच - “समग्गात्थ^२, भगिनियो”
ति ? “समग्गान्हाय्या^३” ति । “वत्तन्ति, भगिनियो, अट्ठ गरुधम्मा” ति ?
“वत्तन्ताय्या” ति । “एसो, भगिनियो, ओवादो” ति निर्यादेत्वा^४ इमं उदानं 10
पुनप्पुनं अभासि -

“अधिचेतसो अप्पमज्जतो ।
मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ॥
सोका न भवन्ति तादिनो ।
उपसन्तस्स सदा सत्तीमतो” ति ॥

15

भिक्खुनियो एवमाहुसु - “ननु अवोचुम्हा- न दानि अज्ज ओवादो
इद्धो भविस्सति, तज्जेव दानि उदानं अय्यो चूळपन्थको पुनप्पुनं भणिस्सती”
ति ! अस्सोसि खो आयस्मा चूळपन्थको तासं भिक्खुनीनं इमं कथासल्लापं ।
अथ खो आयस्सा चूळपन्थको वेहासं अब्भुगान्त्वा आकासे अन्तलिक्खे चङ्कुमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्य पि कप्पेति घूमायति पि पज्जलति पि अन्तर- 20
धायति^५ पि, तज्जेव^६ उदानं भणति अज्जं च बहुं बुद्धवचनं । भिक्खुनियो
एवमाहुसु - “अच्छरियं वत्त भो, अब्भुत वत्त भो, न वत्त नो इतो पुब्बे^७ ओवादो
एवं इद्धो भूतपुब्बो यथा अय्यस्स चूळपन्थकस्सा” ति । अथ खो आयस्मा चूळ-
पन्थको ता भिक्खुनियो याव समन्धकारा ओवदित्वा उय्योजेसि - गच्छथ
भगिनियो ति ।

25

१. चूळपन्थकस्स - सी० । २. समग्गात्थ - सी०, स्या०, रो० । ३. समग्गान्हाय्या - स्या०,
रो०; समग्गान्हाय्या - सी० । ४. निर्यादेत्वा - सी० । ५. भयती - सी० । ६. अन्तरा पि धायति -
रो० । ७. तज्जेव - म० । ८. पुब्बेव - सी० ।

B. 78

R. 55

अथ खो ता भिक्खुनियो नगरद्वारे थकिते^१ बहिनगरे वसित्वा कालस्सेव
नगर पविसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “अब्रह्म-
चारिनियो^२ इमा भिक्खुनियो, आरामे भिक्खूहि सद्धि वसित्वा इदानीं नगरं
पविसन्ती”^३ ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं
विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खा-
कामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आयस्मा चूळपन्थको
अत्थङ्गते सुरिये^४ भिक्खुनियो ओवदिस्सती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो
एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेट्वा आयस्मन्तं चूळपन्थकं पटिपुञ्छि — “सच्चं किर त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते
सुरिये भिक्खुनियो ओवदसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
भगवा .. पे० .. कथं हि नाम त्वं, चूळपन्थक, अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओवदिस्ससि ! नेतं, चूळपन्थक, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१५४. “सम्मतो पि चे भिक्खू अत्थङ्गते सुरिये भिक्खुनियो
ओवदेय्या, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

१५५. सम्मतो नाम अत्तिचतुत्थेन कम्मेन सम्मतो ।

अत्थङ्गते सुरिये ति ओगते^५ सुरिये ।

भिक्खुनी^६ नाम उभतो सङ्घे उपसम्पन्ना ।

१५६. ओवदेय्या ति अट्ठहि वा गरुधम्महेहि अञ्जेन वा धम्मेन ओवदति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५६. अत्थङ्गते अत्थङ्गतसञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अत्थङ्गते वेमतिको ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थङ्गते अनत्थङ्गत-
सञ्जी ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१५७. एकतोउपसम्पन्नाय^७ ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते

अत्थङ्गतसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनत्थङ्गते अनत्थङ्गतसञ्जी, अनापत्ति ।

१. थकिते — सी०, स्वा०, रो० । २. अब्रह्मचारिणियो — सी० । ३. सुरिये — म० ।

४. ओगते — सी०, स्वा० । ५. भिक्खुनियो — स्वा० । ६. एकतोउपसम्पन्ना — स्वा०, रो० ।

१५७. अनापत्ति उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, ओसारेहि अय्या ति वुच्चमानो, ओसारेति, पञ्हं पुच्छति, पञ्हं पुटो कथेति, अञ्जस्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया^१, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

—०—

१२३. तेवोसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनुपस्सयुपसङ्कमने)

(१) छब्बगियाभिक्खुवत्थु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि 5 B. 79
निगोधारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उप-
सङ्कमित्वा छब्बगिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बगिया
भिक्खुनियो एतदवोचुं — “एथाय्ये^२, ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं हि^३ मयं, R. 56
अय्ये, गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बगिया इधेव अम्हे ओवदन्ती”
ति । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम 10
छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं^४ उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम
छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सन्ती”
ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 15

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा छब्बगिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनु-
पस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनुपस्सय
उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा 20
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो ओवदेय्य,
पार्जित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) गिलानामहापजापतिगोतमीवत्थु

१५६. तेन खो पन समयेन महापजापती गोतमी गिलाना होति ।
 थेरा भिक्खू येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा महा-
 पजापति गोतमि एतदवोचु - “कच्चि ते, गोतमि, खमनीयं कच्चि थापनीयं”
 ति ? “न मे, अय्या, खमनीयं न थापनीयं” । “इद्धय्या, धम्मं देसेथा” ति ।
 ५ “न, भगिनि, कप्पति भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो धम्मं
 देसेतु” ति कुक्कुच्चायन्ता न देसेसु । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा
 पत्तचीवरमादाय येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा
 पञ्जास्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा महापजापति गोतमि एतद-
 १० वोच - “कच्चि ते, गोतमि, खमनीयं कच्चि थापनीयं” ति ? “पुब्बे मे,
 भन्ते, थेरा भिक्खू आगन्त्वा धम्मं देसेन्ति । तेन मे फासु होति । इदानी
 पन - “भगवता पटिक्खित्तं” ति, कुक्कुच्चायन्ता न देसेन्ति । तेन मे न
 फासु होती” ति । अथ खो भगवा महापजापति गोतमि धम्मिया कथाय
 सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उद्वायासना पक्कामि ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि एकरणे धम्मि कथं कत्वा
 १५ भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा
 गिलान भिक्खुनि ओवदितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ-
 २० १६०. “यो पन भिक्खु भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा भिक्खुनियो
 ओववेय्य, अञ्जात्र समया, पाञ्चित्तियं । तत्थायं समयो । गिलाना होति
 भिक्खुनो - अयं तत्थ समयो” ति ।

(५) विभङ्गो

२० १६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० . भिक्खू ति ... पे० ... अय
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।
 भिक्खुनुपस्सयो नाम यत्थ भिक्खुनियो एकरत्तं पि वसन्ति ।
 उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।
 भिक्खुनो नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।
 २५ ओववेय्या ति अट्ठहि गरुधम्महेहि ओवदति, आपत्ति पाञ्चित्तियस्स ।
 अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

गिलाना नाम भिक्खुनी न सक्कोति ओवादाय वा संवासाय वा गन्तुं ।

१६२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा
अञ्जत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको
भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्जत्र समया ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी भिक्खुनुपस्सयं उपसङ्कमित्वा अञ्जत्र समया 5
ओवदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जेन धम्मेन ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोउपसम्पन्नाय
ओवदति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 81

10

१६३ अनापत्ति समये, उद्देसं देन्तो, परिपुच्छं देन्तो, “ओसारेहि
अय्या” ति वुच्चमानो ओसारेति, पञ्हुं पुच्छति, पञ्हुं पुट्ठो कथेति, अञ्ज-
स्सत्थाय भणन्तं भिक्खुनियो सुणन्ति, सिक्खमानाय सामणेरिया, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ २४. चतुर्वीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनीवाकथेरानुधंसमे)

(१) छब्बगियाभिक्खुवत्थु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 11
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ता
लामिनो होन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं ।
छब्बगिया भिक्खू एवं वदन्ति — “न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितुं” ; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती” ति । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा . पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि 20
नाम छब्बगिया भिक्खू एवं वक्खन्ति — ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो
ओवदितुं ; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ! अथ खो
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ;

R. 58

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नि-

पातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, एवं वदेथ — ‘न बहुकता थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं; आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्खथ — न बहुकता थेरा
 5 भिक्खू भिक्खुनियो ओवदितुं, आमिसहेतु थेरा भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती ति ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१६५. ‘यो पन भिक्खु एवं वदेय्य — ‘आमिसहेतु थेरा’ भिक्खू भिक्खुनियो ओवदन्ती’ ति, पाचित्तियं’ ति ।

(३) विभङ्गो

B. 82 10 १६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

आमिसहेतु ति चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ।

एवं वदेय्या ति उपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं
 15 कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति — “चीवरहेतु पिण्ड-पातहेतु सेनासनहेतु गिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
 20 कम्मसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नं सङ्घेन असम्मतं भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कुक्कत्तुकामो एवं वदेति — “चीवरहेतु ... पे० ... पूजन-हेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं सङ्घेन सम्मतं वा असम्मतं वा भिक्खुनोवादकं अवण्णं कत्तुकामो अयसं कत्तुकामो मङ्कु-
 25 कत्तुकामो एवं वदेति — “चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-प्पच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु पूजनहेतु ओवदती” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्म-कम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति

दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्तिं^१ दुक्कटस्स^२ ।

१६८. अनापत्ति पकतिया चीवरहेतु पिण्डपातहेतु सेनासनहेतु गिलान-
प्यच्चयभेसज्जपरिक्खारहेतु सक्कारहेतु गरुकारहेतु माननहेतु वन्दनहेतु
पूजनहेतु ओवदन्तं भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ २५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं

(अञ्जातिकाय भिक्षुनिपा चीवराने)

(१) पिण्डचारी – पिण्डचारिणीवत्थु

१६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने 5
अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु
सावत्थियं अञ्जतरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अञ्जतरा पि
भिक्षुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरति । अथ खो सो भिक्षु तं
भिक्षुनि एतदवोच – “गच्छ, भगिनि, अमुकस्मि ओकासे भिक्खा
दिय्यती” ति । सा पि खो एवमाह – “गच्छाय्य^३, अमुकस्मि ओकासे 10
भिक्खा दिय्यती” ति । ते अभिण्हदस्सनेन सन्दिट्ठा अहेसुं । तेन खो
पन समयेन सङ्घस्स चीवरं भाजीयति^४ । अथ खो सा भिक्षुनी ओवाढं
गत्वा येन सो भिक्षु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्षु अभि-
वादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्तं ठितं खो तं भिक्षुनि सो भिक्षु
एतदवोच – “अयं मे, भगिनि, चीवरपटिवीसो^५; सादियिस्ससी” ति ? 15
“आमाय्य, दुब्बलचीवराग्ही” ति ।

B. 83,
R. 59

अथ खो सो भिक्षु तस्सा भिक्षुनिया चीवरं अदासि । सो पि
खो भिक्षु दुब्बलचीवरो होति । भिक्षू तं भिक्षु एतदवोचुं – “करोहि
दानि ते, आवुसो, चीवरं” ति । अथ खो सो भिक्षु भिक्षून एतमत्थं
आ रोचेसि । ये ते भिक्षू अपिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 20
विपाचेन्ति – “कथं हि नाम भिक्षु भिक्षुनिया चीवरं दस्सती” ति !
अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-

१. अनापत्ति – सी०, रो० । २. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. दीयति – सी०, स्या० ।

४. गच्छाय्ये – सी०, रो० । ५. भाजियति – स्या०; भाजियसि – रो० । ६. चीवरपटिवीसो –
स्या०, रो०; चीवरपटिवीसो – सी० ।

पातापेत्वा तं भिक्षुं पटिपुच्छि -- “सच्चं किर त्वं, भिक्षु, भिक्षुनिया चीवरं अदासी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “आतिका ते, भिक्षु, अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय^१ भिक्षुनिया^२ न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं^३ वा सन्तं वा असन्तं वा । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं दस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ --

“यो पन भिक्षु अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं दवेय्य, पाचित्तियं” ति ।

10 एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनां सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) पारिवत्तकचीवरवत्थु

१७०. तेन खो पन समयेन भिक्षू कुक्कुच्चायन्ता भिक्षुनीनां पारिवत्तकं^४ चीवरं न देन्ति । भिक्षुनियो उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति --
 R. 60 “कथं हि नाम अय्या अम्हाकं पारिवत्तकं चीवरं न दस्सन्ती” ति ! अस्सोसु
 B. 84 खो भिक्षू तासं भिक्षुनीनां उज्झायन्तीनां खियन्तीनां विपाचेन्तीनां । अथ
 15 खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमत्तेसि -- “अनुजानामि, भिक्षवे, पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातुं । भिक्षुस्स, भिक्षुनिया, सिक्खमानाय, सामणेरस्स, सामणेरिया -- अनुजानामि, भिक्षवे, इमेसं पञ्चन्नं पारिवत्तकं दातु । एव च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खा-
 20 पदं उद्दिसेय्याथ --

१७१. “यो पन भिक्षु अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं दवेय्य, अञ्जात्र पारिवत्तका, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गे

१७२. यो पना ति यो यादिसो ... पे० .. भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अविप्पेतो भिक्षू ति ।

25 अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामह-युगा असम्बद्धा ।

१. अञ्जातिका -- सी० । २. अञ्जातकस्स -- सी० । ३. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु पत्ति । ४. अप्पतिरूपं -- रो० । ५. पारिवत्तकं -- सी०, स्या० ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छत्रं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकल्पनुपगं^१ पचिद्धमं ।

अञ्जत्र पारिवत्तका ति ठपेत्वा पारिवत्तकं देति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स ।

१७३. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी चीवरं देति, अञ्जत्र ३
पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवरं देति,
अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्जी
चीवरं देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एकतो उपसम्पन्नाय चीवरं देति, अञ्जत्र पारिवत्तका, आपत्ति दुक्क-
टस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय १०
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्जी, अनापत्ति ।

१७४. अनापत्ति जातिकाय, पारिवत्तक परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन
वा परित्ति, भिक्षुनी विस्सास गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति, चीवरं ठपेत्वा
अञ्जं परिकखारं देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

15

॥ २६. छवीसतिमपाचित्तिथं

(भिक्षुनिया चीवरसिम्भने)

(१) उदायिभिक्षुवत्थु

१७५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाय-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पत्र समयेन आयस्मा उदायी पट्टो^२ होति
चीवरकम्मं कातुं । अञ्जतरा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी^३ तेनुपसङ्कमि;
उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उदायि एतदवोच — “साधु मे, भन्ते, अय्यो चीवरं
सिब्बेतू”^४ ति । अथ खो आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया चीवर सिब्बेत्वा^५ २०
सुरत्तं सुपरिकम्मकतं कत्वा मज्जे पटिभानचित्तं बुट्ठापेत्वा सहरित्वा निक्खिपि ।
अथ खो सा भिक्षुनी येनायस्मा उदायी तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा आय-
स्मन्तं उदायि एतदवोच — “कहं तं, भन्ते, चीवरं” ति ? “हन्द, भग्गिनि,
इमं चीवरं यथासंहटं हरित्वा निक्खिपित्वा यदा भिक्षुनीसङ्घो” ओवादं

B. 85

R. 61

20

१. विकल्पनुपगं — सी० । २. पट्टो — स्या०, रो० । ३. उदायि — सी०, स्या०, रो० ।

४. सिब्बेतू — म० । ५. सिब्बित्वा — म० । ६. कथं — इथा०; कत्तं — सी० । ७. भिक्षुनिसङ्घो — म० ।

आगच्छति तदा इमं चीवरं पारुपित्वा भिक्षुनीसङ्घस्स^१ पिट्ठितो पिट्ठितो
 आगच्छा^२ ति । अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं यथासंहट्ठ हरित्वा निक्खि-
 पित्वा यदा भिक्षुनीसङ्घो ओवादं आगच्छति तदा तं चीवरं पारुपित्वा भिक्षुनी-
 सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो आगच्छति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
 5 विपाचेन्ति - “याव छिन्निका इमा भिक्षुनियो धुत्तिका अहिरिकायो, यत्र
 हि नाम चीवरे पटिभानचित्तं बुद्धापेस्सन्ती” ति !

भिक्षुनियो एवमाहंसु - “कस्सिदं कम्म” ति ? “अय्यस्स उदायिस्सा”
 ति । “ये पि ते छिन्निका^३ धुत्तिका अहिरिका तेसं पि एवरूपं न सोभेय्य,
 किं पन अय्यस्स उदायिस्सा” ति ! अथ खो ता भिक्षुनियो भिक्षूनं एतमत्थं
 10 आरोचेसु । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति - “कथं हि नाम आयस्मा उदायी भिक्षुनिया चीवरं सिब्बेस्सती”
 ति ! अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
 पातापेत्वा आयस्मन्तं उदारयि पटिपुच्छि - सच्चं किर त्वं, उदायि, भिक्षुनिया
 15 चीवरं सिब्बेसी^४ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “आतिका ते उदायि,
 अञ्जातिका” ति ? “अञ्जातिका, भगवा” ति । “अञ्जातको, मोघपुरिस,
 अञ्जातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा पासादिकं वा अपासा-
 दिकं वा । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं
 सिब्बेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 20 भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 86

१७६. “यो पन भिक्षु अञ्जातिकाय भिक्षुनिया चीवरं सिब्बेय्य
 वा सिब्बापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अभिप्पेतो भिक्षू ति ।

25 अञ्जातिका नाम मातितो वा पितितो वा याव सत्तमा पितामहयुगा
 असम्बद्धा ।

१. भिक्षुनिसङ्घस्स - म० । २. आगच्छा - स्था० । ३. छिन्निका - सी० । ४.
 सिब्बेसी - म० ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

चीवरं नाम छत्रं चीवरान् अञ्जातरं चीवरं ।

सिब्बेय्या ति सयं सिब्बेति आरापये आरापथे आपत्ति पाचित्ति-
यस्स ।

R. 62

सिब्बापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं ■
आणत्तो बहुकं पि सिब्बेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१७८. अञ्जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी चीवरं सिब्बेति वा सिब्बा-
पेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको चीवरं सिब्बेति
वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्जी
चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

एकतोउपसम्पन्नाय चीवरं सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्जी, अनापत्ति ।

१७९. अनापत्ति जातिकाय, चीवरं ठपेत्वा अञ्जं परिक्खारं
सिब्बेति वा सिब्बापेति वा, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदि- 15
कम्मिकस्सा ति ।

—o—

१ २७. सत्तवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनीहि एकतो सद्धानमगणपटिपण्णे)

(१) छब्बगियाभिक्षुयत्थु

१८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू भिक्षुनीहि
सद्धिं संविधाय एकद्धानमगणं पटिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “यथेव मयं सपजापतिका आहिण्डाम, एवमेविमे समणा सक्य- 20
पुत्तिया भिक्षुनीहि सद्धिं आहिण्ढन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनु-
स्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ...पे० ...
ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू भिक्षु-
नीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमगणं पटिपज्जिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते
भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 87

25

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं, सखिपाता-

पेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जथा” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जिस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ ।

“यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अन्तरामगचोरपीडितभिक्खुनीयत्तु

R. 63

१८१. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च साकेता सावत्थि अद्धानमगप्पटिपज्ञा होन्ति । अथ खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचुं - “मयं पि अय्येहि सद्धिं गमिस्सामा” ति । “न, भगिनी”, कप्पति भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जितुं । तुम्हे वा पठम गच्छथ मयं वा गमिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा । अय्याव पठमं गच्छन्तू” ति । अथ खो तासं भिक्खुनीनां पच्छा गच्छन्तीनां अन्तरामगो चोरा अचिच्छिन्दिसु चेव' दूसेसुं च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनां एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खुनियो भिक्खूनां एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थगमनीये मग्गे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१८२. “यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । सत्थायं समयो । सत्थगमनीयो होति मग्गो सासङ्कसम्मतो सप्पटिभयो - अयं सत्थ समयो” ति ।

B. 88

25

(५) विभङ्गो

१८३. यो पना ति यो थादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति — “गच्छाम, भगिनि, गच्छामाथ्य; गच्छामाथ्य, 5
गच्छाम, भगिनि, अज्ज वा हिंयो वा परे वा गच्छामा” ति सविदहति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे, गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरज्जे, अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

10

अज्जत्र समया ति ठपेत्वा समय ।

सत्थगमनीयो नाम मग्गो न सक्का होति विना सत्थेन गन्तुं ।

सासङ्गं नाम तस्मि मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तोकासो
दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हुता दिस्सन्ति, विलुत्ता 15
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति, सप्पटिभयं गत्वा अप्पटिभयं दस्सेत्वा
उय्योजेतब्बा — “गच्छथ भगिनियो” ति ।

R. 64

१८४. संविदहिते संविदहितसज्जी एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्त-
मसो गामन्तरं पि, अज्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते
वेमतिको एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अज्जत्र समया, 20
आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते, असंविदहितसज्जी एकद्वानमगं पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, अज्जत्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्खु सविदहति भिक्खुनी न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
असंविदहिते संविदहितसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । असंविदहिते असंविदहितसज्जी, अनापत्ति ।

25

१८५. अनापत्ति समये, असंविदहित्वा गच्छति^१, भिक्खुनी सवि-
दहति, भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छन्ति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 89

§ २८. अट्टवीसतिमपाचित्तियं

(भिक्खुनिया एकतो नावाभिहरुन्ते)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्थु

१८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धिं
 सविधाय एकं नावं अभिरुहन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
 “यथेव मयं सपजापतिका नावाय कीळाम”, एवमेविमे समणा सक्यपुत्तिया
 ५ भिक्खुनीहि सद्धिं सविधाय नावाय^१ कीळन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खू भिक्खुनीहि सद्धिं सविधाय एकं नावं अभिरुहिस्सन्ती” ति ! अथ
 खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पठमपञ्जात्ति

१० अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सत्तिपाता-
 पेट्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि - “सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनीहि
 सद्धिं सविधाय एकं नावं अभिरुहथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि
 बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनीहि सद्धिं
 सविधाय एक नावं अभिरुहिस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 १५ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

“यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धिं सविधाय एकं नावं अभिरुहेय्य,
 उद्धंगामिनि^२ वा अथोगामिनि वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) पच्छाउत्तरन्तीभिक्खुनीवत्थु

R. 65 १८७. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू च भिक्खुनियो च साकेता
 २० सावत्थि अद्धानमग्गपटिपन्ना^३ होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितब्बा होति । अथ
 खो ता भिक्खुनियो ते भिक्खू एतदवोचुं - “मयं पि अय्येहि सद्धिं उत्तरिस्सामा”
 ति । “न, भगिनी”, कप्पति भिक्खुनिया सद्धिं सविधाय एकं नावं अभिरुहितुं;
 B. 90 तुम्हे वा पठम उत्तरथ मयं वा उत्तरिस्सामा” ति । “अय्या, भन्ते, अग्गपुरिसा ।

१. कीलाम - सी० । २. एकाय नावाय - सी०; एकनावाय - स्या० । ३. उद्धंगामिनि -
 सी०, स्या० । ४. अद्धानमग्गं पटिपन्ना - सी०, रो०; अद्धानमग्गपटिपन्ना - स्या० । ५. भगिनि -
 स्या०, रो० ।

अय्याव पठमं उत्तरन्तू” ति । अथ खो तास भिक्खुनीनं पच्छा उत्तरन्तीनं चोरा अच्छिन्दिसु चेव’ दूसेसु च । अथ खो ता भिक्खुनियो सावत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपज्जति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा 5 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरियं तरणाय भिक्खुनिया सद्धि संविधाय एक नावं अभिरुहितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

१८८. “यो पन भिक्खु भिक्खुनिया सद्धि संविधाय एकं नावं अभिरुहेय्य उद्दगामिनि वा अधोगामिनि वा, अज्जत्र तिरियं तरणाय, 10 पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

१८९. यो पना ति यो यादिसो . . पे० ... भिक्खू ति ... पे० . . अथ इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सद्धि ति एकतो ।

15

संविधाय ति “अभिरुहाम, भगिनि, अभिरुहामाय्य”, अभिरुहामाय्य, अभिरुहाम, भगिनि, अज्ज वा हिम्यो वा परे वा अभिरुहामा” ति सविदहति आपत्ति दुक्कटस्स ।

भिक्खुनिया अभिरुहे’ भिक्खु अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुमिह अभिरुहे भिक्खुनी अभिरुहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा 20 अभिरुहन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उद्दगामिनि ति उज्जवनिकाय ।

अधोगामिनि ति ओजवनिकाय ।

अज्जत्र तिरियं तरणाया ति ठपेत्वा तिरियं तरणं ।

कुक्कुटसम्पाते’ गामे, गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्तियस्स । 25 अगामके अरब्बे, अद्ध्योजने’ अद्ध्योजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१९०. सविदहिते सविदहितसञ्जी एकं नावं अभिरुहति उद्दगामिनि-

१. च - क०, रो० । २. अभिरुहामाय्य - सी०, रो० । ३. अभिरुहे - सी०, स्था०, रो० ।

४. कुक्कुटसम्पादे - सी० । ५. अद्ध्योजने - सी० ।

R. 66

B. 91

- वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 संविदहिते वेमतिको एक नाव अभिरुहति उद्धगामिनि वा अधोगामिनि वा,
 अञ्जत्र तिरियं तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स । संविदहिते असविदहित-
 सञ्ची एक नाव अभिरुहति उद्धगामिनि वा अधोगामिनि वा, अञ्जत्र
 ५ तिरिय तरणाय, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्षु सविदहति, भिक्षुनी न सविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 असंविदहिते सविदहितसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । असविदहिते वेमतिको,
 आपत्ति दुक्कटस्स । असविदहिते, असविदहितसञ्ची, अनापत्ति ।

१६१. अनापत्ति तिरियं तरणाय, असविदहित्वा अभिरुहन्ति, भिक्षुनी
 १० सविदहति, भिक्षु न सविदहति, विसङ्केतेन अभिरुहन्ति, आपदासु उम्मत्तकस्स,
 आदिकम्मिस्सा ति ।

१२६. ऊर्नात्तिसतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनिपरिपाचित्तभोजने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
 निवापे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जतरस्स कुलस्स
 कुलूपिका होति निच्चभत्तिका । तेन च गहपतिना थेरा भिक्षू निमन्तिता
 १५ होन्ति । अथ खो थुल्लनन्दा भिक्षुनी पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
 येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा त गहपति एतदवोच — “किमिद,
 गहपति, पहुत्तं खादनीयं^१ भोजनीयं^२ पटियत्तं” ति ? “थेरा मया, अय्ये,
 निमन्तिता” ति । “के पन ते, गहपति, थेरा” ति ? “अय्यो सारिपुत्तो
 अय्यो महामोगल्लानो अय्यो महाकच्चानो अय्यो महाकोट्ठितो^३ अय्यो महा-
 २० कप्पिनो अय्यो महाचुन्दो अय्यो अनुरुद्धो अय्यो रेवत्तो अय्यो जपालि अय्यो
 आनन्दो अय्यो राहुलो” ति । “किं पन त्वं, गहपति, महानागे तिट्ठमाने चेटके^४
 निमन्तेसी” ति ?

B. 92

“के पन ते, अय्ये, महानागा” ति ? “अय्यो देवदत्तो अय्यो कोकालिको
 अय्यो कटमोरकतिस्सको^५ अय्यो खण्डदेविया पुत्तो अय्यो समुद्दत्तो” ति ।

१. खादनीयं — रो० । २. भोजनीयं — रो० । ३. महाकोट्ठिको — म० । ४. चेटके —
 मा०, रो० । ५. कटमोरकतिस्सको — त्या०; कटमोदकतिस्सको — म० ।

अयं चरहि धुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तरा कथा विप्पकता, अथ ते^१ थेरा भिक्खू पविंसिसु । “सच्चं महानागा खो तया, गहपति, निमन्तिता” ति । “इदानेव खो त्वं, अय्ये, चेटके अकासि; इदानि महानागे” ति । घरतो च निक्कट्ठि, निच्चभत्तं च पच्छिन्दि^२ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम देवदत्तो जानं भिक्खुनीपरिपाचितं^३ ५ पिण्डपातं भुञ्जिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपाता-
पेट्वा देवदत्तं पटिपुच्छि — “सच्च किर त्व, देवदत्त, जानं भिक्खुनीपरिपाचितं
पिण्डपातं भुञ्जसी” ति ? “सच्च, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, जान भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं ॥
भुञ्जिस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु जान भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

R. 67

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(३) जातिकुलागतभिक्खुवत्थु

१६३. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु राजगहा पब्बजितो
जातिकुलं अगमासि । मनुस्सा — “चिरस्स^४ पि भदन्तो^५ आगतो” ति सक्कच्चं
भत्तं अकंसु । तस्स कुलस्स कुलूपिका भिक्खुनी ते मनुस्से एतदबोच — “देथ-
य्यस्स, आवुसो, भत्त” ति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटिक्खत्त जान
भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि । 20
नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आराम
गन्त्वा भिक्खूनां एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपपञ्चति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे षम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, पुब्बे गिहिसमारम्भे जान

१. सी०, स्या० पोत्वकेसु नत्थि । २. उपच्छिन्दि — स्या० । ३. भिक्खुनीपरिपाचितं —
म० । ४. परिभुञ्जिस्सती — सी० । ५. चिरस्सा — सी०, स्या०, रो० । ६. भदन्तो — स्या०, रो० ।
७. भिक्खं — सी० ।

भिक्षुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्षवे, इम
सिक्खापदं उद्दिश्येय्याथ -

१६४. “यो पन भिक्षु जानं भिक्षुनीपरिपाचितं पिण्डपातं भुञ्जेय्य,
अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

5 १६५. यो यना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

B. 93 जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति सा'
वा आरोचेति ।

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

10 परिपाचेति नाम पुब्बे अदातुकामानं अकत्तुकामानं - “अय्यो भाणको,
अय्यो बहुस्सुतो, अय्यो सुत्तन्तिको, अय्यो विनयधरो, अय्यो धम्मकथिको, देथ
अय्यस्स, करोथ अय्यस्सा” ति एसा परिपाचेति नाम ।

पिण्डपातो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतर भोजनं ।

अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा ति ठपेत्वा गिहिसमारम्भं ।

15 गिहिसमारम्भो नाम जातका वा होन्ति पवारिता वा पकति-
पटियत्तं वा ।

१६६. अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा भुञ्जिस्सामी ति पटिगण्हाति^१,
आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परिपाचिते परिपाचितसञ्जी भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा^२,
20 आपत्ति पाचित्तियस्स । परिपाचिते वेमतिको भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहि-
समारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी भुञ्जति,
अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, अनापत्ति । एकतोउपसम्पन्नाय परिपाचितं
भुञ्जति, अञ्जात्र पुब्बे गिहिसमारम्भा, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते
परिपाचितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिपाचिते वेमतिको, आपत्ति
25 दुक्कटस्स । अपरिपाचिते अपरिपाचितसञ्जी, अनापत्ति ।

१६७. अनापत्ति पुब्बे^३ गिहिसमारम्भे, सिक्खमाना परिपाचेति,

१. सामं - रो० । २. पकतिपटियत्ता - रो० । ३. पटिगण्हाति - सी०; पटिगण्हाति -
रो० । ४. गिहिसमारम्भा - सी० । ५. सी०, स्या० पोत्यकेषु नक्षिप ।

सामणेरी' परिपाचेति, पञ्चभोजनानि उपेतवा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३०. तिसंतिमपाचित्तियं

(भिक्षुनिया रहो निसज्जने)

(१) उदायीपुराणदुतियिकावत्थु

१६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उदायिस्स पुराण-
दुतियिका भिक्षुनीसु पब्बजिता होति । सा^१ आयस्मतो उदायिस्स सन्तिके ३
अभिक्षणं आगच्छति, आयस्मा पि उदायी तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके अभिक्षण
गच्छति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी तस्सा भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्ज कप्पेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उदायी भिक्षुनिया सद्धि एको
एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्च किर त्व, उदायि, 10
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेसी ति ? "सच्चं,
भगवा" ति ।

B. 94

(२) पञ्जाति

विगरहि^१ बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस्स,
भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्ज कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस्स
अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इम सिक्खापदं 15
उद्दिसेय्याथ -

१६९. "यो पन भिक्षु भिक्षुनिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२००. यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० . अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

20

भिक्षुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

सद्धिं ति एकतो ।

एको एकाया ति भिक्षु चेव होति भिक्षुनी च ।

R. 69

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि वा निखणीयमाने^१ भमुकं वा उक्खिपीयमाने^२ सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितु । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकत्तिकथा सोतुं ।

५ निसज्जं कप्पेय्या ति भिक्खुनिया निसिन्नाय भिक्खु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 95

२०१. भिक्खु निसिन्ने भिक्खुनी उपनिसिन्ना वा होति उपनिपन्ना वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो रहोसज्जी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो वेमतिको एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । रहो अरहोसज्जी एको एकाय निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अरहो रहोसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अरहो अरहोसज्जी, अनापत्ति ।

१५ २०२. अनापत्ति यो कोचि विज्जू दुतियो होति, तिद्वति न निसीदति, अरहोपेक्खो, अज्जाविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

ओवादवगो^३ ततियो ।

तस्सुद्धानं

असम्मत्तत्थङ्गता^४ उपस्सयं^५, आमिसदानेन^६ सिब्बति ।

अद्धानं नाव भुज्जेय्य, एको एकाय ते दसा ति ॥

॥ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं

(आवत्थयिष्णभोजने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

२० २०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अज्जातरस्स

१ निखणियमाने - सी०, स्या०; निखणियमाने - रो० । २ उक्खिपियमाने - सी०, स्या०, रो० । ३ भिक्खुनीवादवगो - सी० । ४ असम्मत्तत्थङ्गता - म० । ५ उपस्सयं-आमिसदानेन - स्या०, रो० ।

पूगस्स आवसथपिण्डो पञ्जत्तो होति । छब्बग्गिया भिक्खू पुब्बण्हसमय निवा-
 सेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वत्थि' पिण्डाय पविसित्वा पिण्ड अलभमाना
 आवसथं अगमसु । मनुस्सा — “चिरस्स'पि भदन्ता आगता” ति ते' सक्कच्चं
 परिविसिसु । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू दुतिय पि दिवसं ... पे० ... ततिय
 पि दिवसं पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सार्वत्थि पिण्डाय पविसित्वा 5
 पिण्डं अलभमाना आवसथं गत्वा भुञ्जिसु । अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खूनां
 एतदहोसि — “किं मयं करिस्साम आरामं गत्वा ! हिंथ्यो पि इधेव आगन्ताब्ब
 भविस्सती” ति, तत्थेव अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जन्ति । R. 70
 तिथिया अपसक्कन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं
 हि नाम समणा सक्कपुत्तिया अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं 10 B. 96
 भुञ्जिस्सन्ति ! नयिमेसज्जेव आवसथपिण्डो पञ्जत्तो, सब्बेसज्जेव
 आवसथपिण्डो पञ्जत्तो” ति ।

अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
 चेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
 कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं 15
 भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अनुवसित्वा अनु-
 वसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
 अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं 20
 उद्दिसेय्याथ —

“एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो । ततो चे उत्तरि' भुञ्जेय्य,
 पाचित्थि” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) आवसथसम्पत्तसारिपुत्तवत्थु

२०४. तेन खो पन समयेन आयस्सा सारिपुत्तो कोसलेसु जनपदे' 25
 सार्वत्थि गच्छन्तो येन अज्जतरो आवसथो तेनुपसङ्कमि । मनुस्सा — “चिरस्सं

१. सार्वत्थि — सी० । २. चिरस्सा — सी०, स्या०, रो० । ३. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु
 नसि । ४. उत्तरि — रो०, व० । ५. जनपदेसु — सी०, स्या०, रो० ।

- पि थेरो आगतो” ति सक्कच्चं परिवर्त्तिसिं । अथ खो आयस्मतो सारि-
पुत्तस्स भुत्ताविस्स खरो आवाधो उप्पज्जि, नासक्खि तम्हा आवसथा पक्क-
मित्तु । अथ खो ते मनुस्सा दुतिय पि दिवसं आयस्मन्तं सारिपुत्तं एतदवोचुं -
“भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो - “भगवता पटिक्खित्तं
5 अनुवसित्वा अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटि-
ग्गहेसि, छिन्नभतो अहोसि । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो सार्वत्थि गत्वा
भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानेन भिक्षुना अनुवसित्वा
10 अनुवसित्वा आवसथपिण्डं भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ -

२०५. “अगिलानेन भिक्षुना एको आवसथपिण्डो भुञ्जितब्बो ।
ततो चे उत्तरि भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

- B. 97 २०६. अगिलानो नाम सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमित्तुं ।
15 गिलानो नाम न सक्कोति तम्हा आवसथा पक्कमित्तुं ।
R. 71 आवसथपिण्डो नाम पञ्चत्वं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं - सालाय'
वा मण्डपे वा स्वस्वमूले वा अञ्जोकासे वा अनोदिस्स यावदत्थो पञ्जत्तो
होति । अगिलानेन भिक्षुना सक्किं भुञ्जितब्बो^१ । ततो चे उत्तरि ‘भुञ्जि-
स्सामी’ ति पटिग्गहाति^२, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति
20 पाचित्तियस्स ।

२०७. अगिलानो^३ अगिलानसञ्जी^४ ततुत्तरि^५ आवसथपिण्डं भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको ततुत्तरि आवसथपिण्डं भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्जी^६ ततुत्तरि आवसथपिण्डं
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
25 गिलानो^७ अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी, अनापत्ति ।

१. सालायं - सी०, रो० । २. भुञ्जितब्बो - सी० । ३. पटिग्गहाति - सी०; पटि-
ग्गहाति - रो० । ४. अगिलाने - रया० । ५. ततुत्तरि - व०, रो० । ६. गिलाने - त्या० ।

२०८. अनापत्ति गिलानस्स, अगिलान्तो सक्कि भुञ्जति, गच्छन्तो, वा आगच्छन्तो वा भुञ्जति, सामिका निमन्तेत्वा भोजेन्ति, ओदिस्स पञ्जात्तो होति, न यावदत्थो पञ्जात्तो होति, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३२. वार्तिसतिमपाचित्तियं

(गणभोजने)

(१) वेववत्तवत्थु

२०९. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 5
निवापे । तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहो न लाभसक्कारो' सपरिसो
कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सादुं' न रुच्चती” ति !!
अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये 10
ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं
हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सती ति
.. पे०... सच्चं किर त्वं, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जा-
पेत्वा भुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 98

(२) पठमपञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, 11
सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

20

(३) अणुपञ्जसि — गिलाने

२१०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा गिलाने भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति ।
भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खत्तं भगवता गणभोजनं” ति ।

R. 72

भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मिकथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

5 गिलानसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(४) अनुपञ्जाति — चीवरदाने

२११. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं पटियादेत्वा भिक्खू निमन्तेन्ति — “भोजेत्वा चीवरेन^१ अञ्छादेस्सामा” ति ।

भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता गणभोजनं” ति ।

10 चीवरं परित्त उप्पज्जति । भिक्खू^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जाति — चीवरकारे

२१२. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता

B. 99 गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० .. अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं

20 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जाति — अद्धानगमने

२१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धिं अद्धानं गच्छन्ति ।

25 अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं — “मुहुत्तं, आवुसो, आगमेथ; पिण्डाय चरिस्सामा” ति । ते एवमाहंसु — “इधेव, भन्तो, भुञ्जथा” ति । भिक्खू

कुक्कुच्चायन्ता न पटिगणहन्ति - “पटिक्खत्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, अद्धानगमन-समये गणभोजनं भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचिसिद्धिं । तत्थायं समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो - अयं 5 तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जस्तं होति ।

(७) अनुपञ्जति - नावाभिरुहने

२१४ तेन खो पन समयेन भिक्खू मनुस्सेहि सद्धिं नावाय गच्छन्ति । अथ खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतद्वोचुं - “मुहुत्तं, आवुसो, तीरं उपनेथ ; पिण्डाय चरिस्सामा” ति । ते एवमाहुंसु - “इधेव, भन्ते, भुञ्जथा” ति । भिक्खू 10 कुक्कुच्चायन्ता न पटिगणहन्ति - “पटिक्खत्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, नावाभिरुहन-समये गणभोजनं भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-सेय्याथ -

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचिसिद्धिं । तत्थायं समयो । गिलान- 15 समयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहन-समयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जस्तं होति ।

(८) अनुपञ्जति - महासमये

२१५ तेन खो पन समयेन विसासु वस्सं^१ वुत्था^२ भिक्खू राजगहं आग-च्छन्ति भगवन्तं दस्सनाय । मनुस्सा नानावेरज्जके भिक्खू पस्सित्वा भत्तेन 20 निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खत्तं भगवता गणभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, महासमये गणभोजनं भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“गणभोजने, अञ्जत्र समया, पाचिसिद्धिं । तत्थायं समयो । ■ गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावाभिरुहनसमयो, महासमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

१. नावाभिरुहनसमये - सी०, ह्या०, रो० । २-२. वस्संवुट्ठा - म० ।

पाचिसिद्धिं - १५.

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापद पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जाति - समणभत्ते

R. 74

२१६. तेन खो पन समयेन रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स
जातिसालोहितो आजीवकेसु पब्बजितो होति । अथ खो सो आजीवको येन
राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा राजानं मागधं
5 सेनियं बिम्बिसारं एतदवोच - “इच्छामहं, महाराज, सब्बपासण्डिकभत्तं
कातुं” ति । “सच्चे खो” त्वं, भन्ते, बुद्धप्पमुखं^१ भिक्खुसङ्घं पठमं भोजेय्यासि” ।
“एवं करेय्यामी” ति । अथ खो सो आजीवको भिक्खून् सन्तिके दूतं पाहेसि -
“अधिवासेन्तु मे भिक्खू स्वातनाय भत्तं” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधि-
वासेन्ति - “पटिक्खित्त भगवता गणभोजनं” ति । अथ खो सो आजीवको येन
10 भगवा तेनुपसङ्कमि ; उपसङ्कमित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीयं कथं
सारणीय वीतिसारेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठितो खो सो आजीवको
भगवन्तं एतदवोच - “भवं पि गोतमो पब्बजितो, अहं पि पब्बजितो, अरहति
पब्बजितो पब्बजितस्स पिण्डं पटिग्गहेतुं । अधिवासेतु मे भवं गोतमो स्वातनाय
भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^२ । अथ
15 खो सो आजीवको भगवतो अधिवासनं विदित्वा पक्कामि । अथ खो भगवा
एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “अनु-
जानामि, भिक्खवे, समणभत्तसमये गणभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 101

२१७. गणभोजने, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
20 गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो, अद्धानगमनसमयो, नावा-
भिरुहनसमयो, महासमयो, समणभत्तसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

(१०) विभङ्गो

२१८. गणभोजनं नाम यत्थ चत्तारो भिक्खू पञ्चन्नं भोजनान अञ्ज-
तरेन भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति । एतं गणभोजनं नाम ।

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

25

गिलानसमयो नाम अन्तमसो पादा पि फलिता^३ होन्ति । “गिलान-
समयो” ति भुञ्जितव्वं ।

१. स्या०, रो०, म० पोत्थकेषु नस्ति । २. बुद्धप्पमुखं - सी०, रो० । ३. करेय्यासी - सी०,
रो० । ४. तुण्हीभावेन - सी०, रो० । ५. फालिता - सी०, स्या०, रो० ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्यते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्यते कठिने पञ्चमासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कथिरमाने^२ । “चीवरकारसमयो” ति
भुञ्जितब्बं ।

अद्धानगमनसमयो नाम “अद्ध्योजनं गच्छिस्सामी”^३ ति भुञ्जि- 5 R. 75
तब्बं, गच्छन्तेन भुञ्जितब्बं, गतेन^४ भुञ्जितब्बं ।

नावाभिरुहनसमयो नाम “नावं अभिरुहिस्सामी” ति भुञ्जितब्बं,
आरुह्णेन भुञ्जितब्बं, ओरुह्णेन भुञ्जितब्बं ।

महासमयो नाम यत्थ द्वे तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा यापेन्ति, चतुत्थे
आगते न यापेन्ति । “महासमयो” ति भुञ्जितब्बं । 10

समणभत्तसमयो नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो भत्तं करोति ।
“समणभत्तसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

“अञ्जत्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१६. गणभोजने गणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया, भुञ्जति, 15
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने वेमतिको, अञ्जत्र समया, भुञ्जति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । गणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अञ्जत्र समया,
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नगणभोजने गणभोजनसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने 20
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नगणभोजने नगणभोजनसञ्जी, अनापत्ति । B. 102

२२०. अनापत्ति समये, द्वे तयो एकतो भुञ्जन्ति, पिण्डाय चरित्वा
एकतो सन्निपतित्वा भुञ्जन्ति, निच्चभत्तं^५, सलाकभत्तं^६, पक्खिकं^७, उपो-
सधिकं^८, पाटिपदिकं^९, पञ्च भोजनानि ठपेत्वा सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. कठिने - य० । २. कथिरमाने - रो० । ३. गभिस्सामी - स्वा० । ४. आगतेन -
स्या०, रो० । ५. निच्चभत्ते - सी०, स्वा० । ६. सलाकभत्ते - सी०, स्वा० । ७. पक्खिके -
सी०, स्वा० । ८. उपोसधिके - सी०, स्वा० । ९. पाटिपदिके - सी०, स्वा० ।

§ ३३. तैत्तिरसतिमपाचित्तियं

(परस्परभोजने)

(१) दलिहकम्मकारवत्तु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागार-
 सालायं । तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटि
 अधिद्विता^१ होति । अथ खो अञ्जतरस्स दलिहस्स कम्मकारस्स एतद-
 होसि - “न खो इदं ओरकं भविस्सति यययिमे मनुस्सा सवकच्चं भत्तं
 ५ करोन्ति; यन्नूनाहं पि भत्तं करेय्यं” ति । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो^२
 येन किरपतिको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं किरपतिकं एतदवोच -
 “इच्छामहं, अय्यपुत्त, बुद्धप्पमुखस्स भिक्खुसङ्घस्स^३ भत्तं कातुं । देहि मे
 वेतनं” ति । सो पि खो किरपतिको सद्धो होति पसन्नो । अथ खो सो
 किरपतिको तस्स दलिहस्स कम्मकारस्स अन्धातिरेकं^४ वेतनं अदासि । अथ
 १० खो सो दलिहो कम्मकारो येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं
 अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो सो दलिहो कम्मकारो
 भगवन्तं एतदवोच - “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धि
 भिक्खुसङ्घेना” ति । “महा खो, आवुसो, भिक्खुसङ्घो । जानाही” ति ।
 “होतु मे”, भन्ते, महा भिक्खुसङ्घो । बहू मे बदरा पटियत्ता बदरमिस्सेन^५
 १५ पेय्या^६ परिपूरेस्सन्ती” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन ।

अथ खो सो दलिहो कम्मकारो भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठा-
 यासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदविखणं कत्वा पक्कामि । अस्सोसु खो भिक्खू-
 “दलिहेन किर कम्मकारेण स्वातनाय बुद्धप्पमुखो भिक्खुसङ्घो निमन्तितो,
 बदरमिस्सेन पेय्या परिपूरेस्सन्ती” ति । ते कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा
 २० भुञ्जिस्सु । अस्सोसु खो मनुस्सा - “दलिहेन किर कम्मकारेण बुद्धप्पमुखो भिक्खु-
 सङ्घो निमन्तितो” ति । ते दलिहस्स कम्मकारस्स पवूतं^७ खादनीयं भोजनीयं
 अभिहरिस्सु । अथ खो सो दलिहो कम्मकारो तस्सा रत्तिया अञ्चयेन पणीतं
 खादनीयं भोजनीयं पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि - “कालो,
 भन्ते, निद्रितं भत्तं” ति ।

२५ अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय यन तस्स

१. अधिद्विता - सी० । २. कम्मकारो - सी० । ३. सङ्घस्स - सी० । ४. अतिरेकं - त्या०;
 अन्धातिरेकं - रो० । ५. सी०, त्या०, रो० पौत्थकेषु गच्छि । ६. बदरमिस्सकेन - सी०, त्या० ।
 ७. पेय्या - सी० । ८. परिपूरितस्सन्ती - स०, रो० । ९. बहूकं - रो० ।

दलिदस्स कम्मकारस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पञ्चन्ते आसने
 निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो सो दलिदो कम्मकारो भत्तग्गे भिक्खू
 परिवसति । भिक्खू एवमाहंसु – “थोकं, आवुसो, देहि । थोकं, आवुसो,
 देही” ति । “मा खो तुम्हे, भन्ते, ‘अयं दलिदो कम्मकारो’ ति थोकं थोकं
 पटिग्गण्हित्थ । पहूतं मे खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं । पटिग्गण्हत्थ^१, भन्ते, 5
 यावदत्थं” ति । “न खो मयं, आवुसो, एतकारणा थोकं थोकं पटिग्गण्हाम ।
 अपि च, मयं कालस्सेव पिण्डाय चरित्वा भुज्जिमहा; तेन मयं थोकं थोकं
 पटिग्गण्हामा” ति ।

अथ खो सो दलिदो कम्मकारो उज्जायति खिय्यति विपाचेति –
 “कथं हि नाम भदन्ता^२ मया निमन्तिता अज्जात्र भुज्जिस्सन्ति ! न चाहं 10
 पटिबलो यावदत्थं दातु” ति ? अस्सोसु खो भिक्खू तस्स दलिदस्स कम्म-
 कारस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 .. पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खू
 अज्जात्र निमन्तिता अज्जात्र भुज्जिस्सन्ती ति .. पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, भिक्खू अज्जात्र निमन्तिता अज्जात्र भुज्जन्ती” ति ? “सच्च, 15
 भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि ब्रुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
 पुरिसा अज्जात्र निमन्तिता अज्जात्र भुज्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय .. पे० . एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –
 “परम्परभोजने पाचित्तियं” ति ।

20 B. 104

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जसं होति ।

(३) अनुपञ्जाति – गिलाने

२२२. तेन खो पन समयेन अज्जातरो भिक्खु गिलानो होति ।
 अज्जातरो भिक्खु पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि; उपसङ्ग-
 मित्वा तं भिक्खु एतदवोच – “भुज्जाहि, आवुसो” ति । “अलं, आवुसो,
 अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । तस्स भिक्खुनो पिण्डपातो उस्सूरे आहरीयित्थ । 25
 सो भिक्खु न चित्तरूप भुज्जि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा

१. बहू – सी० । २. पतिग्गण्हाय – सी० । ३. भदन्ता – स्या०, रो० । ४. भुज्जि-
 स्सन्ती – स्या० ।

एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू ग्रामन्तेसि -
“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं
च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।

5 गिलानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(४) अनुपञ्जाति - चीवरदाने

२२३. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरदानसमये सचीवरभत्तं^१
पटियादेत्वा^२ भिक्खू निमन्तेन्ति - “भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा” ति ।
भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता परम्परभोजनं”
10 ति । चीवर परित्तं उप्पज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ... पे० ...
अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

“परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । गिलान-
समयो, चीवरदानसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

15 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जाति - चीवरकारे

२२४. तेन खो पन समयेन मनुस्सा चीवरकारके भिक्खू भत्तेन
निमन्तेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति - “पटिक्खित्तं भगवता
परम्परभोजनं” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्खवे, चीवरकारसमये परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
20 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 105

२२५. “परम्परभोजने, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं
समयो । गिलानसमयो, चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो - अयं तत्थ
समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) भत्तपञ्चासाय अनुजानना

R. 78 25

२२६. अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय
आयस्मता आनन्देन पच्छासमणेन येन अञ्जतरं कुलं तेनुपसङ्गमि; उप-

सङ्क्रमित्वा पञ्चत्ते आसन निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा भगवतो च आयस्मतो च आनन्दस्स भोजनं अदंसु । आयस्सा आनन्दो कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहाति । “गण्हाहि, आनन्दा” ति । “अलं, भगवा, अत्थि मे भत्तपच्चासा” ति । “तेनहानन्द, विकप्पेत्वा गण्हाही” ति । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आसन्तेसि — “अनुजानामि, 5 भिक्खवे, भत्तपच्चासं” विकप्पेत्वा परम्परभोजनं भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, विकप्पेतब्ब — ‘मय्हं भत्तपच्चासं इत्थन्नामस्स दम्मी’” ति ।

(७) विभङ्गो

२२७. परम्परभोजनं नाम पञ्चन्नं भोजनान् अञ्जातरेण भोजनेन निमन्तितो, तं ठपेत्वा अञ्जं पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरं भोजनं भुञ्जति, एतं परम्परभोजनं नाम ।

10

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समय ।

गिलानसमयो नाम न सक्कोति एकासने निसिन्नो यावदत्थं भुञ्जितुं । “गिलानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

चीवरदानसमयो नाम अनत्थत्ते कठिने वस्सानस्स पञ्चिमो मासो, अत्थत्ते कठिने पञ्च मासा । “चीवरदानसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

15

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने । “चीवरकारसमयो” ति भुञ्जितब्बं ।

“अञ्जात्र समया भुञ्जिस्सामी” ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२८. परम्परभोजने परम्परभोजनसञ्जी, अञ्जात्र समया, 20 B. 106 भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने धेमतिको, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्जी, अञ्जात्र समया, भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नपरम्परभोजने परम्परभोजनसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने धेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नपरम्परभोजने नपरम्परभोजनसञ्जी, 25 अनापत्ति ।

२२९. अनापत्ति समये, विकप्पेत्वा भुञ्जति, द्वे तयो निमन्तने एकतो भुञ्जति, निमन्तनपटिपाटिया भुञ्जति, सकलेन गामेन निमन्तितो तस्मिं गामे यत्थ कत्थचि भुञ्जति, सकलेन पूगेन निमन्तितो तस्मिं पूगे

यत्थ कत्थचि भुञ्जति, निमन्तियमानो भिक्खु गहेस्सामी ति भणति, निच्च-
भत्ते^१, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसथिके, पाटिपदिके, पञ्च भोजनानि
ठपेत्वा सम्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३४. चतुत्तिसतिमपाचित्तियं

(पूव-मन्थपटिगहणे)

(१) काणाचारिकावत्थु

२३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सारवत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

- R. 79 5 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन काणमाता उपासिका सद्धा
होति पसन्ना । काणा गामके अञ्जतरस्स पुरिसस्स दिन्ना होति । अथ खो
काणा मातुघरं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो काणाय सामिको
काणाय सन्तिके दूत पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं”
ति । अथ खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूव
10 पचि । पक्के पूवे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय
निवेसनं पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि ।
सो निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । सो पि^२
B. 107 निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । यथापटियत्तं
पूवं परिक्खय अगमासि । दुतियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
15 दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं” ति । दुतिय
पि खो काणमाता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूव पचि ।
पक्के पूवे अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं
पाविसि । अथ खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूवं दापेसि । सो
निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । सो पि निक्ख-
20 मित्वा अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूवं दापेसि । यथापटियत्तं पूवं
परिक्खय अगमासि । तत्तियं पि खो काणाय सामिको काणाय सन्तिके
दूतं पाहेसि — “आगच्छतु काणा, इच्छामि काणाय आगतं । सचे काणा
नागच्छिस्सति^३, अहं अञ्जं पजापतिं आनेस्सामी” ति । ततिय पि खो काण-
माता उपासिका किस्मि विय रित्तहत्थं गन्तु ति पूवं पचि । पक्के पूवे अञ्ज-
25 तरो पिण्डचारिको भिक्खु काणमाताय उपासिकाय निवेसनं पाविसि । अथ

१. निच्चभत्तके - रो० । २. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. नागमिस्सति - स्या० ।

खो काणमाता उपासिका तस्स भिक्खुनो पूर्वं दापेसि । सो निक्खमित्वा
अञ्जस्स आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि पूर्वं दापेसि । यथापटियत्तं पूर्वं परिकखयं अगमासि ।
अथ खो काणाय सामिको अञ्जं पज्जापति आनेसि ।

अस्सोसि खो काणा - “तेन किर पुरिसेन अञ्जा पज्जापती आनीता” 5
ति । सा रोदन्ती अट्ठासि । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर-
भादाय येन काणमाताय उपासिकाय निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा
पञ्जत्ते आसने निसीदि । अथ खो काणमाता उपासिका येन भगवा तेनु-
पसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं
निसिन्नं खो काणमातरं उपासिकं भगवा एतदवोच - “किस्साय काणा 10
रोदती” ति ? अथ खो काणमाता उपासिका भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
अथ खो भगवा काणमातरं उपासिकं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा
समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

(२) पाथेय्यसत्तुवत्थु

२३१. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो सत्थो राजगहा पटियालोकं
गन्तुकामो होति । अञ्जतरो पिण्डचारिको भिक्खु तं सत्थं पिण्डाय पाविसि । 15
अञ्जतरो उपासको तस्स भिक्खुनो सत्तु दापेसि । सो निक्खमित्वा अञ्जस्स
आचिक्खि । तस्स पि सत्तुं दापेसि । सो पि निक्खमित्वा अञ्जस्स आचिक्खि ।
तस्स पि सत्तुं दापेसि । यथापटियत्तं पाथेय्यं परिकखयं अगमासि । अथ
खो सो उपासको ते मनुस्से एतदवोच - “अज्जण्हो^१, अय्या, आगमेथ, यथा-
पटियत्तं पाथेय्यं अय्यानं दिन्नं । पाथेय्यं पटियादेस्सामी” ति । “नाय्यो” 20
सक्का आगमेतुं, पयातो सत्थो” ति अगमंसु । अथ खो तस्स उपासकस्स
पाथेय्यं पटियादेत्वा पच्छा गच्छन्तस्स चोरा अच्छिन्दिसु । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं
जानित्वा पटिगहेस्सन्ति ! अयं इमेसं दत्त्वा पच्छा गच्छन्तो चोरेहि
अच्छिन्नो” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तान् खियन्तान् 25
विपाचेन्तान् । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(३) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि”

१. अज्जण्हो - सी०, स्या०, रो० । २. नाय्य - सी०, स्या० । ३. पञ्जापेस्सामि - म० ।

दस अत्यवसे पटिच्च - सङ्खमुदुताय, सङ्खफासुताय .. पे० . विनयानुग-
हाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२३२. “भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं पूर्वेहि वा मन्थेहि वा अभिहट्ठं
पवारेय्य, आकङ्खमानेन भिक्खुना द्वत्तिपत्तपूरा’ पटिग्गहेतब्बा ततो चे उत्तरिं
५ पटिग्गण्हेय्य, पाचित्तियं । द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो नोहरित्वा भिक्खूहि
सद्धिं संविभजितब्बं । अयं तत्थ सामीची” ति ।

(४) विभङ्गो

२३३. भिक्खुं पनेव कुलं उपगतं ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि -
खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुदकुल ।

उपगतं ति तत्थ गतं^१ ।

१० पूर्वं नाम यं किञ्चि पहेणकत्थाय^२ पटियत्तं ।

मन्थं नाम यं किञ्चि पाथेय्यत्थाय पटियत्तं ।

अभिहट्ठं पवारेय्या ति यावतकं इच्छसि तावतकं गण्हाही ति ।

आकङ्खमानेना ति इच्छमानेन ।

द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ति द्वे तयो पत्तपूरा पटिग्गहेतब्बा ।

B 109 15 ततो चे उत्तरिं पटिग्गण्हेय्या ति तनुत्तरिं पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गहेत्वा ततो निक्खमन्तेन भिक्खुं पस्सित्वा आचिक्खि-
तब्बं - “अमुञ्च” मया द्वत्तिपत्तपूरा पटिग्गहिता, मा खो तत्थ पटिग्गण्ही”
ति । सचे पस्सित्वा न आचिक्खति, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे आचिक्खिते
२० पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 81 ततो नोहरित्वा^३ भिक्खूहि सद्धिं संविभजितब्बं ति पटिक्कमनं नोह-
रित्वा संविभजितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

२३४. अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
२५ पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे जेमतिको पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अतिरेकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी पटिग्गण्हाति, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्ति-

१. द्वत्तिपत्तपूरा - स्या०, रो० २. उपगतं - सी० स्या० । ३. पहेणकत्थाय - स्या०,
रो० । ४. अञ्च - सी० । ५. हरित्वा - सी० ।

पत्तपूरे वेसत्तिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे ऊनकसञ्जी, अनापत्ति ।

२३५ अनापत्ति द्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गण्हाति, ऊनकद्वत्तिपत्तपूरे पटिग्गण्हाति, न पहेणकत्थाय न पाथेय्यत्थाय पटियत्तं देन्ति, पहेणकत्थाय वा पाथेय्यत्थाय वा पटियत्तसेसक देन्ति, गमने पटिप्पस्सद्धे देन्ति, आतकान पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-कस्सा ति ।

—०—

३३५. पञ्चतिसत्तिमपाचित्तिय

(पवारिते पुन खादने)

(१) भुत्तावीपवारितभिक्षुवत्थु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्षू निमन्तेत्वा भोजेसि । भिक्षू भुत्तावी पवारिता वातिकुलानि गन्त्वा एकच्चे 10 B. 110 भुञ्जिसु एकच्चे पिण्डपात आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो पटिविस्सके एतदवोच — “भिक्षू मया अय्या सन्तप्पिता ! एथ, तुम्हे पि सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहुंसु — “किं त्वं, अय्यो, अम्हे सन्तप्पेस्ससि ? ये पि तया निमन्तिता ते पि अम्हाकं धरानि आगन्त्वा एकच्चे भुञ्जिसु एकच्चे पिण्डपातं आदाय अगमसु” ति !

15

अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम भदन्ता अम्हाकं घरे भुञ्जित्वा अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति ! न चाहं पटिबलो यावदत्थं दातुं” ति !! अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा .. पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षू भुत्तावी पवारिता 20 अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षू भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) षष्ठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्षवे, भोघ-पुरिसा भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 25

“यो पन भिक्षु भुत्तावी पवारितो खादनीयं वा भोजनीयं वा
खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) गिलानातिरित्तभोजनवत्थु

२३७. तेन खो पन समयेन भिक्षू गिलानानं भिक्षूनं पणीत्ते पिण्ड-
5 पाते नीहरन्ति । गिलाना न वित्तरूपं भुञ्जन्ति । तानि भिक्षू छट्ठेन्ति^१ ।
अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्दं महासद्दं काकोरवसद्दं । सुत्वान आयस्मन्तं
आनन्दं आमन्तेसि — “किं नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो काको-
रवसद्दो” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।
“भुञ्जेय्यु पनानन्द, भिक्षू^२ गिलानातिरित्तं” ति । “न भुञ्जेय्यु, भगवा”
16 ति ।

(४) अनुपञ्जत्ति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि भिक्षवे, गिलानस्स च अगिलानस्स च
अतिरित्तं भुञ्जितुं । एव च पन, भिक्षवे, अतिरित्तं कातब्बं — “अलमेतं
सब्बं” ति । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

B. 111 15

२३८ “यो पन भिक्षु भुत्तावी पवारितो अनतिरित्तं खादनीयं वा
भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

२३९. यो पना ति यो यादिसो ...पे०... भिक्षू ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भुत्तावी नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरं भोजनं अन्तमसो कुसग्गेन
20 पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजन पञ्जायति, हत्थपासे
ठितो अभिहरति, पटिकखेपो पञ्जायति ।

अनतिरित्तं नाम अकप्पियकत्तं होति, अप्पटिग्गहितकत्तं^३ होति, अनु-
च्चारितकत्तं होति, अहत्थपासे कत्तं होति, अभुत्ताविना कत्तं होति, भुत्ताविना
15 च^४ पवारितेन आसना वुद्धितेन कत्तं होति, अलमेतं सब्बं ति अवुत्तं होति,

१. छट्ठेन्ति — म० । २. सी० पोत्यके नत्थि । ३. अप्पटिग्गहितकत्तं — सी० । ४. सी०,
स्था०, रो० पोत्यकेषु नत्थि ।

न गिलानातिरित्तं होति — एत अनतिरित्तं नाम ।

अतिरित्तं नाम कप्पियकत होति, पटिग्गहितकतं होति, उच्चारितकत होति, हत्थपासे कतं होति, भुत्ताविना कतं होति, भुत्ताविना पवारित्तेन आसना अवुट्ठितेन कतं होति, अलमेतं सब्ब ति वुत्तं होति, गिलानातिरित्तं होति — एतं अतिरित्तं नाम ।

5

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं उपेत्वा अवसेस खादनीयं नाम ।

R. 83

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२४०. अनतिरित्ते अनतिरित्तसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते वेमतिको खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनतिरित्ते अतिरित्तसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति 11
पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारस्थाय पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अनतिरित्तसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरित्ते अतिरित्तसञ्जी, अनापत्ति । 20

२४१. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, अञ्जस्सत्थाय हरन्तो गच्छति, गिलानस्स सेसकं भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परि- भुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—o—

३६. छत्तिंसतिमपाचित्यं

(भुत्ताविं पुन पवारणे)

(१) अद्वानमग्गप्पटिपन्नभिक्षुद्वयवत्थु

२४२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जतवने अनाथ- 25
पिण्डिकस्स आरामे । तेन सो पन समयेन द्वे भिक्षू कोसलेसु जनपदेषु सावत्थियं

अद्धानममाप्पटिपन्ना' होन्ति । एको भिक्षु अनाचारं आचरति । दुतियो भिक्षु तं भिक्षुं एतदवोच - "आवुसो, एवरूपमकासि, नेतं कप्पती" ति । सो तस्मिं उपनन्धि । अथ खो ते भिक्षू सावत्थि अग्रमंसु । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जतरस्स पूगस्स सञ्चभत्त होति । दुतियो भिक्षु भुत्तावी पवारितो होति । उपनन्दो भिक्षु जातिकुलं गत्वा पिण्डपातं आदाय येन सो भिक्षु तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा तं भिक्षुं एतदवोच - "भुञ्जाहि, आवुसो" ति । "अल, आवुसो, परिपुण्णोम्ही" ति । "सुन्दरो, आवुसो, पिण्डपातो, भुञ्जाही" ति । अथ खो सो भिक्षु तेन भिक्षुना निप्पीळियमानो^१ तं पिण्डपातं भुञ्जि^२ । उपनन्दो भिक्षु तं भिक्षुं एतदवोच - "त्वं हि^३ नाम, आवुसो, मं वत्तब्बं मञ्जसि थं त्वं भुत्तावी पवारितो अनतिरित्तिं भोजनं^४ भुञ्जसी" ति । "ननु, आवुसो, आचिक्खितब्बं" ति । "ननु, आवुसो, पुच्छितब्बं" ति ।

अथ खो सो भिक्षु भिक्षूनं एतमत्थं अरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षु भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्षु, भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन भोजनेन अभिहट्ठुं पवारेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन भिक्षवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२४३. "यो पन भिक्षु भिक्षुं भुत्तावि पवारितं अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेय्य - 'हन्व, भिक्षु, खाद वा भुञ्ज वा' ति, जानं आसादनपेक्खो, भुत्तस्मि, पाञ्चित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२४४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुं ति अञ्जं भिक्षुं ।

१. अद्धानममाप्पटिपन्ना - सी०, स्था०, रो० । २. उपनन्दो - सी०; उपनन्धो - रो० । ३. निप्पीळियमानो - सी० । ४. भुञ्जसि - रो० । ५. पि - म० । ६. भोजनियं - रो० ।

भुत्तावी नाम पञ्च भोजनानं अञ्जतरं भोजनं, अन्तमसो कुसग्नेन
पि भुत्तं होति ।

पवारितो नाम असनं पञ्जायति, भोजनं पञ्जायति, हृत्थपासे ठितो
अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्जायति ।

अनतिरित्तं नाम अकप्पियकत्तं होति, अप्पटिग्गहितकत्तं होति, अनु- 5
च्चारितकत्तं होति, अहृत्थपासे कत्तं होति, अभुत्ताविना कत्तं होति, भुत्ताविना
पवारितेन आसना वुट्ठितेन कत्तं होति, अलमेत्तं सब्बं ति अवुत्तं होति, न गिला-
नातिरित्तं होति — एत्तं अनतिरित्तं नाम ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्त्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

अभिहट्ठुं पवारयेया ति यावत्तं इच्छसि तावत्तं गण्हाही ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो 15
वा आरोचेति ।

आसादनापेक्खो ति “इमिना इमं चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचोदे-
स्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कु करिस्सामी” ति अभिहरति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । तस्स वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति^१, आपत्ति
दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२४५. पवारिते पवारितसञ्जी अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पवारिते वेमतिको
अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोजनीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । पवारिते अप्पवारितसञ्जी^२ अनतिरित्तेन खादनीयेन वा भोज-
नीयेन वा अभिहट्ठुं पवारेति, अनापत्ति । यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव- 25
जीविकं आहारत्थाय अभिहरति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्स वचनेन खादि-
स्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे
अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते पवारितसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पवारिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पवारिते अप्प-
वारितसञ्जी, अनापत्ति ।

२४६. अनापत्ति अतिरित्तं कारापेत्वा' देति, अतिरित्तं कारापेत्वा भुञ्जाही ति देति, अञ्जास्सत्थाय हरन्तो गच्छाही ति देति, गिलानस्स सेसकं देति, "यामकालिक सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पञ्चये परिभुञ्जा" ति देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३७. सत्तत्तिसत्तिमपाचित्तियं (विकालभोजने)

(१) सत्तरसवग्गियाभिक्षुवत्थु

२४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । सत्तरस-
वग्गिया भिक्षू गिरग्गसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा सत्तरसवग्गिये
भिक्षू पस्सित्वा नहापेत्वा विलम्पेत्वा भोजेत्वा खादनीयं अदंसु । सत्तरस-
वग्गिया भिक्षू खादनीयं आदाय आरामं गन्त्वा छब्बग्गिये भिक्षू एतदवोचुं-
"गण्हाथावुसो, खादनीयं खादथा" ति । "कुतो तुम्हेहि आवुसो, खादनीयं
लद्धं" ति ? सत्तरसवग्गिया भिक्षू छब्बग्गियानं भिक्षून् एतमत्थं आरोचेसुं ।
"किं पन तुम्हे, आवुसो, विकाले भोजनं भुञ्जथा" ति ? "एवमावुसो" ति ।
छब्बग्गिया भिक्षू उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति- "कथं हि नाम सत्तरस-
वग्गिया भिक्षू विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती" ति ! अथ खो छब्बग्गिया
भिक्षू भिक्षून् एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति- "कथं हि नाम सत्तरसवग्गिया भिक्षू
विकाले भोजनं भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे ०... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे,
विकाले भोजनं भुञ्जथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विकाले भोजनं भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२४८. यो पन भिक्षू विकाले खादनीयं वा भोजनीयं वा खादेय्य

१. कारेत्वा - स्या० । २. परिभुञ्जाही - सी० । ३. हन्तावुसो - सी०; गण्हाथावुसो -
स्या०, रो० ।

वा भुञ्जेय वा, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२४९. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

विकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते थाव अरुणुग्गमना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिक सत्ताहकालिकं याव- 5
जीविकं ठपेट्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२५०. विकाले विकालसञ्जी खादनीय वा भोजनीय वा खादति
वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले वेमतिको खादनीयं वा
भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले
कालसञ्जी खादनीयं वा भोजनीय वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति
पाचित्तियस्स । 15

यामकालिकं सत्ताहकालिक यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । काले
विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
काले कालसञ्जी, अनापत्ति ।

२५१. अनापत्ति यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति 20
पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्भिकस्सा ति ।

॥ ३८. अद्वैतसंतिमपाचित्तियं

(संक्षिप्तकारे)

(१) वेल्हूसीसथेरवत्थु

२५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो आनन्दस्स उपज्झायो

१. मज्झन्तिके — सी०, ए०, रो० ।

पाचित्तियं — १६.

- आयस्मा बेलट्टसीसो' अरञ्जे विहरति । सो पिण्डाय चरित्वा^१ सुखकुर^२
 आराम हरित्वा सुखापेत्वा निक्खपति । यदा आहारेण अत्थो होति, तदा उदकेन
 तेमेत्वा तेमेत्वा भुञ्जति, चिरेण गामं पिण्डाय पविसति । भिक्खू आयस्मन्तं
 बेलट्टसीसं एतदवोचुं -- "किस्स त्वं, आवुसो", चिरेण गामं पिण्डाय पविससी"
 5 ति ? अथ खो आयस्मा बेलट्टसीसो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि । "किं पन
 त्वं, आवुसो, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी" ति ? "एवमावुसो" ति । ये
 ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० . ते उज्झायन्ति खय्यन्ति विपाचेन्ति -- कथं
 हि नाम आयस्मा बेलट्टसीसो सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्सती ति
 ... पे० .. सच्चं किर त्वं, बेलट्टसीस, सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जसी ति ?
 10 "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, बेलट्टसीस,
 सन्निधिकारकं भोजनं भुञ्जिस्ससि ! नेतं, बेलट्टसीस, अप्पसन्नान वा पसादाय
 ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ--

२५३. "यो पन भिक्खु सन्निधिकारकं खादनीयं वा भोजनीयं वा
 15 खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२५४. यो पना ति यो यादिसो . पे० ... भिक्खू ति .. पे० .. अय
 इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्खू ति ।

सन्निधिकारकं नाम अज्ज पटिग्गहितं अपरज्जु खादितं होति ।

- खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि -- यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
 20 जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि -- ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्जोहारे अज्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५५. सन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्जी खादनीय वा भोजनीय
 वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । सन्निधिकारके वेमतिको
 25 खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. बेलट्टसीसो - त्या०; बेलट्टसीसो - सी० । २. चरित्वा बहुं पिण्डपातं लभित्वा -
 त्या० । ३. सुखं कूरं - सी०; सुखं कूरं - त्या० । ४. आवुसो बेलट्टसीस - सी० ।

सन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गणाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके सन्निधिकारकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । असन्निधिकारके असन्निधिकारकसञ्जी, अनापत्ति ।

२५६. अनापत्ति यावकालिकं यावकाले निदहित्वा भुञ्जति, यामकालिकं यामे निदहित्वा भुञ्जति, सत्ताहकालिक सत्ताह निदहित्वा भुञ्जति, यावजीविक सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ ३६. ऊनचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(पणीतभोजनविज्जापमे)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

२५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 B. ११८
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया पणीतभोजनानि अत्तनो
अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्न न मनापं, कस्स सादुं न
रुच्चती” ति !! अस्सोत्तुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सान उज्झायन्तानं खियन्तानं 15
विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय
विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे,
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । R. ८८

(२) षठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुञ्जिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

“यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि, सेय्यथीदं” — सप्पि नवनीतं 25

तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि । यो पन भिक्खु एवरूपानि
पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खून् सिक्खापद पञ्जात्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

२५८. तेन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका भिक्खू
गिलाने भिक्खू एतदवोचुं — “कच्चावुसो खमनीयं, कच्चि यापनीयं” ति ?
“पुब्बे मय, आवुसो, पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जाम,
तेन नो फासु होति, इदानि पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न
विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जाति

- अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना पणीतभोजनानि
अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जितुं । एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

- B. 119 २५९. “यानि खो पन तानि पणीतभोजानि, सेय्यथीदं — साप्प
नवनीतं तेलं मधु फाणितं मच्छो मंसं खीरं दधि । यो पन भिक्खु एव-
रूपानि पणीतभोजनानि अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जेय,
पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

२६०. यानि खो पन तानि पणीतभोजनानि ति साप्प नाम गोसप्पि
वा जिकासप्पि वा महिससप्पि वा, येसं मंसं कप्पति तेसं सप्पि ।
नवनीतं नाम तेसञ्जेव नवनीतं ।
तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेलं एरण्डतेलं वसातले ।
मधु नाम मक्खिकामधु ।
फाणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्त ।
मच्छो नाम उदकचरो^१ वुच्चति ।
मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।
खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा माहिसखीरं वा, यसं मंसं
कप्पति तेसं खीरं ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

यो पना ति यो यादिसो . पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

R. 89

एयरूपानि पणीतभोजनानि ति तथारूपानि पणीतभोजनानि ।

अगिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि^१ फासु होति ।

5

गिलानो नाम यस्स विना पणीतभोजनानि न फासु होति ।

अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोमे पयोमे दुक्कटं ।
पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे
अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१ अगिलानो अगिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय
विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो वेमतिको पणीत-
भोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो गिलानसञ्जी पणीतभोजनानि अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा
भुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 120

गिलानो अगिलानसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो गिलानसञ्जी अनापत्ति ।

15

२६२. अनापत्ति गिलानस्स, गिलानो हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलानो
भुञ्जति, गिलानस्स सेसक भुञ्जति, जातकानं पवारितानं अज्जस्सत्थ^२य
अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं

(वस्तुपौनस्रावने)

(१) पंसुकूलिकभिक्खुवत्थु

२६३ तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटा-
गारसालाय । तेन खो पन समयेन अज्जतरो भिक्खु सब्बपसुकूलिको सुसाने
विहरति । सो मनुस्सेहि दिव्यमान न इच्छति पटिग्गहेतुं, सुसाने पि रुक्खमूले
पि उम्मारे पि अय्यवोसाटितकानि^३ सामं गहेत्वा परिभुञ्जति^४ । मनुस्सा
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अयं भिक्खु अम्हाकं अय्य-
वोसाटितकानि सामं गहेत्वा परिभुञ्जिस्सति^५ ! थेरोयं भिक्खु वठरो”

25

१. पणीतभोजना - सी० । २. अय्यवोसाटिकानि - सी० । ३. भुञ्जति - त्या०, रो० ।

४. भुञ्जिस्सति - रो०; भुञ्जिस्सति - त्या० । ५. वठरो - त्या०, रो० ।

मनुस्समंसं मज्जे खादती" ति !! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खु अदिश्व मुखद्वारं आहारं आहरिस्सती ति .. पे० .. सच्च किर त्व, भिक्खु, अदिश्वं मुखद्वारं आहारं आहरसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) षष्ठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिसा, अदिश्व मुखद्वारं आहारं आहरिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

R 90 "यो पन भिक्खु अदिश्वं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, पाचित्तियं" ति ।
10 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति

B. 121 २६४. तेन खो पन समयेन भिक्खू उदकदन्तपोने' कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेत्तु । "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदन्तपोनं सामं गहेत्वा परिभुञ्जितुं" । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२६५. "यो पन भिक्खु अदिश्वं मुखद्वारं आहारं आहरेय्य, अञ्जात्त उदकदन्तपोना, पाचित्तियं" ति ।
15

(४) विभङ्गो

२६६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अय इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अदिश्वं नाम अप्पटिग्गहितकं वुच्चति ।

दिश्वं नाम कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देन्ते हत्थपासे
20 ठितो कायेन वा कायपटिबद्धेन वा पटिगण्हाति, एतं दिश्वं नाम ।

आहारो नाम उदकदन्तपोनं ठपेत्वा यं किञ्चि अञ्जोहरणीय, एसो आहारो नाम ।

अञ्जात्त उदकदन्तपोना ति ठपेत्वा उदकदन्तपोनं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति गण्हाति^१, आपत्ति दुक्कटस्स ।
25 अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६७. अप्पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्जी अदिश्वं मुखद्वारं

आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिग्गहितके वेमतिको अदिन्न मुखद्वारं आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिग्गहितके पटिग्गहितकसञ्जी अदिन्न मुखद्वार आहारं आहरति, अञ्जत्र उदकदन्तपोना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पटिग्गहितके अप्पटिग्गहितकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स पटिग्गहितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिग्गहितके पटिग्गहितकसञ्जी, अनापत्ति ।

२६८. अनापत्ति उदकदन्तपोने, चत्तारि महाविकृतानि सति पच्चये असति कप्पियकारके सामं गहेत्वा परिभुज्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

B. 122

भोजनवग्गो चतुत्थो ।

तत्सुद्धानं

पिण्डो गणं परं पूव, द्वे च वुत्ता पवारणा ।

10

विकाले सन्निधी खीरे, दन्तपोनेन ते दसा ति ॥

५४१. एकचत्तारोसतिमपाचित्तियं

(भुज्जतित्तियानं भोजनदाने)

(१) आनन्दस्स परिब्बाजकानं पूवदानवत्थु

२६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-गारसालायं । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स खादनीयं उस्सन्नं होति । अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । “तेनहानन्द, विधासादानं पूवं देही” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुणित्वा विधासादे पटिपाटिया निसीदापेत्वा एकेकं पूवं देन्तो अञ्जतरिस्सा परि-ब्बाजिकाय एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परि-ब्बाजिकं एतदवोचु – “जारो ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो, एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी” ति । दुतिय पि खो ... पे० ... तत्तियं पि खो आयस्मा आनन्दो एकेकं पूवं देन्तो तस्सा येव परिब्बाजिकाय एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासि । सामन्ता परिब्बाजिकायो तं परिब्बाजिकं एतदवोचु – “जारो ते एसो समणो” ति । “न मे सो समणो जारो, एकं मञ्जमानो द्वे पूवे अदासी” ति । “जारो न जारो” ति अण्डिसु ।

R. 91

20

१. आहरेति - म० । २. महाविकृतानि - सी० । ३. विकालो - स्या० । ४. सन्निधिकारं - स्या० । ५. उप्पन्नं - स्या० । ६. पटिगुणिक्का - सी०, रो० । ७. उप्पण्डिसु - स्या० ।

(२) आजीवकस्स सप्पिओवनदानवत्थु

अञ्जतरो पि आजीवको परिवेसनं अगमासि । अञ्जतरो भिक्खु
 ५ हूतेन सप्पिना ओदनं मद्धित्वा तस्स आजीवकस्स^१ महन्तं पिण्डं अदासि । अथ
 खो सो आजीवको तं पिण्डं आदाय अगमासि । अञ्जतरो आजीवको तं
 आजीवकं एतदवोच — “कुतो तथा, आवुसो, पिण्डो लद्धो” ति ? “तस्सा-
 ५ वुसो, समणस्स गोतमस्स मुण्डगहपतिकस्स^२ परिवेसनाय लद्धो” ति ।

अस्सोसु खो उपासका तेसं आजीवकानं इमं कथासल्लापं । अथ खो
 ते उपासका येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा
 एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते उपासका भगवन्तं एतदवोचुं —
 “इमे, भन्ते, तिथिया अवण्णकामा बुद्धस्स अवण्णकामा धम्मस्स अवण्णकामा
 १० सङ्गस्स । सावु, भन्ते, अय्या तिथियानं सहत्था न ददेय्यु” ति । अथ खो
 भगवा ते उपासके धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्प-
 हंसेसि । अथ खो ते उपासका भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता
 समुत्तेजिता सम्पहसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा
 पक्कमिसु ।

(३) पञ्जात्ति

१५ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि^३ पकरणे^४ * धम्मि कथं
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जा-
 पेस्सामि^५ दस अत्यवसे पटिच्च — सङ्खसुट्ठुताय, सङ्खफासुताय .. पे० ...
 सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुग्गहाय । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
 सेय्याथ —

२० २७०. “यो पन भिक्खु अचेलकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजि-
 काय वा सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा ददेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

२७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० .. अयं
 इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अचेलको नाम यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो नग्गो ।

१. आजीविकस्स — सी० । २. मुण्डगहपतिकस्स — स्या० । ३. रो० पोत्थके नत्ति ।
 ४. रो० पोत्थके नत्ति । * एत्थ स्या० पोत्थके “भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा भिक्खूनं तदनुवृद्धविक
 एवमुत्तोमिकं” इति अधिको प ठो दिस्सति । ५. पञ्जपेस्सामि — म० ।

परिब्बाजको नाम भिक्षुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परि-
ब्बाजकसमापन्नो ।

परिब्बाजिका नाम भिक्षुनि च सिक्खमानं च सामणेरं च ठपेत्वा
या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेस 5
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
भंसं । B. 124

देव्य्या ति कायेन वा कायपटिवद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२७२. तित्थिये तित्थियसञ्जी सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये वेमतिको सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं
वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । तित्थिये अतित्थियसञ्जी सहत्था खादनीयं
वा भोजनीयं वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये तित्थियसञ्जी, 15
आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतित्थिये
अतित्थियसञ्जी, अनापत्ति ।

२७३. अनापत्ति दापेति न देति, उपनिक्खपित्वा देति, बाहिरालेपं
देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

-----o-----

५ ४२. बाघतारीसतिमपाचित्तियं-

(भिक्षु उय्योजने)

(१) उपनन्दभिक्षुवत्पू

२७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनथ- 20
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भातुनो
सद्धिविहारिक भिक्षुं एतदवोच — “एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा”
ति । तस्स अदापेत्वा उय्योजेसि — “गच्छावुसो, न मे तथा सद्धि कथा वा
निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती” ति ।
अथ खो सो भिक्षु उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरितु, पटिक्कमने पि 25
भत्तविस्सगं न सम्भावेसि, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्षु आरामं गत्त्वा

B. 125

- भिक्षुं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्षू अपिच्छा ... पे० . ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भिक्षुं-
 एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्सती ति
 ... पे० .. सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्षुं - एहावुसो, गामं पिण्डाय
 5 पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, भिक्षुं - एहावुसो, गामं पिण्डाय पविसिस्सामा ति तस्स अदापेत्वा उय्योजेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्सन्नानं वा पसादाथ ... पे० .. एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

- 10 २७५. “यो पन भिक्षु भिक्षुं” - “एहावुसो, गामं वा निगमं वा पिण्डाय पविसिस्सामा” ति तस्स दापेत्वा वा अदापेत्वा वा उय्योजेय्य - “गच्छावुसो, न मे तथा सद्धि कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु होती” ति, एतदेव पच्चयं कस्तिवा अनञ्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 २७६. यो पना ति यो, यादिसो ... पे० .. भिक्षू ति ... पे० ... अय इमस्मि अत्थे अविप्पेतो भिक्षू ति ।

भिक्षुं ति अञ्जं भिक्षुं ।

एहावुसो, गामं वा निगमं वा ति गामो पि निगमो पि नगरं पि, गामो चेव निगमो च ।

- 20 तस्स दापेत्वा ति यागु वा भत्तं वा खादनीयं वा भोजनीयं वा दापेत्वा । अदापेत्वा ति न किञ्चि दापेत्वा ।

- उय्योजेय्या ति मातुगामेन सद्धि हसितुकामो कीळितुकामो रहो निसीदितुकामो अनाचार आचरितुकामो एवं वदेति - “गच्छावुसो, न मे तथा सद्धि कथा वा निसज्जा वा फासु होति, एककस्स मे कथा वा निसज्जा वा फासु
 25 होती” ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं^१ वा सबनूपचारं^२ वा विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. भिक्षुं एवं वदेय्य - स्या० । २. रो० पोत्थके नस्ति । ३. दस्सनूपचारं - स्या० ।

४. सबनूपचारं - स्या० ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्च ति न अञ्चो कोचि पच्चयो होति उय्योजेतु ।

२७७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्चो उय्योजेति, आपत्ति पाचित्ति-
पस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्चो उय्योजेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 126

कलिसासन आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न उय्योजेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । कलिसासनं आरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्चो, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्चो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 94

२७८. अनापत्ति उभो एकतो न यापेस्सामा ति उय्योजेति, महग्घं
भण्डं पस्सित्वा लोभधम्मं उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, मातुगाम पस्सित्वा अन-
भिरति उप्पादेस्सती ति उय्योजेति, गिलानस्स वा ओहि्यकस्स वा बिहार-
पालस्स वा यागुं वा भत्तं वा खादनीय वा भोजनीय वा नीहरा ति उय्योजेति, न
अनाचारं आचरितुकामो, सति करणीये उय्योजेति, उस्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

15

५४३. तेचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(कुले अनुपसञ्च निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु

२७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
सहायकस्स^१ घरं गत्वा तस्स पजापत्तिया सद्धि सयनिघरे^२ निसज्जं कप्पेसि ।
अथ खो सो पुरिसो येनायस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा
आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिधो
खो सो पुरिसो पजापत्तिं एतदवोच — “देह्यस्स^३ भिक्खं” ति । अथ खो सा
इत्थी आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स भिक्ख अदासि । अथ खो सो पुरिसो
आयस्मन्त उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच — “गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्खा
दिन्ना” ति । अथ खो सा इत्थी सल्लक्खेत्वा — “परियुद्धितो अय पुरिसो” ति,
आयस्मन्त उपनन्दं सक्यपुत्तं एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते, मा अगमित्था”

20

25 B. 127

ति । दुतियं पि खो सो पुरिसो ... पे० ... ततियं पि खो सो पुरिसो आयस्मन्तं
उपनन्द सक्कपुत्तं एतदवोच - "गच्छथ, भन्ते, यतो अय्यस्स भिक्षा दिन्ना" ति ।
ततियं पि खो सा इत्थी आयस्मन्तं उपनन्दं सक्कपुत्तं एतदवोच - "निसीदथ,
भन्ते, मा अगमित्था" ति ।

- 5 अथ खो सो पुरिसो निक्खमित्वा भिक्षू उज्झापेसि - "अयं, भन्ते,
अय्यो उपनन्दो भय्हं पजापतिया सद्धि सयनिघरे निसिन्नो । सो मया उय्यो-
ज्जिथमानो न इच्छति गन्तुं । बहुकिच्चा मयं बहुकरणीया" ति । ये ते भिक्षू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
R. 95 आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्सती
10 ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द, सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेसी ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

- 15 २८० "यो पन भिक्षु सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं कप्पेय्य,
पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२८१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

- सभोजनं नाम कुलं इत्थी चेव होति पुरिसो च, इत्थी च पुरिसो च उभो
20 अनिक्खन्ता होन्ति, उभो अवीतरागा ।
अनुपखज्जा ति अनुपविसित्वा ।

१. निसज्जं कप्पेय्या ति महल्लके घरे पिट्ठसङ्घाटस्स^१ हत्थपासं विजहित्वा
निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । खुट्ठके घरे पिट्ठिवंसं अतिक्कमित्वा निसी-
दति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 २८२. सयनिघरे सयनिघरसञ्जी सभोजने कुले अनुपखज्ज निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे वेमतिको सभोजने कुले अनुप-
खज्जं निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सयनिघरे नसयनिघरसञ्जी

सभोजने कुले अतुपखज्ज निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नसयनिघरे सयनिघरसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नसयनिघरे नसयनिघरसञ्जी, अनापत्ति ।

२८३. अनापत्ति महल्लके घरे पिट्टसङ्घाटस्स हत्थपासं अविजहित्वा निसीदति, खुद्दके घरे पिट्टिद्वंस अनतिककमित्वा निसीदति, भिक्खु दुतियो होति, 5 उभो निक्खन्ता होन्ति, उभो वीतरागा, नसयनिघरे, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

४४. चतुचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(मातुगामेन रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दभिक्षुवत्थु

२८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो एन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्थपुत्तो
सहायकस्स घरं गत्वा तस्स पजापतिया सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं 10
कप्पेसि' । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — "कथं हि
नाम अय्यो उपनन्दो मय्हं पजापतिया सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं
कप्पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-
न्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा .. पे० .. ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्थपुत्तो मातुगामेन सद्धिं 15
रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेस्सती ति . पे० ... सच्चं किर त्वं,
उपनन्द, मातुगामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेसी ति ?
"सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातु-
गामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्ज कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, 20
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च एन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

२८५. "यो एन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं रहो पटिच्छन्ने आसने
निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं" ति ।

B. 129

(३) विभङ्गो

२८६ यो पत्ता ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेतो न तिरच्छानगता,
अन्तमसो तदहुजाता पि दारिका, पगेव महत्तरी^१ ।

५ सद्धि ति एकतो ।

रहो नाम चक्खुस्स रहो सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न
सक्का होति अक्खि वा निक्खणीयमाने^२ भमुकं वा उक्खिणीयमाने^३ सीसं
वा उक्खिणीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा
सोतुं ।

१० पटिच्छन्नं नाम आसन कुट्टेन^४ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा साणि-
पाकारेन वा हक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय^५ वा, येन केनचि पटिच्छन्न
होति ।

निसज्जं कप्पेत्थी ति मातुगामे निसिन्ने भिक्खु उपनिसिन्नो वा
होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निसिन्ने मातुगामो
१५ उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा
निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२८७. मातुगामे मातुगामसञ्जी रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं
कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको रहो पटिच्छन्ने आसने
निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसञ्जी रहो
२० पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

यक्खिया वा पेतिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहि-
त्थिया^६ वा सद्धि रहो पटिच्छन्ने आसने निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

R. 97

B. 130 25

२८८. अनापत्ति यो कोचि विञ्जू पुरिसो दुतियो होति, तिट्ठति

१. महत्तरी - स्था० । २. निक्खणीयमाने - सी०; निक्खणीयमाने - स्था०, रो० । ३. उक्खिणीयमाने - सी०; उक्खिणीयमाने - स्था०, रो० । ४. कुट्टेन - म० । ५. कोत्थळिया - सी०; कोत्थळिया - स्था०, रो० । ६. तिरच्छानगत-व वा मनुस्सविग्गहित्थिया - म० ।

न निसीदति, अरहोपेक्खो, अञ्जाविहितो' निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—o—

४५. पञ्चवसारीसतिमपाचित्तियं

(एको एकाय रहो निसज्जने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

२८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो
सहायकस्स घरं गत्वा तस्स पजापतिया सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं 5
कप्पेसि' । अथ खो सो पुरिसो उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथं हि
नाम अय्यो उपनन्दो मय्ह' पजापतिया' सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं
कप्पेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स पुरिसस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-
न्तस्स विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ...पे०...ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो मातुगामेन सद्धि 10
एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, उपनन्द,
मातुगामेन सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) एवञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा . पे०... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, मातुगामेन
सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
वा पासादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 15

२६०. “यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो
निसज्जं कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थी, न यक्खी न पेत्ती न तिरच्छानगता, 20
विक्खू पटिबला सुभासितदुब्भासित दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितु ।

सद्धिं ति एकतो ।

एको एकाया ति भिक्षु चेव होति मातुगामो च ।

E. 131

रहो नाम चक्खुस्स रहो, सोतस्स रहो । चक्खुस्स रहो नाम न सक्का होति अक्खि^१ वा निखणीयमाने भमुकं वा उक्खिपीयमाने सीसं वा उक्खिपीयमाने पस्सितुं । सोतस्स रहो नाम न सक्का होति पकतिकथा सोतुं ।

- 5 निसज्जं कप्पेय्या ति मातुगामे निसिन्ने भिक्षु उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्षु निसिन्ने मातुगामो उपनिसिन्नो वा होति उपनिपन्नो वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निसिन्ना होन्ति उभो वा निपन्ना, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६२. मातुगामे मातुगामसज्जी एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति,
10 आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे अमातुगामसज्जी एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- यक्खिया वा पेत्तिया वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सद्धि एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे
15 मातुगामसज्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसज्जी, अनापत्ति ।

२६३. अनापत्ति यो कोचि विज्जू पुरिसो दुत्तियो होति, तिद्वुत्ति न निसीदति, अरहोपेक्खो अञ्जविहितो निसीदति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

§ ४६. छवत्तारीसतिमपाचित्तियं

(कुलानि पयिरुपासने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्तु

R. 98 20

B. 132

२६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स उपट्ठाक-कुलं आयस्मन्त उपनन्दं सक्यपुत्तं भत्तेन निमन्तेसि । अञ्जे पि भिक्षू भत्तेन निमन्तेसि । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पुरेभत्तां, कुलानि पयिरुपासति । अथ खो ते भिक्षू ते मनुस्से एतदवोचुं — “देथावुसो
25 भत्तं” ति । “आगमेय, भन्ते, यावाय्यो^२ उपनन्दो आगच्छती” ति । दुत्तियं

१. अक्खीनि - स्था० । २. यावय्यो - रो०; याव अय्यो - स्था०, सी० ।

पि खो ते भिक्खू ... पे० ... ततिय पि खो ते भिक्खू ते मनुस्से एतदवोचुं –
“देथावुसो, भत्तं, पुरे कालो अतिक्कमती” ति । “यं पि मयं, भन्ते, भत्तं
करिम्हा अय्यस्स उपनन्दस्स कारणा । अगमेथ, भन्ते, यावाय्यो उपनन्दो
आगच्छती” ति ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्थपुत्तो पुरेभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा ५
दिवा आगच्छति । भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जिषु । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
.. पे० .. ते उज्जायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति – कथं हि नाम आयस्मा
उपनन्दो सक्थपुत्तो निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आप-
ज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्व, उपनन्द, निमन्तितो सभत्तो
समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसी ति ? “सच्च, भगवा” ति । 10

(२) पठमपञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्ससि ! नेतं,
मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० . एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खा-
पदं उद्दिसेय्याथ –

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं
आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) उपनन्दवत्थु

२६५. तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपनन्दस्स सक्थपुत्तस्स
उपट्ठाककुलं सङ्घस्सत्थाय खादनीयं पाहेसि – “अय्यस्स उपनन्दस्स दस्सेत्वा
सङ्घस्स दातब्ब” ति । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्थपुत्तो गामं 20
पिण्डाय पविट्ठो होति । अथ खो ते मनुस्सा आरामं गत्वा भिक्खू पुच्छिषु –
“कहं, भन्ते, अय्यो उपनन्दो” ति ? “एसावुसो, आयस्मा उपनन्दो
सक्थपुत्तो गामं पिण्डाय पविट्ठो” ति । “इदं, भन्ते, खादनीयं अय्यस्स
उपनन्दस्स दस्सेत्वा सङ्घस्स दातब्ब” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ^२ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं 25 B. 133
कत्वा भिक्खू आभन्तेसि^३ – “तेन हि, भिक्खवे, पटिगहेत्वा निक्खिपथ याव
उपनन्दो आगच्छती” ति ।

१. आगच्छि – सी० । २. खीयन्ति – सी०, स्या०, रो० । ३-३. सी०, स्या० पोस्थकेसु नरिषु ।

अथ खो आयस्मा उपनन्दो सक्थपुत्तो— “भगवता पटिक्खित्तं पुरेभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जितुं” ति पच्छाभत्तं कुलानि पयिरुपासित्वा दिवा पटिक्कमि, खादनीयं उस्सारियित्थं^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो
 5 सक्थपुत्तो पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्सती ति ... पे०... सच्च किर त्व, उपनन्द, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) अनुपज्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छाभत्तं कुलेसु चारित्तं आपज्जिस्ससि^१ नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय .. पे० एवं च पन भिक्खवे इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

10 “यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जात्तं होति ।

(५) अनुपज्जाति—चीवरदाने

२६६. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरदानसमये कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । चीवरं परित्तं उपज्जति । भगवतो एतमत्थं
 15 आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरदानसमये कुलानि पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जेय्य, अज्झात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

20 एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पज्जात्तं होति ।

(६) अनुपज्जाति—चीवरकारे

२६७. तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ति, अत्थो च होति सूचिया पि सुत्तेन पि सत्थकेन पि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० .. अनुजानामि, भिक्खवे, चीवरकारसमये कुलानि पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
 25 इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं

^१ उस्सादियित्थं — सी०, रो० ।

वा कुलेषु चारित्तं आपज्जेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो ।
चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो — अयं तत्थ समयो" ति ।

B. 194

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(७) अनुपञ्जाति — गिलाने

२६८. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति, अत्थो च होति
भेसज्जेहि । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता कुलानि न पयिरुपासन्ति । भगवतो एतमत्थं 5
आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा कुलानि
पयिरुपासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२६९. "यो पन भिक्खु निमन्तितो सभत्तो समानो सन्तं भिक्खुं
अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेषु चारित्तं आपज्जेय्य, अञ्जात्र
समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । चीवरदानसमयो, चीवरकारसमयो —
अयं तत्थ समयो" ति ।

(८) विभङ्गो

३००. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

निमन्तितो नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेन भोजनेन निमन्तितो ।

सभत्तो नाम येन निमन्तितो तेन सभत्तो ।

15

सन्तं नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

असन्तं नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितु ।

पुरेभत्तं नाम येन निमन्तितो त अभुत्तावी ।

पच्छाभत्तं नाम येन निमन्तितो त अन्तमसो कुसग्गेन' पि भुत्तं होति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, 20
सुद्धकुलं ।

कुलेषु चारित्तं आपज्जेय्या ति अञ्जास्स घरूपचार ओक्कमन्तस्स
आपत्ति दुक्कटस्स । पठमं पादं उम्मारं अतिककामेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
दुतियं पादं अतिककामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र समया ति ठपेत्वा समयं ।

25 B. 135

चीवरदानसमयो नाम अनत्थते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो भासो,
अत्थते कठिने पञ्च भासा ।

चीवरकारसमयो नाम चीवरे कयिरमाने ।

३०१. निमन्तिते निमन्तितसञ्जी सन्तं भिक्खु अनापुच्छा पुरेभत्तं वा' पच्छाभत्त वा' कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जात्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमतिको सन्तं भिक्खु अनापुच्छा पुरेभत्तं वा
5 पच्छाभत्त वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जात्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्जी सन्तं भिक्खु अनापुच्छा पुरेभत्तं वा पच्छाभत्तं वा कुलेसु चारित्तं आपज्जति, अञ्जात्र समया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 101 10 अनिमन्तिते निमन्तितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनिमन्तिते अनिमन्तितसञ्जी, अनापत्ति ।

३०२. अनापत्ति समये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अञ्जास्स घरेन मग्गो होति, घरूपचारेण मग्गो होति, अन्तरागामं^१ गच्छति, भिक्खुनुपस्सयं गच्छति, तिथियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, भत्तिथवरं गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
15 कम्मिकस्सा ति ।

५.४७. सत्तचत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(पच्चयपवारणासादियने)

(१) महानामभेसज्जपवारणवत्थु

चतुमासं

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्न होति । अथ खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो
20 सक्को भगवन्तं एतदवोच - "इच्छामहं, भन्ते, सङ्गं चतुमासं^२ भेसज्जेन पवारेत्तुं" ति । "साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्गं चतुमासं भेसज्जेन पवारेही" ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, चतुमासं^३ भेसज्ज-
B. 136 प्यच्चयपवारणं^४ सादितुं^५ ति ।

१. रो० पोत्यके नत्थि । २. अन्तरागामं - रो० । ३. चातुमासं - सी०, स्या०, रो० । ४-४. चातुमासप्यच्चयपवारणं - सी०, चातुमासपच्चयपवारणं - स्या०, रो० । ५. सादियवुं - सी० ।

अपरं पि चतुमासं

३०४ तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं भेसज्जं विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । दुतियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्त एतदवोच — “इच्छामहं, भन्ते, सङ्गं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्गं अपरं पि चतुमासं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासंन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० .. अनुजानामि, भिक्खवे, पुन पवारणं पि सादितुं ति ।

यावजीवं

३०५. तेन खो पन समयेन भिक्खू महानामं सक्कं परित्तं येव भेसज्जं विञ्जापेन्ति । तथेव महानामस्स सक्कस्स भेसज्जं उस्सन्नं होति । ततियं पि खो महानामो सक्को येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो महानामो सक्को भगवन्त एतदवोच — “इच्छामहं, भन्ते, सङ्गं यावजीवं भेसज्जेन पवारेत्तु” ति । “साधु साधु, महानाम ! तेन हि त्वं, महानाम, सङ्गं यावजीवं भेसज्जेन पवारेही” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाधिवासंन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, निच्चपवारणं पि सादितुं ति ।

R. 102

(२) छब्बग्गिया - महानामवत्थु

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था होन्ति दुप्पास्ता अनाकप्पसम्पन्ना । महानामो सक्को वत्ता होति — “किस्स तुम्हे, भन्ते, दुन्निवत्था दुप्पास्ता अनाकप्पसम्पन्ना ? ननु नाम पब्बजितेन सुनिवत्थेन भवित्तब्ब सुपास्तेन आकप्पसम्पन्नेना” ति ? छब्बग्गिया भिक्खू महानामे सक्के उपनन्धिसु । अथ खो छब्बग्गियान भिक्खून् एतदहोहि — “केन नु खो मयं उपायेन महानाम सक्कं मङ्गकुं करेय्यामा” ति ? अथ खो छब्बग्गियानं भिक्खून् एतदहोसि — “महानामेन खो, आवुसो, सक्केन सङ्गो भेसज्जेन पवारितो । हन्द मयं, आवुसो, महानामं सक्कं सप्पि विञ्जापेमा” ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू येन महानामो सक्को तेनुपसङ्गमिसु, उप-

B. 137

सङ्कमित्रा महानामं सक्कं एतदवोचु - “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो”
ति । “अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पि आहरितु । कालं
आहरिस्सथा” ति ।

- दुतियं पि खो ... पे० .. ततियं पि खो छब्बग्गिया भिक्खू महानामं
5 सक्कं एतदवोचु - “दोणेन, आवुसो, सप्पिना अत्थो” ति । “अज्जण्हो, भन्ते,
आगमेथ । मनुस्सा वजं गता सप्पि आहरितु । कालं आहरिस्सथा” ति ।
“किं पन तया, आवुसो, अदातुकामेन पवारितेन, यं त्वं पवारित्वा न देसी”
ति ! अथ खो महानामो सक्को उज्जायति खिय्यति विपाचेति - “कथ
हि नाम भदन्ता” - “अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा” ति बुच्चमाना नागमेस्सन्ती”
10 ति । अस्सोसु खो भिक्खू महानामस्स सक्कस्स उज्जायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू महानामेन सक्केन - अज्जण्हो,
भन्ते, आगमेथा ति बुच्चमाना नागमेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर तुम्हे,
भिक्खवे, महानामेन सक्केन - अज्जण्हो, भन्ते, आगमेथा ति बुच्चमाना
15 नागमेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(३) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
महानामेन सक्केन - अज्जण्हो, भन्ते आगमेथा ति बुच्चमाना नागमेस्सय^१ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

R. 103 20

३०६. “अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा,
अञ्जात्र पुनपवारणाय, अञ्जात्र निच्चपवारणाय; ततो चे उत्तरि^२ सादियेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३०७. अगिलानेन भिक्खुना चतुमासप्पच्चयपवारणा सादितब्बा
ति गिलानप्पच्चयपवारणा सादितब्बा ।

- 25 पुनपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा
विञ्जापेस्सामी ति ।

१. अज्जण्हो - सी०, स्या०, रो० । २. काले - स्या० । ३. हरिस्सथा - सी०, रो० ।
४. मद्दन्ता - स्या०, रो० । ५. नागमिस्सय - स० । ६. उत्तरि - म०, रो० ।

निच्चपवारणा पि सादितब्बा ति यदा गिलानो भविस्सामि तदा विञ्जापेस्सामी ति ।

ततो चे उत्तरिं सादियेय्या ति अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता नरत्तिपरियन्ता, अत्थि पवारणा रत्तिपरियन्ता नभेसज्जपरियन्ता, अत्थि पवारणा भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च, अत्थि पवारणा नेवभेसज्ज- ५ परियन्ता नरत्तिपरियन्ता ।

B. 139

भेसज्जपरियन्ता नाम भेसज्जानि परिग्गहितानि होन्ति - “एत्तकेहि भेसज्जेहि पवारेमी” ति । रत्तिपरियन्ता नाम रत्तियो परिग्गहितायो होन्ति - “एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । भेसज्जपरियन्ता च रत्तिपरियन्ता च नाम भेसज्जानि च परिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च परिग्गहितायो होन्ति - “एत्त- 10 केहि भेसज्जेहि एत्तकासु रत्तीसु पवारेमी” ति । नेवभेसज्जपरियन्ता नरत्ति-परियन्ता नाम भेसज्जानि च अपरिग्गहितानि होन्ति रत्तियो च अपरिग्ग-हितायो होन्ति ।

३०८. भेसज्जपरियन्ते - येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि विञ्जापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15 रत्तिपरियन्ते - यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भेसज्जपरियन्ते च रत्तिपरियन्ते च - येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ठपेत्वा यासु रत्तीसु पवारितो होति ता रत्तियो ठपेत्वा अञ्जानि भेसज्जानि अञ्जासु रत्तीसु विञ्जापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नेवभेसज्जपरियन्ते नरत्तिपरियन्ते, 20 अनापत्ति ।

३०९. न भेसज्जेन करणीयेन भेसज्जं विञ्जापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जेन भेसज्जेन करणीयेन अञ्जं भेसज्जं विञ्जापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं ततुत्तरिसञ्जी भेसज्जं विञ्जापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं वेमतिको भेसज्जं विञ्जापेत्ति, आपत्ति 25 पाचित्तियस्स । ततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्जी भेसज्जं विञ्जापेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

नततुत्तरिं ततुत्तरिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । नततुत्तरिं नततुत्तरिसञ्जी, अनापत्ति ।

३१० अनापत्ति येहि भेसज्जेहि पवारितो होति तानि भेसज्जानि ■ B. 139

R.104

- विञ्जापेति, यामु रत्तीसु पवारितो होति तामु रत्तीसु विञ्जापेति, इमेहि
 तया भेसज्जेहि पवारिताम्ह' अम्हाकं च इमिना च इमिना च भेसज्जेन
 अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति, यामु तया रत्तीसु पवारिताम्ह तायो च
 रत्तियो धीतिवत्ता अम्हाकं च भेसज्जेन अत्थो ति आचिक्खित्वा विञ्जापेति,
 5 वातकानं पवारितानं, अञ्जास्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तकस्स, आदि-
 कम्मिकस्सा ति ।

१४८. अट्टचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(उय्युत्तसेनादस्सने)

(१) पसेनदिकोसलअभ्युत्थानवत्थु

३११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो सेनाय
 अभ्युत्थातो होति । छब्बग्गिया भिक्खू उय्युत्तं सेन दस्सनाय अगमंमु ।
 10 अद्दसा^१ खो राजा पसेनदिकोसलो छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते ।
 दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच - "किस्स तुम्हे, भन्ते, आगतत्था" ति ?
 "महाराज", महाराजान मयं दट्ठुकामा" ति । "किं, भन्ते, म दिट्ठेन युद्धा-
 भिनन्दि^२; ननु भगवा पस्सितब्बो" ति ? मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
 विपाचेन्ति - "कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया उय्युत्त सेनं दस्सनाय आग-
 15 च्छिस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लद्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु
 पुत्तदारस्स कारणा सेनाय आगच्छामा" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेस
 मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ..पे०.. ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खू उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ...पे०.. सच्चं किर तुम्हे,
 20 भिक्खवे, उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ..पे०. कथं हि नाम तुम्हे, मोषपुरिसा,
 उय्युत्तं सेनं दस्सनाय गच्छिस्सथ ! नेतं, मोषपुरिसा, अप्पसन्नान वा
 पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ-

१. पवारितम्हा - सी०, स्या०, रो० । २. घट्ट - रो० । ३. सी०, स्या०, म० दोत्यवेसु
 नत्थि । ४. युद्धाभिनन्दिता - रो०; युद्धाभिनन्दिन - स्या० ।

“यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेन दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं” ति ।
एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

R 140

(३) सेनाय गिलानमातुलवत्थु

३१२. तेन खो पन समयेन अञ्जातरस्स भिक्खुनो मातुलो सेनाय
गिलानो होति । सो तस्स भिक्खुनो सन्तिके दूत पाहेसि ~ “अहं हि सेनाय
गिलानो । आगच्छतु भदन्तो । इच्छामि भदन्तस्स आगतं” ति । अथ खो 5
तस्स भिक्खुनो एतदहोसि ~ “भगवता भिक्खून्” सिक्खापदं पञ्जात्तं* ~ “न
उय्युत्तं सेन दस्सनाय गन्तव्वं” ति । अयं च मे मातुलो सेनाय गिलानो । कथ
नु खो भया पटिपज्जितव्वं” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसि ।

R 105

(४) अनुपञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं^१ पकरणे^२ धम्मिं कयं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि ~ “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपप्पच्चया^३ सेनाय^४ गन्तुं । 10
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ ~

३१३. “यो पन भिक्खु उय्युत्तं सेन दस्सनाय गच्छेय्य, अञ्जात्र तथारूप-
प्पच्चया, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

३१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति । 15

उय्युत्ता नाम सेना गामतो निक्खमित्वा निविट्ठा वा होति पयाता वा ।

सेना नाम हत्थी अस्ता रथा पत्ती^५ । द्वादसपुरिसो हत्थी, तिपुरिसो
अस्सो, चतुपुरिसो रथो, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ति । दस्सनाय गच्छति,
आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्स-
नूपचारं^६ विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

अञ्जात्र तथारूपप्पच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३१५. उय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी दस्सनाय गच्छति, अञ्जात्र तथारूप-
प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते वेमतिको दस्सनाय गच्छति, अञ्जात्र
तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । उय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी दस्सनाय

१. रो०, म० पोत्थकेसु नत्तिव । * एत्थ सी० पोत्थके ‘होती’ ति पाठी विस्सति । २-२. रो०
पोत्थके नत्तिव । ३. तथारूपप्पच्चया - स्या०, रो० । ४. सेनं - सी०, स्या० । ५. पत्ति - सी०,
स्या० । ६. दस्सनूपचारं - स्या० ।

गच्छति, अञ्जत्र तथारूपपञ्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B-141

एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते उय्युत्तसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते वेमत्तिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुय्युत्ते अनुय्युत्तसञ्जी, अनापत्ति ।

३१६. अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगच्छति, पटिपथं गच्छन्तो पस्सति, तथारूपपञ्चया, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ४६. ऊनपञ्जासमपाचित्तियं

(सेनाय वाते)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्तु

R. 106

३१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने
01 अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सति करणीये सेनं गन्त्वा अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया सेनाय वसिस्सन्ति ! अम्हाकं पि अलाभा, अम्हाकं पि दुल्लब्धं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा सेनाय पटिवसामा” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
20 अतिरेकतिरत्तं सेनाय वसिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० . एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३१८. “सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पञ्चयो सेनं गमनाय, विरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं । ततो चे उत्तरि वसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३१९. सिया च तस्स भिक्खुनो कोचिदेव पच्चयो सेनं गमनाया ति सिया पच्चयो सिया करणीयं ।

दिरत्ततिरत्तं तेन भिक्खुना सेनाय वसितब्बं ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसितब्बं ।

B. 142

ततो चे उत्तरि वसेय्या ति चतुत्थे दिवसे अत्थङ्गते सुरिये^१ सेनाय 5 वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२०. अतिरेकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते वेमतिको सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अतिरेकतिरत्ते ऊनकसञ्जी सेनाय वसति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकतिरत्ते अतिरेकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते 10 वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकतिरत्ते ऊनकसञ्जी, अनापत्ति ।

३२१. अनापत्ति द्वे तिस्सो रत्तियो वसति, ऊनकद्वेतिस्सो रत्तियो वसति, द्वे रत्तियो वसित्वा तर्तियाय रत्तिया पुरारुणा निवखमित्वा पुन वसति, गिलानो वसति, गिलानस्स करणीयेन वसति, सेना^२ वा^३ पटिसेनाय रुद्धा 15 होति, केनचि पलिबुद्धो होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,^४ आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 107

५५०. पञ्चासमपाचित्तियं

(उय्योधिकगमने)

(१) उय्योधिककण्डविद्धभिक्खुवत्थु

३२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दिरत्ततिरत्तं सेनाय वसमाना उय्योधिकं पि बलगां पि सेनाव्यूहं पि अनीकदस्सनं पि गच्छन्ति । अञ्जतरो पि छब्बग्गियो भिक्खु उय्योधिकं गन्त्वा कण्डेन पटि-विद्धो होति । मनुस्सा तं भिक्खुं* उप्पण्डेसुं—“कच्चि, भन्ते, सुयुद्धं अहोसि, 20 कति ते लक्खानि लद्धानी” ति ? सो भिक्खु तेहि मनुस्सेहि उप्पण्डीयमानो मङ्कु अहोसि । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया उय्योधिकं दस्सनाय आगच्छिस्सन्ति ! अम्हाकं पि

१. सुरिये—म० । २. सेनाय—सी० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि । * एत्थ सी० पोत्थके पस्सित्वा^१ ति पाठो अत्थि ।

B. 143

अलाभा, अम्हाक पि दुल्लहं, ये मयं आजीवस्स हेतु पुत्तदारस्स कारणा
 उय्योधिक आगच्छामा" ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तानं
 खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
 खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छव्वग्गिया भिक्खू उय्योधिक दस्सनाय
 5 गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, उय्योधिकं दस्सनाय
 गच्छथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 उय्योधिक दस्सनाय गच्छिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

10 ३२३. "दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो उय्योधिकं वा
 बलगं वा सेनाव्यूहं वा अनीकदस्सनं वा गच्छेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३२४. दिरत्ततिरत्तं चे भिक्खु सेनाय वसमानो ति द्वे तिस्सो
 रत्तियो वसमानो ।

उय्योधिकं नाम यत्थ सम्पहारो दिस्सति' ।

15 बलगं नाम एत्तका हत्थी, एत्तका अस्सा, एत्तका रथा, एत्तका
 पत्ती ।

सेनाव्यूहं नाम इतो हत्थी होन्तु, इतो अस्सा होन्तु, इतो रथा
 होन्तु, इतो पत्तिका' होन्तु ।

R. 108

अनीकं नाम हत्थानीकं, अस्सानीकं, रथानीकं, पत्तानीकं ।
 20 तयो हत्थी पच्छिमं हत्थानीक, तयो अस्सा पच्छिमं अस्सानीकं, तयो
 रथा पच्छिमं रथानीकं, चत्तारो पुरिसा सरहत्था पत्ती पच्छिमं पत्तानीकं ।
 दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो पस्सति, आपत्ति
 पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचि-
 25 त्तियस्स ।

एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो
 पस्सति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति,
 आपत्ति दुक्कटस्स ।

३२५ अनापत्ति आरामे ठितो पस्सति, भिक्खुस्स ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगत्वा सम्पहारो दिस्सति, पठिपथं गच्छन्तो पस्सति, सति करणीये गन्त्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्त-कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

अचेलकवग्गो पञ्चमो ।

तस्सुदानं

*पूव कथोपनन्दस्स^१, तयपट्ठाकमेव च ।

महानामो पसेनदि, सेनाविद्धो इमे दसा ति ॥

५५१. एकपञ्चासमपाचितयं

(मुरापाने)

(१) सागतभिक्खु - नागसङ्गामवत्थु

३२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा चेतियेसु^१ चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तेन पायासि^२ । अहंसं सु खो गोपालका पमुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोचुं — “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि^३ । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो^४ घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । एवं वृत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो ... पे०...ततियं पि खो गोपालका पमुपालका कस्सका पथाविनो भगवन्तं एतदवोचुं — “मा खो, भन्ते, भगवा अम्बतित्थं अगमासि । अम्बतित्थे, भन्ते, जटिलस्स अस्समे नागो पटिवसति इद्धिमा आसिविसो घोरविसो । सो भगवन्तं मा विहेठेसी” ति । ततियं पि खो भगवा तुण्ही अहोसि ।

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन भद्दवतिका तदवसरि । तत्र सुदं भगवा भद्दवतिकायं विहरति । अथ खो आयस्मा सागतो येन अम्बतित्थकस्स^५ जटिलस्स अस्समो तेनुपसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा अग्यागारं पविसित्वा तिणसन्धारकं^६ पञ्चापेत्वा निसीदि पल्लङ्कं आभुजित्वा उज्जु कायं पणिधाय परिमुख सति उपट्ठपेत्वा ।

१. बोयति - सी० । *एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं विस्सति -

अचेलकं उय्योजम्ब, सभोजनं कुवे एहो ।

समत्तकम्ब भेसज्जं, उय्युत्तं सेनुय्योधिकं ति ॥

२. कथापनन्दस्स - रो० । ३. चेतिसु - सी० । ४. आसीविसो - सी० स्या० । ५. अम्ब-
तित्थस्स - म०; अम्बतित्थं - स्या० । ६. तिणसन्धारं - सी० ।

- अद्दसा^१ खो सो नागो आयस्मन्तं सागतं पविट्ठं । दिस्वान *दुस्मनो
 पधूपायि^२ । आयस्मा पि सागतो पधूपायि । अथ खो सो नागो मक्खं
 असहमानो पज्जलि । आयस्मा पि सागतो तेजोधातुं समापज्जित्वा
 पज्जलि । अथ खो आयस्मा सागतो तस्स नागस्स तेजसा तेजं परि-
 १ यादियित्वा येन भद्दवतिका तेनुपसङ्गमि । अथ खो भगवा भद्दवतिकायं
 यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अस्सोसुं
 खो कोसम्बिका उपासका - “अय्यो किर सागतो अम्बतित्थिकेन^३ नामेन
 सद्धि सङ्गामेसी” ति ।

(२) सागतभिक्षुकापोतिकपानवत्थु

- अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तद-
 10 वसरि । अथ खो कोसम्बिका उपासका भगवतो पच्चुग्गमनं करित्वा
 येनायस्मा सागतो तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं सागतं अभि-
 वादेत्वा एकमन्तं अट्ठंसु । एकमन्तं ठिता खो कोसम्बिका उपासका
 आयस्मन्तं सागतं एतदवोचुं - “किं, भन्ते, अय्यानां दुल्लभां च मनापं
 च, किं पटियादेमा” ति ? एवं वुत्ते छब्बग्गिया भिक्षू कोसम्बिके उपा-
 15 सके एतदवोचुं - “अत्यावुसो, कापोतिका नाम पसन्ना भिक्षूनां दुल्लभा
 च मनापा च, तं पटियादेया” ति । अथ खो कोसम्बिका उपासका
 धरे धरे कापोतिक पसन्नं पटियादेत्वा आयस्मन्तं सागतं पिण्डाय पविट्ठं^४
 दिस्वान आयस्मन्तं सागतं एतदवोचुं - “पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो
 कापोतिकं पसन्नं, पिवतु, भन्ते, अय्यो सागतो कापोतिकं पसन्नं” ति । अथ
 20 खो आयस्मा सागतो धरे धरे कापोतिकं पसन्नं पिवित्वा नगरम्हा निक्ख-
 मन्तो नगरद्वारे परिपति ।

- अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्षूहि सद्धि नगरम्हा निक्खमन्तो
 अद्दस आयस्मन्तं सागतं नगरद्वारे परिपतित^५ । दिस्वान भिक्षू आमन्तेसि -
 “गण्हथ, भिक्षवे, सागतं” ति । “एवं, भन्ते” ति खो ते भिक्षू भगवतो
 25 पटिस्सुणित्वा^६ आयस्मन्तं सागतं आरामं नेत्वा येन भगवा तेन सीसं कत्वा
 निपातेसुं । अथ खो आयस्मा सागतो परिवत्तित्वा येन भगवा तेन पादे
 करित्वा सेय्यं कप्पेसि । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि - “ननु, भिक्षवे,

१. अथ - सी०, रो० । *एत्थ सी०, स्वा० पोत्थकेसु ‘दुक्खी’ ति पाठो दिस्सति । २. पधूपायि -
 त्या०, रो० । ३. अम्बतित्थिकेन - सी० । ४. चरन्तं - सी०, स्वा० । ५. परिपतन्तं - म० ।
 ६. पटिस्सुणित्वा - स्वा०, रो० ।

पुब्बे सागतो तथागते सगारवो अहोसि सप्पतिस्सो” ति ? “एवं, भन्ते” ।
 “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि तथागते सगारवो सप्पतिस्सो” ति ?
 “नोहेतं, भन्ते” । “ननु, भिक्खवे, सागतो अम्बतित्थिकेन नागेन सद्धिं
 सङ्गामेसी” ति ? “एवं, भन्ते” । “अपि नु खो, भिक्खवे, सागतो एतरहि
 प्होति नागेन सद्धिं सङ्गामेतु” ति ? “नोहेत, भन्ते” । “अपि नु खो,
 भिक्खवे, तं पातब्बं य पिवित्वा विसञ्जी अस्सा” ति ? “नोहेतं, भन्ते” ।

(३) पञ्जाति

“अननुच्छविक^१, भिक्खवे, सागतस्स अननुलोमिकं अप्पतिरूपं
 अस्सामणक अकप्पियं अकरणीय । कथं हि नाम, भिक्खवे, सागतो मज्ज
 पिविस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एव च पन,
 भिक्खवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

10

३२७. “सुरामेरयपाने पाचित्तिय” ति ।

(४) विभङ्गो

३२८. सुरा नाम पिट्ठसुरा पूवसुरा ओदनसुरा^२ किण्णपविस्वत्ता
 सम्भारसंयुत्ता ।

मेरयो नाम पुष्पासवो फलासवो मध्वासवो गुळासवो^३ सम्भार-
 संयुत्तो ।

15

पिवेय्या ति अन्तमसो कुसम्भेन पि पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

मज्जे मज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे वेमतिको
 पिवति, आपत्ति पाचित्तियस्स । मज्जे अमज्जसञ्जी पिवति, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

अमज्जे मज्जसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमज्जे वेमतिको, आपत्ति
 दुक्कटस्स । अमज्जे अमज्जसञ्जी, अनापत्ति ।

20

३२९. अनापत्ति अमज्जं च होति मज्जवण्ण भज्जगन्धं मज्जरस
 त पिवति, सूपसंपाके, मंससंपाके, तेलसंपाके, आमलकफाणिते, अमज्जं
 अरिट्ठं पिवति, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. देहदुभला पि - सी०, स्या० । २. अननुच्छवियं - सी०, रो० । ३. ओदनमसुरा - सी० ।

४. गुलासवो - सी० ।

§ ५२. द्वापञ्जासमपाचित्तियं

(अङ्गुलिपतोदके)

(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

B. 147

३३०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन सो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू सत्तरसवग्गिय
भिक्षुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेसुं । सो भिक्षु उत्तसन्तो^१ अनस्सासको काल-
मकासि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति

R. 111 5

विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुं अङ्गुलिपतोदकेन
हासेस्सन्तीति ... पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, भिक्षुं अङ्गुलि-
पतोदकेन हासेथाति ? "सच्चं, भगवा"ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षुं अङ्गुलिपतोदकेन हासेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
10 पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३३१. "अङ्गुलिपतोदके पाचित्तियं"ति ।

(३) विभङ्गो

३३२. अङ्गुलिपतोदको नाम उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं हसाधिप्पायो^२
कायेन कायं आमसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी
अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको
15 अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्न-
सञ्जी अङ्गुलिपतोदकेन हासेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन
काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति,
आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
20 निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३३. अनुपसम्पन्नं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय आम-
सति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन

B. 148 25

कायपटिवद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गिय
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुप-
सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३४. अनापत्ति न हसाधिप्पायो, सति करणीये आमसति, उम्मत्त- ५
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१५३. तेपञ्जासमपाचित्तियं

(उदके हसधम्मो)

(१) पसेनदिकोसल - सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

३३५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्षू अचिर-
वतिया नदिया उदके कीळन्ति । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदिकोसलो
मल्लिकाथ देविया सद्धि उपरिपासादवरगतो होति । अद्दसा खो राजा 10
पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू अचिरवतिया नदिया उदके कीळन्ते ।
दिस्वान मल्लिकं देविं एतदवोच - “एते ते^१, मल्लिके, अरहन्तो उदके कीळन्ती”
ति । “निस्संसयं खो, महाराज, भगवता सिक्खापदं अपञ्जत्त । ते वा भिक्षू
अप्पकतञ्जुनो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिकोसलस्स एतदहोसि - “केन
नु खो अहं उपायेन भगवतो च न आरोचेय्यं, भगवा च जानेय्य इमे भिक्षू उदके 15
कीळिता” ति ? अथ खो राजा पसेनदिकोसलो सत्तरसवग्गिये भिक्षू
पक्कोसापेत्वा महन्तं गुळपिण्डं अदासि - “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं भगवतो
देथा” ति । सत्तरसवग्गिया भिक्षू तं गुळपिण्डं आदाय येन भगवा तेनुप-
सङ्गमिंसु; उपसङ्गमित्वा भगवन्त एतदवोचु - “इमं, भन्ते, गुळपिण्डं राजा
पसेनदिकोसलो^२ भगवतो देती” ति । “कह पन तुम्हे, भिक्षवो, राजा 20
अद्दसा” ति । “अचिरवतिया नदिया, भगवा, उदके कीळन्ते” ति ।

(२) पञ्जत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
उदके कीळिस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवो, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

३३६. “उदके हसधम्मो^३ पाचित्तियं” ति ।

25 3. 145

१ हे-स्या० । २. सी०, स्या० पोत्यकेमु नत्थि । ३. हसधम्मो - सी०, स्या०; हसधम्मो-तो० ।

(३) विभङ्गने

३३७. उदके हसधम्मो नाम उपरिगोष्फके उदके हसाधिप्पायो निमुज्जति^१ वा उम्मुज्जति वा पलवति^२ वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३३८. उदके हसधम्मे हसधम्मसञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे वेमतिको, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदके हसधम्मे अहसधम्म-
5 सञ्जी, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हेट्ठागोष्फके उदके कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके^३ नावाय कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थेन वा पादेन वा कट्ठेन वा कठलाय वा उदकं^४ पहरति^५, आपत्ति दुक्कटस्स । भाजनगतं उदकं वा कञ्जिकं^६ वा खीरं वा तक्कं वा रजनं वा पस्सावं वा चिक्खल्लं वा कीळति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
10 उदके अहसधम्मे हसधम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । उदके अहसधम्मे अहसधम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

३३९. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, सति करणीये उदकं ओतरित्वा निमुज्जति वा उम्मुज्जति वा पलवति वा, पारं गच्छन्तो निमुज्जति वा
15 उम्मुज्जति वा पलवति वा, आपदासु, उम्मतकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

५४. चतुपञ्जासमपाचित्तियं

(अनादरिये)

(१) छन्नभिक्षुवत्थु

३४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्षू एवमाहुंसु — “मावुसो छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो अनादरियं पटिच्च करोति येव । ये ते भिक्षू अपिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति
20 विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा छन्नो अनादरियं करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, छन्न, अनादरियं करोसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 150

१. निमुज्जति — सी० । २. पलवति — सी० । ३. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । ४. उदके — सी०, स्या० । ५. हसति — सी०, हनति — स्या० । ६. कञ्जिकं — रो० ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
अनादरिय करिस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ..
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४१. “अनादरिये पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४२. अनादरियं नाम द्वे अनादरियानि — पुग्गलानादरियं च धम्मा- 5
नादरियं च ।

पुग्गलानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘अयं
उक्खित्तको’ वा वम्भितो वा गरहितो वा इमस्स वचनं अकतं भविस्सती’
ति अनादरियं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

धम्मानादरियं नाम उपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वुच्चमानो कथायं नस्सेय्य 10
वा विनस्सेय्य वा अन्तरधायेय्य वा, त वा न सिक्खित्तुकामो अनादरियं करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३४३. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी अनादरियं करोति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अनादरियं करोति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी अनादरियं करोति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने^१ अपञ्जात्तेन वुच्चमानो — ‘इदं न सल्लेखाय न धुत-
त्थाय^२ न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अना-
दरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नेन पञ्जात्तेन वा अपञ्जात्तेन
वा वुच्चमानो — ‘इदं न सल्लेखाय न धुतत्थाय न पासादिकताय न अपचयाय 20
न विरियारम्भाय संवत्तती’ ति अनादरियं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 114

अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्न
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३४४. अनापत्ति — ‘एवं अम्हाकं आचरियानं उग्गाहो परिपुच्छा’ ति 25
भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ उक्खित्तो — सी०, स्या० । २ म० पोत्थके नत्थि । ३ धूतत्थाय — स्या०, रो०;
धूताय — सी० ।

§ ५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं

(भिसापने)

(१) छब्बग्गिय-सत्तरसवग्गियभिक्षुवत्थु

B. 151

३४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये
भिक्खू भिसापेन्ति । ते भिसापीयमाना रोदन्ति । भिक्खू एवमाहसु — “किस्स
तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू अम्हे भिसा-
पेन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खू भिसापेस्सन्ती ति
... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खू भिसापेथा ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० . कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्खू भिसापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादायं ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३४६. “यो पन भिक्खु भिक्खुं भिसापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४७. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

15 भिक्खुं ति अञ्जो भिक्खुं ।

भिसापेय्या ति उपसम्पन्नो उपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं
वा गन्धं वा रसं वा फोटुब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य,
आपत्ति पाचित्तियस्स । चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा
आचिक्खति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20 ३४८ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्ने वेमत्तिको भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । “उपसम्पन्ने
अनुपसम्पन्नसञ्जी भिसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नो अनुपसम्पन्नं भिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं
वा फोटुब्बं वा उपसंहरति । भायेय्य वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा आचिक्खति । भायेय्यं वा सो न वा भायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४६. अनापत्ति नभिसापेतुकामो रूपं वा सद्दं वा गन्धं वा रसं वा ५
फोट्टब्बं वा उपसंहरति, चोरकन्तारं वा वाळकन्तारं वा पिसाचकन्तारं वा
आचिक्खति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ५६. छपञ्जासमपाचितियं

(जोतिविसिब्बने)

(१) सुसिरकट्टजोतिवत्थु

३५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गोसु विहरति सुसुमारगिरे^१
भेसकळावने^२ म्मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू हेमन्तिके काले^३
अञ्जातरं महन्तं सुसिरकट्ट जोतिं समादहित्वा विसिब्बेसु । तस्मिं च सुसिरे ॥
कण्हसप्पो अग्निना सन्ततो निक्खमित्वा भिक्खू परिपातेसि । भिक्खू तह^४
तह^५ उपधाविसु^६ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खिद्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खू जोतिं समादहित्वा विसिब्बे-
स्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जोतिं समादहित्वा
विसिब्बेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । १५

(२) पठमपञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० . कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा जोतिं समादहित्वा विसिब्बेस्सन्ति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

“यो पन भिक्खु विसिब्बेनापेक्खो^१ जोतिं समादहेय्य वा समादहा-
पेय्य वा पाचित्तियं” ति । २०

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जासत्तं होति ।

(३) गिलानभिक्खुवत्थु

३५१. तेन खो पन समयेन भक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छवा ८

१ सुसुमारगिरे — म० । २ भेसकळावने — सी०, स्या० । ३ भासे — स्या० । ४-५. तहि
तहि — स्या० । ६. पधाविसु — सी०, स्या०, रो० । ६ विसीवनापेक्खो — स्या० ।

B. 153

भिक्षू गिलाने भिक्षू एतदवोचुं - “कच्चावुसो, खमनीयं कच्चिं यापनीयं”
ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, जोतिं समादिहत्वा विसिब्बेम ; तेन नो फासु
होति । इदानीं पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विसिब्बेम,
तेन नो न फासु होती” ति ।

(४) अनुपञ्जासि

- 5 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० .. अनुजानामि, भिक्षवे,
गिलानेन भिक्षुना जोतिं समादिहत्वा वा समादहापेत्वा वा विसिब्बेतुं । एवं
च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

R. 116

“यो पन भिक्षू अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य वा
समादहापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

- 10 एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनां सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(५) अनुपञ्जासि - तथारूपप्पच्चये

३५२. तेन खो पन समयेन भिक्षू पदीपे' पि' जोतिके पि जन्ताघरे
पि कुक्कुच्चायन्ति' । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि,
भिक्षवे, तथारूपप्पच्चया' जोतिं समादिहतुं समादहापेतुं । एवं च पन,
भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

- 15 ३५३. “यो पन भिक्षू अगिलानो विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहेय्य
वा समादहापेय्य वा, अञ्जात्र तथारूपप्पच्चया, पाचित्तियं” ति ।

(६) विभङ्गो

३५४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

अगिलानो नाम यस्स विना अग्गिना फासु होति ।

20 गिलानो नाम यस्स विना अग्गिना न फासु होति ।

विसिब्बनापेक्खो ति तप्पितुकामो ।

जोतिं नाम अग्गि वुच्चति ।

समादहेय्या ति सयं समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

समादहापेय्या ति अञ्जां आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकिं

- 25 आणसो बहुकं पि समादहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र तथा रूपप्पच्चया ति ठपेत्वा तथारूपप्पच्चयं ।

३५५ अगिलानो अगिलानसञ्जी विसिब्बनापेक्खो जोतिं समाद-
हति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलानो वेमतिको विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा,
अञ्जत्र तथारूपप्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलानो गिलानसञ्जी
विसिब्बनापेक्खो जोतिं समादहति वा समादहापेति वा, अञ्जत्र तथारूप-
प्पच्चया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 154

पटिलात्तं उक्खपति, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो अगिलानसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलानो
गिलानसञ्जी, अनापत्ति ।

10

३५६. अनापत्ति गिलानस्स, अञ्जेन कत्तं विसिब्बेति, वीतच्चित्त-
ङ्गारं विसिब्बेति, पदीपे पि^१ जोतिके पि^१ जन्ताघरे पि^१ तथारूपप्पच्चया,
आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

५७. सत्तपञ्चासमपाचित्तियं (नहाने)

(१) बिम्बिसारत्तपोदानहानवत्थु

३५७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू तपोदे नहायन्ति^१ । तेन^२ खो पन^३
समयेन^४ राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो “सीसं नहायिस्सामी” ति
तपोदं गत्वा — “यावाय्या नहायन्ती” ति एकमन्तं पटिमानेसि । भिक्ख
याव समन्धकारा नहायिसु । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
विकाले सीसं नहायित्वा, नगरद्वारे शकिते बहिनगरे वसित्वा, कालस्सेव
असम्भिन्नेन विलेपनेन येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं
अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं मागधं सेनियं
बिम्बिसारं भगवा एतदबोच — “किस्स त्वं, महाराज, कालस्सेव आगतो
असम्भिन्नेन विलेपनेना” ति ? अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो
भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा राजानं मागधं सेनियं बिम्बिसारं

R. 117

20

१. वीतच्चित्तङ्गारं — रो०, वीतच्चित्तङ्गारं — स्था०; वीतच्चित्तङ्गारं — सी० । २, ३, ४ —
सी०, रो०, म० धोत्थकेसु नत्थि । ५. नहायति — १० । ६. अथ — सी०, स्था० । ७-७. सी०,
स्था० धोत्थकेसु नत्थि ।

B. 155

धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि सभादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो
 राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समा-
 दपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदविखण
 कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ
 5 सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू राजान पि
 पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० . कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोध-
 पुरिसा राजान पि पस्सित्वा न मत्तं जानित्वा नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्ससन्नान वा पसादाय .. पे० एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 10 उद्दिसेय्याथ —

“थो पन भिक्खू ओरेनद्धमासं नहायेय्य, पार्श्वस्थिति” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) अनुपञ्जाति — उग्गहसमये

३५८. तेन खो पन समयेन भिक्खू उग्गहसमये परिच्छाहसमये कुक्कुच्चा-
 यन्ता न नहायन्ति, सेदयतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि
 15 दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि भिक्खवे,
 उग्गहसमये परिच्छाहसमये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं
 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“थो पन भिक्खू ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समयो, पार्श्वस्थिति ।
 तत्थायं समयो । वियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो भासो
 20 इच्छेते अद्भुतेय्यमासा उग्गहसमयो परिच्छाहसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

R. 110

(४) अनुपञ्जाति — गिलाने

३५९. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छका
 भिक्खू गिलाने भिक्खू एतदवोचुं — “कच्चावुसो, खमनीयं कच्चि यापनीयं”
 ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, ओरेनद्धमासं नहायाम, तेन नो फासु होति ; इदानी
 25 पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ती न नहायाम, तेन नो न फासु होती”
 ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं .. पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन

भिक्षुना ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वत्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलान- 5 समयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(५) अनुपञ्जात्ति — नवकम्म

३६०. तेन खो पन समयेन भिक्षू नवकम्मं कत्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सत्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, कम्मसमये 10 ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वत्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म- 15 समयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(६) अनुपञ्जात्ति — अद्धानगमने

३६१. तेन खो पन समयेन भिक्षू अद्धानं^१ गत्वा कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति । ते^२ सेदगतेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सत्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, अद्धानगमन- 20 समये ओरेनद्धमासं नहायितुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ —

“यो पन भिक्षु ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जात्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं समयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वत्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्म- 25 समयो, अद्धानगमनसमयो — अयं तत्थ समयो” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

१ अद्धानगमनं — स्था० । २. सी०, स्था० पोत्थकेसु नदियं ।

(७) अनुपञ्जाति - वातबुद्धियं

B. 157

R. 119

३६२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अञ्जोकासे चीवरकम्मं करोन्ता सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति । देवो च थोकं थोकं फुसायति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न नहायन्ति, किलिन्नेन गत्तेन सयन्ति । चीवरं पि सेनासनं पि दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० . अनुजानामि, भिक्खवे, वातबुद्धिसमये ओरेनद्धमास नहायितु । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

३६३. “यो पन भिक्खू ओरेनद्धमासं नहायेय्य, अञ्जत्र समया, पाचित्तियं । तत्थायं सभयो । दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ति वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो, परिळाहसमयो, गिलानसमयो, कम्मसमयो, अद्धानगमनसमयो, वातबुद्धिसमयो - अयं तत्थ समयो” ति ।

(८) भिक्खो

३६४ यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

ओरेनद्धमासं ति ऊनकद्धमासं ।

नहायेय्या ति चुण्णेन वा मत्तिकाय वा नहायति, पयोगे पयोगे दुक्कटं ।
नहानपरियोसाने, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जत्र समया ति ठपेट्वा समयं ।

उण्हसमयो नाम दियड्ढो मासो सेसो गिम्हानं ।

परिळाहसमयो नाम वस्सानस्स पठमो मासो इच्चेते अद्भुतेय्यमासा उण्हसमयो परिळाहसमयो ति नहायितव्वं ।

गिलानसमयो नाम यस्स विना नहानेन न फासु होति । गिलानसमयो ति नहायितव्वं ।

कम्मसमयो नाम अन्तमसो परिवेण पि सम्मट्ठं होति । कम्मसमयो ति नहायितव्वं ।

अद्धानगमनसमयो नाम अद्ध्योजनं गच्छिस्सामी^१ ति नहायितव्वं, मच्छन्तेन नहायितव्वं, गत्तेन नहायितव्वं ।

वातबुद्धिसमयो नाम भिक्खू सरजेन वातेन ओकिण्णा होन्ति, द्वे वा तीणि वा उदकफुसितानि काये पतितानि होन्ति । वातबुद्धिसमयो ति नहायितव्वं ।

३६५. ऊनकद्धमासे ऊनकसञ्जी, अञ्जात्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे वेमतिको, अञ्जात्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । ऊनकद्धमासे अतिरेकसञ्जी, अञ्जात्र समया, नहायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 159

अतिरेकद्धमासे ऊनकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अतिरेकद्धमासे अतिरेकसञ्जी, अनापत्ति ।

३६६. अनापत्ति समये, अद्धमासं नहायति, अतिरेकद्धमास नहायति, पारं गच्छन्तो नहायति, सब्बपच्चन्तिमेसु जनपदेसु, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. ५८. अष्टपञ्चासमपाचित्तियं

(दुग्गल्लकारणे)

(१) चोरविलुप्तपरिब्बाजकभिक्षुवत्थु

३६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ- 10 R. 120
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू च परिब्बाजका च साकेता सावत्थिय अद्धानमगपपटिपन्ना^१ होन्ति । अन्तरामग्गे चोरा निक्ख-
मित्वा ते अच्छिन्दसु । सावत्थिया राजभटा निक्खमित्वा ते चोरे सभण्डे गहेत्वा भिक्षूनं सन्तिके दूतं पाहेसुं—“आगच्छन्तु, भदन्ता, सकं सकं चीवरं सञ्जानित्वा गणहन्तू” ति । भिक्षू* न सञ्जानन्ति । ते उज्झायन्ति खियन्ति 15
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भदन्ता अत्तनो अत्तनो चीवरं न सञ्जानिस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्नि-
पातापेत्वा भिक्षूनं तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथं क्त्वा भिक्षू 20
आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्षवे, भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्साभि^२ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्गमुट्ठुताय, सङ्गफासुताय ... पे० ... सद्धम्मट्ठितिया, विनयानुगहाय । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ—

१. अद्धानमगपटिपन्ना — सी०, स्या०, रो० । * . एत्थ स्या० पोत्थके ‘चीवरं’ ति पाठो विस्सति । २. पञ्जापेस्सामि ~ ३० ।

B. 159

३६८. “नवं पन भिक्खुना चीवरलाभेन तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जा-
तरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं—नीलं वा कद्दमं वा काळसामं वा । अनादा चे
भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जातरं दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परि-
भुञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

5

३६९. नवं नाम अकतकप्पं वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरान अञ्जातरं चीवरं ।

तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जातरं दुब्बण्णकरणं आदातब्बं ति अन्त-
मसो कुसग्गेन पि आदातब्बं ।

नीलं नाम द्वे नीलानि—कसनीलं, पलासनीलं ।

10

कद्दमो नाम ओदको वुच्चति ।

काळसामं नाम यं किञ्चि काळसामकं ।

R. 121

अनादा चे भिक्खु तिण्णं दुब्बण्णकरणानं अञ्जातरं दुब्बण्णकरणं ति
अन्तमसो कुसग्गेन पि अनादियित्वा तिण्णं दुब्बण्णकरणान अञ्जातरं
दुब्बण्णकरणं नवं चीवरं परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

15

३७०. अनादिस्से अनादिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनादिस्से वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
दिस्से आदिन्नसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आदिस्से अनादिन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । आदिस्से वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । आदिस्से आदिन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

20

३७१. अनापत्ति आदियित्वा परिभुञ्जति, कप्पो नट्ठो होति,
कप्पकतोकासो जिण्णो होति, कप्पकतेन अकप्पकतं ससिन्धितं होति, अग्गळे
अनुवाते परिभण्डे, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१५९. ऊनसट्ठिमपाचित्तिय

(चीवरविकप्पने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्थु

३७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो

B. 160

भातुनो सद्विविहारिकस्स भिक्खुनो सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं^१
परिभुञ्जति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसि — “अयं,
आयुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो मय्हं चीवरं सामं विकप्पेत्वा अप्पच्चु-
द्धारणं परिभुञ्जती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० . ते उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो भिक्खुस्स 5
सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्सती ति ... पे० ...
सच्चं किर त्वं, उपनन्द, भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं
परिभुञ्जसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्खुस्स सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं परिभुञ्जिस्ससि ! नेतं, 10
मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इम
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३७३. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय
वा सामणेस्स वा सामणेरिया वा सामं चीवरं विकप्पेत्वा अप्पच्चुद्धारणं
परिभुञ्जेय्य, पाचिन्तिथं” ति । 15

(३) विभङ्गो

३७४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा । 20

सामणेरो नाम दससिक्खापदिको ।

सामणेरी नाम दससिक्खापदिका ।

सामं ति सयं विकप्पेत्वा ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जातरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

विकप्पना^२ नाम द्वे विकप्पना — सम्मुखाविकप्पना च परम्मुखा- 25

विकप्पना च ।

सम्मुखाविकप्पना नाम इमं चीवरं तुय्हं विकप्पेमि इत्थन्नामस्स वा ति ।

B. 161

परम्मुखाविकप्पना नाम इमं चीवरं विकप्पनत्थाय तुय्हं दम्मी ति । तेन वत्तब्बो — “को ते मित्तो वा सन्दिट्ठो वा” ति ? “इत्थन्नामो च इत्थन्नामो चा” ति । तेन वत्तब्बो — “अहं तेसं दम्मि, तेसं सन्तकं परिभुञ्ज वा विस्सज्जेहि वा यथापच्चयं वा करोही” ति ।

अप्पच्चुद्धारणं नाम तस्स वा अदिघ्नं, तस्स वा अविस्ससन्तो परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३७५. अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे बेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधिट्ठेति वा विस्सज्जेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे अप्पच्चुद्धारणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे बेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पच्चुद्धारणे पच्चुद्धारणसञ्जी, अनापत्ति ।

३७६. अनापत्ति सो वा देति, तस्स वा विस्ससन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१६०. सट्ठिमपाचित्तियं (चीवरअपनिधाने)

(१) सत्तरसवगिय-छब्बगियभिक्षुवत्सु

३७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सत्तरसवगिया भिक्षू असन्निहित-परिक्खारा होन्ति । छब्बगिया भिक्षू सत्तरसवगियानं भिक्षूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेन्ति । सत्तरसवगिया भिक्षू छब्बगिये भिक्षू एतदवोचुं — “देथावुसो, अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पी” ति । छब्बगिया भिक्षू हसन्ति, ते रोदन्ति । भिक्षू एवमाहुंसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्षू अम्हाकं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं

R. 123

हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेस्सन्ती ति .. पे०... सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खून पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं पत्तं पि चीवरं पि अपनिधेस्सथ । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० . एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३७८. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेयं वा अपनिधापेयं वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० .. भिक्खू ति ... पे० ... अयं हमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता — अयोपत्तो, मत्तिकापत्तो ।

चीवरं नाम छत्तं चीवरानं अञ्जत्तरं चीवरं, विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

निसीदनं नाम सदसं वुच्चति ।

सूचिघरं नाम ससूचिकं वा असूचिकं वा ।

कायबन्धनं नाम द्वे कायबन्धनानि — पट्टिका^१, सूकरन्तकं ।

अपनिधेयं वा ति सयं अपनिधेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सर्वं आणत्तो बहुकं पि अपनिधेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अन्तमसो हसापेक्खो पी ति कीळाधिप्पायो ।

३८०. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको ... पे०... उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी पत्तं वा चीवरं वा निसीदनं वा सूचिघरं वा कायबन्धनं वा अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 163

अञ्च परिक्रारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स पत्तं वा चीवरं वा अञ्चं वा परिक्रारं अपनिधेति वा अपनिधापेति वा, अन्तमसो हसापेक्खो पि, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 124

5 अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३८१. अनापत्ति नहसाधिप्पायो, दुन्निक्खित्तं पटिसामेति, धम्मि कथ कत्वा दस्सामी ति पटिसामेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुरापानवग्गो छट्ठो ।

तत्सुद्धानं

सुरा अङ्गुलि हासो^१ च, अनादरियं च भिसन^२ ।
10 जोतिनहानदुब्बण^३, साम * अपनिधेन चा ति ॥

६१. एकसद्विमपाचित्तियं

(सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपनं)

(१) उदायिकाकथिअनवत्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^४ इस्सासो
होति, काका चस्स अमनापा होन्ति । सो काके विज्झित्वा विज्झित्वा सीसं
छिन्दित्वा सूले पटिपाटिया ठपेसि । भिक्खू एवमाहंसु - “केनिमे, आवुसो,
15 काका जीविता बोरोपिता” ति ? “मया, आवुसो । अमनापा मे काका”
ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम आयस्मा उदायी सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्व, उदायि, सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेसी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

20 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथ हि नाम त्वं, मोघपुरिस,

१. तोयं - रो० । २. भिसना - स्या० । ३. जोतिनहानदुब्बणं - स्या० । * एत्थ रो०
पोत्थके ‘अपच्चुद्धारक’ ति पाठो दिससति । ४. उदायि - सी०, स्या०, रो० ।

सञ्चिच्च पाणं जीविता बोरोपेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३८३. “थो पन भिक्खु सञ्चिच्च पाण जीविता बोरोपेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 164

(३) विभङ्गो

३८४. थो पना ति यो यादिसो ... पे० . भिक्खू ति ... पे० ... अयं ५
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सञ्चिच्च ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो ।

पाणो नाम तिरच्छानगतपाणो वुच्चति ।

जीविता बोरोपेय्या ति जीवितिन्द्रिय उपच्छिन्दति उपरोधेति सन्तति 10
विकोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३८५. पाणे पाणसञ्जी जीविता बोरोपेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पाणे वेमतिको जीविता बोरोपेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पाणे अप्पाण-
सञ्जी, अनापत्ति । अप्पाणे पाणसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे वेमितको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणे अप्पाणसञ्जी, अनापत्ति । 15

R. 125

३८६. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तस्स, नमरणा-
धिप्पायस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ६२. हासट्टिमपाचित्तियं

(अप्पाणकउदकपाने)

(१) छब्बगियभिक्खुवत्थु

३८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू जानं सप्पाणकं
उदकं परिभुञ्जन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति 20
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू जानं सप्पाणक उदकं परि-
भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जान सप्पाणकं
उदकं परिभुञ्जया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. अप्पाणसञ्जी — सी०, रो० । २. अस्तिया — सी०, स्था०, रो० ।

(२) पञ्जाति

B. 165

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, जानं सप्पाणकं उदक परिभुञ्जिस्सय ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

३८८ “यो पन भिक्खु जानं सप्पाणकं उदकं परिभुञ्जेय्य, पाचि-
5. तिथं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति । सप्पाणकं ति जानन्तो, परिभोगेन मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति,
10 आपत्ति पाचित्तिस्स ।

३९०. सप्पाणके सप्पाणकसञ्जी परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । सप्पाणके वेमतिको परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सप्पाणके
अप्पाणकसञ्जी परिभुञ्जति, अनापत्ति । अप्पाणके सप्पाणकसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स । अप्पाणके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अप्पाणके अप्पाणक-
15 सञ्जी, अनापत्ति ।

३९१. अनापत्ति सप्पाणकं ति अजानन्तो, अप्पाणकं ति जानन्तो,
परिभोगेन न मरिस्सन्ती ति जानन्तो परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

§ ६३. तेसट्ठिमपाचित्तिथं

(अधिकारजकोटने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुवत्सु

R. 126

३९२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जानं यथाधम्मं
निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेन्ति — “अकतं कम्मं दुक्कटं” कम्मं पुन

१. असप्पाणकसञ्जी — रो० । २. अप्पाणके — रो० । ३. अप्पाणकं — सी० । ४. जानन्तो —
सी० । ५-४. सी० । ५. उक्कोटेन्ति । ६. दुक्कटं — सी० ।

कातब्बं कम्मं अनिहतं दुन्निहतं पुन निहनितब्बं* ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
 ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सन्ती ति
 ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुन-
 कम्माय उक्कोटेथा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 166

5

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय उक्कोटेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ —

३६३. “थो पन भिक्खू जानं यथाधम्मं निहताधिकरणं पुनकम्माय
 उक्कोटेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अज्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
 वा आरोचेति ।

13

यथाधम्मं नाम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं यथाधम्मं
 नाम ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — विवादाधिकरणं, अनुवादा-
 धिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं ।

पुनकम्माय उक्कोटेय्या ति अकतं कम्मं दुक्कटं कम्मं पुनकातब्बं
 कम्म अनिहतं दुन्निहतं पुन निहनितब्बं ति* उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

३६५. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी उक्कोटेति, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको उक्कोटेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
 कम्मसज्जी उक्कोटेति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जी, आपत्ति
 दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म-
 कम्मसज्जी, अनापत्ति ।

25

१. अनिहतं — स्था० । २. निहनितब्बं — स्था० । * एत्थ सी० पोत्थके ‘वानन्तो’ ति पाठो
 दिसति ।

३६६. अनापत्ति अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्मं कतं ति जानन्तो उक्कोटेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३६४. चतुसङ्खिमपाचित्तियं

(दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छादने)

(१) उपनन्द-भातुसङ्खिविहारिकवत्थु

३६७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्कपुत्तो
५ सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा भातुनो सङ्खिविहारिकस्स
भिक्षुनो आरोचेसि — “अहं, आवुसो, सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं
आपन्नो । मा अञ्जस्स कस्सचि आरोचेही” ति । तेन खो पन समयेन
अञ्जातरो भिक्षु सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्ख
तस्सा आपत्तिया परिवासं याचि । तस्स सङ्खो तस्सा आपत्तिया परिवासं
१० अदासि । सो परिवसन्तो तं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच — “अहं, आवुसो,
सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सङ्खं तस्सा आपत्तिया
परिवासं याचि, तस्स मे सङ्खो तस्सा आपत्तिया परिवासं अदासि, सोहं
परिवसामि, वेदियामहं”, आवुसो, वेदियती” ति मं आयस्मा धारेतू ति ।

“किं नु खो, आवुसो, यो अञ्जो पि इमं आपत्तिं आपज्जति सो
१५ पि एवं करोती” ति ? “एवमावुसो” ति । “अयं, आवुसो, आयस्मा
उपनन्दो सक्कपुत्तो सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपज्जित्वा सो मे
आरोचेति” * मा कस्सचि आरोचेही” ति । “किं पन त्वं, आवुसो, तं
आपत्तिं पटिच्छादेसी” ति ? “एवमावुसो” ति । अथ खो सो भिक्षु
भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा .. पे० .. ते उज्झा-
२० यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षु भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं
आपत्तिं पटिच्छादेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्षु, भिक्षुस्स
जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेसी ति । “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी०, स्या०, म० पोत्यकेसु नस्ति । २. आरोचेसी — स्या०, रो० । ३. वेदियामहं — स्या० ।
४. वेदयती — स्या० । ५. आरोचेसि — सी०, स्या० । * एत्थ स्या० पोत्यके ‘अहं आवुसो सञ्चे-
तनिकं सुक्कविस्सट्ठिं आपत्तिं आपन्नो’ ति पाठो विस्सति । ६-६. सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नस्ति ।
७. छादेसी — सी०, स्या०

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा... पे० ... कयं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छादेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नान वा पसादाय... पे० .. एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

३६८ “यो पन भिक्षु भिक्षुस्स जानं दुट्ठुल्लं आपत्तिं पटिच्छा- ५
देय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

३६९. यो पना ति यो यादिसो... पे० ... भिक्षू ति .. पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

B. 168

भिक्षुस्सा ति अञ्जस्स भिक्षुस्स ।

जानाति नाम सामं वा जानाति अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो 10
वा आरोचेति ।

दुट्ठुल्ला नाम आपत्ति चत्तारि च पाराजिकानि तेरस्स च सङ्घा-
दिसेसा ।

R. 128

पटिच्छादेय्या ति इमं जानित्वा चोदेस्सन्ति सारेस्सन्ति खुंसेस्सन्ति
वम्भेस्सन्ति मङ्गकुं करिस्सन्ति नारोचेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

४०० दुट्ठुल्लाया आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी पटिच्छादेति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । दुट्ठुल्लाया आपत्तिया वेमतिको पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । दुट्ठुल्लाया आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी पटिच्छादेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लं आपत्ति पटिच्छादेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20
अनुपसम्पन्नस्स दुट्ठुल्लं वा अदुट्ठुल्लं वा अञ्ज्ञाचार पटिच्छादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाया आपत्तिया दुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अदुट्ठुल्लाया आपत्तिया वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुट्ठुल्लाया
आपत्तिया अदुट्ठुल्लापत्तिसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०१. अनापत्ति — “सङ्घस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो 25
वा भविस्सती” ति नारोचेति, “सङ्घभेदो वा सङ्घराजि वा भविस्सती” ति
नारोचेति, “अयं कक्खळो” फससो जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा

करिस्सती" ति नारोचेति, अञ्जे पतिरूपे' भिक्खू अपस्सन्तो नारोचेति, नद्धादेतुकामो नारोचेति, "पञ्जायिस्सति सकेन कम्मेना" ति नारोचेति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६५. पञ्चसट्ठिमपाचित्तियं

(ऊतवोसतिवत्स-उपसम्पादने)

(१) उपासिदारकवत्थु

B. 169

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-

५ निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे सत्तरसवग्गिया दारका सहायका होन्ति । उपालिदारको तेसं पामोक्खो^१ होति । अथ खो उपालिस्स माता-पितून^२ एतदहोसि - "केन नु खो उपायेन उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति ? अथ खो उपालिस्स मातापितून एतद-होसि - "सचे खो उपालि लेखं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाक अच्चयेन

R. 129

१० सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति । अथ खो उपालिस्स मातापितून एतदहोसि - "सचे खो उपालि लेखं सिक्खिस्सति, अङ्गुलियो दुक्खा भविस्सन्ति । सचे खो उपालि गणनं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति । अथ खो उपालिस्स माता-पितून एतदहोसि - "सचे खो उपालि गणनं सिक्खिस्सति, उरस्स दुक्खो
१५ भविस्सति । सचे खो उपालि रूपं सिक्खेय्य, एवं खो उपालि अम्हाक अच्च-येन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति । अथ खो उपालिस्स मातापितून एतदहोसि - "सचे खो उपालि रूपं सिक्खिस्सति, अक्खीनि^३ दुक्खा भवि-स्सन्ति । इमे खो समणा सक्कपुत्तिया सुखसीला सुखसमाचारा मुभोजनानि भुञ्जित्वा निवातेसु सयनेसु सयन्ति । सचे खो उपालि समणेसु सक्कपुत्तियेसु
२० पब्बजेय्य, एवं खो उपालि अम्हाकं अच्चयेन सुखं च जीवेय्य न च किलमेय्या" ति ।

अस्सोसि खो उपालिदारको मातापितून इमं कथासत्ताप । अथ खो उपालिदारको येन ते दारका तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते दारके एतदवोच - "एथ मयं, अय्या^४, समणेसु सक्कपुत्तियेसु पब्बजिस्सामा" ति ।

१. पटिरूपे - स्या० । २. यमुखो - स्त्री०, स्या० । ३. मातापितुष्वं - रो० । ४. अक्खीनिस्स - स्या० । ५. अय्यो - रो० ।

“सचे खो त्वं, अय्य, पब्बजिस्ससि, एवं मयं पि पब्बजिस्सामा” ति । अथ खो ते दारका एकमेकस्स मातापितरो उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “अनुजानाथ मं अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जाया” ति । अथ खो तेस दारकानं माता-पितरो — “सब्बेपिमे^३ दारका समानच्छन्दा कल्याणाधिप्पाया” ति अनु-जानिंसु । ते भिक्खू उपसङ्कमित्वा पब्बज्जं यार्चिंसु । ते भिक्खू पब्बाजेसुं 5 उपसम्पादेसुं । ते रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाया रोदन्ति — “यागुं देथ, भत्तं देथ, खादनीय देया” ति । भिक्खू एवमाहसु — “आगमेथ, आवुसो, याव रत्ति विभायति । सचे यागु भविस्सति, पिदिस्सथ । सचे भत्तं भविस्सति, भुज्जिस्सथ । सचे खादनीयं भविस्सति, खादिस्सथ । नो चे भविस्सति यागु वा भत्तं वा खादनीयं वा, पिण्डाय चरित्वा भुज्जिस्सथा” ति । एवं 10 पि खो ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना रोदन्ति येव — “यागु देथ, भत्तं देथ, खादनीयं देया” ति । सेनासनं ऊहदन्ति पि उम्मिहन्ति पि ।

B. 170

अस्सोसि खो भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाया दारकसह । सुत्तवान् आयस्मन्तं आनन्द आमन्तेसि — “किं नु खो सो, आनन्द, दारकसहो” ति ? अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो 15 भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेन्ती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 130

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-पुरिसा जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेस्सन्ति ! ऊनवीसतिवस्सो, 20 भिक्खवे, पुगलो अक्खमो होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय ङंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं^३ दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं उप्पन्नान् सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अनधिवासकजातिको होति । वीसतिवस्सो वं खो, भिक्खवे, पुगलो खमो होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० . पाणहरानं अधिवासक- 25 जातिको होति । नेतं, भिक्खवे, अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४०३. “थो पन भिक्खू जानं ऊनवीसतिवस्सं पुगलं उपसम्पादेय्य,

सो च पुगलो अनुपसम्पन्नो, ते च भिक्खू गारट्ठा, इदं तस्मि पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०४. यो पना ति यो आदिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
5 वा आरोचेति ।

B. 171

ऊनवीसतिवस्सो नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो ।

उपसम्पादेस्सामी ति गणं वा आचरियं वा पत्तं वा चीवरं वा
परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । आत्तिया दुक्कटं ।
द्वोहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायस्स आपत्ति
10 पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरियस्स च आपत्ति दुक्कटस्स ।

४०५. ऊनवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्से वेमतिको उपसम्पादेति, आपत्ति
दुक्कटस्स । ऊनवीसतिवस्से परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पादेति,
अनापत्ति । परिपुण्णवीसतिवस्से ऊनवीसतिवस्ससञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।
15 परिपुण्णवीसतिवस्से वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्से
परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी, अनापत्ति ।

४०६. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्सं पुगलं परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी
उपसम्पादेति, परिपुण्णवीसतिवस्सं परिपुण्णवीसतिवस्ससञ्जी उपसम्पा-
देति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१६६. छसट्ठिमपाचित्तियं

(वेद्यसत्त्वेन जगपदिपज्जते)

(१) अञ्जतरभिक्खुवत्थु

B. 191 20

४०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो सत्थो राजगहा पटिया-
लोक गन्तुकामो होति । अञ्जतरो भिक्खु ते मनुस्से एतदवोच — “अहं-
पायस्मन्तेहि सद्धिं गमिस्सामी” ति । “मयं खो, भन्ते, सुद्धं परिहरिस्सामा”
ति । “पजानाथावुसो” ति । अस्सोसु खो कम्मिका^१ — “सत्थो किर सुद्धं

परिहरिस्सती” ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अथ सो ते कम्मिका तं सत्थं गहेत्वा अञ्छिन्दित्वा त भिक्खु एतदवोचु — “किस्स त्वं, भन्ते, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं गच्छसी” ति ? पलिबुद्धित्वा मुञ्चिसु । अथ सो सो भिक्खु सावत्थि^१ गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेत्ति । ये ते भिक्खू अपिच्छा .. पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जिस्सती ति ... पे० ... सत्त्वं किर त्वं, भिक्खु, जान थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जसी ति ? “सत्त्वं, भगवा” ति ।

B. 172

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोषपुरिस, जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोषपुरिस, अप्ससन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४०८. “यो पन भिक्खु जानं थेय्यसत्थेन सद्धिं संविधाय एकद्धानमगं पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्थियं” ति ।

(१) विमङ्गो

४०९. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अज्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो वा आरोचेत्ति^२ ।

थेय्यसत्थो नाम चोरा कतकम्मा वा होन्ति अकतकम्मा वा राजानं वा थेय्यं गच्छन्ति सुद्धं वा परिहरन्ति ।

20

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति — “गच्छामावुसो, गच्छाम भन्ते; गच्छाम भन्ते, गच्छामावुसो, अज्ज वा हिय्यो^३ वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पात्ते^४ गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति पाचित्थियस्स । अगामके अरज्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति पाचित्थियस्स ।

१. पतिबुद्धेत्वा — म० । २. सावत्थियं — सी० । ३. ते — सी० । ४. आरोचेन्ति — सी० ।

५. हिय्यो — सी० । ६. कुक्कुटसम्पादे — सी० ।

R. 132

४१०. थेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्जो संविधाय एकद्वानमगं पटि-
पज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचिस्तिथस्स । थेय्यसत्थे वेमतिको
संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
थेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्जो संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो
५ गामन्तरं पि, अनापत्ति । भिक्खु^१ संविदहति^२, मनुस्सा न संविदहन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे थेय्यसत्थसञ्जो, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अथेय्यसत्थे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अथेय्यसत्थे अथेय्यसत्थसञ्जो
अनापत्ति ।

B. 173

४११. अनापत्ति असंविदहित्वा गच्छति^३, मनुस्सा संविदहन्ति
10 भिक्खु न संविदहति, विसङ्केतेन गच्छति, आपदासु, उम्मसकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१ ६७. सप्तसट्ठिमपाचिस्तिथं

(सातुगामेन गगपटिपज्जने)

(१) भिक्खु - गामनिक्खन्तइत्थिवत्थु

४१२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु कोसलेसु जनपदेसु^४
सावत्थि गच्छन्तो अञ्जतरेन गामद्वारेन अतिक्कमति । अञ्जतरा इत्थी^५
15 सामिकेन सह भण्डत्वा गामतो निक्खमित्वा तं भिक्खुं पस्सित्वा एतदवोच -
“कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति ? “सावत्थि खो अहं, भगिनि, गमिस्सामी”
ति । “अहं अय्येन सट्ठि गमिस्सामी” ति । “एय्यासि, भगिनी” ति ।
अथ खो तस्सा इत्थिया सामिको गामतो निक्खमित्वा मनुस्से पुच्छि - “अपय्या^६
एवरूपि” इत्थि पस्सेय्याथा” ति ? “एसय्य^७, पब्बजितेन सह गच्छती”
20 ति । अथ खो सो पुरिसो अनुबन्धित्वा तं भिक्खुं गहेत्वा आकोटेत्वा मुञ्चि ।
अथ खो सो भिक्खु अञ्जतरस्मिं हक्खमूले पधूपेन्तो निसीदि । अथ खो सा
इत्थी तं पुरिसं एतदवोच - “नाय्यो” सो भिक्खु मं निप्पासेसि; अपि च,
अहमेव तेन भिक्खुना सट्ठि गच्छामि; अकारको सो भिक्खु; गच्छ, तं
खमापेही” ति । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुं खमापेसि । अथ खो सो भिक्खु

१-१. सी० पोत्थके नरिय । २. भिक्खु - रो० । ३. संविदहन्ति - रो० । ४. गच्छन्ति -
रो० । ५. जनपदे - म० । ६. इत्थि - रो० । ७. अपाय्यो - स०, रो० । ८. एवरूपि - स्वा० ।
९. एसाय्यो - सी०, रो०, म० । १०. नाय्य - स्वा० ।

सावर्त्ति गन्त्वा भिक्षूनं एतमर्थं आरोचेति । ये ते भिक्षू अपिच्छा
... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षु
मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जिस्सती ति ... पे० ... सच्चं
किर त्वं, भिक्षु, मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जसी'
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 133

5

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं,
उद्दिसेय्याथ —

B. 174

४१३. “यो पन भिक्षु मातुगामेन सद्धिं संविधाय एकद्वानमगं 10
पटिपज्जेय्य, अन्तमसो गामन्तरं पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४१४. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेतो भिक्षू ति ।

मातुगामो नाम मनुस्सित्थो, न यक्खी न पेती न तिरच्छानगता
विञ्छू पटिबला सुभासितदुग्भासितं दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं ।

15

सद्धिं ति एकतो ।

संविधाया ति — “गच्छाम भगिनि, गच्छाम अय्य; गच्छाम अय्य,
गच्छाम भगिनि, अज्ज वा हिय्यो वा परे वा गच्छामा” ति संविदहति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अन्तमसो गामन्तरं पी ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे 20
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरज्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४१५. मातुगामे मातुगामसञ्जी संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति,
अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । मातुगामे वेमतिको संवि-
धाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25
मातुगामे अमातुगामसञ्जी संविधाय एकद्वानमगं पटिपज्जति, अन्तमसो
गामन्तरं पि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

भिक्षु संविदहति मातुगामो न संविदहति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

यक्खिया वा पेतिया पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहित्थिया वा सद्धि
संविधाय एकद्धानमग्ग पटिपज्जति, अन्तमसो गामन्तरं पि, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अमातुगामे मातुगामसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अमातुगामे अमातुगामसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 175 5

४१६ अनापत्ति असविदहित्वा गच्छति, मातुगामो सविदहति भिक्खु
न संविदहति, विसङ्खेतेन गच्छति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१६८. अट्ठसट्ठिमपाचित्तियं

(सिञ्छाविट्ठियं)

(१) अरिट्ठिभिक्षुवत्सु

R. 194

४१७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिट्ठस्स नाम भिक्खुनो गद्ध-
10 बाधिपुब्बस्स' एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति - "तथाहं भगवता धम्मं
देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो
नालं अन्तरायाया" ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू - "अरिट्ठस्स किर
नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं - 'तथाहं
भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता
15 ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिट्ठो
भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधि-
पुब्बं एतदबोचुं - "सच्चं किर ते, आवुसो अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं
उप्पन्नं - 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ? "एवव्याखो
20 अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि - 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा
वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ।

"मा, आवुसो अरिट्ठ, एवं अवच । मा भगवन्तं अन्भाचिक्खि । न
हि साधु भगवतो अन्भवत्थानं । न हि भगवा एवं वदेथ्य । अनेकपरियायेनावुसो
अरिट्ठ, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका' वुत्ता भगवता । अलं च पन

ते पटिसेवतो अन्तरायाय' । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता बहुदुक्खा
 बहूपायासा', आदीनवो एत्थ भिय्यो' । अट्ठिकङ्कलूपमा' कामा वुत्ता
 भगवता बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मंसपेसूपमा कामा
 वुत्ता भगवता .. पे० ... तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता भगवता ... अङ्गार-
 कासूपमा कामा वुत्ता भगवता .. सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता ८
 ... याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता .. रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता .. सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता
 भगवता ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता ' बहुदुक्खा बहूपायासा,
 आदीनवो एत्थ भिय्यो" ति ।

B. 176

एवं पि खो अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो 10
 तथेव स पापक दिट्ठिगतं धम्मसा परामासा' अभिनिविस्स बोहरति - "एव-
 ष्याखो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि - 'यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति । यतो
 च खो ते' भिक्खू नासक्खिसु अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्बं पापका एतस्मा
 दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा 15
 भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अय खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
 भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि - "सच्चं
 किर ते, अरिट्ठ, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं - 'तयाह भगवता धम्मं देसितं
 आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 अन्तरायाया'" ति ? "एवंब्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजाना- 20
 नामि - 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 अन्तरायाया'" ति ।

R. 135

कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजाना-
 नासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्त-
 रायिका' वुत्ता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा 23
 कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठि-
 कङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया ... पे० ... मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया ..
 तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता मया ... अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया ...
 सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया .. याचितकूपमा कामा वुत्ता मया ...

१. अन्तरायाया ति - सी० । २. बहुपायासा - सी०, म० । ३. भिय्यो - सा० । ४. अट्ठि-
 कङ्कलूपमा - सी० । ५. पथमस्स - सी० । ६. सी० पोत्थके नत्थि । ७. स्या० पोत्थके नत्थि ।

B. 177

स्वस्वफलूपमा कामा वुत्ता मया ... असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया ...
 सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता मया ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया
 बहुदुक्खा बहुपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस,
 अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन' अम्हे चेव अम्भाच्चिक्खसि, अत्तान च खणसि',
 ५ बहुं च अपुञ्ज पसवसि । तं हिते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय
 दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... ।

(२) पञ्जाति

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४१८. “यो पन भिक्खु एवं वदेय्य — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं
 आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं
 10 अन्तरायाया’ ति सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो — ‘मायस्मा एवं
 अवच, मा भगवन्तं अम्भाच्चिक्खि, न हि साधु भगवतो अम्भक्खानं, न हि
 भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका
 वुत्ता भगवता, अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया’ ति । एवं च पन’ सो
 भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पगगहेय्य, सो भिक्खु भिक्खूहि यावत्तितयं
 15 समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावत्तितयं चे समनुभासियमानो
 तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्छेतं कुसलं, मो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पार्श्वतितयं” ति ।

(३) विभङ्गो

४१९. योपना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

एवं वदेय्या ति — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे
 20 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

सो भिक्खू ति यो सो एवंवादी भिक्खू ।

भिक्खूही ति अञ्जेहि भिक्खूहि । ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
 वत्तब्बो — “मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अम्भाच्चिक्खि, न हि साधु
 भगवतो अम्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेन आवुसो अन्त-
 25 रायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो
 अन्तरायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटि-

R. 136

१. सी०, रो०, न० पोटवकेनु नत्थि । २. ज्ञानधि — त्या० । ३. सी०, त्या० पोटवकेनु
 नत्थि ।

निस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो भिक्खु सङ्खमज्जं पि आकङ्खित्वा
 वत्तब्बो — “मायस्मा एवं अवच, मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि, न हि साधु
 भगवतो अब्भक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य, अनेकपरियायेनावुसो अन्त-
 रायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्त- ५
 रायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि वत्तब्बो । सचे पटिनिस्स-
 ज्जति, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सो
 भिक्खु भिक्खूहि समनुभासितब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बो ।
 व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो आपेतब्बो —

४२०. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं १०
 पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आज्ञानामि यथा येमे
 अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति ।
 सो तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो इत्थन्नामं
 भिक्खुं समनुभासेय्य — तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं १५
 दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आज्ञानामि यथा येमे अन्त-
 रायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो
 तं दिट्ठिं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा
 दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो
 समनुभासना, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो २०
 भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि —
 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामस्स भिक्खुनो एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं
 उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आज्ञानामि यथा येमे अन्तरायिका
 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’ ति । सो तं दिट्ठिं न २५
 पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुं समनुभासति तस्सा दिट्ठिया
 पटिनिस्सग्गाय । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो समनुभासना,
 तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्सग्गाय, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“समनुभट्ठो सङ्खेन इत्थन्नामो भिक्खु, तस्सा दिट्ठिया पटिनिस्स-
 ग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति । ३०

जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरि-
योसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स
5 धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४२२. अनापत्ति असमनुभासन्तस्स, पटिनिस्सज्जन्तस्स, उम्मत्त-
10 कस्सा ति ।

॥ ६६. एकूनसत्ततिमपाचित्तियं

(अज्झितसत्तन्भोये)

(१) छब्बगिय - अरिट्ठभिक्षुसंवासवत्थु

४२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षू जान तथा-
वादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं
सम्भुज्जन्ति पि संवसन्ति' पि सहा पि सेय्यं कप्पेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
15 ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया
भिक्षू जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्प-
टिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुज्जिस्सन्ति पि सवसिस्सन्ति पि सहा पि सेय्यं
कप्पेस्सन्ती ति ... पे० . सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, जानं तथावादिना
अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुज्जथा
20 पि संवसथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चात्ति

विमरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, भोषपुरिसा,
जानं तथावादिना अरिट्ठेन भिक्षुना अकटानुधम्मेन तं दिट्ठिं अप्पटिनिस्सट्ठेन
सद्धिं सम्भुज्जिस्सथा पि सवसिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथ । नेतं,

मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय . . पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४२४. “थो पन भिक्खु जानं तथावादिना भिक्खुना अकटानुधम्मो
तं दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं सम्भुज्जेय्य वा संवसेय्य” वा सह वा सेय्यं
कप्पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 180

5

(३) विभङ्गो

४२५ थो पना ति थो यादिसो. पे० .. भिक्खू ति . पे० . अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अज्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

तथावादिना ति - “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा 10
येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाथा” ति
एवं वादिना ।

अकटानुधम्मो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

तं दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ति एतं दिट्ठि अप्पटिनिस्सट्ठेन सद्धिं ।

सम्भुज्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा - आमिससम्भोगो 15
च धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिगण्हाति^१
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिशति वा उद्दिशापेति
वा, पदेन उद्दिशति वा उद्दिशापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अक्खराय उद्दिशति वा उद्दिशापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

संवसेय्य वा ति उक्खित्तकेन सद्धिं उपोसथं वा पवारणं वा सङ्गकम्मं 20 R. 139
वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सह वा सेय्यं कप्पेय्या ति एकच्छन्ने उक्खित्तके निपन्ने भिक्खु निप-
ज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खु निपन्ने उक्खित्तको निपज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठुहिवा
पुनप्पुनं निपज्जन्ति^२, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२६. उक्खित्तके उक्खित्तकसज्जी सम्भुज्जति वा संवसति^३ वा सह
वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उक्खित्तके वेमतिको सम्भुज्जति वा
संवसति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । उक्खित्तके अनुक्खि-

१. संवासेय्य - रो० । २. पटिगण्हाति - सी०; पटिगण्हाति - रो० । ३. निपज्जति -
स्या० । ४. संवासति - रो० ।

B. 181

त्तकसञ्जी सम्भुज्जति वा संवसति वा सह वा सेव्य कप्पेति, अनापत्ति । अनुक्खित्तके उक्खित्तकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुक्खित्तके अनुक्खित्तकसञ्जी, अनापत्ति ।

४२७. अनापत्ति अनुक्खित्तो ति जानाति, उक्खित्तो ओसारितो ति जानाति, उक्खित्तो त दिट्ठिं पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदि-कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

॥ ७०. सत्ततिमपाचिसिधं

(नासितकसामभेरसम्भोने)

(१) कण्टकसमणुद्देसवत्थु

४२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन कण्टकस्स^१ नाम समणुद्देसस्स
एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजा-
नामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरा-
याया” ति । अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू कण्टकस्स नाम किर समणुद्देसस्स
एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं — “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि
यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”
ति । अथ खो ते भिक्खू येन कण्टको समणुद्देसो तेनुपसङ्कमिंसु ; उपसङ्कमित्वा
कण्टकं समणुद्देसं एतदवोचुं — “सच्चं किर ते, आवुसो कण्टक, एवरूपं पापकं
दिट्ठिगतं उप्पन्नं — ‘तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरा-
यिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ? “एवं-
व्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि — ‘यथा येमे अन्तरायिका
धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया’” ति ।

४२९. मा, आवुसो कण्टक, एवं अथच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न
हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन,
आवुसो कण्टक, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^२ वुत्ता भगवता । अलं
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया” ति । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता
बहुदुक्खा बहुपायासा^३, आदीनवो एत्थ भिय्यो ... पे० ... एवं पि खो कण्टको ।

१. रो०, म० पोत्थकेमु नत्थि । २. कण्टकस्स — रो०, स्या० । ३. स्या० पोत्थके नत्थि ।

४. अन्तरायय — सी० । ५. बहुपायासा — सी०, म० ।

B. 182

समणुद्देशो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं धामसा परामासा' अभिनिविस्स बोहरति - "एवंव्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि - 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता' भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ।

यतो च' खो ते भिक्खू नासक्खिसु कण्टकं समणुद्देशं एतस्मा पापका 5 दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा कण्टकं समणुद्देशं पटिपुच्छि - "सच्चं किर ते, कण्टक, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं - 'तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो 10 नालं अन्तरायाया'" ति ? "एवंव्याखो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि - 'यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया'" ति ।

"कस्स नु खो नाम त्वं, मोघपुरिस, मया एवं धम्मं देसितं आजानासि ? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरा- 15 यिका वुत्ता, अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया ति ? अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कलूपमा' कामा वुत्ता मया ... पे० ... सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता मया बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन' अम्हे चेव 'अब्भाचिक्खसि अत्तानं च खणसि' बहुं 20 च अपुञ्जं पसवसि । तच्छि ते, मोघपुरिस, भविरुसति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... पसन्नानं च एकञ्चानं अञ्जयत्ताया" ति । विगरहित्वा धम्मि कयं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - "तेन हि, भिक्खवे, सङ्खो कण्टकं समणुद्देशं नासेतु । एवं च पन, भिक्खवे, नासेतब्बो - अज्जतम्मे ते, आवुसो कण्टक, न चेव सो भगवा 25 सत्था अपदिसितब्बो । यं पि चञ्जे समणुद्देशा लभन्ति भिक्खूहि सद्धिं दिरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि से नत्थि । चर पिरे विनस्सा" ति । अथ खो सङ्खो कण्टकं समणुद्देशं नासेसि ।

R. 199

B. 108

१. परामस - सी० । २. म० पोत्वके नत्थि । ३. स्या० पोत्वके नत्थि । ४. अट्ठिकङ्कलूपमा - सी० । ५. सी०, रो०, म० पोत्वकेषु नत्थि । ६. खणसि - स्या० । ७. कण्टकं - स्या०, रो० । ८. विरत्ततिरत्तं - सी०, स्या०, रो० ।

- तेन खो पन समयेन छव्वग्गिया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं
समणुद्देसं उपलापेन्ति पि उपट्ठापेन्ति पि सम्भुज्जन्ति पि सहा पि सेय्यं
कप्पेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा . पे० . ते उज्झायन्ति खियन्ति'
विपाचेन्ति - कथं हि नाम छव्वग्गिया भिक्खू जानं तथानासितं कण्टकं
समणुद्देसं उपलापेस्सन्ति पि उपट्ठापेस्सन्ति पि सम्भुज्जिस्सन्ति पि सहा पि
सेय्यं कप्पेस्सन्ती ति . पे० . सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, जानं तथानासितं
कण्टकं समणुद्देसं उपलापेथा पि उपट्ठापेथा पि सम्भुज्जथा पि सहा पि सेय्यं
कप्पेथा' ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जानं तथानासितं कण्टकं समणुद्देसं उपलापेस्सथा पि उपट्ठापेस्सथा पि सम्भु-
ज्जिस्सथा पि सहा पि सेय्यं कप्पेस्सथा ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इम सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

४२६. "समणुद्देसो पि चे एवं वदेय्य - 'तथाह भगवता धम्मं
देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो
नालं अन्तरायाया' ति, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'मावुसो
समणुद्देस, एवं अवच, मा भगवन्तं अकभाचिक्खि, न हि साधु भगवतो
अकभक्खानं, न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेन, आवुसो समणुद्देस,
अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो
अन्तरायाया' ति । एवं च पन' सो समणुद्देसो भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव
पग्गहेय्य, सो समणुद्देसो भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो - 'अज्जतग्गे ते, आवुसो
समणुद्देस, न चेव सो भगवा सत्था अपविस्सितब्बो । यं पि चउथे समणुद्देसा
लभन्ति भिक्खूहि सद्धिं विरत्ततिरत्तं सहसेय्यं सा पि ते भत्ति । चर पिरे
विनस्सा' ति । यो पन भिक्खु जानं तथानासितं समणुद्देस उपलापेय्य वा
उपट्ठापेय्य वा सम्भुज्जेय्य वा सह वा सेय्यं कप्पेय्य, पाचिसियं" ति ।

(३) विभङ्गो

- ४३० समणुद्देसो नाम सामणेरो वुच्चति ।

एवं वदेय्या ति - "तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि

यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरा-
याया” ति ।

सो समणुद्देशो ति यो सो एवंवादी समणुद्देशो ।

R. 140

भिक्षूही ति अञ्जेहि भिक्षूहि, ये पस्सन्ति ये सुणन्ति तेहि
वत्तब्बो — “मा, आवुसो समणुद्देश, एव अवच । मा भगवन्त अम्भाचिक्खि ।
न हि साधु भगवतो अम्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरिया-
येनावुसो समणुद्देश, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं
च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बो । ततियं पि
वत्तब्बो ... पे० ... सच्चे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति
सो समणुद्देशो भिक्षूहि एवमस्स वचनीयो — “अज्जतगो ते, आवुसो समणु- 10
द्देश, न चेव सो भगवा सत्था अपदिसित्तब्बो । यं पि चञ्जे समणुद्देशा
लभन्ति भिक्षूहि सद्धि दिरत्ततिरत्तं सहसेय्य सा पि ते नत्थि । चर पिरे
विनस्सा” ति ।

थो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति .. पे० ... अयं इमस्मि
अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

15

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति,
सो वा आरोचेति ।

स्थानासितं ति एवं नासितं ।

समणुद्देशो नाम सामणोरो वुच्चति ।

उपलापेय्य वा ति तस्स पत्तं वा चीवरं वा उद्देशं वा परिपुच्छं वा 20
दस्सामी ति उपलापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपट्ठापेय्य वा ति तस्स चुण्णं वा मत्तिकं वा दन्तकट्ठं वा मुखोदकं
वा सादियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सम्भुज्जेय्य वा ति सम्भोगो नाम द्वे सम्भोगा — आमिससम्भोगो
अ धम्मसम्भोगो च । आमिससम्भोगो नाम आमिसं देति वा पटिगण्हाति 25
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मसम्भोगो नाम उद्दिसति वा उद्दिसापेति
वा, पदेन उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अक्खराय उद्दिसति वा उद्दिसापेति वा, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 185

सह वा सेय्यं कप्पेय्या ति एकच्छन्ने नासितके समणुद्देशे निपन्ने
भिक्षु निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्षु निपन्ने नासितको समणु- 30
द्देशो निपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति

पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा पुनप्पुन निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३१. नासितके नासितकसञ्जी उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । नासितके वेमतिको उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, आपत्ति दुक्कटस्स । नासितके अनासितकसञ्जी उपलापेति वा उपट्ठापेति वा सम्भुञ्जति वा सह वा सेय्यं कप्पेति, अनापत्ति । अनासितके नासितकसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनासितके अनासितकसञ्जी, अनापत्ति ।

४३२. अनापत्ति अनासितको ति जानाति, तं दिट्ठं पटिनिस्सट्ठो ति जानाति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सप्पाणकवगो सत्तमो ।

तस्सुद्धानं

सञ्चिचच्चवधसप्पाणं, उक्कोटं^१ दुट्ठुल्लखादनं ।
ऊनवीसति सत्थं^२ च, संविधानं अरिट्ठकं^३ ।
उक्खित्तं कण्टकं^४ चैव, दस सिक्खापदा इमे ति ॥

१७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(बुद्धचभूते)

(१) छन्नभिक्षुवत्सु

४३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे ।
तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो अनाचारं आचरति । भिक्षू एवमाहंसु —
“मावुसो^१ छन्न, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो एवं वदेति —
“न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्षुं
व्यत्तं^२ विनयधरं परिपुच्छामी” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम आयस्मा छन्नो भिक्षूहि
सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वक्खति — न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खा-
पदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्षुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति
... पे० ... सच्चं किरत्वं, छन्न, भिक्षूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वदेसि —

१. उक्कोटं — स्था०, रो० । २. वत्तं — सी० । ३. कण्टकं — स्था०, रो० । ४. व्यत्तं — सी० ।

न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खु
व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि ब्रुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस,
भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वदेय्यसि — न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं
सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी ५
ति । नेतं, मोघपुरिस, अप्ससन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४३४. “यो पन भिक्खु भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो एवं वदेय्य —
‘न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं
व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी’ ति, पाचिसियं । सिक्खमानेन, भिक्खवे, भिक्खुना 10
अञ्जातम्भं परिपुच्छित्तम्भं परिपञ्चित्तम्भं । अयं सत्यं सामीची” ति ।

(३) विमङ्गो

४३५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खूही ति अञ्जेहि भिक्खूहि ।

सहधम्मिकं नाम यं भगवता पञ्जात्तं सिक्खापदं एतं सहधम्मिकं 15
नाम । तेन वुच्चमानो एवं वदेय्य — “न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे
सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं परिपुच्छामी” ति ।
पण्डितं व्यत्तं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी ति भणति, आपत्ति
पाचिसियस्स ।

४३६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचि- 20 B. 167
त्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उप-
सम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी एवं वदेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । R. 142

अपञ्चतेन वुच्चमानो — “इदं न सल्लेखाय न धुत्तयाय^१ न
पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती” ति एवं वदेति,
“न तावाहं, आवुसो, एतस्मिं सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्जं 25
भिक्खुं व्यत्तं विनयधरं पण्डितं मेधाविं बहुस्सुतं धम्मकथिकं परिपुच्छामी”
ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१. व्यत्तं — सी० । २. वदेति — स्या०, रो०; वदेय्या ति — सी० । ३. धतत्ताय — स्या०,
रो०; धुताय — सी० । ४. विनयधरं ति — रो० ।

अनुपसम्पन्नेन पञ्जत्तेन वा अपञ्जत्तेन वा धुच्चमानो - “इदं न सल्लेखाय न धुत्तथाय न पासादिकताय न अपचयाय न विरियारम्भाय संवत्तती” ति एवं वदेति, “न तावाह, आवुसो, एतस्मि सिक्खापदे सिक्खिस्सामि याव न अञ्चं भिक्खु ब्भत्तं विनयधर पण्डितं मेधावि बहुस्सुत धम्म-
 5 कथिकं परिपुच्छामी” ति भणति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उप-
 सम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्क-
 टस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

सिक्खमानेना ति सिक्खितुकामेन ।

अञ्जत्तब्बं ति जानितब्बं ।

10 परिपुच्छितब्बं ति “इदं, भन्ते, कथं; इमस्स वा ववत्थो” ति ?

परिपञ्चितब्बं ति चिन्तेतब्बं तुलयितब्बं ।

अयं तत्थ सामीची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

४३७. अनापत्ति “जानिस्सामि सिक्खिस्सामी” ति भणति, उम्मत्त-
 कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६७२. हासत्तमपाचिसियं

(सिक्खापवविदग्गके)

(१) छब्बगियमिक्खुवत्थु

15 ४३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून् अनेकपरियायेन
 विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति,
 आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खू - “भगवा
 खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनय-
 20 परियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं
 भासति । हन्द मयं, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनयं परिया-
 पुणामा” ति, ते च बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो
 उपालिस्स सन्तिके विनयं परियापुणन्ति ।

B. 199

R. 149

अथ खो छब्बगियानं भिक्खून् एतदहोसि - “एतरहि खो, आवुसो,
 25 बहू भिक्खू थेरा च नवा च मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके
 विनयं परियापुणन्ति । सचे इमे विनये पकतञ्जुनो भविस्सन्ति अम्हे

येनिच्छकं^१ यदिच्छकं^२ यावदिच्छकं^३ आकङ्क्षिस्सन्ति परिकङ्क्षिस्सन्ति । हन्द
मयं, आवुसो, विनयं विवण्णेमा^४ ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू
भिक्खू उपसङ्गमित्वा एव वदेन्ति^५ — “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खा-
पदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय सवत्तन्ती” ति !
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति — 5
कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू विनयं विवण्णेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किंर तुम्हे, भिक्खवे, विनयं विवण्णेत्या ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विनयं विवण्णेस्सथ^१ नेत, मोघपुरिसा, अप्पसत्तान वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

४३६. “यो पन भिक्खू पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वदेय्य — “किं
पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दिट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय
विलेखाय सवत्तन्ती” ति, सिक्खापदविवण्णके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४४०. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अभिप्पेतो भिक्खू ति । 15

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते वा उद्दिसापेन्ते वा सज्झायं
वा करोन्ते ।

एवं वदेय्या ति — “किं पनिमेहि खुद्धानुखुद्दकेहि सिक्खापदेहि उद्दि-
ट्ठेहि, यावदेव कुक्कुच्चाय विहेसाय विलेखाय सवत्तन्ती ति । ये इमं परिया-
पुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं होति विहेसा होति विलेखा होति, ये इमं न परिया- 20
पुणन्ति तेसं कुक्कुच्चं न होति विहेसा न होति विलेखा न होति । अनुद्दिट्ठं
इदं वरं, अनुगहितं इदं वरं, अपरियापुटं^२ इदं वरं, अधारितं इदं वरं, विनयो
वा अन्तरधायतु, इमे वा भिक्खू अपकतञ्जुनो^३ होन्तू” ति उपसम्पन्नस्स
विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४४१. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचि- 25
त्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको विनयं विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. स्या० पोत्यके नत्थि । २. यदिच्छकं — स्या० । ३. यावदिच्छकं — सी०; स्या०
पोत्यके नत्थि । ४. वदेन्ति — म० । ५. अपरियापुटं — स्या०; अपरियापुणितं — सी० । ६. अप्य-
कतञ्जुनो — सी० ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी विनय विवण्णेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जं धम्म विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स विनयं वा अञ्जं वा धम्मं विवण्णेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 144

5 अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४२. अनापत्ति नविवण्णेत्तुकामो, “इह त्वं” सुत्तन्ते वा गाथायो वा अभिधम्मं वा परियापुणस्सु, पच्छा विनयं परियापुणस्ससी” ति भणत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ ७३. तेसत्ततिमपाचित्तियं

(मोहनके)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

४४३ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
10 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू अनाचारं
आचरित्वा अञ्जाणकेन आपन्ना ति जानत्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने
एवं वदन्ति — “इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो
सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा
...पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
B. 190 15 भिक्षू पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खन्ति — इदनेव खो मयं जानाम,
अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती
ति .. पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदेथ —
इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो
अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

20 विगरहि बुद्धो भगवा पे० . कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एवं वक्खथ — इदनेव खो मयं जानाम, अयं पि
किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती ति !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्षवे,
इत्थं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४४४ “यो पन भिक्खु अन्वद्धमासं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदेय्य — ‘इदानीव खो अहं जानामि, अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छती’ ति । तं चे भिक्खुं अञ्जे भिक्खु जानेय्युं निसिन्नपुब्बं इमिना भिक्खुना द्वित्तिक्खत्तुं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो, न च तस्स भिक्खुनो अञ्जाणकेन मुत्ति अत्थि, 5 यं च तत्थ आपत्ति आपन्नो तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि चस्स मोहो आरोपेतब्बो — ‘तस्स ते, आवुसो, अलाभा, तस्स ते दुल्लद्धं, यं त्वं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोसी’ ति । इदं तस्मि मोहनके पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४४५. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं 10 R. 145
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अन्वद्धमासं ति अनुपोसथिकं ।

पातिमोक्खे उद्दिस्समाने ति उद्दिस्सन्ते ।

एवं वदेय्या ति अनाचारं आचरित्वा — “अञ्जाणकेन आपन्नो” ति जानन्तू ति पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदेति — “इदानीव खो अहं जानामि, 15 अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती” ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

तञ्जे मोहेतुकामं भिक्खु अञ्जे भिक्खु जानेय्युं निसिन्नपुब्बं इमिना भिक्खुना द्वित्तिक्खत्तुं पातिमोक्खे उद्दिस्समाने, को पन वादो भिय्यो, न च तस्स भिक्खुनो अञ्जाणकेन मुत्ति अत्थि, यं च तत्थ आपत्ति आपन्नो, 20 तं च यथाधम्मो कारेतब्बो, उत्तरि चस्स मोहो आरोपेतब्बो । एव च पन, भिक्खवे, आरोपेतब्बो । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ज्ञापेतब्बो —

४४६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेय्य । एसा वत्ति । 25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु पातिमोक्खे उद्दिस्समाने न साधुकं अट्ठि कत्वा मनसि करोति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहं आरोपेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो

मोहस्स आरोपना, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“आरोपितो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो मोहो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अनारोपिते मोहे मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । आरोपिते मोहे मोहेति,
5 आपत्ति पाचिस्सियस्स ।

४४७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचिस्स-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति पाचिस्सियस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति पाचिस्सियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
10 कम्मे वेमतिको मोहेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

४४८. अनापत्ति न वित्थारेन सुत होति, ऊनकद्वत्तिक्खत्तुं वित्थारेन
सुतं होति, नमोहेतुकामस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ७४. चतुसत्ततिमपाचिस्सियं

(पहारवने)

(१) छब्बग्गिय – सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

B. 192 ४४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
R. 146 15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवग्गियानं भिक्खू पहार देन्ति । ते रोदन्ति । भिक्खू एव-
माहंसु – “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ? “इमे, आवुसो, छब्बग्गिया
भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं पहार देन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम छब्ब-
20 गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू पहारं दस्सन्ती ति ... पे० ...
सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना भिक्खू पहारं देथा ति ?
“सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
कुपिता अनत्तमना भिक्खू पहारं दस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा
25 पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ –

४५० “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं ददेय्य, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

४५१ यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

5

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहतचित्तो खिलजातो ।

पहारं ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा अन्त-
मसो उप्पलपत्तेन पि पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५२ उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो पहारं
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो पहारं 10
देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्त-
मनो पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो पहारं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

B. 193

15

४५३. अनापत्ति केनचि विहेठीयमानो मोक्खाधिप्पायो पहार देति,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं

(तलसत्तिकउगिरणे)

(१) छब्बग्गिय - सत्तरसवग्गियभिक्खुवत्थु

४५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्त-
मना सत्तरसवग्गियानं भिक्खूनां तलसत्तिकं उगिरन्ति । ते पहारसमुच्चिता 20 R. 147
रोदन्ति । भिक्खू एवमाहुंसु - “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?
“इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हाकं तलसत्तिकं
उगिरन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना

सत्तरसवग्नियान भिक्खून् तलसत्तिकं उगिरिस्सन्ती ति .. पे० . सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्नियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उगिरथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विमरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, भोगपुरिसा,
5 कुपिता अनत्तमना सत्तरसवग्नियानं भिक्खून् तलसत्तिकं उगिरिस्सथ !
नेतं, भोगपुरिसा, अप्सम्भान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४५५. “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरैय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 10 ४५६. यो पन ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे ० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जस्स भिक्खुस्स ।

B. 194

कुपितो अनत्तमनो ति अनभिरद्धो आहूतचित्तो खिलजातो ।

- तलसत्तिकं उगिरैय्या ति कायं वा कायपटिबद्धं वा अन्तमसो
15 उपेपलपत्तं पि उच्चारेलि, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४५७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 20 अनुपसम्पन्नस्स कुपितो अनत्तमनो तलसत्तिकं उगिरति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४५८. अनापत्ति केनचि विहेटीयमानो मोक्खाधिप्पायो तलसत्तिकं
25 उगिरति, उम्भत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ७६. छसत्तलिमपाचित्तियं

(अमूलकानुदंसेने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुवत्थु

४५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षुं अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुदंसेन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० . ते उज्जायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षु अमूलकेन
सङ्घादिसेसेन अनुदंसेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, 5
भिक्षु अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुदंसेथा ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
भिक्षुं अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुदंसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४६०. "यो पन भिक्षु भिक्षु अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुदंसेय्य,
पाचित्तियं" ति । 10

(३) विभङ्गो

४६१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति । B. 195

भिक्षुं ति अञ्ज भिक्षुं ।

अमूलकं नाम अदिट्ठ अस्सुतं अपरिसङ्कित । 15

सङ्घादिसेसेना ति तेरसन्नं अञ्जतरेन ।

अनुदंसेय्या ति चोदेति वा चोदापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन सङ्घादिसेसेन अनुदं-
सेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको अमूलकेन सङ्घादिसेसेन
अनुदंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी अमूलकेन 20
सङ्घादिसेसेन अनुदंसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा अनुदंसेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अनुपसम्पन्नं अनुदंसेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्न-
सञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । 25

४६३. अनापत्ति तथासञ्जी चोदेति, वा चोदापेति वा, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(कुक्कुच्च उपदहने)

(१) छब्बगिया - सत्तरसवग्गिय भिक्खुवत्थु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू सत्तरसवग्गियान
5 भिक्खून् सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहन्ति — “भगवता, आवुसो, सिक्खापदं
पञ्जात्तं — ‘न ऊनवीसतिवस्सो पुगलो उपसम्पादेतब्बो’ ति । तुम्हे च ऊन-
वीसतिवस्सा उपसम्पन्ना । कच्चि नो तुम्हे अनुपसम्पन्ना” ति ? ते रोदन्ति ।
भिक्खू एवमाहुसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति ?

B. 196

R. 149

10 “इमे, आवुसो, छब्बगिया भिक्खू अम्हाकं सञ्चिच्च कुक्कुच्चं
उपदहन्ती” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खू भिक्खून् सञ्चिच्च कुक्कुच्चं
उपदहिस्सन्ती ति .. पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खून् सञ्चिच्च
कुक्कुच्चं उपदहथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
15 भिक्खून् सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४६५ “यो पन भिक्खु भिक्खुस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहेय्य-
‘इतिस्स मुहुत्तं पि अफासु भविस्सती’ ति एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

20 ४६६. यो पनाति यो यादिसो ... पे० .. भिक्खू ति .. पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

भिक्खुस्सा ति अञ्जास्स भिक्खुस्स ।

सञ्चिच्चा ति जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा
वीतिककमो ।

कुक्कुच्चं उपदहेय्या ति “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्तं, मज्जं मञ्जे तथा पीत्तं, मातुगामेन सद्धिं रहो मञ्जे तथा निसिन्नं” ति कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करिस्वा, अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति कुक्कुच्चं उपदहितु ।

5

४६७. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको सञ्चिच्च कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी कुक्कुच्च उपदहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नस्स सञ्चिच्च कुक्कुच्चं उपदहति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६८. अनापत्ति न कुक्कुच्चं उपदहितुकामो “ऊनवीसतिवस्सो मञ्जे त्वं उपसम्पन्नो, विकाले मञ्जे तथा भुत्तं, मज्जं मञ्जे तथा पीत्तं, मातुगामेन सद्धिं रहो मञ्जे तथा निसिन्नं, इह जानाहि, मा ते पच्छा कुक्कुच्चं 15
अहोसी” ति भणति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

B. 197

—○—

५ ७८. अट्टसत्ततिमपाचित्तियं

(उपसुत्तिद्वाने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुघत्तु

४६९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू पेसलेहि
भिक्षूहि सद्धिं भण्डन्ति । पेसला भिक्षू एवं वदेन्ति^१ — “अलज्जिनो
इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्षू । न सक्का इमेहि सह भण्डितुं” ति । 20
छब्बग्गिया भिक्षू एवं वदेन्ति — “किस्स तुम्हे, आवुसो, अम्हे अलज्जिवादेन
पापेथा” ति ? “कहं पन तुम्हे, आवुसो, अस्सुथा” ति ? “मयं आयस्मन्त्तानं
उपस्सुत्तिं तिट्ठम्हा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू भिक्षूनं भण्डन-
जातान कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुत्तिं तिट्ठिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं 25

R. 150

१. मण्हेन्ति — सी० । २. वदन्ति — म०, रो० ।

किर तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुति तिट्ठथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुति तिट्ठिस्सथ !
 ५ नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४७०. “यो पन भिक्खु भिक्खूनं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं उपस्सुति तिट्ठेय्य” — “यं इमे भणिस्सन्ति तं सोस्सामी” ति एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४७१. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्ख ति .. पे० .. अयं हमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खु ति ।

B. 198

भिक्खूनं ति अञ्जेसं भिक्खूनं ।

भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नानं ति अधिकरणजातानं ।

उपस्सुति तिट्ठेय्या ति “इमेसं सुत्वा चोदेस्सामि सारेस्सामि पटिचो-
 १५ देस्सामि पटिसारेस्सामि मङ्कलू^१ करिस्सामी” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । पच्छतो गच्छन्तो तुरित्तो गच्छति
 सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 पुरतो गच्छन्तो ओहि्यति सोस्सामी ति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठितो
 सुणाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । भिक्खुस्स ठितोकास वा निसिन्नोकासं वा
 R. 151 20 निपन्नोकासं वा आगत्त्वा मन्तेन्तं उक्कासितब्ब, विजानापेतब्ब, नो चे
 उक्कासेय्य वा^२ विजानापेय्य वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

एतदेव पच्चयं करित्वा अनञ्जं ति न अञ्जो कोचि पच्चयो होति
 उपस्सुति तिट्ठितुं ।

४७२. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुति तिट्ठति, आपत्ति
 २५ पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिको उपस्सुति तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जी उपस्सुति तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. तिट्ठेय्यं — सी० । २. मङ्कलुं — टी०, स्या०; मङ्कलुकरिस्सामी — सी० । ३. वा न — टी० ।

अनुपसम्पन्नस्स उपस्सुति तिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने
उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४७३. अनापत्ति — “इमेसं सुत्वा ओरमिस्सामि विरमिस्सामि वूप-
समिस्सामि’ अत्तान परिमोचेस्सामी” ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि- ६
कस्सा ति ।

१७६. ऊनासीतिमपाचित्तियं (कम्मपट्टिबाहने)

(१) छब्बग्गियभिक्षुपत्थु

४७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू अनाचारं
आचरित्वा एकमेकस्स कम्मे कयिरमाने’ पटिकोसन्ति । तेन खो पन समयेन
सङ्घो सन्निपतितो होति केनचिद्देश करणीयेन । छब्बग्गिया भिक्षू चीवरकम्मं 10
करोन्ता एकस्स छन्दं अदंसु । अथ खो सङ्घो — “अय, आवुसो, छब्बग्गियो
भिक्षु एकको आगतो, हन्दस्स मयं कम्मं करोमा” ति तस्स कम्म अकासि ।
अथ खो सो भिक्षु येन छब्बग्गिया भिक्षू तेनुपसङ्गमि । छब्बग्गिया भिक्षू
त भिक्षु एतदवोचु — “किं, आवुसो, सङ्घो अकासी” ति ? “सङ्घो मे,
आवुसो, कम्मं अकासी” ति । “न मयं, आवुसो, एतदत्थाय छन्दं अदम्हा — 15
‘तुय्हं कम्मं करिस्सती’ ति । सचे च मयं जानेय्याम तुय्हं कम्मं करिस्सती ति,
न मयं छन्द ददेय्यामा” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा .. पे० . ते उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू धम्मिकानं
कम्मानं छन्द दत्वा पच्छा खीयनधम्मं’ आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर तुम्हे, भिक्षवे, धम्मिकानं कम्मानं छन्दं दत्वा पच्छा खीयनधम्मं 20 R. 152
आपज्जया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
धम्मिकानं कम्मानं छन्द दत्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं,

मोघपुरिसा, अप्ससन्नानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापद उद्दिसेय्याथ -

४७५. “यो पन भिक्खु धम्मिकानं कम्मनं छन्दं दत्वा पच्छा खीयन-
धम्मं आपज्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४७६. यो पना ति यो यादिसो . पे० . भिक्खू ति .. पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

धम्मिकं नाम कम्मं अपलोकनकम्मं जत्तिकम्मं जत्तिदुतियकम्मं
जत्तिचतुत्थकम्मं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन कतं, एतं धम्मिकं नाम कम्मं ।
छन्दं दत्वा खीयति' आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४७७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी छन्दं दत्वा खीयति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं दत्वा खीयति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी छन्दं दत्वा खीयति, अनापत्ति । अधम्म-
कम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

४७८. अनापत्ति - “अधम्मेन वा दग्गेन वा नकम्मारहस्स वा कम्मं
कतं” ति जानन्तो खीयति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

०—

३.८०. असोत्तिमपाचित्तियं

(छन्दं दत्वा गते)

(१) छब्बगियाभिक्खुवत्थु

४७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सङ्घो सन्निपतितो होति केनचि-
देव करणीयेन । छब्बगिया भिक्खू चीवरकम्मं करोन्ता एकस्स छन्दं
अदंसु । अथ खो सङ्घो यस्सत्थाय सन्निपतितो तं कम्मं करिस्सामी' ति जत्ति
ठपेसि । अथ खो सो भिक्खु - “एवमेविमे एकमेकस्स कम्मं करोन्ति, कस्स
तुम्हे कम्मं करिस्सथा” ति छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कामि । ये ते भिक्खू
अपिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खीयन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खु सङ्घे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना

पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं, भिक्खु, सङ्खे विनिच्छय-
कथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमसी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पठ्ठाति

विगरहि बुद्धो भगवा . पे० . कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सङ्खे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमिस्ससि ! 5
नेतं, मोघपुरिस, अप्पसत्तानं वा पसादाय ... पे० . एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४८०. “यो पन भिक्खु सङ्खे विनिच्छयकथाय वत्तमानाय छन्दं
अदत्वा उट्ठायासना पक्कमेय्य, पाचित्तिर्य” ति ।

(३) विभङ्गो

४८१ यो पना ति यो यादिसो ... पे० . भिक्खु ति ... पे० . अय 10 B. 20,
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खु ति ।

सङ्खे विनिच्छयकथा नाम वत्थु' वा आरोचितं होति अविनिच्छितं,
अत्ति वा ठपिता होति, कम्मवाचा वा विप्पकता होति ।

छन्दं अदत्वा उट्ठायासना पक्कमेय्या ति — “कथ इदं कम्मं कुप्पं अस्स
वग्गं अस्स न करेय्या” ति गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । परिसाय हत्थपासं 15
विजहन्तस्स आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति पाचित्तिर्यस्स ।

४८२ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी छन्दं अदत्वा उट्ठायासना
पक्कमति, आपत्ति पाचित्तिर्यस्स । धम्मकम्मे वेमतिको छन्दं अदत्वा उट्ठा-
यासना पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी छन्दं
अदत्वा उट्ठायासना पक्कमति, अनापत्ति । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, 20
आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जी, अनापत्ति ।

४८३ अनापत्ति — “सङ्खस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गाहो वा
विवादो वा भविस्सती” ति गच्छति, “सङ्खभेदो वा सङ्खराजि वा भविस्सती”
ति गच्छति, “अधम्मेन वा वग्गेन वा नकम्मरहस्स वा कम्मं करिस्सती” ति 25
गच्छति, गिलानो वा^१ गच्छति, गिलानस्स करणीयेन वा^१ गच्छति, उच्चारेन

वा पस्सावेन वा पीळितो गच्छति, न कम्म कोपेतुकामो पुन पच्चागमिस्सामी
ति गच्छति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ८१. एकासीतिमपाचित्तियं

(चीवर दिन्ने खिय्यने)

(१) दब्बमल्लपुत्त - छब्बगियाभिक्षुवत्थु

R. 154

४८४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने^१ कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सङ्घस्स

B. 202

५ सेनासनं च पञ्जापेति^२ भत्तानि च उद्दिशति । सो चायस्मा दुब्बलचीवरो
होति । तेन खो पन समयेन सङ्घस्स एकं चीवरं उपपन्नं होति । अथ खो
सङ्घो त चीवरं आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स अदासि । छब्बगिया
भिक्षू उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “यथासन्धुतं^३ भिक्षू सङ्घिकं
लाभं परिणामेन्ती” ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा . पे० ... ते उज्जायन्ति
१० खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू समग्गेन सङ्घेन
चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर
तुम्हे, भिक्षवो, समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जथा
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा . पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
१५ समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयनधम्मं आपज्जिस्सथ ! नेतं,
मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं, वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्षवो, इम
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

४८५. “यो पन भिक्षु समग्गेन सङ्घेन चीवरं दत्त्वा पच्छा खीयन-
धम्मं आपज्जेय्य ‘यथासन्धुतं भिक्षू सङ्घिकं लाभं परिणामेन्ती’ ति, पाचि-
२० त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४८६. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्षू ति ।

१. वेळुवने - सी० । २. पञ्जापेति - य०, सी० । ३. यथासन्धुतं - रो० । ४. सी०,
रो० पोथकेसु नस्ति ।

समगो नाम सङ्घो समानसंवासको समानसीमायं ठितो ।

चीवरं नाम छन्न चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकल्पनुपग पच्छिमं ।

दत्त्वा ति सयं दत्त्वा ।

यथासन्धुतं नाम यथामित्ता यथासन्दिदुता यथासम्भत्ता यथा-
समानुपज्झायकता यथासमानाचरियकता । 5

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिशं होति परिच्छत्तं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टं पि, दसिकसुत्तं पि ।

पच्छा खीयनधम्मं आपज्जेय्या ति उपसम्पन्नस्स सङ्घेन सम्मतस्स
सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा 10
खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं दिशे खिय्यति,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 155

४८७ धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी चीवरं दिशे खिय्यति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिको चीवरं दिशे खिय्यति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी चीवरं दिशे खिय्यति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स ।

अञ्जं परिक्खारं दिशे खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । उपसम्पन्नस्स
सङ्घेन असम्मतस्स सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स वा यागुभाजकस्स
वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स वा चीवरं
वा अञ्जं वा परिक्खारं दिशे खिय्यति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स 20
सङ्घेन सम्मतस्स वा असम्मतस्स वा सेनासनपञ्चापकस्स वा भत्तुद्देसकस्स
वा यागुभाजकस्स वा फलभाजकस्स वा खज्जभाजकस्स वा अप्पमत्तक-
विस्सज्जकस्स वा चीवरं वा अञ्जं वा परिक्खारं दिशे खिय्यति, आपत्ति
दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जी, 25
अनापत्ति' ।

B. 209

४८८. अनापत्ति - पकतिया छन्दा दोसा भोहा भया करोन्तं^१
“क्वत्थो तस्स दिशेन लद्धा पि विनिपातेस्सति न सम्मा उपनेस्सती” ति
खिय्यति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं (सङ्घिकलाभपरिणामने)

(१) सावत्थिपूगस्स सचीवरभत्तपटिपादनवत्थु

४८६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जातरस्स पूगस्स
सङ्घस्स सचीवरभत्त पटियत्तं होति -- भोजेत्वा चीवरेन अच्छादेस्सामा ति ।
अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू येन सो पूगो तेनुपसङ्कमिंसु; उपसङ्कमित्वा तं
५ पूगं एतदवोचु - “देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेस भिक्खून” ति । “न
मयं, भन्ते, दस्साम । अम्हाकं सङ्घस्स अनुवस्सं सचीवरभिक्षा पञ्जत्ता”
ति । “बहू, आवुसो, सङ्घस्स दायका, बहू सङ्घस्स भत्ता” । इमे तुम्हे
निस्साय तुम्हे सम्पस्सन्ता इध विहरन्ति । तुम्हे चे इमेसं न दस्सथ, अथ
R 150 को चरहि इमेस दस्सति ? देथावुसो, इमानि चीवरानि इमेसं भिक्खून”
10 ति । अथ खो सो पूगो छब्बग्गियेहि भिक्खूहि निप्पीळियमानो यथापटियत्तं
चीवरं छब्बग्गियानं भिक्खूनं दत्वा सङ्घ भत्तेन परिवसि । ये ते भिक्खू
D. 204 जानन्ति सङ्घस्स सचीवरभत्तं पटियत्तं न च जानन्ति छब्बग्गियानं भिक्खूनं
दिशं ति ते एवमाहंसु - “ओणोजेथावुसो, सङ्घस्स चीवर” ति । “नत्थि,
भन्ते । यथापटियत्त चीवरं अय्या छब्बग्गिया अय्यानं छब्बग्गियानं परिणा-
15 मेसु” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिद्यन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं
पुग्गलस्स परिणामेस्सन्ती ति ... पे० . सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे,
जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुग्गलस्स परिणामेथा ति ? “सच्च,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

20 विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुग्गलस्स परिणामेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा,
अप्पसन्नानं वा पसादाय पे० ... एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ -

25 ४९०. “थो पन भिक्खू जानं सङ्घिकं लाभं परिणतं पुग्गलस्स परि-
णामेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४६१. यो यना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० .. अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्स आरोचेन्ति, सो
वा आरोचेति ।

सङ्घिकं नाम सङ्घस्स दिशं होति परिच्चत्तं ।

लाभो नाम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारा,
अन्तमसो चुण्णपिण्डो पि, दन्तकट्टं पि, दसिकमुत्तं पि ।

परिणतं नाम दस्साम करिस्सामा ति वाचा भिन्ना होति, तं पुग्ग-
लस्स परिणामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४६२. परिणते परिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति 10
पाचित्तियस्स । परिणते वेमतिको पुग्गलस्स परिणामेति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । परिणते अपरिणतसञ्जी पुग्गलस्स परिणामेति, अनापत्ति । सङ्घस्स
परिणतं अञ्जसङ्घस्स वा चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
चेतियस्स परिणतं अञ्जचेतियस्स^१ वा सङ्घस्स वा* पुग्गलस्स वा परिणामेति,
आपत्ति दुक्कटस्स । पुग्गलस्स परिणतं अञ्जपुग्गलस्स वा सङ्घस्स वा* 15
चेतियस्स वा परिणामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते परिणतसञ्जी,
आपत्ति दुक्कटस्स । अपरिणते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स^२ । अपरिणते
अपरिणतसञ्जी, अनापत्ति ।

B. 205

R. 157

४६३. अनापत्ति — “कथं देमा” ति पुच्छीयमानो — “यत्थ तुम्हाकं
देय्यधम्मो परिभोगं वा लभेय्य पटिसङ्खारं वा लभेय्य चिरट्ठित्तिको वा 20
अस्स यत्थ वा पन तुम्हाकं चित्तं पसीदति तत्थ देथा” ति भणत्ति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्स ति ।

सहधम्मिकवग्गो अट्ठमो ।

तत्सुद्धानं

सहधम्म-विवण्णं च, मोहापनं^३ पहारकं^४ ।

तलसत्ति अमूलं च, सञ्चिच्च च उपस्सुति^५ ।

पटिबाहनछन्दं^६ च, दब्बं च परिणामनं ति^७ ॥

25

१. सी०, स्या० पोथकेषु नश्यि । २. अञ्जस्स चेतियस्स — स्या०, रो० । * एत्थ सी०
पोथके ‘गणस्स वा’ ति अधिको पाठो विस्सति । ३-३. मोहापनं पहारणं — सी०; मोहापनपहारकं —
स्या०; मोहापनपहारकं — रो० । ४. उपस्सुति च — रो० । ५. पटिबाहनछन्दं — स्या०; पटिबाहन
छन्दं — म० । ६. परिणामनं — रो० ।

१८३. तथासीतिमपाचलियं

(राजसौपुरप्पवेसने)

(१) आनन्द-मल्लिकादेवीवत्यु

४६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उय्यानपाल
 आणापेसि — “गच्छ, भणे, उय्यानं सोधेहि । उय्यानं गमिस्सामा” ति ।
 “एवं, देवा” ति खो सो उय्यानपालो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स पटि-
 ५ स्सुत्वा उय्यानं सोधेन्तो अहस भगवन्तं अञ्जतरस्मि रुक्खमूले निसिञ्चं ।
 दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा राजानं
 पसेनदि कोसलं एतदवोच — “सुद्ध, देव, उय्यानं । अपि च, भगवा तत्थ
 निसिञ्चो” ति । “होतु, भणे ! मयं भगवन्तं पयिरुपासिस्सामा” ति । अथ खो
 राजा पसेनदि कोसलो उय्यानं गत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि । तेन खो
 १० पन समयेन अञ्जतरो उपासको भगवन्तं पयिरुपासन्तो निसिञ्चो होति ।
 अहसा खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं भगवन्तं पयिरुपासन्तं निसिञ्चं ।
 दिस्वान भीतो अट्टासि । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स एतदहोसि —
 “नारहतायं पुरिसो पापो होतु, यथा भगवन्तं पयिरुपासती” ति । येन
 भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
 १५ अथ खो सो उपासको भगवतो गारवेन राजानं पसेनदि कोसलं नेव अभि-
 वादेसि न पच्चुट्टासि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो अनत्तमनो अहोसि —
 “कथं हि नामायं पुरिसो मयि आगतं नेव अभिवादेस्सति न पच्चुट्टेस्सती”
 ति ! अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं अनत्तमनं विदित्वा राजानं
 पसेनदि कोसलं एतदवोच — “एसो खो, महाराज, उपासको बहुस्सुतो
 २० आगतागमो कामेसु बीतरागो” ति । अथ खो रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स
 एतदहोसि — “नारहतायं उपासको ओरको होतु, भगवा पि इमस्स वण्णं
 भासती” ति । तं उपासकं एतदवोच — “वदेय्यासि, उपासक, येन अत्थो”
 ति । “सुद्ध, देवा” ति । अथ खो भगवा राजानं पसेनदि कोसलं धम्मिया
 कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो राजा
 २५ पसेनदि कोसलो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो
 सम्पहंसितो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

४६५. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो उपरिपासाद-
वरगतो होति । अइसा^१ खो राजा पसेनदि कोसलो तं उपासकं रथिकाय^२
छत्तपाणिं गच्छन्त । दिस्वान पक्कोसापेत्वा एतदवोच - “त्वं किर,
उपासक, बहुस्सुतो आगतागमो । साधु, उपासक, अम्हाकं इत्थागारं
धम्मं वाचेही” ति । “यमहं^३, देव, जानामि अय्यानं वाहसा, अय्या व 5
देवस्स इत्थागारं धम्म वाचेस्सन्ती” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो -
“सच्चं खो उपासको आहा” ति येन भगवा तेनुपसङ्गमि ; उपसङ्गमित्वा
भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजा
पसेनदि कोसलो भगवन्तं एतदवोच - “साधु, भन्ते, भगवा एकं भिक्खुं
आणापेतु यो अम्हाकं इत्थागारं धम्मं वाचेस्सती” ति । अथ खो भगवा 10
राजान पसेनदि कोसलं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि ... पे० ... पदक्खिणं कत्वा
पक्कामि । अथ खो भगवा आयस्मन्त आनन्दं आमन्तेसि - “तेनहानन्द,
रञ्जो इत्थागारं धम्म वाचेही” ति । “एवं, भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो
भगवतो पटिस्सुत्वा^४ कालेन^५ कालं^६ पविसित्वा रञ्जो इत्थागारं धम्म
वाचेति^७ । अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवर- 11
मादाय येन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि ।

B. 207

४६६. तेन खो पन समयेन राजा पसेनदि कोसलो मल्लिकाय देविया
सद्धि सयनगतो होति । अइसा खो मल्लिका देवी आयस्मन्तं आनन्दं दूरतो व
आगच्छन्तं । दिस्वान सहसा बुट्ठासि ; पीतकमट्टं^८ दुस्सं पभस्सित्थ । R. 159
अथ खो आयस्मा आनन्दो ततो व पटिनिवत्तित्वा आरामं गन्त्वा भिक्खूनं 20
एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा .. पे० .. ते उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम आयस्मा आनन्दो पुब्बे अप्पटि-
संविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर त्वं,
आनन्द, पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविससी^९ ति ? “सच्चं,
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, आनन्द, 25
पुब्बे अप्पटिसंविदितो रञ्जो अन्तेपुरं पविसिस्ससि ! नेतं, आनन्द; अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० .. विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि-
४६७. “दसयिमे, भिक्खवे, आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने । कतमे

१. अइस - रो० । २. रथिकाय - स्या० । ३. यमपाहं - सी० । ४. पट्टिगुणित्वा - सी०,
स्या० । ५. काले - सी० । ६. सी० पोत्थके नत्थि । ७. वाचेसि - स्या०, रो० । ८. पीतक-
मत्ता - सी० । ९. पवित्री - सी० ।

दस ? इध, भिक्खवे, राजा महेसिया सद्धि निसिन्नो' होति, तत्थ भिक्खु पविसति । महेसी वा भिक्खुं दिस्वा सितं पातुकरोति । भिक्खु वा महेसि दिस्वा सित पातुकरोति । तत्थ रज्जो एवं होति - 'अद्धा इमेसं कत्तं वा करिस्सन्ति वा' ति । अयं, भिक्खवे, पठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

५ "पुन च परं, भिक्खवे, राजा बहुकिच्चो बहुकरणीयो । अज्जातरं इत्थि गन्त्वा नस्सरति । सा तेन गब्भं गण्हाति' । तत्थ रज्जो एवं होति - 'न खो इध अज्जो कोचि पविसति अज्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, दुतियो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

१० "पुन च परं, भिक्खवे, रज्जो अन्तेपुरे अज्जातरं रतने नस्सति । तत्थ रज्जो एवं होति - 'न खो इध अज्जो कोचि पविसति अज्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, ततियो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

B. 208

"पुन च परं, भिक्खवे, रज्जो अन्तेपुरे अब्भन्तरा गुग्गुहमन्ता बहिद्धा सम्भेदं गच्छन्ति । तत्थ रज्जो एवं होति - 'न खो इध अज्जो कोचि पविसति अज्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, चतुत्थो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, रज्जो अन्तेपुरे पुत्तो वा पितरं पत्थेति पिता वा पुत्तं पत्थेति । तेसं एवं होति - 'न खो इध अज्जो कोचि पविसति अज्जात्र पब्बजितेन । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, पञ्चमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, राजा नीचट्टानियं उच्चे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति - 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, छट्ठो आदीनवो, राजन्तेपुरप्प-वेसने ।

"पुन च परं, भिक्खवे, राजा उच्चट्टानियं नीचे ठाने ठपेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति - 'राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्मं' ति । अयं, भिक्खवे, सत्तमो आदीनवो राजन्ते-पुरप्पवेसने ।

B. 160

“पुन च परं, भिक्खवे, राजा अकाले सेनं उद्योजेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति — ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अयं, भिक्खवे, अट्ठमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्खवे, राजा काले सेनं उद्योजेत्वा अन्तरामगतो 5 निवत्तापेति । येसं तं अमनापं तेसं एवं होति — ‘राजा खो पब्बजितेन संसट्ठो । सिया नु खो पब्बजितस्स कम्म’ ति । अयं, भिक्खवे, नवमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने ।

“पुन च परं, भिक्खवे, रज्जो राजन्तेपुरं हत्थिसम्महं अस्स- 10 सम्महं रथसम्महं रज्जनीयानि^१ रूपसद्गन्धरसफोटुब्बानि, यानि न पब्बजितस्स सारूप्यानि । अयं*, भिक्खवे, दसमो आदीनवो राजन्तेपुरप्पवेसने । इमे खो, भिक्खवे, दस आदीनवा राजन्तेपुरप्पवेसने” ति ।

(२) पञ्चात्ति

अथ खो भगवा आर्यस्मन्तं आनन्दं अनेकपरियायेन विगरहित्वा 2. 209 दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

४६८. “यो पन भिक्खु रज्जो खत्तियस्स मुद्धावसित्तस्स^२ अनिक्ख- 15 न्तराजके अनिगतरतनके^३ पुब्बे अप्पटिसंविदितो इन्दखीलं अत्तिक्कामेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४६९. यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

खत्तियो नाम उभतो सुजातो होति, मातितो च पितितो च संसुद्ध- 20 गहणिको, याव सत्तमा पितामहयुगा अविखत्तो अनुपकुट्ठो^४ जातिवादेन ।

मुद्धावसित्तो नाम खत्तियाभिसेकेन अभिसित्तो होति ।

अनिक्खन्तराजके ति राजा सयनिघरा अनिक्खन्तो होति ।

अनिगतरतनके ति महेसी सयनिघरा अनिक्खन्ता होति, उभो वा 25 अनिक्खन्ता होन्ति ।

पुब्बे अप्पटिसंविदितो ति पुब्बे अनामन्तेत्वा^५ ।

१. मन्तेपुरं - सी०, रो० । २. रजनीयानि - सी०; रजनीयानि - स्या० । * एत्थ स्वा० पोत्थके ‘खो’ ति पाठो विस्तारि । ३. मुद्धावसित्तस्सो - स्या० । ४. अनीभतरतनके - सी० । ५. अनुपकुट्ठो - सी० । ६. अविमन्तितो - स्या०, सी० ।

इन्द्रखीलो नाम सयनिघरस्स उम्मारो वुच्चति ।

सयनिघरं नाम यत्थ कत्थचि रञ्जो सयनं पञ्जत्त होति, अन्त-
मसो साणिपाकारपरिक्खत्तं पि ।

इन्द्रखीलं अतिक्कामेय्या ति पठमं पादं उम्मार अतिक्कामेति,
५ आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

५००. अप्पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी इन्द्रखील अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते वेमतिको इन्द्रखीलं
अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी
इन्द्रखील अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१० पटिसंविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटि-
संविदिते वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी,
अनापत्ति ।

B. 210,
R. 161

५०१. अनापत्ति पटिसंविदिते, न खत्तियो होति, न खत्तिथा-
भिसेकेन अभिसित्तो होति, राजा वा^१ सयनिघरा निक्खन्तो होति, महेसी
१५ वा^२ सयनिघरा निक्खन्ता होति, उभो वा^३ निक्खन्ता होन्ति, नसयनिघरे,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

३ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(रत्तनवग्गहणमे)

(१) भिक्खु-ब्राह्मणथविकवत्थु

५०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अचिरवत्तिथा
नदिया नहायति । अञ्जतरो पि ब्राह्मणो पञ्चसतानं थविकं थले निक्खि-
२० पित्वा अचिरवत्तिथा नदिया नहायन्तो^१ विस्सरित्वा अगमासि । अथ खो
सो भिक्खु — “तस्सायं ब्राह्मणस्स थविका, मा इध^२ नस्सी” ति अगमहेसि ।
अथ खो सो ब्राह्मणो सरित्वा तुरित^३ तुरितो आघावित्वा तं भिक्खु एतद-
वोच — “अपि मे, भो, थविकं पस्सेय्यासी” ति ? “हन्द, ब्राह्मणा” ति

१. सयनिघरं — स्या० । २. म०, रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३. म०, रो०, स्या०
पोत्थकेसु नत्थि । ४. एत्थ स्या० पोत्थके ‘सयनिघरा’ ति पाठो दिस्सति । ५. नहायित्वा — सी०,
स्या० । ६. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ७. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

अदासि । अथ खो तस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि — “केन नु खो अहं उपायेन
इमस्स भिक्खुनो पुण्णपत्तं न ददेय्य” ति ! “न भो, भो, पञ्चसतानि, सहस्सं
मे” ति पलिबुद्धित्वा^१ मुञ्चि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गत्वा भिक्खून्
एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा .. पे० ... ते उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खु रतन उग्गहेस्सती ति ... पे० ... सच्च ५
किर त्वं, भिक्खु, रतनं उग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति^२ ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, रतनं
उग्गहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च
पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मतं वा उग्गणहेय्य वा उग्गण्हापेय्य 10
वा, पाचित्तिथं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) विसाखाआभरणभण्डिकवत्थु

५०३. तेन खो पन समयेन सावत्थिया^३ उस्सवो होति । मनुस्सा
अलङ्कृतप्पटियत्ता^४ उय्यान गच्छन्ति । विसाखा पि मिगारमाता अलङ्क- B. 211
तप्पटियत्ता उय्यानं गमिस्सामी ति गामतो निक्खमित्वा, — “क्याहं करि- 15 R. 162
स्सामि उय्यानं गत्वा, यन्नूनाह भगवन्तं पयिरुपासेय्य” ति आभरणं ओमु-
ञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन भण्डिकं बन्धित्वा दासिया अदासि — “हन्द, जे, इमं
भण्डिकं गण्हाही” ति । अथ खो विसाखा मिगारमाता येन भगवा तेनुपसङ्कमि;
उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिञ्चं
खो विसाखं मिगारमातरं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि 20
समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया
कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता उट्ठायासना भगवन्तं
अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो सा दासी तं भण्डिकं
विस्सरित्वा अगमासि । भिक्खू पस्सित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“तेन हि, भिक्खवे, उग्गहेत्वा निक्खिपया” ति । 25

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा

१. पलिबुद्धित्वा — म० । २. सो०, रो० पोत्थकेसु नल्लि । ३. सावत्थियं — सी० । ४. अलङ्कृत-
पटियत्ता — सी०, स्या०, रो० ।

भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, रतन वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं — यस्स भविस्सति सो हरिस्सती ति । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापद उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्षू रतनं वा रतनसम्मतं वा, अज्जात्र अज्झारामा,
५ उग्गहेय्य वा उग्गहापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षून सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(५) अङ्गुलिमुद्दिकावरयु

५०४. तेन खो पन समयेन कासीसु जनपदेसु^१ अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो होति । तेन च गहपतिना अन्तेवासी आणत्तो होति — “सचे भदन्ता^२ आगच्छन्ति भत्तं करेय्यासी” ति । तेन खो पन समयेन
१० सम्बहुला भिक्षू कासीसु जनपदेसु चारिकं चरमाना येन अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स कम्मन्तगामो तेनुपसङ्गमिसु । अइसा खो सो पुरिसो ते भिक्षू दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान येन ते भिक्षू तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते भिक्षू अभिवादेत्वा एतदवोच — “अधिवासेन्तु, भन्ते, अय्या स्वातनाय गहपतिनो भत्तं” ति । अधिवासेसु खो ते भिक्षू तुण्हीभावेन^३ । अथ खो
१५ सो पुरिसो तस्सा रत्तिथा अच्चयेन पणीतं खादनीय भोजनीयं पटियादापेत्वा कालं आरोचापेत्वा^४ अङ्गुलिमुद्दिकं ओमुञ्चित्वा ते भिक्षू भत्तेन परिवसित्वा — “अय्या भुञ्जित्वा गच्छन्तु, अहं पि^५ कम्मन्तं गमिस्सामी” ति अङ्गुलिमुद्दिकं विस्सरित्वा अगमासि । भिक्षू पस्सित्वा — “सचे मयं गमिस्साम नस्सिस्सतायं अङ्गुलिमुद्दिका” ति तत्थेव अर्च्छिसु । अथ खो
२० सो पुरिसो कम्मन्ता आगच्छन्तो ते भिक्षू पस्सित्वा एतदवोच — “किस्स, भन्ते, अय्या इधेव अर्च्छन्ती” ति ? अथ खो ते भिक्षू तस्स पुरिसस्स एतमत्थं आरोचेत्वा सार्वत्थिं गन्त्वा भिक्षूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(६) अनुपञ्जासि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
२५ भिक्षू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, रतन वा रतनसम्मतं वा अज्झारामे वा अज्झावसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितुं —

१. जनपदे + म० । २. भदन्ता — स्या०, रो० । ३. तुण्हीभावेन — रो० । ४. आरोचेत्वा — सी० । ५. हि — सी० ।

यस्स भविस्सति सो हरिस्सती" ति । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

५०५. "यो पन भिक्खु रतनं वा रतनसम्मत्तं वा, अञ्जनाञ्च अञ्जारा-
रामा वा अञ्जनावसथा वा, उग्गण्हेय्य वा उग्गण्हापेय्य वा, पाचित्तियं । रतनं
वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्तं वा अञ्जाराभे वा अञ्जनावसथे वा उग्गहेत्वा वा ३
उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं - 'यस्स भविस्सति सो हरिस्सती' ति । अयं
तत्थ सामीची" ति ।

(७) विभङ्गो

५०६ यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ...पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

रतनं नाम मुत्ता मणि वेळुरियो सङ्खो सिला पवाल' रजतं जातरूपं 10
लोहितङ्को मसारगल्लं ।

रतनसम्मत्तं नाम मनुस्सानं उपभोगपरिभोगं एतं^१ रतनसम्मत्तं
नाम^२ ।

अञ्जनाञ्च अञ्जाराभा वा अञ्जनावसथा वा ति ठपेत्वा अञ्जाराभं
अञ्जनावसथं । 15

अञ्जाराभो नाम परिक्वित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो, अपरि-
क्वित्तस्स उपचारो ।

अञ्जनावसथो नाम परिक्वित्तस्स आवसथस्स अन्तो आवसथो, अपरि-
क्वित्तस्स उपचारो ।

उग्गण्हेय्या ति सयं गण्हाति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20 B. 213

उग्गण्हापेय्या ति अञ्जं गाहापेति^३, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

रतनं वा पन भिक्खुना रतनसम्मत्तं वा अञ्जाराभे वा अञ्जनावसथे
वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपितब्बं ति रूपेण वा निमित्तेण वा
सञ्जाणं कत्वा निक्खिपित्वा आचिक्खितब्बं - "यस्स भण्डं नट्ठं सो आगच्छतू"
ति । सचे तत्थ आगच्छति सो वत्तब्बो - "आवुसो, कीदिसं ते भण्डं" 25
ति ? सचे रूपेण वा निमित्तेण वा सम्पादेति दातब्बं, नो चे सम्पादेति
विचिनाहि आवुसो ति वत्तब्बो । तम्हा आवासा पक्कमन्तेन ये तत्थ होन्ति
भिक्खू पतिरूपा तेसं हत्थे निक्खिपित्वा पक्कमितब्बं । नो चे होन्ति भिक्खू

R. 164

१. पवालं - स्था०, रो० । २ - २. सी० पोत्थके नरिय । ३. गण्हापेति - सी०,
स्था०, रो० ।

पाचित्तियं - २८.

पतिरूपा, ये तत्थ होन्ति गहपतिका पतिरूपा तेस हत्थे निक्खिपित्वा पक्क-
मितब्बं ।

अयं तत्थ सामोची ति अयं तत्थ अनुधम्मता ।

५०७. अनापत्ति रतन वा रतनसम्मत्तं वा अज्झारामे वा अज्झा-
५ वसथे वा उग्गहेत्वा वा उग्गहापेत्वा वा निक्खिपति — “यस्स भविस्सति
सो हरिस्सती” ति, रतनसम्मत्त विस्सासं गण्हाति, तावकालिकं गण्हाति,
पंसुकूलसञ्जिस्स, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

६५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं

(विकासग्रामप्राप्तिसमे)

(१) छब्बगिगयभिव्खुवत्थु

५०८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिव्खू विकासे
१० गामं पविसित्वा सभाय निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ति,
सेय्यथीदं — राजकथं चोरकथं महामत्तकथं सेनाकथं भयकथं युद्धकथं अन्न-
कथं पानकथं वत्थकथं सयत्तकथं मालाकथं गन्धकथं व्यातिकथं यानकथं
गामकथं निगमकथं नगरकथं जनपदकथं इत्थिकथं^१ पुरिसकथं^२ सूरकथं^३
विसिखाकथं कुम्भट्टानकथं पुब्बपेतकथं नानत्तकथं^४ लोकवस्त्रायिकं समुद्द-
१५ वस्त्रायिकं इतिभवाभवकथं इति वा । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम सभणा सक्थपुत्तिया विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं — राजकथं
चोरकथं ... पे० .. इतिभवाभवकथं इति वा, सेय्यथापि गिही काम-
भोगिनो” ति ।

२० अस्सोसु खो भिव्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तान खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिव्खू अप्पिच्छा .. पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिगया भिव्खू विकाले गामं पविसित्वा सभायं
निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेस्सन्ति, सेय्यथीदं — राजकथं
चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति वा ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे,

१- सेय्यथीदं - ५० । २. इत्थिकथं - स्या० । ३. सी० स्या०, रो० पोटकेसु नत्थि ।
४. सूरकथं - सी०, स्या०, रो० । ५. नानत्तकथं - रो० ।

भिक्षवे, विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं
तिरच्छानकथं कथेय, सेय्यथीदं — राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवा-
भवकथं इति वा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चमपञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
विकाले गामं पविसित्वा सभायं निसीदित्वा अनेकविहितं तिरच्छानकथं
कथेत्सथ, सेय्यथीदं — राजकथं चोरकथं ... पे० ... इतिभवाभवकथं इति
वा ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्षु विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

R. 163

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

11

(३) सावर्त्थिगच्छन्तभिक्षुवत्थु

५०६. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्षू कोसलेसु जनपदेसु
सार्वर्त्थि गच्छन्ता सायं अञ्जातरं गाम उपगच्छिषु । मनुस्सा ते भिक्षू
परिसित्वा एतदवोचु — “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो ते भिक्षू —
“भगवता पटिक्खित्तं विकाले गामं पविसितु” ति कुक्कुच्चायन्ता न
पविसिषु । चोरा ते भिक्षू अच्छिन्दिषु । अथ खो ते भिक्षू सार्वर्त्थि गन्त्वा
भिक्षून एतमत्थं आरोचेसु । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

11

(४) अनुपञ्चाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्षू आभन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, आपुच्छा विकाले गामं पवि-
सितुं । एव च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्षु अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति । 20 B. 215

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनं सिक्खापदं पञ्चात्तं होति ।

(५) अनुपञ्चाति — अनापुच्छायं

५१०. तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्षु कोसलेसु जनपदेसु
सार्वर्त्थि गच्छन्तो सायं अञ्जातरं गामं उपगच्छिषु । मनुस्सा त भिक्षू
परिसित्वा एतदवोचु — “पविसथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु —
“भगवता पटिक्खित्तं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितु” ति कुक्कुच्चा-

21

यन्तो न पाविसि । चोरा तं भिक्खु अच्छिन्दिसु । अथ खो सो भिक्खु सावत्थि गत्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(६) अनुपञ्जाति — सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
5 भिक्खू आमन्तेसि— “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्तं भिक्खु आपुच्छा विकाले
गामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(७) अहिबद्धभिक्खुवत्थु

R. 166 10

५११. तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु अहिना बद्धो
होति । अञ्जातरो भिक्खु अग्नि आहरिस्सामी ति गामं गच्छति । अथ
खो सो भिक्खु — “भगवता पटिविखत्तं सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले
गामं पविसितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पाविसि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(८) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
13 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, तथारूपे अच्चायिके करणीये
सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं पविसितुं । एवं च पन, भिक्खवे,
इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५१२. “यो पन भिक्खु सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा विकाले गामं
पविसेय्य, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, पाचित्तियं” ति ।

(९) विभङ्गो

20

५१३ यो पना ति यो यादिसो .. पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

B. 2-6

सन्तो नाम भिक्खु सक्का होति आपुच्छा पविसितु ।

असन्तो नाम भिक्खु न सक्का होति आपुच्छा पविसितुं ।

विकालो नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अरुणुग्गमना ।

25

गामं पविसेय्या ति परिविखत्तस्स गामस्स परिवखेपं अतिक्कमन्तस्स

आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तस्स आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया ति ठपेट्वा तथारूपं अच्चायिकं करणीयं ।

५१४. विकाले विकालसञ्जी सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पवि- 5
सति, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
विकाले वेमतिको सन्तं भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्जात्र तथारूपा
अच्चायिका करणीया, आपत्ति पाचित्तियस्स । विकाले कालसञ्जी सन्तं
भिक्खुं अनापुच्छा गामं पविसति, अञ्जात्र तथारूपा अच्चायिका करणीया,
आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

काले विकालसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । काले वेमतिको, आपत्ति
दुक्कटस्स । काले कालसञ्जी, अनापत्ति ।

५१५. अनापत्ति तथारूपे अच्चायिके करणीये, सन्तं भिक्खुं आपुच्छा
पविसति, असन्तं भिक्खुं अनापुच्छा पविसति, अन्तरारामं गच्छति, भिक्खु-
नुपस्सयं गच्छति, तिप्पियसेय्यं गच्छति, पटिक्कमनं गच्छति, गामेन मग्गो 15
होति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१. ८६. छासीतिमपाचित्तियं

(सूचिघरकारापने)

(१) दन्तकारपवारणावत्थु

५१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं 20
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरेन दन्तकारेण भिक्खू पवारिता
होन्ति — “येसं अय्यानं सूचिघरेण अत्थो अहं सूचिघरेणा” ति । तेन खो
पन समयेन भिक्खू बहू सूचिघरे विञ्जापेन्ति । येसं खुद्दका सूचिघरा ते 20
महन्ते सूचिघरे विञ्जापेन्ति । येसं महन्ता सूचिघरा ते खुद्दके सूचिघरे
विञ्जापेन्ति । अथ खो सो दन्तकारो भिक्खूणं बहू सूचिघरे करोन्तो न
सक्कोति अञ्जं विक्कायिकं भण्डं कातुं, अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स^१
किलमत्ति^२ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम

R. 167

B. 217

20

१. अन्तरागामं — रो० । २. स्था० पोत्थके नखि । ३. पुत्तदारोपिस्स — सी०, स्था० ।

४. किलमत्ति — सी०, स्था० । ५. खीयन्ति — सी०, स्था०, रो० ।

समणा सक्कपुत्तिया न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेस्सन्ति !
 अयं इमेसं बहू सूचिघरे करोन्तो न सक्कोति अज्झं विक्कायिकं भण्डं कातुं,
 अत्तना पि न यापेति, पुत्तदारोपिस्स किलमती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू
 ५ अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
 भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेस्सन्ती ति ... पे० ...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेन्ती”
 ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम ते, भिक्खवे,
 १० मोघपुरिस्सा न मत्तं जानित्वा बहू सूचिघरे विज्जापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
 उद्दिसेय्याथ -

५१७. “यो पन भिक्खु अट्ठिमयं वा वन्तमयं वा विसाणमयं वा
 सूचिघरं कारापेय्य भेदनकं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१५ ५१८. यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अट्ठि नाम यं किञ्चि अट्ठि ।

वन्तो नाम हत्थिदन्तो वुच्चति ।

विसाणं नाम यं किञ्चि विसाणं ।

२० कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन
 भिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५१९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
 यस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
 परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
 २५ विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अज्झस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्झेन कतं पटिलभित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५२०. अनापत्ति गणिकाय, अरणिके, विधे*, अञ्जनिया, अञ्जनि-
सलाकाय, वासिजटे*, उदकपुञ्छनिया, उम्भत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(मञ्चपीठकारापने)

(१) उपनन्दसक्यपुत्तवत्सु

५२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो उच्चै
मञ्चे सयति । अथ खो भगवा सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि सेनासनचारिकं ९
आहिण्डन्तो येनायस्मतो उपनन्दस्स सक्यपुत्तस्स विहारो तेनुपसङ्गमि ।
अहसा खो आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान भगवन्तं एतदवोच — “आगच्छतु मे, भन्ते, भगवा सयनं पस्सतु”
ति । अथ खो भगवा ततो व पटिनिवत्तित्वा भिक्खू आमन्तेसि — “आसयतो,
भिक्खवे, मोघपुरिसो वेदितब्बो” ति । 10

(२) पञ्जसि

अथ खो भगवा आयस्मन्तं उपनन्दं सक्यपुत्तं अनेकपरियायेन
विगरहित्वा दुब्भरताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

५२२. “नवं पन भिक्खुना मञ्चं वा पीठं वा कारयमानेन अट्ट-
ङ्गुलपादकं कारेतब्धं सुगतङ्गुलेन, अञ्जात्र हेट्ठिमाय अटनिया; तं प्रति- 15
क्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५२३. नवं नाम करणं उपादाय वुच्चति ।

अञ्जो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीर-
पादको*, आहच्चपादको ।

पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, 20
आहच्चपादकं ।

१. वीधे — स्या०; वीठे — सी० । *एत्थ सी० पीठके ‘वीजने’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

२. सयतु — रो० । ३. कुळिरपादको — स्या०, रो०; कुळीरपादको — म० ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेत्तो वा ।

R. 169

अद्वङ्गुत्वपादकं कारेतब्बं सुगतङ्गुलेन, अञ्जान्न हेट्ठिमाय अटनिया ति ठपेत्वा हेट्ठिं अटनिं; तं अतिक्रामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोशे दुक्कटं, पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५२४. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत परेहि
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति
वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

५२५. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं
पमाणातिक्कन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

१ ८८. अट्टासीतिमपाचित्तियं

(तूलोनद्धमञ्चपीठकाशपणे)

(१) छब्बग्गियमभिक्षुवरम्

५२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सायत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षू मञ्चं पि
पीठं पि तूलोनद्धं कारापेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया
मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो”
ति ! अस्सोसुं खो भिक्षू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचे-
न्तानं । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षू मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं कारा-
पेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्धं
कारापेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 220

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,

मञ्चं पि पीठं पि तूलोनद्ध कारापेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५२७. “यो पन भिक्खु मञ्चं वा पीठं वा तूलोनद्धं कारापेय्य, उद्दालनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

५२८. यो पना ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं ५ इमस्मि अत्ये अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

मञ्चो नाम चत्तारो मञ्चा — मसारको, बुन्दिकाबद्धो, कुलीरपादको, आहच्चपादको :

पीठं नाम चत्तारि पीठानि — मसारकं, बुन्दिकाबद्धं, कुलीरपादकं, आहच्चपादकं ।

10

तूलं नाम तीणि तूलानि — रुक्खतूलं, लतातूलं, पोटकितूल ।

R. 170

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन उद्दालेत्वा पाचित्तियं देसेतब्ब ।

५२९. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प- 15 कतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कत पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३०. अनापत्ति आयोगे, कायबन्धने, असंबद्धके^१, पत्तथविकाय, 20 परिस्सावने, बिम्बोहनं^२ करोति, अञ्जेन कतं पटिलभित्वा उद्दालेत्वा परिभुञ्जति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

॥ ८६. ऊननयुतिमपाचित्तियं

(निसीदनकारापणे)

(१) छम्बग्गियभिक्खुवत्थु

५३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खूनं निसीदनं

U. 22.

१. पोतकीतूलं — स्था०; पोतकितूलं — रो० । २. असंबद्धके — सी०; असंबद्धके — रो० ।

३. बिम्बोहनं — म० ।

पाचित्तियं—२९.

अनुञ्जातं होति । छब्बग्गिया भिक्खू — “भगवता निसीदनं अनुञ्जातं”
ति अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेन्ति । मञ्चस्स पि पीठस्स पि पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ति^१ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा . पे० ... ते
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्प-
माणिकानि निसीदनानि धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर तुम्हे,
भिक्खवे, अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
अप्पमाणिकानि निसीदनानि धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —
“निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं । तत्रिदं
पमाणं — दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं वियड्ढं । तं अति-
कामयतो छेवनकं पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) महाकायउदायिभिक्खुण्णाय

R. 171

५३२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी^१ महाकायो होति ।
सो भगवतो पुरतो निसीदनं पञ्जापेत्वा^२ समन्ततो समञ्छमानो^३ निसी-
दति^४ । अथ खो भगवा आयस्मन्तं उदायि एतदवोच — “किस्स त्वं, उदायि,
निसीदनं पञ्जापेत्वा^५ समन्ततो समञ्छसि; सेय्यथापि पुराणासिकोद्धो^६”
ति ? “तथा हि पन, भन्ते, भगवता भिक्खूनां अतिखुद्दकं निसीदनं अनु-
ञ्जातं” ति ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू ग्रामन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, निसीदनस्स दसं^७ विदत्थि^८ ।
एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५३३. “निसीदनं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिकं कारेतब्बं ।
तत्रिदं पमाणं — दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं वियड्ढं ।
वसा विदत्थि^९” । तं अतिकामयतो छेवनकं पाचित्तियं” ति ।

१. ओलम्बन्ति — सी० । २. उदायि — सी०, स्या०, रो० । ३. पञ्जापेत्वा — म० । ४. समञ्छमानो — रो० । ५. निसीदि — सी० । ६. म०, रो० पोथ्यकेसु मत्थि । ७. पुराणसिकोद्धो — स्या० । ८. दत्ता — सी०, स्या०, रो० । ९. विदत्थि — रो० । १०. विदत्थी — सी० ।

(५) विभङ्गो

५३४. निसीदनं नाम सदसं वुच्चति ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा पमाणिकं कारे-
तब्बं । तत्रिद पमाणं - दीघसो द्वे विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं
दियड्ढं । दसा विदत्थि । त अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं । 5

५३५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तिय-
यस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । 10
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं
पमाणातिक्कतं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वित्तानं वा भुम्मत्थरणं
वा साणिपाकारं वा भिसि वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति । 15

१६०. मवृत्तिमपाचित्तिय

(कण्डुप्पटिच्छादिकारापणे)

(१) छब्बगियभिक्षुवत्थु

५३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षूनां कण्डुप्पटि-
च्छादि^१ अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्षू - "भगवता कण्डुप्पटि-
च्छादि अनुञ्जाता" ति अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेन्ति; पुरतो पि
पच्छतो पि आकट्ठन्ता आहिण्णन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते 20
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू अप्प-
माणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर

१. भूमत्थरणं - म० । २. बिम्बोहनं - म० । ३. कण्डुपटिच्छादी च स्था०; कण्डुपटि-
च्छादि - रो०, सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेथा ति? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

B. 229

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो कण्डुप्पटिच्छादियो धारेस्सथ ! नेत, मोघपुरिसा, अप्प-
5 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

५३८. "कण्डुप्पटिच्छादिं पन भिक्खुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं - दीघसो अतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामयसो छेदनकं पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

10 ५३९. कण्डुप्पटिच्छादिं नाम यस्स अधोनाभि उब्भजाणुमण्डलं कण्डु वा पीळका^१ वा अस्सावो वा थुल्लकच्छु^२ वा आबाधो, तस्स पटि-
च्छादनत्थाय ।

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा ।
तत्रिदं पमाणं - दीघसो अतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे
15 विदत्थियो । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं ।
पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५४०. अत्तना विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि
20 विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कत्तं पटिलमित्वा परिभुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५४१. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कत्तं
पमाणातिक्कत्तं पटिलमित्वा छिन्दित्वा परिभुज्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं
25 वा साणिपाकारं वा भिसिं वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

—o—

१६१. एकनवुत्तिमपाचित्तियं (वस्सिकसाटिककाराणेने)

(१) छब्बगियाभिक्षुवस्थु

५४२. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्षूनं वस्सिकसाटिका अनुञ्जाता होति । छब्बगिया भिक्षू — “भगवता वस्सिकसाटिका अनुञ्जाता” ति अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेन्ति । पुरतो पि पच्छतो पि आकङ्खन्ता आहिण्ढन्ति । ये ते भिक्षू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षू अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेथा ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B 224

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, अप्पमाणिकायो वस्सिकसाटिकायो धारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

10

५४३. “वस्सिकसाटिकं पन भिक्षुना कारयमानेन पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिधं पमाणं — दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं अद्भुतेय्या । तं अतिक्कामयतो छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विभङ्गो

५४४. वस्सिकसाटिका नाम वस्सानस्स चतुमासत्थाय ।

R. 179

कारयमानेना ति करोन्तो वा कारापेन्तो वा । पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिधं पमाणं — दीघसो छ विदत्थियो, सुगतविदत्थिया ; तिरियं अद्भुतेय्या । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा कारापेति था, पथोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

20

५४५. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्तना विप्पकत परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 225

५४६. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पमाणातिवकन्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थ-
रणं वा साणिपाकार वा भिसिं वा बिम्बोहनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

१ ६२. द्वेनवुत्तिमपाचित्तियं

(सुगतचीवरप्पमाणचीवरकारापने)

(१) नन्दभिक्षुवत्थु

५४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा नन्दो भगवतो मातुच्छा-
पुत्तो अभिरूपो होति दस्सनीयो पासादिको चतुरङ्गुलोमको भगवता ।
10 सो सुगतचीवरप्पमाण चीवरं धारेति । अद्दससु^१ खो^२ थेरा भिक्षू आय-
स्मन्तं नन्दं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान — “भगवा आगच्छती” ति आसना
वुट्ठहन्ति^३ । ते उपगते^४ जानित्वा^५ उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम आयस्मा नन्दो सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर त्वं, नन्द, सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं धारेसी ति ?
15 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, नन्द, सुगतचीवर-
प्पमाणं चीवरं धारेस्ससि ! नेतं, नन्द, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

५४८. “यो पन भिक्षु सुगतचीवरप्पमाणं चीवरं कारापेय्य अतिरेकं
20 वा, छेदनकं पाचित्तियं । तत्रिदं सुगतस्स सुगतचीवरप्पमाणं — दीघसो नव
विदत्थियो, सुगतविदत्थिया; तिरियं छ विदत्थियो । इदं सुगतस्स सुगत-
चीवरप्पमाणं” ति ।

१. भगवतो — सी०, रो० । २-२. सी० पोत्थके नरिय । ३. वुट्ठहत्था — सी० । ४. उपगत —
स्या० । ५. सञ्जानित्वा — सी०, स्या० ।

(३) विभङ्गो

५४६. योपनाति यो यादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

सुगतचीवरप्पमाणं^१ नाम दीघसो नव विदत्थियो, सुगतविदत्थिया ;
तिरियं छ विदत्थियो ।

B. 226

कारापेय्या ति करोति वा कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन
छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

५५०. अत्तना विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अत्तना विप्पकतं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
परेहि विप्पकतं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकतं
परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

10

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कतं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५५१. अनापत्ति ऊनकं करोति, अञ्जेन कतं पटिलभित्वा छिन्दित्वा
परिभुञ्जति, वितानं वा भुम्मत्थरणं वा साणिपाकारं वा भिसि वा बिम्बो-
हनं वा करोति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

R. 174

15

रत्तनवगो^२ नवमो ।

तस्सुद्धानं

रञ्जो च रतनं सन्तं, सूचि^३ मञ्चं च तूलिकं ।

निसीदनं च कण्डु^४ च, वस्सिका^५ सुगतेन चा ति* ॥

—o—

१. सुगतचीवर—सी०, रो० । २. राजवगो—सी० । ३. सूचि—सी० । ४. कण्डु—
सी० । ५. वस्सिकं—सी० । * एत्थ सी० पोस्थके अयं अधिको पाठो दिस्सति—

वगद्धानं

मुसा भूतञ्च ओवादी, भोजनं खेलकेन च ।

सुरा सप्पाणका वम्मा, राजवगेन से नव ॥

उद्दिष्टा खो, आरयस्मन्तो, द्वेनवुति पाचित्तिया धम्मा । तत्थायस्मन्तो
 पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? इतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ
 परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-
 यस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

खुद्दक सप्तत्तं ।
 पाचित्तियकण्डं निद्वितं ।

६. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो चत्तारो पाटिदेसनीया^१

धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१ १. पठमपाटिदेसनीय

(भिक्षुनिवृत्त्यतो ज्ञादनीयगहणे)

(१) भिक्षु-भिक्षुनीवत्सु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे^२ । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिककमनकाले अञ्जतरं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच -
“हन्दाय्य^३, भिक्षं पटिगण्हा^४” ति । “सुट्ठु^५, भगिनी^६” ति सब्बेव अग-
हेसि । सा उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरित्तुं, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ ८
खो सा भिक्षुनी दुतियं पि दिवसं ... पे० ... ततियं पि दिवसं सावत्थियं
पिण्डाय चरित्वा पटिककमनकाले तं भिक्षुं पस्सित्वा एतदवोच - “हन्दाय्य,
भिक्षं पटिगण्हा” ति । “सुट्ठु, भगिनी” ति सब्बेव अगहेसि । सा
उपकट्ठे काले नासक्खि पिण्डाय चरित्तुं, छिन्नभत्ता अहोसि । अथ खो सा
भिक्षुनी चतुत्थे दिवसे रथिकाय^७ पवेधेन्ती^८ गच्छति । सेट्ठि गहपति रथेन १०
पटिपथं आगच्छन्तो तं भिक्षुनि एतदवोच - “अपेहय्ये^९” ति । सा बोक्क-
मन्ती^{१०} तत्थेव परिपति । सेट्ठि गहपति तं भिक्षुनि खमापेसि - “खमाहय्ये^{११},
मयासि” पातिता^{१२}” ति । “नाहं, गहपति, तथा पातिता । अपि च, अहमेव
दुब्बला” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, दुब्बला” ति ? अथ खो सा भिक्षुनी
सेट्ठिस्स गहपतिस्स एतमत्थं आरोचेसि । सेट्ठि गहपति तं भिक्षुनि धरं १३
नेत्वा भोजेत्वा उज्झायति खिय्यति विपाचेति - “कथं हि नाम भदन्ता^{१४}
भिक्षुनिया हत्थतो आमिसं पटिगहेस्सन्ति ! किञ्छलाभो मातुगामो” ति !

अस्सोसुं खो भिक्षू तस्स” सेट्ठिस्स गहपतिस्स उज्झायन्तस्स खिय्य-

१. पाटिदेसनिया - रो० । २. हन्दाय्य - स्या० । ३. पटिगण्हासि - सी०; पटिगण्हासि -
रो० । ४-४. सुट्ठुभगिनी - सी० । ५. रथियाम - स्या०, रो० । ६. पवेधन्ती - स्या०, रो० ।
७. अपेहय्य - म० । ८. ओक्कमन्ती - सी०, स्या० । ९. खमाहय्ये - म० । १०. मया - सी० ।
११. निपातिता - सी० । १२. भदन्ता - स्या०, रो० । १३. सी०, स्या० पोत्यकेषु नलि ।

B. 228

R. 176

तस्स विपाचेत्तस्स । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० .. ते उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खु भिक्खुनिया हत्थतो आभिसं
 पटिग्गहेस्सती ति .. पे० ... सच्चं किर त्व, भिक्खु, भिक्खुनिया हत्थतो
 5 आभिसं पटिग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । “ज्जातिका ते, भिक्खु,
 अज्जातिका” ति ? “अज्जातिका, भगवा” ति । “अज्जातको, मोघ-
 पुरिस, अज्जातिकाय न जानाति पतिरूपं वा अप्पतिरूपं वा सन्तं वा
 असन्तं वा ।

(२) पज्जाति

कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, अज्जातिकाय भिक्खुनिया हत्थतो
 आभिसं पटिग्गहेस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसत्तानं वा पसादाय
 10 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२. “यो पन भिक्खु अज्जातिकाय भिक्खुनिया अन्तरघरं पविट्ठाय
 हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुज्जेय्य
 वा, पटिदेसेत्तब्बं तेन भिक्खुना - ‘गारय्हं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं
 पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी’” ति ।

(३) विमङ्गो

15 ३. यो पना ति यो थादिसो ... पे० ... भिक्खू ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

अज्जातिका नाम मातितो वा अपतितो वा याव सत्तमा पितामह-
 युगा असम्बद्धा ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्घे उपसम्पन्ना ।

20 अन्तरघरं नाम रथिका^१ व्यूहं सिद्धाटक घर ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
 जीवकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
 मंसं ।

25 खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग्गह्णाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

४. अज्जातिकाय अज्जातिकसज्जी अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो

१. -१. पटिरूपं - स्या० । २. अप्पटिरूपं - स्या० । ३. खादनीयं - रो० । ४. भोजनीयं -
 रो० । ५. पटिग्गहे - स्या०, रो० । ६

खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय वेमतिको अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अञ्जातिकाय जातिकसञ्ची अन्तरघरं पविट्ठाय हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

B. 229

यामकालिकं सत्ताहकालिक यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । एकतो- उपसम्पन्नाय^१ हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा - “खादिस्सामि भुञ्जि- स्सामी” ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय अञ्जातिकसञ्ची, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । जातिकाय जातिकसञ्ची, अनापत्ति ।

५. अनापत्ति जातिकाय, दापेति न देति, उपनिविखपित्वा देति अन्तरारामे, भिक्खुनूपस्सये^२, तिस्थियसेय्याय, पटिक्कमने, गामतो नीह- रित्वा देति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं “सतिपच्चये परि- भुञ्जा” ति देति, सिक्खमानाय, सामणेरिया, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि- कस्सा ति ।

A. 177

१२. श्रुतियपाटिदेसनीयं

(भिक्खुनी-बोत्तात्तने)

(१) छब्बग्गियभिक्खुनीवत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खू कुलेसु निभन्तिता भुञ्जन्ति । छब्ब- ग्गिया भिक्खुनियो छब्बग्गियानं भिक्खूनं बोसासन्तियो ठिता होन्ति - “इध सूपं देथ, इध ओदनं देथा” ति । छब्बग्गिया भिक्खू यावदत्थं भुञ्जन्ति । अञ्जे भिक्खू न चित्तरूपं भुञ्जन्ति^३ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खिध्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो बोसासन्तियो न निवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर

१. एकतो उपसम्पन्नाय - सी०, स्या० । २. भिक्खुनूपस्सये - म० । ३. भजन्ति - सी० ।

तुम्हे, भिक्खवे, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, भिक्खुनियो वोसासन्तियो न निवारेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं
 ५ वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

B. 230

७. “भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ति, तत्र चे सा^१ भिक्खुनी वोसासमानरूपा ठिता होति - ‘इध सूपं देय, इध ओदनं देथा’ ति, तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा - ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति । एकस्स चे^२ पि^३ भिक्खुनो न^४ पटिभासेय्य^५ तं भिक्खुनि
 १० अपसादेतुं - ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ ति पटिदेसेतब्बं तेहि भिक्खूहि - ‘गारहं, आवुसो, धम्मं आपज्जिम्हा असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमा’” ति ।

(३) विभङ्गो

८. भिक्खू पनेव कुलेसु निमन्तिता भुञ्जन्ती ति कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं, सुद्धकुलं ।

१५ निमन्तिता भुञ्जन्ती ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेण भोजनेन निमन्तिता भुञ्जन्ति ।

भिक्खुनी नाम उभतोसङ्गे उपसम्पन्ना ।

R. 178

वोसासन्ती नाम यथामित्ता यथासन्दिट्ठता यथासम्भत्तता यथा-
 समानुपज्झायकता^१ यथासमानाचरियकता^२ - “इध सूपं देय, इध ओदनं
 २० देथा” ति । एसा वोसासन्ती नाम ।

तेहि भिक्खूही ति भुञ्जमानेहि भिक्खूहि ।

सा भिक्खुनी ति या सा वोसासन्ती भिक्खुनी ।

तेहि भिक्खूहि सा भिक्खुनी अपसादेतब्बा - “अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती” ति । एकस्स चे पि भिक्खुनो अनपसादिते^३ - “खादि-
 २५ स्सामि भुञ्जिस्सामी” ति पटिगण्हाति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्तिं पाटिदेसनीयस्स ।

१. स्या० पोषके नत्थि । २-२. पि चे - सी०, स्या० । ३-३. नपटिभासेय्य - सी०, स्या० । ४. यथासमानुपज्झायकता - सी०; यथासमानुपज्झायता - रो० । ५. यथासमानाचरियता - रो० । ६. अनपसादितो - म० ।

६. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिको वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

एकतोउपसम्पन्नाय वोसासन्तिया न निवारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । ५ B. 23।
अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमतिको, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जी, अनापत्ति ।

१०. अनापत्ति अत्तनो भत्तं दापेति न देति, अञ्छेसं भत्तं देति न दापेति, यं न दिन्नं तं दापेति, यत्थ न दिन्नं तत्थ दापेति, सब्बेसं समकं दापेति, सिक्खमाना^१ वोसासति, सामणेरी^२ वोसासति, पञ्च भोजनानि १०
ठपेट्था सब्बत्थ अनापत्ति, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३. तत्तियपाटिदेसनीयं

(सङ्खमात्तायनीयपटिग्गहणे)

(१) सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सावत्थियं अञ्जतरं कुलं उभतो-
पसन्नं होति । सद्धाय वड्ढति, भोगेन हायति, यं तस्मिं कुले उप्पज्जति पुरेभत्तं १५
खादनीयं वा भोजनीयं वा तं सब्बं भिक्खून् विस्सज्जेत्वा अप्पेकदा अनसिता
अच्छन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम
समणा सक्कपुत्तिया न भत्त जानित्वा पटिग्गहेस्सन्ति ! इमे इमेसं दत्त्वा
अप्पेकदा अनसिता अच्छन्ती” ति !! अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । २०

(२) पठमपज्जति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्खवे, यं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन
हायति एवरूपस्स कुलस्स जातिदुत्तियेन कम्मेन सेक्खसम्मति^३ दातुं । एवं

R. 179

१. अञ्जस्स - सी० । २. सिक्खमानाय - सी० । ३. सामणेराय - सी० । ४. सेक्ख-
सम्मति - क्का० ; सेक्खसम्मति - सी० ।

च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिवलेन सङ्खो आपेत्तब्बो —
 १२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामं कुलं सद्धाय वड्ढति,
 भोगेन हायति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्ख-
 सम्मुत्तिं ददेय्य । एसा अत्ति ।

B. 232 5

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । इत्थन्नामं कुलं सद्धाय वड्ढति, भोगेन
 हायति । सङ्खो इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुत्तिं देति । यस्सायस्समतो
 खमति इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुत्तिया दानं, सो तुण्हस्स; यस्स
 नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामस्स कुलस्स सेक्खसम्मुत्ति । खमति सङ्खस्स,
 10 तस्मा तुण्ही, एयमेतं धारयामी” ति ।

एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यानि खो पन तानि सेक्खसम्मतानि कुलानि, यो पन भिक्खु तथा-
 रूपेसु सेक्खसम्मतसे कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा
 खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिवेसेत्तब्बं तेन भिक्खुना — ‘गारह्मं, आवुसो, धम्मं
 15 आपज्जिं असप्पायं पाटिवेसनीयं तं पटिवेसेमी” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) सावत्थिउस्सवत्थु

१३. तेन खो पन समयेन सावत्थियं उस्सवो होति । मनुस्सा भिक्खू
 निमन्तेत्वा भोजेन्ति । तं पि खो कुलं भिक्खू निमन्तेसि । भिक्खू कुक्कुच्चा-
 यन्ता नाधिवासेन्ति — “पटिक्खित्तं भगवता सेक्खसम्मतसे कुलेसु खादनीयं
 20 वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितु” ति । ते उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “किं नु खो नाम अम्हाकं जीवितेन यं अय्या अम्हाकं
 न पटिग्गणहन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेस मनुस्सानं^२ उज्झायन्तानं
 खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(४) अनुपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि एकरणे धम्मि कथ कत्वा
 25 भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, निमन्तितेन सेक्खसम्मतसे कुलेसु
 खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितु । एव च
 पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यानि खो पन तानि सेक्खसम्मत्तानि कुलानि, यो पन भिक्खु
तथारूपेसु सेक्खसम्मत्तेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो खादनीयं वा भोजनीयं
वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन
भिक्खुना — ‘गारह्मं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटि-
देसेमो’” ति ।

R. 180

B. 299

5

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्चत्तं होति ।

(५) गिलानभिक्खुवत्थु

१४. तेन खो पन समयेन अञ्जातरो भिक्खु तस्स कुलस्स कुलूपको
होति । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन
तं कुलं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । तेन^१ खो
पन^२ समयेन^३ सो भिक्खु गिलानो होति । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुं
एतदवोचुं — “भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्खु — “भगवता पटि-
क्खित्तं अनिमन्तितेन सेक्खसम्मत्तेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था
पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितुं” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि; नासक्खि
पिण्डाय चरितुं; छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गत्वा
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

15

(६) अनुपञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन भिक्खुना सेक्ख-
सम्मत्तेसु कुलेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं
भुञ्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१५. “यानि खो पन तानि सेक्खसम्मत्तानि कुलानि, यो पन भिक्खु
तथारूपेसु सेक्खसम्मत्तेसु कुलेसु पुब्बे अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा
भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेतब्बं तेन
भिक्खुना — ‘गारह्मं, आवुसो, धम्मं आपज्जिं असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटि-
देसेमो’” ति ।

20

(७) विभङ्गो

१६. यानि खो पन तानि सेक्खसम्मत्तानि कुलानि ति सेक्खसम्मत्तं
नाम कुलं यं कुलं सद्भाय वड्ढति, भोगेन हायति । एवरूपस्स कुलस्स ञ्जति-

25

दुतियेन कम्मेन सेक्खसम्मति दिन्ना होति ।

यो पना ति यो यादिसो ... पे०... भिक्खू ति ... पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेतो भिक्खू ति ।

तथारूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु ति एवरूपेसु सेक्खसम्मतेसु कुलेसु ।

B. 234 5 अनिमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा अनिमन्तितो,
घरूपचारं ओक्कमन्ते निमन्तेति, एसो अनिमन्तितो नाम ।

R. 181 निमन्तितो नाम अज्जतनाय वा स्वातनाय वा निमन्तितो, घरू-
पचारं अनोक्कमन्ते^१ निमन्तेति, एसो निमन्तितो नाम ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

10 गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि - यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-
जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि - ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं !

15 अनिमन्तितो अगिलानो^१ खादिस्सामि भुज्जिस्सामी ति पटिग-
ण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

१७. सेक्खसम्मते सेक्खसम्मतसञ्जी अनिमन्तितो अगिलानो खाद-
नीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिगहेत्वा खादति वा भुज्जति वा, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । सेक्खसम्मते वेमतिको ... पे०... सेक्खसम्मते असेक्ख-
20 सम्मतसञ्जी अनिमन्तितो अगिलानो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था
पटिगहेत्वा खादति वा भुज्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारस्थाय पटिगण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्ख-
सम्मते सेक्खसम्मतसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते वेमतिको,
25 आपत्ति दुक्कटस्स । असेक्खसम्मते असेक्खसम्मतसञ्जी, अनापत्ति ।

१८. अनापत्ति निमन्तितस्स, गिलानस्स, निमन्तितस्स वा गिलानस्स
वा सेसकं भुज्जति, अज्जेसं भिक्खा तत्थ पञ्जात्ता होति, घरतो नीहरित्वा
देन्ति, निच्चभत्ते^२, सलाकभत्ते, पक्खिके, उपोसधिके, पाटिपदिके, यामकालिकं

१. निमन्तेति - सी०, स्या० । २. अनोक्कन्ते - सी० । ३. एय सी० पोत्थके 'खादनीयं
वा भोजनीयं वा' ति अधिको पाठो विद्यते । ४. निच्चभत्ते - रो० ।

सत्ताहकालिकं यावज्जीविकं — सति पञ्चये परिभुञ्जाति^१ देति, उम्भत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ४. चतुर्थपाटिवेसनीयं

(अप्पटिसंविदितस्सत्तानीयपटिगहणे)

(१) साकियदासकवत्थु

१६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि
निग्रोधारामे । तेन खो पन समयेन साकियदासका अवरुद्धा होन्ति ।
साकियानियो इच्छन्ति आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कातुं । अस्सोसु खो 5
साकियदासका— “साकियानियो किर आरञ्जकेसु सेनासनेसु भत्तं कत्तुकामा^२”
ति । ते भग्गे परियुट्ठिसु । साकियानियो पणीत खादनीयं भोजनीयं आदाय
आरञ्जक सेनासनं अगमसु । साकियदासका निक्खमित्वा साकियानियो
अच्छिन्दिंसु च दूसेसुं च । साकिया निक्खमित्वा ते चोरे सह^३ भण्डेन^४
गहेत्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भदन्ता आरामे 10
चोरे पटिवसन्ते नारोचेस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खू^५ साकियानं उज्झा-
यन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

D. 235

R. 182

(२) पठमपञ्जाति

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू ग्रामन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जापेस्सामि 15
दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्खसुट्ठुताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

“यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्खसम्मतानि
सप्पटिभयानि, यो पन भिक्खु तथारूपेसु सेनासनेसु^६ पुब्बे अप्पटिसंविदितं
खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिगहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य 20
वा, पटिवेसेतब्बं तेन भिक्खुना — ‘गारहं, आवुसो, धम्मं आपज्जि असप्पायं
पाटिवेसनीयं तं पटिवेसेमो’” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खूनं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

१ परिभुञ्जति — रो० । २ कातुकामा — सी० । ३. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. समण्डे — सी०, स्या० । ५. एत्थ सी० पोत्थके ‘तेसं’ ति अत्रिको पाठो अत्थि । ६. एत्थ
सी०, स्या० पोत्थकेसु ‘विहरन्तो’ ति अत्रिको पाठो विस्सति ।

(३) आरञ्जकगिलानभिक्षुवत्थु

२०. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्षु आरञ्जकेसु सेनासनेसु गिलानो होति । मनुस्सा खादनीयं वा^१ भोजनीयं वा^१ आदाय आरञ्जकं सेनासनं अग्रमंसु । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्षुं एतदवोचुं - “भुञ्जय, भन्ते” ति । अथ खो सो भिक्षु - “भगवता पटिक्खित्तं आरञ्जकेसु सेनासनेसु खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितु” ति कुक्कुच्चायन्तो न पटिग्गहेसि, नासक्खि पिण्डाय चरितुं, छिन्नभत्तो अहोसि । अथ खो सो भिक्षु भिक्षून् एतमत्थं आरोचेसि । भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

(४) अनुपञ्जसि

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि - “अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानेन भिक्षुना आरञ्जकेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसविदितं खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादितुं भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

२१. “यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानि सासङ्कुसम्म-
तानि सप्पटिभयानि, यो पन भिक्षु तथारूपेसु सेनासनेसु पुब्बे अप्पटिसवि-
दितं खादनीयं वा भोजनीयं वा अञ्जारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खावेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पटिदेसेत्तब्बं तेन भिक्षुना - ‘गारध्दं, आवुसो, धम्मं
आपज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी’” ति ।

(५) विभङ्गो

२२. यानि खो पन तानि आरञ्जकानि सेनासनानी ति आरञ्जकं
नाम सेनासनं पञ्चधनुस्तिकं पच्छिमं ।

सासङ्कुं नाम आरामे आरामूपचारे^१ चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति,
भुत्तोकासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नो-
कासो दिस्सति ।

सप्पटिभयं नाम आरामे आरामूपचारे चोरेहि मनुस्सा हता
दिस्सन्ति, विलुत्ता दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

यो पत्ता ति यो यादिसो ... पे० ... भिक्षू ति ... पे० ... अयं

इमस्मि अथे अधिपेतो भिक्खु ति ।

तथारूपेसु सेनासनेसु ति एवरूपेसु सेनासनेसु ।

अप्पटिसंविदितं नाम पञ्चन्नं पटिसंविदितं, एतं अप्पटिसंविदितं नाम । आरामं आरामूपचारं ठपेत्वा पटिसंविदितं, एतं पि^१ अप्पटिसंविदितं नाम ।

5

पटिसंविदितं नाम यो कोचि इत्थी वा पुरिसो वा आरामं^२ आरामूपचारं^३ आगन्त्वा आरोचेति^४—“इत्थन्नामस्स”, भन्ते, खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरिस्सन्ती” ति । सचे सासङ्कं होति, सासङ्कं ति आचिक्खितब्बं; सचे सप्पटिभयं होति, सप्पटिभयं ति आचिक्खितब्बं; सचे — “होतु, भन्ते, आहरियिस्सती”^५ ति भणति, चोरा वत्तब्बा — “मनुस्सा इधूपचरन्ति 10 अपसक्कथा” ति । यागुया पटिसंविदिते तस्सा परिवारो आहरिय्यति^६, एतं पटिसंविदितं नाम । भत्तेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । खादनीयेन पटिसंविदिते तस्स परिवारो आहरिय्यति, एतं पटिसंविदितं नाम । कुलेन पटिसंविदिते यो^७ तस्मिं कुले मनुस्सो^८ खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति^९, एतं पटिसंविदितं 15 नाम । गामेन पटिसंविदिते यो तस्मिं गामे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम । पूगेन पटिसंविदिते यो तस्मिं पूगे मनुस्सो खादनीयं वा भोजनीयं वा आहरति, एतं पटिसंविदितं नाम ।

B. 237

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यामकालिकं सत्ताहकालिकं याव-जीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

20

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, प्रंसं ।

अज्झारामो नाम परिक्खित्तस्स आरामस्स अन्तो आरामो । अपरिक्खित्तस्स उपचारो ।

अगिलानो नाम सक्कोति पिण्डाय चरितुं^{१०} ।

25

गिलानो नाम न सक्कोति पिण्डाय चरितुं^{११} ।

अप्पटिसंविदितं अगिलानो खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटि-

R. 164

१. म०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । २. एतय स्या० पोत्यके ‘वा’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ३. आरोचेत्ति — रो० । ४. एत्थ सी० पोत्यके ‘कुलस्स’ इति अधिको पाठो दिस्सति । ५. आहरिस्सती — सी० । ६. आहरियति — सी०, स्या० । ७. ये — स्या० । ८. मनुस्सा — स्या० । ९. आहरन्ति — स्या० । १०. गन्तुं — रो० ।

गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटि-
देसनीयस्स ।

२३. अप्पटिसविदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी खादनीयं वा भोज-
नीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा भुञ्जति वा,
५ आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसविदिते वेमतिको खादनीय वा
भोजनीय वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो खादति वा
भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अप्पटिसंविदिते पटिसंविदित-
सञ्जी खादनीयं वा भोजनीयं वा अज्झारामे सहत्था पटिग्गहेत्वा अगिलानो
खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

B. 238

१० यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गण्हाति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसं-
विदिते अप्पटिसंविदितसञ्जी, आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते वेमतिको,
आपत्ति दुक्कटस्स । पटिसंविदिते पटिसंविदितसञ्जी, अनापत्ति ।

२४. अनापत्ति पटिसंविदिते, गिलानस्स, पटिसंविदिते वा गिला-
१५ नस्स वा सेसकं भुञ्जति, बहारामे पटिग्गहेत्वा अन्तो आरामे भुञ्जति,
तत्थ जातकं मूल वा तचं वा पत्तं वा पुप्फं वा फलं वा भुञ्जति, याम-
कालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।*

—○—

२५. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा ।
२० तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि —
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्डं निवृत्तं ।

—:०:—

१ परिभुञ्जति — सी०, रो० । * एत्थ सी० पीत्यके अयं गाथा दिस्सति—

तस्सुदानं

अज्झातिक्काय बोसासं सेल्ल चारुक्काकेन च ।

पाटिदेसनीया चत्तारो सम्बुद्धेन पकासिता ॥

७. सेखियकण्डं

इमे खो पनायस्मन्तो सेखिया धम्मा

उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सवयपुत्तिया पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही' कामभोगिनो” ति । ५
अस्सोसुं खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपा-
चेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि पच्छतो पि
ओलम्बेन्ता निवासेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं 10
कत्वा भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा छब्बग्गिये भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं
किर तुम्हे, भिक्खवे, पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेथा” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ता निवासेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान 15
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति लिक्खा करणीया” ति ।

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नाभिमण्डलं जाणुमण्डलं पटिच्छा-
देन्तेन । यो अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्तो निवा-
सेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 20

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिक्कस्सा ति ।

१२. दुतियसेखियं

B. 240

४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ता पारुपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५. "परिमण्डलं पारुपिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

R. 186 5

६. परिमण्डलं पारुपितब्बं उभो कण्णे समं कत्वा^१ । यो अना-
दरियं पटिच्च पुरतो वा^२ पच्छतो वा^३ ओलम्बेन्तो पारुपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१३. ततियसेखियं

10

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं
विवरित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

८. "सुप्पटिच्छन्नो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

९. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायं
13 विवरित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१४. चतुत्थसेखियं

20

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

११. "सुप्पटिच्छन्नो अन्तरघरे निसीविस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया" ति ।

१. सी०, स्वा०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. एत्थ सी० पोत्थके 'पारुपन्तेन' इति अधिको
पाठो दिससति । ३. पि - स्वा० । ४. सुप्पटिच्छन्नो - सी०, स्वा०, रो० ।

१२. सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायं विवरित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१५. पञ्चमसेखियं

१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5 B. 241
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४. “सुसंवुतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५. सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थं
वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु^२, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१६. छट्ठमसेखियं

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हत्थं पि पादं
पि कीळापेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ — 15

१७. “सुसंवुतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८. सुसंवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
हत्थं वा पादं वा कीळापेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति । 20

१७. सत्तमसेखियं

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ .

पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं ओलो-
केन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२०. “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

२१. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन । यो
अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१८. अट्टमसेलिय

B. 242 10

२२. तेन समयेन बूद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं
ओलोकेन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२३. “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

२४. ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्बं युगमत्तं पेक्खन्तेन ।
यो अनादरियं पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१९. नवमसेलियं

B. 242 17

२५. तेन समयेन बूद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्तकाय
अन्तरघरे गच्छन्ति... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

२६. “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

28

२७. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १०. दसमसेखियं

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आशमे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्खित्त- 5
काय अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

२९. “न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३०. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
एकतो वा उभतो वा उक्खिपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्तिं दुक्कटस्स । 10

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

परियण्डलवगो पठमो ।

§ ११. एकादसमसेखियं

३१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आशमे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

३२. “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३३. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया,^१ अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी- 20
यस्मिं वत्थुस्मिं मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१. अस्सतिया—सी०, स्या०, से० ।

पाक्षिसियं—३२.

§ १२. वारसमसेखियं

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

३५. “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामीति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३६. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी-
यस्मि वत्थुस्मि मिहितमत्तं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

§ १३. तेरसमसेखियं

३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासहं
महासहं करोन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति... पे०... उद्दिसेय्याथ —

३८. “अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

३९. अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च उच्चा-
सहं महासहं करोन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १४. खुद्दसमसखियं

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासहं
महासहं करोन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

४१. “अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

४२. अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

उच्चासहं महासहं करोन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १५. पन्नरसमसखियं

४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ --

R. 188

5

४४. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

४५. न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । कायं पग्गहेत्वा गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति कायं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १६. सोळसमसखियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदन्ति, कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ --

B. 245

४७. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर- 15
णीया” ति ।

४८. न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । कायं पग्गहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति
कायं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप- 20
गतस्स^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १२. आरसमसेखियं

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महाहसितं
हसन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

३५. “न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामीति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

३६. न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च महाहसितं हसन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असज्जिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, हसनी-
यस्मि वत्थुस्मि मिहितमतं करोति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

§ १३. तेरसमसेखियं

३७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्दं
महासद्दं करोन्ता अन्तरघरे गच्छन्ति... पे०... उद्दिसेय्याथ —

३८. “अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
३९. अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च उच्चा-
सद्दं महासद्दं करोन्तो अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असज्जिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १४. चुद्दसमसखियं

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चासद्दं
महासद्दं करोन्ता अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

४१. “अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

४२. अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

उच्चासदं महासदं करोन्तो अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १५. पन्नरसमसखियं

४३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 188

5

४४. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

४५. न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । कायं पग्गहेत्था गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति कायं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १६. सौलसमसखियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदन्ति, कायं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 245

४७. “न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

13

४८. न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । कायं पग्गहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति
कायं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १७. सत्तरसमसेखियं

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५०. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

५१. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । बाहुं पगहेत्वा गन्तब्बं ।
यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति बाहुं ओलम्बेन्तो,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १८. अट्ठारसमसेखियं

५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहुप्पचालकं
अन्तरघरे निसीदन्ति बाहुं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५३. “न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

५४. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । बाहुं पगहेत्वा
निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति
बाहु ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 246

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ १९. ऊनवोसतिमसेखियं

५५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं
अन्तरघरे गच्छन्ति सीसं ओलम्बेन्ता ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

५६. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

५७. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । सीसं पग्गहेत्वा गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे गच्छति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

5

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१२०. वीसतिमसेखियं

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदन्ति सीसं ओलम्बेन्ता .. पे० ... उद्दिसेय्याथ—

५९. “न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

६०. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । सीसं पग्गहेत्वा निसीदितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदति सीसं ओलम्बेन्तो, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूपगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

उज्जग्घिकव्वगो दुत्तियो ।

१२१. एकवीसतिमसेखियं

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ—

B. 247

६२. “न खम्भकतो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

20

६३. न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 189

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० . आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २२. बाधीसतिमसेखियं

६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू खम्भकता
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

६५. “न खम्भकतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

६६. न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । यो अनादरियं पटिच्च
एकतो वा उभतो वा खम्भं कत्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिथा, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासूप-
गतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २३. तेवीसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारु-
पित्वा अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

६८. “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

६९. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ २४. चतुवीसतिमसेखियं

७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ससीसं पारु-
पित्वा अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७१. “न ओगुण्ठितो अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७२. न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं

पटिच्च ससीसं पारुपित्वा अन्तरघरे निसीदति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू-
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ २५. पञ्चवीसतिमसेखियं

७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उक्कुटिकाय 5
अन्तरघरे गच्छन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७४. “न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

७५. न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
उक्कुटिकाय अन्तरघरे गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ २६. छब्बीसतिमसेखियं

७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थिकाय
अन्तरघरे निसीदन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

७७. “न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी ति सिक्खा कर- 15
णीया” ति ।

७८. न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय वा अन्तरघरे निसीदति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, वासू- 20
पगतस्स, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१ २७. सत्तवीसतिमसेखियं

७९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्चं

पिण्डपातं पटिगगण्हन्ति^१ छड्डेतुकामो विय .. पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८०. “सक्कच्चं पिण्डपातं पटिगगहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

८१. सक्कच्चं पिण्डपातो पटिगगहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
५ असक्कच्चं पिण्डपातं पटिगगण्हाति छड्डेतुकामो विय, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २८. अट्ठवीसतिमसेखियं

८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तह तहं ओलो-
केन्ता पिण्डपात पटिगगण्हन्ति, आकिरन्ते पि अतिककन्ते पि न जानन्ति
१० ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८३. “पत्तसञ्जी पिण्डपातं पटिगगहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

८४. पत्तसञ्जिना पिण्डपातो पटिगगहेतब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं पटिगगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
१५ अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... उम्मत्तकस्स आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ २९. ऊनतिसतिमसेखियं

८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपातं
पटिगगण्हन्ता सूपञ्जेव बहुं पटिगगण्हन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

८६. “समसूपकं पिण्डपातं पटिगगहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।
२०

८७. सूपो नाम द्वे सूपा — भुग्गसूपो, भाससूपो । हत्थहारियो सम-
सूपको पिण्डपातो पटिगगहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्जेव बहुं
पटिगगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-

रसे, जातकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु,
उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३०. तिसतिमसेखियं

८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपीकत्तं^१
पिण्डपातं पटिग्गहन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

B. 250

5

८९. “समतित्तिकं” पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

९०. समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
थूपीकत्तं पिण्डपातं पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 191

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

सम्भक्तवग्गो ततियो ।

§ ३१. एकतिसतिमसेखियं

९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असक्कच्चं
पिण्डपातं भुञ्जन्ति अभुञ्जितुकामा विय ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

९२. “सक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

९३. सक्कच्चं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
असक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३२. द्वतिसतिमसेखियं

९४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं

ओलोकेन्ता पिण्डपातं भुञ्जन्ति, आकिरन्ते पि अतिक्कन्ते' पि न जानन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

B. 251

६५. "पत्तसञ्जो पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

६६. पत्तसञ्जिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च

5 तहं तहं ओलोकेन्तो पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३३. तेत्तिसतिमसेखियं

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तहं तहं
ओमसित्वा^१ पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

10 ६८. "सपदानं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

६९. सपदानं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
तहं तहं ओमसित्वा पिण्डपातं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, मिलानस्स, अञ्जेसं
देन्तो ओमसति, अञ्जस्स^२ भाजने^३ आकिरन्तो ओमसति, उत्तरिभङ्गे,

15 आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ३४. चतुत्तिसतिमसेखियं

१००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डपातं
भुञ्जन्ता सूपञ्जेव बहुं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ -

20 १०१. "समसूपकं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया" ति ।

१०२. सूपो नाम द्वे सूपा - मुग्गसूपो, माससूपो हत्थहारियो ।
समसूपको पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अनादरियं पटिच्च सूपञ्जेव
बहुं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, रस-
रसे, ज्ञातकानं पवारितानं, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३५. पञ्चत्तिसतिमसेखियं

१०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू थूपकतो^१ 5
ओमदित्वा पिण्डपातं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

B. 252

१०४. “न थूपकतो ओमदित्वा पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१०५. न थूपकतो ओमदित्वा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च थूपकतो ओमदित्वा पिण्डपातं भुञ्जति आपत्ति दुक्कटस्स । 10

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो संकटित्वा ओमदित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३६. छत्तिसतिमसेखियं

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि व्यञ्जनं 15
पि ओदनेन पटिच्छादेन्ति भिय्योकम्यतं^२ उपादाय ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

१०७. “न सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेस्सामि भिय्यो-
कम्यतं उपादाया ति सिक्खा करणीया” ति ।

१०८. न सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्यो-
कम्यतं उपादाय । यो अनारदरियं पटिच्च सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन 20
पटिच्छादेति भिय्योकम्यतं उपादाय, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, सामिका पटि-
च्छादेत्वा देन्ति, न भिय्योकम्यतं उपादाय, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदि-
कम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ३७. सत्ततिसतिमसेखियं

R. 193

B. 253

१०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि
 ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जन्ति । मनुस्सा उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा^१ सक्कपुत्तिया^२ सूपं
 5 पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति ! कस्स
 सम्पन्नं न मत्तापं ! कस्स सादु न रुच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू
 तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू
 अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि
 नाम छब्बग्गिया भिक्खू सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा
 10 भुज्जिस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, सूपं पि ओदनं
 पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
 सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जिस्सथ ! नेतं,
 मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
 15 सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

११०. “न सूपं वा ओदनं वा अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जि-
 स्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खूनां सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

१११. तेन खो पन समयेन भिक्खू गिलाना होन्ति । गिलान-
 20 पुच्छका भिक्खू गिलाने भिक्खू^३ एतदवोचु - “कच्चावुसो, खमनीयं,
 कच्चिं यापनीय” ति ? “पुब्बे मयं, आवुसो, सूपं पि ओदनं पि अत्तनो
 अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जाम, तेन नो फासु होति । इदानीं पन - ‘भग-
 वता पटिक्खत्त’ ति कुक्कुच्चायन्ता न विज्जापेम, तेन नो न फासु होती”
 ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानेन
 25 भिक्खुना सूपं पि ओदनं पि अत्तनो अत्थाय विज्जापेत्वा भुज्जितु ।
 एव च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

११२. “न सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विज्जा-
 पेत्वा भुज्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११३. न सूपं वा ओदनं वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विज्जा-

पेट्वा भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च सूपं वा ओदनं वा अगिलानो
अत्तनो अत्थाय विञ्ज्यापेट्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, जात-
कानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

5

६ ३८. अट्ठतिसतिमसेखियं

११४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उज्झान-
सञ्जी परेसं पत्तं ओलोकेन्ति ... पे० उद्दिसेय्याथ—

B. 254,
R. 194

११५. “न उज्झानसञ्जी परेसं पत्तं ओलोकेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

10

११६. न उज्झानसञ्जिना परेस पत्तो ओलोकेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च उज्झानसञ्जी परेसं पत्तं ओलोकेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, दस्सामी ति वा
दापेस्सामी ति वा ओलोकेति, न उज्झानसञ्जिस्स, आपदासु, उम्मत्त-
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

15

६ ३९. ऊनचत्तारीसतिमसेखियं

११७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू महन्तं
कबळं करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ—

११८. “नातिमहन्तं कबळं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

११९. नातिमहन्तो कबळो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च 20
महन्तं कबळं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभज्जे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

§ ४०. चत्तारीसत्तिमसेखियं

१२० तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघं
आलोप करोन्ति' ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१२१. "परिमण्डलं आलोपं करिस्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

१२२. परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च
दीघं आलोपं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 255 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, उत्तरिभङ्गे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

सक्कच्चवगो वतुत्थो ।

§ ४१. एकचत्तारीसत्तिमसेखियं

१२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अनाहटे
कबळे मुखद्वारं विवरन्ति .. पे० .. उद्दिसेय्याथ -

R. 195 १२४. "न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरिस्सामी ति सिक्खा
करणीया" ति ।

१२५. न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरितब्बं । यो अनादरियं
पटिच्च अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ४२. द्वाचत्तारीसत्तिमसेखियं

१२६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भुञ्जमाना
२० सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

१२७. "न भुञ्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिमिस्सामी ति सिक्खा
करणीया" ति ।

१२८. न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपित्थो । यो
अनादरियं पटिच्च भुञ्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१४३. तेचत्तारीसतिमसेखियं

१२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सकवळेन
मुखेन व्याहरन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१३० “न सकवळेन मुखेन व्याहरिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B. 256

१३१. न सकवळेन मुखेन व्याहरितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
सकवळेन मुखेन व्याहरति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१४४. चतुचत्तारीसतिमसेखियं

१३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पिण्डुक्खेपकं
भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१३३. “न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

१३४. न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरिय पटिच्च पिण्डु-
क्खेपकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
खज्जके, फलाफले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१४५. पञ्चचत्तारीसतिमसेखियं

१३५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 20
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कबळा-
वच्छेदकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 196

१३६ “न कबळावच्छेदकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१३७. न कबळावच्छेदकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरिय पटिच्च कबळावच्छेदकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स,
५ खज्जके फलाफले, उत्तरिभज्जे, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

१४६. छवत्तारीसतिमसेखियं

१३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू अवगण्ड-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

B. 257 10

१३९. “न अवगण्डकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४०. न अवगण्डकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
एकतो वा उभतो वा गण्ड कत्वा भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, फला-
फले, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

१४७. सत्तचत्तारीसतिमसेखियं

१४१. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू हत्थ-
निद्धनकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४२. “न हत्थनिद्धनकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४३. न हत्थनिद्धनकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च हत्थ-
२० निद्धनकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कव-
वरं छड्ढेत्तो हत्थं निद्धनाति^१, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।१. एत्थ सी० पोत्थके ‘खज्जके’ इति अत्रिको पाठो विस्सति । २. निद्धमति — रो०;
निद्धमति — स्या० ।

§ ४८. अट्टचत्तारीसतिमसेखियं

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सित्थाव-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४५. “न सित्थावकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१४६. न सित्थावकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च ३
सित्थावकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिथा, अजानन्तस्स, गिलानस्स, कच-
वरं छड्ढेन्तो सित्थं छड्ढयति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
कस्सा ति ।

R. 197

§ ४९. केनपञ्चासमसेखियं

१४७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जिह्वा-
निच्छारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१४८. “न जिह्वानिच्छारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B. 258

१४९. न जिह्वानिच्छारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरिय पटिच्च
जिह्वानिच्छारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० .. आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५०. पञ्चासमसेखियं

१५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चपुचपु-
कारकं भुञ्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१५१. “न चपुचपुकारकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 20

१५२. न चपुचपुकारकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
चपुचपुकारकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च .. पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

कवळवगो पञ्चमो ।

§ ५१. एकपञ्चासमसेखियं

१५३. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसिता-
रामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरेण ब्राह्मणेन सङ्घस्स पयोपानं पटि-
यत्तं होति । भिक्खु सुरुसुरुकारकं खीरं पिबन्ति । अञ्जातरो नटपुब्बको
भिक्खु एवमाह — “सब्बोयं^१ मञ्जे सङ्घो सीत्तीकतो^२” ति । ये ते भिक्खु
5 अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खु सङ्घं आरब्भ दवं करिस्सती ति .. पे० सच्चं किर त्वं, भिक्खु,
सङ्घं आरब्भ दवं अकासी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस,
सङ्घं आरब्भ दवं करिस्ससि ! नेतं, मोघपुरिस, अप्पसत्तानं वा पसा-
10 दाय ... पे० ... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खु आमन्तेसि — “न,
भिक्खवे, बुद्धं वा धम्मं वा सङ्घं वा आरब्भ दवो कातब्बो । यो करेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खु अनेकपरियायेन
विगरहित्वा दुब्भरताय^३ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

15 १५४. “न सुरुसुरुकारकं भुज्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

R. 198 १५५. न सुरुसुरुकारकं भुज्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
सुरुसुरुकारकं भुज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५२. द्वेपञ्चासमसेखियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खु हत्थनिल्लेहकं
भुज्जन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१५७. “न हत्थनिल्लेहकं भुज्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१५८. न हत्थनिल्लेहकं भुज्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च

हृत्थनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५३. तेपञ्चासमसेखियं

१५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे०... उद्दिसेय्याथ —

5

१६०. “न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१६१. न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च पत्त-
निल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अससतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, परि-
त्तके सेसे एकतो सङ्कट्ठित्वा निल्लेहित्वा भुञ्जति, आपदासु, उम्मत्त- 10
कस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५४. चतुपञ्चासमसेखियं

१६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ओट्टु-
निल्लेहकं भुञ्जन्ति ... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

B. 260

१६३. “न ओट्टुनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति । 15

१६४. न ओट्टुनिल्लेहकं भुञ्जितब्बं । यो अनादरियं पटिच्च
ओट्टुनिल्लेहकं भुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ५५. पञ्चपञ्चासमसेखियं

१६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे^१ भेस-
कळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे सामिसेन 20
हृत्थेन पानीयथालकं^२ पटिग्गण्हन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति

विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसु खो भिक्खू तेसं मनुस्सान उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ती ति . पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहिबुद्धो भगवा ...पे०. कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
10 सन्नानं वा पसादाय ...पे०. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ -

१६६. “न सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गहेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

R. 199 १६७. न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो । यो
15 अनादरियं पटिच्च सामिसेन हत्थेन पानीयथालकं पटिग्गह्हाति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

B. 261 अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिथा, अजानन्तस्स, गिलानस्स, धोवि-
स्सामी ति वा धोवापेस्सामी ति वा पटिग्गह्हाति, आपदासु, उम्मत्तकस्स,
आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५६. छपञ्जासमसत्थियं

20 १६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे
भेसकळावने मिगदाये । तेन खो पन समयेन भिक्खू कोकनदे पासादे
ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्ढेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया ससित्थकं पत्तधोवनं
अन्तरघरे छड्ढेस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसु
25 खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं ।
ये ते भिक्खू अप्पिच्छा .. पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्ढेस्सन्ती ति
... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खू ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे

छुट्तेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघ-
पुरिसा ससित्थकं पत्तधोवन अन्तरघरे छुट्तेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दि-
सेय्याथ —

5

१६६. “न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छुट्तेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१७०. न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छुट्तेत्तब्बं । यो अना-
दरियं पटिच्च ससित्थकं पत्तधोवन अन्तरघरे छुट्तेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, उद्ध- 10
रित्वा वा भिन्दित्वा वा पटिग्गहेत्वा वा नीहरित्वा वा छुट्तेति, आप-
दासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

६. १७. सत्तपञ्जासमसेखियं

१७१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्त-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा .. पे० .. ते उज्झायन्ति 11
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर तुम्हे, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स
धम्मं देसेथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 262

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा,
छत्तपाणिस्स धम्म देसेस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसा- 20
दाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ —

१७२. “न छत्तपाणिस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा कर-
णीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्खून् सिक्खापदं पञ्जात्त होति ।

१७३. तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्तपाणिस्स गिलानस्स 25
धम्मं देसेतु कुक्कुच्चायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम समणा सवयपुत्तिया छत्तपाणिस्स गिलानस्स धम्मं न

B. 200

देसेस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तानं
 खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरो-
 चेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मं कथं कत्वा
 भिक्खू आमन्तेसि - "अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तपाणिस्स अगिलानस्स
 5 धम्मं देसेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ -

१७४. "न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
 करणीया" ति ।

१७५. छत्तं नाम तीणि छत्तानि - सेतच्छत्तं, किलञ्जच्छत्तं,
 पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं सलाकबद्धं ।

10 धम्मो नाम बुद्धभासितो सावकभासितो इसिभासितो देवता-
 भासितो^१ अत्थूपसञ्जितो धम्मूपसञ्जितो ।

देसेय्या ति पदेन देसेति, पदे पदे आपत्तिं दुक्कटस्स । अक्खराय
 देसति, अक्खरक्खराय आपत्तिं दुक्कटस्स । न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स
 धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं
 15 देसेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च . पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१५८. अट्ठपञ्चासमसेखियं

B. 263

१७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दण्डपाणिस्स
 धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ -

20 १७७. "न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
 करणीया" ति ।

१७८. दण्डो नाम मज्झिमस्स पुरिसस्स चतुहत्थो दण्डो । ततो
 उक्कट्टो अदण्डो, ओमको अदण्डो ।

न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
 25 पटिच्च दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ५६. ऊनसङ्गिमसंख्यं

१७६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सत्थ-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति . पे० . उद्दिसेय्याथ —

१८०. “न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

5

१८१. सत्थं नाम एकतोधारं उभतोधारं पहरणं ।

R. 201

न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेत्तब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च .. पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६०. सङ्गिमसंख्यं

१८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आवुध-
पाणिस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१८३. “न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१८४. आवुधं नाम चापो कोदण्डो ।

15

न आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मो देसेत्तब्बो । यो अनादरियं
पटिच्च आवुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 264

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

सुसुसुवगो छट्ठो ।

§ ६१. एकसङ्गिमसंख्यं

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पादुका- 20
रूढस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

१८६. “न पादुकारूढस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१८७ न पादुकारूढस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगि-
5 लानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च . पे०.. आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६२. द्वासट्ठिमसेखियं

१८८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उपाहना-
रूढस्स^१ धम्मं देसेन्ति ...पे०.. उद्दिसेय्याथ —

10 १८९. “न उपाहनारूढस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खाकरणीया” ति ।

१९०. न उपाहनारूढस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च अक्कन्तस्स वा पटिमुक्कस्स वा ओमुक्कस्स वा अगिलानस्स
धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15 अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

— ० —

§ ६३. तेसट्ठिमसेखियं

B. 265

१९१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू यानगतस्स
धम्मं देसेन्ति ...पे०... उद्दिसेय्याथ —

20 १९२. “न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

१९३. यानं नाम वय्हं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्की ।
न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं

पटिच्च यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६४. चतुसट्टिमसेखियं

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सयनगतस्स
धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 202

5

१६५. “न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा
करणीया” ति ।

१६६. न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अना-
दरियं पटिच्च अन्तमसो छमाय^१ पि निपन्नस्स सयनगतस्स^२ अगिला-
नस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० .. आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६५. पञ्चसट्टिमसेखियं

१६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पल्लत्थि-
काय निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति .. पे० . उद्दिसेय्याथ —

१६८. “न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी
ति सिक्खा करणीया” ति ।

15

१६९. न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसे-
तब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हत्थपल्लत्थिकाय वा दुस्सपल्लत्थिकाय^३
वा निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 266

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० .. आदिकम्मिकस्सा ति ।

20

§ ६६. छसट्टिमसेखियं

२००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वेठित-
सीसस्स धम्मं देसेन्ति ... पे०.. उद्दिसेय्याथ —

१. छमायं — म०, स्या० । २. क्षी०, स्या० पोत्वकेसु नत्थि ।

पाथित्तियं — ३५. •

२०१. “न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी” ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०२. वेठितसीसो नाम केसन्त न दस्सापेत्वा वेठितो होति । न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च १ वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, केसन्तं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ६७. सत्तसट्ठिमसेखियं

२०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ओगुण्ठित
10 सीसस्स धम्म देसेन्ति... पे० .. उद्दिसेय्याथ —

२०४. “न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

R. 203

२०५. ओगुण्ठितसीसो नाम ससीसं पाखतो वुच्चति ।

न ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं
15 पटिच्च ओगुण्ठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, सीसं विवरापेत्वा देसेति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मिकस्सा ति ।

—०—

१ ६८. अट्ठसट्ठिमसेखियं

B. 267

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू छमायं
20 निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति.. पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२०७. “न छमायं निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्म देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२०८. न छमायं निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स

धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च छमाय निसीदित्वा आसने
निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे०... आदिकम्मिकस्सा ति ।

§ ६६. ऊनसत्ततिमसेखियं

२०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नीचे आसने 5
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा ... पे०... ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
छब्बग्गिया भिक्खू नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
धम्मं देसेस्सन्ती ति .. पे० . सच्च किर तुम्हे, भिक्खवे, नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेथा ति ? “सच्चं, 10
भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा पे० .. कथं हि नाम तुम्हे, मोघ-
पुरिसा, नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेस्सथ !
नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० ... विगरहित्वा धम्मि
कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

२१०. “भूतपुब्बं, भिक्खवे, बाराणसियं अञ्जतरस्स छपकस्स’ 15
पजापति गम्भिनी अहोसि । अथ खो, भिक्खवे, सा छपकी’ तं छपकं’
एतदवोच - ‘गम्भिनीम्हि, अय्यपुत्त ! इच्छामि अम्बं खादितुं’ ति ।
‘नत्थि अम्बो’, अकालो अम्बस्सा’ ति । ‘सत्ते’ न लभिस्सामि मरि-
स्सामी’ ति । तेन खो पन समयेन, भिक्खवे, रज्जो अम्बो धुवफलो
होति । अथ खो, भिक्खवे, सो छपको येन सो अम्बो तेनुपसङ्गमि; 20
उपसङ्गमित्वा तं अम्ब अभिरुहित्वा’ निलीनो अच्छि । अथ खो,
भिक्खवे, राजा पुरोहितेन ब्राह्मणेन सद्धि येन सो अम्बो तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणाति । अथ खो,
भिक्खवे, तस्स छपकस्स एतदहोसि - ‘याव अधम्मिको अयं राजा,
यत्र हि नाम उच्चे आसने निसीदित्वा मन्तं परियापुणस्सति । अयं 25
च ब्राह्मणो अधम्मिको, यत्र हि नाम नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे

R. 204

B. 268

आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेस्सति । अहं चम्हि अधम्मिको, योहं इत्थिया
कारणा रज्जो अम्बं अवहरामि । सब्बमिदं^१ चरिमं^२ कतं^३ ति तत्थेव
परिपति ।

५ “उभो अत्थं न जानन्ति, उभो धम्मं न पस्सरे ।
यो चायं मन्तं वाचेति, यो चाधम्मेनधीयति” ॥

“सालीनं ओदनो भुत्तो, सुचिमंसूपसेचनो ।
तस्मा धम्मे न वत्तामि, धम्मो अरियेभि^४ वणिणत्तो ॥

“धिरत्थु तं धनलाभं, यसलाभं च ब्राह्मण ।
या वुत्ति विनिपातेन, अधम्मचरणेन वा ॥

१० “परिब्बज महाब्रह्मे, पचन्तज्जे पि पाणिनो ।
मा त्वं अधम्मो आचरितो, अस्मा कुम्भमिवाभिदा ति ॥

“तदापि मे, भिक्खवे, अमनापा नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे
आसने निसिन्नस्स मन्तं वाचेतु, किमज्झ^५ पन एतरहि न अमनापा भवि-
स्सति नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स धम्मं देसेतुं ।
१५ नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, इमं
सिक्खापवं उद्दिसेय्याथ —

२११. “न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेत्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२१२. न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स
२० अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पट्टिच्च नीचे आसने
निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७०. सत्तत्तिमसेखियं

२१३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
२५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू ठिता

१. सब्ब इदं च - रो०; सब्बमिदं च - स्या०, सब्बमिदं च परिगतं - सी० । २. सी०
स्था०, रो० पोत्थकेषु न लिख्ये । ३. परिगतं - रो०, स्या०; सी० पोत्थके न लिख्ये । ४. आधम्मेन
अधीयति - रो० । ५. अरियेहि - सी० । ६. किमज्झ - सु०, स्या० ।

निसिन्नस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२१४. “न ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

B. 269

२१५. न ठितेन निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मो देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति 5
दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७१. एकसत्ततिमसेखियं

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पच्छतो
गच्छन्ता पुरतो गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

R. 203

२१७. “न पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं
देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

10

२१८. न पच्छतो गच्छन्तेन पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो
देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिकस्सा ति ।

१७२. द्वासत्ततिमसेखियं

२१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उप्पथेन
गच्छन्ता पथेन गच्छन्तस्स धम्मं देसेन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२२०. “न उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं
देसेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

20

२२१. न उप्पथेन गच्छन्तेन पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मो
देसेतब्बो । यो अनादरियं पटिच्च उप्पथेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स
अगिलानस्स धम्मं देसेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० .. आदिकम्मिकस्सा ति ।

25

१७३. तेसत्तत्तिमसेखियं

B. 270

२२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ठिता उच्चारं
पि पस्सावं पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२२३. “न ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करिस्सामी
५ ति सिक्खा करणीया” ति ।

२२४. न ठितेन अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा कातब्बो ।
यो अनादरियं पटिच्च ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करोति,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च ... पे० ... आदिकम्मिक्कस्सा ति ।

१७४. चतुसत्तत्तिमसेखियं

10

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू हरिते उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति ... पे० ... उद्दिसेय्याथ —

२२६. “न हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा
करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

13

२२७. न हरिते अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा
कातब्बो । यो अनादरियं पटिच्च हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं
वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, अप्प
हरिते कतो हरितं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तकस्स, आदिकम्मि-
20 कस्सा ति ।

१७५. पञ्चसत्तत्तिमसेखियं

B. 206

२२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उदके उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-

चेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया उदके उच्चारं पि पस्सावं पि
खेळं पि करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति ! अस्सोसुं खो
भिक्षू तेसं मनुस्सान उज्झायन्तानं खियन्तान विपाचेन्तानं । ये ते भिक्षू
अप्पिच्छा ... पे० ... ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
छब्बगिया भिक्षू उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करिस्सन्ती 5
ति ... पे० . सच्चं किर तुम्हे, भिक्षवे, उदके उच्चारं पि पस्सावं पि
खेळं पि करोथा ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, उदके उच्चारं पि पस्साव
पि खेळं पि करिस्सथ ! नेतं, मोघपुरिसा, अप्सन्नानं वा पसादाय
... पे० .. एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं उद्दिसेय्याथ — 10

२२६. “न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति
सिक्खा करणीया” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षूनां सिक्खापदं पञ्जात्तं होति । ..

२३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्षू उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 15
अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू
आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्षवे, गिलानेन भिक्षुना उदके उच्चारं
पि पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्षवे, इमं सिक्खापदं
उद्दिसेय्याथ —

२३१. “न उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा 20
करिस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

२३२. न उदके अगिलानेन उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा
कातव्वो । यो अनादरियं पटिच्च उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं
वा खेळं वा करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तस्स, गिलानस्स, थले 25
कलो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उभत्तकस्स, खित्तचित्तस्स^१, वेदना-
ट्टस्स^२, आदिकम्मिकस्सा ति ।

पादुकवगो सत्तमो ।

२३३. *उद्दिष्टा खो, आयस्मन्तो, सेखिया धम्मा । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्यायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सेखियकण्डं निवृत्तं ।

— '०' —

*एत्थ सी० पोत्थके इमा गाथाया दिस्सन्तिः—

उद्दानं

परिमण्डलं पटिच्छन्नं सुतं वृतोक्खितं चक्खुना ।
उत्तिसुत्तुज्जगिक्काप्पसद्धो तवो चैव पञ्चालना ॥
सम्भोगुण्डिता केधं कुट्टिपल्लरिक्काय च ।
सक्कच्चं पत्तसञ्जी च समसूपसमत्तिरिक्कं ॥
सक्कच्चं पत्तसञ्जी च सपवानं समसूपकं ।
धूपतो च पटिच्छन्नं विज्जसुत्तानं सञ्जिता ॥
न महन्तं मण्डलं द्वारं सच्चं हत्थं न व्याहरे ।
उक्खेपो छेदनं गच्छं धुनं सित्थाय कारकं ॥
जिह्वानिच्छारकं चैव चपुससुद्धं सुरेण च ।
हत्थो पत्तो च मोद्धो च सामिसञ्च ससिस्थकं ।
छत्तपाणिस्स सद्धमं न देसेस्सि सपागता ।
इच्छेव इण्डपाणिस्स सत्थं व्यायुधं पाणिनं ॥
पादुकोपाह्नाचैव यामसेय्यं एतस्स च ।
पल्लरिक्का निसिस्सत्स वेळित्तो गुण्डितस्स च ॥
छमा नीचासने ठानं पञ्चतो उप्पधेन च ।
ठित्तेन न कातच्चं हरिते उदकमिह्वा ति ॥

तेसं वगानं उद्दानं

परिमण्डलं उज्जगिक्कं सम्भं सक्कच्चमेधं च ।
कवलामुद्धं सुद्धं चैव पादुकेन च सत्तमा ति ॥
पञ्चसत्ता यतिदेवेन गोतमेन शसस्सिना ।
सावके सिक्खनत्थाय पञ्चसत्तति सेखिया विं ॥

८. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे खो पनायस्मन्तो सत्त अधिकरणसमथा
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. उप्पन्नप्पन्नानं अधिकरणान् समथाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो दातब्बो, सतिविनयो दातब्बो, अमूब्भविनयो दातब्बो, पटिञ्जाय कारे-
तब्बं, येभुय्यसिका, तस्सपापियसिका^१, तिणवत्थारको ति ।

R 207

२. उद्दिट्ठा खो, आयस्मन्तो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा ।
तत्थायस्मन्ते पुच्छामि - “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि - 5
“कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि - “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
परिसुद्धेतथायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा धम्मा निवृत्ता ।

३. उद्दिट्ठं खो, आयस्मन्तो, निदानं; उद्दिट्ठा चत्तारो पाराजिका
धम्मा; उद्दिट्ठा तेरस सङ्खादिसेसा धम्मा; उद्दिट्ठा द्वे अनियता धम्मा;
उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा; उद्दिट्ठा द्वेनवुत्ति पाचित्तिया 10
धम्मा; उद्दिट्ठा चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा; उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा;
उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । एत्तक तस्स भगवतो सुत्तागतं
सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छति । तत्थ सब्बेहेव समग्गेहि
सम्भोदमानेहि अविवदमानेहि सिक्खितब्बं ति ।

भिक्षुविभङ्गो^२ निवृत्तो^३ ।

— . ० : —

१. तस्सपापियसिका - सी०, रो० । २. महाविमङ्गो - म०; महाविमङ्ग - रो० ।

३. निवृत्तं - रो० ।

पाचित्तियं-१६.

भिक्षुनीविमङ्गो

१. पाराजिककण्डं

१. पठमपाराजिकं (परामसनतावित्ते)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन साब्ब्हो मिगारनत्ता भिक्षुनी-
सङ्घस्स^१ विहारं कत्तुकामो होति । अथ खो साब्ब्हो मिगारनत्ता भिक्षु-
नियो उपसङ्गमित्वा एतदवोच - "इच्छामहं, अय्ये, भिक्षुनीसङ्घस्स
विहारं कातुं । देथ मे नवकम्मिकं भिक्षुनि" ति । तेन खो पन समयेन ८
चतस्सो भगिनियो भिक्षुनीसु पण्णजिता होन्ति - नन्दा, नन्दवती, सुन्दरी-
नन्दा, थुल्लनन्दा ति । तासु^२ सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी तरुणपण्णजिता
अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका पण्डिता व्यत्ता^३ मेधाविनी दक्खा
अनलसा, तत्रुपायाय^४ वीमंसाय समन्नागता, अलं कातुं अलं संविधातुं ।
अथ खो भिक्षुनीसङ्घो सुन्दरीनन्दं भिक्षुनि सम्मञ्चित्वा साब्ब्हस्स मिगार- 10
नत्तुनो नवकम्मिकं अदासि । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी
साब्ब्हस्स मिगारनत्तुनो निवेसनं अभिक्खणं गच्छति - "वासिं देथ, फरसु"
देथ, कुठारिं देथ, कुदालं^५ देथ, निखादनं देथा" ति । साब्ब्हो पि मिगारनत्ता
भिक्षुनूपस्सयं^६ अभिक्खणं गच्छति कताकतं जानितु । ते अभिण्हदस्सनेन^७
पटिवद्धचित्ता अहेसु । 15

अथ खो साब्ब्हो मिगारनत्ता सुन्दरीनन्दं भिक्षुनि दूसेतुं ओकासं
अलभमानो एतदेवत्थाय^८ भिक्षुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि । अथ खो

१. भिक्षुनिसङ्घस्स - म० । २. सी० पोत्थके तत्थि । ३. व्यत्ता - सी० । ४. तत्रु-
पायाय - सी० । ५. परसु - म० । ६. कुदालं - म० । ७. भिक्षुनूपस्सयं - म० । ८. अभिण्हदस्सनेन -
सी० ; अभिण्हं दस्सनेन - स्था० । ९. एतदेवत्थाय - म०, एतदेव अत्थाय - स्था० ।

साब्ब्हो भिगारनत्ता भत्तग्गे आसनं पञ्जापेत्तो' - "एत्तका' भिक्खु-
 नियो अय्याय सुन्दरीनन्दाय वुड्डतरा' ति एकमन्तं आसनं पञ्जापेसि
 "एत्तका नवकतरा' ति - एकमन्तं आसनं पञ्जापेसि । पटिच्छन्ने ओकासे
 निकूटे सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया आसनं पञ्जापेसि, यथा थेरा
 5 भिक्खुनियो जानेय्यु - "नवकान भिक्खुनीन सन्तिके निसिन्ना' ति; नवका
 पि भिक्खुनियो जानेय्यु - "थेरानं भिक्खुनीनं सन्तिके निसिन्ना' ति ।
 अथ खो साब्ब्हो भिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स कालं आरोचापेसि - "कालो,
 अय्ये, निट्ठितं भत्त' ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी सल्लक्खेत्वा - "न बहु-
 कतो साब्ब्हो भिगारनत्ता भिक्खुनीसङ्घस्स भत्त' अकासि'; म सो दूसेतु-
 10 कामो । सच्चाहं गमिस्सामि विस्सरो मे भविस्सती' ति, अन्तेवासिनि'
 भिक्खुनि आणापेसि - "गच्छ मे पिण्डपात नीहर । यो चे' मं पुच्छति,
 'गिलाना' ति पटिबेदेही' ति । "एवं, अय्ये" ति खो सा भिक्खुनी
 सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया पच्चस्सोसि ।

तेन खो पन समयेन साब्ब्हो भिगारनत्ता बहिद्वारकोट्टके ठितो होति
 15 सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि पटिपुच्छन्तो - "कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा ?
 कहं, अय्ये, अय्या सुन्दरीनन्दा' ति ? एवं वृत्ते सुन्दरीनन्दाय भिक्खु-
 निया अन्तेवासिनी भिक्खुनी साब्ब्ह भिगारनत्तारं एतदवोच - "गिला-
 नावुसो; पिण्डपातं नीहरिस्सामी' ति । अथ खो साब्ब्हो भिगारनत्ता -
 "यम्पाहं अत्थार्य' भिक्खुनीसङ्घस्स भत्तं अकासि अय्याय सुन्दरीनन्दाय
 20 कारणा' ति अनुस्से आणापेत्वा - "भिक्खुनीसङ्घं भत्तेन परिविसथा' ति
 वत्वा येन भिक्खुनूपस्सयो' तेनूपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन सुन्दरी-
 नन्दा भिक्खुनी बहारावकोट्टके ठिता होति साब्ब्ह भिगारनत्तार पतिमानेन्ती ।
 अद्दसा' खो सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साब्ब्ह भिगारनत्तार दूरतो व आगच्छन्तं ।
 दिस्वान उपस्सयं पविसित्वा ससीसं पारुपित्वा मञ्चके निपज्जि । अथ
 25 खो साब्ब्हो भिगारनत्ता येन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी तेनूपसङ्कमि; उपसङ्क-
 मित्वा सुन्दरीनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - "किं ते, अय्ये, अफासु, किस्स
 निपन्नासी' ति ? "एवञ्हेतं, आवुसो, होति या अनिच्छन्तं इच्छती' ति ।
 "क्याहं तं, अय्ये, न इच्छिस्सामि" ? अपि चाहं ओकासं न लभामि त' दूसेतु'

१. पञ्जापेत्तो - म० । २. एत्तिका - सी० । ३. वुड्डतरा - सी० । ४. भत्तेन - सी० ।
 ५. सी० पोत्यके नत्थि । ६. अन्तेवासि - सी०, रो० । ७. च - सी०, स्या०, रो । ८. सी०, स्या०
 पोत्यकेसु नत्थि । ९. भिक्खुनूपस्सयो - म० । १०. अद्दस - रो० । ११. इच्छामि - सी० ।
 १२. सी० पोत्यके नत्थि ।

ति । अवस्सुतो अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया कायससगं समापज्जि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी जरादुब्बला चरण-
गिलाना सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अविदूरे निपन्ना^१ होति । अदसा खो
सा भिक्खुनी साब्भं भिगारनत्तारं अवस्सुतं^२ अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय
भिक्खुनिया कायसंसगं समापज्जन्तं । दिस्वान उज्झायति खिय्यति^३ ५
विपाचेति — “कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सती” ति ! अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खु-
नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा सन्तुट्ठा
लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम अय्या सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी” अवस्सुता अवस्सुतस्स १॥
पुरिसपुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि
नाम सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स काय-
संसगं सादियिस्सती” ति । १५

अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा
एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटि-
पुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अव-
स्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स कायसंसगं सादियी” ति ? “सच्चं, भगवा”
ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं”, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दाय २०
भिक्खुनिया अननुलोमिकं अप्पतिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं ।
कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स कायसंसगं सादियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय^४ । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
चेव अप्पसादाय^५ पसन्नानं च एकच्चानं अज्जयत्ताया” ति । २५

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा सुन्दरीनन्द भिक्खुनि अनेकपरियायेन विगरहित्वा

१. निषिन्ना — सी० । २. स्या० पोत्थके नस्ति । ३. सीयति — सी०, स्या०, रो०
४. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नस्ति । ५. सादियती — स्या० । ६. अननुच्छवियं — सी०, रो० ।
७. अप्पतिरूपं — स्या०, रो० । ८. भिय्योभावाय — सी० । ९. अप्पसादाय — रो० ।

दुम्भरताय^१ दुप्पोसताय भहिच्छताय असन्तुट्ठिताय^२ सङ्गणिकाय कोस-
ज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय^३ अप्पि-
च्छताय^४ सन्तुट्ठस्स^५ सल्लेखस्स धुतस्स^६ पासादिकस्स अपचयस्स विरिया-
रम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं
५ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं
पञ्जापेस्सामि^७ दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्गसुट्ठिताय, सङ्गफासुताय,
दुम्मङ्कूनं भिक्खुनीनं निग्गहाय, पेसलानं भिक्खुनीनं फासुविहाराय,
दिट्ठधम्मिकानं आसवानं संवराय, सम्परायिकानं आसवानं पटिघाताय,
अप्पसन्नानं वा^८ पसादाय, पसन्नानं वा^९ भिय्योभावाय, सद्धम्मट्ठितिया
१० विनयानुग्गहाय । एवं ध पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

२. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स अधक्खकं
उब्भजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा छुपनं वा पटिपोळनं^{१०} वा
सावियेय्य, अयं पि पाराजिका होति असवासा उब्भजाणुमण्डलिका” ति ।

(३) विभङ्गो

R. 214 15

३. या पना ति या यादिसा यथायुत्ता यथाजच्चा यथानामा यथा-
गोत्ता यथासीला यथाविहारिनी यथागोचरा येरा वा नक्का वा मज्झिमा
वा, एसा बुच्चति या पना ति ।

भिक्खुनी ति भिक्खका^{११} ति भिक्खुनी; भिक्खाचरियं अज्झु-
पगता ति भिक्खुनी; भिन्नपटधरा ति भिक्खुनी; समञ्जाय भिक्खुनी;
२० पटिञ्जाय भिक्खुनी; एहि भिक्खुनी ति भिक्खुनी; तीहि सरणगमनेहि
उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी; भद्रा भिक्खुनी; सारा भिक्खुनी; सेखा^{१२}
भिक्खुनी; असेखा^{१३} भिक्खुनी; समग्गेन उभतोसङ्खेन अत्तिचतुत्थेन कम्मेन
अकुप्पेन ठानारहेन उपसम्पन्ना ति भिक्खुनी । तत्र ययं भिक्खुनी
समग्गेन उभतोसङ्खेन अत्तिचतुत्थेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन उप-
२५ सम्पन्ना, अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१. दुम्भरताय - सी० । २. असन्तुट्ठिताय - स्या०; असन्तुट्ठिया - सी०, रो० । ३. सुप्पो-
सताय - स्या०, रो०, म० । ४. अप्पिच्छस्थ - सी०, स्या० । ५. सन्तुट्ठिया - रो० । ६. धुतस्स -
स्या०, रो० । ७. पञ्जापेस्सामि - म० । ८. ६. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । ९. पति-
पोळनं - रो०; पतिपीवनं - सी० । ११. भिक्खिका - म० । १२. सेक्खा - स्या० । १३. असे-
क्खा - स्या० ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिवलो कायसंसर्गं समापज्जितुं ।

अधक्खकं ति हेट्ठक्खकं ।

उब्भजाणुमण्डलं ति उपरिजाणुमण्डलं ।

आमसनं नाम आमट्टमत्तं ।

परामसनं नाम इतोचितो च सञ्चोपनं ।

गहणं नाम गहितमत्तं ।

छुपनं नाम फुट्टमत्तं^१ ।

पटिपीळनं वा साविषेय्या ति अङ्ग गहेत्वा निष्पीळनं सादियति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुरिसो सीसच्छिन्नो अभब्बो
तेन सरीरबन्धनेन जीवितु एवमेव भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
पुग्गलस्स अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं आमसनं वा परामसनं वा गहणं वा
छुपनं वा पटिपीळनं वा सादियन्ती^२ अस्समणी होती असक्कधीता । तेन
वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देसो समसिक्खता^३, एसो
संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि, तेन वुच्चति असंवासा ति ।

४. उभतोअवस्सुते अधक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति पाराजिकस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
धुल्लच्चयस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति धुल्लच्चयस्स ।
कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति धुल्ल-
च्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं
आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन काय आमससति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमससति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमससति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 278 ५. एकतोअवस्सुते अधक्खकं उडभजाणुमण्डलं कायेन कायं आम-
सति, आपत्ति शुल्लच्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति
दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं
10 आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

उभयस्वरूपं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्तिं
दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । कायपटि-
बद्धेन कायं आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं
आमसति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

15 निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६. उभतोऽश्वस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुरस्सविग्गहस्स वा अधक्खकं उभजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति,
२० आपत्ति धुल्लच्चयस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन काय-
पटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं
25 आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उष्णवस्त्रकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं ग्रामसति, आपत्ति दुष्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं ग्रामसति, आपत्ति दुष्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं ग्रामसति, आपत्ति दुष्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं ग्रामसति, आपत्ति दुष्कटस्स ।

30 निस्सङ्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सङ्गियेन
कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सङ्गियेन निस्सङ्गियं

आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

७. एकतोअवस्सुते अधवक्खकं उब्भजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 279

5

निस्सग्गियेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

उब्भवक्खकं अधोजाणुमण्डलं कायेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । कायपटिबद्धेन कायपटिबद्धं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10

निस्सग्गियेन काय आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन कायपटिबद्ध आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सग्गियेन निस्सग्गियं आमसति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

15

८. अनापत्ति असञ्जिच्च, अस्सतिया^१, अजानन्तिया, असादियन्तिया, उम्भत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय^२, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१२. दुतियपाराजिकं

(पाराजिकान्तित्थपटिञ्जात्ते)

(१) विजातासुन्दरीनन्दावत्थु

९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी साब्हेन मिगारनत्तुना मग्गिनी होति । याव गम्भो तरुणो अहोसि ताव छादेसि^३ । परिपक्वे गम्भे विग्गमित्वा विजायि । भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोचुं — “सुन्दरीनन्दा खो, अय्ये, अचिरविग्गमन्ता विजाता । कच्चि नो सा भिक्खुनी येव समाना मग्गिनी” ति ? “एवं, अय्ये” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तन्ता पटि-

R. 216

20

१. अस्सतिया — सी०, स्पा०, रो० । २. वेदनाट्टाय — सी०, स्पा०, रो० । ३. छादेसि — सी०, रो० ।

B. 280

- चोदेसि न गणस्स आरोचेसी" ति ? "यो एतिस्सा अवण्णो मय्हेसो अवण्णो, या एतिस्सा अकित्ति मय्हेसा अकित्ति, यो एतिस्सा अयसो मय्हेसो अयसो, यो एतिस्सा अलाभो मय्हेसो अलाभो । क्याह, अय्ये, अत्तनो अवण्ण अत्तनो अकित्ति अत्तनो अयसं अत्तनो अलाभ परेस आरोचेस्सामी" ति ? या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सती" ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा धम्मिं कथं कत्वा" भिक्खू पटिपुच्छि - "सच्चं किर, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेसि न गणस्स आरोचेसी" ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जासि

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटि-
चोदेस्सति न गणस्स आरोचेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१०. "या पन भिक्खुनी जानं पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेय्य न गणस्स आरोचेय्य, यवा च सा ठिता वा अस्स धुता वा नासिता वा अवस्सटा" वा, सा पच्छा एवं ववेय्य - 'पुच्छेवाहं, अय्ये, अज्जासि एतं भिक्खुनि एवरुपा च एवरुपा च सा भगिनी ति, नो च' खो अत्तना पटिचोदेस्सं न गणस्स आरोचेस्सं" ति, अयं पि पाराजिका होति असंवासा वज्जपटिच्छादिका" ति ।

R. 217

(३) विभङ्गो

११. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति .१. पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१-१. व० पोट्टके गट्ठि । २. पटिचोदेति - स्था० । ३. आरोचेती - स्था० । ४. अवसटा - स्था० रो० । ५. वे० - सी० । ६. पटिचोदेय्यं - रो० । ७. आरोचेय्यं - रो० । ८. वज्ज-पटिच्छादिका - सी०, स्था०, रो० ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा वा आरोचेति ।

पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं ति अट्ठन्नं पाराजिकानं अञ्जतरं पाराजिकं अज्झापन्नं ।

नेवत्तना पटिचोदेय्या ति न सयं चोदेय्य ।

5

न गणस्स आरोचेय्या ति न अञ्जासं भिक्खुनीनं आरोचेय्य ।

यदा च सा ठिता वा अस्स चुता वा ति ठिता नाम सलिङ्गे ठिता वुच्चति । चुता नाम कालङ्कता^१ वुच्चति । नासिता नाम सय वा विम्भन्ता होति अञ्जेहि वा नासिता । अवस्सटा नाम तिस्थायतमं सङ्कन्ता वुच्चति । सा पच्छा एवं वदेय्य - “पुब्बेवाह, अय्ये, अञ्जासि एतं^२ भिक्खुनि एवरूपा च एवरूपा च सा भगिनी” ति ।

B. 281

नो च खो अत्तना पटिचोदेस्सं^३ ति सयं वा न चोदेस्सं^४ ।

न गणस्स आरोचेस्सं^५ ति न अञ्जासं भिक्खुनीनं आरोचेस्सं ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो बन्धना पमुत्तो^६ अभब्बो हरितत्ताय^७, एवमेव भिक्खुनी जान पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नं भिक्खुनि नेवत्तना पटिचोदेस्सामि न गणस्स आरोचेस्सामी ति धुर निविस्सत्तमत्ते अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

15

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खता^८ । एसो संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

20

१२. अनापत्ति सङ्खस्स भण्डनं वा कलहो वा विग्गहो वा विवादो वा भविस्सती ति नारोचेति, सङ्खभेदो वा सङ्खराजि वा भविस्सती ति नारोचेति, अयं कक्खळा^९ फहसा जीवितन्तरायं वा ब्रह्मचरियन्तरायं वा करिस्सती ति नारोचेति, अञ्जा पतिरूपा^{१०} भिक्खुनियो अपस्सन्ती नारोचेति, नच्छादेतुकामा नारोचेति, पञ्जायिस्सति सकेन कम्मेना ति नारोचेति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

25

— ० —

१. कालकता - सी०, स्या० । २. पटिचोदेय्यं - रो० । ३. पटिचोदेय्यं - रो० । ४. आरोचेय्यं ति - रो० । ५. पमुत्तो - स्या०, म० । ६. हरितत्ताय - म० । ७. समसिक्खता - सी०, स्या० । ८. कक्खला - सी०, स्या० । ९. पटिरूपा - स्या० ।

§ ३. ततियपाराजिकं

(उक्खित्तकभिक्षु-अनुवत्तने)

(१) थुल्लनन्दा-अरिट्ठभिक्षुवत्थु

- R. 219 १३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी समग्गेन
B. 262 सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तति । या ता भिक्षु-
नियो अप्पिच्छा .. पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथ
5 हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्षुनी^१ समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं
गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्तिस्सती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्षवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं^२ गद्धबाधिपुब्बं
अनुवत्तती ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्चास्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथ हि नाम, भिक्षवे, थुल्लनन्दा
10 भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं अरिट्ठं भिक्षुं गद्धबाधिपुब्बं अनुवत्ति-
स्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१४. "या पन भिक्षुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्षुं धम्मेन
विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटिकारं" अकतसहायं तमनुवत्तेय्य, सा
15 भिक्षुनी भिक्षुनीहि एवमस्स वजनीया - 'एसो खो, अय्ये, भिक्षु समग्गेन
सङ्घेन उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-
सहायो, माय्ये, एतं भिक्षुं अनुवत्ती' ति । एवं च पन^३ सा भिक्षुनी
भिक्षुनीहि वुच्चमाना तथेव पगण्हेय्य, सा भिक्षुनी भिक्षुनीहि यावततियं
समनुभासितव्वा तस्स पटिनिस्सग्गाय । यावततियं चे समनुभासियमाना तं
20 पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं । नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं वि पाराजिका
होति असंवासा उक्खित्तानुवत्तिका" ति ।

(३) विभङ्गो

१५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

१. गद्धबाधिपुब्बं - सी०, स्या० । २. स्या०, रो० य० पोत्यकेसु नत्थि । ३. स्या० पोत्यके
नत्थि । ४. अप्पटिकारं - सी०; अपटिकारं - रो० । ५. स्या०, रो०, य० पोत्यकेसु नत्थि ।

समग्गो नाम सङ्घो समानसंवासको समानसीमायं^१ ठितो ।

उक्खित्तो नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्प-
टिनिस्सग्गे^४ वा उक्खित्तो ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन ।

5

अनादरो नाम सङ्घं वा गणं^५ वा पुग्गलं वा कम्मं वा नादियति ।

अप्पटिकारो नाम उक्खित्तो अनोसारितो ।

अकतसहायो नाम समानसंवासका भिक्खू वुच्चन्ति सहाया ।
सो तेहि सङ्घि नत्थि, तेन वुच्चति अकतसहायो ति ।

R. 219

तमनुवत्तेय्या ति यदिट्टिको सो होति यंखन्तिको यंरुचिको, सा पि
तंदिट्टिका होति तखन्तिका तंरुचिका ।

10 B. 283

सा भिक्खुनी ति या सा उक्खित्तानुवत्तिका भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति
ताहि वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खू समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तो

धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकतसहायो । माय्ये,
एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।

15

सच्चे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घ-

मज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा - “एसो खो, अय्ये, भिक्खू समग्गेन सङ्घेन
उक्खित्तो धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरो अप्पटिकारो अकत-

20

सहायो । माय्ये, एतं भिक्खुं अनुवत्ती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।
ततियं पि वत्तब्बा । सच्चे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं । नो चे पटि-

निस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं
घ पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय

सङ्घो आपेतब्बो -

25

१६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थंभामा भिक्खुनी समग्गेन
सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटि-
कारं^६ अकतसहायं तमनुवत्तति, सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि
सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थंभामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स

१. समानसीमाय - सी० । २. अदस्सनेन - रो० । ३. अप्पटिकम्मेन - रो० । ४. अप्पटि-
निस्सग्गेन - रो० । ५. ग्या० पोत्थके नत्थि । ६. अप्पटिकारं - रो०; अप्पटिकारं - सी० ।

पटिनिस्सग्गाय । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्त भिक्खुं धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनादरं अप्पटि-
कार अकतसहायं तमनुवत्तति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो
५ इत्थन्नाम भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा
अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

१० “समनुभट्ठा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

II. 284 अत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचा
परियोसाने आपत्ति पाराजिकस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

१५ पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम पुथुसिला द्वेधा भिन्ना
अप्पटिसन्धिका होति, एवमेव भिक्खुनी यावततियं समनुभासनाय^१
न पटिनिस्सज्जन्ती अस्समणी होति असक्यधीता । तेन वुच्चति पारा-
जिका होती ति ।

II. 220

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खता^२ । एसो
२० संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

१७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स । धम्मकम्मे वेमत्तिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पारा-
जिकस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाराजिकस्स ।

२५ अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

१८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१४. चतुर्थपाराजिकं *

(हृत्थग्गहणसादियने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुक्कीवत्थु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो
 अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हृत्थग्गहणं^१ पि सादियन्ति, सङ्खा-
 टिकण्णग्गहणं पि सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केत पि
 गच्छन्ति, पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति,
 कायं पि तदत्थाय^२ उपसंहरन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय । या ता
 भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिथ्यन्ति विपाचेन्ति —
 कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिस-
 पुग्गलस्स हृत्थग्गहणं पि सादियिस्सन्ति, सङ्खाटिकण्णग्गहणं पि सादि-
 यिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि, सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केतं पि गच्छिस्सन्ति,
 पुरिसस्स पि अब्भागमनं सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, काय
 पि तदत्थाय उपसंहरिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति
 ... पे० . सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सु-
 तस्स पुरिसपुग्गलस्स हृत्थग्गहणं पि सादियन्ति, सङ्खाटिकण्णग्गहणं पि
 सादियन्ति, सन्तिट्ठन्ति पि, सल्लपन्ति पि, सङ्केत पि गच्छन्ति, पुरिसस्स पि
 अब्भागमनं सादियन्ति, छन्नं पि अनुपविसन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसह-
 रन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाया ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 285

(२) पञ्चास्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
 ग्गिया भिक्षुनियो अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हृत्थग्गहणं पि
 सादियिस्सन्ति, सङ्खाटिकण्णग्गहणं पि सादियिस्सन्ति, सन्तिट्ठिस्सन्ति पि,
 सल्लपिस्सन्ति पि, सङ्केत पि गच्छिस्सन्ति^३, पुरिसस्स पि अब्भागमनं
 सादियिस्सन्ति, छन्नं पि अनुपविसिस्सन्ति, कायं पि तदत्थाय उपसह-
 रिस्सन्ति एतस्स असद्धम्मस्स पटिसेवनत्थाय ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
 सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इम
 सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

25

R. 221

२०. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसगलस्स हत्थ-
गहणं वा सादियेय्य, सङ्घाटिकण्णगहणं वा सादियेय्य, सन्तिट्ठेय्य वा,
सल्लपेय्य वा, सङ्केतं वा गच्छेय्य, पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्य, छन्नं
वा अनुपविसेय्य, कायं वा तवत्थाय उपसंहरेय्य एतस्स असद्वम्मस्स पटि-
सेवनत्थाय, अयं पि पाराजिका होति असंवासा अट्ठवत्थुका” ति ।

(३) विभङ्गो

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

१० पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेत्तो न तिरच्छानगतो
विष्णू पटिबलो कायससगं समापज्जितुं ।

B. 286

हत्थगहणं वा सादियेय्या ति हत्थो नाम कप्परं^२ उपादाय याव अग्न-
नखा । एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय उव्वक्खकं अधोजाणुमण्डलं गहणं
सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

१५ सङ्घाटिकण्णगहणं वा सादियेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवन-
त्थाय निवत्थं वा पारुतं वा गहणं सादियति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

२० सल्लपेय्य वा ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरिसस्स
हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

सङ्केतं वा गच्छेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय पुरि-
सेन – इत्थञ्चामं ओकासं आगच्छा ति – कुत्ता गच्छति । पदे पदे आपत्ति
दुक्कटस्स । पुरिसस्स हत्थपासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

२५ पुरिसस्स वा अब्भागमनं सादियेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटि-
सेवनत्थाय पुरिसस्स अब्भागमनं^३ सादियति, आपत्ति दुक्कटस्स । हत्थ-
पासं ओक्कन्तमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

छन्नं वा अनुपविसेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटिसेवनत्थाय येन
केनचि पटिच्छन्नं ओकासं पविट्ठमत्ते आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

कायं वा तवत्थाय उपसंहरेय्या ति एतस्स असद्वम्मस्स पटि-

सेवनत्थाय पुरिसस्स हत्थपासे ठिता कायं उपसंहरति, आपत्ति थुल-
च्चयस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पाराजिका होती ति सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छिन्नो अभब्बो
पुन विरुब्धि' एवमेव भिक्खुनो अट्ठमं वत्थुं परिपूरेन्ती अस्समणी होति 5 R. 222
असक्यधीता । तेन वुच्चति पाराजिका होती ति ।

असंवासा ति संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खता । एसो
संवासो नाम । सो ताय सद्धि नत्थि । तेन वुच्चति असंवासा ति ।

२२. अनापत्ति असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, असादि- B. 267
यन्तिया, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्ठाय, आदिकम्मिकाया ति । 10

२३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाराजिका धम्मा । येसं भिक्खुनी
अञ्जतरं वा अञ्जतरं वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खुनीहि सद्धिं
संवासं, यथा पुरे तथा पच्छा, पाराजिका होति असंवासा । तत्थाय्यायो
पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो, 15
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाराजिककण्ठं निट्ठितं ।

२. सङ्घादिसेसकण्डं

१. पठमसङ्घादिसेसो

(उत्सयवादे)

इमे खो पनाय्यायो^१ सत्तरस सङ्घादिसेसा

अम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) उद्दोसितभाजनवत्पु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो उपासको भिक्खुनी-
सङ्घस्स^२ उद्दोसितं^३ दत्त्वा कालङ्कतो^४ होति । तस्स द्वे पुत्ता होन्ति-
एको अस्सद्धो अप्पसन्नो, एको सद्धो पसन्नो । ते पेतिकं सापतेय्यं विभ-
जिसु । अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं एतदवोच - “अम्हाकं
उद्दोसितो, तं भाजेमा”^५ ति । एवं वुत्ते सो सद्धो पसन्नो तं अस्सद्धं
अप्पसन्नं एतदवोच - “माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं पितुना भिक्खुनी-
सङ्घस्स दिन्नो”^६ ति । दुतियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो तं सद्धं पसन्नं
एतदवोच - “अम्हाकं उद्दोसितो, तं भाजेमा” ति । अथ खो सो सद्धो
पसन्नो तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच - “माय्यो, एवं अवच । अम्हाकं
पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो” ति । ततियं पि खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो
तं सद्धं पसन्नं एतदवोच - “अम्हाकं उद्दोसितो, तं भाजेमा” ति । अथ
खो सो सद्धो पसन्नो - “सच्चे मय्हं भविस्सति, अहं पि भिक्खुनीसङ्घस्स
दस्सामी” ति - तं अस्सद्धं अप्पसन्नं एतदवोच - “भाजेमा” ति । अथ
खो सो उद्दोसितो तेहि भाजियमानो^७ तस्स अस्सद्धस्स अप्पसन्नस्स पापुणि” ।
अथ खो सो अस्सद्धो अप्पसन्नो भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोच -
“निकखमथाय्ये, अम्हाकं उद्दोसितो” ति ।

एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं पुरिसं एतदवोच - “माय्यो, एवं
अवच, तुम्हाकं पितुना भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो” ति । “दिन्नो” न दिन्नो”

१. सत्तरसकण्ड - स्या० । २. पमय्यायो - सी०, स्या०, रो० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स -
म० । ४. उद्दोसितं - सी०, स्या०, रो० । ५. कालङ्कतो - सी०, स्या० । ६. भाजामा -
रो० । ७. दुतियं पि - सी० । ८. सी० पोत्यके नत्थि । ९. भाजियमानो - म० । १०. पापुणाति -
म०, सी०, रो० । ११. सी० पोत्यके नत्थि ।

ति बोहारिके महामत्ते पुच्छिषु । महामत्ता एवमाहुंसु — “को, अय्य, जानाति भिक्खुनीसङ्घस्स दिन्नो” ति ? एवं वुत्ते थुल्लनन्दा भिक्खुनी ते महामत्ते एतदवोच — “अपि^१ नाय्यो^२ तुम्हेहि दिट्ठं वा सुत्तं वा सक्खि ठपयित्वा दानं दिव्यमानं” ति ? अथ खो ते महामत्ता — “सच्चं खो अय्या आहा” ति तं उदोसितं भिक्खुनीसङ्घस्स अकंसु । अथ खो सो पुरिसो पराजितो उज्झायति खिय्यति^३ विपाचेति — “अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो” । कथं हि नाम अम्हाकं उदोसितं अच्छिन्दापेस्सन्ती” ति ! थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं दण्डापेसुं । अथ खो सो पुरिसो दण्डतो^४ भिक्खुनूपस्सयस्स^५ अविदूरे आजीवकसेय्यं कारापेत्वा आजीवके उय्योजेसि — “एता भिक्खु-
नियो अच्चावदथा” ति ।

R. 224

B. 289

थुल्लनन्दा भिक्खुनी महामत्तानं एतमत्थं आरोचेसि । महामत्ता तं पुरिसं बन्धापेसुं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “पठमं भिक्खुनियो उदोसितं अच्छिन्दापेसु, दुतियं^६ दण्डापेसुं, ततियं^७ बन्धापेसु । इदानि आतापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा उस्सयवादिका^८ विहरिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरती ति । “सच्चं, भगवा” ति ।

20

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरिस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० . एवं च पत्त, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

२. “था पन भिक्खुनी उस्सयवादिका विहरेय्य गहपतिना वा गहपतिपुत्तेन वा वासेन वा कम्मकारेन^९ वा अन्तमसो समणपरिब्बाज-

25

१-२. अपिन्वाय्या — स्या० । ३. लीयति — सी०, स्या०, रो० । ४. बन्धकिनियो — सी० । ५. दण्डतो — रो० । ६. भिक्खुनूपस्सयस्स — म० । ७. कथं हि नाम — रो०; पठमं हि नाम — स्या० । ८. एत्थ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु ‘पि’ इति अधिको पाठो दिस्सति । ९. उय्य-वादिका — स्या० । १०. कम्मकरेन — सी०, स्या० ।

केना पि, अयं भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गा-
विसेसं" ति ।

(३) विमङ्गो

३. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० .. अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

५ उस्सयवाविका नाम अट्टकारिका^१ वुच्चति ।

गहपति नाम यो कोचि अगारं अज्जावसति ।

गहपतिपुत्तो नाम ये केचि^२ पुत्तभातरो ।

वासो नाम अन्तोजातो धनक्कीतो करमरानीतो ।

कम्मकारो नाम भटको^३ आहतको^४ ।

१० समणपरिब्बाजको नाम भिक्खुं च भिक्खुनिं च सिक्खमानं च
सामणेरं च सामणेरिं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो ।

R. 225 अट्टं करिस्सामी ति दुतियं वा परियेसति गच्छति वा, आपत्ति
दुक्कटस्स । एकस्स आरोचेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुतियस्स आरोचेति,
आपत्ति धुल्लच्चयस्स । अट्टपरियोसाने आपत्ति सङ्गादिसेसस्स ।

१५ पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्जाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्गम्हा निस्सारीयति^५ ।

सङ्गाविसेसं^६ ति सङ्गो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति मूलाय
पटिकस्सति अब्भेति, न सम्बहुला भिक्खुनियो^७, न एका भिक्खुनी । तेन
वुच्चति सङ्गादिसेसो ति । तस्सेव^८ आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधि-
२० वचनं । तेन पि वुच्चति सङ्गादिसेसो ति ।

४. अनापत्ति मनुस्सेहि आकड्ढीयमाना^९ गच्छति, आरक्खं^{१०} याचति,
अनोदिस्स आचिक्खति, उम्मत्तिकाय ... पे० ... आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१. अट्टकारिका — म० । २. यो कोचि — सी०, रो० । ३. भटको — सी० । ४. आह-
तको — सी०; आहतको — स्या० । ५. निस्सारियति — स्या०, रो० । ६. सङ्गादिसेसो — सी०,
स्या० । ७. सी०, म०, रो० षोडशकेषु नस्ति । ८. तस्सेव — सी० । ९. आकड्ढीयमाना — सी०, स्या०
रो० । १०. रक्खं — सी० ।

३ २. दुत्तियसङ्कावसेसो (चोरि पम्माजने)

(१) चोरोलिच्छवीइत्थोवत्थु

५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरांत जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन वेसालियं अञ्जातरस्स लिच्छ-
विस्स पजापति^१ अतिचारिनी^२ होति । अथ खो सो लिच्छवि त इत्थि
एतदवोच — “साधु विरमाहि, अनत्थ खो ते करिस्सामी”^३ ति । एवं पि
सा^४ धुच्चमाना नादिथि । तेन खो पन समयेन वेसालियं^५ लिच्छविगणो ५
सन्निपतितो होति केनचिदेव करणीयेन । अथ खो सो लिच्छवि ते
लिच्छवयो^६ एतदवोच — “एकं मे, अय्यो”, इत्थि अनुजानाथा” ति ।
“का नाम सा” ति ? “मय्हं पजापति अतिचरति, तं घातेस्सामी” ति ।
“जानाही”^७ ति । अस्सोसि खो सा इत्थी — “सामिको किर मं घातेतु-
कामो” ति । वरभण्डं आदाय सावत्थि गत्वा तिथिये उपसङ्कमित्वा १०
पब्बज्जं याचि । तिथिया न इच्छिसु पब्बाजेतु । भिक्खुनियो उपसङ्क-
मित्वा पब्बज्जं याचि । भिक्खुनियो पि न इच्छिसु पब्बाजेतु । धुल्लनन्दं
भिक्खुनि उपसङ्कमित्वा भण्डकं दस्सेत्वा पब्बज्जं याचि । धुल्लनन्दा
भिक्खुनी भण्डकं गहेत्वा पब्बाजेसि ।

B. 291

अथ खो सो लिच्छवि तं इत्थि गयेसन्तो^८ सावत्थि गत्वा १५
भिक्खुनीसु पब्बजितं दिस्वान येन राजा पसेनदि कोसलो तेनुपसङ्कमि ;
उपसङ्कमित्वा राजानं पसेनदि कोसलं एतदवोच — “पजापति मे, देव,
वरभण्डं आदाय सावत्थि अनुप्पत्ता । तं देवो अनुजानातू” ति । “तेन
हि, भणे, विचिनित्वा आचिक्खा” ति । “दिट्ठा, देव, भिक्खुनी सुपब्ब-
जिता” ति । “सच्चे, भणे, भिक्खुनीसु पब्बजिता, न सा लब्भा किञ्चि २०
कातु । स्वाक्खातो भगवता” धम्मो, चरतु ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स
अन्तकिरियाया” ति । अथ खो सो लिच्छवि उज्झायति खियति विपा-
चेति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो चोरि पब्बाजेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं
खो भिक्खुनियो तस्स लिच्छविस्स उज्झायन्तस्स खियन्तस्स विपाचेन्तस्स ।

R. 226

१. पजापती — सी०, स्या० । २. अतिचरति — सी० । ३. करिस्सामी — रो० । ४. म०,
रो०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । ५. वेसालिया — सी०, रो० । ६. लिच्छवी — सी०; लिच्छविनी —
स्या०, रो० । ७. अय्या — स्या० । ८. पजानाही — सी० । ९. वरियेसन्तो — सी० । १०. सी०,
स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति-
 “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा चोरिं पब्बाजेस्सती” ति ! अथ खो ता
 भिक्षुनियो भिक्षुनं एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० . सच्चं किर, भिक्खवे,
 थुल्लनन्दा भिक्षुनी चोरिं पब्बाजेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- 5 विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० . . कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्षुनी चोरिं पब्बाजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
 .. पे०... एवं च पत्त, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

६. “या पत्त भिक्षुनी जानं चोरिं वज्झं थिदितं अनपलोकेत्वा
 राजानं वा सङ्गं वा गणं वा पूगं वा सेणिं वा अज्झात्र कप्पा बुद्धापेय, अयं
 10 पि भिक्षुनी पठ्मापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

७. या पत्ता ति या यादिसा ... पे०... भिक्षुनी ति ... पे०... अयं
 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

B. 292

जानाति नाम सामं था जानाति अज्झे वा तस्सा आरोचेन्ति, सा
 वा आरोचेति ।

- 15 चोरी^१ नाम था पञ्चमासकं वा अतिरेकपञ्चमासकं वा अग्घनकं
 अदिशं थ्येयसङ्घात आदियति, एसा चोरी नाम ।

वज्झा नाम य कम्मं^२ कत्वा वज्झप्पत्ता होति ।

विविता नाम अज्झेहि मनुस्सेहि ज्ञाता होति वज्झा एसा ति ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

20

राजा नाम यत्थ राजा अनुसासति, राजा अपलोकेतब्बो ।

सङ्घो नाम भिक्षुनीसङ्घो^३ वुच्चति, भिक्षुनीसङ्घो अपलोकेतब्बो ।

गणो नाम यत्थ गणो अनुसासति, गणो अपलोकेतब्बो ।

पूगो नाम यत्थ पूगो अनुसासति, पूगो अपलोकेतब्बो ।

सेणि नाम यत्थ सेणि अनुसासति, सेणि अपलोकेतब्बो ।

R. 227 25

अज्झात्र कप्पा ति ठपेत्वा कप्पं । कप्पं नाम द्वे कप्पानि - तित्थि-
 येसु वा पब्बजिता होति अज्झासु वा भिक्षुनीसु पब्बजिता । अज्झात्र

१. सेनि - सी० । २. चोरो - स्या० । ३. स्या०, म०, रो० पोत्थकेसु नरिथ । ४. भिक्षुनि-
 सङ्घो - म० ।

कप्पा बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । ज्ञात्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं
सङ्खादिसेसस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अयं पी ति पुरिम^१ उपादाय वुच्चति ।

5

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^२ आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति^३ ।

सङ्खादिसेसं^४ ति . पे०... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

घ. चोरिया चोरिसञ्जा^५ अञ्जाश्च कप्पा बुद्धापेति, आपत्तिं सङ्खा-
दिसेसस्स । चोरिया वेमतिका अञ्जाश्च कप्पा बुद्धापेति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
चोरिया अचोरिसञ्जा अञ्जाश्च कप्पा बुद्धापेति, अनापत्ति । अचोरिया
चोरिसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अचोरिया वेमतिका, आपत्तिं दुक्क-
टस्स । अचोरिया अचोरिसञ्जा, अनापत्ति ।

10 B. 293

६. अनापत्तिं अजानन्ती बुद्धापेति, अपलोकेत्वा बुद्धापेति, कप्पकतं
बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकिम्मिकाया ति ।

15

३. ततियसङ्ख्याविसेसो

(एका गामन्तरगमने)

(१) भद्दाकापिलानियअन्तेवासिनीवत्थु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी^१
भिक्षुनी भिक्षुनीहि सद्धिं भण्डित्वा गामकं^२ आतिकुलं अगमासि ।
भद्दा कापिलानी तं भिक्षुनिं अपस्सन्ती भिक्षुनियो पुच्छि — “कहं
इत्थन्नामा, न दिस्सती” ति ! “भिक्षुनीहि सद्धिं, अय्ये, भण्डित्वा न
दिस्सती” ति । “अम्मा^३, अमुकस्मि गामके एतिस्सा आतिकुलं । तत्थ
गन्त्वा^४ विचिनथा” ति । भिक्षुनियो तत्थ गन्त्वा तं भिक्षुनिं पस्सित्वा
एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्ये, एकिका आगता, कच्चिसि अप्पधसिता”

20

१. पुरिमायो — सी० । २. सहवत्थुज्झाचारा — सी० । ३. निस्सारयति — त्या० ।

४. सङ्खादिसेसो — सी० त्या० । ५. चोरीसञ्जा — त्या०, रो० । ६. अन्तेवासिका — सी०, रो० ।

७. गामके — त्या० । ८. अम्मा — रो०; सी० पोत्थके नत्थि । ९. सी० पोत्थके नत्थि ।

ति ? “अप्पधंसिताम्हि, अय्ये” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा . पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सती ति . पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

R. 228 5 विगरहि बुद्धो भगवा . पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु — “या पन भिक्खुनी एका गामन्तरं गच्छेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ता निस्सारणीयं सङ्खादिसेसं” ति ।

10 एवञ्चिद भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) नदीतरणवत्पु

U. 294 ११. तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खुनियो साकेता सार्वत्थि अट्ठान-मग्गप्पटिपप्पा^१ होन्ति । अन्तरामग्गे नदी तरितव्वा होति । अथ खो ता भिक्खुनियो नाविके उपसङ्कमित्वा एतदवोचुं — “साधु नो, आवुत्तो, तारेथा” ति । “नाय्ये, सक्का उभो सकिं तारेतुं” ति । एको एकं उत्ता-
15 रेसि । उत्तिण्णो उत्तिण्णं दूसेसि । अनुत्तिण्णो अनुत्तिण्णं दूसेसि । ता पच्छा समागन्त्वा पुच्छिंसु — “कच्चिसि, अय्ये, अप्पधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये ! त्वं पन, अय्ये, अप्पधंसिता” ति ? “पधंसिताम्हि, अय्ये” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो सार्वत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरो-चेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति^२
20 विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं . पे० . सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका नदीपारं गच्छती” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(४) अनुपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
25 एका नदीपारं गच्छिस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय

१. अट्ठानमग्गप्पटिपप्पा — सी०, स्वा०, रो० । २. खियन्ति — सी०, स्वा०, रो० ।
३. गच्छती = स्वा० ।

... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु—

१२. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
पारं गच्छेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठ्मापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं
सङ्घादित्से” ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति । १

(५) सगम्पटियघ्नाभिक्खुनीवत्थु

१३. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु
सावत्थि गच्छन्ता^१ सायं अञ्जतरं गामं उपगच्छिसु । तत्थ अञ्जतरा
भिक्खुनी अभिरूपा होति दस्सनीया पासादिका । अञ्जतरो पुरिसो तस्सा
भिक्खुनिया सह दस्सनेन पटिबद्धचित्तो होति । अथ खो सो पुरिसो
तास भिक्खुनीनं सेय्यं पञ्जापेन्तो^२ तस्सा भिक्खुनिया सेय्यं एकमन्त 10 R. 229
पञ्जापेसि । अथ खो सा भिक्खुनी सल्लक्खेत्वा — “परियुद्धितो अथ
पुरिसो; सचे रत्ति आगच्छिस्सति, विस्सरो मे भविस्सती” ति, भिक्खुनियो
अनापुच्छा अञ्जतरं कुलं गन्त्वा सेय्यं कप्पेसि । अथ खो सो पुरिसो
रत्ति आगन्त्वा तं भिक्खुनिं गवेस्सन्तो भिक्खुनियो घट्टेसि । भिक्खुनियो
तं भिक्खुनिं अपस्सन्तियो एवमाहुंसु — “निस्ससयं खो सा भिक्खुनी 15
पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता” ति ।

अथ खो सा भिक्खुनी तस्सा रत्तिया अच्चयेन येन ता भिक्खुनियो
तेनुपसङ्गमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्ये,
पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता” ति ? “नाहं, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं निक्खन्ता”
ति । भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा 20
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसिस्सती ति .. पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसी^३ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(६) अमुपञ्जाति

विमरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका रत्तिं विप्पवसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय 25

१. जनपदे — म० । २. गत्वा — रो० । ३. पञ्जापन्तो — म० । ४. विप्पवसती — सी०,
स्थी०, रो० ।

.. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१४. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
पारं गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं
धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खादिसेसं” ति ।

5 एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(७) वच्चपीळिताभिक्खुनीवत्थु

१५. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु जनपदेसु^१
सावत्थि अद्धानमग्गप्पटिपन्ना होन्ति । तत्थ अञ्जतरा भिक्खुनी वच्चेन^२
पीळिता^३ एकिका ओहिहित्वा^४ पच्छा अगमासि । मनुस्सा तं भिक्खुनिं
पस्सित्वा दूसेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी येन ता भिक्खुनियो तेनुप-
10 सङ्गमि । भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं एतदवोचुं — “किस्स त्वं, अय्ये,
एकिका ओहीना^५, कच्चिसि अप्पधसिता” ति ? “पधसिताम्हि, अय्ये” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी एका गणम्हा ओहिहित्वा^६ ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी एका गणम्हा ओहियी^७ ति ? “सच्चं,
15 भगवा” ति ।

(८) अनुपञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
एका गणम्हा ओहिहित्वा^८ ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्मानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

B. 296 १६. “या पन भिक्खुनी एका वा गामन्तरं गच्छेय्य, एका वा नदी-
20 पारं गच्छेय्य, एका वा रत्ति विप्पवसेय्य, एका वा गणम्हा ओहियेय्य, अयं
R. 290 पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खादिसेसं” ति ।

(९) विभङ्गो

१७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति. ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एका वा गामन्तरं गच्छेय्या ति परिकिखत्तस्स गामस्स परिकिखेपं
25 पठमं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स, दुतियं पादं अतिक्का-
मेन्तिया आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

१. जनपदे — सं० । २-३. वच्चपीळिता — सी० । ३. ओहिहित्वा — सी०, त्या० ।
४. हन् — सी० । ५. ओहीयती — त्या० ।

अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं पठमं पाद अतिक्कामेन्तिया
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा नदीपारं गच्छेय्या ति नदी नाम तिमण्डलं पटिच्छादेत्वा
यत्थ कत्थच्चि उत्तरन्तिया भिक्खुनिया^१ अन्तरवासको तेमियति । पठमं पादं
उत्तरन्तिया^२ आपत्ति थुल्लच्चयस्स । दुतियं पादं उत्तरन्तिया आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा रत्ति विप्पवसेय्या ति सह अरुणुग्गमना दुतियिकाय भिक्खु-
निया हत्थपासं विजहन्तिया आपत्ति थुल्लच्चयस्स । विजहिते आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स ।

एका वा गणम्हा ओहीयेय्या^३ ति अगामके अरुब्बे दुतियिकाय
भिक्खुनिया दस्सनुपचारं^४ वा सवनूपचार वा विजहन्तिया आपत्ति थुल्ल-
च्चयस्स । विजहिते आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^५ आपज्जति असमनुभा-
सनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्खादिसो ति ... पे०... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसो ति ।

१८. अनापत्ति दुतियिका भिक्खुनी पक्कन्ता वा होति विव्वन्ता
वा कालङ्कता^६ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिक-
म्मिकाया ति ।

१४. चतुर्थसङ्खादिसो

(गणस्त वृत्तं ओसारणे)

(१) चण्डकाळीभिक्खुनीवत्थु

१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी
भण्डनकारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्खे
अधिकरणकारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^२

B. 297

१. सी० पोत्थके कत्थि । २. उत्तरेन्तिया - सी०, स्या० । ३. ओहीयेय्या - सी०,
स्या०, रो० । ४. दस्सनुपचारं - स्या०, रो० । ५. सहवत्थुज्झाचारा - सी० । ६. कालङ्कता -
सी०, स्या० । ७. चण्डकाळी - सी०, स्या०, रो० । ८. करीयमाने - सी०, स्या० ।

R. 231

- ते' पटिक्कोसति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं
अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो — “थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति, चण्डकाळि भिक्खुनिं आपत्तिया
अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके त करणीयं तीरेत्वा
5 पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि । चण्डकाळी भिक्खुनी थुल्लनन्दाय भिक्खु-
निया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि^१ न पादोदकं पादपीठं
पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि न
पानीयेन^२ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनि एतद-
बोच — “किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि
न पादोदकं पादपीठं पादकठलिकं उपनिक्खिपि न पच्चुग्गन्त्वा पत्त-
10 चीवर पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एवं हेत, अय्ये,
होति यथा तं अनाथाया” ति । “किस्स पन त्व, अय्ये, अनाथा”
ति ? “इमा मं, अय्ये, भिक्खुनियो — ‘अयं अनाथा अप्पञ्जाता, नत्थि
इमिस्सा काचि पटिवत्ता” ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिस्सू” ति ।
15 थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “बाला एता अव्यत्ता^३ एता, नेव^४
जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा ।
मयं खो जानाम कम्मं पि कम्मदोसं पि कम्मविपत्तिं पि कम्मसम्पत्तिं
पि । मयं खो अकतं वा कम्मं कारेय्याम कतं वा कम्मं कोपेय्यामा” ति,
लहुं लहुं भिक्खुनीसङ्घं सन्निपातेत्वा चण्डकाळि भिक्खुनिं ओसारेसि ।
20 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपा-
चेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं
धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स
छन्दं ओसारेस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी समग्गेन सङ्घेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थु-
25 सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्घं अनञ्जाय गणस्स छन्द ओसारेसी
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 298

(२) पञ्जाप्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-

१. स्या०, भ०, रो० पोटकेसु नत्थि । २. भिक्खुनिसङ्घो — म० । ३. पञ्जापेसि —
म० । ४. पानीयेन — रो० । ५. पटिवत्ता — सी०, स्या, रो० । ६. अव्यत्ता — सी० । ७.
नेता — सी०, स्या० ।

नन्दा भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन विनयेन सत्थु-
सासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्खं अनञ्जाय गणस्स छन्दं ओसारेस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

२०. “या पन भिक्खुनी समग्गेन सङ्खेन उक्खित्तं भिक्खुनिं धम्मेन 5
विनयेन सत्थुसासनेन अनपलोकेत्वा कारकसङ्खं अनञ्जाय गणस्स छन्दं
ओसारेद्ध्य, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्गा-
विसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 10

समग्गो नाम सङ्खो समानसंवासको समानसीमायं^१ ठितो ।

उक्खित्ता नाम आपत्तिया अदस्सने^२ वा अप्पटिकम्मे^३ वा अप्पटि- R. 232
निस्सग्गे^४ वा उक्खित्ता ।

धम्मेन विनयेना ति येन धम्मेन येन विनयेन ।

सत्थुसासनेना ति जिनसासनेन बुद्धसासनेन । 15

अनपलोकेत्वा कारकसङ्खं ति कम्मकारकसङ्खं अनापुच्छा ।

अनञ्जाय गणस्स छन्दं ति गणस्स छन्दं अजानित्वा ।

ओसारेस्सामी ति गणं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति,
आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया,
कम्मवाचापरियोसानं आपत्तिं सङ्गाविसेसस्स । 20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा^५ आपज्जति असमनुभास-
नाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्गाविसेसो ति .. पे० .. तेन पि वुच्चति सङ्गाविसेसो ति । 25

२२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसङ्खा ओसारेति, आपत्तिं सङ्गादि-
सेसस्स । धम्मकम्मे वेमत्तिका ओसारेति आपत्तिं सङ्गाविसेसस्स । धम्म-
कम्मे अधम्मकम्मसङ्खा ओसारेति, आपत्तिं सङ्गाविसेसस्स ।

B. 239

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्म-
कम्मे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

२३. अनापत्ति कम्मकारकसङ्घं अपलोकेत्वा ओसारेति, गणस्स
५ छन्दं जानित्वा ओसारेति, वत्ते वत्तन्ति ओसारेति, असन्ते कम्मकारक-
सङ्घे ओसारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१५. पञ्चमसङ्ख्यविसेसो

(पुरिसहत्थतो खादनीयगहणे)

(१) सुन्दरीनन्दावस्थु

२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अभि-
रूपा होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्खुनिं
१० पस्सित्वा अवस्सुता अवस्सुताय सुन्दरीनन्दाय भिक्खुनिया अगमग्गानि
भोजनानि देन्ति । सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी यावदत्थं भुञ्जति; अञ्जा
भिक्खुनियो न चित्तरूपं लभन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अथ्या सुन्दरी-
नन्दा अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा
R. 239 15 भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति
... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, सुन्दरीनन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सु-
तस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्ग-
हेत्वा खादति भुञ्जती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चासि

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, सुन्दरी-
२० नन्दा भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं
वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादिस्सति भुञ्जिस्सती ति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिस्सन्तु —

२५. “या पन भिक्खुनी अवस्सुता अवस्सुतस्स पुरिसपुग्गलस्स हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा सहत्था पटिग्गहेत्वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं आपन्ना, निस्सारणीयं सङ्खादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६. या पना ति या यादिसा . . पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अवस्सुता नाम सारत्ता अपेक्खवती^१ पटिबद्धचित्ता ।

अवस्सुतो नाम सारत्तो अपेक्खवा पटिबद्धचित्तो ।

पुरिसपुग्गलो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेतो न तिरच्छान-
गतो, विञ्छू पटिबलो सारज्जितुं । 10

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि – उदकदन्तपोन^२ उपेत्वा अवसेसं
खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि – ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति^३, आपत्ति थुल्लच्च- 15
यस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्खादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति । 20

उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । एकतोअवस्सुते
खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२७. अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं
पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । उभतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा
पण्डकस्स वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादिस्सामि भुञ्जि- 25
स्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे
आपत्ति थुल्लच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
एकतोअवस्सुते खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्क-

१. अपेक्खवा – सी०, रो० । २. उदकदन्तपोनं – स्या० । ३. पटिग्गण्हाति – रो०; पति-
गण्हाति – सी० ।

टस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति दुक्कटस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२८. अनापत्ति उभतोअनवस्सुता होन्ति, अनवस्सुतो ति जानन्ती
पटिग्गहाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६. छद्दसङ्गादिसो (भिक्षुनी-उद्योमने)

(१) सुन्दरीनन्दावत्थु

२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सुन्दरीनन्दा भिक्षुनी अभिरूपा
होति दस्सनीया पासादिका । मनुस्सा भत्तग्गे सुन्दरीनन्दं भिक्षुनिं पस्सित्वा
अवस्सुता सुन्दरीनन्दाय भिक्षुनिया अगमग्गानि भोजनानि देन्ति । सुन्दरी-
नन्दा भिक्षुनी कुक्कुच्चायन्ती न पटिग्गहाति । अनन्तरिका भिक्षुनी
सुन्दरीनन्दं भिक्षुनिं एतदवोच - “किस्स त्वं, अय्ये, न पटिग्गहासी”ति ?
“अवस्सुता”, अय्ये” ति । “त्वं पन, अय्ये, अवस्सुता” ति ? “नाहं, अय्ये”,
अवस्सुता” ति । “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा
अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा, भुञ्ज
वा” ति ।

या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनी एव वक्खति - किं ते, अय्ये, एसो
पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता ।
इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं
सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति ... पे० . सच्चं किर, भिक्षवे,
भिक्षुनी एवं वदेति - “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो
वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता ! इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो
देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज
वा” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा . पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी एवं वक्खति - किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा यतो त्वं अनवस्सुता; इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्मानं वा पसादाय . पे० . एवं च पन, भिक्खवे, 5 भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३०. “या पन भिक्खुनी एवं वदेय्य - ‘किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, यं ते एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा’ ति, अयं पि भिक्खुनी पठमापत्तिकं धम्मं 10 आपत्ता निस्सारणीयं सङ्घाद्विसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

३१. या पना ति या यादिसा . पे० ... भिक्खुनी ति . पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एवं वदेय्या ति - “किं ते, अय्ये, एसो पुरिसपुग्गलो करिस्सति अवस्सुतो वा अनवस्सुतो वा, यतो त्वं अनवस्सुता । इद्ध, अय्ये, यं ते 15 एसो पुरिसपुग्गलो देति खादनीयं वा भोजनीयं वा तं त्वं सहत्था पटिग्गहेत्वा खाद वा भुञ्ज वा” ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति थुल्लच्चयस्स । भोजनपरियोसग्गे आपत्ति सङ्घाद्विसेसस्स । 20

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

पठमापत्तिकं ति सह वत्थुज्झाचारा आपज्जति असमनुभासनाय ।

निस्सारणीयं ति सङ्घम्हा निस्सारीयति ।

सङ्घाद्विसेसो ति .. पे०... तेन पि वुच्चति सङ्घाद्विसेसो ति ।

उदकदन्तपोनं पटिग्गण्हाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 25 तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 303

३२. एकतोअवस्सुते यक्खस्स वा पेतस्स वा पण्डकस्स वा तिरच्छान-
गतमनुस्सविग्गहस्स वा हत्थतो खादनीयं वा भोजनीयं वा खाद वा भुञ्ज
वा ति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि भुञ्जि-
स्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति
5 दुक्कटस्स । भोजनपरियोसाने आपत्ति शुत्तलच्चयस्स । उदकदन्तपोनं पटि-
ग्गण्हाति उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा वचनेन खादिस्सामि
भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३. अनापत्ति अनवस्सुतो ति जानन्ती उय्योजेति, कुपिता न
पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति, कुलानुदयताय न पटिग्गण्हाती ति उय्योजेति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१७. सत्तमसङ्कावसेसो

(कुपितवाचार्थं)

(१) कुपिताचण्डकालीवत्पु

३४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाली^१ भिक्खुनी भिक्खुनीहि
सिद्धिं भण्डित्वा कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — “बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं
पच्चाचिक्खामि, सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं^२ नुमाव^३
15 समणियो या समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो
कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी” ति ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति सिध्यन्ति विपाचेन्ति—
कथं हि नाम अय्या चण्डकाली कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति — बुद्धं
पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या
20 समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, चण्डकाली भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — बुद्धं पच्चा-
चिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो
25 सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खा
कामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 304

(२) पञ्चासि

विगर्हि बुद्धो भगवा पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एव वक्खति — बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो, सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय 3 ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३५. “या पन भिक्खुनी कुपिता अनत्तमना एवं वदेय्य — ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्म- 10 चरियं चरिस्सामी’ ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया — ‘माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच — बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि, सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी ति, अभिरमाय्ये’ 15 स्वाक्खातो धम्मो; चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया’ ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि दुक्खमाना तथेव पणह्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितव्वा तस्स पटिनिस्सगाय । यावततियं चे समनुभासीयमाना’ तं पटिनिस्सज्जेय्य इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्स- 20 ज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावततियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खा- विसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

३६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहृतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेय्या ति — “बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे० ... सिक्खं पच्चा- 25 चिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाह सन्तिके ब्रह्म- चरियं चरिस्सामी” ति ।

B. 305

सा भिक्षुनी ति या सा एवंवादिनी भिक्षुनी । भिक्षुनीही ति
अञ्जाहि भिक्षुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, कुपिता अनत्तमना
एवं अवच — ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि .. पे० . सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं
5 नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जि-
नियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’
ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो, चर ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्त-
किरियाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनि-
स्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न
10 वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्षुनी सङ्गमज्झं पि आकट्ठित्वा वत्तब्बा
— “माय्ये, कुपिता अनत्तमना एवं अवच — ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि ... पे०...
सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो !
सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं
सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’ ति । अभिरमाय्ये, स्वाक्खातो धम्मो; चर
15 ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया” ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।
ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्स-
ज्जति आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्षुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन,
भिक्षुवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्षुनिया पटिवलाय सङ्घो आपे-
तब्बो —

20 ३७. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्षुनी कुपिता
अनत्तमना एवं वदेति — ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि, धम्मं पच्चाचिक्खामि,
सङ्गं पच्चाचिक्खामि, सिक्खं पच्चाचिक्खामि । किं नुमाव समणियो या
समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो लज्जिनियो कुक्कुच्चिका
सिक्खाकामा तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं चरिस्सामी’ ति । सा त वत्थुं
R. 297 25 न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्षुनि
समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्षुनी कुपिता अनत्त-
मना एवं वदेति — ‘बुद्धं पच्चाचिक्खामि .. पे०... सिक्खं पच्चाचिक्खामि ।
किं नुमाव समणियो या समणियो सक्कधीतरो ! सन्तञ्जा पि समणियो
30 लज्जिनियो कुक्कुच्चिका सिक्खाकामा, तासाहं सन्तिके ब्रह्मचरियं

चरिस्सामी' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति सा, भासेय्य ।

"दुत्तियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि 5
... पे० ... सा भासेय्य ।

"समनुभट्टा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । सङ्खादिसेस अज्झापज्जन्तिया अत्तिया' 10
दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पो ति पुरिमायो उपादाय बुच्चति ।

यावततियकं ति यावततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थु-
ज्जाचारा' ।

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति' । 15

सङ्खाविसेसो ति .. पे० ... तेन पि बुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

३८. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
सङ्खादिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३९. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय, आदिकम्मिकाया ति । 25

३८. अहुमसङ्गावसेसो

(दुपिन्नाकारं)

(१) पञ्चाकताचण्डकाळीवत्थु

४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी किस्मि-
 ज्चिदेव^२ अधिकरणे पच्चाकता^३ कुपिता अनत्तमना एवं वदेति - “छन्द-
 गामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो च भिक्खुनियो, मोहगामि-
 नियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खुनियो” ति । या ता भिक्खु-
 ५ नियो अप्पिच्छा . पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि
 नाम अय्या चण्डकाळी भिक्खुनी^४ किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता
 कुपिता अनत्तमना एवं वक्खति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे० ..
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्ड-
 काळी भिक्खुनी किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं
 १० वदेति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० .. भयगामिनियो च भिक्खु-
 नियो ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
 भिक्खुनी किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं
 वक्खति - छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ...पे०... भयगामिनियो च भिक्खु-
 १५ नियो ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

४१. “या पन भिक्खुनी किस्मिज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता
 अनत्तमना एवं वदेय्य - “छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो, दोसगामिनियो
 च भिक्खुनियो, मोहगामिनियो च भिक्खुनियो, भयगामिनियो च भिक्खु-
 २० नियो” ति, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया - ‘माय्ये, किस्मि-
 ज्चिदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच - छन्दगामिनियो
 च भिक्खुनियो दोसगामिनियो च भिक्खुनियो मोहगामिनियो च भिक्खुनियो
 भयगामिनियो च भिक्खुनियो ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य, दोसा पि
 गच्छेय्य, मोहा पि गच्छेय्य, भया पि गच्छेय्या’ ति । एवं च सा भिक्खुनी
 २५ भिक्खुनीहि वुच्चमाना तथेव पग्गण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावतत्तियं
 समनुभासितब्बा तस्स वत्थुस्स^५ पटिनिस्सगाय । यावतत्तियं चे समनु-

१. चण्डकाळी - स्त्री०, स्था०, रो० । २. किस्मिज्चिदेव - स्त्री० । ३. पच्चाकता - स्था० ।
 ४. स्था०, म० पोत्यकेसु नटिथि । ५. स्था०, रो०, म० पोत्यकेसु नटिथि ।

भासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं
पि भिक्खुनी यावततिथकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खादिसेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२. या पत्ता ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

किस्मिञ्चदेव अधिकरणे ति अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि — ३
विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

पच्चाकता^१ नाम पराजिता वुच्चति ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहूतचित्ता खिलजाता ।

एवं वदेय्या ति — “छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भय-
गामिनियो च भिक्खुनियो” ति । 10

सा भिक्खुनी ति या सा एववादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीहि ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, किस्मिञ्चदेव
अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच — ‘छन्दगामिनियो च
भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा 15
पि गच्छेय्य ... पे० ... भया पि गच्छेय्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । सत्तियं
पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी
सङ्खमज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “माय्ये, किस्मिञ्चदेव अधिकरणे
पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं अवच — ‘छन्दगामिनियो च भिक्खुनियो 20
... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । अय्या खो छन्दा पि गच्छेय्य
... पे० ... भया पि गच्छेय्या” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । तत्तियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्छेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पत्त, भिक्खवे, समनुभासि-
तब्बा । व्यत्ताय^२ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो आपेतब्बो —

४३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थत्तामा भिक्खुनी किस्मि-
ञ्चदेव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — ‘छन्द-
गामिनियो च भिक्खुनियो ... पे० ... भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा

तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा व्यति ।

B. 309

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी किस्मिञ्चि-
देव अधिकरणे पच्चाकता कुपिता अनत्तमना एवं वदेति — ‘छन्दगामिनियो
5 च भिक्खुनियो .. पे० . भयगामिनियो च भिक्खुनियो’ ति । सा तं वत्थुं न
पटिनिस्सज्जति । सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनु-
भासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नखमति, सा
भासेय्य ।

10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि
... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्टा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अस्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया । कम्मवाचा-
15 परियोसाने आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । सङ्खादिसेसं अज्झापज्जन्तिया अस्तिया
दुक्कटं । द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

यावत्ततियकं ति यावत्ततियं समनुभासनाय आपज्जति, न सह वत्थु-
ज्जाचारा ।

20 निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्खादिसेसो ति .. पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

४४. धम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खा-
दिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।
धम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

25 अधम्मकम्मे धम्मकम्मसज्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसज्जा आपत्ति
दुक्कटस्स ।

४५. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

R. 239

१६. नवमसङ्खाद्विसेसो

(तथैव परमणिते)

(१) युत्सनन्दाग्रन्तेवासिकासत्थु

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन युत्सनन्दाय भिक्खुनिया अन्ते-
वासिका^१ भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,
भिक्खुनीसङ्घस्स^२ विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका^३ । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० . ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
कथं हि नाम भिक्खुनियो संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसि-
लोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका
ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापा-
चारा पापसट्ठा पापसिलोका भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जामञ्जिस्सा
वज्जप्पटिच्छादिका ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

B. 310

10

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
संसट्ठा विहरिस्सन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

15

४७. “भिक्खुनियो पनेव संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा
पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा-
दिका । ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि एवमस्सु वचनीया — ‘भगिनियो खो
संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहे-
सिका अञ्जामञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाम्हे’ । विवेकञ्जेव
भगिनीनं सङ्गो वण्णेती’ ति । एवं च ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि वुच्चमाना
तथैव परमण्हियं, ता भिक्खुनियो भिक्खुनीहि यावत्तियं समनुभासित्वा
तस्स वत्थुस्स^४ पटिनिस्सगाय । यावत्तियं चे समनुभासीयमाना तं पटि-
निस्सज्जेय्युं, इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जेय्युं, इमा पि भिक्खुनियो
यावत्तियकं धम्मं आपन्ना निस्सारणीयं सङ्खाद्विसेसं” ति ।

25

१. अन्तेवासी सी०; अन्तेवासिनियो — स्था०; अन्तेवासिभिक्खुनियो — रो० । २.
भिक्खुनीसङ्घस्स — म० । ३. वज्जप्पटिच्छादिका — सी०, स्था०, रो० । ४. विविच्चथाम्हे — सी०,
स्था०, रो० । ५. स्या०, म०, रो० पोथकेसु नस्ति ।

(३) विभङ्गो

४८. भिक्खुनियो पनेवा ति उपसम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

संसट्ठा विहरन्ति ति संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन
संसट्ठा विहरन्ति ।

B. 311 पापाचारा ति पापकेन आचारेण समन्नागता ।

5 पापसट्ठा ति पापकेन कित्तिसट्ठेन अभुगता ।

पापसिलोका ति पापकेन भिच्छाजीवेन जीवितं कप्पेन्ति ।

R. 240 भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका ति अञ्जमञ्जिस्सा कम्मे करीयमाने^१
पटिकोसन्ति ।

अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ति अञ्जमञ्जं^२ वज्जं
10 पटिच्छादेन्ति ।

ता भिक्खुनियो ति या ता संसट्ठा भिक्खुनियो ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति आ सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “भगिनियो खो संसट्ठा विह-
रन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ज-
15 मञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं
सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटि-
निस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो सङ्घमज्झं पि आकङ्खित्वा
वत्तब्बा — “भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका,
20 भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विवि-
च्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा ।
ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जन्ति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनि-
स्सज्जन्ति, आपत्ति दुक्कटस्स । ता भिक्खुनियो समनुभासितब्बा । एवं च
पन, भिक्खवे, समनुभासितब्बा । व्यत्ताय^३ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो
25 जापेतब्बो —

४९. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खु-
नियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थु न पटिनिस्स-

१. करियमाने — सी०, स्वा०; करियमाने — रो० । २. अञ्जमञ्जिस्सा — सी० ।

३. व्यत्ताय — सी० ।

ज्जन्ति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो इत्थन्नाम च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । एसा ज्ञात्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्खस्स विहेसिका, अज्झमज्झिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जन्ति । 5 सङ्खो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुनियो समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय च इत्थन्नामाय च भिक्खुनीनं समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

B. 312

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि 10 ... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्खेन, इत्थन्नामा च इत्थन्नामा च भिक्खुनियो तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

ज्ञात्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियो-
साने आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । सङ्खादिसेसं अज्झापज्जन्तीनं ज्ञात्तिया दुक्कटं 15 द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति । द्वे तिस्सो एकतो समनु-
भासितब्बा । तत्तुत्तरि^१ न समनुभासितब्बा ।

इमा पि भिक्खुनियो ति पुरिमायो उपादाय वुच्चन्ति ।

यावत्ततियकं ति यावत्ततिय समनुभासनाय आपज्जन्ति, न सह वत्थु-
ज्झाचारा । 20

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारीयति ।

सङ्खादिसेसो ति ... पे० ... तेन पि वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

१०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्खादि-
सेसस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जन्ति, आपत्ति सङ्खा- 25 दिसेसस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५१. अनापत्ति असमनुभासन्तीन, पटिनिस्सज्जन्तीनं, उम्मत्तिकानं^१,
आदिकम्मिकानं ति ।

§ १०. वसमसङ्गाविसेसो

(सथेव पण्हिते)

(१) थुल्लनन्दावस्थु

५२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनीसङ्घेन^२ सम-
नुभट्ठा भिक्खुनियो एव वदेति - "संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे
नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अज्झा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा
एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स^३ विहेसिका, अज्झमज्झिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हज्जेव^४ सङ्घो उज्जाय
परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया^५ दुब्बल्या एवमाह - 'भगिनियो खो संसट्ठा
विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका,
अज्झमज्झिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकज्जेव भगि-
नीनं सङ्घो वण्णेती"^६ ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता
उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनी^१
सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वक्खति - संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ ।
मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अज्झा पि भिक्खुनियो .. पे० ...
विविच्चथाय्ये । विवेकज्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति .. पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एव
वदेति - संसट्ठा व अय्ये तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति
सङ्घे अज्झा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स
विहेसिका, अज्झमज्झिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह ।
तुम्हज्जेव सङ्घो उज्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एव-
माह - भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा पापसिलोका,
भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अज्झमज्झिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विवि-
च्चथाय्ये । विवेकज्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ? "सच्चं भगवा" ति ।

१. एत्थ 'सिस्सित्तानं वेदनट्ठानं' इति पाठो सी०, स्या० पण्यकेसु दिस्सति । २. भिक्खुनी-
सङ्घेन - म० । ३. भिक्खुनिसङ्घस्स - म० । ४. तुम्हेवेव - स्या० । ५. वेभस्सा - सी०, स्या० ।
६. स्या०, म०, रो० पीत्थकेसु नत्थि ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वक्खति - संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो ... पे०... विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नातुं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन भिक्खवे, भिक्खु- 5 नियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -

५३. “या पन भिक्खुनी एवं वदेय्य - ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्ज- 10 प्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया बुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती’ ति । सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया - ‘मा, अय्ये, एवं अवच - संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे भाभा 15 विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसट्ठा एवं- सिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छा- दिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्जेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया बुब्बल्या एवमाह - भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसट्ठा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्ज- 20 मञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चथाय्ये । विवेकञ्जेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती’ ति । एवं च सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि धुक्खमाना तथेव पग्ग- ण्हेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावत्तित्थं समनुभासितब्बा तस्स पटि- निस्सग्गाय । यावत्तित्थं चे समनुभासीयमाना तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, अयं पि भिक्खुनी यावत्तित्थकं धम्मं आपन्ना 25 निस्सारणीयं सङ्गादितेसं” ति ।

(३) विभङ्गो

५४. या पत्ता ति या यादिसा .. पे० ... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

एवं ववेय्या ति - “संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना

विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसद्दा एवंसि-
लोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका ।
ता सङ्घो न किञ्चि आहू” ।

तुम्हञ्चेव^१ सङ्घो उञ्जाया ति अवञ्जाय ।

५ परिभवेना ति पारिभव्यता^२ ।

अवखन्तिया ति कोपेन ।

वेभस्सिया^३ ति विभस्सीकता^४ ।

दुब्बल्या ति अपक्वता^५ ।

एवमाह — “भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसद्दा
१० पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटि-
च्छादिका । विचिच्चथाय्ये^६ । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति ।

सा भिक्खुनी ति या सा एवादिनी भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अञ्जाहि भिक्खुनीहि ।

या पस्सन्ति या सुणन्ति ताहि वत्तब्बा — “माय्ये, एवं अवच —
१५ ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा
पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो
वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति,
इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी सङ्घमज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा — “माय्ये,
२० एवं अवच — ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे नाना विहरित्थ ।
सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो ... पे० ... विविच्चथाय्ये । विवेक-
ञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती” ति । दुतियं पि वत्तब्बा । ततियं पि
वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जति,
आपत्ति दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवं च पन, भिक्खवे,
२५ समनुभासितब्बा । व्यत्ताय^७ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो—

५५ “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन
समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति — ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा
तुम्हे नाना विहरित्थ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एव-

१. तुम्हञ्चेव—इया० । २. परिभव्यताय—सी० । ३. वेभस्सा—सी०, स्या० । ४.
विभस्सिकताय—सी०; विभस्सिकता—रो० । ५. अपक्वताय—सी० । ६. विविच्चथाय्ये—
सी०, स्या०, रो० । ७. व्यत्ताय—सी० ।

सदा एवसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव' सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसदा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका' । विविच्चयाये' । विवेकञ्चेव ५ भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनि समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय । एसा ज्ञत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी सङ्घेन समनुभट्ठा भिक्खुनियो एवं वदेति — ‘संसट्ठा व, अय्ये, तुम्हे विहरथ । मा तुम्हे १० नाना विहरिथ । सन्ति सङ्घे अञ्जा पि भिक्खुनियो एवाचारा एवंसदा एवंसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स' विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा वज्जप्पटिच्छादिका । ता सङ्घो न किञ्चि आह । तुम्हञ्चेव सङ्घो उञ्जाय परिभवेन अक्खन्तिया वेभस्सिया दुब्बल्या एवमाह — भगिनियो खो संसट्ठा विहरन्ति पापाचारा पापसदा पापसिलोका, भिक्खुनीसङ्घस्स विहेसिका, अञ्जमञ्जिस्सा ११ वज्जप्पटिच्छादिका । विविच्चयाये । विवेकञ्चेव भगिनीनं सङ्घो वण्णेती' ति । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनि समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सगाय, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य । २०

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्सप टिनिस्सगाय । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

जत्तिया दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया, कम्मवाचापरियोसाने आपत्ति सङ्गादिसेस्स । सङ्गादिसेसं अज्झापज्जन्तिया जत्तिया २५ दुक्कटं, द्वीहि कम्मवाचाहि थुल्लच्चया पटिप्पस्सम्भन्ति ।

अयं पी ति पुरिमायो उपादाय वुच्चति ।

१. तुम्हयेव — स्या०; तुम्हञ्चेव — सी० । २. वेभस्सा — सी०, स्या० । ३. वज्जपटिच्छादिका — सी०, स्या०, रो० । ४. विविच्चयाये — सी०, स्या०, रो० । ५. भिक्खुनिसङ्घस्स — म० ।

यावततियकं ति यावततिय समनुभासनाय आपज्जति, न सह-
वत्थुज्झाचारा^१ ।

निस्सारणीयं ति सङ्खम्हा निस्सारोयति^२ ।

सङ्खादिसेसो ति सङ्खो व तस्सा आपत्तिया मानत्तं देति, मूलाय
५ पटिकस्सति, अग्गेति, न सम्बहुला न एका भिक्खुनी । तेन^३ वुच्चति
सङ्खादिसेसो ति । तस्सेव^४ आपत्तिनिकायस्स नामकम्मं अधिवचनं, तेन पि
वुच्चति सङ्खादिसेसो ति ।

५६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खा-
दिसेसस्स । धम्मकम्मे वेमतिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।
१० धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति सङ्खादिसेसस्स ।

B. 317

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

५७ अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
१५ काय, आदिकम्मिकाया ति ।*

—०—

५८. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, ससरस सङ्खादिसेसा धम्मा - नव
पठमापत्तिका, अट्ट यावततियका । येसं भिक्खुनी अञ्जतरं वा अञ्जतरं
वा आपज्जति^१, तां भिक्खुनिया उभतोसङ्गे पक्खमानत्तं चरितब्बं ।
चिण्णमानत्ता^२ भिक्खुनी^३ यत्थ सिया वीसतिगणो भिक्खुनीसङ्खो तत्थ
२० सा भिक्खुनी अग्गेतब्बा । एकाय पि चे ऊनो वीसतिगणो^४ भिक्खुनी-
सङ्खो तं भिक्खुनिं अग्गेय्य । सा च भिक्खुनी अनग्गिता, ता च भिक्खु-
नियो गारय्हा, अयं तत्थ सामीचि ।

१. सहवत्थुज्झाचारा - सी० । २. निस्सारयति - स्या०, रो०, । ३. तेन पि - सी० ।
४. तस्स वेव - सी० । * . एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं विस्सति -

उत्तरं चोदि नामन्तं उक्खित्तं ज्ञानेन च ।

किन्ते कुपिता किस्मिन्नि संसद्दुज्जाय ते दसा ति ॥

५. आपज्जित्वा - रो० । ६. चिण्णमानत्ताय - सी०, स्या० । ७. भिक्खुनिया - सी०,
स्या० । ८. ऊनवीसतिगणो - रो० ।

तत्थाय्यायो पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेतथाय्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

सत्तरसकं निद्धितं ।

सङ्गादिसेसकण्ठं निद्धितं ।

—:०:—

३. निस्सग्गियकण्डं

६१. पठमनिस्सग्गियं (पत्तसन्निचये)

इमे खो पनाय्याथो' तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीयत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनारथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो बहू'
पत्ते सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम भिक्षुनियो बहू पत्ते
५ सन्निचयं करिस्सन्ति, पत्तवाणिज्जं' वा भिक्षुनियो करिस्सन्ति, आमत्ति-
कापणं वा पसारस्सन्ती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे,
१० छब्बग्गिया भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करोन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्षुनियो पत्तसन्निचयं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
दाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२. "या पन भिक्षुनी पत्तसन्निचयं करेय्य, निस्सग्गियं पाचि-
१५ त्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३. या पत्ता ति या यादिसा ...पे० . भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

पत्तो नाम द्वे पत्ता - अयोपत्तो, भत्तिकापत्तो । तयो पत्तस्स वण्णा -

१. पनाय्याथो - सी०, स्या०, रो० । २. बहू - सी०, स्या०, रो० । ३. पत्तवाणिज्जं - सी०,
स्या०, रो० ।

उक्कट्टो पत्तो, मज्झिमो पत्तो, ओमको पत्तो । उक्कट्टो नाम पत्तो अद्वा-
ब्भकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं^१ तदुपियं^२ च व्यञ्जनं^३ । मज्झिमो
नाम पत्तो नाळिकोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं च व्यञ्जनं ।
ओमको नाम पत्तो पत्थोदनं गण्हाति चतुभागं खादनं तदुपियं च व्यञ्जनं ।
ततो उक्कट्टो अपत्तो ओमको अपत्तो ।

R. 244

5

सन्निचयं करेय्या ति अनधिद्धितो अविकप्पितो ।

निस्सगियो होतो ति सह अरुणुग्गमना निस्सगियो होति । निस्स-
ज्जितब्बो सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन,
भिक्षवे, निस्सज्जितब्बो । ताय भिक्षुनिया सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकंसं
उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^४ भिक्षुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसी-
दित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अयं मे, अय्ये, पत्तो रत्ता-
तिक्कन्तो निस्सगियो, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
आपत्तिं देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्षुनिया पटिबलाय आपत्तिं पटिगहेतब्बा ।
निस्सट्ठपत्तो दातब्बो —

B. 819

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्षुनिया
निस्सगियो सङ्खस्स निस्सट्ठो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इमं पत्तं
इत्थन्नामाय भिक्षुनिया ददेय्या” ति ।

13

ताय भिक्षुनिया सम्बहुला भिक्षुनियो उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरा-
सङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्षुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीया — “अयं मे, अय्यायो, पत्तो रत्ताति-
क्कन्तो निस्सगियो, इमाहं अय्यानं^५ निस्सज्जामी” ति । निस्सज्जित्वा
आपत्तिं देसेतब्बा । व्यत्ताय भिक्षुनिया पटिबलाय आपत्तिं पटिगहेतब्बा ।
निस्सट्ठपत्तो दातब्बो —

“सुणन्तु मे अय्यायो” । अयं पत्तो इत्थन्नामाय भिक्षुनिया
निस्सगियो अय्यानं^६ निस्सट्ठो । यदि अय्यानं^७ पत्तकल्लं, अय्यायो इमं
पत्तं इत्थन्नामाय भिक्षुनिया ददेय्यु” ति ।

25

ताय भिक्षुनिया एकं^८ भिक्षुनिं^९ उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं

१. खादनीयं - स्वा० । २. तदुपियं - स्वा०, रो० । ३. व्यञ्जनं - धी० । ४. बुद्धानं -
सी० । ५. सङ्खस्स - रो० । ६. सुणातु - रो० । ७. अय्य - रो० । ८. सङ्खस्स - रो० ।
९. सङ्खो - रो० । १०. ददेय्या - रो० । ११. सम्बहुला - रो० । १२. भिक्षुनियो - रो० ।

करित्वा' उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीया -
 "अयं मे, अय्ये", पत्तो रत्तातिक्कन्तो निस्सग्गियो । इमाहं अय्याय^१ निस्स-
 ज्जामी" ति । निस्सज्जित्वा आपत्तिं देसेतब्बा । ताय भिक्खुनिया आपत्तिं
 पटिग्गहेतब्बा । निस्सट्ठपत्तो दातब्बो - "इमं पत्तं अय्यायं दम्मी" ति ।

- 5 ४. रत्तातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्ता-
 तिक्कन्ते वेमटिका, निस्सग्गियं पाचित्तियं । रत्तातिक्कन्ते अनतिक्कन्त-
 सञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनधिद्वित्ते अधिद्वित्तसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं
 पाचित्तियं । अविकप्पिते विकप्पितसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अवि-
 स्सज्जिते विस्सज्जितसञ्ज्ञा, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अनट्ठे नट्ठसञ्ज्ञा ...
 10 अविनट्ठे विनट्ठसञ्ज्ञा ... अभिघ्ने भिघ्नसञ्ज्ञा ... अविलुत्ते विलुत्तसञ्ज्ञा,
 निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

निस्सग्गियं पत्तं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
 रत्तानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते
 वेमटिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । रत्तानतिक्कन्ते अनतिक्कन्तसञ्ज्ञा अनापत्तिं ।

- 15 ५. अनापत्तिं अन्तोअरुणे^१ अधिद्वेति, विकप्पेति, विस्सज्जेति, नस्सति,
 विनस्सति, भिज्जति, अञ्छिन्दित्वा गण्हन्ति, विस्सासं गण्हन्ति, उम्मत्तिकाय,
 आदिकम्मिकाया ति ।

- तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो निस्सट्ठपत्तं न देन्ति ।
 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । न, भिक्खवे,^२ निस्सट्ठपत्तो न दातब्बो । या
 20 न ददेथ्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा ति ।

— ० —

१. दुतियनिस्सग्गियं

(चीवरभाजापने)

(१) अकालचीवरवत्थु

६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गाम-
 कावासे वस्स^१ वुत्था^२ सावत्थिं अगमंसु वत्तसम्पन्ना इरियापथसम्पन्ना

१. एत्थं 'बुद्धानं भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा' इति अधिको पाठो रो० पोत्थके अस्ति । २. अय्यायो-
 रो० । ३. अय्यायं - रो० । ४. निस्सज्जामी - सी० । ५. अन्तोअरुणं - सी०, स्या०; अन्तो अरुणं-
 रो० । ६. एत्थं इत्या० पोत्थके 'भिक्खुनिया' इति अधिको पाठो दिस्सति । ७-७. वस्सं वुत्ता-म० ।

दुच्चोळा^१ लूखचीवरा । उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा—“इमा भिक्खुनियो
वत्तसम्पन्ना हरियापथसम्पन्ना दुच्चोळा लूखचीवरा, इमा भिक्खुनियो अण्ण्छिन्ना
भविस्सन्ती” ति भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवरं अदसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी
— “अम्हाकं कठिन^२ अत्थतं कालचीवरं” ति अधिदुहित्वा भाजापेसि ।
उपासका ता भिक्खुनियो पस्सित्वा एतदवोचुं — “अपय्याहि चीवरं लद्धं”
ति ? “न मय, आवुसो, चीवरं लभाम । अय्या थुल्लनन्दा — ‘अम्हाकं
कठिन अत्थतं कालचीवरं’ ति अधिदुहित्वा भाजापेसी” ति । उपासका
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकाल-
चीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिदुहित्वा भाजापेस्सती” ति ! अस्सोसु खो
भिक्खुनियो तेस उपासकानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता
भिक्खुनियो अपिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिदुहित्वा भाजा-
पेस्सती” ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खू
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिदुहित्वा भाजापेसी” ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

B. 321

R. 246

(१) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिदुहित्वा भाजापेस्सति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

20

७. “या पन भिक्खुनी अकालचीवरं ‘कालचीवरं’ ति अधिदुहित्वा
भाजापेय्य, निस्सम्भियं पाचित्तियं” ति ।

(१) विभङ्गो

८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अकालचीवरं नाम^३ अनत्थते कठिने एकादसमासे उपपन्नं, अत्थते
कठिने सत्तमासे उपपन्न, काले पि आदिस्स दिन्नं, एतं अकालचीवरं नाम ।

अकालचीवरं^४ ‘कालचीवरं’ ति अधिदुहित्वा भाजापेति, पयोमे

१. दुच्चोळा — सी०, स्था०, रो० । २. कठिनं — म० । ३. भाजापेती — स्था० ।

४. सी०, स्था०, रो० पोत्वकेसु नसि ।

दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... इदं मे, अय्ये, अकालचीवरं 'कालचीवरं' ति अधिट्ठित्वा भाजापेत्तिं निस्सग्गिय, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी' ति ... पे० . ददेय्या ति .. पे० ... ददेय्युं ति ५ ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

६. अकालचीवरे अकालचीवरसञ्जा कालचीवरं ति अधिट्ठित्वा भाजापेत्ति, निस्सग्गियं पाचिस्तिथं । अकालचीवरे वेमत्तिका कालचीवरं ति अधिट्ठित्वा भाजापेत्ति, आपत्ति^१ दुक्कटस्स^२ । अकालचीवरे कालचीवरसञ्जा कालचीवरं ति अधिट्ठित्वा भाजापेत्ति, अनापत्ति^३ । कालचीवरे १० अकालचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । कालचीवरे कालचीवरसञ्जा, अनापत्ति ।

१० अनापत्ति अकालचीवर कालचीवरसञ्जा^४ भाजापेत्ति, कालचीवरं कालचीवरसञ्जा भाजापेत्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

६ ३. तत्तियनिस्सग्गियं

(चीवरपरिवत्तने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवरत्थ

११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- १५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी अञ्जातराय^५ भिक्षुनिया सद्धि चीवरं परिवत्तेत्वा^६ परिभुञ्जति^७ । अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं सहित्वा^८ निक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्षुनी तं भिक्षुनि एतद- बोच — “यं ते, अय्ये, मया सद्धि चीवरं परिवत्तित, कहं त चीवरं” ति ? अथ खो सा भिक्षुनी तं चीवरं नीहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्षुनिया दस्सेसि । २० थुल्लनन्दा भिक्षुनी त भिक्षुनि एतदबोच — “हन्दाय्ये^९, तुय्ह चीवरं, आहर मेतं चीवर, यं तुय्हं तुय्हमेवेत, यं मय्ह मय्हमेवेत, आहर मेतं, सकं पच्चाहरा” ति अञ्छिन्दि । अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति

१. निस्सज्जामी — सी० । २-२ निस्सग्गियं पाचिस्तिथं — स्वा० । ३. भिक्खुनिस्सग्गियं पाचिस्तिथं — स्वा० । ४. अकालचीवरसञ्जा — स्वा०, रो० । ५. अञ्जातरिस्सा — रो० । ६. परिवत्तेत्वा — स्वा० । ७. परिभुञ्जति — म० । ८. सहित्वा — स्वा०, म० । ९. हन्दाय्ये — सी०, स्वा०, रो० ।

विपाचेन्ति - “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सती” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थ आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आराचेसुं .. पे०.. सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

5

(२) पच्छात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० . एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१२. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सद्धिं चीवरं परिवत्तेत्वा सा पच्छा एवं वदेय्य - ‘हन्वाय्ये, तुय्हं चीवरं आहर, मेतं चीवरं, यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, यं मय्हं मय्हमेवेतं, आहरमेतं, सकं पच्छाहुरा’ ति अच्छिन्देय्य वा अच्छिन्वापेय्य वा, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

B. 325

(३) विभङ्गो

१३ या पना ति या यादिसा ... पे०.. भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । भिक्खुनिया सद्धिं ति अञ्जाय भिक्खु- 15 निया सद्धि । चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपणं पच्छिमं । परिवत्तेत्वा ति परित्तेन वा विपुलं, विपुलेन वा परित्तं । अच्छिन्देय्या ति सयं अच्छिन्दति निस्सगियं पाचित्तियं^१ ।

अच्छिन्वापेय्या ति अञ्जां आणापेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता बहुक पि अच्छिन्दति, निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स 20 वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०.. इदं मे अय्ये चीवरं भिक्खुनिया सद्धिं परिवत्तेत्वा अच्छिन्नं^२ निस्स- गियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्यु ति ... पे०... अय्याय इम्मी ति ।

१४. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति 25 वा अच्छिन्वापेति वा, निस्सगियं पाचित्तियं । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका चीवरं

R. 248

परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।
उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छि-
न्दापेति वा, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

- अञ्जं परिकत्तारं परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा,
5 आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय सद्धिं चीवरं वा अञ्जं वा परिकत्तारं
परिवत्तेत्वा अच्छिन्दति वा अच्छिन्दापेति वा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनु-
पसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका,
• आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
१५. अनापत्तिं सा वा देति, तस्सा वा विस्ससन्ती' गण्हाति,
10 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाय। ति ।

३.४. अतुत्थनिस्सग्गियं

(अञ्जं विज्जासेत्वा अञ्जं विज्जापेत्ते)

(१) थुल्लनन्दासप्पित्तेलविज्जापणवत्थु

१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना
होति । अथ खो अञ्जतरो उपासको येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच — “किं ते, अय्यो, अफासु, किं
15 आहुरीयतू” ति ? “सप्पिना मे, आवुसो, अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको
अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स सप्पि आहरित्वा थुल्लनन्दाय
भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी एवमाह — “न मे, आवुसो,
सप्पिना अत्थो, तेलेन मे अत्थो” ति । अथ खो सो उपासको येन सो
आपणिको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा तं आपणिक एतदवोच — “न
20 किराय्यो” अय्याय सप्पिना अत्थो, तेलेन अत्थो । हन्द ते सप्पि, तेलं मे
देही” ति । “सचे मयं अय्यो” विक्कीतं भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा
अम्हाकं भण्डं विक्कायिस्सति; सप्पिस्स कयेन सप्पि हट, तेलस्स कय आहर,
तेलं हरिस्ससी” ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति —
“कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अञ्जं विज्जापेत्वा अञ्जं विज्जा-

१. विस्सासेन्ति — सी०; विस्सासेन्ती — स्या०, रो० । २. सी०, रो० पौत्थकेषु नत्थि ।
३. सी० पौत्थके नत्थि । ४. किरय्य — स्या०; किरय्यो — रो०, सी० । ५. अय्य — स्या० ।

पेस्सती" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खियन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति .. पे० ... अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जं विञ्जापेत्वा अञ्जं विञ्जापेसी' ० ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जं विञ्जापेत्वा अञ्जं विञ्जापेस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

R. 249

10

१७. "या पन भिक्खुनी अञ्जं विञ्जापेत्वा अञ्जं विञ्जापेय्य, निस्सग्गियं पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१८. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जं विञ्जापेत्वा ति यं किञ्चि विञ्जापेत्वा ।

15 B. 25

अञ्जं विञ्जापेय्या ति तं ठपेत्वा अञ्जं विञ्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे अय्ये अञ्जं विञ्जापेत्वा अञ्जं विञ्जापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी' ति .. पे० ... ददेय्या ति ... पे० . ददेय्यु ति ... पे० ... अय्याय 20 दम्मी ति ।

१९. अञ्जे अञ्जसञ्जा अञ्जं विञ्जापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्जे वेमटिका अञ्जं विञ्जापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्जे अनञ्जसञ्जा अञ्जं विञ्जापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

अनञ्जे अञ्जसञ्जा अनञ्जं विञ्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । 25 अनञ्जे वेमटिका अनञ्जं विञ्जापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे अनञ्जसञ्जा, अनापत्ति ।

२०. अनापत्ति तञ्चेव' विज्जापेति, अज्जं च विज्जापेति,
आनिसंसं दस्सेत्वा विज्जापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१५. पञ्चमनिस्सगियं

(अज्जं चेतापने)

(१) धुल्लनन्दातेलसप्पिचेतापनवत्तु

२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन धुल्लनन्दा भिक्खुनी गिलाना होति ।
५ अथ खो अज्जातरो उपासको येन धुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि; उपसङ्ग-
मित्वा धुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - “कच्चि, अय्ये, खमनीयं कच्चि
यापनीयं” ति ? “न मे, आवुसो, खमनीयं, न यापनीयं” ति । “अमुकस्स,
अय्ये, आपणिकस्स घरे कहापणं निक्खिपिस्सामि, ततो य इच्छेय्यासि स
आहरापेय्यासी” ति । धुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्जातरं सिक्खमानं आणा-
१० पेसि - “गच्छ, सिक्खमाने, अमुकस्स आपणिकस्स घरा कहापणस्स तेल
आहरा” ति । अथ खो सा सिक्खमाना तस्स आपणिकस्स घरा कहा-
पणस्स तेलं आहरित्वा धुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । धुल्लनन्दा
भिक्खुनी एवमाह - “न मे, सिक्खमाने, तेलेन अत्थो, सप्पिना मे अत्थो”
ति । अथ खो सा सिक्खमाना येन सो आपणिको तेनुपसङ्गमि; उपसङ्ग-
१५ मित्वा तं आपणिकं एतदवोच - “न किर, आवुसो, अय्याय तेलेन अत्थो,
सप्पिना अत्थो, हन्द ते तेलं, सप्पि मे देही” ति । “सचे मयं, अय्ये, विक्कीतं
भण्डं पुन आदियिस्साम, कदा अम्हाक भण्डं विक्कायिस्सति ! तेलस्स कयेन
तेलं हटं, सप्पिस्स कयं आहर, सप्पि हरिस्ससी” ति । अथ खो सा सिक्ख-
माना रोदन्ती अट्ठासि । भिक्खुनियो तं सिक्खमानं एतदवोचुं - “किस्स
२० त्वं, सिक्खमाने, रोदसी” ति ? अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं
आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा अज्जं चेतापेत्वा अज्जं
चेतापेस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्खुनी अज्जं
चेतापेत्वा अज्जं चेतापेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. तञ्चेव - स्या०, रो० । २. सो०, रो०, म० पोत्थकेषु नत्ति । ३. हरिस्सतो -
सी० । ४. चेतापेसी - स्या० ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जं चेतापेत्वा अञ्जं चेतापेस्सति । नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२२. “या पन भिक्खुनी अञ्जं चेतापेत्वा अञ्जं चेतापेय्य, ५ निस्सग्गियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२३. या पना ति या यादिसा .. पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जं चेतापेत्वा ति यं किञ्चि चेतापेत्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या ति तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । 10 पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० .. इदं मे, अय्ये, अञ्जं चेतापेत्वा अञ्जं चेतापितं निस्सग्गियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय दम्मी ति ।

२४. अञ्जे अञ्जसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचि- 15 D. 327 त्तियं । अञ्जे वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्जे अनञ्जसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं ।

अनञ्जे अञ्जसञ्जा अनञ्जं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे वेमतिका अनञ्जं चेतापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जे अनञ्ज-सञ्जा अनापत्ति । 20

२५. अनापत्ति तञ्जेव^१ चेतापेति, अञ्जं च चेतापेति, आनिसंस दस्सेत्वा चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६. छट्ठनिस्सग्गियं

(अञ्जं चेतापने)

(१) परिक्खारनिक्खिपनवत्थु

२६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स

- चीवरत्थाय छन्दक संहरित्वा' अञ्जातरस्स पावारिकस्स घरे परिकखार
 निक्खपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं - "अमुकस्स, अय्ये,
 पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिकखारो निक्खत्तो, ततो चीवरं आहरा-
 पेत्वा भाजेथा" ति । भिक्खुनियो तेन परिकखारेन* भेसज्ज चेतापेत्वा
 5 परिभुज्जिसु । उपासका जानित्वा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 "कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
 सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती" ति ! अस्सोमु खो भिक्खुनियो तेसं
 उपासकानं उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
 10 भिक्खुनियो अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं
 चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जादत्थिकेन
 परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? "सच्च,
 भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 B. 328 15 अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ति !
 नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२७. "या पन भिक्खुनो अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
 सङ्घिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सग्गियं पाचिसियं" ति ।

(३) विभङ्गो

- 20 २८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनो ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनो ति ।

अञ्जादत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जास्सत्थाय
 दिग्गेन ।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

- 25 अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय^१ दिन्न, त ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
 पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सग्गियं होति । निस्सज्जितब्बं^२ सङ्घस्स
 वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जि-

१. सङ्गरित्वा - म०, स्था० । * एत्थं स्था० पोत्यके 'सयं' इति अघिको पाठो दिस्सति ।

२. यं अत्थाय - म०, रो० । ३. निस्सज्जितब्बं - सी० ।

तब्बं ... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी' ति ।
.. पे० .. ददेय्या ति ... पे० .. ददेय्यु ति ... पे० .. अय्याय दम्मी ति ।

२६. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तिय । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचि- 5
त्तिय । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तिय । निस्सद्वं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक-
सञ्जा, अनापत्ति । 10

३०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप-
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३ ७. सत्तमनिस्सगियं

(संयाचिकेन अञ्जं चेतापने)

(१) परिकखारनिक्खिपनवत्थु

३१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन उपासका भिक्खुनीसङ्घस्स
चीवरत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जातरस्स पावारिकस्स घरे परिकखारं 15
निक्खिपित्वा भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदबोचुं — “अमुकस्स, अय्ये,
पावारिकस्स घरे चीवरत्थाय परिकखारो निक्खित्तो, ततो चीवरं आहरा-
पेत्वा भाजेत्था” ति । भिक्खुनियो तेन च परिकखारेन सयं पि याचित्वा
भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जिजसु । उपासका जानित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जु- 20
द्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति .. पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं 25

चेतापेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

३२. “या पन भिक्खुनी अञ्जादत्थिकेन परिकलारेन अञ्जुद्दिसिकेन
सङ्घिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकलारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय दिस्सेन ।

सङ्घिकेना ति सङ्घस्स, न गणस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिन्नं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा

गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०...

इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकलारेन अञ्जुद्दिसिकेन सङ्घिकेन संयाचिकेन
अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्घस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...

ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्यं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३४. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं

पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । निस्सदुं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा,
अनापत्ति ।

३५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१. अट्टमनिस्सगियं

(अञ्जदत्थिकेन परिकलारेन अञ्जं चेतापने)

(१) याग्या परिकलारनिक्खयन्तवत्यु

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स परिवेणवासिका

भिक्षुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्षुनीनं यागुअत्थाय
 छन्दकं संहरित्वा अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरे परिकखारं^१ निक्खिपित्वा
 भिक्षुनियो उपसङ्कुमित्वा एतदवोच — “अमुकस्स, अय्ये, आपणिकस्स घरे
 यागुअत्थाय परिकखारो निक्खित्तो, ततो तण्डुलं^२ आहरापेत्वा यागुं पचापेत्वा
 परिभुञ्जथा” ति । भिक्षुनियो तेन परिकखारेन भेसज्ज चेतापेत्वा परिभु- 5
 ञ्जिसु । अथ^३ खो^४ सो पूगो जानित्वा उज्झाथति खिय्यति विपाचेति —
 कथं हि नाम भिक्षुनियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
 महाजनिकेन अञ्जं चेतापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षु-
 नियो अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्जं
 चेतापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 331

10 R. 255

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
 अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन अञ्जं चेता-
 पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
 भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

३७. “या पन भिक्षुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन 15
 महाजनिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाप्पित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
 दिस्सेन ।

20

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्गस्स, न एकभिक्षुनिया ।

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय विभं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
 पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्गस्स वा
 गणस्स वा एकभिक्षुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ...
 इदं मे, अय्ये, अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन 25
 अञ्जं चेतापितं निस्सगियं इमाहं सङ्गस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ...
 ददेय्या ति ... पे० ... वदेय्युं ति ... पे० ... अय्याय दम्मी ति ।

३९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-

गिय पाचित्तियं । अञ्जदत्तिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्तिके अनञ्जदत्तिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्सग्गियं पाचित्तियं । निस्सद्वं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्तिके अञ्जदत्तिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्तिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्तिके अनञ्जदत्तिकसञ्जा, अनापत्ति ।

४० अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६. नवमनिस्सग्गियं

(अञ्जं चेतापने)

(१) पूगपरिक्खारनिक्खिपनवत्पु

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो एन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स परिवेण-
 वासिका भिक्खुनियो यागुया किलमन्ति । अथ खो सो पूगो भिक्खुनीनं यागु-
 अत्थाय छन्दकं संहरित्वा अञ्जतरस्स आपणिकस्स घरे परिक्खारं^१ निक्खि-
 पित्वा भिक्खुनियो उपसङ्कुमित्वा एतदथोच - “अमुकस्स, अय्ये, आपणि-
 कस्स घरे यागुअत्थाय परिक्खारो निक्खित्तो । ततो तण्डुलं^२ आहरा-
 15 पेट्वा यागुं पचापेट्वा परिभुञ्जथा” ति । भिक्खुनियो तेन च परिक्खारेन
 सयं पि याचित्था भेसज्जं चेतापेट्वा परिभुञ्जिसु । अथ^३ खो^३ सो पूगो
 जानित्वा उज्झायति खियति विपाचेति - कथं हि नाम भिक्खुनियो
 अञ्जदत्तिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं
 चेतापेस्सन्ती ति ...पे०... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अञ्जदत्तिकेन
 20 परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेन्ती
 ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 अञ्जदत्तिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं

१. सी० पोत्यके नत्थि । २. तण्डुले - स्या०, अ० । ३-३. सी०, स्या०, अ० पोत्यकेषु नत्थि ।

चेतापेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० . एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु --

४२. “या पन भिक्खुनी अञ्जादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन
महाजनिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गे

४३. या पना ति या यादिसा ... पे० . भिक्खुनी ति पे० . अयं ५
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जास्सत्थाय
विश्वेन ।

महाजनिकेना ति गणस्स, न सङ्घस्स, न एकभिक्खुनिया ।

संयाचिकेना ति सयं याचित्वा ।

10

अञ्जं चेतापेय्या ति यं अत्थाय दिस्सं तं ठपेत्वा अञ्जं चेतापेति,
पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्घस्स वा
गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एव च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं
... पे० ... इदं मे, अय्ये, अञ्जादत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन महा-
जनिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं । इमाहं सङ्घस्स 15
निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति . पे० ... ददेय्युं ति ... पे० ... अय्याय
दम्मी ति ।

४४. अञ्जादत्थिके अञ्जादत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स-
गियं पाचित्तियं । अञ्जादत्थिके वेमतिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं
पाचित्तियं । अञ्जादत्थिके अनञ्जादत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स- 20
गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलभित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जादत्थिके अञ्जादत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज-
दत्थिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जादत्थिके अनञ्जादत्थिकसञ्जा
अनापत्ति ।

४५. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आप- 25
दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१०. वसमनस्सगियं
(संयाचिकेन अञ्जं चेतामने)

(१) धम्मकायिकाथुल्लनन्दावस्थ

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा^१ धम्मि कथं कातु । बहू मनुस्सा थुल्लनन्द
भिक्खुनि पयिरुपासन्ति । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया
5 परिवेणं उन्निवयति^२ । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतद्वोचुं — “किस्सिदं
ते^३, अय्ये, परिवेणं उन्निवयती” ति ? “नत्थावुसो, दायका, नत्थि कारका”
ति । अथ खो ते मनुस्सा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिवेणत्थाय छन्दकं
संहरित्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिकखारे^४ अदंसु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी
तेन च परिकखारेन सयं पि याचित्वा भेसज्जं चेतापेत्वा परिभुञ्जि । मनुस्सा
10 जानित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्ल-
नन्दा अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन
अञ्जं चेतापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं
चेतापेती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

- 13 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संयाचिकेन
चेतापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

४७. “या पन भिक्खुनी अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेन
20 पुग्गलिकेन संयाचिकेन अञ्जं चेतापेय्य, निस्सगियं प्राचित्थियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अञ्जदत्थिकेन परिकखारेन अञ्जुद्दिसिकेना ति अञ्जस्सत्थाय
दिग्गेन ।

१. पट्टा — त्या०, रो० । २. उद्दिपति — सी०; उद्दिपति — रो०, उद्दीपति — स्वा० ।
३. बी — रो० । ४. सी० पोत्थके नत्थि ।

पुग्गलिकेना त्ति एकाय भिक्खुनिया, न सङ्खस्स, न गणस्स ।

संघाचिकेना त्ति सयं याचित्वा ।

अञ्जं चेतापेय्या त्ति यं अत्थाय दिन्नंतं उप्पेत्वा अञ्जं चेतापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलामेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एकभिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... 5 इदं मे, अथ्ये, अञ्जदत्थिकेन परिक्खारेन अञ्जुद्दिसिकेन पुग्गलिकेन संघाचिकेन अञ्जं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं सङ्खस्स निस्सज्जामी त्ति ... पे०... ददेय्या त्ति ... पे०... ददेय्यु त्ति ... पे०... अय्याय दम्मी त्ति ।

४९. अञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स- 10 गियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके वेमत्तिका अञ्जं चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिकसञ्जा अञ्जं चेतापेति, निस्स- गियं पाचित्तियं । निस्सट्ठं पटिलमित्वा यथादाने उपनेतब्बं ।

अनञ्जदत्थिके अञ्जदत्थिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्ज- 15 दत्थिके वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनञ्जदत्थिके अनञ्जदत्थिक- सञ्जा, अनापत्ति ।

५०. अनापत्ति सेसकं उपनेति, सामिके अपलोकेत्वा उपनेति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया त्ति ।

३ ११. एकादशमनिस्सगियं

(गणपावुरणचेतापने)

(१) पसेनविकम्बलवत्थु

५१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ- 20 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मिं कथं कातु । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो सीतकाले सहग्घं कम्बलं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनु- पसङ्कमि; उपसङ्कमित्वा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजानं पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया 25 कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो

- समुत्तेजितो सम्पहंसितो थुल्लनन्द भिक्खुनि एतद्वोच - “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो” ति ? “सच्चे मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं कम्बलं देही” ति । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया कम्बलं दत्त्वा उट्ठायासना थुल्लनन्दं भिक्खुनि अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।
- 5 मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्तुट्ठा । कथं हि नाम राजानं कम्बलं विज्झापेस्सन्ती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा राजानं कम्बलं विज्झापेस्सती ति . पे०...
- 10 सच्चं किर भिक्खवे थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विज्झापेसी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाप्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०.. कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं कम्बलं विज्झापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-
- 15 ५२. “गरुपावुरणं” पन भिक्खुनिया चेतापेन्तिया चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरि^१ चेतापेय्या, निस्सगियं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- B. 396 ५३. गरुपावुरणं नाम यं किञ्चि सीतकाले पावुरणं ।
चेतापेन्तिया ति विज्झापेन्तिया ।
- R. 256 चतुक्कंसपरमं चेतापेतब्बं ति सोळसकहापणग्घनकं^२ चेतापेतब्बं ।
■ ततो चे उत्तरि चेतापेय्या ति तनुत्तरि^३ विज्झापेति, पयोगे दुक्कटं ।
पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं^४ सङ्घस्स वा गणस्स वा एक-
भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे०... इदं मे,
अय्ये, गरुपावुरणं अतिरेकचतुक्कंसपरमं चेतापितं निस्सगियं, इमाह सङ्घस्स
निस्सज्जामी ति ... पे०... ददेय्या ति ... पे०... ददेय्युं ति ... पे०... अय्याय
25 दम्मी ति ।

५४. अतिरेकचतुक्कंसे अतिरेकसज्जा चेतापेति, निस्सगियं

१ विज्झापेती - स्या० । २. गरुपावुरणं - सी०, स्या० । ३ उत्तरि - म०, रो० ।
४. सोळसकहापणग्घनकं - सी० । ५. तनुत्तरि - म०, रो०, तदुत्तरि - स्या० । ६ निस्सज्जित-
तब्बं - सी० ।

पाचित्तियं । अतिरेकचतुक्कंसे वेमत्तिका चेतापेत्ति, निस्सगियं पाचित्तियं ।
अतिरेकचतुक्कंसे ऊनकसञ्जा चेतापेत्ति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

ऊनकचतुक्कंसे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे
वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकचतुक्कंसे ऊनकसञ्जा, अनापत्ति ।

५५. अनापत्ति चतुक्कंसपरमं चेतापेत्ति, ऊनकचतुक्कंसपरमं चेतापेत्ति, 5
जातकानं, पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं चेतापेतुकामस्स
अप्पग्घं चेतापेत्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१२. बारसमनिस्सगियं

(सहुपावुरणचेतापने)

(१) पसेनदिलोमवत्थु

५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा^१ धम्मि कथं कातु । अथ खो राजा पसेनदि 10
कोसलो उण्हकाले महग्घं खोमं पारुपित्वा येन थुल्लनन्दा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्था थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एक-
मन्तं निसिन्नं खो राजानं पसेनदि कोसलं थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिया कथाय
सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो राजा पसेनदि कोसलो
थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो 15
सम्पहसितो थुल्लनन्दं भिक्खुनिं एतदवोच — “वदेय्यासि, अय्ये, येन अत्थो”
ति । “सच्चे मे त्वं, महाराज, दातुकामोसि, इमं खोमं देही” ति । अथ खो राजा
पसेनदि कोसलो थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया खोमं दत्त्वा उट्टायासना थुल्लनन्दं
भिक्खुनिं अभिवादेत्वा पदविखणं कत्वा पक्कामि । मनुस्सा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “महिच्छा इमा भिक्खुनियो असन्नुट्ठा । कथं हि 20
नाम राजानं खोमं विञ्जापेस्सन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेषं
मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा . पे० . ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
अय्या थुल्लनन्दा राजानं खोमं विञ्जापेस्सती ति .. पे०... सच्चं

B. 397

किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विञ्ञापेसी ति ? "सच्चं, भगवा ति" ।

(२) पञ्ञाप्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी राजानं खोमं विञ्ञापेस्सति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसा-
८ दाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-

५७. "लहुपावुरणं" पन भिक्खुनिया चेतापेत्तिया अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेतब्बं । ततो चे उत्तरिं चेतापेय्य, निस्सगियं पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

५८. लहुपावुरणं नाम यं किञ्चि उण्हकाले पावुरणं ।

चेतापेत्तिया ति विञ्ञापेत्तिया ।

१० अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेतब्बं ति दसकहापणघनकं^१ चेतापेतब्बं ।

ततो चे उत्तरिं चेतापेय्या ति तत्तुत्तरिं^२ विञ्ञापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन निस्सगियं होति । निस्सज्जितब्बं सङ्खस्स वा गणस्स वा एक-
भिक्खुनिया वा । एवं च पन, भिक्खवे, निस्सज्जितब्बं ... पे० ... इदं मे,
अय्ये, लहुपावुरणं अतिरेकअद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापितं निस्सगियं, इमाहं
१५ सङ्खस्स निस्सज्जामी ति ... पे० ... ददेय्या ति ... पे० ... ददेय्युं ति ... पे०...
अय्याय दम्मी ति ।

B. ३३०

५९. अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे अतिरेकसञ्ञा चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं । अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे वेमतिका चेतापेति, निस्सगियं पाचि-
त्तियं । अतिरेकअद्भुतेय्यकंसे ऊनकसञ्ञा चेतापेति, निस्सगियं पाचित्तियं ।

२० ऊनकअद्भुतेय्यकंसे अतिरेकसञ्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भु-
तेय्यकंसे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकअद्भुतेय्यकंसे ऊनकसञ्ञा,
अनापत्ति ।

R. २५७

६०. अनापत्ति अद्भुतेय्यकंसपरमं चेतापेति, ऊनकअद्भुतेय्यकंसपरमं
चेतापेति, ज्ञातकानं, पवारितान, अञ्ञास्सत्थाय, अत्तनो धनेन, महग्घं
२५ चेतापेतुकामस्स अप्पग्घं चेतापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति* ।

१. लहुपावुरणं—सी०, स्या० । २. दसकहापणघनकं—सी० । * एत्थ सी० पोत्थने इमं उद्धानं विस्सति:—

पत्तं अकालकालञ्च परिवत्ते च विञ्ञापे ।

चेतापेत्ता अञ्ञादत्ति सङ्घिकञ्च महाज्जो ।

सञ्ञाचिक्खं पुग्गलिका पतुक्कंसद्भुतेय्यं वा ति ॥

६१. उद्दिष्टा खो, अय्यायो, तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया धम्मा ।
 तत्थाय्यायो^१ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि —
 “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ?
 परिसुद्धेत्थाय्यायो^२, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

निस्सग्गियकण्डं निद्वितं ।

—————:०:—————

१. तत्थाय्यायो — सी०, स्था०, रो० । २. परिसुद्धेत्थाय्यायो — सी०, स्था०, रो० ।

४. पाचित्तियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो छसट्ठिसता पाचित्तिया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमपाचित्तियं

(समुणसादने)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीघट्ट

- १ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरें उपासकेन भिक्षुनीसङ्घो
लसुणेन पवारितो होति - “यासं अय्यान लसुणेन अत्थो, अह लसुणेना” ति ।
खेत्तपालो च आणत्तो होति - “सचे भिक्षुनियो आगच्छन्ति, एकमेकाय”
५ भिक्षुनिया द्वे तयो भण्डिके देही” ति । तेन खो पन समयेन सावत्थिय
उत्सवो होति । यथाभतं लसुणं परिकखयं अगमासि । भिक्षुनियो तं उपा-
सकं उपसङ्गमित्था एतदवोचु - “लसुणेन, आवुसो, अत्थो” ति । “नत्थाय्ये” ।
यथाभतं लसुणं परिकखीणं । खेत्तं गच्छथा” ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी खेत्त
गन्त्वा न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं हरापेसि” । खेत्तपालो उज्झायत्ता
१० खिययति विपाचेति - “कथं हि नाम भिक्षुनियो न मत्तं जानित्वा बहुं
लसुणं हरापेस्सन्ती” ति । अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तस्स खेत्तपालस्स
उज्झायन्तस्स खिययन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
.. पे० ... ता उज्झायन्ति खिययन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या
थुल्लनन्दा न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं हरापेस्सती ति ... पे० ...
१५ सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्तं जानित्वा बहुं लसुण
हरापेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा . पे० ..
कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी न मत्तं जानित्वा बहुं लसुणं
हरापेस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. धम्मि
कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि -

१. सचे हि - सी० । २. एकेकाय - सी० । ३. नत्थाय्ये - स्या०, रो०; न एत्थाय्य -
सी० । ४. सी० पोत्यके नत्थि । ५. आहरापेसि - सी० । ६. सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

(२) सोवणहसराजवत्थु

“भूतपुब्बं, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स पजापति अहोसि । तिस्सो च धीतरो - नन्दा, नन्दवती, सुन्दरीनन्दा । अथ खो, भिक्खवे, सो ब्राह्मणो कालङ्कत्वा अञ्जतरं हसयोनिं उपपज्जि । तस्स सब्बसोवणमया पत्ता अहेसु । सो तास एकेकं पत्तं देति । अथ खो, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी ‘अयं हसो’ अम्हाकं एकेकं पत्तं देती’ ति तं हंसराजं गहेत्वा निप्पत्तं अकासि । तस्स पुन जायमाना पत्ता सेता सम्पज्जिसु । तदा पि, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अतिलोभेन सुवण्णा परिहीना । इदानीं लसुणा परिहायिस्सती” ति ।

R 259

D. 340

“यं लद्धं तेन तुट्ठब्बं, अतिलोभो हि पापको ।

हंसराजं गहेत्वान, सुवण्णा परिहायथा” ति ।

10

(३) पठ्जसि

अथ खो भगवा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं अनेकपरियायेन विगरहिवा दुब्भरताय” ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उदिसन्तु—

२. “या पन भिक्खुनी लसुणं खादेय्य पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गो

३. या पना ति या यादिसा .. पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मिं अस्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

लसुणं नाम मागधकं बुच्चति ।

खादिस्सामी ति पटिगण्हाति^१, आपत्तिं दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

४. लसुणे लसुणसञ्जा खादति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । लसुणे वेमत्तिका खादति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । लसुणे अलसुणसञ्जा खादति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

20

अलसुणे लसुणसञ्जा खादति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अलसुणे वेमत्तिका खादति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अलसुणे अलसुणसञ्जा खादति, अनापत्ति ।

25

१ उप्पज्जि - सी० । २. सी० पोत्थके नत्थि । ३. हंसराजानं - सी० । ४. दुब्भर-
ताय - सी० । ५. मागधिकं - स्या०; मागधं - सी० । ६. पटिगण्हाति - सी०; पटिगण्हाति -
रो० । ७. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

५. अनापत्ति पलण्डुके, भञ्जतके, हरीतके, चापलसुणे^१, सूपसम्पाके, मंससम्पाके, तेलसम्पाके, साळवे^२, उत्तरिभङ्गे, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ २. इतियपाचित्तियं

(लोमसंहारापने)

(१) अचिरवतीनहानवत्थु

- B. 341 ६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
5 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे
R. 260 लोमं संहारापेत्वा अचिरवतिया नदिया वेसियाहि सद्धिं नग्गा एकत्तिये
नहायन्ति । वेसिया उज्झायन्ति खियन्ति^३ विपाचेन्ति - "कथं हि नाम
भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहारापेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^४ कामभोगि-
नियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तासं वेसियानं उज्झायन्तीनं खियन्तीनं
10 विपाचेन्तीनं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं
संहारापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो
सम्बाधे लोमं संहारापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
15 भिक्खुनियो सम्बाधे लोमं संहारापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिंसन्तु -

७. "या पन भिक्खुनी सम्बाधे लोमं संहारापेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

८. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति .. पे०... अयं
20 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सम्बाधो नाम उभो उपकच्छका, मुत्तकरणं ।

संहारापेय्या ति एकं पि लोमं संहारापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. चापलसुणे - सी० । २. सालवे - सी० । ३. खीयन्ति - सी०, स्या०, रो० ।
४. गिही - सी० ।

बहुके पि लोमे सह्रापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३. ततियपाचित्तियं

(तलघातके)

(१) अनभिरताभिक्षुनीवत्थु

१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन द्वे भिक्षुनियो अनभिरतिया पीळिता
ओवरकं पविसित्वा तलघातकं करोन्ति । भिक्षुनियो तेन सद्देन उपधा- 5
वित्वा ता भिक्षुनियो एतदवोचुं — “किस्स तुम्हे, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं
सम्पदुस्सथा” ति ? “न मयं, अय्ये, पुरिसेन सद्धिं सम्पदुस्सामा” ति ।
भिक्षुनीन एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० .. ता
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो तलघातकं
करिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो तलघातकं 10
करोन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

M. 342

(२) पञ्चमसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनियो
तलघातकं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

११. “तलघातके पाचित्तियं” ति ।

15

(३) विभङ्गो

१२. तलघातकं नाम सम्फस्सं सादियन्ती अन्तमसो उप्पलपत्तेन पि
मुत्तकरणे पहारं देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 261

१३. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४. अनुत्थपाचित्तियं

(अनुत्थके)

(१) पुराणराजोरोधावत्थु

१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा^१ पुराणराजोरोधा^२
 भिक्खुनीसु पब्बजिता^३ होति । अञ्जतरा भिक्खुनी अनभिरतिया पीळिता^४
 येन सा भिक्खुनी तेनुपसङ्गमि ; उपसङ्गमित्वा त भिक्खुनि एतदवोच-“राजा
 खो, अय्ये, तुम्हे चिराचिर गच्छति । कथं तुम्हे धारेथा” ति ? “जतुमट्ठ-
 ५ केन, अय्ये” ति । “किं एत, अय्ये, जतुमट्ठकं” ति ? अथ खो सा भिक्खुनी
 तस्सा भिक्खुनिया जतुमट्ठकं आचिक्खि । अथ खो सा भिक्खुनी जतुमट्ठकं
 आदियित्वा धोवितुं विस्सरित्वा एकमन्तं छड्डेसि । भिक्खुनियो मक्खिकाहि
 संपरिकिणं पस्सित्वा एवमाहुसु - “कस्सिदं कम्म” ति ? सा एवमाह -
 “मय्हिदं कम्म” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
 १० खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी जतुमट्ठकं आदियिस्सती
 ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी जतुमट्ठक आदियो^५ नि ?
 “सच्चं, भगवा” ति ।

B. १५३

(१) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
 जतुमट्ठकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय. पे० ...
 ११ एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१५. “जतुमट्ठके पाचित्तियं” ति ।

(१) विभङ्गो

१६. जतुमट्ठकं नाम जतुमयं कट्ठमयं पिट्ठमयं मत्तिकामयं ।
 आदियेय्या^१ ति सम्पस्सं सादियन्ती अन्तमसो जप्पलपत्तं पि भुत्त-
 करणं पवेसेत्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

■ १७. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४.५. पञ्चमपाचित्तियं

(उक्कसुद्धिक्कमादियने)

(१) महापजापतिगोतमीवत्थु

१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि
 निग्रोधारामे । अथ खो महापजापति^१ गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्गमि ; उप-

B. २५२

१. अञ्जतरो - स्या० । २. पुराणराजोरोधो - स्या० । ३. पब्बजितो - स्या० ।
 ४. पीळिता - सी० । ५. आदियेय्या - स्या० । ६. स्या० । ७. गोतमीके नरिय । ८. महापजा-
 पती - सी०, स्या० ।

सङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा अधोवाते अट्टासि — “दुग्गन्धो, भगवा, मातुगामो” ति । अथ खो भगवा — “आदियन्तु खो भिक्खुनियो उदकसुद्धिकं” ति, महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो महापजापति गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा 5 पदक्खणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं उदकसुद्धिकं” ति । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी — “भगवता उदकसुद्धिका अनुञ्जाता” ति अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियन्ती मुत्तकरणे वर्णं अकासि । अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरो- 10 चेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सती ति ... पे० . सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियो” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी 11 अतिगम्भीरं उदकसुद्धिकं आदियिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१६. “उदकसुद्धिकं पन भिक्खुनिया आदियमानाय द्वङ्गुलपञ्चपरमं आदासब्बं । तं अतिक्कामेन्तिया पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२०. उदकसुद्धिकं नाम मुत्तकरणस्स धोवना वुच्चति । 20

आदियमानाया^१ ति धोवन्तिया ।

द्वङ्गुलपञ्चपरमं आदासब्बं ति द्वीसु अङ्गुलेसु द्वे पञ्चपरमा आदा-
तब्बा ।

तं अतिक्कामेन्तिया ति सम्पस्सं सादियन्ती अन्तमसो केसग्गमत्तं 25 पि अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२१. अतिरेकद्वङ्गुलपञ्चे अतिरेकसञ्जा आदियति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । अतिरेकद्वङ्गुलपञ्चे वेमत्तिका आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. वनं — सी० । २. आ^१ चेति — म० । ३. आदियिस्सति — सी०; आदियति — त्या० ।

४. उदकसुद्धिका — सी०, त्या० । ५. आदियन्तिया — सी०, रो० ।

R. 263

अतिरेकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्जा आदियति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

ऊनकद्वङ्गुलपब्बे अतिरेकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । ऊनकद्वङ्गुलपब्बे ऊनकसञ्जा, अनापत्ति ।

- 5 २२. अनापत्ति द्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, ऊनकद्वङ्गुलपब्बपरमं आदियति, आबाधपच्चया^१, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३ ६. श्रद्धुपाचित्तियं

(भोजनपट्टाने)

(१) महामत्तपुराणदुत्तियिकावत्थु

B. 345

२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आरोहन्तो^२ नाम महामत्तो
भिक्षुसु पब्बजितो होति । तस्स पुराणदुत्तियिका भिक्षुनीसु पब्बजिता
10 होति । तेन खो पन समयेन सो भिक्षु तस्सा भिक्षुनिया सन्तिके भत्त-
विस्सग्गं करोति । अथ खो सा भिक्षुनी तस्स भिक्षुनो भुञ्जन्तस्स पानीयेन
च विधूपनेन च उपतिट्ठित्वा अच्चावदति । अथ खो सो भिक्षु तं भिक्षुनिं
अपसादेति^३ - “मा, भगिनि, एवरूपं अकासि । नेतं कप्पती” ति । पुब्बे
मं त्वं एवं च एवं च करोसि, इदानि एत्तकं न सहसी ति - पानीयथालकं
15 मत्थके आसुम्भित्वा विधूपनेन पहारं अदासि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे० .. ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनी
भिक्षुस्स पहारं दस्सती ति .. पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनी
भिक्खुस्स पहारं अदासी^४ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जलि

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनी
20 भिक्षुस्स पहारं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

२४. “या पन भिक्षुनी भिक्षुस्स भुञ्जन्तस्स पानीयेन वा विधू-
पनेन वा उपतिट्ठेय, पाचित्तियं” ति ।

१. आबाधपच्चया - सी०, त्या० । २. रोहन्तो - सी० । ३. अपसादेति - सी०, त्या० ।
४. देती - त्या० ।

(३) विभङ्गो

२५. या पना ति या यादिसा ...पे० ... भिक्खुनी ति ...पे० ...अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्सा ति उपसम्पन्नस्स ।

भुञ्जन्तस्सा ति पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जातरं भोजनं भुञ्जन्तस्स ।

पानीयं नाम यं किञ्चि पानीयं ।

5

विधूपनं नाम या काचि वीजनी ।

उपतिट्ठेय्या ति हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा पानीयेन वा विधूपनेन वा उप-
तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका पानीयेन वा विधूपनेन
वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा
पानीयेन वा विधूपनेन वा उपतिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 264

हत्थपासं विजहित्वा उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । खादनीयं
खादन्तस्स उपतिट्ठति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नस्स उपतिट्ठति,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

B. 346

२७. अनापत्ति देति, दापेति, अनुपसम्पन्नं आणापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

३. ७. सत्तमपाचित्तियं

(आमकघञ्जविञ्ज्यापने)

(१) द्वारदुभिक्खुनीवत्थ

२८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सस्सकाले आमकघञ्जं
विञ्ज्यापेत्वा नगरं अतिहरन्ति^१ द्वारद्वारं^२ - “देधाय्ये^३, भागं” ति । पलि-
बुद्धित्वा^४ मुञ्चिसु । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं
एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो आमकघञ्जं विञ्ज्या-

20

१. अभिहरन्ति - स्या० । २. द्वारद्वारं - स्या०, री०, म० । ३. देधाय्ये - सी०, स्या०,
रो० । ४. पलिबुद्धेत्वा - म० ।

पेस्सन्ती ति ..पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आसकधञ्जं विञ्जा-
पेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
आसकधञ्जं विञ्जापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्सन्नानं वा पसादाय
५ . पे० . एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२६. “या पन भिक्खुनी आसकधञ्जं विञ्जात्वा^१ वा विञ्जापेत्वा^२
वा भज्जित्वा वा भज्जापेत्वा वा कोट्टेत्वा^३ वा कोट्टापेत्वा वा पचित्वा
वा पचापेत्वा वा भुञ्जेय्य^४, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३०. या पना ति या यादिसा ..पे०... भिक्खुनी ति . पे०... अयं
१० इमस्मिं अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आसकधञ्जं नाम सालि वीहि यवो गोधूमो^५ कङ्गु वरको
कुद्रुसको ।

विञ्जात्वा ति सयं विञ्जात्वा । विञ्जापेत्वा ति अञ्जं विञ्जा-
पेत्वा । भज्जित्वा ति सयं भज्जित्वा । भज्जापेत्वा ति अञ्जं भज्जापेत्वा ।

१५ कोट्टेत्वा ति सयं कोट्टेत्वा । कोट्टापेत्वा ति अञ्जं कोट्टापेत्वा ।

पचित्वा ति सयं पचित्वा । पचापेत्वा ति अञ्जं पचापेत्वा ।

भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अज्झोहारे
अज्झोहारे आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

३१. अनापत्तिं आबाधपच्चया, अपरणं विञ्जापेति, उम्मत्तिकाय,
२० आदिकम्मिकाया ति ।

३. अट्टमपाचित्तियं

(तिरोकुट्टपुत्तने)

(१) शूयकटाहखड्डुनवत्थु

३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपि-
ण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो निब्बिट्टराजभटो*

१. विञ्जापेत्वा - सी०, स्वा०; विञ्जित्वा - रो० । २. विञ्जापेत्वा - सी०, स्वा० ।

३. कोट्टेत्वा - रो० । ४. परिभुञ्जेय्य - सी० । ५. गोधूमो - स्वा०, रो० । ६. एत्थ सी०
पौत्यके ‘होती’ ति अघिको पाठो दिस्सति ।

तच्चेव भटपथं याचिस्सामी ति सीसं नहायित्वा भिक्खुनूपस्सयं^१ निस्साय
 राजकुलं गच्छति । अञ्जतरा भिक्खुनी कटाहे वच्चं कत्वा तिरोकुट्टे^२
 छड्ढेन्ती तस्स ब्राह्मणस्स मत्थके आसुम्भि । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति
 खिय्यति विपाचेति — “अस्समणियो इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३ । कथं हि
 नाम गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिस्सन्ति^४ ! इमास उपस्सयं ज्ञापेस्सामी” 5
 ति ! उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविसति । अञ्जतरो उपासको उपस्सया
 निक्खमन्तो अद्दस तं ब्राह्मण उम्मुक गहेत्वा उपस्सयं पविसन्तं ! दिस्वान
 तं ब्राह्मणं एतदवोच — “किस्स त्व, भो, उम्मुकं गहेत्वा उपस्सयं पविससी”
 ति ? “इमा मं, भो, मुण्डा बन्धकिनियो गूथकटाहं मत्थके आसुम्भिसु ।
 इमासं उपस्सयं ज्ञापेस्सामी” ति । “गच्छ, भो ब्राह्मण, मज्झलं एतं । 10
 सहस्सं लच्छसि तं च भटपथ” ति । अथ खो सो ब्राह्मणो सीसं नहायित्वा
 राजकुलं गन्त्वा सहस्स अलत्थ तं च भटपथं । अथ खो सो उपासको उप-
 स्सयं पविसित्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेत्वा परिभासि । था ता भिक्खु-
 नियो अप्पिच्छा .. पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं
 हि नाम भिक्खुनियो^५ उच्चारं तिरोकुट्टे छड्ढेस्सन्ती ति .. पे० सच्चं 15
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उच्चार तिरोकुट्टे छड्ढेन्ती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

B. 248

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 उच्चार तिरोकुट्टे छड्ढेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु — 20

३३. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्कारं वा विधासं
 वा तिरोकुट्टे वा तिरोपाकारे वा छड्ढेय्य वा छड्ढापेय्य वा, पात्रित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

३४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 266

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्तं वुच्चति । 25

सङ्कारं नाम कचवर वुच्चति ।

विधासं नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिट्ठोदकं^६ वा वुच्चति^७ ।

१ भिक्खुनूपस्सयं — म० । २. तिरोकुट्टे — म० । ३. बन्धकिनियो — सी० । ४.
 भिक्खुनी — सी० । ५. उच्छिट्ठोदकं — सी० । ६. सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि ।

कुड्डो नाम तयो कुड्डा - इट्टकाकुड्डो, सिलाकुड्डो, दासकुड्डो ।

पाकारो नाम तयो पाकारा - इट्टकापाकारो, सिलापाकारो, दास-
पाकारो ।

तिरोकुड्डे ति कुड्डस्स परतो । तिरोपाकारे ति पाकारस्स परतो ।

५ छुड्डेय्या ति सयं छुड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छुड्डापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता
बहुकं पि छुड्डेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३५. अनापत्ति ओलोकेत्वा छुड्डेति, अवलञ्जे^१ छुड्डेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

१ ६. नवमपाचित्तियं

(हरिते उच्चारणवत्त्वे)

(१) यवखेतसामोब्राह्मणवत्त्वं

B. 249 10

३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आराभे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स ब्राह्मणस्स भिक्खुनू-
पस्सयं निस्साय यवखेतं होति । भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि
सङ्कारं पि विघासं पि खेतं^२ छुड्डेन्ति । अथ खो सो ब्राह्मणो उज्झायति
खिय्यति विपाचेति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं यवखेतं दूसेस्सन्ती”

१५ ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि
विघासं पि हरिते छुड्डेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विघासं पि हरिते छुड्डेन्ती ति ?

२० “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
उच्चारं पि पस्सावं पि सङ्कारं पि विघासं पि हरिते छुड्डेस्सन्ति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसम्भानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३७. “या पन भिक्खुनी उच्चारं वा पस्सावं वा सङ्गारं वा विघासं वा हरिते छड्ढेय्य वा छड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८. या पना ति या यादिसा ...पे०.. भिक्खुनी ति ...पे०.. अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

उच्चारो नाम गूथो वुच्चति । पस्सावो नाम मुत्तं वुच्चति । 5

सङ्गारं नाम कचवरं वुच्चति ।

विघासं नाम चलकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिट्टोदकं वा वुच्चति ।

हरितं नाम पुब्बण्णं अपरण्णं यं मनुस्सानं उपभोगपरिभोग रोपिमं । R. 267

छड्ढेय्या ति सयं छड्ढेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

छड्ढापेय्या ति अञ्जं आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । सकिं आणत्ता 10 बहुकं पि छड्ढेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३९. हरिते हरितसञ्जा छड्ढेति वा छड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । हरिते वेमत्तिका छड्ढेति वा छड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । 8 350

हरिते अहरितसञ्जा छड्ढेति वा छड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अहरिते हरितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते वेमत्तिका, 15 आपत्ति दुक्कटस्स । अहरिते अहरितसञ्जा, अनापत्ति ।

४०. अनापत्ति ओलोकेत्वा^१ छड्ढेति, खेत्तमरियादे^२ छड्ढेति^३ सामिके आपुच्छित्वा^४ अपलोकेत्वा छड्ढेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ १०. दसमपाचित्तियं

(नञ्चगीतवाचित्तियमने)

(१) राजगहसमज्जावत्थु

४१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने^१ कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन राजगहे गिरगसमज्जो होति । छट्ठग्गिया 20
भिक्खुनियो गिरगसमज्जं दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो नञ्चं पि गीतं पि वादित पि दस्स-

१. सी०, म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. छट्ठवत्ते-सी० । ३-३ सी० पोत्थके नत्थि । ४. आपुच्छा-स्या; सी० पोत्थके नत्थि । ५. वेळुवने-सी० ।

नाय आगच्छिस्सन्ति', सेय्यथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो^२ ति !
 अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपा-
 चेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०...ता उज्झायन्ति खियन्ति
 विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि
 5 वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति .. पे० सच्चं किर, भिक्खवे,
 छब्बग्गिया भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छन्ती
 ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
 भिक्खुनियो नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति ! नेतं,
 10 भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

४२. "या पन भिक्खुनी नच्चं वा गीतं वा वादितं वा दस्सनाय
 गच्छेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

४३. या पना ति या यादिसा . पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० .. अयं
 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 351 नच्चं नाम यं किञ्चि नच्चं । गीतं नाम यं किञ्चि गीतं ।
 वादितं नाम यं किञ्चि वादितं ।

R. 268 ४४. दस्सनाय गच्छति, आपत्तिं दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति
 वा सुणाति वा, आपत्तिं पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं^३ विजहित्वा पुनप्पुनं
 20 पस्सति वा सुणाति वा, आपत्तिं पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति,
 आपत्तिं दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति वा सुणाति वा, आपत्तिं पाचित्ति-
 यस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति वा सुणाति वा, आपत्तिं
 पाचित्तियस्स ।

४५. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति वा सुणाति वा, भिक्खुनिया
 25 ठितोकासं वा निसिन्नोकासं वा निपन्नोकासं वा आगन्त्वा नच्चन्ति वा
 गायन्ति वा वादेन्ति वा, पटिपथं गच्छन्ती पस्सति वा सुणाति वा, सति

करणीये गन्त्वा पस्सति वा सुणाति वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

*लसुणक्कगो पठमो ।

§ ११. एकादशमपाचित्तियं (रत्तन्धकारे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु

४६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासि-
निया भिक्खुनिया जातको पुरिसो गामका सावत्थि अगमासि केनचिदेव 5
करणीयेन । अथ खो सा भिक्खुनी तेन पुरिसेन सद्धि रत्तन्धकारे अप्पदीपे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा . पे० ..
ता उज्झायन्ति खिध्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी रत्तन्धकारे
अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
..पे० .. सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि 10
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति
पि ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० . एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

४७ “या पन भिक्खुनी रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन सद्धि एके-
नेका सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० .. अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

रत्तन्धकारे ति ओग्गते सुरिये^१ । अप्पदीपे ति अनालोके ।

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति:-

लसुणं संहरे लोमं तलमट्ठच्च सुद्धिकं ।

मुञ्चन्तामकधञ्जेन द्वे विषासेन दस्सना ति ॥

१. सुरिये — म० ।

R. 269

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो
विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धिं ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

5 सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेतेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धिं सन्ति-
10 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

४६. अनापत्ति यो^१ कोचि^२ विञ्जू दुतियो^३ होति, अरहोपेक्खा, अञ्जा-
विहिता^४ सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

३१२. नारसमपाचित्तियं

(पटिच्छन्नं सन्तिट्ठते)

(१) भद्राग्रन्तेवासिनीकृत्य

५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्राय कापिलानिया अन्तेवासिनिया
B. 353 15 भिक्खुनिया ज्ञातको पुरिसो गामका सार्वत्थि अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
अथ खो सा भिक्खुनी — “भगवता पटिक्खित्तं रत्तन्धकारे अप्पदीपे पुरिसेन
सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं” ति तेनेव पुरिसेन सद्धिं पटिच्छन्ने ओकासे
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विषाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनी पटिच्छन्ने
20 ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति
...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं
एकेनेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धिं एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति

१. या - स्या० । २. काचि - स्या० । ३. दुतिया - स्या० । ४. अञ्जाविहिता -
स्या०, रो० ।

पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

५१. “या पन भिक्खुनी पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका
सन्तिट्ठेय्य वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

५२. या पना ति या यादिसा . पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 5
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पटिच्छन्नो नाम ओकासो, कुट्टेन^१ वा कवाटेन वा किलञ्जेन वा
साणिपाकारेण वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय^२ वा येन केनचि
पटिच्छन्नो होति ।

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेत्तो न तिरच्छानगतो 10
विञ्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितुं ।

सद्धि ति एकतो ।

एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचि- 15
त्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
यक्खेन वा पेत्तेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५३ अनापत्ति यो कोचि विञ्जू दुतियो होति, अरहोपेक्खा, अञ्ज- 20 B. 354
विहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ १३. तेरसमपाचित्तियं

(अनापत्ति ओकासे सन्तिट्ठिते)

(१) भद्दाअन्तेवासिनीकयु

५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनिया

R. 270

- भिक्षुनिया जातको पुरिसो गामका सावत्थि अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
 अथ खो सा भिक्षुनी - “भगवता पटिक्खत्तं पटिच्छन्ने ओकासे पुरिसेन
 सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठितुं सल्लपितु” ति तेनेव पुरिसेन सद्धि अज्झोकासे एके-
 नेका सन्तिट्ठति पि सल्लपति पि । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
 5 ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनी अज्झोकासे
 पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पी ति ... पे० ...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठति
 पि सल्लपति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा . पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षुनी
 10 अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठिस्सति पि सल्लपिस्सति पि !
 नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०. एवं च पन, भिक्खवे,
 भिक्षुनियो इमं सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -

५५. “या पन भिक्षुनी अज्झोकासे पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिट्ठेय्य
 वा सल्लपेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

- 15 ५६. या पना ति या यादिसा .. पे०... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अज्झोकासो नाम अप्पटिच्छन्नो होति कुट्टेन वा कवाटेन वा किल-
 ज्जेन वा साणिपाकारेण वा रुक्खेन वा थम्भेन वा कोत्थळिकाय वा, येन
 केनचि अप्पटिच्छन्नो होति ।

B. 355 20

पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो, न यक्खो न पेत्तो न तिरच्छानगतो,
 विज्जू पटिबलो सन्तिट्ठितुं सल्लपितु ।

सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्षुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति

- 25 पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 यक्खेन वा पेत्तेन वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्ति-
 ट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

५७. अनापत्ति यो' कोचि' विच्छू दुतियो' होति, अरहोपेक्षा, अञ्ज-
विहिता' सन्तिद्वुति वा सल्लपति वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१४. चतुदसमपाचिसिधं

(रथिकादीसु सन्तिद्विते)

(१) थुल्लनन्दावस्थु

५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय' पि
ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका सन्तिद्वुति पि सल्लपति पि ५
निकण्णिकं' पि जप्पेति दुतियिकं पि भिक्खुनि उय्योजेति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिद्विस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति'
दुतियिकं पि भिक्खुनि उय्योजेस्सती ति ... पे ०... सच्चं किर, भिक्खवे, 11
थुल्लनन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि
एकेनेका सन्तिद्वुति पि सल्लपति पि निकण्णिकं पि जप्पेति दुतियिकं पि
भिक्खुनि उय्योजेती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि पुरिसेन सद्धि एकेनेका 15
सन्तिद्विस्सति पि सल्लपिस्सति पि निकण्णिकं पि जप्पिस्सति दुतियिकं
पि भिक्खुनि उय्योजेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पद, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

५९. "या पन भिक्खुनी रथिकाय वा ब्यूहे वा सिङ्घाटके वा पुरिसेन
सद्धि एकेनेका सन्तिद्वेय्य वा सल्लपेय्य वा निकण्णिकं वा जप्पेय्य दुतियिकं 20
वा भिक्खुनि उय्योजेय्य, पाचिसिधं" ति ।

B. 356

R. 271

१. आ - स्या० । २. काचि - स्या० । ३. दुतिया - स्या० । ४. अञ्जविहिता - स्या०
रो० । ५. रथिकाय - स्या०, रो०, सी० । ६. निकण्णिकं - सी० । ७. जप्पेस्सति - सी० ।

(३) विभङ्गो

६०. या वना ति या यादिसा .. पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

रथिका नाम रच्छा वुच्चति । ब्यूहं नाम येनेव पविसन्ति तेनेव निक्कमन्ति । सिङ्घाटको नाम चच्चरं वुच्चति । पुरिसो नाम मनुस्सपुरिसो न यक्खो न पेतो न तिरच्छानगतो विब्भू पटिबलो सन्तिट्ठितु सल्लपितुं । सद्धि ति एकतो । एकेनेका ति पुरिसो चेव होति भिक्षुनी च ।

सन्तिट्ठेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे तिट्ठति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

सल्लपेय्य वा ति पुरिसस्स हत्थपासे ठिता सल्लपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

निकण्णिकं वा जप्पेय्या ति पुरिसस्स उपकण्णके आरोचेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

दुतियिकं वा भिक्षुनि उय्योजेय्या ति अनाचार आचरितुकामा दुतियिकं पि भिक्षुनि उय्योजेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दस्सनुपचारं वा सवनुपचारं वा विजहन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । विजहिते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

हत्थपासं विजहित्वा सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा आपत्ति दुक्कटस्स । यक्खेन वा पेतो वा पण्डकेन वा तिरच्छानगतमनुस्सविग्गहेन वा सद्धि सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६१. अनापत्ति यो कोचि विब्भू दुतियो होति, अरहोपेक्खा, अञ्जविहिता सन्तिट्ठति वा सल्लपति वा, न अनाचारं आचरितुकामा, सति करणीये दुतियिकं भिक्षुनि उय्योजेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१५. पञ्चदसमपाचित्तियं

(पुरेभत्तं कुलूपसङ्क्रमणे ।)

(१) वासिया आसनपक्खिपनवत्थु

B. 357

६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्षुनी अञ्जातरस्स

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २. दस्सनुपचारं - रो०, स्या० । ३. सवनुपचारं - रो०,

स्या० ।

कुलस्स कुलूपिका^१ होति निच्चभत्तिका । अथ खो सा भिक्खुनी पुब्बण्ह-
समयं निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि , उपसङ्गमित्वा
आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामि । तस्स कुलस्स दासी धरं
सम्मज्जन्ती तं^२ आसनं भाजनन्तरिकाय पक्खिपि । मनुस्सा त आसनं
अपस्सन्ता त भिक्खुनि एतदवोचु – “कह त, अय्ये, आसन” ति ? “नाहं तं,
आवुसो, आसन पस्सामी” ति । “देथाय्ये^३, त आसन” ति परिभासित्वा
निच्चभत्तं^४ पच्छिन्दिसु^५ । अथ खो ते मनुस्सा घर सोधेन्ता त आसनं
भाजनन्तरिकाय पस्सित्वा तं भिक्खुनि खमापेत्वा निच्चभत्तं पट्टपेसु । अथ
खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थ आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० . ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति – कथं हि नाम
भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अना-
पुच्छा पक्कमिस्सती ति .. पे० . सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी पुरेभत्तं
कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कामी^६
ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

R. 272

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे भिक्खुनी
पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्क-
मिस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० . एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

६३. “या पन भिक्खुनी पुरेभत्तं कुलानि उपसङ्गमित्वा आसने
निसीदित्वा सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्य, पाचित्तियं” ति ।

20

(३) विभङ्गो

६४. या पना ति या यादिसा ... पे० भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरेभत्तं नाम अरुणुग्गमनं^१ उपादाय याव मज्झन्तिका^२ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि – खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं,
सुद्धकुल ।

25

उपसङ्गमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

आसनं नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति ।

B. 358

१. कुलुपिका – स्या०, रो० । २. सी० दोषके तत्थि । ३. देथाय्ये – रो०; देहय्ये – सी०,
स्या० । ४. निच्चभत्तिक – रो०; निच्चभत्तक – सी० । ५. उज्झिन्दिसु – सी० । ६. पक्कमिती –
स्या० । ७. अरुणुग्गं – रो० । ८. मज्झन्तिका – म० ।

निसीदित्वा ति तस्मिं निसीदित्वा ।

सामिके अनापुच्छा पक्कमेय्या ति यो तस्मिं कुले मनुस्सो विञ्जू^१
तं अनापुच्छा अनोवस्सकं^२ अतिककामेन्तिया^३ आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अञ्जोकासे उपचारं अतिककामेन्तिया आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३ ६५. अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अनापुच्छित्ते वेमतिका पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अना-
पुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा पक्कमति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते अनापुच्छित्त-
सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स ।
१० आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

६६. अनापत्ति आपुच्छा गच्छति, असंहारिभे, गिलानाय, आपदामु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ १६. सोल्लसमपाचित्तियं

(पच्छाभत्तं कुलपसङ्कुमने)

(१) थुल्लनन्दावत्थु

R. 273

६७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्तं
१५ कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदति पि अभि-
निपज्जति पि । मनुस्सा थुल्लनन्दं भिक्खुनिं हिरीयमाना^४ आसने नेव
अभिनिसीदन्ति न अभिनिपज्जन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कुमित्वा
सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पी”
२० ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पच्छाभत्तं कुलानि
उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदिस्सति पि अभिनिप-
ज्जिस्सति पी ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
२५ पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कुमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभि-
निसीदति पि अभिनिपज्जति पी ति ? “सच्च, भगवा ’ति ।

B. 359

१. सामिको दातुं - स्या० । २. अनोवस्सिकं - स्या० । ३. अतिककामन्तिया - स्या० ।
४. हिरीयमाना - स्या०, रो० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, शुल्लनन्दा भिक्खुनी पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके अनापुच्छा आसने अभिनिसीदस्सति पि अभिनिपज्जिस्सति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिस्सन्तु—

६८. “या पन भिक्खुनी पच्छाभत्तं कुलानि उपसङ्कमित्वा सामिके 5 अनापुच्छा आसने अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

६९. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेत्ता भिक्खुनी ति ।

पच्छाभत्तं नाम मज्झन्तिके^१ वीतिवत्ते याव अत्थङ्गते सुरिये^२ ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि — खत्तियकुलं, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुलं, 10 सुद्धकुल ।

उपसङ्कमित्वा ति तत्थ गत्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं अनापुच्छा ।

आसनं नाम पल्लङ्कस्स ओकासो वुच्चति ।

15

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मि अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७०. अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते वेमत्तिका आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते 20 आपुच्छित्तसञ्जा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पल्लङ्कस्स अनोकासे आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते अनापुच्छित्त-सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

B. 360

25

७१. अनापत्ति आपुच्छा आसने अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, धुवपञ्जते, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

R. 274

§ १७. ससरसमपाचित्तियं

(विकाले कुलसङ्क्रमः)

(१) ब्राह्मणकुले ओकासगहणवत्

७२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो कोसलेसु
 जनपदेसु^१ सावत्थि गच्छन्तियो^२ साय अञ्जतरं गामं उपगन्त्वा अञ्जतरं
 ब्राह्मणकुलं उपसङ्क्रमित्वा ओकासं याचिसु । अथ खो सा ब्राह्मणी ता
 ५ भिक्खुनियो एतदवोच - “आगमेथ, अय्ये, याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति ।
 भिक्खुनियो - “याव ब्राह्मणो आगच्छती” ति सेय्यं सन्थरित्वा एकच्चा
 निसीदिसु एकच्चा निपज्जिसु । अथ खो सो ब्राह्मणो रत्ति आगन्त्वा तं
 ब्राह्मणि एतदवोच - “का इमा” ति ? “भिक्खुनियो, अय्या” ति । “निक्क-
 १० इथ इमा मुण्डा बन्धकिनियो^३” ति, घरतो^४ निक्कड्ढापेसि । अथ खो ता
 भिक्खुनियो सावत्थि गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसु । या ता भिक्खु-
 नियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
 हि नाम भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं
 सन्थरित्वा^५ अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पी ति ... पे०...
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके
 १५ अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा अभिनिसीदन्ति पि अभिनिपज्जन्ति पी ति ?
 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जस्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा . पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा
 अभिनिसीदिस्सन्ति पि अभिनिपज्जिस्सन्ति पि ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 २० वा पसादाय .. पे० ... एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिस्सन्तु -

७३. “या पन भिक्खुनी विकाले कुलानि उपसङ्क्रमित्वा सामिके
 अनापुच्छा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदेय्य वा अभिनि-
 पज्जेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

१ जनपदे - म० । २ गच्छन्ती - सी० ; गच्छन्ता - स्या०, रो० । ३ बन्धकिनियो -
 सी० । ४ सी० पोत्यके नत्थि । ५ एव स्या० पोत्यके ‘सन्थरापेत्वा’ ति अधिको पाठो
 विस्सति ।

(३) विभङ्गो

७४. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति .. पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

विकालो नाम अत्थङ्गते सुरिये याव अरुणुगमना ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - क्षत्तियकुलं, ब्राह्मणकुलं, वेस्सकुलं
सुद्धकुलं ।

उपसङ्गमित्वा ति तत्थ गन्त्वा ।

सामिके अनापुच्छा ति यो तस्मि कुले मनुस्सो सामिको दातुं, तं
अनापुच्छा ।

सेय्यं नाम अन्तमसो पणसन्धारो पि ।

सन्थरित्वा ति सयं सन्थरित्वा । सन्थरापेत्वा ति अञ्च
सन्थरापेत्वा ।

अभिनिसीदेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अभिनिपज्जेय्या ति तस्मि अभिनिपज्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

७५. अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरा-
पेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छित्ते वेमतिका सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति
वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा
सेय्यं सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा,
आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति ।

७६. अनापत्ति आपुच्छा सेय्य सन्थरित्वा वा सन्थरापेत्वा वा अभि-
निसीदति वा अभिनिपज्जति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

१८. अट्टारसमपाचित्तियं

(परं उज्जापने)¹

(१) भद्दाअन्तेवासिनीवत्थु

७७ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दाय कापिलानिया अन्तेवासिनी¹
भिक्खुनी भद्दं कापिलानि सक्कच्चं उपट्ठेति । भद्दा कापिलानी भिक्खुनियो

एतदबोच - “अयं मं, अय्ये, भिक्खुनी सक्कच्चं उपट्ठेति, इमिस्साहं चीवरं
 दस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झा-
 पेसि - “अहं किराय्ये, अय्यं न सक्कच्चं उपट्ठेमि, न किर मे अय्या चीवरं
 दस्सती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० .. ता उज्झायन्ति
 5 खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं
 उज्झापेस्सती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनी दुग्गहितेन दूप-
 धारितेन परं उज्झापेसी ति ? “सच्चं, भगवां” ति ।

(२) पञ्जातिः

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
 दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
 10 पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिस्सन्तु -

७८. “या पन भिक्खुनी दुग्गहितेन दूपधारितेन परं उज्झापेय्य,
 पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

७९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुग्गहितेना ति अञ्जाया गहितेन ।

दूपधारितेना ति अञ्जाया उपधारितेन ।

परं ति उपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 276 ८०. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्ति पाचि-
 20 त्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उज्झापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 363 अनुपसम्पन्नं उज्झापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उप-
 सम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्क-
 टस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

25 ८१. अनापत्ति उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

§ १६. ऊनवीसतिमपाचित्तियं

(अत्तानं परं वा अभिसपत्तिं)

(१) चण्डकाळ्या भण्डपुच्छनयस्यु

८२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तनो भण्डक
 अपस्सन्तियो चण्डकाळि^१ भिक्खुनि एतदवोचु --“अपाय्ये^२, अम्हाकं, भण्डकं
 पस्सेय्यासी^३” ति? चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपाचेति--“अह-
 मेव नून चोरी, अहमेव नून अलज्जिनी, या^४ अय्यायो^५” अत्तनो भण्डकं अपस्स- 5
 न्तियो ता मं एवमाहंसु -- ‘अपाय्ये, अम्हाकं भण्डक पस्सेय्यासी’ ति ? सचाहं,
 अपय्ये, तुम्हाकं भण्डक गण्हामि, अस्समणी होमि, ब्रह्मचरिया चवामि, निरयं
 उपपज्जामि^६; या पन मं अभूतेन एवमाह सा पि अस्समणी होतु, ब्रह्मचरिया
 चवतु, निरयं उपपज्जतू’ ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०...
 ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति -- कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी 10
 अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती^७ ति ... पे०...
 सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि
 ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
 भिक्खुनी अत्तानं पि परं पि निरयेन पि ब्रह्मचरियेन पि अभिसपिस्सति ! 15
 नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे,
 भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु --

८३. “या पन भिक्खुनी अत्तान वा परं वा निरयेन वा ब्रह्मचरि-
 येन वा अभिसपेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

८४. या पना ति या थादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं 20
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अत्तानं ति पच्चत्तं । परं ति उपसम्पन्नं । निरयेन वा ब्रह्मचरि-
 येन वा अभिसपति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. चण्डकाळि - सी०, स्या०, रो० । २. अपय्ये - सी०, स्या०, रो० । ३. सी० पोत्थके
 नत्थि । ४. अय्या - सी०, स्या० । ५. उपपज्जामि - सी० । ६. अभिसपती - स्या०, रो०; अभि-
 सपेसी - सी० ।

R. 277

८५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचिस्तिथस्स । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचिस्तिथस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा निरयेन वा ब्रह्मचरियेन वा अभिसपति, आपत्ति पाचिस्तिथस्स ।

5 तिरच्छानयोनिया वा पेत्तिविसयेन^१ वा मनुस्सदोभग्गेन वा अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नं अभिसपति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

10 ८६. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनिपुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

३ २०. वीसत्तिमपाचिस्तिथं

(अत्तानं वधित्वा रोदने)

(१) चण्डकाळीरोदनवत्तु

८७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी भिक्खुनी भिक्खुनीहि सद्धि भण्डित्वा अत्तानं^३ वधित्वा वधित्वा रोदति । या ता भिक्खुनियो
15 अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या चण्डकाळी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
20 भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदिस्सति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

B. 365

८८. “या पन भिक्खुनी अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदेय्य, पाचिस्तिथं” ति ।

१. पित्तिविसयेन — स्या० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय — सी०, स्या०, रो० । ३. अत्ताना — स्या० ।

(३) विभङ्गो

८६. या पत्ता ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेत्ता भिक्खुनी ति ।

अत्तानं ति पच्चत्तं । वधित्वा^१ वधित्वा^२ रोदति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । वधति न रोदति, आपत्ति दुक्कटस्स । रोदति न वधति, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

६०. अनापत्ति जातिव्यसनेन^३ वा भोगव्यसनेन^४ वा रोगव्यसनेन^५
वा फुट्ठा^६ रोदति न वधति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* अन्धकारवग्गो दुत्तियो ।

॥ २१. एकवीसतिमपाचित्तियं

(भगवत्तहाने)

(१) वेसियाउप्पण्डनवत्थु

६१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो अचिर-
वतिया नदिया वेसियाहि सद्धि नग्गा एकत्तित्थे नहायन्ति । वेसिया ता
भिक्खुनियो उप्पण्डेसुं^१ - “किं नु खो नाम तुम्हाकं, अय्ये, दहरानं ब्रह्मचरियं
चिण्णेन, ननु नाम कामा परिभुज्जितब्बा ! यदा जिण्णा^२ भविस्सथ तदा
ब्रह्मचरियं चरिस्सथ । एवं तुम्हाकं उभो अत्था^३ परिग्गहिता भविस्सन्ती”
ति । भिक्खुनियो वेसियाहि उप्पण्डियमाना मङ्कू अहेसु । अथ खो ता
भिक्खुनियो उपस्सथं गन्त्वा भिक्खुनीन एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खुनियो
भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि - “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जा-

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. वधति - सी० । ३. आतिव्यसनेन - सी० । ४. भोगव्यस-
नेन - सी० । ५. रोगव्यसनेन - सी० । ६. फुट्ठा - सी० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं
दिस्सति-

अन्धकारे पटिच्छन्ने अज्झोकासे सिक्खापदे ।

वेनापुच्छा विकालो च दुग्गही निरये वधी ति ॥

७. उप्पण्डेसुं - स्था० । ८. जिज्ञा - सी० । ९. अन्ता - रो० ।

पेस्साभि^१ दस अत्थवसे पटिच्च - सङ्खसुट्ठुताय ... पे०... विनयानुगहाय ।
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

B. १६६

६२. “या पन भिक्खुनी नग्गा नहायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे .

६३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं
५ इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

नग्गा नहायेय्या ति अनिवत्था वा अपारुता वा नहायति, पयोगे
दुक्कटं । नहानपरियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

६४. अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय वा नट्टचीवरिकाय वा, आपदासु,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६ २२. बावीसतिमपाचित्तियं

(उदकसाटिकारापने)

(१) छब्बग्गियानं उदकसाटिकावत्थु

१० ६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खुनीनं उदकसाटिका
अनुज्जाता होति । छब्बग्गिया भिक्खुनियो - “भगवता उदकसाटिका
अनुज्जाता” ति अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेसुं । पुरतो पि
पच्छतो पि आकङ्कुन्ता^१ आहिण्ढन्ति^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
१५ ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ती ति .. पे० .. सच्चं
किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो
धारेस्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. २७९

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
२० भिक्खुनियो अप्पमाणिकायो उदकसाटिकायो धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

६६. “उदकसाटिकं पन भिक्खुनिया कारयमानाय पमाणिका” कारे-

१. पञ्चपेस्साभि - म० । २. कङ्कुन्ता - सी० । ३. आहिण्ढन्ता - त्या० । ४. पमा-
णिका - रे० ।

तब्बा । तत्रिदं पमाणं—दीघसो चतस्सो विदत्थियो, सुगतविदत्थिया;
तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामेन्तिया छेदनकं पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

६७. उदकसाटिका नाम^१ याय निवत्था नहायति ।

B. 367

कारयमानाया ति करोन्तिया वा कारापेन्तिया वा ।

पमाणिका कारेतब्बा । तत्रिदं पमाणं—दीघसो चतस्सो विदत्थियो, 5
सुगतविदत्थिया; तिरियं द्वे विदत्थियो । तं अतिक्कामेत्वा करोति वा
कारापेति वा, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन छिन्दित्वा पाचित्तियं देसेतब्बं ।

६८. अत्तना विप्पकत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अत्तना विप्पकत्तं परेहि परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्प-
कत्तं अत्तना परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । परेहि विप्पकत्तं परेहि 10
परियोसापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अञ्जस्सत्थाय करोति वा कारापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अञ्जेन कत्तं पटिलभित्वा परिभुञ्जति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

६९. अनापत्ति पमाणिकं करोति, ऊनकं करोति, अञ्जेन कत्तं पमा-
णातिक्कत्तं पटिलभित्वा छिन्दित्वा परिभुञ्जति, वित्तानं वा भुम्मत्थरणं^२ 15
वा साणिपाकारं वा भिसि वा विम्बोहनं^३ वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

— ० —

३ २३. तेषीसतिमपाचित्तियं

(चीवरवित्तिब्बने)

(१) दुस्सिम्बितचीवरवत्तु

१००. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरिस्सा भिक्खुनिया महग्घे
चीवरदुस्से चीवरं दुक्कटं होति दुस्सिम्बितं । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं 20 R. 280
भिक्खुनि एतदवोच — “सुन्दरं खो इदं ते, अय्ये, चीवरदुस्स; चीवरं च
खो दुक्कटं दुस्सिम्बितं” ति । “विसिम्बेमि, अय्ये, सिम्बिस्ससी” ति ?
“आमय्ये”, सिम्बिस्सामी” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं चीवरं विसि-
म्बेत्वा थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अदासि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “सिम्बि-

B. 368

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. भुम्मत्थरणं—म० । ३. विम्बोहनं—म० । ४. सिम्बेस्ससी—
सी०, स्था०, रो० । ५. आमाय्ये—म० ।

स्सामी सिब्बिस्सामी” ति नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्क करोति ।
 अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
 अयथा थुल्लनन्दा भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न
 ५ सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्ल-
 नन्दा भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बति न सिब्बा-
 पनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बापेत्वा नेव सिब्बिस्सति न सिब्बा-
 १० पनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०...
 एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१०१. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं विसिब्बेत्वा वा
 विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बेय्य न सिब्बापनाय
 उस्सुक्कं करेय्य, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, पाचित्तियं” ति ।

(१) विभङ्गो

१०२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
 १५ इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जत्राय भिक्खुनिया ।

चीवरं नाम छन्नं चीवरानं अञ्जतरं चीवरं ।

विसिब्बेत्वा ति सयं विसिब्बेत्वा ।

२० विसिब्बापेत्वा ति अञ्जं विसिब्बापेत्वा ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव सिब्बेय्य ति न सयं सिब्बेय्य ।

न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करेय्य ति न अञ्जं आणापेय्य ।

अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा ति ठपेत्वा चतूहपञ्चाहं । नेव सिब्बि-

२५ स्सामि न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

१०३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरं विसिब्बेत्वा वा
 विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय

उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्प-
 न्नाय वेमतिका चीवरं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरा-
 यिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूह-
 पञ्चाहा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरं
 विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति ५
 न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा, आपत्ति पाचि-
 त्तियस्स ।

B 369

अञ्जं परिक्षारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा
 अनन्तरायिकिनी नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र
 चतूहपञ्चाहा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय चीवरं वा अञ्जं वा 10 R. 281
 परिक्षारं विसिब्बेत्वा वा विसिब्बापेत्वा वा सा पच्छा अनन्तरायिकिनी
 नेव सिब्बति न सिब्बापनाय उस्सुक्कं करोति, अञ्जत्र चतूहपञ्चाहा,
 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 अनुपसम्पन्नाय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
 सञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । 15

१०४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, करोन्ती'
 चतूहपञ्चाहं अतिकामेति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदि-
 कम्मकाया ति ।

१२४. चतुर्वीसतिमपाचित्तियं

(सङ्गटिवारनिककम्मे)

(१) चीवरनिक्खपमवत्थु

१०५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुनीनं हत्थे 20
 चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिकं पक्कमन्ति । तानि चीवरानि
 चिरं निक्खित्तानि कण्णकितानि होन्ति । तानि भिक्खुनियो ओतापेन्ति ।
 भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतदवोचु - "कस्सिमानि, अय्ये, चीवरानि
 कण्णकितानी" ति ? अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनीन एतमत्थं आरो-
 चेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० .. ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति 25

B. १७०

विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनीन् हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिकं पक्कमिस्सन्तीति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो भिक्षुनीन् हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपद-
चारिकं पक्कमन्तीति ? “सच्चं, भगवा”ति ।

(२) पञ्चास्ति

- ५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो भिक्षुनीन् हत्थे चीवरं निक्खिपित्वा सन्तरुत्तरेण जनपदचारिकं पक्कमि-
स्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसज्जान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

१०६. “या पन भिखुनी पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं^१ अतिक्कामेय्य,
१० पाचित्तियं”ति ।

(३) विभङ्गो

१०७. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनीति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनीति ।

पञ्चाहिकं सङ्घाटिचारं अतिक्कामेय्याति पञ्चमं दिवसं पञ्च
चीवरानि नेव निवासेति न पारुपति न ओतापेति, पञ्चमं दिवसं अतिक्का-
१५ मेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. २६२

१०८. पञ्चाहातिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पञ्चाहातिक्कन्ते वेमत्तिका, आपत्ति पाचित्तियस्स । पञ्चाहातिक्कन्ते अन-
तिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

पञ्चाहानतिक्कन्ते अतिक्कन्तसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चा-
२० हानतिक्कन्ते वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । पञ्चाहानतिक्कन्ते अनति-
क्कन्तसञ्ज्ञा, अतापत्ति ।

१०९. अनापत्ति पञ्चमं दिवसं पञ्च चीवरानि निवासेति वा
पारुपति वा ओतापेति वा, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
कायाति ।

—०—

१२५. पञ्चवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरसङ्क्रमणीयधारणे)

(१) अल्लचीवरवत्थु

११०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी पिण्डाय
 चरित्वा अल्लचीवरं पत्थरित्वा विहारं पाविसि । अञ्जातरा भिक्खुनी त
 चीवरं पारुपित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । सा निक्खमित्वा भिक्खुनियो
 पुच्छि — “अपय्ये^१, मय्हं चीवरं पस्सेय्याथा” ति ? भिक्खुनियो तस्सा भिक्खु- 5
 निया एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो सा भिक्खुनी उज्झायति खिय्यति विपा-
 चेति — “कथं हि नाम भिक्खुनी मय्हं चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती” ति !
 अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो
 अप्पिच्छा ... पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
 भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सती ति ... पे० ... सच्च 10
 किर, भिक्खवे, भिक्खुनी भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपी^२ ति ?
 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
 भिक्खुनिया चीवरं अनापुच्छा पारुपिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्भानं
 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद 15
 उद्दिंसन्तु —

१११. “या पन, भिक्खुनी चीवरसङ्क्रमणीयं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

११२. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति... पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

चीवरसङ्क्रमणीयं नाम उपसम्पन्नाय पञ्चन्नं चीवरानं अञ्जातरं 20
 चीवरं तस्सा वा अदिन्नं तं वा अनापुच्छा निवासेति वा पारुपति वा, आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

११३. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा चीवरसङ्क्रमणीयं धारेति,
 आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमतिका चीवरसङ्क्रमणीयं धारेति,

१. अपय्ये — म० । २. पारुपिती — स्या० ।

आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा चीवरसङ्क्रमणीयं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 283

अनुपसम्पन्नाय चीवरसङ्क्रमणीयं धारेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११४. अनापत्ति सा वा देति, तं वा आपुच्छा निवासेति वा पाहपति वा, अञ्छिन्नचीवरिकाय, नट्टचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकायांति ।

—०—

१२६. छब्बीसत्तिमपाचित्तियं

(गणसंभन्तरायकरणं)

(१) चीवरवेद्यधम्मअन्तरायवत्थु

B. 372 10

११५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया उपट्ठाककुलं थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच — “भिक्खुनीसङ्घस्स”, अय्ये, चीवरदस्सामा” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी— “तुम्हे बहुकिच्चा बहुकरणीया” ति अन्तरायं अकासि । तेन खो पन समयेन तस्स कुलस्स वरं ड्हति । ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अम्हाक देय्यधम्मं अन्तरायं करिस्सति ! उभयेनाम्हं परिबाहिरा^१, भोगेहि च पुञ्चेन चा” ति । अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०...ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करिस्सती ति .. पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं अकासी” ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चत्ति

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-

१. भिक्खुनिसङ्घस्स — म० । २. उभयेनाम्हं — स्या०, रो०; उभयेनाम्हा — सी० ।
३. परिहीना — सी० । ४. करोती — स्या० ।

सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिशन्तु —

११६. “या पन भिक्खुनी गणस्स चीवरलाभं अन्तरायं करेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

११७. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं ६
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो वुच्चति ।

चीवरं नाम छन्न चीवरानं अञ्जतरं चीवरं विकप्पनुपगं पच्छिमं ।

अन्तरायं करेय्यं ति कथं इमे^१ चीवरं न^२ ददेय्यु ति अन्तरायं 10
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अञ्जं परिकखारं अन्तरायं करोति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सम्बहुलानं भिक्खुनीनं वा एकभिक्खुनिया वा अनुपसम्पन्नाय
वा चीवरं वा अञ्जं वा परिकखारं अन्तरायं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

११८. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदि- ८. ३७३
कम्मकाया ति ।

॥ २७. सप्तवीसतिमपाचित्तियं

(चीवरविभङ्गपटिवाहनं)

(१) चीवरभाजनवत्थु

११९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 15
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घस्स अकालचीवरं
उप्पन्नं होति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो तं चीवरं भाजेतुकामो सन्निपति । तेन
खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनियो^३ भिक्खुनियो पक्कन्ता
होन्ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतदयोच — “अय्ये, भिक्खु-
नियो पक्कन्ता, न ताव चीवरं भाजियिस्सती” ति । “चीवरविभङ्गं पटि- 20
वाहि^४ । भिक्खुनियो न ताव चीवरं भाजियिस्सती ति पक्कमिंसु^५ । थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी अन्तेवासिनीसु भिक्खुनीसु आगतासु तं चीवरं भाजापेसि ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —

१. विकप्पनुपगं — सी० । २. इमे — स्या०, रो० । ३. स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४
अन्तेवासी — सी० । ५. एत्थ सी० पोत्यके ‘वम्मिकं’ ति अधिको पाठो दिस्सति । ६. पटिवाहति —
रो० । ७. विपक्कमिंसु — स्या०, रो० ।

कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिवाहिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिवाही' ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिवाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१२०. "या पन भिक्खुनी धम्मिकं चीवरविभङ्गं पटिवाहेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१२१. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

धम्मिको नाम चीवरविभङ्गो समगो भिक्खुनीसङ्घो सन्निपतित्वा भाजेति ।

R. 285

१२२. पटिवाहेय्या ति कथं इमं चीवरं न भाजेय्या ति पटिवाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 574

१२३. धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिवाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मिके वेमतिका पटिवाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा पटिवाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा, अनापत्ति ।

१२४. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिवाहति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१२८. अट्ठवीसतिमपाचित्तियं

(समनचीवरबाने)

(१) थुल्लनन्दाय नटानं चीवरदानवत्थु

१२४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि

१. पटिवाहती = द्या० ।

नटकानं पि लङ्घकानं^१ पि सोकज्झायिकानं^२ पि कुम्भथूणिकानं^३ पि समणचीवरं
 देति — “मय्हं परिसति वण्णं भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि
 सोकज्झायिका^४ पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वण्णं
 भासन्ति— “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा^५ धम्मि कथं
 कातुं; देथ अय्याय, करोथ अय्याया” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ५
 ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
 थुल्लनन्दा अगारिकस्स^६ समणचीवरं दस्सती ति . पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं देती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

(२) पच्छाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10
 भिक्खुनी अगारिकस्स समणचीवरं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिंसन्तु —

१२५. “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बा-
 जिकाय वा समणचीवरं ववेय्य, पाचित्तियं” ति । 15

(३) विभङ्गो

१२६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगारं अज्झावसति ।

B. 375

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरे च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बा-
 जकसमापन्नो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरे च ठपेत्वा
 या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

समणचीवरं नाम कप्पकतं धुच्चति । देति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 286

१२७. अनापत्ति मातापितून देति, तावकालिकं देति, उम्मत्तिकाय,
 आदिकम्मिकाया ति । 25

१. लङ्घकानं — सी०, स्या०, रो० । २. सोकसायिकानं — सी० । ३. पट्टा — स्या०,
 रो० । ४. अगारिकस्स — स्या० ।

१२६ ऊनत्तिसत्तिमपाक्षित्तियं

(चीवरकालातिक्कामने)

(१) चीवरपच्चासावत्थु

१२८. तंन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दाय भिक्खुनियो उपट्ठाककुलं
 थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - “सच्चे मयं, अय्ये, सक्कोम, भिक्खुनी-
 सङ्घस्स चीवरं दस्सामा” ति । तेन खो पन समयेन वस्स^१ ब्रुत्था^२ भिक्खुनियो
 ५ चीवरं भाजेतुकामा सन्निपत्तिमु । थुल्लनन्दा भिक्खुनी ता भिक्खुनियो एतद-
 वोच - “आगमेथ, अय्ये, अत्थि भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरपच्चासा” ति ।
 भिक्खुनियो थुल्लनन्दं भिक्खुनि एतदवोच - “गच्छाय्ये^३, तं चीवरं जानाही”
 ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा ते मनुस्से
 एतदवोच - “देथावुसो, भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं” ति । “न मयं, अय्ये,
 १० सक्कोम भिक्खुनीसङ्घस्स चीवरं दातुं” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी भिक्खु-
 नीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा... पे०... ता उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेस्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा दुब्बलचीवर-
 पच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
 भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अति-
 १५ क्कामेसी^४ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) परुज्झति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
 २० भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं अतिक्कामेस्सति ! नेतं,
 भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२२६. “या पन भिक्खुनी दुब्बलचीवरपच्चासाय चीवरकालसमयं
 अतिक्कामेय्य, पाक्षित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३०. या पना ति या यादिसा...पे०... भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुब्बलचीवरपच्चासा नाम सचे मयं सक्कोम, दस्साम करिस्सामा
ति वाचा भिन्ना होति ।

चीवरकालसमयो नाम अनत्थते कठिने^१ वस्सानस्स पच्छिमो मासो,
अत्थते कठिने पञ्च मासा ।

R 287

चीवरकालसमयं अतिक्कामेय्या ति अनत्थते कठिने वस्सानस्स 5
पच्छिमं दिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अत्थते कठिने कठिनु-
द्धारदिवसं अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३१. दुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा चीवरकालसमय अति-
क्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दुब्बलचीवरे वेमत्तिका चीवरकालसमयं
अतिक्कामेति, आपत्ति दुक्कटस्स । दुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा 10
चीवरकालसमयं अतिक्कामेति, अनापत्ति ।

अदुब्बलचीवरे दुब्बलचीवरसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बल-
चीवरे वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अदुब्बलचीवरे अदुब्बलचीवरसञ्जा,
अनापत्ति ।

१३२. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा निवारेति, उम्मत्तिकाय, आदि- 15
कम्मिकाया ति ।

— ० —

१३०. तिसतिमपाचित्तियं

(कठिनुद्धारपडिवाहने)

(१) कठिनुद्धारवत्थु

१३३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरेण उपासकेन सङ्ग
उद्दिस्स विहारो कारापितो होति । सो तस्स विहारस्स महे उभतोसङ्गस्स
अकालचीवरं दातुकामो होति । तेन खो पन समयेन उभतोसङ्गस्स कठिनं 20
अत्थतं होति । अथ खो सो उपासको सङ्गं उपसङ्गमित्वा कठिनुद्धारं याचि ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि
पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे,
कठिनं उद्धरितुं । एवं च पन भिक्खवे कठिनं उद्धरितव्वं । व्यत्तेन भिक्खुना

B. 977

पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो -

१३४. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो कठिनं उद्धरेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खो कठिन उद्धरति । यस्सायस्मतो खमति कठिनस्स उद्धारो, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।
“उब्भतं सङ्खेन कठिनं, खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

१३५. अय खो सो उपासको भिक्खुनीसङ्खं उपसङ्कमित्वा कठिनुद्धारं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी - “चीवरं अम्हाकं भविस्सती” ति कठिनुद्धारं पटिवाहि । अय खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं कठिनुद्धारं न दस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०...ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिवाहिस्सती ति ...पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिवाही ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिवाहिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

१३६. “या पन भिक्खुनी धम्मिकं कठिनुद्धारं पटिवाहेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१३७. या पना ति या यादिसा...पे०...भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

धम्मिको नाम कठिनुद्धारो समग्गो भिक्खुनीसङ्खो सन्निपतित्वा उद्धरति ।

पटिवाहेय्या ति कथं इदं कठिनं न उद्धरेय्या ति पटिवाहति,

आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१३८. धम्मिके धम्मिकसञ्जा पटिबाहति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मिके वेमतिका पटिबाहति, आपत्ति दुक्कटस्स । धम्मिके अधम्मिकसञ्जा
पटिबाहति, अनापत्ति । अधम्मिके धम्मिकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अधम्मिके वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मिके अधम्मिकसञ्जा, ५
अनापत्ति ।

१३९. अनापत्ति आनिसंसं दस्सेत्वा पटिबाहति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

* नग्गदग्गो त्तियो ।

१ ३१. एकतिसतिमपाचित्तियं

(एकमञ्चे तुवट्टेने)

(१) एकमञ्चे तुवट्टनवत्थु

१४०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ति । 10
मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
चेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो^१ कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो 15
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 579

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकमञ्चे तुवट्टेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति —

नग्गोदकं विसिञ्जेत्वा पञ्चाहं संकमानियं ।

गणविभङ्गं समणं दुब्बलकठिनेन चा ति ॥

१. गिही — सी० ।

पाचित्तियं — ५०.

R. 289

१४१. “या पन भिक्खुनियो द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्युं, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४२. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनियो ति उप-
सम्पन्नायो वुच्चन्ति ।

द्वे एकमञ्चे तुवट्टेय्युं ति एकाय निपन्नाय अपरा निपज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । उभो वा निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उट्ठित्वा
पुनप्पुनं निपज्जन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४३. अनापत्ति एकाय निपन्नाय अपरा निसीदति, उभो वा निसी-
दन्ति, उम्मत्तिकानं, आदिकम्मिकानं ति ।

१३२. वृत्तिसत्तिमपाचित्तियं

(एकत्थरणपावुरणतुवट्टेये)

(१) एकत्थरणपावुरणावत्थु

१४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्टेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा
तुवट्टेस्सन्ति, सेय्ययापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो
भिक्खुनियो सेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
सा भिक्खुनियो अप्पिच्छा...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ती ति .. पे० ..
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ..पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्टेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
..पे०.. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१४५. “या पन भिक्खुनियो द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्ठेय्यं, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१४६. या पना ति या यादिसा...पे० . भिक्खुनियो ति उपसम्पन्नायो
बुच्चन्ति ।

द्वे एकत्थरणपावुरणा तुवट्ठेय्यं ति तञ्जेव अत्थरित्वा तञ्जेव 5
पारुपन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१४७. एकत्थरणपावुरणे एकत्थरणपावुरणसञ्ज्ञा तुवट्ठेन्ति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । एकत्थरणपावुरणे वेमतिका तुवट्ठेन्ति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
एकत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्ज्ञा तुवट्ठेन्ति, आपत्ति पाचि- 10
त्तियस्स ।

एकत्थरणे नानापावुरणसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणे
एकपावुरणसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे एकत्थरण-
पावुरणसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे वेमतिका, आपत्ति
दुक्कटस्स । नानत्थरणपावुरणे नानत्थरणपावुरणसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

१४८. अनापत्ति ववत्थानं दस्सेत्वा निपज्जन्ति, उम्मत्तिकानं, आदि- 15
कम्मिकानं ति ।

३३. तेत्तिसत्तिमपाचित्तियं

(भिक्खुनिवा अणायुकरणे)

(१) शुल्लनन्दा-भट्टाकापिलानीवत्थु

१४९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन शुल्लनन्दा भिक्खुनी बहुस्सुता
होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथं कातुं । भट्टा पि कापिलानी
बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथं कातु उल्लारसम्भाविता । 20
मनुस्सा — “अय्या भट्टा कापिलानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि
कथं कातु उल्लारसम्भाविता” ति भट्टं कापिलानिं पठमं पयिरुपासित्वा,
पच्छा शुल्लनन्दं भिक्खुनिं पयिरुपासन्ति । शुल्लनन्दा भिक्खुनी इस्सापकता

B. 381,
R. 290

— “इमा किर अप्पिच्छा सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्जाति-
बहुला विञ्जातिबहुला विहरन्ती” ति भद्दाय कापिलानिया पुरतो चङ्क्रमति
पि तिट्ठति पि निसीदति पि सेय्यं पि कप्पेति उद्दिंसति पि उद्दिंसापेति
पि सज्झायं पि करोति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झा-
यन्ति खिद्यन्ति^१ विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय
भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सती ति ...पे०... सच्च
किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी भद्दाय कापिलानिया सञ्चिच्च अफासु करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ...पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापवं उद्दिंसन्तु —

१५०. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया सञ्चिच्च अफासुं करेय्य,
पाचिसिधं” ति ।

(३) विभङ्गो

१५१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

सञ्चिच्छा ति जानन्तो सञ्जानन्ती चेच्च अभिवितरित्वा
वीतिक्कमो ।

अफासुं करेय्या ति — “इमिना इमिस्सा अफासुं भविस्सती” ति
अनापुच्छा पुरतो चङ्क्रमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दि-
सति वा उद्दिंसापेति वा सज्झायं वा करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 362

१५२. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासुं करोति,
आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका सञ्चिच्च अफासुं करोति,

B. 291

आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा सञ्चिच्च अफासुं
करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय सञ्चिच्च अफासुं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

१५३. अनापत्तिं न अफासुं कत्तुकामा आपुच्छा पुरतो चङ्कमति वा तिट्ठति वा निसीदति वा सेय्यं वा कप्पेति उद्दिशति वा उद्दिशापेति वा सञ्ज्ञायं वा करोति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१३४. चतुर्त्तिसतिमपाचित्तियं

(सहजीविनीअनुपट्ठाने)

(१) बुद्धितासहजीविनीवत्थु

१५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं
सहजीविनि नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
अय्या थुल्लनन्दा दुक्खितं सहजीविनि नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं
करिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी दुक्खितं
सहजीविनि नेव उपट्ठेति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनि नेव उपट्ठेस्सति न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करि-
स्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१५५. “या पन भिक्खुनी दुक्खितं सहजीविनि नेव उपट्ठेय्य न
उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

दुक्खिता नाम गिलाना वुच्चति ।

सहजीविनी नाम सद्विविहारिनी वुच्चति ।

नेव उपट्ठेय्या ति न सयं उपट्ठेय्य ।

न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्चं आणापेय्य ।

नेव उपट्ठेस्सामि न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । अन्तेवासिनि^१ वा अनुपसम्पन्नं वा
५ नेव उपट्ठेति, न उपट्ठापनाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१५७. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१५५. पञ्चतिसत्तिमपाचित्तियं

(भिक्षुनीनिककट्टने)

(१) भद्दायुत्तलनन्दावत्थु

१५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भद्दा कापिलानी साकेते वस्सं उप-
१० गता होति । सा केनचिदेव करणीयेन उब्बाब्हा^२ थुल्लनन्दाय भिक्षुनिया
सन्तिके दूतं पाहेसि — “सचे मे अय्या थुल्लनन्दा उपस्सयं ददेय्य आगच्छेय्या-
महं^३ सावत्थि” ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी एवमाह — “आगच्छतु, दस्सामी”
ति । अथ खो भद्दा कापिलानी साकेता सावत्थि अगमासि । थुल्लनन्दा
भिक्षुनी भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं अदासि । तेन खो पन समयेन
१५ थुल्लनन्दा भिक्षुनी बहुस्सुता होति भाणिका विसारदा पट्टा^४ धम्मि^५
कथं^६ कातुं । भद्दा पि कापिलानी बहुस्सुता येव^७ होति भाणिका विसारदा
पट्टा धम्मि कथं कातुं उल्लारसम्भाविता । मनुस्सा — “अय्या भद्दा कापि-
लानी बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा धम्मि कथं कातुं उल्लारसम्भाविता”
ति भद्दं कापिलानि पठमं पयिरुपासित्वा पच्छा थुल्लनन्दं भिक्षुनिं
२० पयिरुपासन्ति । थुल्लनन्दा भिक्षुनी इस्सापकता — “इमा किर अप्पिच्छा
सन्तुट्ठा पविवित्ता असंसट्ठा या इमा सञ्जत्तिबहुला विञ्जत्तिबहुला विह-
रन्ती” ति कुपिता अनत्तमना भद्दं कापिलानि उपस्सया निक्कट्ठि । या ता
भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—कथं
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अय्याय भद्दाय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा
२५ कुपिता अनत्तमना निक्कट्ठिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे,

१. अन्तेवासि — रो० । २. स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्थि । ३. गच्छेय्यामहं — स्या० । ४.

पट्टा — स्या०, रो० । ५-६. धम्मकथं — सी०, रो० । ७. सी०, स्या०, पोत्यकेषु नत्थि ।

शुल्लनन्दा भिक्षुनी भूय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा . पे०. कथं हि नाम, भिक्षवे, शुल्लनन्दा भिक्षुनी भूय कापिलानिया उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढि-
स्सति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० . एवं च पन, 5
भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

१५६. “या पन भिक्षुनी भिक्षुनिया उपस्सयं दत्वा कुपिता
अनत्तमना निक्कड्ढेय्य वा निक्कड्ढापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१६०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

10

भिक्षुनिया ति अञ्जाय भिक्षुनिया ।

उपस्सयो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

दत्वा ति सयं दत्वा ।

कुपिता अनत्तमना ति अनभिरद्धा आहतचित्ता खिण्णजाता ।

निक्कड्ढेय्या ति गम्भे गहेत्वा पमुखं निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । पमुखे गहेत्वा बहि निक्कड्ढति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकेन
पयोगेन बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

R. 209

निक्कड्ढापेय्या ति अञ्जां आणापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सकि
आणत्ता बहुके पि द्वारे अतिक्कामेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१६१. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्त-
मना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय
वेमतिका उपस्सयं दत्वा कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति
वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा उपस्सयं दत्वा
कुपिता अनत्तमना निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

20

B. 385

तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अकवाटबद्धा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नं कवाटबद्धा वा अकवाटबद्धा वा निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,
आपत्ति दुक्कटस्स । तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा,

25

आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।
अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्न-
सञ्ज्ञा, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

१६२. अनापत्तिं अलज्जिनिं^१ निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा
५ परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, उम्मत्तिकं निक्कड्ढति वा निक्क-
ड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, भण्डनकारिकं
... पे० ... कलहकारिकं .. विवादकारिकं .. भस्सकारिकं ... सङ्घे अधिकरण-
कारिकं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा
निक्कड्ढापेति वा, अन्तेवासिनिं वा सद्धिविहारिनिं वा न सम्मा वत्तन्ति
१० निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति वा, तस्सा परिक्खारं निक्कड्ढति वा निक्कड्ढापेति
वा, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ३६. छत्तिंसतिमपाचित्तियं

(संसद्दविहारे)

(१) संसद्दवण्णकाळीवत्थु

१६३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आराधे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^२ भिक्खुनी संसद्दा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन^३ पि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
१५ ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी संसद्दा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पी ति ... पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे, चण्डकाळी भिक्खुनी संसद्दा विहरति गहपतिना पि
गहपतिपुत्तेन पी ति ? 'सच्चं, भगवा' ति ।

B. ३३६

(२) पक्कज्जति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी
२० भिक्खुनी संसद्दा विहरिस्सति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

R २९४

१६४. "या पन भिक्खुनी संसद्दा विहरेय्य गहपतिना वा गहपति-
पुत्तेन वा सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि एवमस्स वचनीया — 'भाय्ये, संसद्दा

विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये^१; विवेकञ्जेव भगि-
निया सङ्खो वण्णेती^२ ति । एवञ्च पन सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि वुच्चमाना
तथेव पगणहेय्य, सा भिक्खुनी भिक्खुनीहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स
पटिनिस्सग्गाय । यावततियञ्चे समनुभासियमाना^३ तं पटिनिस्सज्जेय्य, इच्चेतं
कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य, पाचित्तियं^४ ति ।

5

(३) विभङ्गो

१६५ या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे० . अयं
इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

संसट्ठा नाम अननुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा ।

गहपति नाम यो कोचि अगार अज्झावसति ।

गहपतिपुत्तो नाम यो^१ कोचि^२ पुत्तभातरो ।

10

सा भिक्खुनी ति या सा संसट्ठा भिक्खुनी ।

भिक्खुनीही ति अज्जाहि भिक्खुनीहि । या पस्सन्ति या सुणन्ति
ताहि वत्तब्बा - “माय्ये, संसट्ठा विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि ।
विविच्चाय्ये, विवेकञ्जेव भगिनिया सङ्खो वण्णेती^३ ति । दुत्तियं पि
वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा । सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं; नो
खे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सुत्वा न वदन्ति, आपत्ति दुक्क-
टस्स । सा भिक्खुनी सङ्खमज्झं पि आकङ्खित्वा वत्तब्बा - “माय्ये, संसट्ठा
विहरि गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । विविच्चाय्ये; विवेकञ्जेव-
भगिनिया सङ्खो वण्णेती^४ ति । दुत्तियं पि वत्तब्बा । ततियं पि वत्तब्बा ।
सचे पटिनिस्सज्जति, इच्चेतं कुसलं, नो चे पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
दुक्कटस्स । सा भिक्खुनी समनुभासितब्बा । एवञ्च पन, भिक्खवे,
समनुभासितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो आपेत्तब्बो -

15

20

१६६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा
विहरति गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थु न पटिनिस्सज्जति ।
यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासेय्य तस्स वत्थुस्स
पटिनिस्सग्गाय । एसा ज्ञात्ति ।

B. 387

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा भिक्खुनी संसट्ठा विहरति
गहपतिना पि गहपतिपुत्तेन पि । सा तं वत्थुं न पटिनिस्सज्जति । सङ्खो

१. विविच्चाय्ये - सी०, रो०, विविच्चाहय्ये - त्या० । २. समनुभासीयमाना - म० ।

३-३. ये केचि - म० ।

पाचित्तियं - ५१

इत्थन्नामं भिक्खुनिं समनुभासति तस्स वत्थुस्स पटिनिस्सग्गाय । यस्सा
अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया समनुभासना तस्स वत्थुस्स पटि-
निस्सग्गाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुत्तियं पि एतमत्थं वदामि ...पे० .. तत्तियं पि एतमत्थं वदामि
५ ...पे०... सा भासेय्य ।

“समनुभट्ठा सङ्खेन इत्थन्नामा भिक्खुनी तस्स वत्थुस्स पटिनिस्स-
ग्गाय; खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

R. 295

जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचा-
परियोसाने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१० १६७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमत्तिका न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा न पटिनिस्सज्जति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
१५ वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

१६८. अनापत्ति असमनुभासन्तिया, पटिनिस्सज्जन्तिया, उम्मत्ति-
काय, आदिकम्मिकाया ति ।

३७. सत्तत्तिसत्तिसपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायं)

(१) असत्थिकाचारिकावण्ण

१६९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
२० पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्क-
सम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० . ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति' विपाचेन्ति - कथं
हि नाम भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका
चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोरट्ठे
२५ सासङ्कसम्मते सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

B. 588

(२) पञ्चाति

विहरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पट्ठिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं,
भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

१७०. “या पन भिक्खुनो अन्तोरट्ठे सासङ्कसम्मते सप्पट्ठिभये अस- 5
त्थिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७१. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अन्तोरट्ठे ति थस्स विजिते विहरति, तस्स रट्ठे ।

सासङ्कं नाम तस्मि मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भुत्तो- 10
कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो
दिस्सति ।

सप्पट्ठिभयं नाम तस्मि मग्गे चोरेहि मनुस्सा हता दिस्सन्ति, विलुत्ता
दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

15

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते^१ गामे गामन्तरे गामन्तरे
आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरञ्जे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

१७२. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पट्ठिभये गच्छति,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्भिकाया ति ।

20

३ ३८ अट्टतिसत्तिमपाचित्तियं

(असत्थिकाचारिकायं)

(१) असत्थिकाचारिकावत्थु

१७३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकरस्स आश्रामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्क-

B. 389,
R. 296

- सम्मतं सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे० .. ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मतं सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे
- 5 सासङ्कसम्मतं सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ..पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मतं सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे०... एवञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो
- 10 इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

१७४. “या पन भिक्खुनी तिरोरट्ठे सासङ्कसम्मतं सप्पटिभये असत्थिका चारिकं चरेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७५. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- 15 तिरोरट्ठे ति यस्स विजिते विहरति, तं ठपेत्वा अञ्जस्स रट्ठे ।
- सासङ्कं नाम तस्मिं मग्गे चोरानं निविट्ठोकासो दिस्सति, भत्तो-कासो दिस्सति, ठितोकासो दिस्सति, निसिन्नोकासो दिस्सति, निपन्नोकासो दिस्सति ।

- सप्पटिभयं नाम तस्मिं मग्गे चोरेहि मनुस्सा हुता दिस्सन्ति, विलुत्ता
- 20 दिस्सन्ति, आकोटिता दिस्सन्ति ।

असत्थिका नाम विना सत्थेन ।

चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगामके अरब्बे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 25 १७६. अनापत्ति सत्थेन सह गच्छति, खेमे अप्पटिभये गच्छति, आम्भस्सु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४३६ ऊनवतारीसतिमपाचिसियं (अन्तोवस्सचारिकायं)

(१) अन्तोवस्सचारिकायत्तु

१७७. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति हरितानि तिणानि च’ सम्मदन्ता’, एक-
न्द्रियं जीवं विहेठेन्ता, बहु खुद्दे पाणे सङ्घातं आपादेन्ता” ति ! अस्सोसुं ९
खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा .. पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ती ति ...पे०... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो अन्तोवस्सं चारिकं चरन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

B. 390

10

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
अन्तोवस्सं चारिकं चरिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१७८. “या पन भिक्खुनो अन्तोवस्सं चारिकं चरेय्य, पाचिसियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१७९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनो ति ...पे०... अयं 15 R. 297
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनो ति ।

अन्तोवस्स ति पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं अवसित्वा ।
चारिकं चरेय्या ति कुक्कुटसम्पाते गामे गामन्तरे गामन्तरे आपत्ति
पाचिसियस्स । अगामकै अरुक्खे अद्वयोजने अद्वयोजने आपत्ति पाचिसि-
यस्स ।

20

१८०. अनापत्ति सत्ताहकरणीयेन गच्छति, केनचि उब्बाब्हा
गच्छति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

§ ४०. चत्तारीसतिमपाचित्तियं

(वस्तान्तरं पक्कमने)

(१) आहुन्दरिकावत्थु

१८१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक-
निवापे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो तत्थेव राजगहे वस्सं वसन्ति, तत्थ
हेमन्तं, तत्थ गिम्हं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“आहुन्दरिका
भिक्खुनीनं दिसा अन्धकारा, न इमासं दिसा पक्खायन्ती” ति । अस्सोसुं

- 5 खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । अथ
खो ता भिक्खुनियो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं ।

(२) पञ्जात्ति

- अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा
भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जा-
10 पेस्सामि^१ दस अत्थवसे पटिच्च — सङ्खसुद्धुताय ...पे०... सद्धम्मद्वितिया विन-
यानुगहाय । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

१८२. “या पन भिक्खुनी वस्सं^२ वुत्था^३ चारिकं न पक्कमेत्थ
अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१८३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
15 इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं वुत्था नाम पुरिमं वा तेमासं पच्छिमं वा तेमासं वुट्ठा ।

“चारिकं न पक्कमिस्सामि अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पी” ति
धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१८४. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुत्तियिकं भिक्खुनिं न
20 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* सुवट्ठवगो अनुत्थो ।

१. पञ्जपेस्सामि — म० । २-२. वस्संवुट्ठा — म० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं
अहानं दिस्सति—

सेव्यत्थरण अफासुकं दुक्खिता उपस्सयेन च ।

संसट्ठा दुबेरट्ठा अन्तोवस्सेन चारिका ति ॥

§ ४१. एकचत्तारीसतिमपाचित्तियं

(चित्तागारदस्सने)

(१) कीसलराजचित्तागारवत्थु

१८५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन रज्जो पसेनदिस्स' कोसलस्स'
 उय्याने चित्तागारे पटिभानचित्तं कतं होति । बहू मनुस्सा चित्तागारं
 दस्सनाय गच्छन्ति । छब्बगिगया पि भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय अग-
 मंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम भिक्खु-
 नियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो' कामभो-
 गिनियो'" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं
 खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झा-
 यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिगया भिक्खुनियो चित्ता-
 गारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिगया
 भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

R. 298

B. 392

(२) पञ्चति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिगया
 भिक्खुनियो चित्तागारं दस्सनाय गच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय ..पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिंसन्तु -

15

१८६. "या पन भिक्खुनो राजागारं वा चित्तागारं वा आरामं वा
 उय्यानं वा पोक्खरणिं वा दस्सनाय गच्छेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

१८७. या पना ति या यादिसा ..पे०... भिक्खुनो ति ...पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनो ति ।

राजागारं नाम यत्थ कत्थचि रज्जो कीळितुं रमितुं कतं होति ।
 चित्तागारं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।
 आरामो नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतो होति ।
 उय्यानं नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कतं होति ।
 पोक्खरणी नाम यत्थ कत्थचि मनुस्सानं कीळितुं रमितुं कता होति ।

20

१८८. दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स । एकमेकं दस्सनाय गच्छति, आपत्ति दुक्कटस्स । यत्थ ठिता पस्सति, आपत्ति पचित्तियस्स । दस्सनूपचारं विजहित्वा पुनप्पुनं पस्सति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१८९. अनापत्ति आरामे ठिता पस्सति, गच्छन्ती वा आगच्छन्ती वा पस्सति, सति करणीये गत्वा पस्सति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४२. द्वाचत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(आसन्धिपरिभाषे)

(१) आसन्धिपल्लङ्कभोगवत्त्वं

१९०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आसन्धिं पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्ठन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्धिं पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं ।
 15 या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो आसन्धिं पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो आसन्धिं पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चासि

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 20 आसन्धिं पि पल्लङ्कं पि परिभुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दि-
 सन्तु ~

१६१. “या पन भिक्खुनी आसन्दि वा पल्लङ्कुं वा परिभुञ्जेय्य, पाचिस्सियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१६२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आसन्दी^१ नाम अतिक्कन्तप्पमाणा युच्चति ।

5

पल्लङ्को नाम आहरिमेहि वाळेहि^२ कतो होति ।

परिभुञ्जेय्या ति तस्मि अभिनिसीदति वा अभिनिपज्जति वा, आपत्ति पाचिस्सियस्स ।

१६३. अनापत्ति आसन्दिया पादे छिन्दित्वा परिभुञ्जति, पल्लङ्कस्स वाळे^३ भिन्दित्वा^४ परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 394

10

४३. तेचत्तारीसत्तिमपाचिस्सियं

(सुत्तकन्तवे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवरथु

१६४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सुत्तं
कन्तन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो सुत्तं कन्तन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

R. 300

(२) पळ्ळसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो सुत्तं कन्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिसन्तु —

20

१. आसन्दि — स्या०, रो० । २. वाळेहि — सी०, स्या०, रो० । ३. वाळे — सी०, स्या०, रो० । ४. छिन्दित्वा — सी०, रो० ।

१९५. “या पन भिक्खुनी सुत्तं कन्तेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

१९६. या पना ति या यादिसा .. पे० .. भिक्खुनी ति . पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सुत्तं नाम छ सुत्तानि – खोम, कप्पासिकं, कोसेय्यं, कम्बल, साणं,

० भङ्ग ।

कन्तेय्या ति सयं कन्तति, पयोगे दुक्कटं । उज्जवुज्जवे आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१९७. अनापत्ति कन्तितसुत्तं कन्तति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ४४. चतुचसारीसतिमपाचित्तियं

(गिहिवेय्यावच्चकरणे)

(१) गिहिवेय्यावच्चवत्पु

B. 395 10

१९८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं
करोन्ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति – कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ती ति
... पे०... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिवेय्यावच्चं करोन्ती ति ?

13 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पळ्ळसि

विगरहि बुद्धो भगवा . पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो गिहिवेय्यावच्चं करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु –

१९९. “या पन भिक्खुनी गिहिवेय्यावच्चं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

20

२००. या पना ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनी ति .. पे० . अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

R. 301

गिहिवेय्यावच्चं नाम अगारिकस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं
वा पचति, साटक वा वेठनं वा धोवति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२०१. अनपत्ति यागुपाने, सङ्खभत्ते, चेतियपूजाय, अत्तनो वेध्यावच्चकरस्स यागुं वा भत्तं वा खादनीयं वा पचति, साटकं वा वेठनं वा धोवति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ४५. पञ्चवत्तारीसतिमपाचित्तियं

(अधिकरणवूपसमने)

(१) शुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थ

२०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्षुनी शुल्लनन्दं 5
भिक्षुनि उपसङ्गमित्वा एतदवोच — “एहाय्ये”, इमं अधिकरणं वूपसमेही”ति ।
शुल्लनन्दा भिक्षुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^१ नेव वूपसमेति न वूपसमाय
उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा भिक्षुनी भिक्षुनीन एतमत्थं आरोचेत्ति ।
या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति
— “कथं हि नाम अय्या शुल्लनन्दा भिक्षुनिया” — “एहाय्ये”, इमं अधिकरणं 10
वूपसमेही” ति वुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न
वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, शुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी भिक्षुनिया — “एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही” ति वुच्च-
माना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 15

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथ हि नाम, भिक्खवे, शुल्ल-
नन्दा भिक्षुनी भिक्षुनिया — “एहाय्ये, इमं अधिकरणं वूपसमेही” ति वुच्च-
माना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा, नेव वूपसमेस्सति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... एव च पन,
भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु — 20

२०३ “या पन भिक्षुनी भिक्षुनिया — “एहाय्ये, इमं अधिकरणं
वूपसमेही” ति वुच्चमाना — ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा सा पच्छा अनन्त-
रायिकिनी” नेव वूपसमेय्य न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं” ति ।

१. एहाय्ये — सी०, स्या०, रो० । २. पटिस्सुणित्वा — सी०, रो० । ३. भिक्षुनियो —
स्या० । ४. अन्तरायिकिनी — सी० ।

(३) विमङ्गो

२०४ या यना ति या यादिसा . . पे०... भिक्खुनी ति . पे०.. अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति अञ्जाय भिक्खुनिया ।

अधिकरणं नाम चत्तारि अधिकरणानि - विवादाधिकरणं, अनु-
८ वादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

एहाय्ये इमं अधिकरणं वूपसमेही ति एहाय्ये इमं अधिकरणं
विनिच्छेहि ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव वूपसमेय्या ति न सयं वूपसमेय्य ।

१० न वूपसमाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य । नेव वूप-
समेस्सामि न वूपसमाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते, आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

B. ३०७

२०५. उपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा अधिकरण नेव वूपसमेति न
वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्नाय वेमत्तिका
१५ अधिकरण नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । उपसम्पन्नाय अनुपसम्पन्नसञ्जा अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूप-
समाय उस्सुक्कं करोति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अनुपसम्पन्नाय अधिकरणं नेव वूपसमेति न वूपसमाय उस्सुक्कं
करोति, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति
२० दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्नाय
अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२०६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

४४६. छवसारोसतिमपाचित्तियं

(नटादीर्घं जावनोयदाने)

(१) वुत्तकन्वाभिक्खुनीवत्तु

२०७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
२५ पिण्डिकस्स आरामे । तेन सो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी नटानं पि नट-

कानं पि लङ्घकानं^१ पि सोकज्झायिकानं^२ पि कुम्भथूणिकानं पि सहत्था खादनीयं भोजनीयं देति — “मय्हं परिसति^३ वण्ण भासथा” ति । नटा पि नटका पि लङ्घका पि सोकज्झायिका पि कुम्भथूणिका पि थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया परिसति वण्णं भासन्ति — “अय्या थुल्लनन्दा बहुस्सुता भाणिका विसारदा पट्टा” धम्मि कथं कात्तु; देथाय्याय, करोथाय्याया” ति । या ता भिक्खुनियो 5 अप्पिच्छा ...पे० .. ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सती ति ..पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं देती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा 10 भिक्खुनी अगारिकस्स सहत्था खादनीयं भोजनीयं दस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ..पे०... एथं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२०८. “या पन भिक्खुनी अगारिकस्स वा परिब्बाजकस्स वा परिब्बाजिकाय वा सहत्था खादनीयं वा भोजनीयं वा ददेय्य, पाचित्तियं” ति । 11

B. 398

(३) विभङ्गो

२०९. या पना ति या यादिसा .. पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगारिको नाम यो कोचि अगार अज्झावसति ।

परिब्बाजको नाम भिक्खुं च सामणेरं च ठपेत्वा यो कोचि परिब्बाजकसमापन्नो । 20

परिब्बाजिका नाम भिक्खुनिं च सिक्खमानं च सामणेरिं च ठपेत्वा या काचि परिब्बाजिकसमापन्ना ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि—उदकदन्तपोनं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि—ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो, मंसं । 25

ददेय्या ति कायेन वा कायपटिबद्धेन वा निस्सग्गियेन वा देति, आपत्ति पाचित्तियस्स । उदकदन्तपोनं देति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

R. 303

१. लङ्घिकानं — सी०, स्था० । २. सोकसायिकानं — सी० । ३. परिसति — सी० ।

४. पट्टा — स्था०, रो० ।

२१०. अनापत्तिं दापेति न देति, उपनिक्खपित्वा देति, बाहिरालेपं^१ देति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

॥ ४७. सत्तचत्तारोसत्तिमपाचित्तियं

(आवसथचीवरपरिभोजे)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीघत्थु

२११. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी आवसथ-
चीवरं अनिस्सज्जित्वा^१ परिभुञ्जति । अञ्जा उत्तुनियो भिक्षुनियो न
लभन्ति । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा . पे० ... ता उज्झायन्ति विव्यन्ति
विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा
परिभुञ्जिस्सती ति .. पे० .. सच्च किर, भिक्षवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी
आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

१० विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, थुल्लनन्दा
भिक्षुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जिस्सति ! नेतं, भिक्षवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो हमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२१२. “या पन भिक्षुनी आवसथचीवरं अनिस्सज्जित्वा परिभु-
१५ ञ्जेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२१३ या पत्ता ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

आवसथचीवरं नाम उत्तुनियो भिक्षुनियो परिभुञ्जन्तु ति दिन्नं
होति ।

२० अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जेय्या ति द्वे तिस्सो रत्तियो परिभुञ्जित्वा
चतुत्थदिवसे घोवित्वा भिक्षुनिया वा सिक्खमानाय वा सामणेरिया^३ वा
अनिस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

२१४. अनिस्सज्जिते^१ अनिस्सज्जितसञ्जा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमत्तिका परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा परिभुञ्जति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते 5 वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्जा अनापत्ति ।

२१५. अनापत्ति निस्सज्जित्वा परिभुञ्जति, पुन परियायेन परिभुञ्जति, अञ्जा उत्तुनियो भिक्खुनियो^२ न होन्ति, अच्छिन्नचीवरिकाय, नट्टचीवरिकाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—o—

१ ४८. अट्टवत्तारीसत्तिमपाचित्तियं

(चारिकपक्कमने)

(१) धुल्लनन्दाभिक्खुनीवत्थु

२१६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 10 B. 400, R. 304
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन धुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमि । तेन खो पन समयेन धुल्लनन्दाय भिक्खु-
निया आवसथो ड्हति । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “हन्दाय्ये”, भण्डकं नीह-
रामा” ति । एकच्चा एवमाहंसु — “न मयं, अय्ये, नीहरिस्साम । यं किञ्चि
नट्टं सव्व अम्हे अभियुञ्जिस्सती” ति । धुल्लनन्दा भिक्खुनी पुनदेव तं 15
आवसथं पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो पुच्छि — “अपाय्ये”, भण्डकं नीहरित्था”
ति ? “न मयं, अय्ये, नीहरिम्हा” ति । धुल्लनन्दा भिक्खुनी उज्झायति
खिय्यति विपाचेति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्हमाने भण्डकं
न नीहरिस्सन्ती” ति ! या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झा-
यन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — *कथं हि नाम अय्या धुल्लनन्दा आवसथं 20
अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किं, भिक्खवे,
धुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथ अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमि^३ ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

१ अनिस्सज्जिते — सी० । २ सी० पोत्थके नरिय । ३ हन्दाय्ये — सी०, स्या०, रो० ।

४. अपय्ये — सी०, स्या०; अय्ये — रो० । * एत्थ ‘कथं हि नाम भिक्खुनियो आवसथे ड्हमाने भण्डकं न नीहरिस्सन्ती ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति’ इति अधिको पाठो सी० पोत्थके अस्ति । ५ पक्कमी ति — सी०, पक्कमती ति — स्या० ।

(२) पञ्जति

विगारहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० . एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

- ५ २१७. “या पन भिक्खुनी आवसथं अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्य, पाञ्चित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२१८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० . अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

आवसथो नाम कवाटबद्धो वुच्चति ।

- १० अनिस्सज्जित्वा चारिकं पक्कमेय्या ति भिक्खुनिया वा सिक्खमानाय वा साम्पेरिया वा अनिस्सज्जित्वा परिकिखत्तस्स आवसथस्स परिकिखेप अतिक्कामेन्तिया^१ आपत्ति पाञ्चित्तियस्स । अपरिकिखत्तस्स आवसथस्स उपचारं अतिक्कामेन्तिया आपत्ति पाञ्चित्तियस्स ।

- १५ २१९. अनिस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ज्ञा पक्कमति, आपत्ति पाञ्चित्तियस्स । अनिस्सज्जिते वेमत्तिका पक्कमति, आपत्ति पाञ्चित्तियस्स । अनिस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ज्ञा पक्कमति, आपत्ति पाञ्चित्तियस्स ।

B. 401 अकवाटबद्धं अनिस्सज्जित्वा पक्कमति, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते अनिस्सज्जितसञ्ज्ञा, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । निस्सज्जिते निस्सज्जितसञ्ज्ञा, अनापत्ति ।

R. 305 20 २२०. अनापत्ति निस्सज्जित्वा पक्कमति, सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ४९. ऊनपञ्चासमपाञ्चित्तियं

(तिरच्छानविज्जापरियापुत्तने)

(१) छब्बगिगयाभिक्खुनीवत्तु

२२१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिगया भिक्खुनियो तिरच्छान-

विज्जं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहि-
नियो’ कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सान
उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया ५
भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं परियापुणिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प- 10
सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिंसन्तु —

२२२. “या पन भिक्खुनो तिरच्छानविज्जं परियापुणेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२२३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं 15
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चि बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

परियापुणेय्या ति पदेन परियापुणाति, पदे पदे आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । अक्खराय परियापुणाति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 402

२२४. अनापत्ति लेखं परियापुणाति, धारणं परियापुणाति, भुत्तत्थाय 20
परित्तं परियापुणाति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ५०. पञ्चासमपाचित्तियं (तिरच्छानविज्जावाचने)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

२२५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो

R. 306

तिरच्छानविज्जं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
 “कथं हि नाम भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहि-
 नियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं
 उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
 ५ ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ती ति ... पे० . सच्चं किर, भिक्खवे,
 छब्बग्गिया भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया
 भिक्खुनियो तिरच्छानविज्जं वाचेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
 १० वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
 उद्दिस्सन्तु -

२२६. “या पन भिक्खुनी तिरच्छानविज्जं वाचेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२२७. या पना ति या यादिसा .. पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१५ तिरच्छानविज्जा नाम यं किञ्चि बाहिरकं अनत्थसंहितं ।

वाचेय्या ति पदेन वाचेति, पदे पदे आपत्ति पाचित्तियस्स । अक्ख-
 राय वाचेति, अक्खरक्खराय आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२२८. अनापत्ति लेखं वाचेति, धारणं वाचेति, गुत्तत्थाय परित्तं
 वाचेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* चित्तागारवग्गो पञ्चमो ।

— ० —

१.५१. एकपञ्जासमपाचित्तियं

(अनापुच्छा आरागपवेसवै)

(१) भिक्खुनीवत्थु

२० २२९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवनं अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू गामकावासे

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उदानं दिस्सति -

राजासन्दि युत्तञ्च गिही कूपसमेन च ।

ददे चीवरावसथं परियापुण वाचणे ति ॥

एकचीवरा चीवरकम्मं करोन्ति । भिक्षुनियो अनापुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्षू तेनुपसङ्कमिषु । भिक्षू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो अनापुच्छा आरामं पविसन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

३

(२) पठमपञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो अनापुच्छा आरामं पविसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

“या पन भिक्षुनी अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जासं होति ।

10

(३) पठमानुपञ्चाति

२३०. तेन खो पन समयेन ते भिक्षू तम्हा आवासा पक्कमिषु । भिक्षुनियो — “अय्या पक्कन्ता” ति, आरामं नागमंषु । अथ खो ते भिक्षू पुनदेव तं आवासं पञ्चागच्छिषु । भिक्षुनियो — “अय्या आगता” ति, आपुच्छा आरामं पविसित्वा येन ते भिक्षू तेनुपसङ्कमिषु; उपसङ्कमित्वा ते भिक्षू अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठंषु । एकमन्तं ठिता खो ता भिक्षुनियो ते भिक्षू एतदवोचुं — “किस्स तुम्हे, भगिनियो, आरामं नेव सम्मज्जित्थं न पानीयं^१ परिभोजनीयं^२ उपट्ठापित्था” ति ? भगवता, अय्या, सिक्खापदं पञ्जासं होति^३ — “न अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो ति । तेन मयं न आगमिम्हा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्षवे, सन्तं भिक्षुं आपुच्छा आरामं पविसितुं । एव च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

R. 307

15

20 B. 404

“या पन भिक्षुनी सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामं पविसेय्य, पाचित्तियं” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जासं होति ।

(४) बुत्तियानुपञ्चाति

२३१. तेन खो पन समयेन ते भिक्षू तम्हा आवासा पक्कमित्वा

25

१. स्या० पोत्थके नत्थि । २. नागमिषु — सी० । ३-३. पानियं परिभोजनियं — रो० ।

४. उपट्ठापित्था — स्या० । ५. सी०, स्या० पोत्थकेषु नत्थि ।

पुनदेव तं आवासं^१ पुच्छागच्छिसु । भिक्षुनियो - “अथ्या पक्कन्ता” ति
 अनापुच्छा आरामं पविसिसु । तासं कुक्कुच्चं अहोसि - “भगवता भिक्षु-
 नीनं” सिक्खापदं पञ्जात्तं - “न सन्त भिक्षुं अनापुच्छा आरामो पविसितब्बो”
 ति । मयञ्चम्हा^२ सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामं पविसिम्हा । कच्चि नु खो
 ५ मयं पाचित्तिय आपत्तिं आपन्ना^३ ति ? भगवतो एमत्थं आरोचेसु । अथ सो
 भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि
 ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दि सन्तु -

२३२. “या पन भिक्षुनी जानं सभिक्षुकं आरामं अनापुच्छा पवि-
 सेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(५) विभङ्गो

१० २३३. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

जानाति नाम सामं वा जानाति, अञ्जे वा तस्सा आरोचेन्ति, ते
 वा आरोचेन्ति ।

सभिक्षुको नाम आरामो यत्थ भिक्षू रुक्खमूले पि वसन्ति ।

१५ अनापुच्छा आरामं पविसेय्या ति भिक्षुं वा सामणेरं वा आरामिकं
 वा अनापुच्छा परिकित्तस्स आरामस्स परिकखेपं अतिक्कामेन्तिया^४ आपत्ति
 पाचित्तियस्स । अपरिकित्तस्स आरामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया आपत्ति
 पाचित्तियस्स ।

B. 405 20 २३४. सभिक्षुके सभिक्षुकसञ्जा सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामं
 पविसति, आपत्ति पाचित्तियस्स । सभिक्षुके वेमतिका सन्तं भिक्षुं अना-
 पुच्छा आरामं पविसति, आपत्ति दुक्कटस्स । सभिक्षुके अभिक्षुकसञ्जा
 सन्तं भिक्षुं अनापुच्छा आरामं पविसति, अनापत्ति ।

R. 308 अभिक्षुके सभिक्षुकसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्षुके
 वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अभिक्षुके अभिक्षुकसञ्जा, अनापत्ति ।

25 २३५. अनापत्ति सन्तं भिक्षुं अपुच्छा पविसति, असन्तं भिक्षुं
 अनापुच्छा पविसति, सीसानुलोकिका गच्छति, यत्थ भिक्षुनियो सन्निपत्तिता

१. आरामं - सी० । २. सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३. मयञ्च - रो०, स्या० ।

४. अतिक्कमन्तिया - स्या० ।

होन्ति तत्थ गच्छति, आरामेन मग्गो होति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

४.५२. द्वापञ्चासमपाचित्तियं

(भिक्षुं अक्कोसने)

(१) कप्पितक-छब्बगियाकलहवसु

२३६. तेन समयेन बुद्धो भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटा-
गारसालायं । तेन खो पन समयेन आयस्मतो उपालिस्स उपज्झायो आयस्मा
कप्पितको सुसाने विहरति । तेन खो पन समयेन छब्बगियायानं भिक्खुनीन ५
महत्तरा^१ भिक्खुनी कालकूता^२ होति । छब्बगिया भिक्खुनियो तं भिक्खुनिं
नीहरित्वा आयस्मतो कप्पितकस्स विहारस्स अविदूरे ज्ञापेत्वा^३ थूपं क्त्वा
गन्त्वा तस्मिं थूपे रोदन्ति । अथ खो आयस्मा कप्पितको तेन सद्देन उब्बा-
ब्धो तं थूपं भिन्दित्वा विप्पकिरेसि^४ । छब्बगिया भिक्खुनियो — “इमिना
कप्पितकेन अम्हाकं अय्याय थूपो भिन्नो, हन्द न^५ घातेमा” ति, मन्तेसुं । १०
अञ्जातरा भिक्खुनी आयस्मतो उपालिस्स एतमत्थं आरोचेसि । आयस्मा
उपालि आयस्मतो कप्पितकस्स एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो आयस्मा
कप्पितको विहारा निक्खमित्वा निलीनो अग्घि । अथ खो छब्बगिया
भिक्खुनियो येनायस्मतो कप्पितकस्स विहारो तेनुपसङ्कमिसु; उपसङ्कमित्वा
आयस्मतो कप्पितकस्स विहारं पासाणेहि च लेड्डुहि च ओत्थरापेत्वा, “मत्तो १॥
कप्पितको” ति पक्कमिसु ।

अथ खो आयस्मा कप्पितको तस्मा रत्तिया अच्चयेन पुब्बण्हसमयं
निवासेत्वा पत्तचीवरं आदाय वेसालि पिण्डाय पाविसि । अद्दसंसु खो छब्ब-
गिया भिक्खुनियो आयस्मन्तं कप्पितकं पिण्डाय चरन्त । दिस्वान एवमाहंसु
— “अयं कप्पितको जीवति, को नु खो अम्हाक मन्तं संहरी” ति ? अस्सोसुं २०
खो छब्बगिया भिक्खुनियो — “अय्येन किर उपालिना अम्हाकं मन्तो संहटो”
ति । ता आयस्मन्तं उपालिं अक्कोसिसु — कथ हि नाम अयं कासावटो^६
मलमज्जतो निहीनजच्चो अम्हाकं मन्त संहस्सिस्सती ति ! या ता भिक्खु-

B. 408

१. महत्तरा — सी० । २. कालकूता — स्या०, सी० । ३. तं ज्ञापेत्वा — स्या० । ४.
पकिरेसि — सी०, म०, रो० । ५. तं — सी० । ६. संहस्सती — स्या०, रो० । ७. कासावटो —
स्या०, रो० ।

नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो अय्यं उपालिं अक्कोसिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उपालिं अक्कोसन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्जाति

- 5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो उपालिं अक्कोसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसम्मानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२३७. "या पन भिक्खुनी भिक्खुं अक्कोसेय्य वा परिभासेय्य वा,
10 पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

२३८. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खु तिउपसम्पन्नं । अक्कोसेय्य वा ति दसहि वा अक्कोसवत्पूहि अक्कोसति एतेसं वा अञ्जतरेन, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 15 परिभासेय्य वा ति भयं उपदसेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२३९. उपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने वेमतिका अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । उपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा^१ अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- 20 अनुपसम्पन्नं अक्कोसति वा परिभासति वा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने उपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुपसम्पन्ने अनुपसम्पन्नसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४०. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-पुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ५३. तेपञ्चासमपाचिसिथं (गणपरिभासने)

(१) भण्डनकारिकाचण्डकाळीवत्पु

२४१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भण्डन-
कारिका होति कलहकारिका विवादकारिका भस्सकारिका सङ्घे अधिकरण-
कारिका । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तस्सा कम्मे करीयमाने^२ पटिवकोसति ।
तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामकं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । ५
अथ खो भिक्खुनीसङ्घो — “थुल्लनन्दा भिक्खुनी पक्कन्ता” ति चण्डकाळि
भिक्खुनिं आपत्तिया अदस्सने उक्खिपि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी गामके त
करणीयं तीरेत्वा पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि^३ । चण्डकाळी भिक्खुनी
थुल्लनन्दाय भिक्खुनिया आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि^४ न पादोदकं
पादपीठं पादकथलिकं^५ उपनिक्खिपि; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेसि 10
न पानीयेन^६ आपुच्छि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डकाळि भिक्खुनिं एतद-
बोच — “किस्स त्वं, अय्ये, मयि आगच्छन्तिया नेव आसनं पञ्जापेसि न
पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपि; न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं
पटिग्गहेसि न पानीयेन आपुच्छी” ति ? “एवं हेतं, अय्ये, होति यथा तं, अना-
थाया” ति । “किस्स पन त्वं, अय्ये, अनाथा” ति ? “इमा मं, अय्ये, भिक्खु- 15
नियो — “अयं अनाथा अप्पञ्जाता, नत्थि इमिस्सा काचिं पतिवत्ता” ति,
आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिस्सु” ति । थुल्लनन्दा भिक्खुनी — “बाला एता
अव्यत्ता” एता नेता^७ जानन्ति कम्मं वा कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्म-
सम्पत्तिं वा ति, चण्डीकता गणं परिभासि” । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या 20
थुल्लनन्दा चण्डीकता गणं परिभासिस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासी ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा

१ चण्डकाळी — सी०, स्था० रो०, । २ करियमाने — रो०; कयिरमाने — स्था०, सी० ।

३. पच्चागच्छि — सी० । ४. पञ्जापेसि — म० । ५. पादकथलिकं — सी०, म० । ६. पानीयेन — रो० ।

७. कोचि — स्था०, रो० । ८. अव्यत्ता — सी० । ९. नेव — रो० । १०. परिभासति — स्था० ।

भिक्षुनी चण्डीकता गणं परिभासिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान्
वा पसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

२४२. “या पन भिक्खुनी चण्डीकता गणं परिभासेय्य, पाचि-
५ त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२४३. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

चण्डीकता नाम कोधना वुच्चति ।

गणो नाम भिक्खुनीसङ्घो^१ वुच्चति

१० परिभासेय्या ति ‘बाला एता अव्यत्ता एता नेता जानन्ति कम्मं वा
कम्मदोसं वा कम्मविपत्तिं वा कम्मसम्पत्तिं वा’ ति परिभासति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । सम्बहुला भिक्खुनियो वा एकं भिक्खुनिं वा अनुपसम्पन्न
वा परिभासति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४४. अनापत्ति अत्थपुरेक्खाराय, धम्मपुरेक्खाराय, अनुसासनि-
१५ पुरेक्खाराय^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१.५४. अतुपञ्जासमपाचित्तियं

(निमस्सितकारणे)

(१) ब्राह्मणनिमन्तनवशु

२४५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरो ब्राह्मणो भिक्खुनियो
निमन्तेत्वा भोजेसि । भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता आतिकुलानि गन्त्वा
एकच्चा भुज्जिसु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अगमंसु । अथ खो सो ब्राह्मणो
२० पटिविस्सके एतदवोच - “भिक्खुनियो मया अय्या सन्तप्पिता, एथ तुम्हे
पि सन्तप्पेस्सामी” ति । ते एवमाहुसु - “किं त्वं, अय्य^३, अम्हे सन्तप्पे-
स्ससि ! या पि तया निमन्तिता ता पि अम्हाकं धरानि आगन्त्वा एकच्चा

१. भिक्खुनिसङ्घो - म० । २. अनुसासनीपुरेक्खाराय - सी०, स्या० । ३. अय्ये - सी० ;
अय्यो - रो०, म० ।

भुञ्जिषु एकच्चा पिण्डपातं आदाय अग्रमंसू" ति । अथ खो सो ब्राह्मणो
उज्झायति खिय्यति विपाचेति — "कथं हि नाम भिक्खुनियो अम्हाकं घरे
भुञ्जित्वा अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति, न चाहं पटिबलो यावदत्थं दातु" ति !
अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तस्स ब्राह्मणस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपा-
चेन्तस्स । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति ५
विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जि-
स्सन्ती ति .. पे०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भुत्तावी पवारिता
अञ्जत्र भुञ्जन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
भुत्तावी पवारिता अञ्जत्र भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं 10
वा पसादाय ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु —

२४६. "या पन भिक्खुनो निमन्तिता वा पवारिता वा खादनीयं वा
भोजनीयं वा खादेय्य वा भुञ्जेय्य वा, पाचित्तियं" ति ।

(१) विभङ्गो

२४७. या पत्ता ति या यादिसा ... पे०... भिक्खुनो ति ... पे०... अयं 15
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनो ति ।

निमन्तिता नाम पञ्चन्नं भोजनानं अञ्जतरेन भोजनेन निमन्तिता ।

पवारिता नाम असनं^१ पञ्चायति, भोजनं पञ्चायति, हत्थपासे
ठिता अभिहरति, पटिक्खेपो पञ्चायति ।

खादनीयं नाम पञ्च भोजनानि — यागुं यामकालिकं सत्ताहकालिकं 20
यावजीविकं ठपेत्वा अवसेसं खादनीयं नाम ।

भोजनीयं नाम पञ्च भोजनानि — ओदनो, कुम्मासो, सत्तु, मच्छो,
मंसं ।

खादिस्सामि भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

२४८. निमन्तिते* निमन्तितसञ्जा खादनीयं वा भोजनीयं वा

खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते वेमत्तिका खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स । निमन्तिते अनिमन्तितसञ्जा खादनीयं वा भोजनीयं वा खादति वा भुञ्जति वा, आपत्ति पाचित्तियस्स* ।

- 5 यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं आहारत्थाय पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अञ्जोहारे अञ्जोहारे आपत्ति दुक्कटस्स ।

२४६ अनापत्ति अनिमन्तिता^१ अप्पवारिता, यागुं पिबति, सामिके अपलोकेत्वा भुञ्जति, यामकालिकं सत्ताहकालिकं यावजीविकं सति पच्चये परिभुञ्जति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

४५५. पञ्चपञ्जासमपाचित्तियं

(कुलमच्छेरे)

(१) कुलमच्छरिमीवत्थु

२५०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्खुनी सावत्थियं
अञ्जातरिस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन अञ्जातरं कुलं तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा पञ्जात्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुनिं
भोजेत्वा एतदवोचु - “अञ्जा पि, अय्ये, भिक्खुनियो आगच्छन्तू” ति ।

- 15 अथ खो सा भिक्खुनी, कथं हि नाम^२ भिक्खुनियो नागच्छेय्युं ति, भिक्खुनियो
उपसङ्गमित्वा एतदवोच - “अमुक्स्मि, अय्ये, ओकासे वाळा^३ सुनखा चण्डो
बलिबद्धो^४ चिक्खल्लो ओकासो । मा खो तत्थ अगमित्था” ति । अञ्जातरा
पि भिक्खुनी तस्सा विसिखाय पिण्डाय चरमाना येन तं कुलं तेनुपसङ्गमि;
उपसङ्गमित्वा पञ्जात्ते आसने निसीदि । अथ खो ते मनुस्सा तं भिक्खुनिं
20 भोजेत्वा एतदवोचु - “किस्स, अय्ये, भिक्खुनियो न आगच्छन्ती” ति ?
अथ खो सा भिक्खुनी तेसं मनुस्सान एतमत्थं आरोचेसि । मनुस्सा उज्झा-
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी कुलं मच्छरायस्सती
ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

* - * ‘निमन्तिते निमन्तितसञ्जा .. पाचित्तियस्स’ इति पाठो घी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

१. निमन्तिता - म०, रो० । २. सी० पोत्थके नत्थि, अय्या - स्या० । ३. वाळा - स्या०, रो० ।

४. बलिबद्धो - सी०; बलोबद्धो - रो० ।

(२) पञ्जाति

विहरहि बुद्धो भगवा ... पे ० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी कुलं मच्छरायिस्सति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे ० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२५१. “या पन भिक्खुनी कुलमच्छरिनी अस्स, पाचित्तिय” ति ।

(३) विभङ्गो

२५२. या पना ति या यादिसा .. पे ० . भिक्खुनी ति ... पे ० ... ५
अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

कुलं नाम चत्तारि कुलानि - खत्तियकुल, ब्राह्मणकुल, वेस्सकुल, सुद्धकुलं ।

मच्छरिनी अस्सा ति कथं भिक्खुनियो नागच्छेय्युं ति भिक्खुनीनं सन्तिके कुलस्स अवण्णं भासति, आपत्ति पाचित्तियस्स । कुलस्स वा सन्तिके 10
भिक्खुनीनं अवण्णं भासति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२५३. अनापत्ति कुलं न मच्छरायन्ति सन्तं येव आदीनवं आचि-
क्खति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

५.५६. छपञ्जासमपाचित्तियं

(अभिक्खुकावासे वस्सुपगमने)

(१) सम्बहुलाभिक्खुनीवत्पु

२५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामकावासे 15
वस्सं^१ वुत्था^२ सावत्थि अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतद्वोचुं -
“कत्थाय्यायो वस्सं वुत्था ? कच्चि ओवादो इद्धो अहोसी” ति ? “नत्थय्ये”,
तत्थ भिक्खू; कुतो ओवादो इद्धो भविस्सती” ति ! या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे ० .. ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ती ति ... पे ० ... सच्चं किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनियो अभिक्खुके आवासे, वस्सं वसन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

R. 313

(२) पञ्चान्ति

B. 412

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो अभिक्खुके आवासे वस्सं वसिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद
उद्दिस्सन्तु -

२५५. “या पन भिक्खुनी अभिक्खुके आवासे वस्सं वसेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२५६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अभिक्खुको नाम आवासो न सक्का होति ओवादाय वा संवासाय
१० वा गन्तुं । वस्सं वसिस्सामी ति सेनासनं पञ्जापेति^१ पानीयं परिभोजनीयं
उपट्टापेति^२ परिवेषं सम्मज्जति, आपत्ति दुक्कटस्स । सह अरुणुभगमना
आपत्ति पाचिसियस्स ।

२५७. अनापत्ति वस्सुपगता^३ भिक्खू पक्कन्ता वा होन्ति विव्वन्ता
वा कालङ्कता^४ वा पक्खसङ्कन्ता वा, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
१५ काया ति ।

— ० —

३ ५७. सप्तपञ्चासमपाचिसियं

(न पवारणे)

(१) वस्संवुत्थाभिक्खुनीवरण

२५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खुनियो गामका-
वासे वस्सं वुत्था सावत्थियं अगमंसु । भिक्खुनियो ता भिक्खुनियो एतद्वोचुं-
“कत्थाय्यायो वस्सं वुत्था; कत्थ भिक्खुसङ्घो पवारितो” ति ? “न मयं,
२० अय्ये, भिक्खुसङ्घं पवारेमा” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो वस्सं वुत्था
भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो

R. 314

20

१. पञ्जापेति - य० । २. उपट्टापेति - स्या०, म० । ३. वस्सुपगता - सी० । ४. काल-
कता - सी०, स्या० ।

वस्सं वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो वस्सं वुत्था भिक्खुसङ्घं न पवारेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

२५६. “या पन भिक्खुनी वस्सं वुत्था उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेय्य विट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा, पाचित्तियं” ति ।

(१) विभङ्गो

२६०. या पना ति या यादिसा .. पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अभिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वस्सं वुत्था नाम पुरिमं वा सेमासं पच्छिमं वा सेमासं वुत्था । उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि न पवारेस्सामि विट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय वा ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परिवेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपद्रासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

—०—

१ ५८. अट्टपञ्चासमपाचित्तियं

(न ओवावगमने)

(१) छब्बगियाभिक्खुवाथु

२६२. तेन समयेत बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मि निप्रो-
धारामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनूपस्सयं^१ उपसङ्क-
मित्वा छब्बगिया भिक्खुनियो ओवदन्ति । भिक्खुनियो छब्बगिया भिक्खु-
नियो एतदवोचुं — “एथाय्ये^२ ओवादं गमिस्सामा” ति । “यं पि मयं, अय्ये,
गच्छेय्याम ओवादस्स कारणा, अय्या छब्बगिया इधेव आगत्वा^३ अम्हे
ओवदन्ती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० .. ता उज्झायन्ति^४
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो ओवादं न

१. भिक्खुनूपस्सयं — म० । २. एय्ये — सी०, स्या० रो० । ३. सी० पोत्थके
नरिष ।

गच्छिस्सन्ती ति .. पे०. सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

R. 3.5 विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्ब-
ग्गिया भिक्खुनियो ओवादं न गच्छिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
5 वा पसादाय . पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिस्सन्तु -

B. 414 २६३. “या पन भिक्खुनी ओवादाय वा संवासाय वा न गच्छेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६४. या पत्ता ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...
10 अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ओवादो नाम अट्ठ गरुधम्मा ।

संवासो नाम एककम्मं एकुद्देशो समसिक्खाता । ओवादाय वा
संवासाय वा न गच्छिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

२६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतिथिकं भिक्खुनि न
15 लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ५६. ऊतसट्ठिमपाचित्तियं

(उपोसथपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्पु

२६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छन्ति
ओवादं पि न याचन्ति । भिक्खू उज्जायन्ति स्त्रियन्ति विपाचेन्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवादं पि न याचि-
20 स्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो उपोसथं पि न
पुच्छन्ति ओवादं पि न याचन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो

उपोसथं पि न पुच्छिस्सन्ति ओवादं पि न याचिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च एत, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२६७. “अन्वद्धमासं” भिक्खुनिय भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पञ्चासि-
सितब्बा - उपोसथपुच्छकं च ओवादूपसङ्कमनं च । तं अतिक्कामेन्तिया 5
पाचित्तियं” ति ।

(६) विभङ्गो

२६८. अन्वद्धमासं ति अनुपोसथिकं ।

B. 413

उपोसथो नाम द्वे उपोसथा - चातुदसिको च पण्णरसिको^१ च ।

ओवादो ताम अट्टु गरुधम्भा । उपोसथं पि न पुच्छिस्सामि ओवादं
पि न याचिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

२६९. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुतियिकं भिक्खुनि
न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६०. सद्धिमपाचित्तियं

(पसाखगण्डभेदापनं)

(१) पसाखगण्डवत्थु

२७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो एत समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी पसाखे जातं
गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसि । अथ खो सो पुरिसो तं भिक्खुनि 15
वूसेतुं उपक्कमि । सा^२ विस्सरमकासि । भिक्खुनियो उपधावित्वा तं
भिक्खुनि एतदवोचुं - “किस्स त्वं, अय्ये, विस्सरमकासी” ति ? अथ खो
सा भिक्खुनी भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनी
पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, 20
भिक्खवे, भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेसी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

R. 316

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी

१. अन्वद्धमासं - स्या० । २ पञ्चासीसितब्बा - म० । ३ पण्णरसिको - सी० । ४. स।
भिक्खुनी - स्या० ।

पसाखे जातं गण्डं पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय . पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिहन्तु-

२७१. "या पन भिक्खुनी पसाखे जातं गण्डं वा रहितं वा अनप-
लोकेत्वा सद्धं वा गणं वा पुरिसेन सद्धि एकेनेका भेदापेय्य वा फालापेय्य वा
धोवापेय्य वा आलिम्पापेय्य वा बन्धापेय्य वा मोचापेय्य वा, पाचि-
त्तियं" ति ।

(३) विमङ्गो

२७२. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१० पसाखं नाम अधोनाभि उब्भजाणुमण्डलं ।

जातं ति तत्थ जातं ।

गण्डो नाम यो कोचि गण्डो ।

रहितं नाम यं किञ्चि वणो^१ ।

अनपलोकेत्वा ति अनापुच्छा ।

१५ सद्धो नाम भिक्खुनीसद्धो वुच्चति ।

गणो नाम सम्बहुला भिक्खुनियो वुच्चन्ति ।

पुरिसो नाम भनुस्सपुरिसो, न यक्खो, न पेतो, न तिरच्छानगतो,
विज्जू पटिबलो दूसेतुं ।

सद्धि ति एकतो ।

२० एकेना ति पुरिसो चेव होति भिक्खुनी च ।

२७३. भिन्दा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्ने आपत्ति
पाचित्तियस्स । फालेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । फालिते आपत्ति
पाचित्तियस्स । धोवा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । धोविते^२ आपत्ति
पाचित्तियस्स । आलिम्पा ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । लिप्ते

२५ आपत्ति पाचित्तियस्स । बन्धाही^३ ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
बद्धे^४ आपत्ति पाचित्तियस्स । मोचेही ति आणापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
मुत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१. रहितं - म० । २. वणं - स्या०, म० । ३. घोते - स्या०, रो० । ४. बन्धा - सी० ।

५. बन्धे - सी०, स्या० ।

२७४. अनापत्ति अपलोकेत्वा भेदापेति वा फालापेति वा धोवापेति वा आलिम्पापेति वा बन्धापेति वा मोचापेति वा, या काचि विज्जु दुत्तियिका^१ होति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

* आरामवग्गो छट्ठो ।

§ ६१. एकसङ्गिमपाचित्तियं (गम्भिनीबुद्धापने)

(१) गम्भिनीभिक्षुनीवत्थु

२७५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गम्भिनि बुद्धा- 5
पेन्ति । सा^१ पिण्डाय चरति^२ । मनुस्सा एवमाहमु - “देथय्याय” भिक्षुं,
गरुभारा अय्या” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
नाम भिक्षुनियो गम्भिनि बुद्धापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्षुनियो
तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान । या ता भिक्षुनियो
अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम 10
भिक्षुनियो गम्भिनि बुद्धापेस्सन्ती ति ..पे०... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षु-
नियो गम्भिनि बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

B. 417

(२) पञ्जसि

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षु-
नियो गम्भिनि बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं^३ भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
...पे०... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु - 15

२७६. “या पन भिक्षुनी गम्भिनि बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२७७. या पन^४ ति या यादिसा ...पे०... भिक्षुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

गम्भिनी नाम आपन्नसत्ता वुच्चति । बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

१ दुत्तिया - स्था० । * एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति -

आरामक्कोस चण्डी च भुज्जेय्य कुलमच्छरी ।

वत्सपवारणो वादा द्वे धम्मा पक्षेन चा हि ॥

२. ता - सी० । ३. चरन्ति - सी० । ४. देथय्याय - म० ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स^१ ।

५ २७८. गब्भिनिया गब्भिनिसञ्जा^२ बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्ति-
यस्स । गब्भिनिया वेमतिका बुद्धापेति, आपत्तिं दुक्कटस्स । गब्भिनिया
R. ३१८ अगब्भिनिसञ्जा^३ बुद्धापेति, अनापत्तिं । अगब्भिनिया गब्भिनिसञ्जा,
आपत्तिं दुक्कटस्स । अगब्भिनिया वेमतिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अगब्भिनिया
अगब्भिनिसञ्जा, अनापत्तिं ।

१० २७९. अनापत्तिं गब्भिनिं अगब्भिनिसञ्जा बुद्धापेति, अगब्भिनिं
अगब्भिनिसञ्जा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६२. वासट्ठिमपाचित्तियं

(पायन्तीबुद्धापने)

(१) पायन्तीभिक्षुनीवत्थु

B. ४१८ २८०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो पायन्ति बुद्धापेन्ति ।
सा पिण्डाय चरति । मनुस्सा एवमाहुसु — “द्विय्याय भिक्ख, सदुति-
१५ यिका” अय्या” ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्षुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सन्ती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो
तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो
अपिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनियो पायन्ति बुद्धापेस्सन्ती ति .. पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु-
२० नियो पायन्ति बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चसि

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
पायन्ति बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...

१. पाचित्तियस्स — सी० । २. गब्भिनीसञ्जा — सी०, स्या०, रो० । ३. अगब्भिनी-
सञ्जा — सी०, स्या०, रो० । ४. सदुतिया — स्या० ।

एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

२८१. “या पन भिक्खुनी पायन्ति वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

२८२. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अय
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पायन्ती नाम माता वा होति^१ धात्री^२ वा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवर वा परिशे-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

२८३. पायन्तिया पायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
पायन्तिया वेमत्तिका वुट्ठापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । पायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा^१ वुट्ठापेति, अनापत्ति । अपायन्तिया पायन्तिसञ्जा, आपत्ति दुक्क-
टस्स । अपायन्तिया वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अपायन्तिया अपायन्ति-
सञ्जा, अनापत्ति ।

२८४. अनापत्ति पायन्ति अपायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, अपायन्ति
अपायन्तिसञ्जा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३ ६३. तेसट्टिमपाचित्तियं

(असिक्खितसिक्खानुवुट्ठापने)

(१) छधम्मसिक्खावत्थु

२८५. तेन समयेन वुट्ठो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो एन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमान वुट्ठापेन्ति । ता बाला होन्ति अब्बत्ता २०
न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं सिक्खमानं वुट्ठापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं

R. ३१९

- किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं
सिक्खमानं बुद्धापेत्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असि-
क्खितसिक्खं सिक्खमानं बुद्धापेस्सन्ति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा
5 पसादोय .. पे० .. विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
“अनुजानामि, भिक्खवे, सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मृति’ दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय सिक्खमानाय सङ्खं
उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीन पादे वन्दित्वा उवकुटिकं
निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा
10 इत्थन्नामाय अय्याय सिक्खमाना । सङ्खं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खा-
सम्मृति याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचित्वा ।
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो जापेतब्बो—

२८६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
अय्याय सिक्खमाना सङ्खं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मृति याचति ।

- 15 यदि सङ्खस्स पत्तकत्तं सङ्खो इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु
धम्मेषु सिक्खासम्मृति ददेय्य । एसा ज्ञत्ति ।

B. ४२०

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
सिक्खमाना सङ्खं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मृति याचति । सङ्खो
इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मृति देति ।

- 20 यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मृतिया दानं, सा तुण्हस्स , यस्सा नखमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय सिक्खमानाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खासम्मृति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

२८७. सा सिक्खमाना एवं वदेही ति वत्तब्बा — “पाणातिपाता

- 25 वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म^१ समादानं समादियामि । अदिन्नादाना
वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादियामि । अब्रह्मचरिया
वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादियामि । मुसावादा
वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादियामि । सुरामेरय-
मज्जप्पमादद्धाना^२ वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादि-

१. सिक्खासम्मृति - स्या० । २. अवीतिकम्म - सी०, स्या० । ३. सुरामेरयमज्जप्पमा-
दद्धाना - सी०, स्या०, रो० ।

यामि । विकालभोजना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादि-
यामी” ति ।

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय ‘...पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

२८८. “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु अतिक्खितसिक्खं 5
सिक्खमानं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२८९. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०... अयं
इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

अतिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिग्धा होति, दिग्धा वा सिक्खा 10 R. 320
कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । ञ्जात्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

२९०. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमत्तिका बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

B. 421

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमत्तिका, आपत्तिं दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्तिं
दुक्कटस्स ।

२९१. अनापत्तिं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं
बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६४. चतुसद्विभपाचित्तियं

(असम्मत्तं बुद्धापणे)

(१) बुद्धानसम्मत्तिवत्थु

२६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु
 धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्धापेन्ति । भिक्खुनियो
 एवमाहुंसु - “एथ, सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं आहरथ, इमिना
 ५ अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहुंसु - “न मयं, अय्ये, सिक्ख-
 माना । भिक्खुनियो मय” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
 ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो द्वे वस्सानि
 छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ती ति
 ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
 १० सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मत्तं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे,
 भिक्खुनियो द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन
 असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
 विगरहित्वा धम्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

१५ “अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय
 सिक्खमानाय बुद्धानसम्मत्तिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय द्वे
 वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय सङ्खं उपसङ्गमित्वा
 २० एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा
 अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो - ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
 २५ अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्खं बुद्धान-
 सम्मत्तिं याचामी’ ति । दुत्तियं पि याचितब्बा । तत्तियं पि याचितब्बा ।
 व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो जापेतब्बो -

२६३. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
 अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्खं बुद्धान-
 २५ सम्मत्तिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकत्वं, सङ्खो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि
 छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मत्तिं ददेय्य । एसा
 वत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सिक्खमाना सङ्खं बुद्धानसम्मुति याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुतिया दानं, 5 सा तुण्हस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय बुद्धानसम्मुति ; खमति सङ्खस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जाति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहिस्वा दुब्भर- 10 ताय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

२६४. “या पन भिक्खुनी द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्खेन असम्मसं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

२६५. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं हमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 15

द्वे वस्सानो ति द्वे संवच्छरानि । D 425

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मता नाम अत्तिदुत्तियेन कम्मेन बुद्धानसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, 20 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

२६६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

धम्मकम्मे वेमंतिका बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25 कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२६७ अनापत्ति द्वे वस्सानि छमु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सिक्खमानं सङ्घेन सम्मतं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ६५ पञ्चसट्ठिमपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्सबुद्धापने)

(१) ऊनद्वादसवस्सवत्थु

२६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहि-
गतं^१ बुद्धापेन्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय
इंसमकसवातातपसिरिसपसम्फस्सानं^२ दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं ।
उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं^३ खरानं कटुकानं असातानं
१० अमनापान पाणहरानं अनधिवासकजातिका^४ होन्ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्चास्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं बुद्धापेस्सन्ति ! ऊनद्वादसवस्सा^१, भिक्खवे, गिहि-
गता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय इंसमकसवाता-
तपसिरिसपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारी-
रिकानं वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाण-
२० हरानं अनधिवासकजातिका होति । द्वादसवस्सा च खो, भिक्खवे, गिहिगता
क्खमा होति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय पिपासाय इंसमकसवातातपसिरि-
सपसम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनपथानं । उप्पन्नानं सारीरिकानं

१. गिहीयत्तं — सी० । २. इंसमकसवातातपसरीसपसम्फस्सानं — म० । ३. तिप्पानं — सी० ।

४. अनधिवासिकजातिका — सी० । ५. ऊनद्वादसवस्सानि — सी० ।

वेदनानं दुक्खानं तिब्बानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं
अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

२६६. “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सं गिहिगतं बुद्धापेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

5

(३) विभङ्गो

३००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता बुच्चति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

10

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणि वा पत्त वा चीवरं वा परिये-
सति, सीम वा सम्भन्धति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिथा च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०१. ऊनद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति 15
पाचित्तियस्स । ऊनद्वादसवस्साय वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनद्वादसवस्साय परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, अनापत्ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्साय ऊनद्वादसवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
परिपुण्णद्वादसवस्साय वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णद्वादसवस्साय
परिपुण्णसञ्जा, अनापत्ति ।

B. 425

20

३०२. अनापत्ति ऊनद्वादसवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, परि-
पुण्णद्वादसवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ६६. छसट्ठिमपाचिरि यं

(आसक्खतातवखाबुद्धापे)

(१) असिक्खितसिक्खावत्थु

३०३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं
गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेत्ति । ता बाला 25

होन्ति अव्यक्ता न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पिय वा । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा ... पे० .. ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम
भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खित-
सिक्खं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
५ परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं
बुद्धापेन्ती ति ? "सच्चं, भगवा" ति ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धा-
पेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... विगरहित्वा

३. 329 10 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -

"अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय
परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय सङ्गं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं
करित्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा
१५ एवमस्स वचनीयो - 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्ण-
द्वादसवस्सा गिहिगता सङ्गं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं
याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं ति याचितब्बा । व्यक्ताय
भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्गो आपेतब्बो -

३०४. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय
२० अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्गं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खा-
सम्मुतिं याचति । यदि सङ्गस्स पत्तकलं सङ्गो इत्थन्नामाय परिपुण्ण-
द्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं ददेय्य ।
एसा ऋत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्गो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय
२५ परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता सङ्गं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं
याचति । सङ्गो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय
परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मुतिया
दानं, सा तुप्पहस्स ; यस्सा नखमति, सा भासेय्य ।

“दिक्षा सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्भूति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुप्पही, एवमेतं धारयामी” ति ।

“सा परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता एवं वदेही ति वत्तब्बा —‘पाणा-
तिपाता वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म’ समादानं’ समादियामि ... पे० ...
विकालभोजना वेरमणि द्वे वस्सानि अवीतिकम्म समादानं समादि-
यामी” ति ।

(२) पञ्चासि

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भर-
ताय^१ ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

३०५. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं^२ द्वे वस्सानि 10
छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३०६. या पत्ता ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अविप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता युच्चति । 15

द्वे वस्सानो ति द्वे संवच्छरानि ।

असिक्खितसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिक्षा होति, दिक्षा वा
सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परिये- 20 B. 427
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०७. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

‘धम्मकम्मे वेमटिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म- 25
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति^३, आपत्ति दुक्कटस्स ।

१-१. अवीतिकम्मसमादानं — सी०, स्या० । २ दुब्भरताय — सी० । ३ गिहिगतं — सी० ।

.४ सी०, स्या० पोत्यकेसु नस्यि ।

अधम्मकम्मे वेमत्तिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३०८. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाया, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ६७. सत्तसट्ठिमपाचित्तियं

(अशम्मतबुद्धापने)

(१) बुद्धानसम्मुतिवत्तु

- ३०९ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं
गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मत्तं बुद्धापेत्ति ।
भिक्खुनियो एवमाहुंसु — “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ, इमं
आहरथ, इमिना अत्थो, इम कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहुंसु — “न मयं,
१० अय्ये, सिक्खमाना, भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० .. ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्खुनियो
परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन
असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो परि-
पुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन अस-
१३ म्मत्तं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा...पे... कथं
हि नाम भिक्खवे भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु
धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मत्तं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पस-
न्नान वा पसादाय ... पे० ... विगरहिक्वा घम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

- “अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि
२० छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिं दातुं । एवं च पन, भिक्खवे,
दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु
सिक्खितसिक्खाय सङ्घ उपसङ्क्रमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुनीन
पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवसस्स वचनीयो —
‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता
२५ द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा, सङ्घं बुद्धानसम्मुतिं याचामी’ ति ।
दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटि-
वत्ताय सङ्घो जापेतब्बो ।

३१०. “सुणानु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खित-
सिक्खा सङ्खं बुद्धानसम्मुतिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, सङ्खो इत्थ-
न्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खित-
सिक्खाय बुद्धानसम्मुतिं ददेय्य । एसा ज्ञत्ति ।

5

“सुणानु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णद्वादसवस्सा गिहिगता द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा सङ्खं
बुद्धानसम्मुतिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय
द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय
खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा
भासेय्य ।

10

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय गिहिगताय द्वे
वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय बुद्धानसम्मुति । खमति सङ्खस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

15

(२) पञ्जात्ति

अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुग्धभरताय .. पे० एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु —

३११. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मतं बुद्धानेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 429

20

(३) विक्खो

३१२ या पन्ना ति या यादिसा .. पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

गिहिगता नाम पुरिसन्तरगता वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

25

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

असम्मता नाम जत्तिदुत्तियेन कम्मेन बुद्धानसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुद्धानेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गण वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स । गणस्स च आचरितिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

- 5 ३१३. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
10 दुक्कटस्स ।

३१४. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सं गिहिगतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्ख सङ्गेन सम्मतं बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-काया ति ।

१ ६८. अट्ठसट्ठिमपाचित्तियं

(सहजीविनीघननुगहे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्सु

- ३१५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हाति न अनुगगण्हापेति । ता बाला होन्ति अब्बत्ता ; न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा .. पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अथ्या
R. 490 थुल्लनन्दा सहजीविनिं बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हिस्सति न अनु-
R. 325 गगण्हापेस्सती ति .. पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी
20 सहजीविनिं बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हाति न अनुगगण्हापेती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगगण्हिस्सति न अनुग-
25 ग्हापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन,

भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३१६ “या पन भिक्षुनी सहजीविनि बुद्धापेत्वा द्वे वस्सानि नेव अनुगणहेय्य न अनुगणहापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३१७. या पत्ता ति या यादिसा . पे० ... भिक्षुनी ति ... पे० ...
अयं इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

5

सहजीविनी नाम सद्विविहारिनी वुच्चति ।

बुद्धापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

नेव अनुगणहेय्या ति न सयं अनुगणहेय्य उद्देसेन परिपुच्छाय ओवा-
देन अनुसासनिया ।

10

न अनुगणहापेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य द्वे वस्सानि नेव अनुग-
ण्हिस्सामि न अनुगणहापेस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३१८. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१ ६६. ऊनसत्ततिमपाचित्तियं

(बुद्धापितपवत्तिनीअननुबन्धने)

(१) बुद्धापितपवत्तिनीवत्थु

३१९. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो बुद्धापितं पवत्तिनिं
द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ति । ता बाला होन्ति अभ्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं
वा अकप्पियं वा । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति
खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो बुद्धापितं पवत्तिनिं द्वे
वस्सानि नानुबन्धिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्षवे, भिक्षुनियो
बुद्धापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सानि नानुबन्धन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

15

B. 431

20

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा . . पे० ... कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो
बुद्धापितं पवत्तिनिं द्वे वस्सामि नानुबन्धिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्प-

सन्नान वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिशन्तु -

R 326

३२०. “या पन भिक्खुनी वुट्ठापितं पवत्तिनि द्वे वस्सानि नानुबन्धेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३२१. या पना ति या यादिसा .. पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० . अय
इमस्मि अत्ये अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

वुट्ठापितं ति उपसम्पादितं ।

पवत्तिनी नाम उपज्झाया वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे सवच्छरानि ।

३२२. नानुबन्धेय्या ति न सयं^१ उपट्ठहेय्य ।

द्वे वस्सानि नानुबन्धिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचि-
त्तियस्स ।

३२३. अनापत्ति उपज्झाया^२ बाला वा होति अलज्जिनी वा, गिला-
नाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१ ७०. सत्ततिमपाचित्तियं

(वूपकासे)

(१) थुल्लनन्दासहजीविनीवत्थु

३२३. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि
वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेति^३ न वूपकासापेति^४ । सामिको अग्गहेसि । या
ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति --

B. 432 20

कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सहजीविनि वुट्ठापेत्वा नेव वूपका-
सेस्सति न वूपकासापेस्सति, सामिको अग्गहेसि ! सच्चायं भिक्खुनी
पक्कन्ता अस्स, न च सामिको गण्हेय्या ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे,
थुल्लनन्दा भिक्खुनी सहजीविनि वुट्ठापेत्वा नेव वूपकासेसि^५ न वूपकासापेसि^६,
सामिको अग्गहेसी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी० पीत्यके नरिव । २. उपज्झां - रो० । ३-४ वूपकासेसि न वूपकासापेसि - सी०,
रो० । ४-५. वूपकासेसि न वूपकासापेसि - स्या० ।

(२) पञ्चाति

विगरहि बुद्धो भगवा . पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेस्सति न वूपकासापेस्सति,
सामिको अग्गहेसि ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं
व पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इयं सिक्खापदं उद्दिसन्तु -

३२४. “या पन भिक्खुनी सहजीविनिं बुद्धापेत्वा नेव वूपकासेय्य ५
न वूपकासापेय्य अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि पि, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३२५. या पना ति या यादिसा .. पे० ... भिक्खुनी ति .. पे० ...
अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सहजीविनी नाम सद्धिविहारिनी वुच्चति ।

बुद्धापेत्वा ति उपसम्पादेत्वा ।

10

नेव वूपकासेय्या ति न सयं वूपकासेय्य ।

R. 327

न वूपकासापेय्या ति न अञ्जं आणापेय्य ।

नेव वूपकासेस्सामि न वूपकासापेस्सामि^१ अन्तमसो छप्पञ्चयोजनानि
पी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३२६. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा दुत्तिथिकं भिक्खुनिं न 15
लभति, गिलानाय, आपदामु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

गम्भिनिवग्गो^२ सत्तमो* ।

—o—

१ ७१. एकसत्ततिमपाचित्तियं

(कुमारिभूताबुद्धापने)

(१) ऊनवीसतिवत्सकुमारीवत्थु

३२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनवीसतिवत्स
कुमारिभूत^१ बुद्धापेत्ति । ता अक्खमा होन्ति सीतस्स उण्हस्स जिघच्छाय

R. 439

१ सी० पोत्यके नत्थि । २. गम्भिनीवग्गो - सी०, स्या०, रो० । * एत्थ सी० पोत्यके इमं
उद्दानं विस्सति-

गम्भि पायन्ति छ वम्मो असम्मत्तुनद्धावत्त ।

परिपुणञ्च सङ्खेन सहबुद्धा छ पञ्च व ॥

३. कुमारिभूतं - स्या० ।

पाचित्तियं-५७.

पिपासाय ङ्समकसवातातपसिरिंसपसम्फस्सान दुरुत्तानं दुरागतानं वचन-
पथानं । उप्पन्नान सारीरिकानं वेदनानं दुक्खान तिब्बानं^१ खरानं कटुकानं
असात्तान अमनापान पाणहरानं अनधिवासकजातिका होन्ति । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा .. पे० .. ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपावेन्ति - कथं हि नाम
५ भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं
किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनवीसतिवस्स कुमारिभूतं बुद्धापेन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगारहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
ऊनवीसतिवस्स कुमारिभूतं बुद्धापेस्सन्ति ! ऊनवीसतिवस्सा, भिक्खवे,
१० कुमारिभूता अक्खमा होति सीतस्स उण्हस्स ... पे० .. पाणहरानं अनधिवा-
सकजातिका होति । वीसतिवस्सा च खो, भिक्खवे, कुमारिभूता खमा होति
सीतस्स उण्हस्स .. पे० .. पाणहरानं अधिवासकजातिका होति । नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -
१५ ३२८. “या पन भिक्खुनी ऊनवीसतिवस्सं कुमारिभूतं बुद्धापेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गे

३२९. या पना ति या यादिसा .. पे० ... भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
ऊनवीसतिवस्सा नाम अप्पत्तवीसतिवस्सा ।
२० कुमारिभूता नाम सामणेरी^२ वुच्चति ।
बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।
बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परिये-
सति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिथा दुक्कटं । द्वीहि
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
२५ त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।
३३०. ऊनवीसतिवस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । ऊनवीसतिवस्साय वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति दुक्कटस्स ।
ऊनवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेति, अनापत्ति । परिपुण्णवीसति-

वस्साय ऊनवीसतिवस्ससञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय
वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । परिपुण्णवीसतिवस्साय परिपुण्णसञ्जा,
अनापत्ति ।

३३१. अनापत्ति ऊनवीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेत्ति, परिपुण्ण-
वीसतिवस्सं परिपुण्णसञ्जा बुद्धापेत्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति । ५

१ ७२. द्वासत्तमपाचित्तियं

(कुमारिभूताबुद्धापने)

(१) छसिक्खासम्मतिवत्थु

३३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स
कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेत्ति । ता
बाला होन्ति अब्यत्ता, न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता
भिक्खुनियो अप्पिच्छा .. पे० . ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं 10
हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्स कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु
असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे ०... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
नियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खित-
सिक्खं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा
.. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारि- 15
भूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु असिक्खितसिक्खं बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... विगरहित्वा धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि -

“अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेसु सिक्खासम्मतिं दातु । एवं च पन भिक्खवे दातब्बा । ताय 20
अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्गं करित्वा
भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स
वचनीयो - ‘अह, अय्ये, इत्थंभामा इत्थंभामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारि-
भूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खासम्मतिं याचामी’ ति । इतिय

पि याचित्त्वा । ततियं पि याचित्त्वा । व्यक्ताय भिक्षुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो -

३३३. "सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमा-
रिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति ददेय्य । एसा ज्ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय अट्टारसवस्सा कुमारिभूता सङ्घं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु
१० धम्मेषु सिक्खासम्मुति देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय अट्टारस-
वस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खासम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धार-
१५ यामी" ति ।

"सा अट्टारसवस्सा कुमारिभूता एव वदेही ति वत्तब्बा- 'पाणातिपाता वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म' समादानं' समादियामि .. पे०... विकाल-
भोजना वेरमणिं द्वे वस्सानि अवीतिक्कम्म समादानं समादियामी" ति ।

(२) पञ्जत्ति

अथ खो भगवा ता भिक्षुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भ-
२० रताय^१ .. पे०. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु-

३३४. "या पन भिक्षुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु असिक्खितसिक्खं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३३५. या पना ति या यादिसा ... पे० . भिक्षुनी ति .. पे० .. अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

२५ परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानो ति द्वे सवच्छरानि ।

असिक्खतसिक्खा नाम सिक्खा वा न दिन्ना होति, दिन्ना वा सिक्खा कुपिता ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परि-
येसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि 5
कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३३६. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्ति-
यस्स । धम्मकम्मे वेमतिका बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स ।

३३७. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूत द्वे वस्सानि छसु
धम्मेसु सिक्खितसिक्खं बुद्धापेति, उम्मतिकाय, आदिकम्मिकाया ति । 15

४७३. तेसत्ततिमपाचितियं

(असम्मताबुद्धापणे)

(१) बुद्धानसम्मुतिवत्थु

३३८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं
कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धा-
पेन्ति । भिक्खुनियो एवमाहंसु — “एथ सिक्खमाना, इमं जानाथ, इमं देथ,
इमं आहरथ, इमिना अत्थो, इमं कप्पियं करोथा” ति । ता एवमाहंसु — 20
“न मयं, अय्ये, सिक्खमाना; भिक्खुनियो मयं” ति । या ता भिक्खुनियो
अप्पिच्छा .. पे०... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम
भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि-
तसिक्खं सङ्घेन असम्मतं बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे०... सच्चं किर, भिक्खवे,
भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खि- 25

तसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं वुट्ठापेत्तीति ? “सच्चं, भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा . . पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मत्तं वुट्ठापेत्तन्ति ! नेत, भिक्खवे, अप्ससन्नानं वा पसादाय . पे० . विगरहित्वा

5 धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मृति दातु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सङ्खं उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा

10 भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, अय्ये, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्खं वुट्ठानसम्मृतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो जापेतब्बो —

15 ३३६. “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्खं वुट्ठानसम्मृतिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मृतिं ददेय्य । एसा ज्ञत्ति ।

20 “सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय परिपुण्णवीसतिवस्सा कुमारिभूता द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा सङ्खं वुट्ठानसम्मृतिं याचति । सङ्खो इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मृतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे

25 वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मृतिं या दानं, सा तुण्हस्स ; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्खेन इत्थन्नामाय परिपुण्णवीसतिवस्साय कुमारिभूताय द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय वुट्ठानसम्मृति । खमति सङ्खस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पब्बज्जति

ताय ...पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिशन्तु -

३४०. “या पन भिक्खुनी परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन असम्मतं वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 498

(३) विभङ्गो

३४१. या पना ति या यादिसा .. पे०.. भिक्खुनी ति ...पे०... अयं 5 R. 329
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णवीसतिवस्सा नाम पत्तवीसतिवस्सा ।

कुमारिभूता नाम सामणेरी वुच्चति ।

द्वे वस्सानी ति द्वे संवच्छरानि ।

सिक्खितसिक्खा नाम छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

10

असम्मता नाम अत्तिदुत्तियेन कम्मेन वुट्ठानसम्मुति न दिग्धा होति ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्ति- 11
यस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३४२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
धम्मकम्मे वेमत्तिका वुट्ठापेति, 'आपत्ति पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे
अधम्मकम्मसञ्जा वुट्ठापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे
वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति
दुक्कटस्स । 20

३४३. अनापत्ति परिपुण्णवीसतिवस्सं कुमारिभूतं द्वे वस्सानि
छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खं सङ्खेन' सम्मतं' वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति । 25

— ० —

§ ७४. चतुसत्ततिमपाचित्तियं

(ऊनद्वादसवस्सावुट्ठापने)

(१) ऊनद्वादसवस्सावरणं

३४४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठा-
 पेन्ति । ता बाला होन्ति अब्बत्ता न जानन्ति कप्पिय वा अकप्पियं वा । सद्धि-
 विहारिनियो पि बाला होन्ति अब्बत्ता, न जानन्ति कप्पियं वा अकप्पियं
 ५ वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ...पे०... ता उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपा-
 चेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ती ति . पे० ..
 सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेन्ती ति ? “सच्चं,
 भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ...पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
 १० ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 ... पे०... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३४५. “या पन भिक्खुनी ऊनद्वादसवस्सा वुट्ठापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३४६. या पना ति या यादिसा . पे०... भिक्खुनी ति .. पे०... अयं
 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

१५ ऊनद्वादसवस्सा नाम अप्पत्तद्वादसवस्सा ।

वुट्ठापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

वुट्ठापेस्सामी ति गण वा आचरिन् वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
 वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
 २० गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

३४७. अनापत्तिं परिपुण्णद्वादसवस्सा वुट्ठापेति, उम्मत्तिकाय, आदि-
 कम्मिकाया ति ।

१७५. पञ्चसत्ततिमपाचित्तियं

(असम्मतावुद्वापने)

(१) बुद्वापनसम्मतिवत्यु

३४८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
 सङ्खेन असम्मता बुद्वापेन्ति । ता बाला होन्ति अव्यत्ता; न जानन्ति कप्पियं
 वा अकप्पियं वा । सद्धिविहारिनियो पि बाला होन्ति अव्यत्ता, न जानन्ति
 कप्पियं वा अकप्पियं वा । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा . पे०... ता उज्झा- 5
 यन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो परिपुण्णद्वादसवस्सा
 सङ्खेन असम्मता बुद्वापेस्सन्ती ति ..पे०.. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्खेन असम्मता बुद्वापेन्ती ति ? "सच्चं,
 भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा .. पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खु-
 नियो परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्खेन असम्मता बुद्वापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, 10
 अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०... विगरहित्वा धम्मं कथं कत्वा भिक्खू
 आमन्तेसि -

"अनुजानामि, भिक्खवे, परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्वा-
 पनसम्मतिं दातु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । ताय परिपुण्णद्वादस-
 वस्साय भिक्खुनिया सङ्खं उपसङ्कुमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं" 15
 भिक्खुनीनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स
 वचनीयो - 'अहं, अय्ये, इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्खं बुद्वा-
 पनसम्मतिं याचामी' ति । दुतियं पि याचित्त्वा । ततियं पि याचित्त्वा ।
 सा भिक्खुनी सङ्खेन परिच्छिन्दितब्बा^१ - "व्यत्ताय^२ भिक्खुनी लज्जिनी"
 ति । सचे बाला च होति अलज्जिनी च, न दातब्बा । सचे बाला होति 20
 लज्जिनी, न दातब्बा । सचे व्यत्ता होति अलज्जिनी, न दातब्बा । सचे
 व्यत्ता च होति लज्जिनी च, दातब्बा । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । व्यत्ताय
 भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्खो जापेतब्बो -

३४९ "सुणातु मे, अय्ये, सङ्खो । अयं इत्थन्नामा परिपुण्ण-
 द्वादसवस्सा भिक्खुनी सङ्खं बुद्वापनसम्मतिं याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्लं, 25

१ बुद्वापनसम्मति - स्या० । २ बुद्धानं - सी० । ३ परिच्छिन्दितब्बा - रो० । ४.

व्यत्तासि - सी० ।

सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुतिं ददेय्य ।
एसा जति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा परिपुण्णद्वादसवस्सा
भिक्खुनी सङ्घं बुद्धापनसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादस-
वस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुतिं देति । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्ना-
माय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धापनसम्मुतिया दानं, सा तुण्हस्स;
यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामाय परिपुण्णद्वादसवस्साय भिक्खुनिया बुद्धा-
पनसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

(२) पञ्जति

B. 441 10 अथ खो भगवा ता भिक्खुनियो अनेकपरियायेन विगरहित्वा
दुब्भरतायं ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिंसन्तु —

३५० “या पन भिक्खुनी परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्घेन असम्मता
बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(१) विभङ्गे

15 ३५१. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

परिपुण्णद्वादसवस्सा नाम पत्तद्वादसवस्सा ।

असम्मता नाम जत्तिदुत्तियेन कम्मेन बुद्धापनसम्मुति न दिन्ना होति ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

20 बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । जत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

३५२. धम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

25 धम्मकम्मे वेमटिका बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स । धम्मकम्मे अधम्म-
कम्मसञ्जा बुद्धापेति, आपत्तिं पाचित्तियस्स ।

अधम्मकम्मे धम्मकम्मसञ्जा, आपत्तिं दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे

वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । अधम्मकम्मे अधम्मकम्मसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।

३५३. अनापत्ति परिपुण्णद्वादसवस्सा सङ्गेन सम्मता बुद्धापेत्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३७६. असत्तत्तिमपाचित्तियं

(सीयनधम्मापज्जने)

(१) चण्डकाळीबुद्धापनसम्मुतिवत्थु

३५४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- 5
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन चण्डकाळी^१ भिक्खुनी भिक्खुनी-
सङ्घे^२ उपसङ्गमित्वा बुद्धापनसम्मुतिं याचति । अथ खो भिक्खुनीसङ्घो
चण्डकाळी भिक्खुनिं परिच्छिन्दित्वा^३ — “अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना”
ति, बुद्धापनसम्मुतिं न अदासि । चण्डकाळी भिक्खुनी ‘साधू’ ति पटिस्सुणि ।
तेन खो पन समयेन भिक्खुनीसङ्घो अञ्जासं^४ भिक्खुनीनं बुद्धापनसम्मुतिं 10
देति । चण्डकाळी भिक्खुनी उज्झायति खिययति^५ विपाचेति — “अहमेव
नून बाला, अहमेव नूनं^६ अलज्जिनी, यं सङ्घो अञ्जासं भिक्खुनीनं बुद्धा-
पनसम्मुतिं देति, मय्हमेव न देती” ति । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
.. पे० ... ता उज्झायन्ति खिययन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या
चण्डकाळी — ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति 15
पटिस्सुणित्वा पच्छा खिययनधम्मं^७ आपज्जिस्सती ति . पे० .. सच्चं
किर, भिक्खवे, ‘चण्डकाळी भिक्खुनी अलं ताव ते अय्ये बुद्धापितेना’ ति
बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा^८ पच्छा खिययनधम्मं आपज्जी ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, चण्डकाळी 20
भिक्खुनी — ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति बुच्चमाना ‘साधू’ ति पटि-
स्सुणित्वा पच्छा खिययनधम्मं आपज्जिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसत्तनं

१. चण्डकाळी — सी०, स्या०, रो० । २. भिक्खुनिसङ्घं — म० । ३. परिच्छित्त्वा —
रो० । ४. सीयति — सी०, स्या०, रो० । ५. स्या० पोत्यके नत्ति । ६. सीयधम्मं —
रो० । ७. पटिस्सुणित्वा — सी० ।

वा पसादाय .. पे० . एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

३५५. “या पन भिक्खुनी - ‘अलं ताव ते, अय्ये, बुद्धापितेना’ ति वुच्चमाना ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जेय्य, ५ पाचित्तियं’ ति ।

(३) विभङ्गे

३५६. या पना ति या यादिसा ... पे० . भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अलं ताव ते अय्ये बुद्धापितेना ति अलं ताव ते, अय्ये, उपसम्पादितेन । ‘साधू’ ति पटिस्सुणित्वा पच्छा खिय्यनधम्मं आपज्जति, आपत्ति 10 पाचित्तियस्स ।

३५७ अनापत्ति पकतिया छन्दा दोसा मोहा भया करोन्त खिययति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ७७. सत्तसत्ततिमपाचित्तियं

(अबुद्धापणे)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

३५८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा सिक्खमाना थुल्ल-
15 नन्दं भिक्खुनिं उपसङ्गमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं
सिक्खमानं - “सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी” ति
वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना
भिक्खुनीन एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ...
ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
20 सिक्खमानं - ‘सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’
ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं - ‘सचे मे त्वं, अय्ये,
चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी’ ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय
उस्सुक्कं करोती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं -- 'सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धा-पेस्सामी' ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापद उद्दिस्सन्तु—

5

३५६. "या पन भिक्खुनी सिक्खमानं -- 'सचे मे त्वं, अय्ये, चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी' ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्य, 'पाचित्तियं' ति ।

(३) विभङ्गो

३६०. या पना ति या यादिसा .. पे० .. भिक्खुनी ति .. पे० . अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

10

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

सचे मे त्वं अय्ये चीवरं दस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि ।

सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।

नेव बुद्धापेय्या ति न सय बुद्धापेय्य ।

15

न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अञ्ज आणापेय्य । नेव बुद्धा-पेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुर निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 444

३६१. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

20

— ० —

१ ७८. अट्टसत्ततिमपाचित्तियं

(अबुद्धापणे)

(१) थुल्लनन्दाय उपसम्पदायाचनवत्थु

३६२ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा सिक्खमाना थुल्लनन्दं भिक्खुनि उपसङ्गमित्वा उपसम्पदं याचि । थुल्लनन्दा भिक्खुनी तं सिक्खमान एतदवोच -- "सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धा-

R. 333

- पेस्सामी" ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करोति । अथ खो सा सिक्खमाना भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा सिक्खमानं - सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि
- ५ एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सती ति .. पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमानं - सचे म त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करोती ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पञ्जति

- १० विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्खुनी सिक्खमान - सचे मं त्वं, अय्ये, द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति वत्वा, नेव बुद्धापेस्सति न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सति । नेत, भिक्खवे, अप्पसञ्चानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खु नियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु-
- १५ ३६३. "या पन भिक्खुनी सिक्खमानं - 'सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससि एवाहं तं बुद्धापेस्सामी' ति वत्वा, सा पच्छा अनन्तरायिकिनी नेव बुद्धापेय्य न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्य, पाचित्तियं" ति ।

B. 445

(३) विभङ्गो

- ३६४ या पना ति या यादिसा .. पे० ... भिक्खुनी ति पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
- सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मोसु सिक्खितसिक्खा । सचे मं त्वं अय्ये द्वे वस्सानि अनुबन्धिस्ससी ति द्वे संवच्छरानि उपट्ठहिस्ससि ।
- एवाहं तं बुद्धापेस्सामी ति एवाहं तं उपसम्पादेस्सामि । सा पच्छा अनन्तरायिकिनी ति असति अन्तराये ।
- २५ नेव बुद्धापेय्या ति न सयं बुद्धापेय्य ।
- न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करेय्या ति न अज्जं आणापेय्य । नेव बुद्धापेस्सामि न बुद्धापनाय उस्सुक्कं करिस्सामी ति धुरं निक्खित्तमत्ते आपत्ति पाचित्तियस्स ।

३६५. अनापत्ति सति अन्तराये, परियेसित्वा न लभति, गिलानाय,
आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

§ ७६. ऊनासीतिमपाचित्तियं

(पुरिससंसट्ठावुट्ठापने)

(१) चण्डकाळीवुट्ठापनवत्थु

३६६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी पुरिससंसट्ठ
कुमारकसंसट्ठं चण्डिं सोकावासं चण्डकाळिं^१ सिक्खमानं बुट्ठापेति । या ता ५
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० .. ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम अथ्या थुल्लनन्दा पुरिससंसट्ठ कुमारकसंसट्ठं चण्डिं सोकावासं
चण्डकाळिं सिक्खमानं बुट्ठापेस्सती ति पे० . सच्च किर, भिक्खवे, थुल्ल-
नन्दा भिक्खुनी पुरिससंसट्ठं कुमारकसंसट्ठं चण्डिं सोकावासं चण्डकाळिं सिक्ख-
मानं बुट्ठापेसी^२ ति ? "सच्चं, भगवा" ति । 10

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा .. पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी पुरिससंसट्ठ कुमारकसंसट्ठं चण्डिं सोकावासं चण्डकाळिं सिक्खमानं
बुट्ठापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० . एवं च पन,
भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु - B. 446 R. 334

३६७. "या पन भिक्खुनी पुरिससंसट्ठं कुमारकसंसट्ठं चण्डिं सोका- 15
वासं सिक्खमानं बुट्ठापेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३६८. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० .. अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पुरिसो नाम पत्तवीसतिवस्सो ।

कुमारको नाम अप्पत्तवीसतिवस्सो । 20

संसट्ठा नाम अनमुलोमिकेन कायिकवाचसिकेन संसट्ठा ।

चण्डी नाम कोधना वुच्चति ।

१ सोकवस्सं - सी०, सोकावस्सं - स्या० । २. सी० पोत्थके नरिय । ३. बुट्ठापेती -

सोकावासा नाम परेस दुक्खं उप्पादेति, सोकं आविसति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गण वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवर वा परियेसति,

- 5 सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । नत्तिया दुक्कट । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तिरस्स ;
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३६६. अनापत्ति अजानन्ती बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्म-
काया ति ।

§ ८०. असोतिमपाचित्तिथं

(अननुज्झाताबुद्धापणे)

(१) थुल्लनन्दाभिक्षुनीवत्थु

- 10 ३७०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन थुल्लनन्दा भिक्षुनी मातापितूहि पि
सामिकेन पि अननुज्झातं सिक्खमानं बुद्धापेति । मातापितरो पि सामिको पि
B. 447 उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा
अम्हेहि अननुज्झातं सिक्खमानं बुद्धापेस्सती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो
15 मातापितूनं पि सामिकस्स पि उज्झायन्तान खियन्तानं विपाचेन्तान । या ता
भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथ
हि नाम अय्या थुल्लनन्दा मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्झातं सिक्खमानं
बुद्धापेस्सती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, थुल्लनन्दा भिक्षुनी,
मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्झात सिक्खमानं बुद्धापेती ति ? “सच्च,
20 भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा पे० . कथ हि नाम, भिक्खवे, थुल्लनन्दा
भिक्खुनी मातापितूहि पि सामिकेन पि अननुज्झात सिक्खमान बुद्धापेस्सति !
नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्षु-
नियो इम सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

ञ्जातं सिक्खमानं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं" ति ।

(३) विभङ्गो

३७२. या पत्ता ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... प० .
अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

मातापितरो नाम जनका वुच्चन्ति ।

सामिको नाम येन परिग्गहिता होति ।

5

अननुञ्जाता ति अनापुच्छा ।

सिक्खमाना नाभ द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म- 10
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

३७३. अनापत्तिं अजानन्ती बुद्धापेति, अपलोकेत्वा बुद्धापेति, उम्म-
त्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

४८१. एकासीतिमपाचित्तियं

(पारिव्रातिकल्लन्दवानेन बुद्धापने)

(१) थुल्लनन्दाय देवदत्तपक्खगमनवत्थु

३७४. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दक- 15
निवापे । तेन खो पत्त समयेन थुल्लनन्दा भिक्खुनी — "सिक्खमानं बुद्धा-
पेस्सामी" ति येरे भिक्खू सन्निपातेत्वा पल्लु खादनीयं भोजनीयं पस्सित्वा —
"न तावाहं, अय्या, सिक्खमानं बुद्धापेस्सामी" ति येरे भिक्खू उय्योजेत्वा
देवदत्तं कोकालिकं कटमोदकत्तिस्सक^१ खण्डदेविया पुत्तं समुद्दत्तं सन्निपातेत्वा
सिक्खमानं बुद्धापेसि^२ । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा .. पे० . ता उज्झा- 20
यन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम अय्या थुल्लनन्दा पारिव्रासिक-
ल्लन्ददानेन^३ सिक्खमानं बुद्धापेस्सती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे,

B. 449

१. कटमोदकत्तिस्सकं सी०, स्या०, रो० । २. बुद्धापेति — स्या० । ३. पारिव्रासिकल्ल-
न्ददानेन — स्या० ।

धुल्लनन्दा भिक्षुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेसी' ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, धुल्लनन्दा
भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धापेस्सति ! नेतं, भिक्खवे,
५ अप्पसन्नानं वा पसादाय . पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —

३७५. “या पन भिक्खुनी पारिवासिकछन्ददानेन सिक्खमानं बुद्धा-
पेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३७६. या पना ति या यादिसा .. पे०... भिक्खुनी ति ... पे० ...
१० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

पारिवासिकछन्ददानेना ति बुद्धिताय परिसाय ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खा ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवर वा परियेसति,
१५ सीमं वा सम्मन्नति, आपत्ति दुक्कटस्स । अत्थिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्ति पाचित्तियस्स ।
गणस्स च आचरिनिया च आपत्ति दुक्कटस्स ।

३७७. अनापत्ति अवुद्धिताय परिसाय बुद्धापेति, उम्मत्तिकाय,
आदिकम्मिकाया ति ।

६ ८२. द्वासीतिमपाचित्तियं

(अनुवत्सं बुद्धापणे)

(१) अनुवत्सं बुद्धापनवत्सु

२०. ३७८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनुवत्सं बुद्धापेन्ति,
उपस्सयो न सम्मति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्खुनियो अनुवत्सं बुद्धापेस्सन्ति, उपस्सयो न सम्मती” ति !

१- बुद्धापेति—त्या० ।

अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तान ।
या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनियो अनुवस्स बुद्धापेस्सन्ती ति .. पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, भिक्खुनियो अनुवस्सं बुद्धापेन्ती ति ? “सच्च, भगवा” ति ।

(२) पञ्चत्ति

विगरहि बुद्धो भगवा . पे०. कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो ५
अनुवस्सं बुद्धापेस्सन्ति ! तेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३७६. “या पन भिक्खुनी अनुवस्सं बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(१) विभङ्गो

३८०. या पना ति या यादिसा .. पे० .. भिक्खुनी ति ... पे०..
अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

10

अनुवस्सं ति अनुसंवच्छरं ।

बुद्धापेय्या ति उपसम्पादेय्य ।

बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिणिं वा पत्तं वा चीवरं वा परियेसति,
सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि कम्म-
वाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचित्तियस्स । 15
गणस्स च आचरिण्या च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

३८१. अनापत्तिं एकन्तरिकं बुद्धापेत्ति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

१ ८३. सयासीतिमपाचित्तियं

(द्वे बुद्धापने)

(१) भिक्खुनीयस्थु

३८२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे बुद्धा- 20
पेन्ति । उपस्सयो तथेव न सम्मति । मनुस्सा* तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो एकं वस्सं द्वे बुद्धापेस्सन्ति !
उपस्सयो तथेव न सम्मती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सान

B. 450

R. 327

*. एस्य सी० पोत्यके ‘विहारकारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा’ ति अधिको पाठो दिस्सति ।

उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तान । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम भिक्खुनियो
एकं वस्सं द्वे बुद्धापेस्सन्ती ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो
एकं वस्सं द्वे बुद्धापेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

- ५ विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो
एकं वस्सं द्वे बुद्धापेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ..
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

३८३. “या पन भिक्खुनी एकं वस्सं द्वे बुद्धापेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

३८४ या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...

- १० अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

एकं वस्सं ति एकं संवच्छरं ।

द्वे बुद्धापेय्या ति द्वे उपसम्पादेय्य ।

द्वे बुद्धापेस्सामी ति गणं वा आचरिनि वा पत्तं वा चीवरं वा परि-
येसति, सीमं वा सम्मन्नति, आपत्तिं दुक्कटस्स । अत्तिया दुक्कटं । द्वीहि

- १५ कम्मवाचाहि दुक्कटा । कम्मवाचापरियोसाने उपज्झायाय आपत्तिं पाचि-
त्तियस्स । गणस्स च आचरिनिया च आपत्तिं दुक्कटस्स ।

३८५. अनापत्तिं एकन्तरिकं एकं बुद्धापेत्ति, उम्मत्तिकाय, आदि-
कम्मिकाया ति ।

* कुमारिभूतवग्गो अट्ठमो ।

—०—

§ ८४. चतुरासीतिमपाचित्तियं

(छन्नुपाहनधारणे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

३८६. तन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनारथ-

- २० पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तु-

* एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं दिस्सति -

कुमारी द्वे च सङ्खेने व्वादसा सम्मतेन च ।

अलं चीवरं द्वे वस्सं ससद्धां सामिकेन च ।

परिवासिकानुवस्सं द्वे बुद्धापत्तेन च ति ॥

पाहनं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो काम-भोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो 5 छत्तुपाहनं धारेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो छत्तुपाहनं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसत्तानं वा पसादाथ ... पे० ... एव च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिस्सन्तु - 10
“या पन भिक्खुनी छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।
एवञ्चिदं भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जातं होति ।

(३) अनुपञ्जाति - गिलाने

३८७. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया छत्तुपाहनं । एवं 15 च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापद उद्दिस्सन्तु -
३८८. “या पन भिक्खुनी अगिलाना छत्तुपाहनं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(४) विभङ्गे

३८९. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति । 20

अगिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं^१ फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना छत्तुपाहनं न फासु होति ।

छत्तं नाम तीणि छत्तानि - सेतच्छत्तं^२, किलञ्जच्छत्तं, पण्णच्छत्तं मण्डलबद्धं^३ सलाकबद्धं^४ ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 25

१. छत्तुपाहनं - सी० । २. छत्तुपाहना - सी० । ३. सेतच्छत्तं - रो० । ४. मण्डलबद्धं - स्या०, रो० । ५. स्या० पोष्यके नस्ति ।

३६०. अगिलाना अगिलानसञ्जा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना वेमतिका छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा छत्तुपाहनं धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

- छत्तं धारेति न उपाहन, आपत्ति दुक्कटस्स । उपाहनं धारेति
 5 न छत्तं, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स ।
 गिलाना वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति ।
 ३६१. अनापत्ति गिलानाय, आरामे आरामूपचारे' धारेति, आप-
 दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३८५. पञ्चासीतिमपाचित्तियं

(यातपपने)

(१) छब्बगियाभिक्षुनीवरु

३६२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
 10 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन
 यायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - "कथं हि नाम
 भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो"
 ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं
 विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति
 15 खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षुनियो यानेन
 यायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्षुनियो
 यानेन यायन्ती ति ? "सच्च, भगवा" ति ।

(२) पठमपञ्जात्ति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
 भिक्षुनियो यानेन यायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
 20 ... पे० ... एवं च पत्त, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु -
 "या पन भिक्षुनी यानेन यायेय्य, पाचित्तियं" ति ।
 एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीतं सिक्खापदं पञ्जात्तं होति ।

(३) अनुपञ्जात्ति - गिलाने

३६३. तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्षुनी गिलाना होति,

१. आरामुपचारे - स्या०, रो० ।

न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ... पे० . . अनुजानामि,
भिक्षवे, गिलानाय भिक्षुनियो यानं । एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो
इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

३६४. “या पन भिक्षुनी अगिलाना यानेन यायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

B. 453

(४) विभङ्गो

३६५. या पमा ति या यादिसा ... पे० . . भिक्षुनी ति .. पे० . . ९

अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

अगिलाना नाम सक्कोति पदसा गन्तु ।

गिलाना नाम न सक्कोति पदसा गन्तुं ।

यानं नाम वय्हं रथो सकटं सन्दमानिका सिविका पाटङ्गी ।

यायेय्या ति सकिं पि यानेन^१ यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 10

३६६. अगिलाना अगिलानसञ्जा यानेन यायति, आपत्ति पाचि-
त्तियस्स । अगिलाना वेमत्तिका यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अगिलाना गिलानसञ्जा यानेन यायति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमत्तिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति । 15

३६७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

१ ८६. छासीतिमपाचित्तियं

(सङ्घाणीकरणे)

(१) सङ्घाणीवत्सु

३६८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जातरा भिक्षुनी अञ्जातरिस्सा
इत्थिया कुलूपिका होति । अथ खो सा इत्थी^२ तं भिक्षुनि एतदवोच — 20
“हन्दाय्ये”, इमं सङ्घाणि अमुकाय नाम इत्थिया देही^३ ति । अथ खो सा
भिक्षुनी — “सचाहं पत्तेव आदाय गच्छामि विस्सरो मे भविस्सती” ति
पटिमुञ्चित्वा अगमासि । तस्सा रथिकाय^४ सुत्तके छिन्ने विप्पकिरियिसु ।

१. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. इत्थि- रो० । ३. हन्दाय्ये- सी०, स्या०, रो० ।

४. रथिकाय- सी०, स्या०, रो० ।

- B. 454 मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो सङ्घाणि धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^१ कामभोगिनियो”^२ ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । य
R. 340 ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -
५ कथं हि नाम भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे भिक्खुनी सङ्घाणि धारेसी^३ ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चाति

- विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी सङ्घाणि धारेस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनिथो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु -
10 ३६६. “या पन भिक्खुनी सङ्घाणि धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४००. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अभिप्पेता भिक्खुनी ति ।
सङ्घाणि नाम या काचि कटूपगा ।
धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
15 ४०१. अनापत्ति आबाधपच्चया^१ कटिसुत्तकं धारेति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

६ ८७. सत्तासीतिमपाचित्तियं

(अलङ्कारपरणे)

(१) छम्भगियाभिक्खुनीवत्थु

४०२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छम्भगिया भिक्खुनियो इत्था-
लङ्कारं धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि
20 नाम भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगि-
नियो” ति ! अस्सोसु खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय-
न्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति

१-१. गिहीं कामभोगिनियो - सी०; गिहिकामभोगिनियो - रो० । २. धारेती - स्या० ।
३. आबाधपच्चया - सी०, स्या०, म० ।

खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ती ति .. पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्चात्ति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो इत्थालङ्कारं धारेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय .. पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु -

४०३. “या पन भिक्खुनी इत्थालङ्कारं धारेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०४. या पना ति या यादिसा .. पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं इमस्मिं अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

इत्थालङ्कारो नाम सीसूपगो गोवूपगो हत्थूपगो पादूपगो कटूपगो ।

धारेय्या ति सकिं पि धारेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४०५. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

३ ८८. प्रवृत्तौतिमपाचित्तियं

(गन्धवण्णकनहाणे)

(१) छब्बगियाभिक्खुनीवत्थु

४०६. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ- पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन नहायन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० . कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो गन्धवण्णकेन न्हायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसञ्चान वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दि-
सन्तु —

५ ४०७. “या पन भिक्खुनी गन्धवण्णकेन न्हायेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४०८. या पत्ता ति या यादिसा . पे० .. भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

B. 438

गन्धो नाम थो कोचि गन्धो ।

वण्णकं नाम यं किञ्चि वण्णकं ।

10 न्हायेय्या ति न्हायति । पयोगे दुक्कटं, न्हानपरियोसाने आपत्ति
पाचित्तियस्स ।

४०९. अनापत्ति आबाधपच्चया, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

— ० —

३८९. ऊननवुत्तिमपाचित्तियं

(वासितकपिञ्जाकनहाणे)

(१) छब्बग्गियाभिक्खुनीवत्थु

४१०. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
15 पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासित-
केन पिञ्जाकेन न्हायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति —
“कथं हि नाम भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन न्हायिस्सन्ति, सेय्यथापि
गिहिनियो कामभोगिनियो” ति ! अस्सोसुं खो भिक्खुनियो तेस मनुस्सानं
उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा
20 ... पे० .. ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन न्हायिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन न्हायन्ती ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया

भिक्षुनियो वासितकेन पिञ्जाकेन नहायिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-
सन्नानं वा पसादाय .. पे० .. एव च पन, भिक्खवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खा-
पदं उद्दिस्सन्तु —

४११. “या पन भिक्षुनी वासितकेन पिञ्जाकेन नहायेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

5

(१) विभङ्गो

४१२. या पना ति या यादिसा .. पे०... भिक्षुनी ति ... पे० .. अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति ।

वासितकं नाम यं किञ्चि गन्धवासितकं ।

पिञ्जाकं नाम तिलपिट्ठं बुच्चति ।

नहायेया ति नहायति । पयोगे दुक्कटं, नहानपरियोसाने आपत्ति 10
पाचित्तियस्स ।

४१३. अनापत्ति आबाधप्पच्चया, पकतिपिञ्जाकेन नहायति,
उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

B. 452

१ ६०. भवुत्तिमपाचित्तियं

(परिमहापणे)

(१) भिक्षुनीवर्य

४१४. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महा- 13
पेन्ति पि परिमहापेन्ति पि । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया
उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि सेय्यथापि गिहिनियो कामभोगिनियो”
ति । अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं
विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा... पे० ता उज्झायन्ति 20
खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम भिक्षुनियो भिक्षुनिया उम्महापेस्सन्ति
पि परिमहापेस्सन्ति पी ति .. पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्षुनियो
भिक्षुनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पी ति ? ‘सच्चं, भगवा’ ति ।

R. 542

(२) पञ्जासि

विमरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्षु-

नियो^१ भिक्खुनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे,
अपसन्नान वा यसादाय .. पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापवं उद्दिस्सन्तु -

४१५. “या पन भिक्खुनी भिक्खुनिया उम्महापेय्य वा परिमहापेय्य

५ वा, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४१६. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...

अय इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुनिया ति उज्झाय भिक्खुनिया ।

उम्महापेय्य वा ति उम्महापेति^२, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

१० परिमहापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 459

४१७. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

४११ - ४१३. पाचित्तियानि

(उम्महापने परिमहापने)

(१) परिमहापनवत्थु

४१८. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-

पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सिक्खमानाय

१५ उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि ... पे० ... सामणेरिया उम्महापेन्ति पि

परिमहापेन्ति पि ... पे० ... गिहिनिया उम्महापेन्ति पि परिमहापेन्ति पि ।

मनुस्सा बिहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-

R. 949

चेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परि-

महापेस्सन्ति पि, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभोगिनियो^४” ति ! अस्सोसु

२० खो भिक्खुनियो तेषं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या

ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -

कथं हि नाम भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति

पी ति ... पे० .. सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेन्ति

पि परिमहापेन्ति पी ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१. सी० पोत्यके अत्थि । २. उम्महापेति - सी० । ३-३. गिहिकामभोगिनियो - रो०;
गिही कामभोगिनियो - सी० ३६३ ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो गिहिनिया उम्महापेस्सन्ति पि परिमहापेस्सन्ति पि ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खा-पदं उद्दिस्सन्तु -

४१६. “या पन भिक्खुनी सिक्खमानाय” .. पे० ... सामणेरिया 5
...पे०’... गिहिनिया उम्महापेय्य वा परिमहापेय्य वा, पाचित्तियं” ति ।

(१) विभङ्गो

४२०. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ...अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

सिक्खमाना नाम द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खा ।

सामणेरी नाम दससिक्खापदिका ।

10

गिहिनी नाम अगारिनी वुच्चति ।

उम्महापेय्य वा ति उम्महापेति^१, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

B. 459

परिमहापेय्य वा ति सम्बाहापेति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२१. अनापत्ति गिलानाय, आपदासु^२, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मि-
काया ति ।

15

१६४. धनुनवृत्तिमपाचित्तियं

(अनापुच्छानिसीदने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवन अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो
अनापुच्छा आसने निसीदन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेस्ति -
कथं हि नाम भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदिस्सन्ती
ति . पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा 20
आसने निसीदन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

१-१. सी०, स्था० पोथकेसु नत्थि; सामणेरिया गिहिनिया - री० । २. सामणेरा -
सी० । ३. उम्बहापेति - सी० । ४. आवापपच्चया - स्था०; आवाधपच्चया - री० ।

(२) पञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनियो भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्प-सन्नानं वा पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खा-पदं उद्दिस्सन्तु -

५ ४२३. “था पन भिक्खुनी भिक्खुस्स पुरतो अनापुच्छा आसने निसीदेय्य, पाचित्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४२४. या पना ति या यादिसा ... पे० .. भिक्खुनी ति .. पे० ... अयं इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

भिक्खुस्स पुरतो ति उपसम्पन्नस्स पुरतो ।

10 अनापुच्छा ति अनपलोकेत्वा ।

आसने निसीदेय्या ति अन्तमसो छमाय^१ पि निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४२५. अनापुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अनापुच्छिते वेमतिका आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्ति-

B. 460

R. 344

15 यस्स । अनापुच्छिते आपुच्छितसञ्जा आसने निसीदति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।

आपुच्छिते अनापुच्छितसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते वेमतिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छिते आपुच्छितसञ्जा, अनापत्ति ।

४२६. अनापत्ति आपुच्छा आसने निसीदति, गिलानाय, आपदासु,
20 उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

— ० —

१. ६५. पञ्चनवुतिमपाचित्तियं

(अनोकासकतपञ्चपुच्छने)

(१) भिक्खुनीवत्थु

४२७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अनोकासकतं भिक्खु पञ्चं पुच्छन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम

भिक्षुनियो अनोकासकत भिक्षु पञ्ह पुच्छिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर,
भिक्षवे, भिक्षुनियो अनोकासकतं भिक्षुं पञ्ह पुच्छन्ती ति ? “सच्चं,
भगवा” ति ।

(२) पञ्जासि

विगरहि बुद्धो भगवा पे० कथं हि नाम, भिक्षवे, भिक्षुनियो
अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छिस्सन्ति । नेतं, भिक्षवे, अप्सन्नानं वा ५
पसादाय ... पे० ... एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु—

४२८. “या पन भिक्षुनी अनोकासकतं भिक्षुं पञ्हं पुच्छेय्य,
पाचित्तियं” ति ।

(३) विमङ्गो

४२९. या पना ति या यादिसा ... पे० भिक्षुनी ति ... पे० .. अयं
इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्षुनी ति । 10

अनोकासकतं ति अनापुच्छा । भिक्षुं ति उपसम्पन्नं ।

पञ्हं पुच्छेय्या ति सुत्तन्ते ओकासं कारापेत्वा विनयं वा अभिधम्म
वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । विनये ओकासं कारापेत्वा सुत्तन्तं वा
अभिधम्मं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । अभिधम्मे ओकासं कारापेत्वा
सुत्तन्तं वा विनयं वा पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 15

४३०. अनापुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति
पाचित्तियस्स । अनापुच्छित्ते वेमटिका पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स ।
अनापुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा पञ्हं पुच्छति, आपत्ति पाचित्तियस्स । 20

आपुच्छित्ते अनापुच्छित्तसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते
वेमटिका, आपत्ति दुक्कटस्स । आपुच्छित्ते आपुच्छित्तसञ्जा, अनापत्ति । 20

४३१. अनापत्ति ओकासं कारापेत्वा पुच्छति, अनोदिस्स ओकासं
कारापेत्वा यत्थ कत्थचि पुच्छति, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१६६. छनवृत्तिमपाचित्तियं

(असञ्जुत्तिकायाभरत्तिने)

(१) वातमण्डलिकावत्तु

४३२. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्षुनी असङ्क-

च्छिका^१ गामं पिण्डाय पाविसि । तस्सा रथिकाय^२ वातमण्डलिका सङ्घा-
टियो उक्खिपित्तु । मनुस्सा उक्कुट्ठि अकंसु — “सुन्दरा^३ अय्याय थनुदरा^४”
ति । सा भिक्खुनी तेहि^५ मनुस्सेहि उप्पण्डियमाना^६ मङ्कु अहोसि । अथ
खो सा भिक्खुनी उपस्सयं गत्वा भिक्खुनीन एतमत्थं आरोचेसि । या ता
५ भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति —
कथं हि नाम भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पविसिस्सती^७ ति ... पे० ...
सच्चं किर, भिक्खवे, भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पाविसी^८ ति ?
“सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पज्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ... कथं हि नाम, भिक्खवे, भिक्खुनी
10 असङ्कच्छिका गामं पविसिस्सति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय
... पे० ... एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिस्सन्तु —
४३३. “या पन भिक्खुनी असङ्कच्छिका गामं पविसेय्य, पाचि-
त्तियं” ति ।

(३) विभङ्गो

४३४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं
15 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।
असङ्कच्छिका ति विना सङ्कच्छिकं^९ ।
सङ्कच्छिकं नाम अधवक्कं उम्भनाभि, तस्स पटिच्छादनत्थाय ।
गामं पविसेय्या ति परिक्खित्तस्स गामस्स परिक्खेपं अतिककामेन्तिया^{१०}
आपत्ति पाचित्तियस्स । अपरिक्खित्तस्स गामस्स उपचारं ओक्कमन्तिया
20 आपत्ति पाचित्तियस्स ।

४३५ अनापत्ति अच्छिन्नचीवरिकाय^{११}, नट्टचीवरिकाय, गिलानाय,
अस्सतिया^{१२}, अजानन्तिया, आपदासु^{१३}, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।
छत्तुपाहनवगो^{१४} नवमो ।

१. असंकच्छिका - रो०, असङ्कच्छिका - सी०, असंकञ्चिका - म० । २. रथियाय - सी०
स्या०, रो० । ३. सुन्दरो - सी०, स्या०, रो० । ४. थनुदरो - सी०, स्या०, तनुदरो - रो० । ५. स्या०,
रो० पोत्यकेसु नत्थि । ६. उप्पण्डियमाना - स्या० । ७. पविसिस्सती - सी० । ८. पविसिती -
स्या० । ९. संकच्छिकं - रो०; संकच्छिकं - सी०, म० । १०. अतिककमन्तिया - स्या० ।
११. अच्छिन्नचीवरीकाय - सी० । १२. अस्सतिया - सी०, स्या०, रो० । १३. सी० पोत्यके
नत्थि । १४. छत्तवगो - रो०; छत्तुपाहनवगो - सी० ।

४३६.* उद्दिष्टा खो, अय्यायो, अस्सट्ठिसताः पाचित्तिया धम्मा । तत्था-
य्यायो' पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ
परिसुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेतथा-
य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

खुद्दकं समत्तं* ।

पाचित्तियकण्डं निष्ठितं ।

—: ० :—

*. एत्थ सी० पोत्थके इमं उद्दानं विस्सति —

छत्तं यानञ्च सङ्काणी लङ्कारागन्धं पिच्छाका ।
भिक्षुणी सिक्खमाना च सामणेरा गिहीनिया ।
यनापुच्छा अनोकरता असङ्कचित्थिकाय तैरसा ति ॥

अनुद्दानं

सत्तुणं अन्धकारञ्च मग्गा तुवट्ठकेन च ।
चित्तरामं गम्भिनीं च कुमारीं छत्तुपाहता ति ॥

† एत्थ कङ्कावित्तरणियं अयं वण्णना बहुम्भा—

इतो परं सुसावादवग्गादिसु सत्तसु वग्गेसु भिक्षुपातिमोक्षवण्णनायं वुत्तनयेनेव विनिच्छयो
वेदितव्वो ति ।

सोळसवग्गे

उद्दिष्टा खो अय्यायो अस्सट्ठिसता पाचित्तिया धम्माति भिक्षू आरम्भं पञ्जसा साधारणा सत्तति
असाधारणा अन्नवुती ति । एवं अस्सट्ठिसता सेसं सव्वत्थं वुत्तानयेवा ति ।

तत्रायं सङ्केपतो असाधारणसिक्खापदेसु समुद्दानविनिच्छयो गिरग्गसमज्जा चित्तागारं सिक्खा-
पर्वं सङ्काणी इत्थासङ्कारो गन्धवण्णको दासित्तपिच्छाको भिक्षुणी आबीहि उम्महन्परिमह्णानि
इमानि दस सिक्खापदानि अवित्तकानि अकुसलचित्तानि । अयं पनेत्थं अक्षिप्पायो वित्ता पि चित्तेन
आपज्जितव्वता अवित्तकानि चित्ते धनं सति अकुसलेनेव आपज्जितव्वता लोकवज्जानि चैव अकुसल-
चित्तानि च । अवसेसानि अवित्तकानि पञ्चासिक्खानेष चोरिवुद्दापनं गायन्तरं आरामसिक्खापदं
गम्भिनीवग्गे आदितो पट्ठाय सत्तं कुमारीभूतवग्गे आदितो पट्ठाय पञ्च पुरिसादिसंसेट्ठं परिवसिपच्चन्द-
धानं अनुवस्सवुद्दापनं एकन्तरिकवुद्दापनन्ति इमानि एकूनवीसति सचित्तकानि पञ्चासिक्खानि
अवसेसानि सचित्तकानि लोकवज्जानेवा ति ।

१. तत्थय्यायो — सी०, स्या०, री० । २. खुद्दकं निष्ठितं — सी०, री०, पाचित्तिया
निष्ठिता — स्या० ।

पाचित्तियं — ६१.

५. पाटिदेसनीयकण्डं

इमे खो पनाय्यायो' अट्ट पाटिदेसनीया
धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

§ १. पठमपाटिदेसनीयं (सप्पिबिज्जापने)

(१) छब्बग्गियाभिक्षुनीपत्तु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्षुनियो सप्पि
विज्जापेत्वा भुज्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं
हि नाम भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न
५ मत्तापं, कस्स सावुं न रुच्चती” ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेस मनुस्सानं
उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा
... पे०... ता उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — कथं हि नाम छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ती ति ... पे० ... सच्च किर,
भिक्षवे, छब्बग्गिया, भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जन्ती ति ?
10 “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) पठमपज्जाति

विहरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्षवे, छब्बग्गिया
भिक्षुनियो सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं
वा पसादाय .. पे०.. एवं च पन, भिक्षवे, भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिसन्तु —

15 “या पन भिक्षुनी सप्पि विज्जापेत्वा भुज्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय
भिक्षुनिया — ‘गारह्मं, अय्ये, धम्मं आपज्जि अस्सपायं पाटिदेसनीयं, तं
पटिदेसेमी” ति ।

एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पज्जातं होति ।

(३) अनुपज्जाति

२. तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका

भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदवोचु — “कच्चि, अय्ये, खमनीयं, कच्चि थापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, अय्ये, सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जाम, तेन नो फासु होति, इदानीं पन भगवता पटिक्खित्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न विञ्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया सप्पि विञ्जापेत्वा 5 भुञ्जितु । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिंसन्तु —

B. 464

R 347

३. “या पन भिक्खुनी अगिलाना सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं ताय भिक्खुनिया — ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं तं पटिदेसेमी’” ति ।

(४) विभङ्गो

४. या पना ति या यादिसा ... पे० ... भिक्खुनी ति ... पे० ... अयं 10 इमस्मि अत्थे अधिप्पेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना फासु होति ।

गिलाना नाम यस्सा विना सप्पिना न फासु होति ।

सप्पि नाम गोसप्पि वा अजिकासप्पि वा महिससप्पि^१ वा^१ । येसं मंसं कप्पति तेसं सप्पि । 15

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विञ्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन भुञ्जिस्सामी ति पटिग्गहाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

५. अगिलाना अगिलानसञ्जा सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमत्तिका सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति 20 पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा सप्पि विञ्जापेत्वा भुञ्जति, आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमत्तिका, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा, अनापत्ति ।

६. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना 25 B. 465 भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, जातकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

१. २. दुतिपादिपाटिदेसनोयानि

(तेसाविविञ्जापने)

(१) छब्बगियाभिक्षुनीवत्थु

७. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो तेलं विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति . पे०... मधुं विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति . पे० . फणितं विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति . पे० . मच्छं विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति ... पे०... मस विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति . पे०... खीरं विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति . पे०... दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनापं, कस्स सार्दुं न रुच्चती ’ ति ! अस्सोसुं खो भिक्षुनियो तेसं मनुस्सान उज्जायन्तानं खिय्यन्तान विपाचेन्तानं । या ता भिक्षुनियो अप्पिच्छा

10 . पे०... ता उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - कथं हि नाम छब्बगिया भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ती ति ... पे० . सच्च किर, भिक्षवे, छब्बगिया भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जन्ती ति ? “सच्चं, भगवा” ति ।

(२) षठ्मपञ्जाति

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० .. कथं हि नाम, भिक्षवे, छब्बगिया

15 भिक्षुनियो दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! नेतं, भिक्षवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे०, ... एवं च पन भिक्षुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिहन्तु -

“या पन भिक्षुनी दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जेय्य, पटिदेसेतब्बं तां भिक्षुनिया - ‘गारय्हं, अय्ये, धम्मं आपाज्जि असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी” ति ।

20 एवञ्चिदं भगवता भिक्षुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

(३) अनुपञ्जाति

८. तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो गिलाना होन्ति । गिलानपुच्छिका भिक्षुनियो गिलाना भिक्षुनियो एतदवोचुं - “कच्चि, अय्ये, खमनीयं, कच्चि यापनीयं” ति ? “पुब्बे मयं, अय्ये, दधि विञ्जापेत्वा भुञ्जिम्हा”, तेन नो फासु होति, इदानि पन भगवता पटिक्खत्तं ति कुक्कुच्चायन्ता न

विज्जापेम, तेन नो न फासु होती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु
...पे०... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया दधि विज्जापेत्वा
भुज्जितुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इम सिक्खापदं उद्दिशन्तु —

६. “या पन भिक्खुनी अगिलाना तेलं” ...पे०... मधुं ...पे०... फणितं
...पे०... मच्छं ... पे० ... मंसं ... पे० ... खीरं ... पे०’... दधि विज्जापेत्वा ,
भुज्जेय्य, पटिदेसेतब्बं तां भिक्खुनिया — ‘गारहं, अय्ये, धम्मं आपज्जि
असप्पायं पाटिदेसनीयं, तं पटिदेसेमी” ति ।

(४) विभङ्गो

१०. या पना ति या यादिसा ...पे०... भिक्खुनी ति ...पे०...अयं
इमस्मि अत्थे अधिपेता भिक्खुनी ति ।

अगिलाना नाम यस्सा विना दधिना फासु होति ।

10

गिलाना नाम यस्सा विना दधिना न फासु होति ।

तेलं नाम तिलतेलं सासपतेलं मधुकतेल एरण्डकतेलं वसातेलं ।

मधु नाम मक्खिकामधु ।

फणितं नाम उच्छुम्हा निब्बत्तं ।

मच्छो नाम ओदको बुच्चति ।

15

मंसं नाम येसं मंसं कप्पति तेसं मंसं ।

खीरं नाम गोखीरं वा अजिकाखीरं वा महिसखीरं वा^१ येसं मंसं
कप्पति तेसं खीरं ।

दधि नाम तेसञ्जेव दधि ।

अगिलाना अत्तनो अत्थाय विज्जापेति, पयोगे दुक्कटं । पटिलाभेन
भुज्जिस्सामी^२ ति पटिगण्हाति, आपत्ति दुक्कटस्स । अज्झोहारे अज्झोहारे
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

११. अगिलाना अगिलानसञ्जा दधि विज्जापेत्वा भुज्जति, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना वेमत्तिका दधि विज्जापेत्वा भुज्जति, आपत्ति
पाटिदेसनीयस्स । अगिलाना गिलानसञ्जा दधि विज्जापेत्वा भुज्जति,
आपत्ति पाटिदेसनीयस्स ।

25

गिलाना अगिलानसञ्जा, आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना वेमत्तिका,
आपत्ति दुक्कटस्स । गिलाना गिलानसञ्जा अनापत्ति ।

B. 467

१-१. खी०, स्या० पेल्लकेसु नत्थि । २. एरण्डतेलं — स्या०, खी० । ३-३. माहिं
वा खीरं — खी०, रो०; महिसखीरं वा — स्या० ।

१२. अनापत्ति गिलानाय, गिलाना हुत्वा विञ्जापेत्वा अगिलाना भुञ्जति, गिलानाय सेसकं भुञ्जति, आतकानं पवारितानं, अञ्जस्सत्थाय, अत्तनो धनेन, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, अट्ठ पाटिदेसनीया धम्मा । तत्थाय्यायो
५ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्था-
य्यायो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

पाटिदेसनीयकण्हं निव्वित्तं ।

६. सेखियकण्डं

इमे खो पनाय्यायो' सेखिया धम्मा
उद्देसं आगच्छन्ति ।

१. पठमसेखियं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन^१समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो पुरतो पि
पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^२ निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति
विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती
निवासेस्सन्ति, सेय्यथापि गिहिनियो^३ कामभोगिनियो^४” ति ! अस्सोसुं खो ५
भिक्खुनियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या सा
भिक्खुनियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - कथं
हि नाम छब्बगिया भिक्खुनियो पुरतो^५ पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती^६ निवा-
सेस्सन्ती ति ... पे० ... सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो पुरतो
पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेन्ती^७ ति ? “सच्चं, भगवा” ति । 10

(२) पञ्चासि

विगरहि बुद्धो भगवा ... पे०... कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया
भिक्खुनियो पुरतो पि पच्छतो पि ओलम्बेन्ती निवासेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे,
अप्पसन्नान वा पसादाय ... पे० .. एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं
सिक्खापदं उद्दिशन्तु -

२. “परिमण्डलं निवासेस्सामी ति सिक्खा करणीया” ति ।

३. परिमण्डलं निवासेतब्बं नरभिमण्डल जाण्मण्डलं पटिच्छा-
देन्तिया । या अनादरियं पटिच्च पुरतो वा पच्छतो वा ओलम्बेन्ती निवासेति,
आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, आप-

१. पनय्यायो - सी०, त्या०, रो० । २. ओलम्बन्ता - त्या०; ओलम्बेन्ता - सी०, रो० ।

३. गिहिकामभोगिनियो - रो०; गिही कामभोगिनियो - सी० । ४-४, रो० पोस्थके नत्थि ।

५. निवासेस्सन्ती - सी० ।

दासु, उम्मत्तिकाय, आदिकम्मिकाया ति ।

... पे० * ...

६ ७५. पञ्चसत्ततिमसेलियं

२२८ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथ-
पिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो उदके
उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपा-
५ चेन्ति -- "कथं हि नाम भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि
करिस्सन्ति, सेय्यथापि गिहििनियो कामभोगिनियो" ति ! अस्सोसुं खो भिक्खु-
नियो तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तानं । या ता भिक्खु-
नियो अप्पिच्छा ... पे० ... ता उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति -- "कथं हि
नाम छब्बगिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि खेळं पि करि-
१० स्सन्ती" ति ! अथ खो भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा ... पे० ... भिक्खू पटिपुच्छि --
"सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं पि
खेळं पि करोन्ती" ति ? "सच्चं, भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा ... पे० ...
कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बगिया भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि पस्सावं
१५ पि खेळं पि करिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ... पे० ...
एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं उद्दिशन्तु --

२२९. "न उदके उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करिस्सामी ति
सिक्खा करणीया" ति ।

एवञ्चिद भगवता भिक्खुनीनं सिक्खापदं पञ्जत्तं होति ।

२३०. तेन खो पन समयेन गिलाना भिक्खुनियो उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं
... पे० ... अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय भिक्खुनिया उदके उच्चारं पि
पस्सावं पि खेळं पि कातुं । एवं च पन, भिक्खवे, भिक्खुनियो इमं सिक्खापदं
उद्दिशन्तु --

२३१. "न उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्सावं वा खेळं वा करि-
स्सामी ति सिक्खा करणीया" ति ।

२३२. न उदके अगिलानाय उच्चारो वा पस्सावो वा खेळो वा कात्तब्बो । या अनादरियं पटिच्च उदके अगिलाना उच्चारं वा पस्साव वा खेळं वा करोति, आपत्तिं दुक्कटस्स ।

अनापत्तिं असञ्चिच्च, अस्सतिया, अजानन्तिया, गिलानाय, थले कतो उदकं ओत्थरति, आपदासु, उम्मत्तिकाय, खित्तचित्ताय, वेदनाट्टाय, 5 आदिकम्मिकाया ति ।

पादुकवग्गो सत्तमो ।

— ० —

२३३. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सेखिया धम्मा । तत्थाय्यायो^१ पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? ^२ पुच्छामि — “कच्चित्थं परिसुद्धा” ? तत्तियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थं पारिसुद्धा” ? परिसुद्धेत्थाय्यायो^३, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

B. 470

10

सेखियकण्ठं निट्ठितं ।

— ० —

१ वेदनाट्टाय — स्या०, रो० २ तत्थाय्यायो — स्या०, रो० ३ परिसुद्धेत्थाय्यायो — स्या०, रो० ।

७. अधिकरणसमथा धम्मा

इमे खो पनाय्यायो सत्त अधिकरणसमथा
धम्मा उद्देशं आगच्छन्ति ।

R. 331

१. उप्पन्नुप्पन्नानं^१ अधिकरणानं समथाय वूपसमाय सम्मुखाविनयो दातव्वो, सतिविनयो दातव्वो, अभूव्हविसयो दातव्वो, पटिञ्ज्जाय कारेतव्वं, येभ्यसिका, तस्सपापियसिका, तिणवत्थारको ति ।

२. उद्दिट्ठा खो, अय्यायो, सत्त अधिकरणसमथा धम्मा । तत्थाय्यायो
५ पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? दुतियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परि-
सुद्धा” ? ततियं पि पुच्छामि — “कच्चित्थ परिसुद्धा” ? परिसुद्धेतथाय्यायो,
तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

अधिकरणसमथा निष्ठिता ।

—:०:—

३. उद्दिट्ठं खो, अय्यायो, निदानं । उद्दिट्ठा अट्ट पाराजिका धम्मा ।
उद्दिट्ठा सत्तरस सङ्गादिसेसा धम्मा । उद्दिट्ठा तिस निस्सग्गिया पाचित्तिया
१० धम्मा । उद्दिट्ठा छसट्ठिसता पाचित्तिया धम्मा । उद्दिट्ठा अट्ट पाटिदेसनीया
धम्मा । उद्दिट्ठा सेखिया धम्मा । उद्दिट्ठा सत्त अधिकरणसमथा धम्मा ।
एत्तकं तस्स भगवतो सुत्तागत सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं^२ उद्देशं आगच्छति ।
तत्थ सब्बाहेव समग्गाहि सम्भोदमानाहि अविबदमानाहि सिक्खितव्वं ति ।

भिक्खुनीविमङ्गो निष्ठितो^३ ।

पाचित्तियपाणि निष्ठिता ।

—:०:—

१. उप्पन्नुप्पन्नानं — रो० । २. अन्वद्धमासं — स्या० । ३. भिक्खुनी विमङ्गं निष्ठितं —
रो० ; एत्थ रो० पौत्थके ‘उभतो विमङ्गं निष्ठितं’ पि अस्ति ।

**वित्तसंपदानं
अनुवक्तव्यम्**

अ		अञ्जदत्तिकेन, परिवक्षारेण	३४२, ३४३, ३४५, ३४६
अकटानुधर्मेण, भिक्षुना	१८४	अञ्जामञ्जिस्ता वज्रपटिञ्जलादिका	३२१, ३२७
अकलकर्म, नवं नाम	१६४	अञ्जवावकस्यभिक्षुवत्सु	५६
अकलकम्भा	१७४	अञ्जवावके, विहेसके	५६
अकलसहायो	२६३	अञ्जविष्णुना पुरिसविगहेन	३७
अकल्पियकर्त	११६	अञ्ज्यासको	८८, २३४
अकल्पिय	२८५	अञ्ज्यासम्भ	१६१
अकालचीवरमत्सु	३३२	अञ्ज्यासिकसञ्जी	२३५
अकालचीवरसञ्ज्या, अकालचीवरे	३३४	अञ्ज्यासिका	८८, २३४
अकालचीवरं	३३३, ३८७	अञ्जुदित्तिकेन, परिवक्षारेण	३४२, ३४३, ३४५
अकालोता, द्वे	१२, २३	— महाजनिकेन	३४२, ३४५
अकल्पन्तिया	३२६	— सङ्घिकेन	३४३
अगारिको	३८६, ४१३	अञ्जेनञ्ज्या पटिषरणे	५६
अगिलानसञ्जी	१२५	अञ्ज्या वेतापेत्वा, अञ्ज्या वेतापेय्य	२३६
अगिलाना यानेन यायेय्य	४७१	अञ्ज्या विञ्ज्यापेत्वा, अञ्ज्या विञ्ज्यापेय्य	२३७
अगिलानो	१०२, १५८, २४०, २४१, ४६६, ४८५	अटनिमा हेट्ठिमाच	२२१, २२४
अगणीजं नाम	५५, ५६	अट्टङ्गिको, मग्गो	४१, ४३
अगण्डपनेय्य	७२	अट्टङ्गुलपावकं	२२३, २२४
अगण्डवे, वेसिये	२८, ५२, ५४, ७३	अट्टारसवस्साय कुमारिभूताय	४५१, ४५२
अगागारं	१४६	अट्टिकङ्कुलूपमा, कामा	१८१, १८५
अङ्गारकासूपमा, कामा	१८१	अट्टिमर्थ	२२२
अङ्गुलिपसोदको	१५२	अङ्गुतेय्यकंसपरमं, वेतापेतम्भं	३५०
अङ्गुलिमुद्रिकावत्सु	२१६	अङ्गुतेय्यभासा	१६२
अचिरवसिया, नविया	२१४, ३५४, ३७६	अङ्गुल्हकोवनं गण्हाति	३३१
— उदके कीलन्ति	१५३	अतिक्कन्तासञ्ज्या	२३२
अचेलकस्स	१२८	अतिक्कामेय्य	३६०
अच्चायिका, करणीया	२२१	अतिरिसं	११७
अजाता, पथवी	५३	अतिलोभो, पापको	३५३
अज्जुकं	५६	अतिविसं	५५
अज्झारामो	२१७, २४३	अत्तानं वधित्वा वधित्वा रोदेय्य	३७८
अज्झावसथो	२१७	अत्थसे कठिने पञ्चमासा	३६१
अज्झोकासनीहट्ठेनासनवत्सु	६१	अदण्डो	२७०
		अदिट्ठं	५
		अदिभं	१२६

अद्धानगमनसमयो	१०५, १६१, १६२	अतिवसन्तराजके	२१३
अद्विका	३१	अनिम्नतरतनके	२१३
अधकस्तके	२८६-२८६	अनिमन्तितो	२४०
अधम्मकम्मसञ्जी, धम्मकम्मे	२०५	अनिमित्तं, विमोक्कं	४२, ४४
अधम्मकम्मे	२६४	— समाधि	४२, ४४
— धम्मकम्मसञ्जी	२०५	अनिमिता, हे	२८१
अधिकरणजक्कोदने	१७०	अनिस्सज्जित्वा परिमुञ्जेय्य	४१४
अधिकरणकारिका	१०७	अनिहृतं	१७१
अधिकरणवूपसमने	४११	अनीकदस्सनं	१४७, १४८
अधिकरणसमया अम्मा, सत्त	२८१	अनुच्चारितकत्तं	११६
अधिकरणानं, उप्पभुत्तानां समदाय	२८१	अनुपलज्ज सेय्यकम्पत्ते	६६
अधिकरणं नाम, असारि अधिकरणानि	१७१	अनुपदं	२७
अधिकरणं वूपसमेहि	४११	अनुपसम्पत्तो	२७, ३०, ६६
अधिष्ठिता हौति	१०८	अनुहद्धो, अय्यो	६६
अधोजाणुमण्डलं	२८८, २८९	— आयस्मा	३१-३३
अधोनानि	२२८	अनुवर्त्तं	४६७
अनतिरित्तेन, भोजनेन	११८	— बुद्धापनवस्थु	४६६
अनतिरित्तं नाम	११६, ११६	अनुवादाधिकरणे	१७१
अनत्पत्ते, कठिने	३६१	अनोकासकत्तं भिक्खुं, पञ्चं पुण्येय्य	४७६
अनधिवासकवासिका	४४०, ४४०	अन्तमसो, ह्सापेक्खो	१६७
अननुज्जाता	४६५	अन्तरधरे, सुप्पटिक्खन्धो	२४६
अननुलोमिकं	२८५	— सुसंवृतो	२४७
अनन्तराधिकिनी	३८२, ४११, ४१२, ४६१	अन्तरधरं	२३४
अनपलोकेत्वा	४३२	अन्तरायिका, अम्मा	१८०-१८३, १८६-१८८
अनभिरद्धा	१६६	अन्तरायं, करेय्य	३८७
अनवस्सुतो वा अवस्सुतो	३१३	— सीवरलामं	३८७
अन्तसिता	२३७	अन्तेवासिनि	२८४, ३७५
अन्तागामिफलस्स सञ्चिकिरिपा	४१	अन्तोर्द्धे	४०३
अन्तागामिफलं	३८	अन्तोवस्सचारिकार्यं	४०५
अनाद्यपिण्डकस्स आरामे, अेतवने		अन्तोवस्सं, चारिकं चरन्ति	४०५
(अेतवनें हति पदस्स हेट्ठा दट्ठवन्)		अन्वस्सरं	२७
अन्ताद्यपिण्डकस्स गहपतस्स कम्मन्तागामो	२१६	अन्वदामत्तं	१६५, ४६१
अन्तोदरिजे, पाचिसियं	१५५	अपचयस्स	२८६
अन्ताधरो	२६३	अपनिषेय्य	१६७
अन्तापत्ति	१३१	अपमारिको	१४, १८, २४
अन्तापुच्छ	४७८	अपरणं	५६, ३६३
— आरामं पविसेय्य	४१६	अप्पञ्चुद्धारणसञ्जी	१६६
— निसीदने	४७७	अप्पञ्जाता	४२३
— पक्कमेय्य	३७१, ३७२	अप्पटिगहितकत्तं	११३
अन्तालोके	३६५	अप्पटिसंविदितत्तादनीयपटिग्गहणे	२४१

अप्यटिसंविदितो, पुब्बे	२१३	अल्लचीवरवत्थु	३८५
अप्यटिसंविदितं	२४१, २४३	अवकण्ठको	११, १२, १७, २३
अप्यणिहितं, दिमोवर्णं	४२, ४४	अवगण्डकारकं, न भुंजिस्सामि	२६४
अप्यणिहितं, समग्धिं	४२, ४४	अवञ्जाय	३२६
अप्यदीये	३६६	अववद्धा, साकियदासका	२४१
अप्यमत्तकविस्सज्जकस्स	२०७	अवस्सटा	२६०
अप्यमाणिकायो, जयकसाटिकायो	३८०	अवस्सुता, अवस्सुतस्स	२८६, २८७, २८६, ३११
अप्यसद्दो, अन्तरघरे गमिस्सामि	२५०	अवस्सुतो, अवस्सुताय	२८५
अप्यस्सावा, कामा	१८१, १८६	— वा, अनवस्सुतो वा	२१३
अफासुं करेय्य	३६६	अविञ्जातं	५
अभक्खानं	१८२, १८६	अधिदूरे	२६६
अभभागमनं	२६५, २६६	अवुट्ठापने	४६०, ४६१
अभभुतं	६	अवुपकासे	४४८
अभमेति	३२८	असक्यधीता	२८७
अभ्यसा	४४६	असक्खिक्का	४८०
अभ्रह्मचारिनियो	८२	— गामपविसने	४७६
अभिकखुकावासे	४२७	असत्थिका	४०२, ४०४, ४०६
अभिण्हयस्सनेन, पटिवद्धाशिता	२८३	— चारिकार्यं	४०२, ४०३
अभिहृद्दं, पवारिय्य	११८, ११६	असम्पजाना	२८
अभातुगामसक्को	३७	असम्भता	४३६
अभुतं	५	— वुट्ठापने	४४४, ४४६, ४४७
अमूलकानुद्धसेने	१६६	असम्भतो	७८
अमूलकेन, सक्कापिसेसेन अनुद्धसेन्ति	१६६	असम्भतं वुट्ठापने	४३८
अमूह्विनयो, दातव्वो	२८१	असिक्खितसिक्खा	४४३
अम्भतिट्ठिकेन, नागेन	१५०	— वुट्ठापने	४३५, ४४१
अम्भसित्थं	१४६	असिसुनूपमा, कामा	१८१
अयोपसो	३३०	असेखो, भिक्खु	३३, ४१
अय्यवोसाटित्ठकानि	१२५	असंवासा	२८६, २८७, २८०, २८१
अय्या, पुल्लनन्दा	३८६	अस्सत्थो	५५
— भद्दा	३६५	अस्समणियो	२६६
अय्यो, उदायी	३५	अस्समणी	२८७, ३१७
अरहत्तफलस्स सल्लिकिरिया	४१	अस्सा	१४५
अरह्मा	३८	अस्सामिणकं	२८५
अरहोपेक्खा	३७०	अस्सावो	२२८
अरिट्ठमिक्खुवत्थु	१८०	अस्सुतं	५
अरिट्ठेन भिक्खुना, अकटातुषम्भेन	१८४	अस्तो, तिपुरिसो	१४५
अरिट्ठो, भिक्खु गद्धनाधिपुब्बो	१८०, २६२	अहत्यपासे कतं	११६
अलङ्कृतप्यटियत्ता	३१, २१५	अहिबद्धभिक्खुवत्थु	२२०
अलङ्कारधारणे	४७२	अहिरिकायो	६७

आजीवकसेव्यं	२६६	आलोप्य, परिमण्डलं	२६२
आजीवको	१०६, १२८	आवसथकीवरपरिमोणे	४१४
आदिवेय्या	३५६	आवसथपिण्डभोजने	१००
आदीनवा, राजत्तेपुरणवेसने	२११	आवसथपिण्डो	१०१, १०२
आदीनवी	१८१, १८६	आवसथत्तम्पत्तसारिपुत्तवत्थु	१०१
आनन्दस्स उपज्झायो	१२१	आवसथभागारं	३१
आनन्दो, धम्मो	६६	आवसथं, अनिस्सज्जित्वा	४१६
आनन्दो, आयस्सा	१११, ११६, १२७, १७५, २११	आवुधपाणिस्स, अगितानस्स, न धम्मं देसेस्सामि	२७१
आपणिकस्स वरे	३४३	आत्तनं	३७१
आपणिको	३२६	आसन्दिपरिमोणे	४०८
आपत्ताधिकरणं	१७१	मासन्दि	४०८, ४०९
आपत्ति, कुल्लवधयस्स	२०७, ३११	मासादभापेक्खो	११८, ११९
आपत्ति, हुक्कटस्स ३०, ३७, ४२, ६१, ६६, ७६		माहृक्कपावको, मक्खो	६२, ७१
६१, ६८, १०७, ११७, १२३,		माहृक्कपावकं, पीठं	७०
१२६, १४३, १४५-१४८, १५४,		माहृतञ्जिता	३६६
१५६, १६८-१७०, १७६, १८१,		माहारो	१२६
१८८, २०४, २०५, २१४, २२१,		माहारं, मूलहारं	१२६
२३०, २३७, २४०, २४७, २६८-		माहृत्तरिकावत्थु	४०६
२७१, २८७, २८४, ३०३, ३१०,		माळवका, निम्बु	४२, ४४, ७३
३२०, ३३४, ३४१, ३४६, ३५८,		माळवियं	२८, २९, ४२, ४४, ७३
३६३, ३७०, ३८६, ४००, ४१२,			
४२०, ४०३, ४५३, ४६५-४६८,			
४७८, ४८५			
- परिमन्ता	४१		
- पावित्तियस्स	१३०, १३१		
- पाटिदेवनीयस्स	२४०		
आपत्ति, वुट्ठुल्लं	१७२, १७३		
आपत्तिपो	१२		
आवाधा	११		
आमकवक्कविक्कआपने	३५६		
आमकवक्कं	३५६, ३६०		
आमसर्गं	२८७		
आमितसम्भोगो	१८५, १८६		
आमितसहेतु	८५		
आरक्कञ्जकानि, सेनासनानि	२४१, २४२		
आरामूपचारं	२४३		
आरोमं	४०७		
आरोहन्तो नाम, महामत्तो	३५८		
आलोकसन्धिपरिकम्माय	७२		
		उ	
		उक्कट्टा, आति	१०
		उक्कट्टो नाम, वत्तो	३३१
		- अक्कोतो	१२
		उक्कट्टु नाम, कम्मं	११
		- गोत्तं	११
		- नामं	११
		- तिज्जं	११
		- तिप्पं	१२
		उक्कट्टिकाय, न अन्तरवरे गमिस्सामि	२५५

ए

एकचीवरा	४१६
एकतौघवस्तुते	२८६
एकतोषारं	२७१
एकत्परणपावुरगतुवट्टने	३६४
एकद्वानममं	१७७
एकमन्त्रे, सुवट्टने	३६३
एका, गणम्हा भोहियेय्य	३०७
- गामन्तरं गच्छेय्य	३०४, ३०६
- नदीयां गच्छेय्य	३०७
- रत्ति विप्पवसेय्य	३०७
एकमित्र्यं, जीवं	४२, ४५
- विहेठेन्ता	४०५
एकेनेका, सेवापेत्ति	४३१
- सन्तिट्टति पि सल्लपत्ति पि	३६६
एको, एकाय	६६
एतदेव पञ्चमं करित्वा अनञ्जं	६७
एरण्ठेत्तं	१२४
एहि, निवसु	३३, ४०

ओ

ओक्खित्तचक्खु, अन्तरधरे गमिस्सामि	२४६
ओगुष्ठित्तीसस्स अगिलानत्तं न	
बम्मं देसेस्सामि	२७४
ओगुष्ठितो न अन्तरधरे गमिस्सामि	२५४
ओज्जवत्तिकाय	६५
ओट्टुनिल्लेहकं, न भुञ्जिस्सामि	२६७
ओट्टो	२५
ओदनो	११७, ११८, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
ओमकी	३३१
ओमसवावे पाचित्तियं	८, १०
ओरेनद्धमासं नहुयेय्य	१६०, १६१
ओवदेय्य	७८
ओवाहुपसक्कुमं	४६१
ओवावो	४३०

क

कङ्कु	३६०
कञ्चानपोत्तं	११
कञ्चानो	१२, २३

कञ्चित्थ परिमुद्धा	२३२
कच्छकमे	५५
कटभोरकतिस्सकं	४६५
कटुकरोहिणी	५५
कटूपगा	४७२
कट्टमयं	३५६
कठिनस्स उद्धारो	३६२
कठिनुद्धारपटिवाहने	३८१
- धत्थु	३६१
कठिनुद्धारं, भम्मिकं	३८२
कठिणं अत्थत्तं	३३३, ३६१
कण्टकसमणुद्देसवत्थु	१८६
कण्टको, समणुद्देसो	१८७
काण्ड	२२८
कण्डुप्पटिच्छादि नाम	२२७, २२८
कण्णकितानि	३८३
कण्डुसम्पी	१५७
कतकम्मा	१६७
कथाय, भम्मिया	२११
कहुमो	१६४
कन्तेय्य	४१०
कपित्थनी	५५
कपिलवत्थुस्मि, निग्रोधारामे	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६
कप्पानि, द्वे	३०२
कप्पितकच्छब्बगियाकलहवत्थु	४२१
कप्पितको, आयस्मा	४२१
कप्पियकत्तं	११७
कबळावच्छेवकं न भुञ्जिस्सामि	२६४
कम्मलं, देहि	३४८
- महग्गं	३४७
कम्मकारो, दलिट्ठो	१०८, १०९
कम्मबोसं	३०८, ४२३
कम्मप्पटिवाहने	२०३
कम्मविपत्ति	३०८, ४२३
कम्मसमयो	१६१, १६२
कम्मसम्पत्ति	३०८, ४२३
कम्मिका	१७७
कम्मेन, ज्ञात्तिदुत्तिथेन	२३७
कम्मं	३०८, ४२३

— अथलोकनकर्म, धम्मिकं	२०४	कासीसु, जनपदेसु	२१६
— उक्कट्टु, हीन	११	काळसामं	१६४
कर्म, नाम द्वे कम्मनि	११	किन्वाधिकरणं	१७१
करणीया, अन्वायिका	२२१	किच्छलाभो, मातुगामो	२३३
कलन्दकनिवाये, वेळुवने	५६, ६६, १०३, १३६, १५६, १७५, २३५, ३६३, ४०५, ४०६, ४६५	किरपतिको	१०८
कलहकारिका	३०७, ४२३	किलञ्जच्छत्तं	२७०
कसहजातानं, अण्णजातानं	२०२	किलञ्जेन	३६७
कल्याणाधिप्याया	१७५	किलासिको	१४, १८, २४
कवाटवद्धो	३६६	किजेसप्पहानं	४१
कसि	११	किलेसा	१२
कस्सको	१४, १८, २४, १४६	कुक्कुञ्जउपदहने	२००
कहापणस्स, सैमं	३३८	कुक्कुटसम्पाते, गामे	१७७, १७९
काकण्डमाणा	२८	कुट्टिको	१४, १८, २४
काकोरवसहो	११६	कुङ्गा, तयो	३६२
काधि, बीजनी	३५६	कुङ्गो नाम	३६२
काणमाता, उपासिका	११२, ११३	कुहलं	२८३
काणा	११२, ११३	कुदुसको	३६०
कापिलानी, भद्दा	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५	कुपित्तमाज्जमं	३१७
कापोसिका	१५०	कुपिताचण्डकाळीवत्थु	३१४
काभभोगिनो, गिही	२२४, २४५, २६८	कुपितो, अन्नसम्भो	१६७
कामा, भङ्गारकासूपमा	१८१	कुमारको	४६३
— अट्टिककूलूपमा	१८१, १८७	कुमारिभूतावुद्दुपने	४५१
— अम्पस्सावा	१८१, १८६	कुम्भकारसिप्यं	११
— असिसूनूपमा	१८१	कुम्भकारी	१४, १८, २४
— तिणुमकूपमा	१८१	कुम्भधूणिकारं	३८६, ४१३
— भंसपेसूपमा	१८१	कुम्मासो	११७, ११९, १२१, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४१५
— दाचित्तकूपमा	१८१	कुलपरियन्ता	५१
— दक्खिणकूपमा	१८१	कुलमच्छेदे	४२६
— सत्तिसूनूपमा	१८१	कुलवत्थुको	११, १२, १७, २३
— सप्पत्तिरूपमा	१८१, १८७	कुलानि, चत्तारि	१३६, ३७१
— सुपिनकूपमा	१८१	— सेक्खसम्मत्तानि	२३८-२४०
कायपटिबद्धं	२८८, २८९	कुलीरपावको, मञ्जो	१२, २२५
कायप्पचालकं न अन्तरधरे गमिस्सामि	२५१	कुलीरपावकं, पीठं	१२, २२५
कायबन्धनं	१९७	कुलूपको	३४, २३६
कायसंसुगमं	२८५	कुलूपिका	६६, ३७१
कारकसङ्घं	३०६	कुलं नाम, चत्तारि कुलानि	१३६, ४२७
कारका	३४६	कूटवादेन, पापेसि	१०
कालचीवरं	३३३	कूटागारसालायं, ब्रह्मवने	३८, ३९, १०८, १२५, १२७, ४२६
पाचित्तिथं — ६३.			

कोकालिको, ग्रन्थो	६६
कोष्ठ	६२, ६३
कोट्टकर्म	११
कोट्टको	१३, २३
कोत्पलिकाम	३६७
कोत्सम्बिका, उपासक?	१५०
कोत्सम्बि	५६, ७१, १५४, १६०, २६६
कोत्सम्बी	२६, १५०
कोत्सलित्प्रभावसथागारवत्	६१
कोत्सलेसु, जनपदेसु	३१, १०१, १७५, २१६, ३०५, ३०६, ३७४
कोत्सलो, धत्तेनवि	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४६
कोत्सियगोतं	११
कोत्सियो	१३, २३
कंसनील	१६४

ख

खज्जभाजकस्स	२०७
खण्डवेविया पुत्तो, ग्रन्थो	६९, ४६५
खत्तिवकुलं	१६६, ३७१
खत्तियो	१२
खन्धबीजं	५५
खम्भकतो, न अन्तरघदे गम्भस्सामि	२५३
खापनीयं	११७, ११६-१२२, १२६, २२४, २३७, २४०-२४३, ४२५
खिम्मनवम्मं	४५६
खिलजाता	३६६
खीयत्तवम्मापज्जने	४५६
खीयत्तवम्मं	२०३, २०६
खीरं	१२४, ४८५
खुदानुलुहकौहि सिक्खापदेहि	१६३
खेळं	२७६
खोमं, महग्गं	३४६

II

गणको	१४, १८, २४
गणना	११
गणनं, सिक्खेय्यं	१७४
गणपरिभासने	४२३

गणभोजने, पाचित्तियं	१०३
गणताभन्तरायकरणं	३८६
गणो	४३२
गण्डिको	१४, १८, २४
गण्डो	४३२
गढवाधिपुब्बो, अरिट्ठो	१८०, १८१, २६२
गद्दो	१२, १८, २३, २५
गन्धगन्धिनी	३१
गन्धवण्णकनहाने	४७३
गन्धिनीवुट्ठापने	४३३
गद्वम्मो, अट्ठ	७८, ८१, ४३१, ४३३
गरुपावुरणचेत्तापने	३४७
गाम	३४८
गहणं	२८७
गहपत्तिस्स कम्मन्तागामो, अनापपिण्डकस्स	२१६
गामकावासे	४२७
गामे, कुक्कुटस्समासे	१७६
गामो	१३०
गिरगसमज्जो	१२०
गिलानपुण्णका	१२४, १५७, १६०
गिलानभिक्षुवत्थु	१२४
गिलानसमयो	१०५, १११, १६१, १६२
गिलानातिरिक्तभोजनवत्थु	११६
गिलानामहापजापत्तिगोतमीवत्थु	८४
गिलानो	१०२, २४३, ४६६, ४८५
गिहिसाता	४४१, ४४३, ४४५
गिहिनिया	४७७
गिहिवेय्यावण्णकरणे	४१०
गिहिसमारम्भो	६७, ६८
गिही, कामभोगिनो	२२४
गीतं	३६३, ३६४
गूथकटाहण्डुनवत्थु	३६०
गोणो	१२, १७, १८, २३, २५
गोत्रमगीतं	११
गोतमी, महापजापत्ति	३५६, ३५७
गोतमो	१३, २३
गोतं नाम, वे गोत्ताणि	११
गोषुयो	३६०
गोपालका	१४६
गीरकसो	११, १४, १८, २४

घ

घोसितारामे	५६, ७१, १५४, १८०, २६६
घण्टा	१७०
घण्टाकाली, भिक्षुनी	३०७, ३०८, ३१४, ३१८, ३७७ ३७८, ४००, ४२३, ४५६
घण्टाल	१२, २५
घण्टी	४६३
घण्टीकता	४२३, ४२४
घण्टी	४२६
चतुर्कसपरमं, चेतापतयं	३४८
चतुर्मासपञ्चमपवारणा	१४२
चतुर्मासं	१४०
चतुरङ्गशुलको	२३०
चत्वारि न पापजिज्ञासि	१७१
चतुष्टयकारकं न भुविजिज्ञासि	२६५
चम्मकारसिद्धं	११
चम्मकारी	१४, १८, २४
चम्मलण्डो	६३, ६५
चातुर्दशिको न पन्नरसिको, द्वे उपोसथा	४३१
चापलसुणे	३५४
चारिकपक्कमने	४१५
चारिकं चरेय्य	४०३
— अन्तोवस्तं	४०५
— पक्कमेय्य	४१६
चिक्कललो, घोकासो	४२६
चित्तागारदस्सने	४०७
चिमिलिकं	६३, ६४
चीवरअपनिघाते	१६६
चीवरकम्मं	२०३, २०४
चीवरकारसमयो	१०५, ११०, १११, १३६, १४०
चीवरकारी	१०५, १३८
चीवरकालसमयं, अतिक्कामेय्य	३६१
— दुब्बलचीवरपञ्चासाय	३६०
चीवरत्थाय, परिक्कालो	३४१
चीवरदानसमयो	१०५, १०५ १०६, १११, १३६
चीवरदाने	१०६, १३८
चीवरदुस्से, महग्गे	६८१

चीवरपटिवीसो	८७
चीवरपरिवत्तने	३३४
चीवरभाजनवत्थु	३८७
चीवरलार्थं, अन्नरायं	३८७
चीवरविकम्पने	१६४
चीवरविभङ्गपटिवाहने	३८७
चीवरविभङ्गं, धम्मिकं	३८८
— पटिवाहि	३८७
चीवरविसिम्भने	३८१
चीवरसङ्गमनीयं	३८५
चीवरं	१६४ — १६७, २०७
— क्षुण्णचीवरपसाणं	२३०
चूळपन्थकइत्तिपाटिहारियवत्थु	८१
चूळपन्थको, धय्यो	८१
— धायस्सा	८२
चेतापेतयं, चतुत्तम्यकसपरमं	३५०
— चतुत्तम्यकसपरमं	३४८
चेतापेय्य	३४२
चेतिथे, अग्गाळवे	२८, ५२, ५४, ७३
चोरविलुत्तपरिआजकभिक्षुवत्थु	१६३
चोरा	१७७
चोरी	३०२
चोरीलिच्छवीहरवीवरवत्थु	३०१
चोळमिस्ति	६२

छ

छत्तपाणिस्स अगिलानस्स, न चम्मं देसेस्सामि	२७०
छत्तपाणिस्स गिलानस्स न चम्मं देसेस्सामि	२६६
छतानि, तीणि	२७०
छत्तुपह्नधारणे	४६८
छत्रम्मसिक्कलवत्थु	४३५
छन्नकं	३४१, ३४६
— संहरित्वा	३४३
छन्नगामिनियो, भिक्षुनियो	३१८, ३२०
छत्तं	३०६
— अहत्त्वा उट्ठायासना पक्कमेय्य	३०५
छत्रभिक्षुवत्थु	१५४, १६०
— विहारवत्थु	७६
छन्नो, धायस्सा	५६, ७१, १५४, १६०
— भिक्षु	५७, ५८

छपकस्स पञ्चापत्ति गन्धिनी

२७५ जेजवने, ज्ञानायपिण्डकास्स धाराणे ३, ६, २१, २६,

छपकी

२७५

छब्बगिगयभिक्षुवत्तु

६, २१, २६, ६६, ७५,

८३, ८५, ८१, ८४, १००,

१२३, १६४, २१८, २२४

छब्बगिगया, भिक्षुनियो ८३, २६५, ३२०, ३३२, ३५४,

३६३, ३८०, ४०७, ४०८,

४१६, ४१७, ४२१, ४२६,

४७२, ४७३, ४८२, ४८४

- भिक्षु ६, २१, २६, ३६, ३०, ६६,

६७, ७५, ७७, ८३, ८५,

८१, ८४, १०१, १२०, १२३,

१४१, १४४, १४६, १४७, १५०,

१५२, १५६, १६५, १६८, १७०,

१८४, १८८, १९३, १९४, १९६,

१९७, २००, २०१, २०३, २०४,

२०६, २०८, २१८, २२४, २२६,

२२८, २३५, २४५, २४६, २४७,

२५०, २५२-२६१, २६७, २६८,

२७१, २७५, २७५, २७७

छात्रभिक्षो

३८

छिन्नभक्षो

६७, १०२, १२६, २३३, २३८, २४२

छिन्निका

६०

छपन

२८७

छेदनक, पाचितिय

२२३, २२६, २२८, ३८१

छ

-

चतुमद्वे

३५५

चतुमय

३५६

चनपदेसु, कासीसु

२१६

- कोसलेसु

२१८

चरादुम्बला

२८३

चवकण्णको

११, १२, १७, २३

चाटा नाम, पठवी

५३

चाति नाम, द्वे चातियो

१०, २२

चात

४३२

चारो

३५, १२७

चिच्छानिच्छारकं न भुञ्जिस्सामि

२६५

जीविता बोरोपेय्य

१६६

जोवं, एकिन्द्रियं

५२, ५५

चोतिविस्मिन्ने

१५७

■

चान

४१

■

चान्ति, एसा

७६

चान्तिकम्भं

२०४

चान्तिचतुत्थेन कम्मेन

३३, ४१

चान्तिदुत्थं कम्भं

२०४, २३७

चान्तिया दुक्कटं

१८४, २१७, ३२७, ४५६

चान्तिदस्सर्गं

४१

चान्तिका

८८, २३४

■

चिता ह्येति बोसासन्तियो

२३५

चित्तोकासो

२४२

त

सक्कसिलायं	६
सट्टिकं, सेय्यं	६३, ६४
सन्निदं, पमाणं	३८१
सपोवे, राजगहे	१५६
सलघातकं	३५५
सलसत्तिकउत्तिगरणे	१६७
सलसत्तिकं	१६७
सस्तपापियसिका	२८१
सावकालिकं	८६
तिणभिसि	६३
तिणवत्थारको	२८१
तिणसन्धारकं	१४६
तिणसन्धारो	६५
तिणुकूपमा, कामा	१८१
तिरिथियसञ्जी	१२६
तिरञ्छानकथं	२१८
तिरञ्छानगतो	१२, १७, १८, २३, २४, ३६६
तिरञ्छानविज्जा	४१८
तिरञ्छानविज्जापरियापुण्णे	४१६
— वाचने	४१७
तिरोकुट्टुट्टुने	३६०
तिरोकुट्टे	३६१
तिरोरुट्टे	४०४
तिलतेलं	१२४
तीहि, हरणगमनेहि, उपसम्पन्नो भिक्षु	३३, ४०
तूलानि, तीणि	२२५
तूलोनद्धमञ्जवीठकारापने	२२४
सेजोधातुं समापज्जित्वा	१५०
तेलसम्पाके	३५४
तेलादिदिविज्जापने	४८४
तेलेन अरथो	३३६, ३३८
तेलं क्हापणस्स	३३८
— विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४
तेविज्जो	३८
थ	
थविका	२१४
थविकं, पञ्चसत्तां	२१४
थुल्लकज्जु	२२८

थुल्लच्चयस्स, आपत्ति	३०७, ३११
थुल्लच्चया	३१७, ३२७
थुल्लच्चयं, भज्जापन्नोति	१६
थुल्लनन्दा, धम्मो	२६०, ३८६, ४६५
— भिक्षुनी	६६, २६२, २६८, ३०१, ३०२, ३०७, ३२४, ३३४, ३४६, ३७२, ३८६, ३९०, ४११, ४२३, ४४६, ४६०, ४६६
थुल्लनन्दाभिक्षुनीवरधु	६६, ३३४, ३७२
थुल्लनन्दा भिक्षुनिया, उपट्टाककुलं	३८६
थुल्लनन्दासपितेलविज्जापनवरधु	३३६
थेय्यसत्थसञ्जी	१७८
थेय्यसत्थेन मग्गपटिपज्जने	१७६
— सद्धि	१७७
थेय्यसरथो	१७७, १७८

व

वण्डपाणिस्स भगिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि	२७०
वण्डो, क्तुहत्थो	२७०
वधि	१२४, ४८५
वधिं विज्जापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४
वन्तकारमवारणावरधु	२२१
वन्तकारो	२२१
वन्तपोमखावने	१२५
वन्तमयं	२२२
वब्बो, आपस्मा	५६, २०६
— वस्सपुत्तो	५६, १०, २०६
वसिहकम्मकारवरधु	१०८
वसिहो, कम्मकारो	१०८, १०९
ववा भणति	८
वस्सनुपचारं	१३०
दातुं, सेक्कसम्मुत्ति	२३७
दायका	३४६
दारका सहायका, सत्तरसवग्गिया	१७४
दासकुट्टो	३६२
दासपाकारो	३६२
दिट्ठिगलं	८१, १८७
दिट्ठं	५
दिप्पो, भिक्षुनीसङ्गस्स	२६६
दुक्कटस्स, आपत्ति	

('आपत्ति दुक्कटस्स' ति पदस्स हेट्ठा वट्ठम्)

सुककटं, अज्जापघोसि	१६	धम्मिकं, कठिनुद्धारं	३६२
— पयोणे	२२६, ३३६	— कम्मं अपलोकनकम्मं ...	२०४
— पयोणे	१२५	— चीवरविमज्जं	३८८
दुक्खिता, सहजीविनीवत्थु	३६७	धम्मिया, कथाय	२११
हुगन्धो मातुगामो	३५७	धम्मि कथं कातुं, पट्टा	३४६, ३४६
दुट्ठुल्लादुट्ठुल्लं आजानितुं	१७६	धम्मो	२७, ३७, १६५
दुट्ठुल्ला, नाम आपत्ति असारि च पाराजिकानि		— स्वाक्खातो	३१५
तेरस च सत्तादिसेसा	५१, १७३	धारेय्य	४६६
दुट्ठुल्लापत्तिपटिच्छावने	१७२	धुतथाय	१६२
— सञ्जी	५२, १७३	धुत्तिका	६०
धुत्तिद्वितं	१७१	धुवफलो, अम्भो	२७४
धुत्तचभुत्ते	१६०		
धुत्तपणकारणं	१६६, १६४	न	
धुत्तसचीवरपञ्चासा	३६१	नगरं	१३०
धुत्तसचीवरो	२०६	नगनहाने	३७६
धुत्तल्या	३२६	नगा	२८
धुत्तासितं अज्जापघो	१६	— एकतिले महायन्ति	३५४
धुत्तिक्का, अज्जी	३८	अज्जगीतवावित्तगमने	३६३
देवताभासितो	२७, २७०	नच्चं	३६३, ३६४
देवता, दससे अभिवत्था	५४	नटका	३८६, ४१३
देवदत्तवत्थु	१०३	नटपुत्तको, भिक्षु	२६६
देवदत्तो	६७, ४६५	नटा	३८६, ४१३
— परिहीनलानसक्कारो	१०३	नटादीनं स्वादनीयवाने	४१२
देविया, अल्लिकाय	१५३, २११	नवीतरणवत्थु	३०४
देवेय्य	३७	नवीपारं	३०४
दीसगामिभियो, भिक्षुनिद्या	३१८	नन्दवती	२८३
द्विगुणपम्पपरमं	३५७	नन्दा	२८३
द्विरुत्तिभिक्षुनीवरथु	३५६	नन्दिबिसालबलिवद्दकथा	६
द्विउपोसया, चातुदसिको च पन्नरसिको च	४३१	नन्दिबिसालो, बलिवद्दो	६, १०
द्वे एकमन्थे तुवट्ठेय्यं	३६४	नन्धो, आयत्ता	२३०
		न पवारणे	४२८
ध		नवकतरा	२८४
धनिट्टको	११, १२, १७, २३	नवकम्मकारकभिक्षुवत्थु	५२, ७३
धम्मकम्मसज्जना	२६५, ३२०, ३२३, ३२८	नवकम्मं	५२, ५४, १६१
धम्मकम्मसज्जी अथम्मकम्मे	२०५	नवनीतं	१२४
— धम्मकम्मे	२०४, २०५, २०७	नव	१६४, २२३
धम्मरविज्जतो	२३	नव नाम, अकतकथं	१६४
धम्मसम्भोगो	१८५, १८६	— करणं उपादाय	२२३
धम्मसवनागतभिक्षु	२८	न सिन्धापनाय उत्सुक्कं करेय्य	३८२
धम्मा, अन्तराधिका	१८०—१८३, १८६—१८८	नहाने	१५६
धम्मनादरियं	१५५	नहापितसिपं	११

महापितो	१४, १८, २४	नव वृषसमेय	४१२
मळकारसिप	११	नेव सिब्बेय	३८२
मळकारो	१४, १८, २४	नेसादो	१२, २५
मळो	४५		
नागेन अम्बतित्थेन	१५०	प	
नागो पटिसेवति	१४६	पञ्चवधरण	६५
भातिमहन्तं कबळं	२६१	पञ्चयपवारणासादियने	१४०
नावाभिगहनसमो	१०५	पञ्चाकता	३१६
नावाय कीळन्ति	६४	पञ्चा खीयनधम्मं आपज्जेय्य	२०७
नासितकसामणेस्सम्मो	१८६	पञ्चाभतं	१३८, १३९, १७३
नाळिकोदनं गण्हति	३३१	पजापति	३१, ३०१
निकण्णिकं पि जप्पेति	३६६	पञ्चसतानं, यविकं	२१४
निपाधनं	२८३	पञ्चिन्द्रियानि	४१, ४३
निगमो	१३०		
निगोभाराणे, कपिलवरधुस्सि	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६	पञ्च पुच्छेय्य, अन्नोकासकत्तं भिक्खुं	४७६
निगोभो	४५	पटिगहितकत्तं	११७
निग्गभसिका	६६, ३७१	पटिच्छन्नो	३६७
निदानं	२८१	पटिच्छादेय्य	१७३
निपन्नोकासो	२४२	पटिच्छाय, कारेतव्यं	२८१
निम्बिट्टराजमटो	३६०	पटिबद्धविता अभिप्पदस्सनेन	२८३
निमन्तितावावने	४२४	पटिबसो	१०६, ३६६
निमन्तितो समत्तो	१३६, ५४०, ४२५	पटिबाहेय्य	३८८
निरयेन वा बह्वचरियेन वा अभिसपेय्य	३७७	पटिभानचित्तं	८६, ४०७
निविट्टोकासो, थोरानं	२४२	पटियालोक्कं राजगाहा	१७६
निसिन्नोकासो	२४२	पटिलात्तं उमिलपति	१५६
निसीदनकारापने	२२५	पटिसविचित्तं	२४३
निसीदनं	६५, १६७, २२५-२२७	पट्टो	८६
निस्सग्गिया, तिल	२८१	पठमापसिका, नव	३२८
निस्सग्गिया, निस्सग्गियं	१५२	पठमापसिकं अम्मं	३०२-३०७, ३१३
निस्सग्गियं, पाचित्तिपं	३३०	पणीतभोजनविच्छापने	१२३
निस्सज्जं कप्पेय्य	१००	पणीतभोजनानि	१२३, १२५
निस्सारणीयं	३००, ३०२, ३०४-३०७, ३११, ३१३, ३१५, ३१६, ३२०, ३२१, ३२५, ३२८	पण्डको	२८८, ३६६
निहवाधिकरणं	१७१	पण्णकत्तं, भण्डलबद्धं सलाकवयं	२७०
नीलं नाम, द्वे नीलानि	१६४	पण्णमिसि	६३
नेरयिको	१७, १८, २३, २५	पण्णसन्धारो	६५
नेव बुद्धापेय्य	४६१	पतिवत्ता	४२३
		पत्तनिल्लेहकं, न भुञ्जिस्सामि	२६७
		पत्तसन्निचयं	३३०
		पत्ता, सन्नसोवणभया	३५३
		पत्ति, सरहत्था	१४५

पत्थोदनं गण्हाति	३३१	पल्लविकाय निसिन्धस्स अगिसानस्स	
पथविसञ्जरी	५३	न धम्म देसेस्सामि	२७३
पथवीक्षणने	५२	पथत्तिनि	४४८
पथवी, मय द्वे पथवियो	५३	पथारितो	११६, ११६, ४२५
पथादिनो	१४६	पसाखगण्डमेदापने	४३१
पथसो धम्मवाचने	२६	पसाखगण्डवत्थु	४६१
पमाणं	३८१	पसाखे जातं, गण्डं	४३१, ४३२
पयोगे, बुधकटं	२२६, ३३६	पसालं	४३२
पयोगे पयोगे, बुधकटं	१२५	पसुपालका	१४६
पयोपानं	२६६	पसेनदिकम्बलवत्थु	३४७
परम्परसोज्जे, पाचितियं	१०८	पसेनदिकोसलभभुम्यानवत्थु	१४४
परम्मुत्ताविकाप्पना	१६५, १६६	पसेनदि, कोसलो	२१०, २११, ३०१, ३४७-३४८, ४०७
परामसनसादिते	२८३	पसेनदिसोमवरपु	१४६
परामसनं	२८७	पत्सावो	२७६, ३६१
परिकल्लारतिक्खिमवत्थु	३४१	पहुरणं	२७१
परिकल्लारेन धम्मवत्थियेन	३४२-३४६	पहारदाने	१६६
परिकल्लारेन, धम्मवत्थियेन	३४२-३४६	पहारसमुच्चिता	१६७
परिकल्लारो, बीवरलयाय	३४१	पाकारा, तयो	३६२
परिणतं	२०६	पाचितियस्स, आपत्ति	११०, १४३
परिपाचितं	६८	पाचितिया, द्वेनपुति	२३२, २८१
परिपुण्णदासवत्सा	४४३, ४४४	पाचितियं अज्झापणो	१६
परिपुण्णवीरुतिवत्सो	४४१, ४४२	पाचितियं, अनावरिये	१५५
परिष्ठाजको	१२८, १२९, ३८६, ४१३	— छेदनके	२२३
परिष्ठाजिका	१२९, ३८६, ४१३	पाटङ्गी	२७२
परिभवेन	३२६	पाटिदेसनीयस्स, आपत्ति	२४०
परिमण्डलं, आलोपं	२६२	पाटिदेसनीया, चत्तारो	२८१, २४४
— निवासेस्सामि	२४५, ४८७	पाटिदेसनीयं, अज्झापणो	१६
परिमहापने	४७५	पाणो नाम, तिरञ्जानगतपाणी	१६८
परियायो	८१	पातिमोक्खे उद्दिस्समादे	१६३-१६५
परिवासं	५०, १७२	पाथेय्यसत्तुवत्थु	११३
परिवेणवासिका, मिक्खुनियो	३४२, ३४४	पादकठलिकं	३०८
परिवेणं धम्मज्जित्वा	७८	पादपीठं	३०८
परिसुद्धा कच्चित्थ	२३२	पादपुच्छणि	६३
परिहीनतामसकरो देवदत्तो	१०३	पादुकारुल्लहस्स अगिलानस्स न धम्मं देसेस्सामि	२७२
परिष्ठाहसमयो	१६०-१६२	पादोदकं	३०८
पल्लवके	३५४	पानीयपालकं	२६७, २६८, ३५८
पलासनीलं	१६४	पापकं, विट्ठिगत्तं	१८३
पत्तिबुद्धित्वा	३५६	पापसद्दा	३२१-३२७
पल्लवु	४०८, ४०९	पापसिलोका	३२१, ३२३, ३२५-३२७
पल्लविकाय, न अन्तरधरे निसीदित्स्सामि	२५५		

पापाचार	३२१, ३२२, ३२५-३२७	पोखरण	४०७
पामाणिका	२२६	पोढकिदूल	२२५
पायन्तीवुट्टापने	४३४	पंसुकुसिकमिक्खुवत्थु	१२५
पाराजिका, चत्तारो	२८१	फ	
पाराजिकानि, चत्तारि	१७३		
पाराजिकापत्तिप्पटिच्छादने	२८६		
पाराजिकं भज्जापणो	१६, १८		
पारिवत्तकचीवरवत्थु	८८		
पारिवासिकच्छन्दवानेन वुट्टापने	४६५, ४६६	फणिज्जकं	५६
पासादिकताय	१६२	फलकपीठं	६३
पासादिकस्त	२८६	फलभाजकस्त	९०७
पिट्ठमयं	३५६	फलसञ्चिकरिया	४१
पिण्डुल्लोपकं, न भुञ्जिस्सामि	२६३	फळवीजं	६५
पिलक्खो	५५	फणिर्तं	१२४, ४८५
पीठानि, चत्तारि	६२, २२५	ब	
पीळका	२२८		
पुक्कुखो	१२, २५		
पुग्गलानादरियं	१२५		
पुग्गलो, ऊनकवीसतिवस्तो	१७५		
— ऊनवीसतिवस्तो	२००	बधिरिकारामे	२६
पुण्यपत्तं	२१५	बन्धकिनियो	२६६, १७४
पुनकम्माय	१७१	बन्धजनयं	६३
पुप्फसङ्गुक्कम्मं	११	बलगां	१४७, १४८
पुब्बणं	५६, ३६३	बलानि, पञ्च	३१, ४३
पुराणवुत्तिमिका	३५८	बलिवहो	४२६
पुराणराजोरीवा	३५६	— बन्धिविस्तो	६, १०
पुराणासिकोद्धो	२२६	बहारायमकोट्टे	२८४
पुरिषपुग्गलो	२८७, २८९, ३११, ३१३	बहुदुक्खा	१८४
पुरिषो	४६२, ४६१	— कष्टको	१८६
पुरेभत्तं	१३७-१३९, ३७१	बहु सुद्धे पाणे, सङ्गतां मापादेन्ता	४०५
— कुलुपसङ्गमने	३७०	बहुपायासा	१८१, १८६
पूगो	३०२	बारणसिर्षं	२७५
पूव-अन्धपटिग्गहणे	११२	बाला	४४६
पूवं, बापेसि	११३	बाहुप्यवासकं, न अन्तरघरे गमिस्सामि	२४२
पेतस्स	२८८	बिम्बिसारतपोवागहामवत्थु	१५६
पेती, न	३३, १७६	बिम्बिसारो सेनियो	१०६, १५६, १६०
पेसकारसिर्षं	११	बिम्बोहनं	२२७, २२८, २३१
पेसकारो	१४, १८, २४	बीजजातानि, पञ्च	५५
पेससा, मिक्खु	२०१	बीजबीजं	५५
पेसुज्ज्वं	२१, २२	बुद्धप्यमुखस्त, भिक्खुसङ्गस्त	१०८
		बुद्धभासितो	२७, २७०
		बुद्धरिक्खितो	१३, २३
		बुद्धं, पञ्चाचिक्खामि	३१४-३१६
		बुद्धिवावडो	६२, ६२५
		बेलहुसीसपेरवत्थु	१२१
		बेलहुसीसो, प्राथस्मा	१२२
		बोज्झङ्गा, सत्त	४१, ४३

अपूर्व	३७०
ब्राह्मणकुलं	१३६, ३७१
ब्राह्मणस्तं पञ्चापति	३५३
ब्राह्मणो	१२

भ

भगवतो, मातुच्छापुत्तो	२३०
भगोसु	१५७, २६७, २६८
भञ्जनके	३५५
भण्डनकारिका	३०७, ४२३
भण्डनजातान्, भिक्खून्	२०२
भत्तपञ्चासा	१०६, १११
भत्तपटिपाटि	१०८
भत्तरेसकस्त	२०७
भर्ता	१३०
भट्टमूलाकं	५५
भट्टवसिका	१४६, १५०
भट्टाभन्तेवासिनीवत्सु	३६९, ३७५
भट्टा, अय्या	३६५
भट्टाकापिलानियभन्तेवासिनीवत्सु	३०३
भट्टा, कपिलानी	३०३, ३६५, ३६६, ३७५, ३६५
भट्टो, भिक्खु	३३, ४१
भयसामिनिधो	३१८, ३२०
भस्सकारिका	३०७, ४२३
भाषिका	३४६
भारद्वाजगोतं	११
भारद्वाजो	१३ २३
भिक्खुना, भकटानुसम्भेन	१८५
भिक्खुनिकवज्जने	३७
भिक्खुदिया, अञ्जातिकाम	२३५
— अफासुकरणे	३६५
— उपस्सयं वत्ता	३६६
भिक्खुनीपरिपाचितं पिण्डपातं	६८
भिक्खुनीवत्सु	४६७
भिक्खुनीसङ्घस्तं, दिधो	२६६
— विहेसिका	३२१-३२७
भिक्खुनुपस्सदुपसङ्गमने	८३
भिक्खुनुपस्सयं	८३, ३६१
भिक्खुनोवादकयेरानुभंसने	८५

भिक्खुनोवादकस्तं सम्मुत्ति	१७
भिक्खुनोवादकं सम्मच्चित्तं	७५
भिक्खुपेसुक्खे	२२
भिक्खु अक्कोसने	४२१
भिक्खु उज्जापने	५६

— भिक्खु, छन्वगिया

('छन्वगिया'ति पदस्तं हेट्ठा दट्ठम्)

— सत्तस्सवगिया

भिक्खपटवरो	३३, ४०
भित्ति	३२, ३४, २२७
भित्तिपाने	१५६
भुत्ताविना कर्त	११७
भुत्तावी	११६, ११६
भुत्तोकातो	२४२
भुम्मत्थरणं	३३, ३४, २२७, २२८, २३१
भुत्तगामपातव्यताय	५५
भुत्तगामो	५५
भेसकळावने भिगदाये, सुसुमारगिदे	१७५, २६७, २६८
भेसज्जं	१४०

— भेतापेत्वा परिभुञ्जिन्नु

भोजनानि, पञ्च	११७, ११६, १२६, १२२, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५
भोजनीयं	(सत्त्वय)
भोजनुपट्टाने	३५८

भक्खिकामधु	१२५
भग्गपटिपप्पा	३०५
— भिक्खुनीवत्सु	३०५
भग्गभावना	४१, ४३
भग्गो, भट्टिज्झिको	४१, ४३
भग्गुरिणी, भस्स	४२७
भग्गो	११७, ११६, १२६, १२२, १२४, १२६, २४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४८५
भग्गिभो	३३१
भग्गपीठकारापने	२२३
भग्गा, चत्तारो	३२, २२५
भत्तिकापत्तो	३३०

मत्तिकायर्थ	१५६	मातुच्छापुत्तो, भगवतो	२३०
मधु	१२४, ४८५	मातुलो, सेनाय गिलानो	१४५
मधुकतेलं	१२४	मानसं	४२८
मधुमेहिको	१५, २४	माससूर्प	२५८
मधुमेहो	११	मिगदाये, भेसकळावने, सुसुमारगिरे	१५७, २६७, २६८
मधु विच्छापापेत्वा भुञ्जन्ति	४८४	मिगारनत्ता, साळहो	२८३, २८४, २८६
मनुस्समंसं	१२६	मिगारमाता, बिसासा	२१५
मनुस्सिस्थी	१७६	मिच्छाविट्ठियं	१८०
मल्लपुत्तो, हब्बो	५६, ६०, २०६	मुसद्वारं, आहारं	१२६
मल्लिकाय, वेविया	१५३, २११	मुग्गसूपी	२५८
मसारको	६२, २२५	मुञ्जमयं	६३
महग्गे, भीवरदुस्से	३८१	मुद्रस्तती	२८
महल्लकं	१३२	मुण्णगहपतिकस्स	१२८
महाकण्ठानो, अय्यो	३०, ६६	मुण्ण	२६६
महाकम्पिनो, अय्यो	३१, ६६	मुत्तं	१५
महाकोट्टितो, अय्यो	६६	मुत्ति	१६५
महाकुन्वो, अय्यो	६६	मुद्दा	११
महाजमिकेन, अक्खुदिसिकेन	३४६, ३४५	मुद्दिको	१४, १८, २४
महानामभेसज्जपचारणवत्थु	१४०	मुद्धानसितो	२१३
महानामो, सक्को	१४०	मुसावादे	१
महापजापति, गौलमी	८४, १५६, १५७	मूलबीजं	५५
महामतो, बोहारिके	२६६	मूलाय, पटिकस्सति	३२८
महामतो, आरोहन्तो		मेण्हो	१२, १७, १८, २३, २५
महामोग्गसालानो, अय्यो	६६	मेत्तियमुम्मज्जकमिक्खुत्थियनवत्थु	६०
महावने, कूटागरसालाय	३८, ६६, १०८	मेत्तियमुम्मज्जकमिक्खुत्थु	५६
	१२५, १२७, ४२१	मेत्तियमुम्मज्जका, मिक्खु	५६, ६०
महाविहारं	६७	मोग्गस्सानगोत्तं	११
महासहो	११६	मोग्गस्सालानो	१३, १४
महासमथो	१०५	मोक्खपुरिसा ५५, ६०, ६४, ८३, ८५, ८५, १२३,	
महेसी	२१२	१४६, १४७, १४८, १६६, २००, २२३	
मगगधकं	३५३	मोहमाभिनियो, मिक्खुनियो	५१८
मागधो, राजा सेनियो	१५६, १६०	मोहनके	१६४
मातापितरो	४६५	मंसपेसूपमा	१८१
मातुगामसक्खी	३४, ३७	मंससम्पाको	३५४
मातुगामस्स, बम्मवस्सने	३४	मंसं	११७, ११६, १२१, १२२, १२४, १२६,
- वम्मं देसेय्य	३३	२४०, २४३, ३११, ४१३, ४२५, ४४५	
मातुगामेन, सहसेय्यं	३३		
मातुगामो	३३, ३७, १३४, १३५, १७६	य	
- किच्छताभो	२३३	यक्खस्स	२८८
- दुग्गन्धो	३५७	यक्खिनी	३३

यक्ली	१७६	राजन्तेपुरम्भवेसने	२१०
यथाभितरा	२०७	— प्राचीनवा	२११
यथासन्धुर्त	२०७	राजन्तेपुरं	२१२
यथासन्दिदृता	२०७	राजभटा, सान्तियया	१६३
यथासमानान्नरियकता	२०७	राजागारं	४०७
यथासमानुषज्जायकता	२०७	राजार्द्र वा येर्य गच्छन्ति	१७७
यथासम्भत्ता	२०७	राजा, पसेनदि कोसलो	१४४, १५३, २१०, २११, ३०१, ३४७-३४८
यवक्षेत्	३६२	राजा, मागधो	१५६, १६०
यवो	३६०	राहुलो, ग्रय्यो	८६
यातुभाजकस्स	२०७	— आयस्मा	२६
यानुं	१३०, ४२५	रुक्खमूलं	२२५
यावितकूपमां, काभा	१८१	रुक्खदेवताकथु	५४
यानगतस्स, अगिलानस्स न वम्मं देसेस्सामि	२७२	रुक्खफलूपमां, काभा	१८१
यानगमने	४७०	रुक्खमूले	१२५
यानं	२७२	रुहितं	४३२
यामकालिकं ११७, ११६, १२१, १२२, २३४, २५३, २४४, ४२५		रूपं, सिक्खेय्य	१७४
यावजीवकं (तत्थेव)	३२८	रेवतो, अय्यो	८६
यावततिथकां, षट्ठ	३१७, ३२०, ३२८		
यावततिथकं	३१५, ३१६	लङ्का	४१३
— वम्मं	३१५	लतातूलं	२२५
यावततिथं समनुभासितम्भा	७२	लसुणल्लादने	३५२
यावद्धारकोसा	२८१	लसुणेन, पवारितो होति	३५२
वेमुय्यसिका	२१४	लह्मपावुरणचेतापने	३४६
		लह्मपावुरणं	३५०
रत्तनजगह्मणे	२१४	लिङ्गं नाम, द्वे लिङ्गानि	११
रत्तनसम्मतं	२१५-२१७	लिच्छवि	३०१
रत्तनं	२१५-२१७	लिच्छविस्स पज्जापति	३०१
रत्तातिकन्ते वेमतिक	३३२	लेखको	१४, १८, २४
रथकाये	१२, २५	लेखा	११
रथिका	३७०, ४६१	लेखं, सिक्खेय्य	१७४
रथिकादिषु सन्तिद्विते	३६६	लोककलायिकं	२१८
रथो, नसुपुरिखो	१४५, २७२	लोमसंहारापने	३५४
रथा मणति	८		
रथो	१००		
राजगहसमज्जाह्मणु	३६३	बग्गमुदादीरियधिकलुपत्तु	१८
राजगह, पटियाखो	१७६	बग्गमुदाय नदिया	३८
— पम्भजितो	६, ७	वन्तर्	५५
राजमहे ४६, ६६, १०३, १२०, १३६, १५६, १७४, २०६, २३५, २६३, ४०५, ४०६, ४६५		वर्त्त	५५
		वक्कमुटि	२६

वज्रज्जपटिच्छादिका	२६०	विनयधरं	१६०, १६२
वज्जी, दुग्धिक्खा	३८	विनयानुगहाय	२६, ११४, १२८, २८६
वज्झा	३०२	विनिच्छयकथाय	२०५
वठरो	१२५	विनीवरणता, चित्तस्स	४१
वणिज्जा	११	विमोक्खो	४१
वत्थुस्त पटिनिस्सग्गाय	३१७	विमोक्ख, अग्निमित्तं	४२, ४४
वरको	३६०	— अप्पणिहितं	४२, ४४
वसातेल	१२४	— सुक्कालं	४२, ४४
वत्ससत्तुपसम्पन्नाय	७८	विरियारम्भस्स	२८६
वत्सानस्स पच्छिमो मासो	३६१	विवादकारिका, भिक्खुनियो	३०७, ४२३
वत्सिकसाटिककारापने	२२६	विवादाधिकरणं	१७१
वत्सिकसाटिका	२२६	विवादापभानं	२०२
वत्सं, वसेय्य	४२८	विसालाभामरणभण्डकवत्थु	२१५
— वुत्था	४०६	विसाखा, मिगारमाता	२१५
— भिन्नुनीवत्थु	४२८	विसाणमयं	२२२
वाकभिसि	६२	विसिब्बनापेक्खो	१५७, १५८
वाक्रमयं	६३	विसिब्बेत्वा	३८२
वाणिजा	१८	विस्सरो	१८५, ३०५, ४७१
वातमण्डलिका	४८०	विहारचारिकं	४०८
वातबुद्धिसमथो	१६२	विहारपालस्स	१३१
वादविस्तो	३	विहारो	७२
वादितं	३६३, ३६४	विहेडेन्ता, एकन्निमं जीवं	४०५
वासिदुगोत्तं	११	विहेसके, अज्झावादके	५६
वासिटो	१३, ८३	विहेसको	५८
वासितकपिञ्जलाकनहाने	४७४	वीहि	३६०
वाळा	४२६	वुट्ठानसम्मृति	४५४
विकप्पना, द्वे	१६५	वुट्ठापितपवत्तिनीअननुबन्धने	४४७
विकालगामप्यविसने	२१८	वुट्ठापितं	४४८
विकालसज्जो	१२१	वुट्ठापेय्य	४६५
विकाले, गार्मं पविसेय्य	२१६	वुट्ठतरा	२८४
विक्कूजमाभा	२८	वेळित्तीसस्स, अगिलानस्स न धम्मं वेसेस्सामि	२७४
विषासादनं, पूवं वेहि	१२७	वेणा	२५
विषासं	३६१	वेनं	१२
विज्जा, तिस्सो	४४	वेभस्सिया	३२६
विज्जातिबहुला	३६६	वेसालियं	३८, १०८, १२५, १२७, ३०१, ४२१
विज्जातं	५	वेसियाउप्पण्णवत्थु	३७६
विज्जू	३६६	वेसियाहि, सद्धि	३५४
वितानं	२२७, २२८, २३१	वेस्सकुलं	१३६, ३७१
विदिता	३०२	वेहासकुटि	७०
विषूपनं	३५६	वेळु	५३

वेदवने कलन्दकनिवापे	५६, ६६, १०३, १२०, १३६,
	१५६, १७४, २०६, २३५,
	२६३, ४०५, ४०६, ४६५
वोसासन्तियो, ठितार होन्ति	२३५
वोसासमानरूपा	२३६
वोहारिके, भहामते	२६६

स

सकटं	२७२
सकदागामिफलस्स सञ्चिकिरिया	४१
सकदागामिफलं	४३
सकदागामी	३८
सककेसु	८३, १४०, २२१, २४१, ३५६, ४२६
सकको, महानामो	१४०
सकषीतरो	३१४-३१६
सकपुत्तिय, समणा	५२, ५५, १०१, १०३, १४६,
	१४७, १७४, २२२, २२४,
	२३७, २६८
- सुखसीला	१७४
सकपुत्तो, उपनन्दो	१२, २६, ५०, १३०-१३६,
	१६४, १६५, १७२, २२३

- हृत्यको

सकृच्छिकं	४८०
सकृत्	३११
सकृत्सुताय	२६, ११४, २२८, २८६
सकृत्मेवो	१७३, २०५
सकृत्सुताय	१३, २३
सकृत्सुताय	१७३, २०५
सकृत्सुताय	२६, ११४, १२८, २८६
सकृत्सुताय	२६५, २६६
सकृत्सुताय	३८३
सकृत्सुताय	४७१
सकृत्सुताय	४०५
सकृत्सुताय	५१, २८१
- चम्मा सत्तरस	१०७, ३२८

सकृत्सुताय	१६६
सकृत्सुताय	१६
- निस्सरणीयं	३०२
सकृत्सुताय	२०८
सकृत्सुताय	३४२

सकृत्केन, संयाधिकेन	३४२
सकृत्कं	६२, ६४, ६६, २०७, २०८
सकृत् अधिकरणकारका	४२३
सकृत् विनिच्छयकया	२०५
सकृत्	४३२
सकृत् पञ्चाचिन्मसामि	३१४, ३१५
सचीवरभत्तं, सक्कस्स	२०८
सञ्चिच्च	१६६, २००
सञ्चेतनिकं, सुक्कविस्सट्ठि	१७२
सञ्चस्तिबहुता	३६६
सत्तिपट्ठाना, चत्तारो	४१, ४३
सतिविनयो दातव्यो	२८१
सत्तरसवगियभिक्षुवत्थु	१२०
- छव्वगियभिक्षुकलहवत्थु	६७
सत्तरसवगिया, धारका सहायका	१७४
- भिक्षु ६४, ६७, १२०, १५३, १५६, १६६	२६८
सत्तरस, सक्कादिसेसा	२६८
सत्ताहकालिकं	११६, २३५, २४१, २४३,
	२४४, ४२५
सत्तिसूनूपमा, कामा	१८१
सत्तु	४, १३, ११७, ११६, १२१
	१२२, १२६, २४०, २४४,
	२४५, ३११
सत्थगमनीयो	६२, ६३
सत्थपाणिस्स अगिलानस्स, न चम्मं देसेस्सामि	२७१
सत्थ	२७१
सत्थम्मट्ठितिया	२६, १२८, २८६
सट्ठि	४३२
सन्तिट्ठेय्य	३७०
सन्दमानिका	२७२
सन्निधिकारकसञ्जो	३२२
सन्निधिकारकं	१२२
सपदानं, पिण्डपातं, भुञ्जिस्सामि	२५८
सपट्ठिभयानि, सासक्कसम्मत्तानि	२४१-२४३
सपसिरूपमा, कामा	१८१, १८७
सपपाणकउदकपाने	१६६
सप्पि	१२३
सप्पिना, अत्थो	३३८
सप्पिचिञ्जापणे	४८२
सप्पिं प्राहरित्वा, क्हापणस्स	३३६

सपि विज्जापेत्वा, मुञ्जेय्य	४८२	सवनूपचारं	१३०
सम्बपासपिण्डकभर्ता	१०६	सविदुको	११-१३, २३
सम्बपसुकूलिको	११५	सस्सकाले	१५६
सम्बसोवणमया, पत्ता	३५३	सहजीविनीअनुगहे	४४६
समत्तो, निमन्तितो	१३७-१३६	सहजीविनीअनुपट्टाने	३६७
सम्भिल्लुकं आरामं, अनापुच्छा पविसेय्य	४२०	सहजीविनि वट्टापेस्वा, नेव वूपकासेय्य	४४६
समणो	२०७, २६३	सहत्यास्त्रादनीयपटिगहणे	२३७
समञ्जसाय	३३, ४०	सहधम्मिकं	१६१
समधचीवरदाने	३८८	सहसेय्यं	२८, ३०
समणपरिज्जाज्ञको	३००	— सातुगामेन	३३
समणभत्तसमयो	१०६	सहरं	३४
समणा, सन्धपुत्तिया	२६८	साकियदासकवत्थु	२४१
समणियो	३१४, ३१६	साकियवासका, अनसद्धा	२४१
समणुहेसो	१८७, १८८	साकियानियो	२४१
समनुभट्टा	३१७, ३२४	सार्केता, सार्वत्थि भद्धानमग्गपटिप्पणा	६२, ६४
समनुभासना	३१७	सत्तगतो, आयस्मा	१५०, १५१
समन्धकारा	८१	साणिपाकारं	२२७, २२८, २३१, ३६७
समसूपकं, पिण्डपातं भुञ्जिस्सामि	२५८	सादुं कस्स न वज्जति	१०३
समाधि	४१	सा पच्छा अमन्तराधिकिनी	३८२
समाधि, अनिमित्तं	४२, ४४	सामणेरी	१६५, २३५, २३७, ४७७
— अप्पणिहितं	४२, ४४	सामणेरो	१६५
— सुञ्जतं	४२, ४४	सामिके अनापुच्छा	३७३, ३७५
समानञ्छुन्दा	१७५	सामिको	४६३
समानसीमार्गं	२०७, २६३	सामिसेन हत्थेन	२६८
समापत्ति	४१	सामं	१६५
समुद्वस्सायिकं	२१८	सारिपुत्तो, अय्यो	६६
समुद्वत्तो, अय्यो	६६	— आयस्मा	१०१
सम्पजानमुसावावो	३	सारो, भिक्खु	३३, ४१
सम्पन्नं	१२३	सानि	३६०
— कस्स न मन्नायं	१०३	सावकभासितो	३७, ३७०
सम्बाधे लोमं संहरापेय्य, पाचित्थियं	३५४	सावत्थिउत्सववत्थु	३६८
सम्भोगो	१८५, १८६	सावत्थिया राजभट्टा	१६३
सम्भद्वन्ता, हरितानि तिणानि	४०५	सावत्थियं	
सम्भप्यधाना, चत्तारो	४१	('जेतवने' इति फस्स हेत्वा वट्ठम्)	
सम्मुखाविकप्पना	३६५, ३६६	— उत्सवो	२१५, २३८, ३५२
सम्मुखाविनयो, वासब्भो	२८१	सार्वत्थि, सार्केता भद्धानमग्गपटिप्पणा	६२, ६४, १६३, ३०४, ३०६
सधनगतस्स अगिलानस्स न वम्मं देसेस्सामि	२७३	— गच्छन्ता	२०६, ३०५
सयनिघरं	१३१, १३२, २१४	सासङ्गसम्मत्तानि, सप्पटिभयानि	२४१, २४२
सस्सपेय्य	३७०	सासङ्गसम्मत्तानि, सेनासनानि	२४३, २४४
सस्सेखो	१६२, २८६		

सासङ्गं	६३, २४२, २४३	सुनखा	४२६
सासपतेर्ल	१२४	सुन्दरीनन्दा अय्या	२८५
साळवे	३५४	सुन्दरीनन्दा, भिक्खुनी	२८३, २८४, २८०, ३१०, ३१२, ३५३
साळहो, भिगारनत्ता	२८३, २८४, २८६	सुन्दरीनन्दावत्थु	२८३, ३१०, ३१२
सिक्खमाना	१६५, २३५, २३७, ३३८, ४६०, ४६१, ४६४, ४६५, ४७७	सुपिक्कूपमर, कामा	१८१
सिक्खमानेन	१६२	सुप्पटिच्छन्नो, अन्तरधरे	२४६
सिक्खमानं बुद्धापेय्य	४३७	सुप्पोसताथ	२८६
सिक्खा, करणीया	२४५	सुभरताथ	२८६
सिक्खापदविषण्णके	१६२, १६३	सुरापाने	१४६
सिक्खापदेहि, धुद्धानुसुद्धकेहि	१६३	सुराभेरयपाने पाञ्चित्तियं	१५१
सिक्खासम्मृति	४२६, ४५२	सुहसुत्कारकं, खीरं पिबन्ति	२६६
सिक्खितसिक्खा, खसु धम्मेषु	४३८, ४५५	— थ भुञ्जिस्सामि	२६६
सिक्खं, पञ्चाचिक्खामि	३१४-३१६	सुसाने	१२५
सिङ्गिनेरं	५५	सुसिरकटुजोतिवत्थु	१५७
सिङ्गटको	३७०	सुसंवतो, अन्तरधरे	२४७
सिक्खावकारकं थ भुञ्जिस्सामि	२६५	सुसुमारिगरे भेसकळाबने	१५७, २६७, २६८
सिप्पं नाम, हे सिप्पानि	११	सूचिधरकारापने	२२१
सिवाकृद्धो	३६२	सूचिधरं	१६७, २२१, २२२
सिलापाकारो	३६२	सुपसम्पाके	३५४
सिविका	२७२	सूपा, हे	२५८
सीलिकतो	२६६	सूर्प	२६०
सीसञ्चिन्नो	२८७	सेक्खसम्मत्तकुलवत्थु	२३७
सीसपचालकं, न अन्तरधरे गमिस्सामि	२५३	सेक्खसम्मत्तानि, कुलानि	२२८, २३६, २४०
सुक्कविस्सट्ठि, सञ्जेतनिकं	१७२	सेक्खसम्मृति	२४७, २३८
सुक्ककुरं	१२२	सेल्लिया, धम्मा	२८१
सुखसोला, धम्मपुत्तिया	१७४	सेल्लो, भिक्खु	३३, ४१
सुगतङ्गुलेन	२२३, २२४	सेणि	३०२
सुगतवीवरप्पभाणचीवरकारापने	२३०	सेतच्छर्तं	२७०
सुगतविदत्तिया	२२६, २२६, २३०, ३८१	सेना	१४५
सुक्कं वा परिहरन्ति	१७७	सेनाव्यूहं	१४७, १४८
सुच्चिमसूपसेचनो	२७६	सेनाय गिलानी, भातुलो	१४५
सुञ्जातं विमोक्खं	४२, ४४	सेनासननुद्धरणे	६१
— समार्थ	४२, ४४	सेनासनपञ्चापकस्त	२०७
सुञ्जागारे अभिरति	४१	सेनासनानि, सासङ्कसम्मत्तानि	२४१, २४२
सुतं	५	सेनियो विम्बिसारो मागधो	१०६, १५६, १६०
सुत्तकन्तने	४०६	सेनं वस्सनाय गच्छेय्य, उय्युत्तं	१४५
सुत्तफेरियाधसं	२८१	सेय्येषापि गिहिमियो काममोगिमियो	३६३, ३६४, ४०७, ४०८
सुत्तागती	१६५		
सुद्धकुलं	३३६, ३७१		

सेय्यथापि नाम तालो मत्थकच्छन्नो		संसद्विहारे	४००
अभन्नो पुन विरुद्धिद्या एवमेव		संसद्वा	४००, ४६३
भिक्षुनी अट्टमं वत्थुं परिपूरेत्ती		संसद्वाचण्डकाळीवत्थु	४००
अस्समणीं होति असकथधीता	२६७	संसद्वा विहरन्ति	३२२, ३२३
सेय्यथापि नाम पण्डुपलासो वन्धना		सहरापेय्य	३५४
पमुत्तो अभन्नो हरितताय	२६१	स्वानज्जातो धम्मो	३१५
सेय्या नाम	३४		
सेय्यं कप्पेय्य	३०, ३४, ६७		
सेय्यं उत्तरत्थरणं	६४	ह	
— वम्मल्लपडो	६५	हत्थको, सक्कपुत्तो	३
— धम्मलिका	६४	हत्थगगहणसादियने	२६५
— सट्टिका	६४	हत्थगगहणं	२६५, २६६
— तिणसन्धारो	६५	हत्थनिद्धनकं न भुञ्जिस्सामि	२६४
— निसोदिर्त्तं	६५	हत्थनिल्लेहकं न भुञ्जिस्सामि	२६६
— पच्चत्थरणं	६५	हत्थपासे कर्त्तं	११७
— पणसन्धारो	६५	हत्थी	१४५
— भिसि	६४	हत्थी, द्वादसपुरिसो	१४५
— भुमत्थरणं	६४	हरितानि, तिणानि सम्मदन्ता	४०५
सोकज्जायिका	३८६, ४१३	हरीतके	३५४
सोकावासा	४६४	हलिद्धि	५५
सोतापत्तिपालस्स सन्धिकिरिया	४१	हसधम्मो	१५३, १५४
सोतापत्तिफलं	४३	हसधम्मो	१६७
सोतापत्तिसमापत्ति, अवकट्टा	१२	हिरिवेदं	५६
सोतापत्ती	१६, १८, २५, ३८	हीना, जाति	१०
सोवण्हंसराजवत्थु	३५३	हीनी, अक्कोसो	१२
सोसिको	१४, १८, २४	हीनं, कम्मं	११
संवासाय	४३०	— गौत्तं, नामं, लिङ्गं, सिप्यं	११
संविधाय	१७७, १७८	हेट्ठिमाय, अट्टनिय	२२३, २२४
		हंसयोनि उपपज्जि	३५३

सुद्धिपणं

पिट्ठे	पत्तिव	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिट्ठे	पत्तिव	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
३ (सिरो)	दुतियोभागो		दुतियो भागो	५४	२२	भिक्षं	भिक्षु
१४	१	वम्मनुकामो	वम्मनुकामो	५५	१७	फळवीजं	फळुवीजं
१६	६	डुक्कट्टस्स	डुक्कट्टस्स	५७	६	अपत्तन	अपत्तन
२१	१८	जेतवन	जेतवने	६१	१४	अत्तुकामो	अत्तुकामो
२५	१	उपसहरति	उपसहरति	७२	५	सन्निपातावत्ता	सन्निपातावत्ता
२७	१४	अवससो	अवसेवी	७३	१६	अतिय	अेतिये
२८	४	उपसम्पन्नं	उपसम्पन्ने	७३	१८	त	ते

पिठे	पणितयं	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो	पिठे	पणितयं	असुद्धपाठो	सुद्धपाठो
७७	२	भिक्षु	भिक्षु	२४८	(सिरो)	सेखिय	सेखियं
६०	२०	समग	समगं	२६५ (सिरो)	०	भिक्षुनीवत्थु	० भिक्षुनीवत्थु
७०	२०	भिक्षुनीसङ्ग	भिक्षुनीसङ्गं	३०१	१६	भिक्षुनी	भिक्षुनीसु
७१	(सिरो)	ओवादाने	ओवादाने	३०१	१६	सुपन्नजिता	पन्नजिता
७५	२	पसम्पन्नाय	उपसम्पन्नाय	३२७	२३	वत्थुस्तप	वत्थुस्त
८८	२५	अपरिपाचिते	अपरिपाचिते	३२७	२३	टिनिस्सग्गाय	पटिनिस्सग्गाय
१००	१	नच्छुस्त	नच्छुस्तं	३३४	१७	सहरित्वा	सहरित्वा
१०४	२	धम्मिकयं	धम्मि कयं	३४५	४	महाजनिकेन	महाजनिकेन
१०८	२५	यन	येन	३५६ (सिरो)	द्वारद्वभिक्षुनीवत्थु	द्वारद्वभिक्षुनीवत्थु	
१११	१	आसन	आसने	३६६ (सिरो)	पटिच्छन्न सन्तिद्विसे	पटिच्छन्ने सन्तिद्विसे	
१२४	१३	पणीतभोजानि	पणीतभोजनानि	३७१	१५	भिक्षव	भिक्षवे,
१२४	२०	वसातले	वसातेलं	३७४ (सिरो)	कुलपसङ्गमने	कुलपसङ्गमने	
१२४	२२	निम्बत्त	निम्बत्तं	३८०	१	तेन	तेन
१२४	२५	यसं	येसं	३८६	२	निक्कड्ढी	निक्कड्ढी
१२४	२५	भसं	भसं	४०२ (सिरो)	० चारिकाये	० चारिकायं	
१५५	१५	पासावाय	पासावाय	४१८	२०	जेतवन	जेतवने
१५५	३	सेनाय	सेनाय	४२२	१३	तिउपसम्पन्नं	ति उपसम्पन्नं
१५७	११	वमतिको	वमतिको	४३१ (सिरो)	पसाखगण्डभेदापने	पसाखगण्डभेदापने	
१५८	१७	भिक्ष	भिक्षू	४३८	३	असम्मत्तं	असम्मत्तं
१५९	१६	पटिसेवतो	पटिसेवतो	४३६	४	द्वं	द्वे
१६७ (अधो)	अट्टिकङ्गलपमा	अट्टिकङ्गलपमा		४४१ (सिरो)	असिक्खितासक्खा-	असिक्खितसिक्खा-	
१६९ (अधो)	धुत्ताय	धुत्ताय			वृद्धापे	वृद्धापने	
१६९	१३	विलेखाय	विलेखाय	४५८	१३	सङ्गन	सङ्गन
१७४	१७	पितितो	पितितो	४६४	१६	माता पितृहि	मातापितृहि
२४०	२	भय	भयं	४७४ (सिरो)	० पिञ्जाकनहाने	० पिञ्जाकनहाने	
२४६	१	तेन	तेन	४७७	१६	जेतवन	जेतवने
२४६, २४७, २५०,				४७८ (सिरो)	भिक्षुनीवत्थु	भिक्षुनीवत्थु	
२५१, २५२, २६२,							
२७१ (सिरो)	सखियं	सेखियं					

अनुसूचक : भिक्षु जगदीश काश्यप, मन्त्री, धार्मिक प्रकाशन मण्डल,
बिहार, बालासा (पटना)
मुद्रक : श्री कृष्णचन्द्र बेरी, विद्यामन्दिर प्रेस प्राइवेट लिमिटेड,
बी० १५।२४, नागमन्दिर, बाराणसी-१.

CATALOGUED.

C
11-3-6.

Col
R 8.74

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY,
NEW DELHI

Catalogue No. BPa2/Pac/Kas-16450

Author— Kashyap, Bhikkhu J. Ed.

Title— Paṇḍitīya.

Borrower No.	Date of Issue	Date of Return

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.